

၁၇၂၀

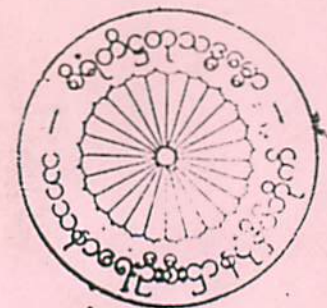
ပြည်ထောင်စု ဆိုရှယ်လစ်သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်
သာသနာရေးဦးစီးဌာန
ကျမ်းပြုဌာန (ဘာသာပြန်)

ပုဒ် အဘိဓမ္မာ

စေတသိက်များအဖွင့်

အတွဲ-၁

[ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ စေတနာ၊ ကေဂ္ဂတာ၊ ဗီရိတိန္ဒြေ၊ မနသိကာရ]
ကျမ်းပြုပူး ဦးအေးနိုင်၊ ဒု-ကျမ်းပြုပူး ဦးညွန့်ဇော်တို့
ရေးသားပြုစုသည်။

ပြည်ထောင်စု ဆိုရှယ်လစ်သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်
သာသနာရေးဦးစီးဌာန ပုံနှိပ်တိုက်၌ ရိုက်နှိပ်သည်။

သာသနာ ၂၅၂၃ ကောဇာ ၁၃၄၅ ဧပြီလ ၁၉၈၄

၁၂၂၈

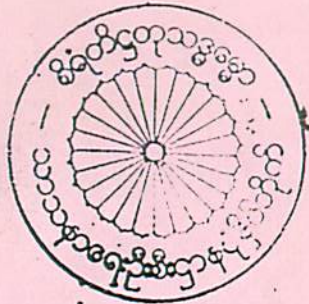
ပြည်ထောင်စု ဆိုရှယ်လစ်သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်
သာသနာရေးဦးစီးဌာန
ကျမ်းပြုဌာန (ဘာသာပြန်)

ဗုဒ္ဓ အဘိဓမ္မာ

စေတသိက်များ အဖွင့်

အတွဲ-၁

[ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ ဩညာ၊ စေတနာ၊ ဧကဂ္ဂတာ၊ ဇိဝိတိန္ဒြေ၊ မနသိကာရ]
ကျမ်းပြုမှူး ဦးအေးနိုင်၊ ဒု-ကျမ်းပြုမှူး ဦးညွန့်ဇော်တို့
ရေးသားပြုစုသည်။

ပြည်ထောင်စု ဆိုရှယ်လစ်သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်
သာသနာရေးဦးစီးဌာန ပုံနှိပ်တိုက်၌ ရိုက်နှိပ်သည်။

သာသနာ ၂၅၂၇

ကောဇာ ၁၃၄၅

ပြေလ ၁၉၈၄

၁၇၂၀

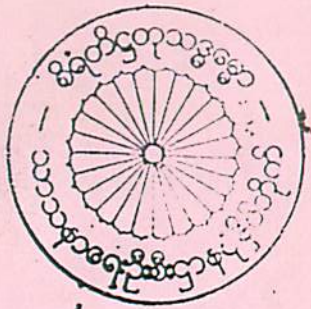
ပြည်ထောင်စု ဆိုရှယ်လစ်သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်
သာသနာရေးဦးစီးဌာန
ကျမ်းပြုဌာန (ဘာသာပြန်)

ဗုဒ္ဓ အဘိဓမ္မာ

စေတသိက်များ အဖွင့်

အတွဲ-၁

[ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ နှိသညာ၊ စေတနာ၊ ဧကဂ္ဂတာ၊ ဇိဝိတိန္ဒြေ၊ မနသိကာရ]
ကျမ်းပြုပူး ဦးအေးနိုင်၊ ဒု-ကျမ်းပြုပူး ဦးညွန့်ဇော်တို့
ရေးသားပြုစုသည်။

ပြည်ထောင်စု ဆိုရှယ်လစ်သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်
သာသနာရေးဦးစီးဌာန ပုံနှိပ်တိုက်၌ ရိုက်နှိပ်သည်။

သာသနာ ၂၅၂

ကောဇာ ၁၃၄၅

ပြေလ ၁၉၈၄

ပြည်ထောင်စု ဆိုရှယ်လစ်သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်
သာသနာရေးဦးစီးဌာန
ကျမ်းပြုဌာန (ဘာသာပြန်)

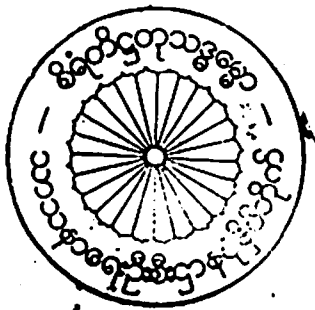
ပုဒ် အဘိဓမ္မာ

စေတသိက်များ အဖွင့်

အတွဲ-၁

[ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ စေတနာ၊ ကေဂ္ဂတာ၊ ဇိဝိတိန္ဒြေ၊ မနသိကာရ]

ကျမ်းပြုပူး ဦးအေးနိုင်၊ ဒု-ကျမ်းပြုပူး ဦးညွန့်ဇော်တို့
ရေးသားပြုစုသည်။

ပြည်ထောင်စု ဆိုရှယ်လစ်သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်
သာသနာရေးဦးစီးဌာန ပုံနှိပ်တိုက်၌ ရိုက်နှိပ်သည်။

သာသနာ ၂၅၂

ကောဇာ ၁၃၄၅

ပြေလ ၁၉၈၄

၃/၁၄

ရန်ကုန်မြို့၊ ကမ္ဘာအေး၊ သာသနာရေးဦးစီးဌာန ပုံနှိပ်တိုက်တွင်
ဒုတိယ ညွှန်ကြားရေးမှူး ဦးမြင့်မောင်
(မှတ်ပုံတင်အမှတ်-၀၂၄၀၅/၀၂၅၂၇) က ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသည်။

နိဒါန်း

ပျက်မောက်ခေတ်နှင့် အဘိဓမ္မာ

ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်ဘုရား ဟောကြားတော်မူခဲ့သည့် ပိဋကသုံးပုံတွင် အဘိဓမ္မာပိဋကသည် သုတ္တန်ပိဋက၊ ဝိနည်း၊ ပိဋကဘိဝံသကို ပို၍ ခက်ခဲသည်၊ နက်နဲသည်။ သဘောတရားရေးရာ တရားတော်ဖြစ်၍ သင်ကြားပို့ချသူ မလိမ္မာ မပါးနပ်လျှင် သင်ယူလေ့လာရာ၌ စိတ်ဝင်စားမှုမရှိ၊ ပျင်းရိ ငြီးငွေ့စရာကောင်းပေသည်။ ထို့ကြောင့် ရှေးအခါက လူပုဂ္ဂိုလ်များ အဘိဓမ္မာကို လေ့လာလိုက်စားမှု နည်းပါးကြခြင်းဖြစ်ပေသည်။

မှန်ပါသည်။ အဘိဓမ္မာသည် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကြီး၏ ကျက်စား ရာ တရားတော်ဖြစ်၍ နက်လည်းနက်နဲပါသည်။ ခက်လည်း ခက်ခဲပါ သည်။ သို့သော် သင်ကြားပို့ချသူ နည်းပရိယာယ်ကြွယ်ဝ၍ လိမ္မာ ပါးနပ်လျှင် စိတ်ဝင်စားစရာ အလွန်ကောင်းသော သဘာဝတရားကြီး ဖြစ်သည်။ ရှင်တော်ဘုရား ကိုယ်တိုင်ပင်လျှင် တာဝတိံသာ နတ်ပြည်၌ အဘိဓမ္မာတရားကို ဟောတော်မူစဉ်အတွင်းမှာပင် ကျွတ်ထိုက်သည့် နတ် ဗြဟ္မာတို့ ကျွတ်တမ်းဝင်နိုင်ရန် သုတ္တန်နည်းများကို ကြားညှပ်ကာ ဟော တော်မူခဲ့ရပါသည်။ ထို့ကြောင့် အဘိဓမ္မာတရားသည် နက်နဲခက်ခဲသော် ငြားလည်း သင်ကြားပို့ချသူ တော်လျှင် တော်သလို စိတ်ဝင်စားစရာ လေ့လာစရာကောင်းသည့် သဘာဝတရားဖြစ်သည်။

အဘိဓမ္မာကား ရုပ်အကြောင်း နာမ်အကြောင်းတို့ကို အသေးစိတ် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ၍ ဟောကြားထားသည့် တရားတော်ဖြစ်သည်။ အဘိဓမ္မာကို လေ့လာလျှင် ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့၏ သဘာဝကို အမှန်အတိုင်း သိမြင်လာသဖြင့် ရုပ်ဝါဒသမား နာမ်ဝါဒသမားဟူသော တဖက်စွန်းသို့ လည်း မရောက်ရှိနိုင်၊ တွေးခေါ်မြော်မြင်ရေး အပိုင်းတူလည်း ဂဏ်

[က]

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

မြက်စူးရှလာနိုင်၏။ ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာ စီးပြန်းရာ၌လည်း ရုပ်နာမ်တို့၏ သဘာဝကို လျင်မြန်စွာ ထိုးဖောက်သိမြင်နိုင်၏။ တရားနာကြားသည့် အခါ၌လည်း တရားသဘောကို အဘိဓမ္မာ မတတ်သူများထက် ပိုမို နားလည် သဘောပေါက်နိုင်ပါသည်။ ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်ရရန် ပါရမီမျိုးစေ့လည်း ဖြစ်ပေသည်။

ယခုမျက်မှောက်ခေတ်ကိုကြည့်လျှင် တောရော့မြို့ပါ အဘိဓမ္မာ သင်တန်းများ ဖွင့်လှစ် သင်ကြားပေးလျက်ရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ ရန်ကုန် မြို့၌ဆိုလျှင် ဆူးလေဘုရား အဘိဓမ္မာ ပြန့်ပွားရေးအသင်း အဘိဓမ္မာ သင်တန်း၊ ဝိုင် အမ်ဘီ အေ အသင်း အဘိဓမ္မာသင်တန်း၊ မဇ္ဈိမကတိက အဘိဓမ္မာသင်တန်း စသော သင်တန်းများနှင့် မထင်ရှားသော အဘိဓမ္မာ သင်တန်းများ အများအပြား ရှိပေသည်။ ပြည်ထဲရေးနှင့် သာသနာရေး ဝန်ကြီးဌာန၊ သာသနာရေး ဦးစီးဌာန ကလည်း ၁၃၁၅-ခုနှစ်မှ စ၍ တနိုင်ငံလုံး အဘိဓမ္မာစာမေးပွဲများ ကျင်းပပေးခြင်း၊ အောင်မြင်သူများ အား အဆင့်အလိုက် အောင်လက်မှတ်များ၊ ဆုစာအုပ်များ၊ ဆုငွေများ၊ ဆုတံဆိပ်များ ထောက်ပံ့ချီးမြှင့်ခြင်းတို့ဖြင့် အဘိဓမ္မာ လိုက်စားရေးကို အားပေးလျက်ရှိပေသည်။ ထို့ကြောင့် လူပုဂ္ဂိုလ်များ အဘိဓမ္မာကို ရှေးကထက် ပိုမိုလေ့လာ လိုက်စားလာကြသည်။

ဤကျမ်းသည် အဘိဓမ္မာကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လေ့လာလိုက်စားသူများ ပတ်ရှုလေ့လာနိုင်ရန်အတွက် အထူးအစီအစဉ်ဖြင့် ရေးသားပြုစု ထားသည့် ကျမ်းတကျမ်းဖြစ်သည်။ ဤကျမ်းကို ပတ်ရှု လေ့လာသူတို့ လွယ်ကူစွာ နားလည်သဘောပေါက်နိုင်ရန် ပါဠိဝေါဟာရတို့ကို ရှောင်နိုင် သမျှရှောင်၍ မြန်မာစကားပြေ သက်သက်ဖြင့် ရေးသားပြုစုထားပါသည်။

ဤကျမ်းကို လေ့လာမိလျှင် ဤကျမ်းက လေ့လာပတ်ရှုသူများအား အဘိဓမ္မာ သဘောရေးရာနှင့် ပတ်သက်၍ မည်မျှ အကူအညီပေးသည် ဟု မြင်ရအသုံးဝင်တန်ဖိုးရှိသည်ကို လေ့လာသူများကိုယ်တိုင် သိရှိလာ မည်ဖြစ်ပါသည်။

ဤကျမ်းမှာ အဘိဓမ္မာအဖွင့် ကျမ်းတကျမ်းဖြစ်၍ကျမ်းရင်းကို မဃတ
ရူ မလေ့လာမီ အဘိဓမ္မာပိဋကအကြောင်းနှင့်ကျမ်းရင်းလာ အကြောင်း
အချို့တို့ကို စာရှုသူနှင့် မိတ်ဆက်ပေးလိုပါသည်။

အဘိဓမ္မပိဋက

ပိဋကမည်ပုံ။ ။အဘိဓမ္မပိဋက ဟူသော ပုဒ်၌ ပိဋကဟူသော ပါဠိ
ဝေါဟာရသည် “သင်ယူအပ်သော ပါဠိတော်” (ပရိ
ယတ္တိပါဠိကျမ်း)ဟူသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ဖော်ပြ၏။ဤအဓိပ္ပာယ်ဖြင့်
အဘိဓမ္မတရားတော်များသည် သင်ယူသင့် သင်ယူထိုက်သည့် တရား
တော်များဖြစ်ကြောင်း ပိဋကသဒ္ဒါက ညွှန်ပြလေသည်။ ထို့ကြောင့်
အဘိဓမ္မပိဋကဆိုသည်မှာ အဘိဓမ္မပရိယတ္တိပါဠိကျမ်း (ဝါ)သင်ယူထိုက်
သော အဘိဓမ္မပါဠိကျမ်းဟု ဆိုလိုပေသည်။ (ပိဋက=ပရိယတ္တိ=သင်ယူ
အပ်သော ပါဠိကျမ်း)။

တနည်းအားဖြင့် ပိဋကသဒ္ဒါသည် မြန်မာလို ‘တောင်း’ဟု အဓိပ္ပာယ်
ရသည်။ တောင်းဆိုသည်မှာ ပစ္စည်းဝတ္ထုများ ထည့်သွင်းသိမ်းဆည်းရာ
ဖြစ်၍ ပစ္စည်းဝတ္ထုတို့၏တည်ရာမှီရာ အသုံးအကောင်တခုဖြစ်၏။ထို့ အတူ
ဘုရားဟောပါဠိတော်များသည်လည်း အနက်အဓိပ္ပာယ် အမျိုးမျိုးတို့ကို
ထည့်သွင်းသိမ်း ထားရာဖြစ်၍ အနက်အဓိပ္ပာယ်များ၏ တည်ရာမှီရာ ဖြစ်
သည်။ ထို့ကြောင့် ဘုရားဟောပါဠိတော်များကို တောင်းနှင့် တည်ရာ
မှီရာ သဘောချင်းတူ၍ ပိဋကဟု ပါဠိလို ခေါ်ဆိုသားခြင်း ဖြစ်သည်။
(ပိဋက =ဘာဇန =တောင်း။ အနက်အမျိုးမျိုးတို့၏တည်ရာ)။

အဘိဓမ္မာမည်ပုံ။ ။ဗုဒ္ဓရှင်တော်ဘုရားဟောကြားတော်မူခဲ့သည့် တရား
တော်များအားလုံးကို ခုကနည်းဖြင့် အကျဉ်းချုပ်
သိုက်လျှင် ဓမ္မ ဝိနယဟူ၍ နှစ်မျိုးရသည်။ ဝိနယမှာ ဝိနည်းပိဋကဖြစ်၍
ဓမ္မတွင် သုတ္တန်ဓမ္မနှင့် အဘိဓမ္မာဓမ္မဟူ၍နှစ်မျိုးပါဝင်သည်။

၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂။
၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၃။ ဓမ္မသင်္ဂဏီလူကံ၊ ၁၂။၁၃။

[ကိ]

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

အဘိဓမ္မာပုဒ်တွင် အဘိ(ဥပသာရ)ပုဒ်သည် အနက်များစွာကိုဟော
သော်လည်း ဤနေရာ၌ “သာလွန်သော၊ ထူးဆန်းသော” ဆိုသည့် အနက်
နှစ်မျိုးကိုသာ ဟော၏။ ဓမ္မသဒ္ဓါသည် သဘာဝအနက်၊ ပရိယတ္တိအနက်
စသည်ဖြင့် အနက်များစွာကို ဟောသော်လည်း ဤနေရာ၌ သင်ယူအပ်
သောပါဠိ(ပရိယတ္တိ)ဟူသောအနက်ကိုဟော၏။ ထို့ကြောင့် အဘိဓမ္မာဆို
သည်မှာ “သာလွန်သောပါဠိ၊ ထူးဆန်းသောပါဠိ” ဟုအဓိပ္ပာယ်ရသည်။

ဓမ္မနှစ်မျိုးရှိသည့်အနက် သုတ္တန်ဓမ္မထက် သာလွန်သောဓမ္မ(ဝါ)သုတ္တန်
ဓမ္မထက် ထူးဆန်းသောဓမ္မ ဖြစ်သောကြောင့် ပါဠိလိုအဘိဓမ္မ၊ မြန်မာလို
“အဘိဓမ္မာ” ခေါ်သည်ဟု ဆိုလိုပါသည်။ အချုပ်ဆိုရသော် အဘိဓမ္မာ
ဟူသည် ဓမ္မအမျိုးအစားချင်းတူသော သုတ္တန်ဓမ္မထက် သာလွန်သော
ပါဠိတော် (ဝါ) ထူးဆန်းသော ပါဠိတော်ပင်ဖြစ်သည်။ (အဘိ=သာလွန်
သော၊ ထူးဆန်းသော+ဓမ္မ=သင်ယူထိုက်သည့်ပါဠိ)။

မှန်၏။ အဘိဓမ္မာပါဠိတော်သည် သုတ္တန်ပါဠိတော်ထက် သာလွန်၏။
ထူးလည်းထူးဆန်း၏။ ဤနေရာ၌ သုတ္တန်ပါဠိတော်ထက် ပိုမိုရှည်လျား
သည်ကို သာလွန်သည်ဟု ဆိုပေသည်။ ထူးဆန်းသည်ဆိုသည်မှာ အဘိ-
ဓမ္မာပါဠိတော်သည် သုတ္တန်ပါဠိတော်ကဲ့သို့ သုတ္တန်နည်းတနည်းတည်းဖြင့်
သာ ဟောကြားသည့် ပါဠိတော်မဟုတ်၊ သုတ္တန်နည်း၊ အဘိဓမ္မာနည်း၊
အမေးအဖြေနည်းဟူသော နည်းသုံးနည်းတို့ဖြင့် ဆန်းဆန်းကြယ်ကြယ်
ဝေဖန်ပိုင်းခြားဟောကြားထား ဗည့် ပါဠိ တော် ဖြစ်၍ သုတ္တန်ပါဠိတော်
ထက် ထူးဆန်းသောပါဠိတော်ဟု ဆိုခြင်းဖြစ်ပေသည်။

သုတ္တန်တရားဘော်များမှာ ကျွတ်ဆိုက်သည့် ဝေနေ့၊ သက္ကဝါတို့၏
အဇ္ဈာသယ၊ ဝါသနာ၊ စရိုက်တို့အလိုက် ထိုက်သင့်သလို ဟောကြား
ကားသည့် အစိတ်အပိုင်း တရားတော်မျိုးဖြစ်သည်။ ဝဒ္ဓာ၊ အာယတန၊
ဝာတ်၊ သစ္စာ၊ ဣန္ဒြေ၊ ပိုလ်၊ ဗောဇ္ဈင်၊ ပဂ္ဂင်စသောတရားတို့ကို ဟောကြား
ရာ၌ ပြုတ်ပြုတ်စုံစုံ ဟောကြားတော်မမူပဲ တရားနာပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့် လျော်ရုံ

နိဒါန်း

[က]

တစိတ်တဒေသအားဖြင့်သာ ဝေဖန်ဟောကြားတော်မူသည်။ တခါတရံ
တကါထာတည်းဖြင့် သို့မဟုတ်နှစ်ဂါထာ၊ သုံးဂါထာမျှလောက်ဖြင့်လည်း
သုတ္တန်တရားတပုဒ် ပြီးဆုံးသွားသည်လည်း ရှိပေသည်။

အဘိဓမ္မာတရားတော်များမှာမူ သုတ္တန်တရားတော်များကဲ့သို့ သတ္တဝါ
တို့၏ အဇ္ဈာသယ၊ ဝါသနာ၊ စရိုက်ထို့ကိုမလိုက်ပဲ သဘာဝတရားသက်သက်
ကိုသာ ပဓာနထား၍ ဟောကြားထားသည့် တရားတော်မျိုးဖြစ်သည်။
ဘုရားရှင်သည် အဘိဓမ္မာတရားတော်များကို ဟောကြားတော်မူရာတွင်
သဗ္ဗညုတ်ဉာဏ်တော် အစွမ်း ရှိတိုင်း သဘာဝလောကဓာတ်တခုလုံးကို
မေ့နှောက်ချောက်ချားလျက် ခန္ဓာ၊ အာယတနစသော တရားတို့၏ သဘာဝ
ဖြစ်စဉ်ကို သုတ္တန်နည်း၊ အဘိဓမ္မာနည်း၊ အမေးအဖြေနည်းဟူသော
နည်းသုံးနည်းတို့ဖြင့် အကြွင်းအကျန်မရှိ အကုန်အစင် ဝေဖန်ပိုင်းခြား
ဟောကြားတော်မူပါသည်။

အဘိဓမ္မာတရားတော်များသည် ကျမ်းအားဖြင့် ၇-ကျမ်းရှိသော်လည်း
တနေရာတည်း၌ တထိုင်တည်းဖြင့် တခုတည်းသောပရိသတ်အား တဆက်
တည်း ဟောထားသော တရားရှည်ကြီး တပုဒ်သာဖြစ်၏။ အဘိဓမ္မာ
တရားတော်များကို အစမှ အဆုံးတိုင်အောင် ဆက်တိုက် နှာ ကြား ရမှ
အရေလည်၏။ နားလည်သဘောပေါက်နိုင်၏။ တပိုင်းဖြတ်ဟောခြင်း၊
တပိုင်းဖြတ်နှာကြားခြင်းတို့ဖြင့် အဘိဓမ္မာတရားတော်များကို သဘော
မပေါက်နိုင်၊ အရေမလည်နိုင်၊ ကုသလတိက်တခုကို ဝေ့သင်္ကေတကျမ်းမှ အစ
ပြု၍ ဟောကြားတော်မူလျှင် ‘တနွယ်ငင်၊ တင်ပါ’ ဆိုသကဲ့သို့ ခုနစ်ကျမ်း
မြောက်ဖြစ်သော ပဋ္ဌာန်းကျမ်းကြီးသို့ရောက်မှ ကုသလတိက်၏ သဘော
အဓိပ္ပာယ်များ အားလုံး ပြီးဆုံးတော့၏။

အဓိပ္ပာယ်မှာ- အဘိဓမ္မာ သဘာဝတရားတခုကို ဟောမည်ဆိုလျှင်
ဝေ့သင်္ကေတနည်းတနည်းမျှဖြင့်ဟော၍ အဓိပ္ပာယ်မပြုပုံနည်း၊ ပိသင်းနည်း၊
ဝဘုတုကထာနည်း၊ ပုဂ္ဂလပညတ်နည်း၊ ကသာဝဏ္ဏနည်း၊ ယပိုက်နည်း၊

[က]

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

ပဋ္ဌာန်းနည်းတို့ဖြင့် နည်းပေါင်းစုံခင်း၍ သဘာဝတရားစဉ်ရှိသည့်အတိုင်း သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်အဟုန်ကို အစွမ်းကုန်လွှတ်ကာ ဟောကြားတော် မူပါမှ သဘောတရားတစ်ခု၏ အဓိပ္ပာယ်အားလုံး ပြီးပြည့်စုံနိုင်သည်ဟု ဆိုလို ပါသည်။

ထို့ကြောင့် ရှင်တော်ဗုဒ္ဓသည် အဘိဓမ္မာတည်းဟူသော တရားရှည် ကြီးကို လူ့ပြည်၌ မဟာပ တာဝတိံသာနတ်ပြည်သို့တက်၍ ဝါတွင်း သုံးလပတ်လုံး ဣရိယာပုထ်တခုတည်းဖြင့် ဟောကြားတော် မူရသည်။ လူသားတို့အဖို့ ဝါတွင်းသုံးလပတ်လုံး ဣရိယာပုထ်တခုတည်းဖြင့် တရား အဆုံးနာယူရန် မည်သို့မျှတတ်နိုင်မည် မဟုတ်ပါချေ။ နတ်ဗြဟ္မာတို့သာ အစမှအဆုံးအထိ ဣရိယာပုထ်တခုတည်းဖြင့် နာကြားနိုင်ကြပါသည်။ ဝါတွင်းသုံးလဆိုသည်မှာ တာဝတိံသာနတ်တို့ အရေအတွက်အားဖြင့် မိနစ်ပိုင်းမျှသာ ကြာပေသည်။

ဤသို့ဆိုသဖြင့် ဖြတ်စွာဘုရားသည် အဘိဓမ္မာတရားတော်ကို လူ့ပြည် ၌ မဟောကြားခဲ့ဟု မမှတ်ယူသင့်ချေ။ ထိုဝါတွင်း၌ပင် ရှင်တော်ဘုရား သည် လူ့ပြည်၌လည်း ဓမ္မသေနာပတိရှင်သာရိပုတ္တရာအား အဘိဓမ္မာ တရားကို နည်းရရှိ အကျဉ်းချုပ်နည်းပေး ဟောကြားတော်မူခဲ့ပါသည်။ တရားစစ်သူကြီးရှင်သာရိပုတ္တရာက မိမိ၏အတူနေ တပည့်ရင်း ငါးရာတို့ အား ထိုအဘိဓမ္မာတရားကို လူ့လောကနှင့်တန်ရှိ မကျဉ်းမကျယ် တဆင့် ဟောကြားပို့ချခဲ့ပါသည်။ ယခုရှိနေသော အဘိဓမ္မာပိဋကကား တရား စစ်သူကြီး ရှင်သာရိပုတ္တရာ ဟောကြားပို့ချခဲ့သည့် ပိဋကပင်ဖြစ်ပါသည်။

ပရပုတ္တဒေသနာ။ ။အဘိဓမ္မာတရားတော်ပျားသည် ဝိနည်း ကဲ့သို့ အာဇာနည်ကို အများဆုံးအသုံးပြုသည့် အာဇာ ဒေသနာမျိုး၊ သုတ္တန်ကဲ့သို့ ဝေနေယျတို့၏ အသိဉာဏ်နှင့်တိုက်ဆိုင်ညီညွတ် သည့် ဝေါဟာရအသုံးအနှုန်းများကို အများဆုံးဦးစားပေးဟောကြား သော ဝေါဟာရဒေသနာမျိုးမဟုတ်ချေ။ အမှန်စင်စစ်ဖြစ်ပျက်နေသည့်

နိဒါန်း

[ကေ]

ပရမတ္ထသဘာဝတရားများကို ဖြစ်စဉ် အတိုင်း အကြွင်းမရှိပြည့်စုံစွာ ဟောကြားတော်မူခဲ့သော “ပရမတ္ထဒေသနာ” မျိုးဖြစ်ပေသည်။

ယထာဓမ္မသာသနာ။ ။ သာသနာဆိုသည်မှာ ဘုရားရှင်တို့၏ အဆုံးအမ တရားတော်ဖြစ်သည်။ ဘုရားရှင်၏ အဆုံးအမ တရပ်ဖြစ်သော အဘိဓမ္မာတရားတော်သည် ဝိနည်းအဆုံးအမတရားတော် ကဲ့သို့ လွန်ကျူးသည့်အပြစ်အားလျော်စွာ ဆုံးမပညတ်ထားသည်။ ‘ယထာ- ပရမသောသနာ’ မျိုးလည်းမဟုတ်။ သုတ္တန်တရားအမတရားတော်ကဲ့သို့ လတ္တဝါတို့၏ ဝါသနာအိုက်အားလျော်စွာ ဆုံးမလမ်းညွှန် သွန်သင်ဟော သော ‘ယထာနုလောမသာသနာ’ မျိုးလည်းမဟုတ်။ အနုနိဝင်ဇစ် ဂန္ဓာ ငါးပါး ရုပ်နာမ်ဓမ္မအစ၌ ငါဟုလောကောနုနု၊ ငါဉာဏဟုလောကောပျော့၊ အတ္တဂိုဏ်ဟုသော ဒိဋ္ဌိတို့ကို ဖြိုခွဲခိုင်၍ ရုပ်နာမ်နှစ်ဝေအောင် ဝေဖန်ခွဲ ညွှန်သဘာဝဖြစ်စဉ်ကိုသိမြင်နိုင်စေရန် သဘာဝတရားတရားလျော်စွာဆုံးမတော် မူသည့် ‘ယထာဓမ္မသာသနာ’ မျိုးဖြစ်ပေသည်။

နာမဂ္ဂပပရိစ္ဆေဒကထာ။ ။ ပြစ်မှုကြီးငယ်အသွယ်အသွယ်ကို ပကျပူးလှော်၍ စေရန် အစဉ်အတိုင်း အမျိုးမျိုးတို့ကို သတ်မှတ် ပညတ်ထားရာဖြစ်၍ ဝိနည်းအရ အစဉ် “အိဇ္ဇာသိဝေ- ကထာ” ဟု ခေါ်၏။

အယူဝါဒအမျိုးမျိုးတို့ကို လက်ခံယုံကြည်သားကြသည့်သမဇာ ပြုပွလ- ကို သန္တာန်၌ ရပ်ပတ်ထုံးစံပွဲနေသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ မိ-ပါးတို့ကို ငြေငြင်းဟော ကြားရာဖြစ်၍ သုတ္တန်တရားတော်ကို “မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတရားကထာ” ဟု ခေါ်သည်။

- ၁။ ယထာ = အားလျော်စွာ + အပုထုဂ = အပြစ် + သာသနာ = အဆုံးအမ။
- ၂။ ယထာ = အားလျော်စွာ + အနုလောမ = အနုနိဝင်ဇစ် + သာသနာ = အဆုံးအမ။
- ၃။ ယထာ = အားလျော်စွာ + ဓမ္မ = ဓမ္မတရား + သာသနာ = အဆုံးအမ။
- ၄။ အိဇ္ဇာ = ငယ်သောစောင့်ထိန်းမှု + အပိတု = ပြစ်မှု + ကထာ = သတ်မှတ် ပညတ်ထားရာဖြစ်သော တရားတရား။
- ၅။ ဒိဋ္ဌိ = မှားသော အယူဝါဒ + ဝိနိဝေဇန = ချစ်ခင်ယုံကြည် + ကထာ = ဝေဖန်

[က]

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

အဘိဓမ္မာတရားတော်ကား ဝိနည်းတရား၊ သုတ္တန်တရားများနှင့် မတူ၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါစသည့် အပေါ်ယံပညတ်ကို ဖောက်ထွင်း၍ အတွင်းဓာတ် ဖြစ်သည့် ရုပ်တရား၊ နာမ်တရား နှစ်ပါးတို့ကို ကွဲကွဲ ပြားပြား ပိုင်းခြား သိမြင်နိုင်စေရန် နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် ဟောထားသည့်တရားတော် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အဘိဓမ္မာတရားတော်သည် “ နာမဇ္ဈပပရိစ္ဆေဒ-ကဿာ ” ဟူသော နာမည်ထူးကို ရပေသည်။

ဤသို့ သုတ်၊ ဝိနည်း၊ အဘိဓမ္မာဟူသော တရားသုံးမျိုးကို ဟောပုံ ဟောနည်းအားဖြင့်လည်းကောင်း (ဒေသနာ)၊ ဆုံးမပုံ ဆုံးမနည်းအား ဖြင့်လည်းကောင်း (သာသနာ)၊ ဟောကြားထားသည့် တရားတော်အား ဖြင့်လည်းကောင်း (ကထာ)၊ နှိုင်းယှဉ်ဝေဖန်ပြခြင်းသည် အဘိဓမ္မာ တရားတော်၏ ဟူးခြားသည့် ဂုဏ်အင်္ဂါများကို ပိုမိုသိမြင်လာစေရန် ဖြစ် ပေသည်။

အဘိဓမ္မာ ၇-ကျမ်း

ကျမ်းအစည်ပျား။ ။ ထိုအဘိဓမ္မာတရားတော်သည် တနေရာတည်း၌ တခုတည်းသော ပရိသတ်အား ဣရိယာပုထိတခု တည်းဖြင့် ဆက်တိုက် ဟောကြားထားသည့် တရားရှည်ကြီးတပုဒ် ဖြစ် သော်လည်း ဟောပုံ ဟောနည်း ကွဲပြား ခြားနားရကား ဟောနည်း အားလျော်စွာ-

- (၁) ဓမ္မသင်္ဂဏီ
- (၂) ဝိဘင်း (ဝိဘင်္ဂ)
- (၃) ဓာတုကထာ
- (၄) ပုဂ္ဂလပညတ် (ပုဂ္ဂလပညတ္တိ)

၃။ နာမဇ္ဈပပရိစ္ဆေဒ=နာမ်နှင့်ပုပ်ကို + ပရိစ္ဆေဒ=ပိုင်းခြားကြောင်း + ကထာ=တရား။

- (၅) ကထာဝတ္ထု
- (၆) ယမိုက် (ယမက)
- (၇) ပဋ္ဌာန်း (ပဋ္ဌာန)

ဟူ၍ ကျမ်းပေါင်း ၇-ကျမ်းရှိသည်။

ဓမ္မသင်္ဂဏီ။ ။ ထိုတွင် ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်းဆိုသည်မှာ ကုသိုလ်စသည့် သဘာဝ တရားတို့ကို ကောင်းမွန် ပြည့်စုံစွာ ရေတွက်ပြသောကျမ်း (ဝါ) အကျဉ်းချုပ် ဟောတော်မူသောကျမ်းဖြစ်သည်။ (ဓမ္မ=သဘော တရား+သင်္ဂဏီ=ကောင်းစွာ ရေတွက်ပြခြင်း)။

ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်း၌ စိတ်, စေတသိက်စသည့် သဘာဝတရားတို့ကို ဤ ရွှေ့ ဤမျှ ရှိသည်ဟု အပြည့်အစုံ ရေတွက်ပြသား၏။ အမှန်အားဖြင့် ဤ ကျမ်းသည် ကျန်အဘိဓမ္မာ ခြောက်ကျမ်းတို့၏ ခေါင်းစဉ်မာတိကာပင် ဖြစ်သည်။ ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်း၌ ချမှတ်ထားသည့် ခေါင်းစဉ် မာတိကာ အတိုင်း ကျန်အဘိဓမ္မာကျမ်းများကို ဝေပန်ဟောကြားသည်။

မာတိကာစဉ်ရာ၌ ပရမတ်တရားတို့ကို သုံးစု သုံးပုံ စု၍ တိကမာတိကာ၊ နှစ်စု နှစ်ပုံစု၍ ဒုကမာတိကာဟု ပာတိကာနှစ်မျိုးစဉ်၍ ဟောသည်။ ဒုက- မာတိကာ၌လည်း အဘိဓမ္မာနည်း ဒုကမာတိကာ၊ သုတ္တန်နည်း ဒုက- မာတိကာဟု နှစ်မျိုးခွဲ ဟောသည်။ တိက (တိက်) မာတိကာ ၂၂-ခုရှိ၍ ဒုက (ဒုက်) မာတိကာ ၁၄၂-ခု ရှိသည်။

ယင်းတိက်, ဒုက်တို့ကို မူထား၍-

- (၁) စိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍ (စိတ်စေတသိက်ပိုင်း)
- (၂) ရူပကဏ္ဍ (ရုပ်ပိုင်း)
- (၃) နိက္ခေပကဏ္ဍ (အကျဉ်း အရကောက်ပိုင်း)
- (၄) အဋ္ဌကထာကဏ္ဍ (အကျယ် အရကောက်ပိုင်း)

ဟူ၍ အပိုင်းကြီး လေးပိုင်း ပိုင်းကာ ဟောတော်မူသည်။

[ကော်]

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

ပဗ္ဗသင်္ဂဟိယောနည်းမှာ မာတိကာ ခေါင်းစဉ်အားဖြင့် အကျဉ်းချုပ် ဟောသည်ဆိုသော်လည်း ဖဿစသော နာမ်တရား၊ ပထဝီစသော ရုပ် တရားတို့၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်တို့ကို အမျိုးမျိုး အစားစားသော ဝေါဟာရ ပရိယာယ်တို့ဖြင့် ထပ်ဆင့် နှစ်ဆင့် ဟောနည်းများလည်း ပါရှိပေသည်။

ဝိဘင်း (ဝိဘင်္ဂ)။ ။ပါဠိလိုဘိဘင်္ဂကို မြန်မာလို ဝိဘင်းဟု ခေါ်သည်။ ။
ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ ဝေဖန်ပြသော ကျမ်းဟု အဓိပ္ပာယ် ရသည်။ ဝေဗ္ဗသင်္ဂဟိကျမ်း၌ ရေတွက်ပြထားသည့် မာတိကာ ခေါင်းစဉ် အပိုင်း ကိတ် ၂၂-တိုက်နှင့် ဒုက် ၁၀၀ ဒုက်တို့ကိုပင် ခန္ဓဝိဘင်း၊ အာယ- တနဝိဘင်း၊ ဝေဒနာဝိဘင်း၊ ဣန္ဒြိယဝိဘင်း၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဝိဘင်းစသည်ဖြင့် ဝေဖမ်းစဉ်ကြီး ၁၁-ခုထားကာ သုတ္တန်နည်း၊ အဘိဓမ္မာနည်း၊ အမေးအဖြေ နည်းဟူသော နည်းသုံးနည်းတို့ဖြင့် ခွဲခြမ်း စိတ်ဖြာ၍ အသေးစိတ် ဟော ကော်မူသည်။

ဤစာ-အပိုင်းအစိတ်ကျမ်း၌ ဝေဒနာစေတသိက်ကို ၅-ပါး၊ ၆-ပါး၊ ၁၂- ပါးစသည့်အလားအလာ ဝေဖန်ဟောထားသော်လည်း ဝိဘင်းကျမ်း၌မူ ဝေဒနာပျိုးပေါင်း (၁၁၇၀၇၆)ပါးအထိ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ၍ အသေးစိတ် ဟောကြားထားသည်။ သညာစေတသိက်ကိုလည်း သညာပေါင်း (၁၂၂၅၆၄)ပါးအထိ ဝေဖန်ဟောကြားထားသည်။ ။

ဝေဒနာကထာ။ ။ဝိဘင်းနည်းဖြင့် ဂဟာကြားပြီးနောက် ထိုတရားများ ကိုပင် ဂာတုကထာနည်းဖြင့် ဆက်လက်ဟောကြားပါ သည်။ ဝေဒနာကထာ- ဝေဒနာစသော ဂာတ်တရားများကို “သင်္ဂဟော- သင်္ဂဟိကထာ” စသောနည်း ၁၄-နည်းတို့ဖြင့် တမျိုးဝေဖန်ဟောကြား သော ကျမ်းဖြစ်သည်။ (ဂာတု၊ ဝေဒနာစသောဂာတ်တရား + ကထာ၊ ဟော ကြားသောကျမ်း)။

ဟောပုံအကျဉ်းမှာ- ရူပက္ခန္ဓာကို မှုတည်လျှင် ရူပက္ခန္ဓာကို ခန္ဓာမည်မျှ အာယတနမည်မျှ၊ ဓာတ်မည်မျှတို့ဖြင့် ရေတွတ်ရမည်။ မည်မျှသော ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်တို့ဖြင့် မရေတွက်ဟုလည်းကောင်း၊ ရူပက္ခန္ဓာသည် ခန္ဓာမည်မျှ၊ အာယတနမည်မျှ၊ ဓာတ်မည်မျှတို့ဖြင့် ယှဉ်သည်။ မည်မျှသော ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်တို့ဖြင့် မယှဉ်ဟုလည်းကောင်း အကျယ်ဝေဖန် ဟောကြားတော်မူသည်။

အမှန်အားဖြင့် ဓမ္မသင်္ဂဏိကျမ်း၌ ဟောကြားခဲ့သည့် တိက်၊ ဒုက်တို့ကို ပင် မှုတည်၍ ခန္ဓာ ၅-ပါး၊ အာယတန ၁၂-ပါး၊ ဓာတ် ၁၈-ပါးတို့ကို နည်းပေါင်း ၁၄-နည်းတို့ဖြင့် စက်လှည့်ကာ ဟောကြားထားလေသည်။

ပုဂ္ဂလပညတ်။ ။ ဓာတုကထာနည်းဖြင့် ဟောကြားပြီးနောက် ပုဂ္ဂလ ပညတ်နည်းကို ဆက်လက်ဟောကြားပါသည်။ ပုဂ္ဂလပညတ် ဆိုသည်မှာ လူ့နတ်၊ ဗြဟ္မာ၊ ယောကျ်ား၊ မိန်းမသော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါတို့ကို လူ့နတ်ဗြဟ္မာ စသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ် ပညတ်ခြင်းဟု အဓိပ္ပာယ် ရသည်။ (ပုဂ္ဂလ = လူ့နတ်ဗြဟ္မာစသော ပုဂ္ဂိုလ် + ပညတ္တိ = အမည်မှည့်ခေါ် ပညတ်ခြင်း။)

ဤပုဂ္ဂလပညတ်ကျမ်း၌ ခန္ဓာပညတ်၊ အာယတနပညတ်၊ ဓာတုပညတ်၊ သစ္စပညတ်၊ ဣန္ဒြိယပညတ်ဟူသော သဘာဝပညတ်ငါးမျိုးနှင့် ပုဂ္ဂလပညတ် ဟူသော အသဘာဝပညတ်၊ ပေါင်း ပညတ် ၆-မျိုးကို ဝေဖန်ဟောကြား ပါသည်။ အခြား ပညတ်များထက် ပုဂ္ဂိုလ်ပညတ်အကြောင်းကို အကျယ် ဝေဖန် ဟောကြားထားသောကြောင့် ဤကျမ်းကို ပုဂ္ဂလပညတ်ကျမ်းဟု ခေါ်သည်။

ဓမ္မသင်္ဂဏိနည်း၊ ဝိဘင်းနည်း၊ ဓာတုကထာနည်းတို့ဖြင့် ဘုရားရှင် ဟောကြားသည့် တရားတော်များမှာ ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်၊ အဗျာကတ စသော ပရပတ္တသဘာဝတရားသက်သက်တို့သာ ဖြစ်ပေသည်။ ယိုကျွမ်း များ၌ လူ့နတ်ဗြဟ္မာ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ ကောကျ်ား မိန်းမစသည့် ပညတ်

[ကား]

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

တရားများကို ထင်ထင်ရှားရှား မဟောကြားခဲ့ပါချေ။ ထို့ကြောင့် အချို့ နတ်ဗြဟ္မာများအဖို့ “ကမ္ဘာလောကကြီးမှာ ပရမတ်သဘာဝတရား ချဉ်းသာရှိလေသလော၊ လူ့နတ်ဗြဟ္မာပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ ဟူသော ပညတ် တရားမရှိလေသလော” ဟု သံသယဝင်လာနိုင်စရာ ရှိပေသည်။ ပညတ်ဆို သည်မှာ အမှန်တရား မဟုတ်သောကြောင့် အသုံးကျသည့် တရားမျိုး မဟုတ်ဟူ၍လည်း ပရမတ်လွန်တဖက်စွန်းသို့ ရောက်သွားနိုင်ပေသည်။ ထို့ ကြောင့် ဤသို့သော သံသယမျိုး၊ တဖက်စွန်းမျိုးသို့ မရောက်စေနိုင်ရန် ဤပုဂ္ဂလပညတ်ကျမ်းကို ဆက်လက်ဟောရခြင်းဖြစ်ပေသည်။

လောက၌ ပရမတ္ထ သဘာဝတရားချဉ်းသာ ရှိသည်မဟုတ်၊ ပုဂ္ဂလ ပညတ်စသည့် ပညတ်တရားများလည်း ရှိသေးသည်။ ထို ပညတ်တရား များသည် လောကီဘုံသား လူအများတို့ အညီအညွတ် အမှန်ပြု၍ ခေါ် ဝေါ် ပြောဆိုသောတရားဖြစ်သောကြောင့် သမုတိသစ္စာ အမှန်တရားမျိုး ပင် ဖြစ်၏။ အကယ်၍ ပရမတ်တဖက်စွန်းသို့ရောက်၍ အမိ၊ အဖ၊ ဆရာ သမား၊ သားသမီး၊ မောင်နှမ၊ မိန်းမ၊ ယောက်ျားစသည့် ပညတ်များကို ပယ်လိုက်လျှင် လောကကြီးတခုလုံး စည်းမဲ့ကမ်းမဲ့ ပရမ်းပတာ လောက ကြီး ဖြစ်သွားနိုင်သည်။

အမိ အဖ ဆရာသမားတို့အား ကျေးဇူးဆပ်ခြင်း၊ ရိုသေလေးစား ခြင်း၊ သားသမီးတို့အား ကျွေးမွေးပြုစုစောင့်ရှောက်ခြင်း၊ အထက်ကြီးသူ တို့အား အရိုအသေပေးရခြင်း၊ ကျေးဇူးရှင်တို့အား ကျေးဇူးဆပ်ရခြင်း၊ လှူဒါန်းပေးကမ်းခြင်း၊ သူတပါးအဆက်ကို မသတ်ပါ စသည်ဖြင့် သိလ စောက်တည်ခြင်း၊ သတ္တဝါပညတ်ကို အာရုံပြု၍ မေတ္တာပို့မှု စသော သမထဘာဝနာပွားများခြင်း စသည်တို့သည် ပညတ်တရားပေါ် အမှီပြု၍ ဖြစ်ကြရသည်။

အယုတ်သုံးအားဖြင့် ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်၊ ခန္ဓာ၊ အာယတန စသော အမည်များသည်ပင် ပညတ်တရားများဖြစ်ကြလေသည်။ ဤပညတ်တရား

များ ကျေးဇူးကြောင့် ဘုရားရှင်လည်း တရားဟောတော်မူနိုင်၏။ နတ်
ဗြဟ္မာများလည်း တရားနာယူနိုင်ကြ၏။ ဤသို့ ပညတ်တရားသည်လည်း
သူ့နေရာနှင့်သူ အရေးပါ အသုံးဝင်ပေသည်။

တလောကလုံး ရုပ်နာမ်ပရမတ်တရားချည်းဖြင့် တည်ဆောက်ထား
သဖြင့် အယုတ် အလတ် အမြတ် မကွဲပြားပဲ တပြေးညီစွာတည်ရှိသည်ဟု
မမှတ်ယူရချေ။ သီလရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၊ သီလမဲ့သောပုဂ္ဂိုလ်၊ ယုတ်မာသော
ပုဂ္ဂိုလ်၊ မြင့်မြတ်သောပုဂ္ဂိုလ်၊ ကိလေသာထူသောပုဂ္ဂိုလ်၊ ကိလေသာ
နည်းသောပုဂ္ဂိုလ်၊ ကိလေသာမရှိသောပုဂ္ဂိုလ် စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုး
အစားစား ကွဲပြားမှုကို ပညတ်တရားဖြင့် သတ်မှတ်ဖော်ပြရပေသည်။

ဤသို့ လောကလူမှုရေးနယ်၌ ပညတ်တရား၏အရေးပါပုံ၊ အမှန်တရား
ဖြစ်ပုံ၊ ဒါနအဆင့်၊ သီလအဆင့်၊ သမထဘာဝနာအဆင့်တို့၌ ပညတ်တရား
ကို မပယ်ရသေးပုံတို့ကိုဝေနေယျသတ္တဝါတို့ထင်ရှားကွဲပြားအောင် ပုဂ္ဂလ
ပညတ်နည်းဖြင့် ဆက်လက်ဟောကြားရသည်။

ကထာဝတ္ထု။ ။ ပုဂ္ဂလပညတ်ကျမ်းကို ဟောပြီးနောက် ကထာဝတ္ထုကျမ်း
ကို ဆက်လက်ဟောပါသည်။ ကထာဝတ္ထုဆိုသည်မှာ အယူ
ဝါဒနှင့်ဆိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်ရေးရာ စသော စကားတို့၏ တည်ရာဖြစ်သော
ကျမ်းဟု အဓိပ္ပာယ်ရ၏။ (ကထာ=အယူဝါဒနှင့်ဆိုင်သော စကား+
ဝတ္ထု=တည်ရာ)။

ဘုရားရှင်သည် ဤကျမ်းကို အပြည့်အစုံ ဟောကြားခဲ့သည်
မဟုတ်။ “နောင်သောအခါ၌ ငါ့တပည့်ပညာရှိကြီး အရှင်မဟာမောဂ္ဂလိ-
ပုတ္တတိဿမထေရ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာမည့်သာသနာ့ အညစ်အကြေး
တို့ကို ဆေးကြောသုတ်သင်ကာ တတိယသံဂါယနာ ဟင်ပေလိမ့်မည်။
ထိုအခါ ထိုအရှင်သည် ရဟန်းသံဃာများအလယ်၌ သီတင်းသုံးလျက်
မိမိဝါဒဘက်က သုတ်ပေါင်းငါးရာ၊ သူတပါးဝါဒဘက်က သုတ်ပေါင်းငါးရာ၊

[၁၂]

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာစေတသိက်များ အဖွင့်

ပေါင်းသုတ်ပေါင်းတထောင်တို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်ကာ ဤကျမ်းကို ဝေဖန်
ဟောကြားလိမ့်မည်”ဟု မိန့်တော်မူပြီး နည်းရရှိမာတိကာမျှကိုသာ ဟော
ကြားထားခဲ့ပေသည်။

ဘုရားရှင်ဗျာဒိတ်ထားတော်မူသည့်အတိုင်းပင် ဘုရား ရှင် ပရိနိဗ္ဗာန်
ဝင်စံပြီးနောက် နှစ်ပေါင်း (၂၁၅)နှစ်ကြာသောအခါ ရှင်မဟာမောဂ္ဂလိ
ပုတ္တတိဿမထေရ်သည် ရဟန္တာတထောင်တို့နှင့်အတူ တတိယသံဂါယနာ
တင်ကာ ဤကထာဝတ္ထုကျမ်းကို ဘုရားရှင်ပေးခဲ့သောနည်းကိုမှီ၍ ဝေဖန်
ဟောကြားခဲ့ပေသည်။

ဤကထာဝတ္ထုဟောနည်းမှာ ပြဿနာတရပ်ကို သူဘက်(ပရဝါဒိမိစ္ဆာ
ဒိဋ္ဌိ)၊ ကိုယ့်ဘက်(သကဝါဒိသမ္မာဒိဋ္ဌိ) အပြန်အလှန်အခြေအတင် မေးဖြေ
ဟောပြောခြင်းဖြစ်သည်။ဤကျမ်း၌မူတည်ဆွေးနွေးဖြေရှင်းသည့်ပြဿနာ
ရပ်ခေါင်းစဉ်(ကထာ)ပေါင်းမှာ ၂၂၆-ခုရှိပေသည်။

ဝဗ္ဗသင်္ဂဏီဝိဘင်း၊ ဓာတုကထာနည်းတို့ဖြင့် ပရမတ်တရားသက်သက်ကို
ဟော၍ ပုဂ္ဂလပညတ်နည်းဖြင့် ပညတ်တရားကိုဟောကြားရာ မည်သည့်
အတိုင်းအတာအထိ ပညတ်နည်းကိုသုံး၍ မည်သည့်အတိုင်းအတာအထိ
ပရမတ်နည်းသုံးရမည်ကို တရားနာနတ်ဗြဟ္မာတို့စိတ်၌ ဝေခွဲနိုင်မည်မဟုတ်၊
သံသယအမျိုးမျိုးဝင်၍ ပြဿနာမေးခွန်းအမျိုးမျိုး ပေါ်လာနိုင်ပေသည်။

ယုံကြောင့် မြတ်စွာဘုရားဟောထားခဲ့သည့် သုတ္တန်ပါဠိတော်များ၌
မည်သည့်အရာကို ပရမတ္ထသဘာဝအထိယူရမည်၊ မည်သည့်အရာကိုပညတ်
ယူရမည်ဟု ပရမတ္ထသစ္စာနှင့် သမုတိသစ္စာတို့ကိုအယူမလွဲအောင် ဤကထာ
ဝတ္ထုအဘိဓမ္မာနည်းဖြင့် ပြန်၍ညှိနှိုင်းဟောကြားရပေသည်။

ဥပမာ- ပိမိအကျိုးစီးပွားကို ကျင့်သောပုဂ္ဂိုလ်သည်ရှိ၏ဟု ဘုရား
ဟော သုတ္တန်ရှိသောကြောင့် ပုဂ္ဂိုလ်သည် အမှန်တကယ်ရှိ၏ဟု ပရဝါဒိက
ကို၏။

ထိုဟောကြားချက်မှာ သမုတိသစ္စာအားဖြင့် ဟောကြားခြင်းဖြစ်၍ ပုဂ္ဂိုလ်သည် သမုတိသစ္စာအားဖြင့်သာရှိ၏။ ပရမတ္ထသစ္စာအားဖြင့်ကား ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုသည်မှာ လုံးဝမရှိဟု သကဝါဒက ပြန်လည်ဖြေရှင်းပြခြင်းမျိုး ဖြစ်ပေသည်။

ယမိုက်။ ။ကထာဝတ္ထုကျမ်းကို ဟောတော်မူပြီးသည့်နောက် ယမိုက် ကျမ်းကို ဆက်လက်ဟောကြားပါသည်။ ယမိုက်ဆိုသည်မှာ ယမကဟူသောပါဠိမှ ဆင်း သက် လာ သော ဝေါဟာ ရဖြစ်၍ “အစုံ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ အနုလုံနှင့်ပဋိလုံ၊ အမေးနှင့်အဖြေ၊ သန္နိဋ္ဌာန်နှင့်သံသယ စသည်ဖြင့် အစုံအစုံဟောကြားထားသည့်ကျမ်းဟု ဆိုလိုပေသည်။ (ယမက = ယမိုက် = အစုံ)။

အမှန်စင်စစ် ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်၊ သစ္စာစသောတရားတို့ကို-

- (က) ပုဂ္ဂိုလ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊
- (ခ) ဘုံဋ္ဌာနအားဖြင့်လည်းကောင်း၊
- (ဂ) ပုဂ္ဂိုလ်၊ ဘုံနှစ်မျိုးရောသောအားဖြင့်လည်းကောင်း၊

ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ ဝေဖန်ဟောကြားထားသည့်ကျမ်း ဖြစ်ပေသည်။

ဘုရားရှင်သည် အထက်အဘိဓမ္မာငါးကျမ်းတို့ဖြင့် ပရမတ္ထတရားနှင့် သမုတိသစ္စာတရားနှစ်ပါးတို့ကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ဝေဖန်ပိုင်းခြား ဟောကြား တော်မူလေသည်။ သို့ရာတွင် ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါဟူသော သမုတိသစ္စာတရားနှင့် ခန္ဓာ၊ အာယတနစသော ပရမတ္ထသစ္စာတရားနှစ်ပါးတို့ အချင်းချင်း ဆက် သွယ် ကြ ပုံ၊ သုံးဆယ့်တခုဟူသော ဩကာသလောကကြီးနှင့် ထိုသစ္စာတရားနှစ်ပါးတို့ ဆက်သွယ်ပုံတို့ကို ဟောရန်ကျန်နေပေသည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်းတို့အချင်းချင်း မည်သို့မည်ပုံ ဆက်သွယ်တည်ရှိနေကြပုံကို ယမိုက်နည်းဖြင့် ဆက်လက်ဟောရခြင်းဖြစ်ပေသည်။

[၅]

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

ပဋ္ဌာန်း။ ။ ယမိုက်ကျမ်းကိုဟောပြီးသည့်အခါ ပဋ္ဌာန်းကျမ်းကို နောက်ဆုံး
ဟောကြားတော်မူပါသည်။ ပဋ္ဌာနဟူသော ပါဠိပုဒ်ကို မြန်မာ
လို ပဋ္ဌာန်းဟုခေါ်ဝေါ်ခြင်းဖြစ်၏။ အမျိုးမျိုးသော အကြောင်းတရားများ
ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည် (ပ=အမျိုးမျိုးသော+ဌာန=အကြောင်းတရား)။

ပဋ္ဌာန်းကျမ်းတွင် ၂၄-ပါးသော အကြောင်းပစ္စည်းတရားတို့ကြောင့်
စကြာဝဠာလောကပတ်အတွင်းရှိ သဘာဝတရားတို့ ဖြစ်ပေါ်တည်ရှိနေပုံ
ကို အပြည့်အစုံ ရှင်းလင်းဟောကြားထားသည်။

ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါဟူသော သတ္တလောကသည်လည်းကောင်း၊ ရုပ်နာမ်
တရားဟူသော သင်္ခါရလောကသည် လည်းကောင်း၊ ၃၁-ဘုံဟူသော
ဩကာသလောကသည် လည်းကောင်း ပည့်သို့သော အကြောင်းကြောင့်
ဖြစ်ပေါ်လာကြသည်။ တန်ခိုးရှင်တို့က ဗန်ဆင်း၍ ဖြစ်လာကြသလော။
အကြောင်းမဲ့သက်သက် ဖြစ်လာကြသလောဟူသော ပြဿနာရပ်များကို
ဖြေရှင်းရန် ၂၄-ပစ္စည်း ပဋ္ဌာန်းနည်းဖြင့် အကြောင်းအကျိုးဆက်စပ်
ဟောကြားရခြင်းဖြစ်သည်။

လောကသုံးပါးသည် တန်ခိုးရှင်၏ဗန်ဆင်းမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာ
သည်လည်းမဟုတ်၊ အကြောင်းကင်း၍လည်း ဖြစ်ပေါ်လာသည်လည်း
မဟုတ်၊ ရုပ်နာမ်တရားတို့အချင်းချင်း ကြောင်းကျိုးဆက်ကာ ဖြစ်ပေါ်
လာကြခြင်းဖြစ်သည်ဟုအသေးစိတ်ဝေဖန်ရှင်းလင်းပြသော နည်းဖြစ်သည်။

ဤသို့ကုသိုလ်စသည့် ပရပတ္တသဘာဝတရားများကို ဓမ္မသင်္ဂဏိနည်းဖြင့်
စ၍ဟောလျှင် နောက်ဆုံးပဋ္ဌာန်းနည်းဖြင့်ဟောပြီးမှသာ အဘိဓမ္မာတရား
တော် ပြီးဆုံးလေသည်။

အဘိဓမ္မာအဖွင့်ကျမ်းပျား

အထက်တွင်ရှင်းလင်းတင်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အဘိဓမ္မာတရားတော်များ
သည် ပညတ်တည်းဟူသော အပေါ်ယံအကားပျားဖုံးအုပ်နေသည့် ရုပ်နာမ်
သဘောတရားများဖြစ်၍ နက်လည်းနက်ပေသည်၊ ခက်လည်းခက်ပေသည်။

ထို့ကြောင့် ရှေးရှေးအဘိဓမ္မာပါရဂူ ဆရာတော်ဘုရားကြီးများသည် ပညာမျက်စိဖြင့် ပညတ်အပေါ်ယံအလွှာကိုခွာ၍ ပရမတ်အတွင်း ဓာတ်သား အထိ ထိုးဖောက်မြင်နိုင်ရန် (၀၁) အဘိဓမ္မာသဘောတရားများကို လွယ် လွယ်ကူကူသဘောပေါက်နားလည်နိုင်ရန် အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာ၊ အနု၊ မဓု၊ ယောဇနာ၊ ဂဏ္ဍိ၊ အရကောက်၊ နိဿယ၊ မြန်မာပြန်စသည့် အဘိဓမ္မာအဖွင့် ကျမ်းပေါင်းများစွာတို့ကို ခေတ်အဆက်ဆက်တွင် နည်းအမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် ဖွင့်ဆိုရေးသားခဲ့ကြပေသည်။

ထိုအဖွင့်ကျမ်းများအနက် မြန်မာပြည်ပို့ အဘိဓမ္မာအဖွင့်ကျမ်းတို့မှာ ပါဠိဘာသာအားဖြင့် ၄၃-ကျမ်း၊ နိဿယနှင့် မြန်မာပြန် ၁၁၂-ကျမ်း၊ အထွေထွေ ၁၇၀-ကျမ်းအားဖြင့် စုစုပေါင်း ၃၂၅-ကျမ်းအထိ ရှာဖွေ တွေ့ ရှိရပေသည်။

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်ကျမ်း

ရည်မှန်းချက်များ။ ။ သာသနာရေးဦးစီးဌာန၊ သုတေသနနှင့် ကျမ်းပြုဌာန ။
 “ခွဲကျမ်းပြုဌာနစု (ဘာသာပြန်) က ပြုစုသည့် ဤ ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာစေတသိက်များအဖွင့်ကျမ်းသည်လည်း အဘိဓမ္မာအဖွင့်ကျမ်း တကျမ်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ ဤအဖွင့်ကျမ်းသည် ရှေးရှေး အဘိဓမ္မာအဖွင့် ကျမ်းများနှင့် အဖွင့်ကျမ်းချင်းတူသော်လည်း ဖွင့်နည်း ဖွင့်ဟန် အလွန် ခြားနားပါသည်။

“ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာစေတသိက်များအဖွင့်” ဟူသော နာမည်အရ အဘိဓမ္မာ ပိဋကဋ္ဌ်လာရှိသည့် ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ စေတနာ၊ ဧကဂ္ဂတာ၊ ဇီဝိ- တိန္ဒြိယ၊ မနသိကာရ စေတသိက်တရားများကို ထူးခြားသော အစီအစဉ် ဖြင့် ဖွင့်ဆိုထားသည့် ကျမ်းဖြစ်သည်။ ဤကဲ့သို့သော အဖွင့်ကျမ်းမျိုး ရှေးက တကြိမ်တခါပျ မပေါ်ခဲ့ဘူးသေးချေ။

၀။ အဘိဓမ္မာသမိုင်းချုပ် (နာ-၆၈) ၌ ကျမ်းအမည်များ ဖော်ပြထားသည်။

ဤအပွင့်ကျမ်းကို ပြုစုထုတ်ဝေရာ၌ သာသနာရေးဦးစီးဌာနအနေဖြင့် ဖခာနရည်မှန်းချက်ကြီး (၅)ချက် ထားရှိပါသည်။ ယင်း ရည်မှန်းချက်ကြီး များမှာ-

- (၁) ဤကျမ်းကို ဖတ်ရှုလေ့လာသူများအဖို့ လောဘဖြစ်စရာ၊ ဒေါသဖြစ်စရာအာရုံများနှင့် တွေ့ကြုံရသည့်အခါ လောဘ၊ ဒေါသ၊ အကုသိုလ်တရားတို့ မဖြစ်ပွားအောင် စိတ်ကို ထိန်းတတ် သိမ်းတတ်ရန်။
- (၂) သက္ကာယဒိဋ္ဌိ၊ အတ္တဒိဋ္ဌိတို့မှ ကင်းစင်၍ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိဉာဏ်အမြင် သန်ရန်။
- (၃) ရုပ်နာမ်တို့ကို မသိမြင်သော အန္ဓ (အကန်း) ပုထုဇဉ်အဆင့် မှ ရုပ်နာမ် သိမြင်သည့်ကလျာဏ (အကောင်း) ပုထုဇဉ် အဆင့်သို့ တက်လှမ်းနိုင်ရန်။
- (၄) ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ဖြင့် ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိစခန်းသို့ ရောက်၍ စူဠသောတာပန် ဖြစ်ရန်။
- (၅) ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်အတွက် ပါရမီမျိုးစေ့ ရရှိရန်တို့ဖြစ်ပါသည်။

အကုသိုလ်မဖြစ်အောင် စိတ်ကို ထိန်းသိမ်းနိုင်ခြင်း

စိတ်အရေးပါပုံ။ ။ ဤရည်မှန်းချက်ကြီး ၅-ခုအနက်၊ အမှတ်(၁) ရည်မှန်းချက်ကို ရှင်းပြပါမည်။ လောကတွင် ရှိရှိသမျှ သင်္ခါရတရားများကို အနှစ်ချုပ်လိုက်လျှင် ရုပ်နှင့် နာမ် နှစ်မျိုးသာရှိ၏။ ရုပ်နာမ်မှတစ်ပါး ငါ၊ သူတစ်ပါး၊ ယောက်ျား၊ မိန်းမ၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါဟူ၍ မရှိချေ။ ထိုနှစ်မျိုးတွင် ရုပ်တရားသည် အာရုံကို မယူနိုင်၊ မသိနိုင်သဖြင့် အကန်းနှင့် တူ၏။ နာမ်တရားကား အာရုံကို ယူနိုင်သော်လည်း စားခြင်း၊ သောက်ခြင်း၊ သွားခြင်း၊ လာခြင်း၊ ရပ်ခြင်း၊ ထိုင်ခြင်း စသည်တို့ကို မပြု

လုပ်နိုင်သောကြောင့် အကျိုးနှင့်တူ၏။ ထိုတရားနှစ်မျိုးတို့သည် သူ့နေရာနှင့်သူ ပဓာနဖြစ်ကြသော်လည်း အကန်းနှင့်တူသော ရှုပ်တရားကို အကျိုးနှင့်တူသော နာမ်တရားက အမြဲရွှေ့ဆောင်လျက်ရှိသည်။

နာမ်တရားများတွင် စိတ်သည် ပဓာနအကျဆုံးဖြစ်၏။ အတူဖြစ်ဖော်ဖြစ်ဖက် နာမ်တရားများ၏ ခေါင်းဆောင် အကြီးအကဲဖြစ်သည်။ စိတ်ညစ်နှမ်းလျှင် သတ္တဝါများသည် ညစ်နှမ်းကြရသည်။ စိတ်ဖြူစင်သန့်ရှင်းလျှင် သတ္တဝါများ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်ကြရသည်။ စိတ်တခုတည်းကို သတိဖြင့် စောင့်ရှောက် ထိန်းသိမ်းထားနိုင်လျှင် အကုသိုလ်ဒုစရိုက်တရားများ မဖြစ်ပွားနိုင်၊ သံသရာဝဋ်ဒုက္ခမှ မုချလွတ်မြောက်နိုင်၏။ ဤသို့စသည်ဖြင့် စိတ်အလွန်အရေးပါပုံကို ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော်၊ ဒုတိယဂဗ္ဘလဗန္ဓသုတ်နှင့် တိကအင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော်၊ အရက္ခိတသုတ်တို့၌ ရှင်တော်ဘုရား ဟောကြားထားပေသည်။ ဤအချက်နှင့် ပတ်သက်၍ ဗုဒ္ဓရှင်တော်ဘုရား၏ ဩဝါဒဒေသနာတော်တခုကို သတိပြုနိုင်ရန် တင်ပြပါမည်။

ရဟန်းဘဝတိုင်စောင့်ထိန်းရမှုများလှသဖြင့် ဘုရားရှင်လက်ထက်
လူထွက်လိုသောရဟန်း တော်က သာဝတ္ထိ
ပြည်သား သဌေး
သားတယောက်သည် မိမိကိုးကွယ် ဆည်းကပ်နေသည့် ဆရာ မထေရ်အား-

“အရှင်မြတ်ဘုရား တပည့်တော်သည် ဝဋ်ဒုက္ခအပေါင်းမှ လွတ်မြောက်လိုပါသည်။ ဝဋ်ဒုက္ခမှ လွတ်မြောက်ကြောင်းတရားတခုကို တပည့်တော်အား ဟောကြားတော်မူပါဘုရား”-

ဟု လျှောက်ထား၏။

ဆရာမထေရ်က-

“ဝဋ်ဒုက္ခအပေါင်းမှ လွတ်မြောက်လိုလျှင် စာရေးတံ ဆွမ်းကို ကပ်လှူရမည်၊ လဆန်းပက္ခလဆုတ်ပက္ခတို့၌ ဆွမ်းကပ်လှူရမည်၊ ဝါဆိုသင်္ကန်းကိုလည်း ကပ်လှူရမည်၊ သင်္ကန်းစသော ပစ္စည်းတို့

[၁]

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အပွင့်

ကိုလည်း ကပ်လှူရမည်။ မိမိ၏ ရှိပစ္စည်းကို သုံးပုံ ပုံ၍ တပုံကို ဘုရားသာသနာတော်သို့ လှူဒါန်းရမည်။ တပုံကို ရောင်းဝယ်မှု၌ အရင်းအနှီးပြု၍ ကျန်တပုံကို သားမယားလုပ်ကျွေးမှု၌ အသုံးချ ရမည်”-

ဟု ညွှန်ကြားလေသည်။

သဋ္ဌေးသားသည် ဆရာမထေရ်အမိန့်ရှိသည့်အတိုင်း အားလုံးကို ဆက် ကပ်လှူဒါန်းသည်။ “ထိုနောက် ထိုအလှူဒါနများအပြင် အခြားမည်သည့် ကုသိုလ်ကောင်းမှုမျိုးကို ပြုလုပ်ရပါဦးမည်နည်း” ဟု လျှောက်ထားပြန် သည်။

ဆရာမထေရ်က-

“သရဏဂုံသုံးပါးကို ဆောက်တည်၍ ငါးပါးသီလကို ခံယူ ကျင့်သုံးရမည်”-

ဟု အမိန့်ရှိ၏။

သရဏဂုံသုံးပါးနှင့် ငါးပါးသီလကို ခံယူဆောက်တည်ပြီးသည့် အခါ၌ လည်း “ထိုကုသိုလ်အပြင် အခြားမည်သည့်ကုသိုလ်မျိုးကို ပြုလုပ်ရပါမည် နည်း” ဟု လျှောက်ထားပြန်သည်။

ဆရာမထေရ်က-

“ဆယ်ပါးသီလကို ခံယူဆောက်တည်ရန်”

ညွှန်ကြား၍ ဆယ်ပါးသီလကိုခံယူဆောက်တည်ပြန်လေသည်။

ထိုသဋ္ဌေးသားသည် ဆရာမထေရ်ပြုတ်ညွှန်ကြားသကဲ့သို့အစဉ်အတိုင်း ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို တခုပြီးတခုပြုလုပ်သည်။ ထို့ကြောင့် ထိုသဋ္ဌေး သားကို “အနုပုဗ္ဗသဋ္ဌေးသား” ဟု ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ (အနုပုဗ္ဗ-အစဉ် အတိုင်း ကုသိုလ်ပြုသူ)။

ထို့နောက် ဆရာမထေရ်အား ရွှေ့နည်းအတိုင်း လျှောက်ထားပြန်ရာ ဆရာမထေရ်က ရဟန်းပြုရန် ညွှန်ကြားတော်မူလိုက်လေသည်။ သဌေးသားသည်လည်း ဆရာမထေရ်ညွှန်ကြားသည့်အတိုင်းရဟန်းပြုလေသည်။

ထိုသဌေးသားရဟန်း၏ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာကား ဝိနည်းအရာ၌ လိမ္မာကျွမ်းကျင်သည့် ဝိနည်းဓိရ်ဆရာတော်ဘဝါးဖြစ်၏။ နိဿယည်းဆရာမှာမူ အဘိဓမ္မာအရာ၌ လိမ္မာကျွမ်းကျင်သည့် အဘိဓမ္မာဆောင် ဆရာတော်ဘဝါးဖြစ်သည်။

သဌေးသားရဟန်းသည် ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာထံတော်ပါးသို့ ချဉ်းကပ်သွားသည့်အခါ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာတော်က ရဟန်းများ မပြုလုပ်ကောင်းသည့် အသွားအလာ၊ အနုအထိုင်၊ အပြောအဆို၊ အစားအသောက်၊ အဝတ်အရံ စသည်တို့ကို ဝိနည်းဥပဒေရှိသည့်အတိုင်း သွန်သင် ဆုံးမ၏။ နိဿယည်းဆရာထံရောက်သည့်အခါ၌လည်း ဘုရားသာသနာတော်တွင် ရှောင်ကြဉ်ရမည့်အမှုကိစ္စ၊ ပြုလုပ်ရမည့်အမှုကိစ္စတို့ကို အဘိဓမ္မာ တရားတော်၌ လာရှိသည့်အတိုင်း ဩဝါဒပေးတော်မူသည်။

ဤသို့ ရဟန်းဘဝတွင် ရှောင်ကြဉ်ရမည့်အရာ၊ ဆောင်ရမည့် အရာတို့ကို ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာက ဝိနည်းဥပဒေဖြင့်တမ်း၊ နိဿယည်း ဆရာက အဘိဓမ္မာနည်းဖြင့်တဖုံ ဆုံးမဩဝါဒပေးတော်မူသည်ကို ကြားနာရသည့်အခါ သဌေးသားရဟန်းမှာ အလွန် စိတ်ရှုပ်သွားလေတော့သည်။ ဗုဒ္ဓရှင်ဘော်ဘုရား၏ သာသနာတော်မြတ်ကြီးကို အကျဉ်းထောင်ကြီးအဖြစ် မြင်၍ ရဟန်းဘဝကို ထောင်သားအသွင် ထင်သွားဟန်ရှိပေသည်။

ဤရဟန်းအလုပ်ကား အလွန်တာဝန်ကြီးလေစွတကား၊ ငါသည် ဆင်းရဲဒုက္ခမှ လွတ်မြောက်လို၍ ရဟန်းပြုခဲ့သည်။ ယခု ဤရဟန်းဘဝသည် လက်ဆန့်တန်းဖို့နေရာပင် မရှိလောက်အောင်ကျဉ်းမြောင်းလှ၏။ (ဝါ)လက်ကိုပင် မဆန့်ရဲအောင် ကြပ်တည်းလှ၏။ လူ့ဘဝကပင် ဆင်းရဲဒုက္ခမှ လွတ်မြောက်အောင် လုပ်နိုင်ပေလိမ့်ဦးမည်။ ငါလူ့သွက်မှတော်မည်ဟု အကြံဖြစ်လေသည်။

[ခေါ်]

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

ထိုအချိန်မှစ၍ ထိုရဟန်းကား ရဟန်းဘဝကို စိတ်အပျက်ကြီး ပျက် သွား၏။ သာသနာတော်၌ လုံးဝ မပျော်ပိုက်တော့ချေ။ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို လည်း မစီးဖြန်းနိုင်၊ စာပေပရိယတ္တိကိုလည်း မသင်ယူနိုင်၊ တမ္ပိုင်မိုင် တတွေ့တွေ့ဖြစ်နေပေရာ တဖြည်းဖြည်း ပိန်ချုံးလာ၏။ အကြောများပင် အပြိုင်းပြိုင်း ထလာ၏။ ပွေးနာ ယားနာများလည်း တကိုယ်လုံး ပေါက် လာလေသည်။

တနေ့တွင် ထိုရဟန်း၏ ဖြစ်ပုံကို သတိသားမိသောသာမဏေငယ်လေး တစုက-

“အရှင်ဘုရားမှာ အားနည်းတဲ့ထေရ်ဂါရုပုံရတယ်၊ ပိန်လည်းပိန် တယ်၊ အသားအရေလည်းခြောက်တယ်၊ အကြောတွေလည်း အထင်းသားပေါ်နေတယ်၊ ပျင်းတဲ့လူတွေမှာပေါက်လေ့ရှိတဲ့ဝဲနာ ပွေးနာတွေလည်း ပေါက်နေတယ်၊ တမ္ပိုင်မိုင်တတွေ့တွေ့လည်း ဖြစ် နေတာတွေ့ရပါတယ်၊ အရှင်ဘုရား ဘယ်အလုပ်ကိုပြုလုပ်မိ ပါသလဲ”ဟု ဝိုင်းမေးကြ၏။

သဋ္ဌေးသားရဟန်းက ရဟန်းဘဝကို စိတ်ပျက်ပုံ၊ သာသနာတော်မှာ နေရတာ မပျော်ပိုက်ပုံတို့ကို အကြောင်းနှင့်တကွ ရှင်းပြလိုက်လေသည်။

ထိုအခါ ကိုရင်လေးများသည် ထိုရဟန်း၏ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာနှင့် နိဿ ယည်း ဆရာတို့ထံသွား၍ ထိုရဟန်း၏အကြောင်းကို လျှောက်ကြလေ သည်။ ဆရာနှစ်ပါးတို့သည် တပည့်ရဟန်းကို ဗုဒ္ဓရှင်တော်ဘုရားထံ ခေါ် ဆောင်သွား၍ အဖြစ်အပျက်အလုံးစုံကို လျှောက်ထားကြလေသည်။

မြတ်စွာဘုရားသည် ထိုသဋ္ဌေးသား ရဟန်းအား ကိုယ်တော်တိုင် စစ်မေးတော်မူပြီး-

“ချစ်သား...သင်သည် တရားအများကြီးကို စောင့်ထိန်း နေစရာမလို၊ တပါးတည်းကိုသာ စောင့်ထိန်းရမည်၊ အဲဒီ တရား တပါးကို စောင့်ထိန်းနိုင်မည်လား”

ဟု မေးတော်မူ၏။

နိဒါန်း

[၁]

“ရှင်တော်မြတ်ဘုရား... တရားတပါး ဆိုသည်မှာ တယ်လို့ တရားမျိုးပါလဲဘုရား”
ဟု လျှောက်၏။

“တရားတပါးဆိုသည်မှာ သင်ချစ်သား၏ စိတ်တခုတည်းပင် ဖြစ်သည်။ သင့်စိတ်ကို စောင့်ထိန်းနိုင်မည်လား”

“စောင့်ထိန်းနိုင်ပါမည်ဘုရား”

“ဒီလိုဆိုလျှင် သင်ချစ်သားရဲ့စိတ်တခုတည်းကို စောင့်ထိန်း ပေတော့၊ ဆင်းရဲဒုက္ခအားလုံးမှ မကြာမီ လွတ်မြောက်သွားလိမ့် မည်”-

ဟု ညွှန်ကြားတော်မူကာ အောက်ပါဆုံးမဩဝါဒကိုပေးတော်မူပါသည်။

အလွန်အကျွံ မြင်နိုင်ခဲ့သည်၊ ကြည့်လဲမမြင်၊ ရှာလျှင်မရ၊ သိမ်မွေ့လှသည်၊ ငါးဝအာရုံ၊ ကာမဂုဏ်လျှင်၊ ခုံမင်ပျော်မွေ့၊ ကျရောက်လေ့ရှိ၊ စိတ်အသိကို၊ ပဏ္ဍိမည်မှတ်၊ ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်သည်၊ မလပ်မကွာ၊ စောင့်ရှောက်ရာ၏၊ စောင့်ကာတားဆီး၊ လုံခြုံပြီးငြား၊ စိတ်တရားသည်၊ ထက်ဖျားဟုသိုး၊ မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်၊ သုံးတန်သတ်မှတ်၊ ချမ်းသာမြတ်ကို၊ ဆတ်ဆတ်မသွေ ဆောင်သတည်း။

သုဒ္ဓဒ္ဓသံ သုနိပုဏ်၊ ယတ္ထကာမနိပါတီနံ၊
စိတ္တံ ရက္ခေထ မေဓာဝီ၊ စိတ္တံ ဂုတ္တံ သုခါဝဟံ။

ဤဒေသနာတော်အဆုံး၌ သဋ္ဌေးသားရဟန်းနှင့်တကွ များစွာသော ပရိသတ်တို့သည် သောတာပန်တည်သွားကြပေသည်။”

စိတ်နှင့်စေတသိက်။ ။ဤသို့ စိတ်သည် အလွန်အရေးပါသည်။ စိတ်တခု တည်းကို ချုပ်ထိန်းနိုင်ပါလျှင် (ဝါ) ယဉ်ကျေး အောင် ဆုံးမ ထားနိုင်လျှင်၊ “ဒန္တံ၊ ဆုံးမထားသဖြင့်ယဉ်ကျေးပြီးသော။ စိတ္တံ၊ စိတ်သည်။ သုခါဝဟံ၊ မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန် သုံးတန်ချမ်းသာကို ဆောင်နိုင်

[ဝါး]

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အပွင့်

၏” (စိတ္တံ ဒန္တံ သုခါဝဟံ) ဟု ဘုရားရှင် ဟောတော်မူထားသည့်အတိုင်း ချမ်းသာသုံးပါးကို ရနိုင်ပေသည်။

သတ္တဝါများ၌ ပဋိသန္ဓေတည်ကတည်းက ပါ လာခဲ့သော ထို စိတ်သည် ပင်ကိုသဘာဝအားဖြင့် ညစ်ကြေး မတင် အလွန်စင်ကြယ်သန့်ရှင်းလျက် ရှိပေသည်။ ယင်းသို့ဖြူစင်သန့်ရှင်းသော သဘောရှိသောကြောင့် ထိုစိတ် ကို ဓမ္မသင်္ဂဏိပိဋတော်၌ “ပဏ္ဍရ” ဟု ဟောထား၏။ သို့ရာတွင် စိတ်၏ သန့်ရှင်း စင်ကြယ်ခြင်းသည် ထာဝစဉ်တည်မြဲမှုမရှိချေ။ (ဝါ) ထိုသန့်ရှင်း စင်ကြယ်သည့်ဘဝစိတ်အတိုင်း အမြဲထားရန်မဖြစ်နိုင်ချေ။ မိမိကို အခိုက် အတန့်အားဖြင့် လာမှီကြသည့်ညွှန်သည် (အာဂန္တုက) စေတသိက်တရား များကြောင့် ညစ်နွမ်းသည့်အခါ ညစ်နွမ်းရလေသည်။

ထို့ကြောင့် အင်္ဂုတ္တိုရ်ပိဋတော်၊ ပဏိဟိတအစ္စဂင်၌ -

“ရဟန်းတို့... ဤဘဝစိတ်သည် ဖြူစင်သန့်ရှင်းသောကြောင့် ပြုံးပြုံးပြက်ပြက် အရောင်ထွက်သကဲ့သို့ရှိ၏။ ထိုစိတ်သည်ပင် (ဇော ခဏ၌) ညွှန်သည်အာဂန္တုက ဖြစ်ကုန်သော (ဝါ) အခိုက်အတန့် အားဖြင့်လာမှီကြကုန်သော ညစ်ညူးကြောင်း ကိလေသာတရား တို့ကြောင့် ညစ်နွမ်းရပေသည်”

ဟုလည်းကောင်း -

ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ်ပိဋတော် (၂၃)၌လည်း

“ရဟန်းတို့ ဤစိတ်ကို ဝဂါဒေါသ၊ မောဟတို့က ညစ်ညူး အောင်ပြုထားသည်မှာ အချိန်ကြာလှပြီဟု အမြဲမပြတ် မိမိစိတ်ကို ဆင်ခြင်ရမည်ဟု လည်းကောင်း - ဟောတော်မူထားပေသည်။

မှန်ပါသည်။ စိတ်ညစ်နွမ်းပူသည် လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟ စသော အကုသိုလ်စေတသိက်များကြောင့်ဖြစ်၏။ စေတသိက်ဆိုသည်မှာ သူချည်း သက်သက်ဖြစ်လာနိုင်၊ အာရုံကိုယူနိုင်သောတရားပျိုးမဟုတ်၊ စိတ်ဖြစ်ပေါ် လာမှ စိတ်ကိုမှီ၍ အာရုံကိုယူနိုင်သော တရားပျိုးဖြစ်သည်။ စိတ်နှင့်

၁။ ပဏ္ဍရ = ဖြူစင်သောသဘော။

တပြိုင်နက်ဖြစ်၊ တပြိုင်နက်ပျက်၍ စိတ်မိုသောဝတ္ထုရုပ်ကိုမိုကာ စိတ် ယူသောအာရုံကိုသာ ယူနိုင်ကြသည်။ ပင်ကိုပကထို ဖြူစင်သန့်ရှင်းနေ သည့် စိတ်အစဉ်တွင် ဇောခဏ၌ ညစ်နွမ်းသည့် လောဘ၊ဒေါသစသော စေတသိက်များ ပူးဝင်ယှဉ်တွဲခဲ့လျှင် စိတ်အစဉ်သည် ညစ်နွမ်းသွားရသည်။

ထို့ကြောင့်စိတ်အစဉ်တွင် လောဘ၊ဒေါသ၊မောဟ စသော စေတ- သိက်များ ဝင်မလာအောင် ထိန်းသိမ်းတတ်ရန် အလွန် အရေးကြီး၏။ လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟ ဖြစ်ရောအာရုံတို့နှင့် ဇောကြုံဆုံဆည်းရသည့် အခါ၌ လောဘ၊ဒေါသ၊မောဟတို့မဖြစ်အောင် ထိန်းသိမ်းထားနိုင်မှသာ စိတ်အစဉ် ဖြူစင်သန့်ရှင်းနေပေမည်။

ဤသို့ဒေါသ၊သောကတို့ ဖြစ်ဖွယ်ရာအနိဋ္ဌာရုံတို့နှင့် ဇောကြုံရသည့် အခါ ဒေါသ၊သောကစသည့် အကျသိုလ်တရားများ မဖြစ်ပွားအောင် စိတ်ကိုထိန်းသိမ်းနိုင်သည့်နေရာ၌ “မလ္လိကာ” ခေါ် ဗန္ဓုလစစ်သူကြီးကတော် ကို စံနမူနာယူသင့်ကြ၏။

အတုယူစရာမလ္လိကာ။ ။ဗန္ဓုလစစ်သူကြီးကား သာဝတ္တိပြည်၊ ပသေ့နဒ္ဒိ ကောသလလမ်းကြီး၏ စစ်သူကြီးဖြစ်သည်။ ဘုရင်၏ ငယ်သူငယ်ချင်းဖြစ်သည့်ပြင် လက်ဖိုးရည် နှလုံးရည်တို့နှင့် အလွန်ပြည့်စုံသူ ဖြစ်သောကြောင့် ဘုရင်ကိုယ်တိုင်စစ်သူကြီးအရာထား၍ အားပေးမြှောက် စားခြင်းကိုခံရသူဖြစ်သည်။ ထိုဗန္ဓုလစစ်သူကြီး၏ဇနီးကား မလ္လိကာဖြစ် သည်။ မလ္လိကာ၌ ဇေင်္ဂကဲ့သို့ ရဲဖမ်းသတ္တိနှင့်ပြည့်စုံသည့် သားသုံးကျိပ် နှစ်ယောက် ထွန်းကားသည်။

တနေ့တွင် မတရားအဆုံးအဖြတ်ခံရသည့် တရားရှုံးသူများ၏ တိုင်တန်း ချက်အရ ဗန္ဓုလစစ်သူကြီးကိုယ်တိုင် တရားစီရင်ရေးကို ဝင်ရောက်ကိုင် တွယ်ရာ ပြည်သူတို့၏ နှစ်သက်လေးစားမှုကိုရရှိခဲ့သည်။ ယိုအကြောင်းကို မင်းကြီးသိသဖြင့် လာဘ်စား၍ တရားဆုံးဖြတ်သည့်အမတ်ပျားကို ရာထူးမှ နှုတ်ပယ်ပစ်လိုက်သည်။ နှစ်တရားစီရင်ရေးကိုလည်း ဗန္ဓုလစစ်သူကြီးအား လုံးဝ အပ်နှင်းလိုက်သည်။

[၇၂]

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အပွင့်

ထိုအခါ ရာထူးချခံရသည့် အမတ်ဟောင်းများသည် စစ်သူကြီးဗန္ဓုလအား ရန်ညှိုးဖို့ကြတော့သည်။ သူတို့သည်အခြေအနေပေးသည်နှင့် “စစ်သူကြီးဗန္ဓုလသည်မင်းဖြစ်ရန်ကြိုးစားနေပါသည်” ဟု မင်းကြီးအား ချောပစ်ကုန်းတိုက်ကြသည်။ မင်းကြီးသည် ထိုသူတို့၏စကားကိုယုံကြည်ပြီး စစ်သူကြီးဗန္ဓုလကို သားသုံးကျိပ် နှစ်ယောက်နှင့်အတူ သတ်ဖြတ်ရန် စီမံလေသည်။

မင်းကြီး၏ စီမံချက်ကား စစ်သူကြီးကို ဤသာဝတ္ထိပြည်ထဲတွင် သတ်ပါက ပြည်သူလူထု၏ အကဲ့ရဲ့ကို ခံရမည်။ သို့အတွက် ရွာစွန်ဖျား၌ သူ့ပုန်ထဟန်ပြုစေ၍ ထိုသူပုန်များကို သားများနှင့်အတူ သွားရောက်နှိမ်နင်းရန် ဗန္ဓုလကို တာဝန်ပေးမည်။ တာဝန်ထမ်းဆောင်ရာမှအပြန် မြို့ပြင်တွင် ဗန္ဓုလ၏စစ်သူကြီးကို သားသုံးကျိပ်နှစ်ယောက်နှင့်အတူလုပ်ကြံ သတ်ဖြတ်ရန် အခြားသူရဲကောင်းများကို တာဝန်ပေးမည်ဟူ၍ ဖြစ်သည်။

ထိုစီမံချက်အတိုင်း အမိန့်ပေးပြုလုပ်စေရာ လုပ်ကြံသတ်ဖြတ်မှုကြီး ထင်မြောက် အောင်မြင်သွားခဲ့သည်။ ထိုလုပ်ကြံသည့် နေ့၌ပင် မလ္လိကာသည် အဂ္ဂသာဝကကြီးနှစ်ပါးနှင့်အတူ ရဟန်းငါးရာကို ဆွမ်းကပ်ရန် ပင့်ဖိတ်ထား၏။ ထိုနေ့နံနက်စောစော၌ စစ်သူကြီးကတော် မလ္လိကာထံသို့ အကြောင်းကြား စာတစောင် ရောက်လာသည်။ ထိုစာကား “သင်၏ သားသုံးကျိပ်နှစ်ယောက်တို့နှင့်အတူ အရှင်သခင် စစ်သူကြီးဗန္ဓုလ၏ ဦးခေါင်းကို ဖြတ်လိုက်ပြီ” ဟူ၍ ဖြစ်၏။

မလ္လိကာသည် ထိုအကြောင်းကို မည်သူ့အားမျှ အသိမပေးပဲ စာကို ရင်ခွင်၌ သိမ်းကာ ရဟန်းသံဃာများကိုသာ ဣန္ဒြေရရ ဆွမ်းကျွေးပြုစုလေသည်။ မလ္လိကာ၏ အလုပ်အကျွေး အိမ်ဖော်အမျိုးသမီးကလေးများသည် ဆွမ်းကပ်ပြီး၍ ထောပတ်အိုးများကို သယ်ယူလာကြစဉ် သံဃာတော်များ ရွှေမှာပင် ထောပတ်အိုးကျကွဲသွား၏။ ထိုအခါ တရား

စစ်သူကြီး အရှင်သာရိပုတ္တရာက “ကွဲတတ် ပျက်တတ်တဲ့” သဘောတရားသည် ကွဲရ ပျက်ရ၏။ ဟိုဟို ဒီဒီ မကြံပဲသည် မတွေးတောရ” ဟု ဆုံးမတော်မူလိုက်သည်။

ထိုအခါမလ္လိကာက ရင်ခွင်မှစာကို ထုတ်၍ “အရှင်မြတ်ဘုရား သားသုံးကျိပ်နစ်ယောက်နှင့်အတူ ဖခင်ဖြစ်သူ စစ်သူကြီးဗန္ဓုလရဲ့ ဦးခေါင်းကို ဖြတ်လိုက်ကြပြီဆိုတဲ့ ဒီစာကို ယခုမနက်ပဲ တပည့်တော်မ ရရှိခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ တပည့်တော်မမှာ တစုံတရာ စိုးရိမ်ပူဆွေး တွေးတော ကြံစည်ခြင်း မရှိပါ။ ဒီထောပတ်အိုးကလေးကဲ့သည့် ကိစ္စမှာ အဘယ်မှာ တွေးတော ကြံစည်ပါ့မလဲဘုရား” ဟု လျှောက်ထားသည်။ ထို့နောက် အရှင်သာရိပုတ္တရာမထေရ်မြတ်သည် ဆွမ်းအနုခမာဒနာတရားဒေသနာချီးမြှင့်၍ သံဃာတော်များနှင့်အတူ ကျောင်းတော်သို့ ပြန်ကြွသွားလေသည်။

စစ်သူကြီးကတော် မလ္လိကာသည် ချွေးမသုံးကျိပ်နစ်ယောက်တို့ကို ခေါ်ပြီး “ချစ်သမီးတို့... သင်တို့၏ ခင်ပွန်းယောက်ျားတို့သည် မျက်မှောက်လောကတွင် အပြစ်မရှိကြပဲလျက် ရှေးဘဝက သူတို့ပြုခဲ့ဖူးသည့် အကုသိုလ်ကံ၏အကျိုးကို မလွှဲမရှောင်သာ ခံစားကြရလေပြီ။ ချစ်သမီးတို့... မစိုးရိမ်ကြနဲ့၊ မပူဆွေး မငိုကြွေးကြနဲ့၊ ဘုရင်မင်းမြတ်အပေါ်၌လည်း စိတ်ဖြင့် ပြစ်မှားမှုကိုမပြုကြနဲ့” ဟု ဆုံးမစကား ပြောကြားလိုက်လေသည်။

ထိုစစ်သူကြီးကတော် မလ္လိကာကား အရိယာပဟုတ်၊ ပုထုဇဉ်မျှသာ ဖြစ်ပေသည်။ သို့သော် မိမိစိတ်ကို အကုသိုလ်မဖြစ်အောင် ထိန်းတတ်သိမ်းတတ်သည့် အထက်တန်းစား ပုထုဇဉ်ဖြစ်သည်။ ဘုရားရှင်နှင့် သာဝက ဘွဲ့၏ ဆုံးမဩဝါဒကို နည်းနာ ကျကျ လက်တွေ့ကျင့်သုံးသူ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ယခုကဲ့သို့ ဒေါသ၊ သောက ဖြစ်ဖွယ်ရာ အနိဋ္ဌာရုံတို့နှင့် တွေ့ကြုံရခိုက်၌ ဒေါသ သောကဘို့ ဝင်မလာနိုင်အောင် စိတ်နှလုံးကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်နိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။ အရှင်သခင် လင်ယောက်ျားနှင့် သားများ သေဆုံးကြရခြင်းသည် ဘယ်သူပဲ မိမိမှုဆိုသကဲ့သို့ ရှေးအတိတ်ဘဝ

[၇]

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အပွင့်

က သူတို့ ပြုလုပ်ခဲ့သည့် အကုသိုလ်ကံတရားကြောင့် ဖြစ်သည်။ မည်သူ့ကို မျှ အပြစ်တင်စရာ စိတ်ဆိုးစရာ တရားခံလုပ်စရာမလို၊ ပူဆွေးသောက ဖြစ် နေဖို့လည်း မဟုတ်” ဟု အမှန်အတိုင်း နှလုံးသွင်းနိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။

၂။ သက္ကာယက္ခာသော ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိစခန်း

ရုပ်နာမ်ဓမ္မ ပရမတ္ထသဘာဝတရားများ၌ လက္ခဏာ(သဘောလက္ခဏာ)၊ ရသ (ဆောင်ရွက်ရသည့် လုပ်ငန်းကိစ္စ)၊ ပစ္စုပဋ္ဌာန် (မိမိကြောင့် ဖြစ် ပေါ်လာသည့် အကျိုးတရား)၊ ပဒဋ္ဌာန် (မိမိကို) ဖြစ်ပေါ်စေသည့် အကြောင်းတရား) ဟူသော သဘောတရား လေးမျိုးတို့ ရှိကြစပြုဖြစ် သည်။ ဝိသုက္ခဏာ၊ ရသ စသော သဘောတရားလေးမျိုးတို့ဖြင့် ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကို ပိုင်းခြားယူငင် သိမြင်နိုင်ခြင်းသည် အတ္တဒိဋ္ဌိ၊ သက္ကာယ ဒိဋ္ဌိတို့မှ ကင်းစင်သောကြောင့် ဒိဋ္ဌိပိသုဒ္ဓိမည်၏။ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ အဋ္ဌ- ကသား၌ မိန်းဆိုသားပါသည်။

ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကို လက္ခဏာ၊ ရသ၊ ပစ္စုပဋ္ဌာန်၊ ပဒဋ္ဌာန်တင်၍ ဆင်ခြင်လိုက်သည့်အခါ သိမှုသည် ဝိညာဉ်၊ ခံစားမှုသည် ဝေဒနာ၊ မှတ် သားမှုကား သညာ၊ ပြုလုပ်အားထုတ်မှုကား သင်္ခါရ၊ ဖောက်ပြန်တတ် သည့် ဤသွားကိုယ်ကြီးကား ရုပ်ဟည်းဟု ပိုင်းခြား သိမြင်ရန်လိုပေသည်။ ယင်းသို့ သဘောလက္ခဏာစသည်ဖြင့် ပိုင်းခြား သိမြင်နိုင်လျှင် ဤရုပ်၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဉ်တို့မှတစ်ပါး အခြားအတ္တဟူသောတရား၊ ငါ၊ သူတစ်ပါး၊ ယောက်ျား၊ မိန်းမဟူသော တရားများမရှိဟု အမှန် အတိုင်း (ဝါ) ပကတိအရှိအတိုင်း သိမြင်နိုင်၏။

ယင်းသို့ သိမြင်ခြင်းသည် အတ္တဟု စွဲလမ်းယူမှု (အတ္တဒိဋ္ဌိ)၊ ငါ၊ သူ တစ်ပါး၊ ယောက်ျား၊ မိန်းမဟု စွဲလမ်းယူမှု (သက္ကာယဒိဋ္ဌိ) မိစ္ဆာကညစ် အကြွေးတို့မှ ကင်းဝေးစင်ကြယ်သောကြောင့် ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိဉာဏ်စခန်းသို့ ရောက်ပြီဟုဆိုရသည်။

ဤအဖွင့်ကျမ်းတွင် ရှေ့ဦးစွာ ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ စေတနာ၊ ကေဂ္ဂတာ၊ ဇီဝိတိန္ဒြိယ၊ မနသိကာရစေတသိက်တရားတို့၏ သဘောလက္ခဏာများကို သိလွယ်၊ မြင်လွယ်၊ သဘောပေါက်လွယ်စေရန် ယင်း စေတသိက်တို့ကို လက္ခဏာ၊ ရသ၊ ပစ္စုပဋ္ဌာန်၊ ပဒဋ္ဌာန်-ဟူသော ရှုထောင့်လေးထောင့်ကနေ၍ လေးဘက်မြင် အသီးသီးရှုမြင် သုံးသပ်တင်ပြထားပါသည်။ ယင်းသို့တင်ပြရာ၌ “ဥပမာယ မိဂေကေဓွာအတ္တံ ဇာနန္တိ ပဏ္ဍိတာ” ဟူသော ဩဝါဒဒေသနာတော်နှင့်အညီ လူသာမန်များပင် လွယ်ကူစွာ သဘောပေါက် နားလည်နိုင်စေရန် ထင်ရှားသော ဥပမာများဖြင့်ပုံဆောင်တင်ပြထားပါသည်။

ထိုရှင်းလင်း ဖော်ပြချက်များကို ဖတ်ရှု လေ့လာသည့် သုတေသီပုဂ္ဂိုလ် တို့အားဖတ်ရှုလေ့ လာခြင်းဖြင့် နားလည်သိမြင်လာလော့သုတမယဉာဏ်၊ ထိုသုတမယဉာဏ်ကို အခြေခံလျက် ပါးကိုယ်တို့၌ တွေးတောကြံစည်ခြင်းဖြင့် တိုးတက်ပွင့်လင်းသိမြင်လာသည့် စိန္တာမယဉာဏ်များ ဖြစ်ပွားပေါ်ပေါက်လာနိုင်ပါသည်။ ထိုသုတမယဉာဏ် စိန္တာမယဉာဏ်တို့ဖြင့် ဖဿ စသော စေတသိက်နာမ်တရားတို့၏ သဘောလက္ခဏာများကို သိမြင်လာသည့်အခါ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့ ချဉ်းစုရှင်း ဖတ္တပု ဗျားယွင်းစွာ ယူမှု၊ ငါသူတပါး ယောကျ်ား ပိန်းမဟု ဝှားယွင်းစွာယူမှု ငိစ္ဆာအညစ်အကြေးတို့မှ ကင်းဝေးစင်ကြယ်ပြီး ဝိဇ္ဇာပိသုဒ္ဓိဉာဏ်အဆင့်သို့ ရောက်နိုင်ပေသည်။

၃။ အနုပုထုဇဉ်အဆင့်မှ ကလျာဏပုထုဇဉ်အဆင့်သို့

ပုထုဇဉ်ဟူသော ဝေါဟာရသည် ပုထုဇဉ် ပါဠိမှ ဆင်းသက်လာသည့် မြန်မာဝေါဟာရဖြစ်သည်။ ကိလေသာထူပြောသော ပုဂ္ဂိုလ်ဟု အဓိပ္ပါယ်ရ၏ (ပုထု=များစွာသော ကိလေသာတို့ကို+ဇန=ဖြစ်စေသူ)။

ထိုပုထုဇဉ်သည်-

(၁) အနုပုထုဇဉ်

(၂) ကလျာဏပုထုဇဉ်-

ဟု နှစ်မျိုးရှိကြောင်း ဘုရားရှင်ဟောထား၏။

ထိုတွင် အန္ဓပုထုဇဉ်ဆိုသည်မှာ ခန္ဓာ၊ အာယတန စသော ရုပ်တရား နှစ်တရားတို့အကြောင်းကို သင်ယူခြင်း၊ မေးမြန်းခြင်း၊ ကြားနာ မှတ် သားခြင်း၊ ကြံစည်စဉ်းစားခြင်းတို့ မရှိသဖြင့် ထိုရုပ်တရား နှစ်တရားတို့ နှင့်စပ်၍ အသိဉာဏ် ဗဟုသုတကင်းမဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်မျိုးဖြစ်၏။ (ဝါ)ရုပ် တရား နှစ်တရားများ၌ ဉာဏ်ပညာမျက်စိ ကန်းနေသော ပုဂ္ဂိုလ်မျိုး ဖြစ်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်မျိုးကို ထိုသို့ပါဠိတော်ကြီးများ၌ အသုတဝါပုထုဇဉ် (သုတမရှိသော ပုထုဇဉ်)ဟု ဟောထားပေသည် (အန္ဓ=ဉာဏ်ပညာ မျက်စိကန်းသော+ပုထုဇဉ်=ကိလေသာများသူ)။

ကလျာဏပုထုဇဉ်ဆိုသည်မှာ ခန္ဓာ စသော ရုပ်တရား နှစ်တရား တို့ကို ခွဲခြားသိမြင်သည့်ဉာဏ်မျက်စိရှိသော(ဝါ)ဉာဏ်ပညာမျက်စိကောင်း သော ပုဂ္ဂိုလ်မျိုးဖြစ်သည် (ကလျာဏ=ဉာ.ဏ်ပညာ မျက်စိကောင်း သော+ပုထုဇဉ်=ကိလေသာများသူ)။

ခွဲပြခြင်းအံ့။ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည် ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်၊ ပဋိစ္စ သမုပ္ပါဒ်၊ သတိပဋ္ဌာန် စသည့် ရုပ်နှစ်အကြောင်းအရာများကို သင်ယူ လေ့လာခြင်း၊ သဘောအဓိပ္ပာယ်ကို အကြိမ်ကြိမ် မေးမြန်းဆွေးနွေး ခြင်း၊ ကြားနာမှတ်သားခြင်း၊ ဆောင်ထားခြင်း၊ ခက်ဆဲဆဲစိတို့၌ပင် အဆုံးအဖြတ်ပေးနိုင်ခြင်း စသည်တို့ဖြင့် ရုပ်တရား၊ နှစ်တရားတို့၌လိမ်မာ ကျွမ်းကျင်သိမြင်သော သုတမယဉာဏ်လည်း ရှိ၏။ ထိုသုတမယဉာဏ်ကို အခြေပြုလျက် ခန္ဓာစသော ရုပ်တရား နှစ်တရားတို့၏သဘောသဘာဝကို မိမိဉာဏ်စွမ်းဖြင့် ကြံစည်စဉ်းစား၍ “ဤလောက၌ ရုပ်နှစ် ခန္ဓာသာရှိ ၏။ ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ၊ ငါ၊ သူတပါးမရှိ၊ အတ္တမရှိ”ဟု တိုးတက်သိမြင်လာ သည့် စိန္တာမယဉာဏ် အသိမျိုးလည်းရှိ၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်မျိုးကို ရုပ်နှစ်ဓမ္မ

တို့၌ ပကတိအရှိအတိုင်း သိမြင်သည့် ဉာဏ်မျက်စိ ရှိသောကြောင့် ကလျာဏပုထုဇဉ်ဟုခေါ်သည်။

ထိုကလျာဏပုထုဇဉ်သည်လည်း အနုအရင့်အားဖြင့် နှစ်မျိုးနှစ်စား ရှိပါသည်။ ခန္ဓာစသော ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို ခွဲခြား သိမြင် ဉာဏ်အမြင် မျှသာရှိ၍ သီလကျင့်စဉ်၊ သမာဓိကျင့်စဉ်၊ ပညာကျင့်စဉ်ဟူသော ကျင့်စဉ်ကြီးသုံးရပ်ကို အားထုတ်ဆဲမဟုတ်သော ပုထုဇဉ်မျိုးသည် “နုသော ကလျာဏပုထုဇဉ်” ပုဂ္ဂိုလ်မျိုးဖြစ်သည်။

ခန္ဓာစသော ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို ပိုင်းခြားသိမြင်သည့်အပြင် မဂ်ဖိုလ် တရားများကိုရရန် ဝိပဿနာတရား (ပညာကျင့်စဉ်)ကို အားထုတ် ကျင့်ကြံနေသော ပုထုဇဉ်မျိုးသည် “ရင့်သောကလျာဏပုထုဇဉ်” ပုဂ္ဂိုလ်မျိုးဖြစ် ထည်။

တနည်းအားဖြင့် ခန္ဓာ စသော ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို ခွဲခြားသိမြင်၍ သီလကျင့်စဉ် စသည့် ကျင့်စဉ်ကြီးသုံးရပ်ကို အားထုတ်ဆဲ ပုထုဇဉ်မျိုးကို လည်း “ရင့်သောကလျာဏပုထုဇဉ်” ဟု ခေါ်သည်။ အယုတ်ဆုံးအားဖြင့် ရုပ်နာမ်ကိုမြင်၍ ကျင့်စဉ်ကြီးသုံးပါးတွင် တပါးပါးကို ကျင့်နေလျှင် ပင် “ရင့်သောကလျာဏပုထုဇဉ်” အဆင့်သို့ ရောက်ပြီဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ထိုကလျာဏပုထုဇဉ်အဆင့်ကို သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်ထဲတွင် (ဝါ) သောတာပန် ပုဂ္ဂိုလ်ထဲတွင် ထည့်သွင်းရေတွက်ရမည်ဟု အဋ္ဌကထာကြီးများ၌ ဖွင့်ဆို ထားပါသည်။

အထက်တွင် တင်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဤအဘိဓမ္မာ အဖွင့်ကျမ်းကို လေ့လာ ဖတ်ရှုခြင်းဖြင့် နာမ်တရားတို့၏ သဘောလက္ခဏာများကိုသုတမယ ဉာဏ်၊ စိန္တာမယဉာဏ်တို့ဖြင့် သိမြင်၍ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိဉာဏ်အဆင့်သို့ ရောက်နေ

၁။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၃၈၄။ ဒါဋ္ဌ၊ ၁၊ ၅၈။
၂။ သာဂဇ္ဈ၊ ဒီပနိဋ္ဌိက၊ ၂၊ ၅၄။ ယပိုက်အဖြေကျမ်း၊ ၆၅။
၃။ ဒါဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၇၀။ အံဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၉။

[၈]

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

သော ပုဂ္ဂိုလ်မျိုးကို သီလ စသောကျင့်စဉ်သုံးရပ်တို့ကို ဖြည့်ကျင့်နေသူ မဟုတ်ပါက “နုသောကလျာဏပုထုဇဉ်”ခေါ် ရ၍ ယင်းကျင့်စဉ်သုံးရပ်ကို ဖြည့်ကျင့်နေသူဖြစ်ပါက “ရင့်သောကလျာဏပုထုဇဉ်”အဆင့်သို့ရောက်နေ သူဟုဆိုရသည်။

နုသောကလျာဏ ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်သည် နောက်ဘဝတွင် နတ်ပြည် စသော သုဂတိဘုံများသို့ရောက်ရန် (ဝါ)အပါယ်လေးပါးမှ လွတ်ရန် စိတ်မချရသေးသော်လည်း အနုပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်ထက် အခွင့်အလမ်း သာ လျက်ရှိပေသည်။ ရင့်သောကလျာဏပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်မျိုးကားသောတာပန် နှင့် အလားတူသောကြောင့် သုဂတိဘုံများသို့ လားရောက်ရန် သေချာ လျက်ရှိပေသည်။

လက်ရှိဘဝတွင် တပင်တဖိုလ်ပရသေးသော်လည်း နတ်ပြည်သို့ရောက် သည့်အခါ မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်ကို လွယ်ကူစွာ ပုဂ္ဂိုလ်နိုင်၏။ လွန်ခဲ့သည့် ဘဝက လေ့ကျင့်အားထုတ်ဖူးသော ဝိပဿနာအာရုံနှင့် ဘာဝနာအထုံ တို့သည်လည်း အလုံးစုံပွင့်လင်းခြင်းသို့ရောက်တတ်ပေသည်။

၄။ ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိနှင့် ဓူဠသောတာပန်

ပထဝီဓာတ်တလုံးကိုဖြစ်စေ၊ လောဘဓာတ်တလုံးကိုဖြစ်စေ၊ ပဋိစ္စ- သမုပ္ပါဒ်အချက်ကိုဖြစ်စေ အကြောင်းအကျိုးနှင့် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ နေရာ တကျသိမှုသည် ယထာဘူတဉာဏ်အသိမျိုးဖြစ်သည်။ ထိုယထာဘူတဉာဏ် ဖြင့် ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကား အကြောင်းမဲ့ ဖြစ်ပေါ်လာကြသော တရားများမဟုတ်၊ ဆိုင်ရာအကြောင်းများကြောင့် ဖြစ်လာရသည့်တရား များတည်းဟု ရုပ်နာမ်တို့၏ဖြစ်ကြောင်းကိုသိမြင်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုဉာဏ် ကို ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ဟုလည်း ခေါ်သည်။ (ပစ္စယ=အကြောင်းတရား+ ပရိဂ္ဂဟ=သိမ်းဆည်းသောဉာဏ်)။

၁။ အံ၊ ၁၅၀၅ (သောတာပန်ဂတဘုတ်)။

နိဒါန်း

ဤသို့လက်ရှိဘဝ၌ ရုပ်နာမ်တို့၏ဖြစ်ကြောင်းကို ကောင်းကောင်း သိမြင်သည့်အခါ “ရှေးဘာတုန်းကလည်း အကြောင်းအားလျော်စွာ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့ဖြစ်ခဲ့လှပြီ။ ရဟန္တာမဖြစ်သေးသမျှ နောက်နောက်ဘဝတို့၌လည်း အကြောင်းအားလျော်စွာ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့ ဖြစ်ကြလိမ့်ဦးမည်ဟု သဘောကျသဖြင့် “ငါသည် ရှေ့အတိတ်က ဖြစ်မှဖြစ်ခဲ့ဘူးလေရှဲ့လား” စသောယုံမှားဖြစ်မှု “အလုံးစုံကို အကုန်သိမြင်နိုင်သော ဘုရားရှင်ဆိုတာ ရှိမှရှိနိုင်ပါ့မလား” စသော ယုံမှားဖြစ်မှုများ လုံးဝကင်းပျောက်သွား၏။

ရုပ်နာမ်တရားများသည် အကြောင်းမရှိပဲ ဘာသိဘာသာ ဖြစ်ပေါ်လာ၏ဟု ယူသောအယူများကို အဟေတုကဒိဋ္ဌိဟုခေါ်၏။ ထာဝရဘုရားစသော တန်ခိုးရှင်တို့ ဖန်ဆင်းပူဇော်ကြ၍ ဤရုပ်နာမ်ခန္ဓာများ ဖြစ်ပေါ်လာရသည်ဟု ယူဆသော အယူသည် ဣဿရနိမ္မာနဒိဋ္ဌိ ဖြစ်၏။ ရုပ်နာမ်တို့၏ တကယ်ဖြစ်ကြောင်း ဟုတ်ပျားကို ကောင်းစွာ သိမြင်လာရသည့်အခါ ထိုအဟေတုကဒိဋ္ဌိ (အကြောင်းမဲ့ဝါဒ) ဣဿရနိမ္မာနဒိဋ္ဌိ (ဖန်ဆင်းဝါဒတို့) ဖြစ်ရန် အကြောင်းပရှိတော့ချေ။ ထိုမိစ္ဆာအယူမျိုးတို့မှ ကင်းစင်သွား၏။

ဤသို့ ယုံမှားမှုအားလုံးကို လွန်မြောက်၍ အဟေတုကဒိဋ္ဌိ၊ ဣဿရနိမ္မာနဒိဋ္ဌိ အညစ်အကြေးတို့မှ ကင်းဝေး စင်ကြယ်သည့်အခါ ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိစခန်းသို့ ရောက်ပြီဟု ဆိုရပေမည်။ (ကင်္ခါ=ယုံမှားဖြစ်မှု+ဝိတရဏ=လွန်မြောက်ခြင်း+ဝိသုဒ္ဓိ=ပိဋ္ဌိနှစ်ပါးအယူမှားမှ စင်ကြယ်ခြင်း)

ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိအဆင့်၌ ရုပ်နာမ်တို့၏ သဘောလက္ခဏာမျှကိုသာ သိ၏။ ရုပ်နာမ်တို့၏ အကြောင်းတရားကိုမသိသေး။ ဤကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိကျမှ အကြောင်းနှင့်တကွရုပ်နာမ်တို့ကို သိလေသည်။

ဤဝိသုဒ္ဓိကိုရသောပုဂ္ဂိုလ်သည် သောတာပန်အစစ်ကဲ့သို့ဒိဋ္ဌိ (သက္ကာယ) နှင့် ဝိစိကိစ္ဆာ (ရုပ်နာမ်နှင့်ဘုရားစသည်တို့၌ ယုံမှားဖြစ်မှု) တို့ကို ပဋိဝေဓမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ပယ်သတ်နိုင်သေးစေကာမူ ယဿဘူတဉာဏ်စမ်းဖြင့် ကြာရှည်လေးမြင့်စွာဖယ်ရှားထားနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ယင်းပုဂ္ဂိုလ်

[ဂေါ်]

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

မျိုးကို သောတာပန်နှင့်အလားတူရကား သောတာပန်အငယ်စား စူဠ သောတာပန်ဖြစ်ပြီဟု ဆိုရသည်။ သီလဝိသုဒ္ဓိ၊ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိတို့ဖြင့် စင်ကြယ်ပြီး တည်တံ့ခိုင်မြဲပြီးသော သီလ၊ သမာဓိတို့ရှိပြီးဖြစ်ရကား ကမ္မပထမြောက် သည့် အကုသိုလ်ဒုစရိုက်များကို မပြုတော့သဖြင့် လာမည့်ဘဝ၌ ကေနံမုချ အပါယ်မကျရန် သေချာနေလေသည်။

ဤကျမ်းတွင် ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ စေတနာ၊ ကေဂ္ဂတာ၊ ဇီဝိတိန္ဒြိယ၊ မနသိကာရဟူသော နာမ်တရားတို့၏ အကြောင်းတရား (ပဒဋ္ဌာန်) တို့ကို နားလည်လွယ်အောင် နည်းအပျိုးမျိုးတို့ဖြင့် ဝေဖန်တင်ပြထားပါသည်။ ဤ ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ စေတနာ၊ ကေဂ္ဂတာ၊ ဇီဝိတိန္ဒြိယ၊ မနသိကာရတို့၏ အကြောင်းတရားတို့ကို လေ့လာဖတ်ရှုရ သည့် အခါ ဖဿစသော နာမ်တရားများသည် အကြောင်းမဲ့ ဖြစ်ပေါ်လာကြသည် လည်းမဟုတ်၊ တစ်ဘယောက်သော တန်ခိုးရှင်ကြီးက ဖန်ဆင်းလိုက် သဖြင့် ပေါ်လာကြသည်လည်းမဟုတ်၊ ဆိုင်ရာ (ရုပ်နာမ်) ဟူသော အကြောင်းတရားတို့ကြောင့်သာ ပေါ်လာခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဟုတ်တိုင်း မှန်စွာ ယထာဘူတဉာဏ်ဖြင့်သိနိုင်၏။

ထို့အတူ လူ့လူချင်းတူကြသော်လည်း ရုပ်ခန္ဓာအချင်းချင်းမတူကြပုံ၊ အချိုကအသက်ရှည်၍ အချိုကအသက်တိုပုံ၊ အချိုကရောဂါထူ၍ အချိုက ရောဂါကင်းပုံ၊ ယောက်ျား၊ မိန်းမကွဲပြားပုံ စသောအကျိုးတရားတို့ကို ထောက်လျှင် ဧကန် အကြောင်းမဲ့မဖြစ်ရာ၊ ဆိုင်ရာအကြောင်းအသီးသီး ရှိရမည်စသည်ဖြင့်လည်း တိုးချဲ့စဉ်းစားကာ အသိဉာဏ်ပွားလာနိုင်ပါသည်။

ဤကျမ်းတွင် ဖဿစသော စေတသိက်များ အဖွင့်၌ ဖဿစသော စေတသိက်များကြောင့် ဘဝစက်ဝန်း(သံသရာ)လည်ပတ်ပုံ၊ ဖဿစသော စေတသိက်များ ပြတ်သဖြင့် ဘဝစက်ဝန်း (သံသရာ) အလည်ရပ်ပုံဟူ သောခေါင်းစဉ်များဖြင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ကြောင်းကျိုးပြနည်းကို အနုလုံ၊ ပဋိလုံ အစုံအလင်ဖွင့်ဆိုရေးသားထားရာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်းအရ သင်္ခါရ

ဝိညာဉ်ရုပ်နာမ်စသောကဏ္ဍတို့၏ အကြောင်းများကို သိမ်းဆည်းသိမြင်နိုင်သည့် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ် (ဝါ) ဓမ္မဒ္ဓိတိဉာဏ်များ ဖြစ်ပွားလာနိုင်ပါသည်။

ထိုဉာဏ်များ ဖြစ်ပွားလာသည့်အခါ အထက်တွင်တင်ပြခဲ့သကဲ့သို့ ယုံမှားခြင်း အားလုံးကိုလွန်မြောက်၍ အကြောင်းမဲ့ဝါဒ၊ ဖန်ဆင်းဝါဒဟူသော ဒိဋ္ဌိနှစ်ပါးမှစင်ကြယ်သွားသောကြောင့် ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ စခန်းသို့ရောက်ပြီဟုဆိုရပါသည်။ ထိုဝိသုဒ္ဓိသို့ ရောက်သောသူသည် ဒိဋ္ဌိနှင့်ဝိစိကိစ္ဆာတဆူးတို့ကို ကြာမြင့်စွာဖယ်ရှား နိုင်သောကြောင့် သောတာပန်အလင်ခား ခုဋ္ဌသောဘာပန်ဖြစ်ပြီဟုဆိုနိုင်ပါသည်။ ခုဋ္ဌသောတာပန်အဆင့်ရောက်သူသည် နောက်ဘဝ၌ သုဂတိဘဝသို့ရောက်ရန် သေချာနေပေပြီဟု ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကတော၊ ဒုတိယအုပ်(၂၄၀) ၌ ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

၅။ ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်အတွက် ပါရမီမျိုးစေ့ရရှိနိုင်ခြင်း

ဗုဒ္ဓရှင်တော်ဘုရား၏ သာသနာ့ကော်ကွင်း—

- (၁) ပါရမီပတ္တရဟန္တာ
- (၂) ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တရဟန္တာ
- (၃) ဆဋ္ဌဘိညရဟန္တာ
- (၄) တေဝိဒ္ဓရဟန္တာ
- (၅) သုက္ခဝိပဿက ရဟန္တာ

ဟူ၍ ရဟန္တာ (၅)မျိုး ရှိပါသည်။

ထိုတွင် ပါရမီပတ္တရဟန္တာဆိုသည်မှာ အရှင်သာရိပုတ္တရာ၊ အရှင်ဖဟာမောဂ္ဂလ္လာန်တို့ကဲ့သို့ သာဝကပါရမီဉာဏ်အရာ၌ အထူးအထိပ်သို့ မရောက်သည့် ရဟန္တာမျိုးဖြစ်သည်။

၁။ ဓမ္မရမ္မ၊ ၂။ ၅၄၅။ (ဝင်္ဂိသက္ကရာဇ်)

[၇၆]

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

ရဟန္တာဖြစ်သည်နှင့် တပြိုင်နက် (ဝါ) အရိယမဂ်ကို ရသည်နှင့် တပြိုင်နက် ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်လေးပါးကိုရသည့် ရဟန္တာမျိုးကို ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တ ရဟန္တာဟု ခေါ်သည်။

ပုဗ္ဗေနိဝါသာနံသထိဉာဏ်၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်၊ အာသဝက္ခယဉာဏ်ဟူသော ဉာဏ်သုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသည့် ရဟန္တာကို တေဝိဇ္ဇရဟန္တာဟု ခေါ်သည်။

ဗျာန်မရသော ရဟန္တာမျိုးကို သုက္ခဝိပဿကရဟန္တာဟု ခေါ်သည်။

ထိုငါးမျိုးတွင် ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တရဟန္တာတို့ ရရှိသော ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ် လေးပါးမှာ—

- (၁) အကျိုးတရား စသည်ကို သိမြင်သော အတ္တပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်၊
- (၂) အကြောင်းတရားစသည်ကို သိမြင်သော ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်၊
- (၃) သဒ္ဓါအမျိုးမျိုး၊ ဘာသာအမျိုးမျိုး၊ ဝေါဟာရပညတ် အမျိုးမျိုးကို သိမြင်သော နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်၊
- (၄) အခါအခွင့်ကြုံလာသည့်အခါ သက်ဆိုင်ရာဥပမာ၊ ဥပမေယျတို့နှင့်တကွ ရှင်းလင်းပြရန် အလိုလိုထင်လာ မြင်လာသော ပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်၊

တို့ဖြစ်ပါသည်။

ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တရဟန္တာတို့ကား ရဟန္တာဖြစ်သည်နှင့်တပြိုင်နက် ထိုဉာဏ် လေးပါးတို့ကိုပါ တခါတည်းရရှိကြသည်။ သို့ရာတွင် အရှင်အာနန္ဒာနှင့် ခုဠတ္ထရာထေရီမတို့ကဲ့သို့ ရဟန္တာမဖြစ်မီ သောတာပတ္တိမဂ်ရချိန်ကပင် ထို ဉာဏ်လေးပါးကို ရရှိကြသည့် ပုဂ္ဂိုလ်ထူးများလည်း ရှိကြသေးသည်။

ဘုရားသာသနာတော်တွင် အကျွတ်တရား ရကြကုန်သော ရဟန်း၊ ရှင်
လူအပေါင်းတို့တွင် ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တဖြစ်ကြကုန်သူတို့သည် အထွတ်အထိပ်
ဖြစ်ကြကုန်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ—

- ၁။ အရှင်သာရိပုတ္တရာ၊
 - ၂။ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်၊
 - ၃။ အရှင်အာနန္ဒာ၊
 - ၄။ ခေမာထေရီ၊
 - ၅။ ဓမ္မဒိန္နာထေရီ၊
 - ၆။ စိတ္တသူကြွယ်၊
 - ၇။ ဥဂ္ဂသူကြွယ်။
 - ၈။ ဥပါလိသုကြွယ်၊
 - ၉။ ဝေဠုကန္တကိ၊
 - ၁၀။ ဥတ္တရာ (လူမိန်းမ) စသူတို့ ဖြစ်ကြသည်။
- (ရဟန်းယောကျ်ား)။
- (ရဟန်းမိန်းမ)။
- (လူယောကျ်ား)

ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်ကား အလွန်မြဲသောဉာဏ်တည်း။ ဘုရားရှင်လက်ထက်
တော်ကပင် ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်သူများ အလွန်နည်းပါး၏။ ရဟန္တာဖြစ်
တိုင်းလည်း ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်ကို မရနိုင်။ ဈာန်အဘိညာဉ်ကို ရတိုင်းလည်း
ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်နှင့် မပြည့်စုံနိုင်။ ရှေးရှေးဘဝတို့က အဘိဓမ္မာတရားကို
လေ့လာလိုက်စား သင်ကြားဖူးသော ပါရမီအခံရှိခဲ့ပါမှ ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်
တော်ကြီး လေးပါးနှင့် ပြည့်စုံနိုင်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဟေတိက္ခ
ရဟန်းအဖြစ်နှင့်တူပါသည်။ ရှေးရှေးဘဝက သင်္ကန်းလှူခဲ့ဖူးသူဖြစ်ပါမှ
သာသနာတော်တွင် ဟေတိက္ခ ရဟန်းဖြစ်နိုင်ရှိသည်။ မလှူခဲ့ဘူးသူမှာ
ဟေတိက္ခရဟန်းဖြစ်နိုင်ခွင့် မရှိသကဲ့သို့ ဖြစ်သည်။

အနုမတဂ္ဂသံသရာတွင် ဈာန်အဘိညာဉ်တရားတို့ကို လေ့လာကြိုးစား
နိုင်ချိန်ကား အလွန်များ၏။ သာသနာပ၊ သာသနာတော်တွင်းအချိန်
နှစ်ချိန်လုံး လေ့လာအားထုတ်နိုင်ကြသည်။ အဘိဓမ္မာတရားကို လေ့လာ

[သာ]

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

လိုက်စားနိုင်ဘို့အချိန်ကား အလွန်နည်း၏။ သာသနာတော်တွင်းအချိန်၌ သာ လေ့လာလိုက်စားနိုင်သည်။ ယင်းသို့ ဈာန်အဘိညာဉ်ကို လေ့လာ အားထုတ်နိုင်ချိန်ကများ၍ အဘိဓမ္မာတရားကို လေ့လာလိုက်စားခွင့်ရချိန် က အလွန်နည်းသဖြင့် ကျွတ်တမ်းဝင်ကြသည့်အခါ ဆဋ္ဌဘိညာဓါ အဘိ- ညာဉ်ရပုဂ္ဂိုလ်များ များပြား၍ ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တပုဂ္ဂိုလ်များ ရှားပါးရခြင်း ဖြစ်သည်။

ဤအဓိပ္ပာယ်သဘောတရားအရ နောင်ကျွတ်တမ်းဝင်သည့်အခါ ပဋိ သမ္ဘိဒါညာဏ်နှင့် ပြည့်စုံကြရလေအောင် ယခုလိုဗုဒ္ဓသာသနာတော်ကြီးနှင့် ကြုံကြိုက်နေသည့် ခေတ်ကောင်း ကာလကောင်းကြီးတွင် အဘိဓမ္မာထွန်း ကားသည့် တိုင်းပြည်တွင် လူဖြစ်ရခိုက် အဘိဓမ္မာတရားများကို လေ့လာ လိုက်စားခြင်းဖြင့် ပါရမီမျိုးစေ့ကို ပျိုးထောင်သင့်ကြပေသည်။

ဤကျမ်းစာအုပ် ဖြစ်ပေါ်လာပုံ

ဤကျမ်းကား ဖော်ပြပါ ရည်မှန်းချက်ကြီးများကို အကြောင်းပြု၍ ဒုတိယကျမ်းစာအဖြစ် ပေါ်ထွက်လာသော ကျမ်းတည်း။ သို့သော် ဤ ကျမ်းစာအုပ် ထွက်ပေါ်လာရာတွင် စီမံကိန်းချမှတ်သည်မှစ၍ ပုံနှိပ်ထုတ် ဝေသည့် အဆင့်အထိ ကွင်းဆက်အကြောင်းများ များစွာရှိပါသေးသည်။

မှန်ပါသည်။ ဤကျမ်းစာအုပ်ကို ယခုလို ထွက်ပေါ်လာနိုင်ရန် ရှေးဦးစွာ ဦးဆောင်ညွှန်ကြားလှူဒါန်း ဆရာဦးလှမောင် (နိုင်ငံတော်ကောင်စီဝင် ဟောင်း) ဖြစ်ပါသည်။ ထိုစဉ်အခါက ဆရာဦးလှမောင်မှာ ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ စုံစမ်းစစ်ဆေးရေး ကော်မရှင်အတွင်းရေးမှူးနှင့် ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ အုပ် ချုပ်ရေးအရာရှိချုပ်ဖြစ်ပါသည်။

တနေ့တွင် ဆရာဦးလှမောင်သည် နိုင်ငံတော်ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ ဘာသာ ပြန်ဌာန အယ်ဒီတာချုပ် ဦးကျော်ထွတ် (အစိုးရပထမဆုံး ဓမ္မာစရိယ နှင့် သကျသိဟ ဓမ္မာစရိယ) စသူတို့နှင့် ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာလာ စိတ်၊ စေတသိက်

နိဂါန်း

[သိ]

များအကြောင်းကို ဆွေးနွေးကြပါသည်။ ထိုဆွေးနွေးပွဲတွင် စိတ်စေ-
တသိက်တရားများကို သုတေသနပြုလိုသူ အဘိဓမ္မာသုတေသီများအဖို့
စိတ်အကြောင်းနှင့် ဖဿစသော စေတသိက်တပါးစီ၏ အဓိပ္ပာယ်
အကြောင်းအရာများကို တထိုင်တည်းဖြင့် အပြည့်အစုံလေ့လာနိုင်မည့်
ကျမ်းစာအုပ်မျိုးရှိရန် လိုအပ်ကြောင်း အဖြေထွက်လာပါသည်။

ထို့ကြောင့် ဆရာဦးလှမောင်က ဆရာကြီး ဦးကျော်ထွတ်အား
ဘာသာပြန်ဌာနရှိ ပညာရှင်ဝန်ထမ်းများဖြင့်စေတသိက်တပါးစီတပါးစီ၏
အဓိပ္ပာယ်အကြောင်းအရာများကို ပိဋကသုံးပုံ နိကာယ်ငါးစုံ၌လာရှိသမျှ
အားလုံးစုဆောင်း၍ လူ့သာမန်များ နားလည်နိုင်သောပြန်မာစကားပြေ
ရေးသားဟန်ဖြင့် အပြည့်အစုံဆုံး ရေးသားပြုစုရန် ညွှန်ကြားပါသည်။

ဤကဲ့သို့သော ကျမ်းမျိုးကိုပြုစုရန် လုပ်ငန်းကား ညွှန်ကြားရန်လွယ်ကူ
သလောက် စုဆောင်းရေးသားပြုစုရာတွင် အ ျစ်ပင်ခဲသော လုပ်ငန်း
ဖြစ်ပါသည်။ နိကာယ်ငါးစုံ ပိဋကသုံးပုံတွင် ပြန်မာတည်းရှိနေသော
စေတသိက်တပါးစီ၏ အဓိပ္ပာယ်များကို ရှာဖွေဆောင်းရသည်မှာ မည်မျှ
ခက်ခဲသည်ကို စာရှုပရိသတ်များ ဝန်မှန်းနိုင်ပါသည်။ ဘာသာရပ်အနေ
အားဖြင့်လည်း ပိဋကသုံးပုံတွင် အခက်ခဲဆုံး အနက်နဲဆုံး အဘိဓမ္မာ
ဘာသာရပ်ဖြစ်၍ ရေးသားပြုစုရသည်မှာ ပို၍ ခက်လှပါသည်။

သို့ဖြစ်၍ ဤကျမ်းစာမျိုးကို ရေးသားပြုစုရမည့် ပညာရှင်နှင့်တည်း
ဖြစ် ပြင်ဆင်ရသည့် ပညာရှင်များမှာ-

- (၁) ပါဠိဘာသာကို နိုင်နိုင်နင်းနင်း တတ်ကျောက်ရခြင်း၊
- (၂) ပြန်မာဘာသာလည်း ကျွမ်းကျင်လိမ္မာရခြင်း၊
- (၃) အဘိဓမ္မာ သဘောတရားများကိုလည်း အကျိပ်ကျ ကက်
ကျောက် နားလည်ထားရခြင်း၊

[ဃီ] ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

(၄) အများနားလည် သဘောပေါက်အောင်လည်း ရေးသားတင်ပြ တတ်ခြင်း-

ဟူသော အင်္ဂါရပ်များနှင့်ပြည့်စုံမှု ရေးသားပြုစုနိုင်မည်၊တည်းဖြတ် ပြင် ဆင်နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

ထို့ကြောင့် ဆရာကြီးဦးကျော်ထွတ်သည် ဆရာဦးလှမောင်၏ ညွှန် ကြားချက်အတိုင်း ဤကျမ်းစာအုပ်ဖြစ်ပေါ်လာရေးအတွက်-

- (၁) စာစုလုပ်ငန်းအဆင့်၊
- (၂) စာပြုလုပ်ငန်းအဆင့်၊
- (၃) စာတည်းလုပ်ငန်းအဆင့်၊

ဟု လုပ်ငန်းစဉ်အဆင့်သုံးဆင့် ချမှတ်ကာ ၁၉၆၇-ခုနှစ်တွင် စာစုလုပ်ငန်း အဆင့်ကို စတင်ဆောင်ရွက်စေပါသည်။

စာစုလုပ်ငန်းမှာ ဖဿ စသော စေတသိက် တပါးစီ၏ အဓိပ္ပာယ် အကြောင်းအရာများကို ရှေးရှေးဆရာတော်ဘုရားကြီးများ မြန်မာ ဘာသာဖြင့် ဖွင့်ဆိုရေးသားထားကြသည့် အဘိဓမ္မတ္ထဒီပကကျမ်း၊ ပရမတ္ထသဏ္ဍပအနုဝဏ္ဏနာကျမ်း၊ ပရမတ္ထသံခိပ်ဋီကာ စသော အဘိဓမ္မာ ကျမ်းကြီးများနှင့် အဘိဓမ္မာပါဠိတော်မြန်မာပြန်၊ သုတ္တန်ပါဠိတော်မြန်မာ ပြန် စသော မြန်မာပြန်ကျမ်းကြီးများမှ ထုတ်နုတ် ရေးကူးကြရပါသည်။ ရေးကူးရာတွင် ကျမ်းအမည်နှင့် စာမျက်နှာနံပါတ်တို့ကိုပါ ဖော်ပြရ ပါသည်။

ရေးကူးပြီးသည့် လက်ရေးစာမူများကို ကျမ်းရင်းနှင့် ပြန်လည်တိုက် ဆိုင်တည်းဖြတ်၍ စေတသိက်တပါးလျှင် ငါးမူစီ လက်နှိပ်စက်ဖြင့် ရိုက်ကူး ကြရသည်။ လက်နှိပ်စက်မူများကို ငါးပိုင်စီ တွဲချုပ်ထားရာ စေတသိက် (၅၂)ပါးအတွက် ဖိုင်ပေါင်း (၂၆၀)ရှိပါသည်။ ထိုစေတသိက်များတွင် သုတ်၊ အဘိဓမ္မာကျမ်းပေါင်း (၂၀)ကျော်မှ လက်နှိပ်စက် စာမျက်နှာ

နိဒါန်း

[ဗု]

(၁၆၀)ကျော်အထိ စုဆောင်းရသည့် လောဘကဲ့သို့သော စေတသိက် မျိုးလည်း ပါဝင်ပေသည်။

စာစုလုပ်ငန်းပြီးဆုံးသည့်အခါ စာပြုလုပ်ငန်းကို ဆက်လက်ထမ်းဆောင်ရပါသည်။ ဤလုပ်ငန်းကား ကျမ်းစာအုပ် ပေါ်ထွက်လာရေးအတွက် အချက်အချာပမာနအကျဆုံး လုပ်ငန်းဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် လုပ်ငန်းအောင်မြင်ရေးအတွက် အောက်ပါမူပျားကို ချမှတ်၍ဆောင်ရွက်ရပြန်ပါသည်။

စာပြုပညာရှင်များသည် စေတသိက်အသီးသီး၏ သဘောအဓိပ္ပာယ်များကို ဖွင့်ဆိုရေးသားကြရာ၌-

- (၁) စေတသိက်တို့၏ ဖဿ စသော နာမည်အသီးသီးကိုရပုံ၊
- (၂) (က) စေတသိက်၏ သဘောလက္ခဏာ(လက္ခဏ)၊
(ခ) စေတသိက်၏ ဆောင်ရွက်ချက်(ရသ)၊
(ဂ) စေတသိက်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် အကျိုးငှာ (ပစ္စုပဋ္ဌာန်)
- (ဃ) စေတသိက်၏ အနီးဆုံးအကြောင်းတရား (ပဒဋ္ဌာန်)၊
တို့ကို နားလည်လွယ်အောင် ဥပမာ၊ ဥပမေယျတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်ရေးသားရမည်။
- (၃) စေတသိက်၏ အမျိုးအမည်များကိုရေဘွက် ရှင်းလင်းပြရမည်။
- (၄) စေတသိက်၏ နာမည်အမျိုးမျိုးရပုံကို ဖွင့်ဆိုရမည်။
- (၅) စေတသိက်အကြောင်း အခြားသိကောင်းစရာများကို ပိဋကတော်၌လာရှိဆဲမျှ စုံစုံလင်လင်တင်ပြရမည်။

[ဃု]

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

- (၆) အကုသိုလ်စေတသိက်ဖြစ်လျှင် ထိုစေတသိက်ကို ပယ်သတ်ရန် နည်းလမ်းများ၊ ပယ်သတ်နိုင်လျှင် သံသရာမှထွက်မြောက်ပုံ၊ မပယ်သတ်နိုင်လျှင် သံသရာလည်ပုံတို့ကို ရှင်းပြရမည်။
- (၇) ကုသိုလ်စေတသိက်ဖြစ်လျှင် လိုပေ စေတသိက်အကောင်းကျိုးများ၊ ထိုစေတသိက်ကြောင့် သံသရာမှ ထွက်မြောက်ပုံတို့ကိုရေးသား ရမည်-

ဟူသော မှုစည်းကမ်းများနှင့်အညီ မိမိတာဝန်ကျရာ စေတသိက်ကို ရေး သားကြရပါသည်။

စာပြုပညာရှင်များသည် စေတသိက်အကြောင်းကို ပြုစုစုရေးသားပိ စာစုပညာရှင်များ ရေးဆောင်းထားသည့် သက်ဆိုင်ရာစေတသိက်ပိုင်ပါ အကြောင်းအရာများကို ကြေညာဖော်ပြပေးရန် လေ့လာကြရပါသည်။ သို့ နောက် ပိဋကသုံးပုံ နိကာယ်အစုံဖြင့် နိကာယ်၊ ပရနာမိယ၊ ပုဂ္ဂိုလ်စား၊ အနုဒ္ဓိကာ၊ ဓမ္မနိကာ၊ ဝေဇာဇန၊ ပိဋကသင်္ဂဟိတို့တွင် ရှိကြောင်းကို တွင် ဖတ် စေတသိက်၏ အကြောင်းအရာကို ရှင်းလင်းပြောဆို သူတေသနပြုကြရပါသည်။

ဓမ္မသင်္ဂဟိတို့ကော်၊ ပိတင်းပါဠိကော်စသည့် ဘုရားဟောပါဠိကော် ကြီးများလာ အဘိဓမ္မာအစုံကို သက်ရှိဝိပဿနာ အဋ္ဌကထာအဖွင့်များဖြင့် လည်းကောင်း၊ အဋ္ဌကထာအစုံအစည်းများဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်စား၊ အနုဒ္ဓိကာ၊ ဝေဇာဇန၊ ပိဋကသင်္ဂဟိတို့ကိုလည်းကောင်း ရှင်းလင်း၍ အဘိဓမ္မာ သဘောတရားများကို ကုတ်နုတ်ရေးသား ဖတ်ရှုပြုစုထားရပါသည်။

တဘိတရံ ပရုဏ်းပရုဏ်း ပပြတ်ပရုဏ်းသော သဘောအစုံပရုဏ်းများနှင့် ဝေဇာဇနီလာလျှင် အကျင်းကျင်းဆွေးနွေးချော့သပ်စဉ်းကောင်း၊ အယ်ဒီတာ ချုပ်နှင့် နိုးနှော၍သော်လည်းကောင်း၊ ပရိယတ္တိသင်္ဂဟိတို့ကော် အစုံအပြတ် ကျမ်း ပြုစု မှုများကို ကြည့်ရှုလေ့လာ၍ ပရိယတ္တိသင်္ဂဟိတို့ကော် ရှင်းလင်း ပြတ်သားစွာ နားလည်သဘောပေါက်စေရန် ပြုစုရေးသားရပါသည်။

နိဒါန်း

[၁၅]

ယင်းသို့ မိမိတာဝန်ကျသည့်ဝေတသိက်၏ အဓိပ္ပာယ်သဘောတရားများကို အဖက်ဖက်က ပြည့်စုံအောင် လေ့လာသူတေသနပြုကြပြီးမှ အထက်ပါချမှတ်ထားသည့်မှုအတိုင်း စာမူကြမ်းကို စတင်ရေးသားကြရသည်။ သက်ဆိုင်ရာစာဖိုင်များနှင့်ဆက်၍လည်း ရည်ညွှန်းကိုးကားသည့် ကျမ်းဂန်အမည်နှင့် စာမူဖက်ဒုတိယကိုပါဖော်ပြရသည်။ ယင်းစာမူကြမ်းကို ဆိုင်ရာမူရင်းကျမ်းများနှင့် ပြန်လည်ဆိုင်ဆိုင်၍ ဝေါဟာရအသုံးအနှုန်း၊ ပါကျဆောက်တည်ပုံ၊ သတ်ပုံသတ်ညွှန်းတို့နှင့်အညီ အားလုံးပြင်ဆင်ပြီး စာမူချောသပ်ပံရေးသားရသည်။ စာမူချောရေးသားပြီးနောက် အထိုစာမူချောကိုတည်းဖြတ်ပြင်ဆင်ရန် အဖော်ဒီတာချုပ်ထံတင်ပြရပါသည်။

စာမူတိုင်း လုပ်ငန်းကို အဖော်ဒီတာချုပ်ထံတင် တာဝန်ယူရပါသည်။ အဖော်ဒီတာချုပ်သည် စာမူတိုင်းကို အသုံးပြုစေရန် စာမူချောကို ရင်းတို့ ညွှန်ကြားပြီး အားလုံးမှ အတည်ပြုရန်နှင့် ပိုမိုပိုင်ကျမ်းကြမ်းများရရှိသည့်အခါ လက်ပံသတ်ညွှန်း၊ ဝေါဟာရအသုံးအနှုန်းများနှင့် ပါကျပုံစံများပုံ၊ စာပိုဒ်များပုံ၊ စာမူအလေးဆက်တိုက်ခြင်းများကို အဓိပ္ပာယ်ဆွဲလမ်းပြုတ်သုံးသည့် အရာများကို တွေ့ရှိရသည့်အခါ မှတ်စုစာမူပုံစံ၊ စာမူပုံစံ၊ စာမူရေးသားခြင်းရသည်။ အကြံပေးလမ်းညွှန်ရသည်။ ပြုပြင်စက်ရေးသားရသည့်အချက်များနှင့် ပိုမိုဆုသည့်အချက်များကိုလည်း ညွှန်ကြားရသည်။

ဤသို့ပင် ဥပမာအားဖြင့် စာမူတိုင်းနှင့်အညီ လုပ်ငန်းစဉ်ပြီးသုံးရပ် ချမှတ်ဆောင်ရွက်ခဲ့သော အခြားလည်း ပညာရှင်ပန်ဆင်ရေးပေးလေ့ရှိသောကြောင့် အဖော်ဒီတာချုပ်အရ အရေးကြီးသည့် အခြားစာမူလုပ်ငန်းများကိုပါ ပူးတွဲဆောင်ရွက်ရခြင်း စေသည်ဟုကြောင့် 'ယခုအချိန်မှ' ဤသို့အဖော်ဒီတာချုပ် အဖော်ဒီတာချုပ်များအဖွင့် အဖွဲ့ဝင် (ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ ဝေဒနာ၊ ဝေဒနာ၊ ဝေဒနာ၊ ဝေဒနာ၊ ဝေဒနာ၊ ဝေဒနာ၊ ဝေဒနာ၊ ဝေဒနာ) ကျမ်းစာအုပ်သည် ဒုတိယကျမ်းစာအုပ်ဖြစ် ထွက်ပေါ်လာရခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အစု ၂၊ ၄၊ ၅ စသည်ကျမ်းစာအုပ်များလည်း ပြုပြင်ဆင်သက်ကာသက်ကာ ထွက်လာပုံစံဖြစ်ပါသည်။

[လဲ]

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာအတွဲ (၃)ကို ရှေးဦးစွာထုတ်ဝေခြင်း

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များအဖွင့်၊ အတွဲ-၃ (လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟ) ကို ၁၉၈၀-ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ပထမကျမ်းစာအဖြစ် ထုတ်ဝေဖြန့်ချိခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ ဤနေရာ၌ ဤအတွဲ-၁-ကို အတွဲ-၃-နောက်မှထုတ်ဝေဖြန့်ချိရသည့်အကြောင်းကို အနည်းငယ်တင်ပြပါမည်။ ဤကျမ်းပြုဌာန (ဘာသာပြန်) သည် ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်အဖွင့်ကျမ်းများကို ရေးသားပြုစုရာတွင် အဘိဓမ္မတ္ထသဂြိုဟ်ကျမ်း စေတသိက်ပိုင်း၌ ပြဆိုထားသည့် အစဉ်အတိုင်း-

(၁) သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏ စေတသိက် ၇-မျိုး (ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ စေတနာ၊ ဇကဂ္ဂတာ၊ ဇီဝိတိန္ဒြေ၊ ပနသိကာရ) ကို

အတွဲ(၁)၊

(၂) ပကိဏ်း စေတသိက်-၆-မျိုး (ဝိတက်၊ ပိစာရ၊ ဗာဓိမောက္ခ၊ ပိရိယ၊ ပိတိ၊ ဆန္ဒ) ကို အတွဲ-၂၊

(၃) ဒ.ကုသိုလ်စေတသိက်-၃-မျိုး (လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟ) ကို အတွဲ- ၃၊ စသည်ဖြင့် ထုတ်ဝေ ဖြန့်ချိသွားရန် မူလကသတ်မှတ်ထားခဲ့ပါသည်။

ထိုသတ်မှတ်ချက်အတိုင်း ကျမ်းပြုဝန်ထမ်းများသည် စေတသိက်များကိုခွဲဝေ၍ ပြုစုရေးသားကြရာ အတွဲ (၃) သတ်မှတ်ထားသော လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟစေတသိက်များက ရှေးဦးစွာပြီးသဖြင့် ထိုစေတသိက်-၃-မျိုးကို မူလဇာတိထားချက်အတိုင်း ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များအဖွင့်-အတွဲ(၃) အဖြစ်ဖြင့် ရှေးဦးစွာထုတ်ဝေဖြန့်ချိ လိုက်ရခြင်းဖြစ်ပါသည်။

အတွဲ-၃-ကိုထုတ်ဝေပြီး(၃) နှစ်ကျော်ကြာမှ ဤဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မအတွဲ-၁-ကို ဝိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေခြင်းမှာလည်း-

(၁) သာသနာတော် သန့်ရှင်းတည်တံ့ပြန့်ပွားရေးအတွက် ဂိုဏ်းပေါင်းစုံ သံဃာ့အစည်းဝေးကြီး ဖြစ်မြောက်ရေးကိစ္စအဝဝတွင် ကျမ်းပြုဝန်ထမ်းများ ပါဝင်ဆောင်ရွက်နေကြခြင်း၊

နိဒါန်း

[ယော]

(၂) နက်နဲခက်ခဲသော အဘိဓမ္မာသဘောတရားများဖြင့်၍ အလျင်အမြန် ရေးသားရန်လေ့ငံ့ကြခြင်း။

(၃) ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်းကြောင့် -
စေသော အကြောင်းများကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။

ဤဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များအဖွင့် အတွဲ-၁ (ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ စေတနာ၊ ကေဂ္ဂတာ၊ ဗီဝိတိန္ဒြိယ၊ မနသိကာရ) ကို သာသနာရေးဦးစီးဌာန၊ သုတေသနနှင့်ကျမ်းပြုဌာနခွဲကျမ်းပြုဌာနစု(ဘာသာပြန်) က လက်ထောက်ကျမ်းပြုမှူးများဖြစ်ကြသော ဦးအောင်မြင်(ယခုကယားပြည်နယ်သာသနာရေးဦးစီးမှူး)၊ ဦးညွန့်မောင်(ယခု ပဲခူးတိုင်း သာသနာရေးဦးစီးမှူး)၊ ဦးထွန်းလှ(ယခုတနင်္သာရီတိုင်းသာသနာရေးဦးစီးမှူး) တို့၏ အကျဉ်းရေးသားချက်များကို အောက်ပါကျမ်းပြုမှူး-၂-ဦးပို့ကာ အကျယ်ရေးသားပြုစုကြ၍၊ ကျမ်းပြုမှူးဦးအေးနိုင်၊ အစိုးရဓမ္မာစရိယနှင့်စေတီယဂ်-၈ (ရွှေတိဂုံပိရအဋ္ဌကထာပြန်အကျော်) ဓမ္မာစရိယ-ဘိဒေက တည်းဖြတ်ပိုင်ဆိုင်ပြီး သာသနာရေးဦးစီးဌာနက ရိုက်နှိပ်ဖြန့်ချိ လိုက်ပါသည်။

(၁) ဦးအေးနိုင် (ကျမ်းပြုမှူး) ဓမ္မာစရိယ-ဘိဒေ (ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ စေတနာ)

(၂) ဦးညွန့်မောင် (ဒု-ကျမ်းပြုမှူး) ဓ-အ-ဓမ္မာစရိယ (သညာ၊ ကေဂ္ဂတာ၊ ဗီဝိတိန္ဒြိယ၊ မနသိကာရ)

ဦးအေးနိုင် (ကျမ်းပြုမှူး)
ကျမ်းပြုဌာနစု (ဘာသာပြန်)
သာသနာရေးဦးစီးဌာန

ဗုဒ္ဓဘာဝိဓယာ
စေတသိက်ပျားအဖွင့်
မာတိကာ

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
ပရမတ်တရားလှလှစိစစ်နည်းလေးမျိုး	၁
ဗယစေတသိက်	
ဗွေထိပုံ(၃)မျိုး	၇
ဗယစေတသိက်၏သဘောလက္ခဏာ	၉
ဗယ၏ရသ (၂)မျိုး	၁၀
(၁) ဗယ၏စေတသိက်ပျက်ပျက်ရသ	၁၁
(၂) ဗယ၏အပြည့်အစုံဖြစ်ပျက်ပျက်သောရသမျှတီရသ	၁၁
ဗယစေတသိက်၏ပစ္စုပဋ္ဌာန်	၁၂
(၁) ဗယ၏(၁၀)ပစ္စုပဋ္ဌာန်	၁၂
(က) စက္ခုမြှင့်မြှင့်ဖြစ်သော ဗယကြောင့် ဝေဒနာသုံးမျိုးဖြစ်ပုံ	၁၃
(ခ) သောတဒွါရ၌ ဖြစ်သောဗယကြောင့် ဝေဒနာသုံးမျိုးဖြစ်ပုံ	၁၄
(ဂ) ပနောဒွါရ၌ ဖြစ်သောဗယကြောင့် ဝေဒနာသုံးမျိုးဖြစ်ပုံ	၁၅
(ဃ) ဥပ္ပာဒွါရ၌ ဖြစ်သောဗယကြောင့် ဝေဒနာသုံးမျိုးဖြစ်ပုံ	၁၆

[ဝါး] ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
(၂) ဉာဏ်တွင်ထင်မြင်လာသော သဘောချင်းရာ ...	
(ဥပဋ္ဌာနာကာရ)ပစ္စုပဋ္ဌာန်	၁၈
ဖဿ၏အနီးကပ်ဆုံး အကြောင်းတရား(ပဒဋ္ဌာန်)၂-မျိုး	၁၉
(၁) အာရုံ ၆-ပါး	၁၉
(၂) ဖဿ၏ အနီးကပ်ဆုံးအကြောင်းတရားအာယတန ၆-ပါး	၂၀
ဖဿစေတသိက်အမျိုးမျိုးပြားပုံ	၂၂
(၁) ဖဿ ၆-မျိုး	၂၂
(က) စက္ခုသမ္ပဿနှင့်ဘုရားလောင်းရသေ့ကြီး....	၂၂
(ခ) သော့တသမ္ပဿနှင့်ပုဏ္ဏကနတ်ဘိလူး	၂၅
(ဂ) ကာယသမ္ပဿနှင့် လူသိသိင်္ဂီရသေ့	၂၆
(ဃ) မဇနာသမ္ပဿ	၂၈
(င) အနိဋ္ဌဖဿများ	၂၈
(စ) ဖဿစွမ်းရည်	၂၉
(၂) ဖဿ ၃၂-မျိုး	၂၉
(၃) ဖဿ ၈၉-မျိုး	၃၀
ဖဿအကြောင်း အခြားသိကောင်းစရာများ	၃၀
(၁) ဖဿကို အာဟာရဟုခေါ်ရုံ	၃၀
(၂) ဖဿကြောင့် အယူဝါဒ(ဒိဋ္ဌိ)အမျိုးမျိုးပေါ်လာပုံ	၃၂
(၃) ဘေးဒုက္ခအပေါင်း၏ အကြောင်းရင်းဖဿ	၃၅
(၄) ဖဿကြောင့် စေပွဲကြီးများ ဆင်နွဲကြရခြင်း	၃၆

မာတိကာ

ဇယားအရာ	စာမျက်နှာ
(၅) ဖဿနှင့်ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်	၃၈
(၆) ဖဿနှင့်ပဋ္ဌာန်း	၃၉
ဖဿစေတသိက်ကို ရှေးဦးစွာဟောရပုံ	၄၀
(၁) မဟာသံဃိကဂိုဏ်းဝါဒ သို့မဟုတ် မဟာအဋ္ဌကထာဝါဒ	၄၀
(၂) အဋ္ဌကထာဝါဒ	၄၁
(၃) ဋီကာဝါဒ	၄၂
(၄) အနုဒိပနီဝါဒ	၄၄
ဖဿကြောင့် သံသရာလည်ပုံ	၄၅
ဖဿပြတ်က သံသရာအလည်ရပုံ	၄၆
ဝေဒနာစေတသိက်	
ခံစားပုံ(၃)မျိုး.....	၄၉
ဝေဒနာစေတသိက်၏ သဘောလက္ခဏာ	၄၉
(၁) ခံစားပုံ	၄၉
(၂) သုခဝေဒနာနှင့် သောမနဿဝေဒနာဖြစ်ပုံ	၅၀
(၃) ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် ဒေါမနဿဝေဒနာဖြစ်ပုံ	၅၁
(၄) မနောဒွါရ၌ ဝေဒနာသုံးမျိုးဖြစ်ပုံ.....	၅၃
(၅) စက္ခုဒွါရစသည် ဝေဒနာသုံးမျိုးဖြစ်ပုံ	၅၃
(၆) သုတ္တန်နှင့် အဘိဓမ္မာ	၅၄
ဝေဒနာ၏ ဆောင်ရွက်မှုကိစ္စ (၇သ)	၅၅
(၁) သုခဝေဒနာနှင့် သောရေယျသဋ္ဌေးသား	၅၅
(၂) ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဋ္ဌေးသမီးနှင့် ဒုက္ခဝေဒနာ	၅၆
(၃) ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် မဟာသံဃိကဏ္ဍား	၅၇
(၄) ဖဿစသည်တို့ ဝေဒနာအမည်မရနိုင်ပုံ	၅၈

[၄၁]

ဗုဒ္ဓအင်္ဂါဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
ဝေဒနာစေတသိက်၏ ပစ္စုပ္ပန်	၅၉
(၁) သာယာပင်သောတရားဟုသင်ပုံ	၆၀
(၂) နှိပ်စက်နားကျင့်တတ်သော တရားဟုသင်ပုံ	၆၁
(၃) ငြိမ်သက်သောဘုရားဟု ထင်မြင်ပုံ	၆၁
ဝေဒနာစေတသိက်၏ အနီးကပ်ဆုံးအကြောင်း(ပစ္စုပ္ပန်)	၆၃
ဝေဒနာစေတသိက်အမျိုးမျိုးပြားပုံ	၆၆
(၁) ဝေဒနာ ၁-မျိုး	၆၆
(၂) ဝေဒနာ ၂-မျိုး	၆၇
(၃) ဝေဒနာ ၂-မျိုးနှင့် (၄)ကန်ကြီးဥပမာ	၆၄
(၄) ဝေဒနာ ၃-မျိုး	၇၁
(၅) ဝေဒနာ ၅-မျိုး	၇၂
(၆) ဝေဒနာ ၆-မျိုး	၇၃
(က) သာမိသဿုဝေဒနာ	၇၇
(ခ) နိရာမိသဿုဝေဒနာ	၇၈
(ဂ) သာမိသဗ္ဗက္ခဝေဒနာ	၇၉
(ဃ) နိရာမိသဗ္ဗက္ခဝေဒနာ	၈၀
(င) အရှင်မဟာသီဝမထေရ်ကြီးပစ္စုပ္ပန်	၈၀
(စ) သာမိသ အဗ္ဗက္ခမဿုဝေဒနာ	၈၃
(ဆ) နိရာမိသ အဗ္ဗက္ခမဿုဝေဒနာ	၈၄
(၇) ဝေဒနာ ၈-မျိုး	၈၄
(၈) ဝေဒနာ ၉-မျိုး	၈၅
(၉) ဝေဒနာ ၁၀-မျိုး	၈၉

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

ဝေဒနာအကြောင်း အခြားသိကောင်းစရာများ-

(၁) စိတ်နှင့်အမြဲတမ်းဖြစ်သောတရား	၉၀
(၂) ရဟန္တာနှင့်ခုက္ကဝေဒနာ	၉၁
(၃) ပုထုဇဉ်နှင့် အရိယာတို့ ဝေဒနာခံစားပုံချင်း မတူပုံ	၉၂
(၄) သဘိသမ္ပဇညရိယတို့ ဝေဒနာသုံးပါး၌ပုံ	၉၆
(၅) ဝေဒနာတို့၏ဖြစ်ကြောင်း ချုပ်ကြောင်းတရားစသည်များ	၉၉
(၆) သုခဝေဒနာအပျင်းချင်း အဆင့်အတန်းကွာခြားပုံ	၁၀၀
(၇) ဝေဒနာနှင့် ဥက္ကမပုရိသ	၁၀၂

(က) ဝေဒနာ ၆-ပါးကို သိရခြင်း	၁၀၃
(ခ) ဝေဒနာဖြစ်ကြောင်းတရားကိုသိရခြင်း	၁၀၃
(ဂ) ဝေဒနာချုပ်ဆုံးခွင့်ကိုသိရခြင်း	၁၀၄
(ဃ) ဝေဒနာချုပ်ဆုံးကြောင်းအကျင့်ကိုသိရခြင်း	၁၀၆
(င) ဝေဒနာ၏ ဝိဘက်သာယာဖွယ်ကိုသိရခြင်း	၁၀၈
(စ) ဝေဒနာ၏ ဝိကြောင်းမဂ်ဖွယ်ဘေးကို သိရခြင်း	၁၀၉
(ဆ) ဝေဒနာ၏ ကျက်လွတ်ခွင့်ကို သိရခြင်း	၁၁၁

(ဂ) သဘိပဋ္ဌာန်တရားနှင့် ဝေဒနာ	၁၁၂
စိတ္တလတောင်မကောသေရ်ဝတ္ထု	၁၁၄

ဝေဒနာကြောင့် အခက်ခန်း (သံသရာ)လည်ပတ်ပုံ

(၁) ဝေဒနာကြောင့် ဟဏှာဖြစ်ပုံ	၁၁၆
(၂) တဏှာကြောင့် ဥပါဒါန်ဖြစ်ပုံ	၁၁၈
(၃) ဥပါဒါန်ကြောင့် အဝဖြစ်ပုံ	၁၁၉
(၄) အဝကြောင့် ဇာတိစသည်ဖြစ်ပုံ	၁၂၀
(၅) သံသရာအခက်ခန်းလည်ပုံ	၁၂၁

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
ဝေဒနာကို အစွဲပြု၍ ဘဝစက်ဝန်း(သံသရာ) အသည့်ရပ်ပုံ	၁၂၁
သညာစေတသိက်	
မှတ်သားပုံ ၃-မျိုး-	၁၂၅
သညာ၏ သဘောလက္ခဏာ	၁၂၅
(၁) အာရုံအမျိုးမျိုးကို မှတ်သားပုံ	၁၂၅
(၂) သညာသိ ပညာသိ ဝိညာဏ်သိအထူး	၁၂၇
(၃) ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းအရာ အသိ ၃-မျိုးအထူး	၁၂၈
(၄) ပင်လယ်ပမာ သညာသဘော	၁၂၉
(၅) သတိနှင့်သညာအထူး	၁၃၁
သညာစေတသိက်၏ ဆောင်ရွက်မှုကိစ္စ(ရသ)	၁၃၁
(၁) နောက်ထပ်သိရန်မှတ်သားပုံ	၁၃၁
(၂) လက်သမားဥပမာ....	၁၃၁
(၃) ပစ္စည်းထိန်းဥပမာ....	၁၃၂
(၄) လက္ခဏာနှင့်ကိစ္စအထူး	၁၃၂
(၅) ဘုရားအဆူဆူချွတ်၍ မကျွတ်နိုင်ပုံ	၁၃၂
(၆) သညာ၏သဘောအကျဉ်းချုပ်	၁၃၃
(၇) သညာ၏ပစ္စုပဋ္ဌာန်	၁၃၄
(၈) မှားမှားမှန်မှန် စွဲလမ်းတတ်ပုံ	၁၃၄
(၉) မျက်မမြင်ခြောက်ယောက်ဥပမာ	၁၃၄
သညာ၏ ပဒဋ္ဌာန်	၁၃၅
(၁) အနီးကပ်ဆုံး အကြောင်းဖြစ်ပုံ	၁၃၅
(၂) တောစောင့်ယောက်ျားရုပ်(စာခြောက်ရုပ်)ဥပမာ	၁၃၆

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
(၃) မိန်းမရွာ၊ ယောက်ျားရွာ ဥပမာ	၁၃၆
(၄) သညာ၏ နိုးသောအကြောင်းနှင့်ဝေးသော အကြောင်း:	၁၃၆
သညာစေတသိက်အမျိုးမျိုး ပြားပုံ:	၁၃၇
(၁) သညာ-၂-မျိုး:	၁၃၇
(၂) သညာ-၂-မျိုး:	၁၃၈
(၃) သစ္စာသညာ-၃-မျိုး:	၁၃၈
(၄) တနည်းသညာ-၃-မျိုး:	၁၃၉
သမာသညာ-၃-မျိုးကို ပွားများသဖြင့် ရအပ်သော အကျိုး-၇-ပါး:	၁၄၁
(၅) သညာ-၄-မျိုး:	၁၄၁
(၆) သညာ၌ ဝေဖန်ပုံ-၆-မျိုး:	၁၄၂
(၇) သညာတို့ကို သိခြင်း:	၁၄၂
(၈) သညာတို့၏ ဖြစ်ကြောင်း:	၁၄၃
(၉) သညာတို့၏ ထူးသောအဖြစ်:	၁၄၃
(၁၀) သညာတို့၏ အကျိုး:	၁၄၃
(၁၁) သညာတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းမှု:	၁၄၃
(၁၂) သညာချုပ်ငြိမ်းစေနိုင်သည့်အကျင့်:	၁၄၄
(၁၃) တနည်းသညာ-၆-မျိုး:	၁၄၄
(၁၄) ဧညှာဘေဒ (မိမိအပြား)သညာ ၆-မျိုး:	၁၄၅
(၁၅) သညာ-၇-မျိုး: ,	၁၄၆
ပစ္စေကဗုဒ္ဓါဖြစ်သွားသော ဗာရာဏသီမင်း:	၁၄၇
(၁၆) သညာ-၇-မျိုး:	၁၄၆
(က) ကြက်တောင် အကြောတုံးများကို မီးရှို့သည့် ဥပမာ:	၁၄၈

[ဇွဲ]

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အပွင့်

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
(ခ) သန်လျက်မြောက်ချီသည့်ဥပမာ	၁၄၉
(ဂ) အာဟာရေပဋိကူလသညာ	၁၅၀
(ဆ) အကျိုးဆက် (နိဿန္ဒ)အားဖြင့် ဆင်ခြင်ခြင်း	၁၅၁
(၁၇) သညာ-၁၀-မျိုး	၁၅၁
အရှင်ဝင်္ဂိသ ပဟာနသညာဖြစ်ပုံ	၁၅၂
(၁၈) သညာ-၁၀-မျိုး (တနည်း)	၁၅၄
(က) ဂိရိမာနန္ဒထေရ်၏ ဆောဂါကို သညာဖြင့် ကုသပေးပုံ	၁၅၅
(ခ) အနိစ္စသညာ ပွားခြင်းကြောင့် ရအပ်သောအကျိုး ၆-မျိုး	၁၅၅
(ဂ) အရှင်အာနန္ဒာ၏တပည့် အရှင်ဝင်္ဂိသ အသုဘသညာဖြစ်ပုံ	၁၅၆
(၁၉) သညာ-၁၁-မျိုး	၁၅၇
(၂၀) သညာ-၁၂-မျိုး	၁၅၈
သညာအကြောင်း အခြားသိကောင်းစရာများ	၁၅၈
(၁) သညာ ဝိညာဏ် ပညာအသုံးအပြတ်	၁၅၈
(၂) သစ္စာနှင့် မိစ္ဆာ	၁၅၉
(၃) သညာနှင့် ခန္ဓဒေသနာ	၁၆၃
(၄) သညာကို သီးခြား ဟောခြင်းအကြောင်း	၁၆၃
(၅) ဝိပလ္လာသတရားသုံးပါး	၁၆၃
(၆) သညာဝိပလ္လာသ၌ တောသမင်ဥပမာ	၁၆၄
(၇) ကြောင်ကြောင်မြင်လျက်နှင့် မှားကြပုံ	၁၆၅
(၈) လွန်ကဲသောတရားများ	၁၆၅

မာတိကာ

[ဇေ]

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

(၉) သညာကို သီးခြားဟောရခြင်း အကြောင်းတစ်မျိုး	၁၇၆
(က) သညာက ဝေဒနာအရသာ ပေါ်အောင် ကျေးဇူးပြုပုံ	၁၇၆
(ခ) တီကောင်ကို ကြာအံတင်မှတ်သည့်ဥပမာ	၁၇၇
(ဂ) မျက်မှန်စိမ်းဘယ်၍ အစာကျေးသည့် ဥပမာ	၁၇၇
(၁၀) သတ္တဝါနှင့် သညာ	၁၇၇
(၁၁) တံလျှပ်ဥပမာနှင့် သညာ	၁၇၈
(၁၂) သညာပေက ဒုက္ခဝေမည်	၁၇၉
သညာအထပ်ထပ် ရစ်ပတ်ပွလိမ်ပုံ	၁၈၀
သညာကို ဆိမ်းလျှင် ဒုက္ခဒြိမ်းမည် ဟောန်	၁၈၀

စေတနာ စေတသိက်

အက်သွယ်ပေးပုံ (၁)၊ နှိုးဆော်ပုံ (၃)မျိုး	၁၈၂
စေတနာစေတသိက်၏ သဘောလက္ခဏာ	၁၈၂
(၁) ခေ့ဆော်တိုက်တွန်းပုံ	၁၈၃
(၂) ပြုပြင် စီမံပုံ	၁၈၄
စေတနာ၏ ဆောင်ရွက်ပုံအစုံ (၈)ခု	၁၈၅
စေတနာနှင့် လယ်ပိုင်ရှင်	၁၈၅
စေတနာ၏ ပစ္စုပဋ္ဌာန်	၁၈၆
စေတနာနှင့် လက်သမားထုကြီး	၁၈၆
စေတနာစေတသိက်၏ ပဒဋ္ဌာန်	၁၈၇
စေတနာ စေတသိက်၏ နာမည်ပေးများ	၁၈၈

[၆]

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အပွင့်

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
(၁) ကမ္မ	၁၈၈
(၂) ပစ္စယ	၁၈၉
(၃) အာဟာရ	၁၉၁
(၄) သင်္ခါရ	၁၉၃
(၅) ဘဝ (ကမ္မဘဝ)	၁၉၄
(၆) သင်္ခါရနှင့် ဘဝအထူး	၁၉၅
(၇) ဒါန	၁၉၅
စေတနာစေတသိက် အပျိုးမျိုးပြားပုံ	၁၉၆
(၁) စေတနာ ၂-မျိုး	၁၉၆
(၂) စေတနာ-၃-မျိုး	၁၉၉
(က) စေတနာသုံးတန်နှင့် ပဋိသန္ဓေအကျိုး	၂၀၁
(ခ) စေတနာသုံးတန် ပြည့်ဝသော သုမနုပန်းသည်	၂၀၂
(ဂ) ပုဗ္ဗစေတနာ၏ အကျိုး	၂၀၃
(ဃ) ပုဗ္ဗစေတနာ ချို့တဲ့ခဲ့သော ပဉ္စပါပီနှင့် မင်းကုသ	၂၀၃
(င) အပရ စေတနာချို့တဲ့သော အပုတ္တက သဋ္ဌေးကြီး	၂၀၄
(စ) ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံနှင့် စေတနာသုံးတန်	၂၀၅

မာတိကာ

[ငါ]

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
(၄) ကိစ္စအားဖြင့် စေတနာ-၄-မျိုး.....	၂၀၉
(က) ဇနကာကံ	၂၀၉
(ခ) ဥပတ္တမ္မကကံ	၂၁၀
ဇနကာကံကိုအမျိုးမျိုးထောက်ပံ့ပုံ	၂၁၁
ကုသိုလ်က အကုသိုလ်ကို၊ အကုသိုလ်က	
ကုသိုလ်ကို ထောက်ပံ့ပုံ	၂၁၂
(ဂ) ဥပပိဋကကံ	၂၁၂
နှိပ်စက်ပုံ-၃-မျိုး	၂၁၄
(ဃ) ဥပသာတကကံ	၂၁၆
သတ်ဖြတ်ပုံ-၃-မျိုး	၂၁၈
(၆) အကျိုးပေးစဉ်အားဖြင့် စေတနာ-၄-မျိုး	၂၂၀
(က) ဂရုကကံ	၂၂၀
ကုသိုလ်ဂရုကံနှင့်	
အကုသိုလ်ဂရုကံများ	၂၂၀
အကုသိုလ် ဂရုကံ-၅-မျိုး.....	၂၂၁
(ခ) အာသန္နကံ	၂၂၄
(ဂ) အာစိဏ္ဏကံ	၂၂၅
(ဃ) ကဋ္ဌတ္တာကံ	၂၂၅
(င) ကံလေးမျိုးတို့အကျိုးပေးပုံ	၂၂၅
(စ) အာသန္နကံနှင့် အာစိဏ္ဏကံပြဿနာ	၂၂၆

[ငေါ်]

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

(၇) အကျိုးပေးကာလအားဖြင့် စေတနာ-၄-မျိုး	၂၂၀
(က) ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနိယကံ	၂၂၀
ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနိယကံနှင့် ပဝတ္တိကျိုး	၂၂၉
ဒိဋ္ဌဓမ္မဓဝဒနိယကံ အကျိုးပေးပုံ	၂၂၉
ဒိဋ္ဌဓမ္မဓဝဒနိယကံ၏ အင်္ဂါ-၄-ပါး	၂၃၁
(ခ) ဥပဗ္ဗဇ ဝေဒနိယကံ	၂၃၂
(ဂ) အပဗုဒ္ဓရိယာယ ဝေဒနိယကံ	၂၃၃
(ဃ) အဟောသိကံ	၂၃၇
(င) အကျိုးပေးခြင်း နှိုင်းယှဉ်ပုံ	၂၃၈
(၈) အကျိုးပေးရာဌာနအားဖြင့် စေတနာ-၄-မျိုး	၂၃၉
(က) အကုသိုလ်ကံ	၂၃၉
(ခ) ကာမာဝစရကုသိုလ်ကံ	၂၄၀
တိပိတကုသိုလ်နှင့် ဖိုဟိဟ်ကုသိုလ်	၂၄၂
အယုတ်အမြတ် ကုသိုလ်ကံ-၄-မျိုး	၂၄၃
အယုတ် အပြတ်ကုသိုလ်ကံ-၃-မျိုး	၂၄၆
ကာမာဝစရကုသိုလ်ကံများအကျိုးပေးပုံ	၂၅၁
(ဂ) ဂူပါဝစရကုသိုလ်ကံ	၂၅၄
ဂူပကုသိုလ်ကံ-၃-မျိုးခါးစိုက်ပြားပုံ	၂၅၆
ဂူပကုသိုလ်ကံများ အကျိုးပေးပုံ	၂၅၇
အဘိညာဉ်နှင့် ပဋိသန္ဓေအကျိုး	၂၅၉
ဂူပကုသိုလ်ကံများနှင့် နိဗ္ဗာန်တရား	၂၆၀
(ဃ) အဂူပါဝစရကုသိုလ်ကံ	၂၆၃
အင်္ဂါတိက္ကပဈာန်နှင့် အာလမ္ပနာတိက္ကပဈာန်	၂၆၄

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

အရူပချာန် အားထုတ်ရာ၌

ရည်မှန်းချက်များ ၂၆၄

အရူပချာန်များရေအောင်အားထုတ်နည်းများ..... ၂၆၅

အရူပချာန်သိုလ်ကံများ အမျိုးအစား ၂၆၈

(၉) ဦးလှိုင်ပုံ အားဖြင့် ဖေဟနာ လေးမျိုး ၂၆၉

(က) ကဏ္ဍကဏ္ဍဝိပါကံ ၂၆၉

(ခ) သဗ္ဗညုဇာတိဝိပါကံ ၂၆၉

(ဂ) ကေတုသုက္ကကဗျာသုက္ကဝိပါကံ ၂၇၀

(ဃ) ကေတုသုက္ကအကေတုဗျာ သုက္က ဝိပါကံ ၂၇၀

(၁၀) ခြိမ်းစုဌာန အသောကအားဖြင့် ဖေဟနာ လေးမျိုး ၂၇၁

(က) ဂဟိသမ္ပတ္တိ ပဋိပက္ခကုသိုလ်ကံ ၂၇၁

(ခ) ဥပနိဝိပတ္တိ ပဋိပက္ခကုသိုလ်ကံ ၂၇၂

(ဂ) ကာလသမ္ပတ္တိ ပဋိပက္ခကုသိုလ်ကံ ၂၇၃

(ဃ) ပယောဂသမ္ပတ္တိ ပဋိပက္ခကုသိုလ်ကံ ၂၇၃

(င) ဂတိဝိပတ္တိ အကုသိုလ်ကံ ၂၇၃

(စ) ဥပနိဝိပတ္တိ အကုသိုလ်ကံ ၂၇၄

(ဆ) ကာလဝိပတ္တိ အကုသိုလ်ကံ ၂၇၄

(ဇ) ပယောဂဝိပတ္တိ အကုသိုလ်ကံ ၂၇၅

(ဈ) ဂဟိဝိပတ္တိ ပဋိပက္ခကုသိုလ်ကံ ၂၇၆

(ည) ဥပနိဝိပတ္တိ ပဋိပက္ခကုသိုလ်ကံ ၂၇၆

(ဋ) ကာလဝိပတ္တိ ပဋိပက္ခကုသိုလ်ကံ ၂၇၇

(ဌ) ပယောဂဝိပတ္တိ ပဋိပက္ခကုသိုလ်ကံ ၂၇၈

(ဍ) ဂဟိသမ္ပတ္တိကုသိုလ်ကံ ၂၇၈

၇

[ငါး]

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ ထပ်ပွင့်

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
(၁) ဥပဓိသမ္ပတ္တိကုသိုလ်ကံ	၂၇၉
(ဏ) ကာလသမ္ပတ္တိ ကုသိုလ်ကံ	၂၇၉
(တ) ပယောဂသမ္ပတ္တိ ကုသိုလ်ကံ	၂၈၁
စေတနာအကြောင်း အခြားသိကောင်းစရာများ	၂၈၁
(၁) ရှေးဘဝကံက ယခုဘဝ၌ အကျိုးပေးနိုင်ပုံ	၂၈၁
(၂) ဝေးကွာသောအရပ်၌ ကံတို့အကျိုးပေးနိုင်ပုံ	၂၈၇
(၃) ကံတရားနှင့် မျိုးစေ့	၂၉၀
(၄) ကံကိုချည်းသာ အားမကိုးရာ	၂၉၀
(၅) ကံယုံကြည်မှုနှင့် ပုဗ္ဗေကတဟေတုဒိဋ္ဌိ	၂၉၃
(၆) စေတနာ ပါမပါသာ ပဓာန	၂၉၇
(၇) အိပ်မက်စေတနာနှင့် မိဘလင်သားတို့စေတနာ	၂၉၉
(၈) ကံတူအကျိုးပေးပုံ	၃၀၀
(၉) တယောက်ကုသိုလ်ကံကြောင့် အများစံရပုံ	၃၀၂
(၁၀) တယောက်အကုသိုလ်ကံကြောင့် အများခံရပုံ	၃၀၃
(၁၁) ဒဏ်ခံရတတ်ပုံ	၃၀၈
(၁၂) ကုသိုလ်ကံများသူနှင့် နည်းသူ	၃၀၈
(၁၃) ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ထက် အားကြီးပုံ	၃၀၉
(၁၄) ကံအကျိုးပေးဆန်းကြယ်ပုံ	၃၁၁
(က) သူတို့သုံးဦး	၃၁၃
(ခ) သေကံမရောက် သက်မပျောက်သူနှစ်ဦး	၃၁၅
(ဂ) အမိနိုင်ငံပြန်လိုသည့်သင်္ဘောသား	၃၁၅
(ဃ) လက်မှတ်မရမက ဝယ်သောဘုန်းတော်ကြီး	၃၁၆
စေတနာကြောင့် ဘဝစက်ဝန်း(သံသရာ)လည်ပုံ	၃၁၈
(၁) ဝိညာဉ်ကြောင့် နာမ်ရုပ်ဖြစ်သည်	၃၁၈

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

(၂) နာမ်ရုပ်ကြောင့် အာယတန (၆)ပါး စသည်ဖြစ်ခြင်း	၃၁၉
(၃) အာသဝကြောင့် အဝိဇ္ဇာဖြစ်သည်	၃၁၉
(၄) အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရဖြစ်သည်	၃၂၀
စေတနာချုပ်ငြိမ်းကင်းပြတ်သဖြင့် ၁၀စက်ဝန်း(သံသရာ)		
အလည်ရပ်ပုံ	၃၂၀

ကေဂ္ဂတာပေတသိက်

စိတ်၏ တည်ကြည်ခြင်းသဘော ၃- မျိုး	၃၂၂
ကေဂ္ဂတာပေတသိက်၏ လက္ခဏာ	၃၂၂
(၁) သဘောဟားဖြင့် မရွေ့ရှားပုံ	၃၂၃
(၂) သုတ္တန်ကေဂ္ဂတာနှင့် အဘိဓမ္မာကေဂ္ဂတာ	၃၂၅
(၃) သမ္ပယုတ်ဘုရားတို့ကို မပျံ့လွင့်အောင်ပြုပုံ	၃၂၅
(၄) ကေဂ္ဂတာသမာဓိနှင့် ဈာန်ဗျူဟာဖြင့်	၃၂၆
(၅) ဝိတ်ဖြစ်တိုင်း ကေဂ္ဂတာဖြစ်ပုံ	၃၂၆

ကေဂ္ဂတာသမာဓိ၏ လက္ခဏာတမျိုး

(၁) အကြီးအမှူးပခာနုဖြစ်ပုံ	၃၂၇
(၂) သမာဓိနှင့် စုလစ်မှမ်းချွန်ဥပမာ....	၃၂၉
(၃) သမာဓိနှင့် ပြည့်ရင်မင်း ဥပမာ	၃၂၉
(၄) သမာဓိနှင့် ထီးဖြူဥပမာ	၃၂၉

ကေဂ္ဂတာ၏ ဆောင်ရွက်မှု ရသ ၂-မျိုး

အဘူဖြစ်ဖက်နာမ်ဘုရားတို့ကို ပေါင်းစုပေးခြင်းကိစ္စ	၃၃၁
(၁) ပေါင်းစုပေးပုံနှင့် ရေဥပမာ	၃၃၀
(၂) ဘုရင်မင်းမြတ်ဥပမာ	၃၃၁

[၈၁]

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
ပျံ့လွင့်မှုဥဒ္ဓစ္စကို ဖျက်ဆီးခြင်းကိစ္စ	၃၃၁
(၁) ဥဒ္ဓစ္စကို ဖျက်ဆီးပုံ	၃၃၁
(၂) သမ္ပတ္တိရသ(အကျိုးရသ)	၃၃၂
ကေဂ္ဂတာ၏ ပဉ္စုပဋ္ဌာန် ၂-မျိုး	၃၃၂
ငြိမ်သက်သောတရားဟု ရှေ့ထင်ခြင်း	၃၃၂
(၁) အာရုံတခု၌ ငြိမ်သက်ပုံ	၃၃၂
(၂) ဆီမီးပျံ့၏ငြိမ်သက်ခြင်းနှင့်တူပုံ	၃၃၃
ဉာဏ်ဟူသော အကျိုးတရားကိုပြန်ပွားစေသည်ဟု ရှေ့ထင်ခြင်း	၃၃၃
သမာဓိကဉာဏ်ကို ဖြစ်စေနိုင်ပုံ	၃၃၄
ကေဂ္ဂတာ၏ အနီးကပ်ဆုံးအကြောင်း (ပဉ္စဋ္ဌာန်)	၃၃၅
(၁) အနီးကပ်ဆုံးအကြောင်းဖြစ်ပုံ	၃၃၅
(၂) သုခပဉ္စဋ္ဌာန်	၃၃၅
(၃) သုခသည် ကေဂ္ဂတာ၏ အနီးကပ်ဆုံးသော အကြောင်းပဉ္စဋ္ဌာန်ဖြစ်ပုံ	၃၃၆
(၄) သုခနှင့် စတုတ္ထဈာန်	၃၃၆
(၅) စတုတ္ထဈာန်ရှိစဉ်သော ကေဂ္ဂတာ၏ အနီးကပ်ဆုံးသော အပြောင်း	၃၃၇
(၆) သုခသည် သမာဓိ၏ နီးစွာသောအကြောင်း	၃၃၈
ကေဂ္ဂတာစေတသိက်အမျိုးမျိုးပြားပုံ	၃၃၉
(၁) ဇာတ်ကားဖြင့် ကေဂ္ဂတာ-၃-မျိုး	၃၃၉
(က) အကုသိုလ်ကေဂ္ဂတာ	၃၃၉
(ခ) သက်မှုဆိုင်ရာ	၃၃၉

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

	ခိုးမှုဆိုင်ရာ	၃၄၀
	မိစ္ဆာစာရမှုဆိုင်ရာ	၃၄၀
(၂)	ကုသိုလ် ကေဂ္ဂတာ	၃၄၂
(၃)	အဗျာကတ ကေဂ္ဂတာ	၃၄၂
	(က)အဗျာကတ ကေဂ္ဂတာဖြစ်ပုံ	၃၄၂
	(ခ)အဗျာကတ ကေဂ္ဂတာနှင့် အားနည်းမှု	၃၄၂
(၄)	အကုသိုလ်ကေဂ္ဂတာနှင့်			
	ကုသိုလ်ကေဂ္ဂတာ နှိုင်းယှဉ်ပုံ	၃၄၃
(၅)	သမာဓိ ၂-မျိုး	၃၄၄
(၆)	သမာဓိ ၃-မျိုး	၃၄၅
(၇)	သမာဓိ ၄-မျိုး	၃၄၇
(၈)	သမာဓိ ၅-မျိုး	၃၄၇
	သမာဓိ၏အပေါ်ယူးများ	၃၄၈
(၁)	သမထအမည်ကိုရခြင်း	၃၄၈
	(က) ပုထုဇဉ်သမာပီ	၃၄၈
	(ခ) ရဟန္တာသမာပီ	၃၄၉
	(ဂ) ပုတိယဗျာန်စသည့်၌ရှိသောသမာပီ	၃၄၉
(၂)	အဓိစိတ္တအမည်ကိုရခြင်း	၃၄၉
(၃)	အပ္ပနာအမည်ကိုရခြင်း	၃၅၀
(၄)	ဣန္ဒြေဗိုလ် စသောအမည်ကိုရခြင်း	၃၅၀
(၅)	ဣန္ဒြေမည်ပုံ	၃၅၀
(၆)	ဥဒ္ဓစ္စသည် သမာဓိအလို့ငှာ လိုက်မလိုက်	၃၅၀
(၇)	မဏိသာရ မဉ္ဇူအဆို	၃၅၀
(၈)	ပရမတ္ထ သဏ္ဍပ အနုပဏ္ဏနာအလို	၃၅၁

[၆]

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ ၁
(၉) ဒီပနီအလို ၃၅၂
(၁၀) ဗိုလ်မည်ပုံ ၃၅၂
(၁၁) ဗောဇ္ဈင်မည်ပုံ ၃၅၂
(၁၂) မဂ္ဂင်မည်ပုံ ၃၅၃
(၁၃) ဣန္ဒြေ ဗိုလ် မဂ္ဂင် မမည်သော ကေဂ္ဂတာ ၃၅၃
(၁၄) ဈာန်မည်ပုံ ၃၅၃
(က) ဈာန်အမည်မရသော ဧကဂ္ဂဟာ ၃၅၃
(ခ) ဈာန်အမည်ရသော သမာဓိ၏ သမာဓာနသဘော ၃၅၄
(ဂ) အာရုံ၌စိတ်ကို ကောင်းခွာထားခြင်း ၃၅၄
(ဃ) အာရုံ၌စိတ်ကို အညီအမျှထားခြင်း ၃၅၅
(င) ဣန္ဒြေတို့ကို အညီအမျှထားရှိခြင်း ၃၅၅
(၁၅) မဇ္ဈိမပဋိပဒါလမ်းစဉ် ၃၅၇
သမာဓိအကြောင်း အခြားသိကောင်းစရာများ ၃၅၇
(၁) သမာဓိ သမာဝါနနှင့်သိလသမာဝါနအထူး ၂-ပါး	၃၅၇
(၂) ဥပစာရသမာဓိနှင့် အပ္ပနာသမာဓိအကူး ၃၅၈
(၃) တည်ကြည်မှုသမာဓိကိုပွားပုံ ၃၅၈
(၄) သမာဓိ၏အကျိုးအာနိသင် ၃၅၉
(၅) သမာဓိ၏တန်ခိုး ၃၆၁
(၆) သမာဓိပိပ္ပာရက္ခဒွိ ၃၆၂
(၇) သမာဓိပိပ္ပာရက္ခဒွိဖြစ်ပေါ်သော ပုဂ္ဂိုလ်များ ၃၆၂
(၈) အရှင်သာယံပုတ္တကုဏ် သမာဓိတန်ခိုး ၃၆၂
(၉) အရှင်သဉ္ဇိဝမသေရ်၏ သမာဓိတန်ခိုး ၃၆၃
(၁၀) အရှင်ခါဏုဒကဏ္ဍည၏ သမာဓိတန်ခိုး ၃၆၃

မာတိကာ

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
(၁၁) မယ်ဥတ္တရာ၏ သမာဓိတန်ခိုး	၃၆၄
(၁၂) မိဖုရားခေါင်ကြီးသာမာဝတီ၏ သမာဓိတန်ခိုး	၃၆၅
သမာဓိကိုမထူထောင်နိုင်ကသံသ ဘုဒ္ဓ်အူကြောင်ကြောင်ဖြစ်မည်	၃၆၆
(၁) ဝိတ်ကိုအစိုးမရသူ အရူးနှင့်တူ	၃၆၇
(၂) ဝိတ်ကိုအစိုးမရသူ ခွေးရူးပြန်သူနှင့်တူ	၃၆၇
(၃) ဣတိပိသော တပုဒ်ဆုံးအောင် သမာဓိမရှိကြ	၃၆၈
(၄) နှုတ်နှင့်သာအဆုံးသတ်ကြရန်	၃၆၈
(၅) စိတ်မခိုင်သူနှင့် ပုံမခိုင်သည့်လှေသူကြီးဥပမာ	၃၆၈
သမာဓိကိုထူထောင်ပွဲ အူကြောင်ကြောင်အဝမှလွတ်မည်	၃၆၉
(၁) သပာဓိကို ထူထောင်ကြပါစို့	၃၆၉
(၂) အာနာပါနဖြင့် သမာဓိကိုတူးထောင်ပုံ	၃၇၀
(၃) ဝိရိယ ၂-ပါး	၃၇၀
(၄) စိတ်အမှတ်ဖြည့် အောင်လုပ်	၃၇၁
(၅) စိတ်ရူးစိတ်နောက်ပျောက်နိုင်ပုံ	၃၇၁

ဇိဝိတိန္ဒြေစေတသိက်

ဇိဝိတိန္ဒြေစည်ပုံ	၃၇၃
ဇိဝိတိန္ဒြေ၏သက္ကဏာ	၃၇၃
(၁) နှာပ်တဖူးတို့တို့ ဇောင့်ရှောက်ပုံ	၃၇၃
(၂) ရေဥပမာ	၃၇၄
(၃) ထင်ရှားရှိခိုက်သာ ဇောင့်ရှောက်ပုံ	၃၇၅
(၄) ရေကန်ရှိရေ	၃၇၅
(၅) ကြာဂိုးကြာစွယ်ကတုန်းရှိရေ	၃၇၅
(၆) ခိုက်စိန်း(ကလေးကိန်း)ဥပမာ	၃၇၆

[၈]

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အပွင့်

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
(၇) လှေလှော်သူဥပမာ	၃၇၆
ဇိဝိတိန္ဒြေစေတသိက်၏ရသ	၃၇၇
နာမ်အာဠိဖြစ်အောင် ဆောင်ရွက်ပုံ	၃၇၇
ဇိဝိတိန္ဒြေစေတသိက်၏ ပစ္စုပဋ္ဌာန်	၃၇၈
(၁) ဘင်ခဏမတိုင်မီ တည်တံ့အောင်ထားပုံ	၃၇၈
(၂) သိမီးဥပမာ	၃၇၉
ဇိဝိတိန္ဒြေစေတသိက်၏ ပဒဋ္ဌာန်	၃၇၉
နာမ်တရားများ နိုးစွာသောအကြောင်းဖြင့်ပုံ	၃၇၉
ဇိဝိတိန္ဒြေအကြောင်း အခြားသိကောင်းစရာများ	၃၈၁
(၁) ဇိဝိတိန္ဒြေ ၂-မျိုး	၃၈၁
(၂) သက်ရှိသတ္တဝါတို့၏အသက်	၃၈၁
(၃) အသက်နှင့်ရုပ်နာမ်	၃၈၂
(၄) သဝိညာဏကုဋ် အဝိညာဏက	၃၈၃
(၅) သစ်ပင်သည် သက်ရှိလောက၊ သက်မဲ့လော	၃၈၃
(က) သာရတ္ထိဒီပနိဒီကာရှင်းလင်းချက်	၃၈၅
(ခ) အဘိဓမ္မာအဆို	၃၈၆
(ဂ) စိတ်ရှိသည်အသက်ရှိသည်ဟုကင်မှတ်ရအောင်	
ရှင်းဆောင်ပုံ	၃၈၈
(ဃ) အသေအခွင့်ပြုဿနာ	၃၈၈
(င) အကျဉ်းချုပ်မှတ်သားရန်	၃၉၀
(၆) ဇိဝိတိန္ဒြေ၏ စောင့်ရှောက်ရာကာလအဆုံးအဖြတ်	၃၉၀
(၇) နာမ်ဇိဝိတိန္ဒြေသည် နာမ်ရုပ်နှစ်ပါးဝှက်	
စောင့်ရှောက်သလော	၃၉၁
(၈) စိတ္တဇရုပ်၊ ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တို့ကိုလျဉ်း	
စောင့်ရှောက်သည်မဟုတ်လော...	၃၉၁

မာတိကာ

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

(၉)	ရုပ်နာမ်ဇီဝိတိန္ဒြေတို့ အတူချုပ်ကြပုံ	၃၉၂
(၁၀)	ဇီဝိတိန္ဒြေအစဉ် ၂-မျိုး	၃၉၃
(၁၁)	ဇီဝိတိန္ဒြေအစဉ် ၂-မျိုးပျက်စီးပုံ	၃၉၃
(၁၂)	ကာလသုံးပါးနှင့် ဇီဝိတိန္ဒြေ	၃၉၅
(၁၃)	ဦးခေါင်းပြတ်နှင့် ဇီဝိတိန္ဒြေ	၃၉၇
(၁၄)	ကိုယ်စောင့်ဇီဝိတိန္ဒြေ	၃၉၉
(၁၅)	ဇီဝိတိန္ဒြေသည် ဝဋ်ဒုက္ခတို့၏ဦးခေါင်း	၄၀၀
(၁၆)	ဇီဝိတိန္ဒြေ၏အစမ်း...	၄၀၁
(၁၇)	ဇီဝိတိန္ဒြေကြာမြင့်စွာရှင်သန်ရေး	၄၀၁
(၁၈)	ဖြင့်ချုပ်နှောင်လက္ခဏာနှင့် ဇီဝိတိန္ဒြေ	၄၁၀

မနုဿိကာရဇေတသိက်

နှလုံးသွင်းပုံ ၃-မျိုး	၄၁၄
မနုဿိကာရဇေတသိက်၏လက္ခဏာ	၄၁၄
(၁) အာရုံသို့ ဖြောင့်စွာသွားစေပုံ	၄၁၄
(၂) ရထားထိန်းဥပမာ	၄၁၆
မနုဿိကာရဇေတသိက်၏ရသာ...	၄၁၆
(၁) အာရုံနှင့်ယှဉ်စေပုံ	၄၁၆
(၂) ငိတက်၊ စေတနာ၊ မနုဿိကာရအထူး	၄၁၇
(၃) လျှော့ပြိုင်သူဥပမာ	၄၁၇
မနုဿိကာရဇေတသိက်၏ ပစ္စုပ္ပန်	၄၁၈
(၁) အာရုံရှိရာသို့ရှေ့ရှုပုံ	၄၁၈
(၂) သတိနှင့် မနုဿိကာရအထူး	၄၁၈
(၃) တိဿရဟန်းကြီး၏ မကောင်းသောနှလုံးသွင်း	၄၁၉
(၄) မျောက်မင်း၏သတိနှင့်မနုဿိကာရ	၄၂၀

[၆]

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
မနုဿိကာရ စေတသိက်၏ပဒဋ္ဌာန်	၄၂၀
အာရုံသည် အနီးကပ်ဆုံးအကြောင်းဖြစ်ပုံ	၄၂၀
မနုဿိကာရအမျိုးမျိုး	၄၂၁
(၁) မနုဿိကာရ ၃-မျိုး	၄၂၁
(က) ဝိသိပဋိပါဒက မနုဿိကာရ	၄၂၂
(ခ) ဇဝနပဋိပါဒက မနုဿိကာရ.....	၄၂၃
(ဂ) အာရမ္မဏပဋိပါဒက မနုဿိကာရ	၄၂၄
(၂) မနုဿိ.ဘာရ ၃-မျိုး အထူးလပ်မံရှင်းပြခြင်း	၄၂၄
(၃) မနုဿိကာရ ၂-မျိုး	၄၂၆
(က) အသုံးများသော မနုဿိကာရ	၄၂၆
သဒ္ဓါလျော်အောင်နှလုံးသွင်းရပုံ	၄၂၈
စိတ်နာဖူလ်ဖဟုတ်	၄၂၉
ဘုရားအသုံးအယုဒ္ဓါခံနိုင်ရမည်	၄၃၀
ရန်ဘုံမှသည်နှင့်တူ	၄၃၀
နှလုံးသွင်းမကောင်းမှု	၄၃၁
ခါးပိုက်ခိုက် ၂-ဦး နှလုံးသွင်း	၄၃၂
နှလုံးသွင်းပြောင်းပါ	၄၃၃
ကုသိုလ်မပြတ်ဖြစ်ပါစေ	၄၃၄
လိုတရနေသည့် ရုက္ခဖိုးနတ်ကြီး	၄၃၄
အကည်ချုပ်သမားဘဝ	၄၃၅
အပြန်အဆက်မကောင်းသောပြုက္ခာ	၄၃၅
မနုဿိကာရနှင့်အပိုယာမဂ်.....	၄၃၆
နှလုံးသွင်းကောင်းတော့ သောတာပန်ဖြစ်	၄၃၇
ငါးမျှားသမားအရိယ	၄၃၇
မလ္လိကာမိဖုရားကြီးနှင့် နှလုံးသွင်း	၄၃၈

မာတိကာ

[စော]

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

ယောနိသောနှင့် ကောင်းရာသုဂတိ	၄၄၁
သေခါနီးရှင်ပြု	၄၄၁
အမျိုးသမီးငါးရာနှင့် နှလုံးသွင်း	၄၄၂

(ခ) နှလုံးသွင်းပကောင်းပူကြောင့် ကြေကွဲဖွယ်ရာ

ဖြစ်ရပ်များ	၄၄၄
သေခါနီးငယ်	၄၄၆
ကြောင်နှင့်ကြက်	၄၄၆
ကျားသစ်နှင့် သမင်မ	၄၄၇
ဘီလူးနှင့်လူ	၄၄၇
ဘီလူးပရွာပုံတော်တောက်	၄၄၈
ဘုရားထံတော်သို့	၄၄၈
ဘီလူးပသောတာပန်တည်	၄၄၈
ဘီလူးပကျေးဇူးဆပ်ခြင်း	၄၄၉
နှလုံးသွင်းပူသက်ပြုအင်ခြင်း	၄၅၀

(ဂ) အယောနိသောနှင့်ပြေပြစ်စွာ

သဋ္ဌေးကြီးလက်ခမောင်းခတ်ခြင်း	၄၅၁
သဋ္ဌေးကြီးနှလုံးသွင်းကောင်းပုံ	၄၅၁
ရန်သူအား ရှေးဦးစွာအပျဉ်းခြင်း	၄၅၂
သူခိုးက တောင်းပန်ပို့	၄၅၃

(ဃ) အပျဉ်းစေ ကုသိုလ်မဂ

အဝတ်မဆီး ကိုယ်လုံးပမ်းဘဝ	၄၅၄
အယောနိသောနှင့် ပြုတ္တာပု	၄၅၅

(င) နှလုံးသွင်းပကောင်းလျှင်ကကျားကောင်းလျှင်

ဘာဝနာ	၄၅၆
-------	------	------	------	-----

[စော်]

ဗုဒ္ဓဘာဝိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
အစုံဘဏ္ဍာနှင့် အဆန်ဘာဝနာ ၄၅၆
ပွဲကြည့်တတ်၍ ရဟန္တာဖြစ်ပုံ ၄၅၇
မတ္တရာဆရာတော် ၄၅၈
မနုဿိကောင်းပု အယူမှန်မည်! ၄၅၈
ယောနိဓသာနှင့်ဘုရားရှင် ၄၅၈
ဘုရားဖြစ်ရန် မနုဿိကာရအကြောင်းစုံ ၄၅၉
နှလုံးသွင်းကောင်းအောင်ကြိုးပမ်းကြစို့ ၄၅၉
နှလုံးသွင်းမကောင်းလျှင် အပါယ်ကျ၍ ၄၆၀
သံသရာလည်မည် ၄၆၀
နှလုံးသွင်းကောင်းလျှင် နိဗ္ဗာန်ရ၍ ၄၆၀
သံသရာစက်ရပ်မည် ၄၆၂
ပဋိစ္စသမုပ္ပါယ် စက်ရဟတ်သံသရာ ၄၆၄
(၁) အရလို့ ၄၆၄
(၂) ပဋိလို့ ၄၆၅
နိဂုံး ၄၆၆

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတနာသိက်များ

အပိုင်း

အတွဲ (၁)

နဂါး တယ် ဘဂါး ကာ အရဟတေ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

ပရပတ်တရား လေ့လာစိစစ်နည်း လေးမျိုး

လေ့လာစိစစ်နည်းငါးပုံ။ ။ရုပ်နာမ်ဓပူ ပရပတ္တသဘာဝတရားအားလုံး
၌ လက္ခဏာ၊ ရသ၊ ပစ္စုပ္ပန်၊ ပဒဋ္ဌာန်ဟူသော
သဘောတရားလေးမျိုး အသီးသီးကြစေ၍ ဖြစ်သည်။ ရုပ်တရား နာမ်
တရားများကို လေ့လာရာ၌ လက္ခဏာ၊ ရသ၊ ပစ္စုပ္ပန်၊ ပဒဋ္ဌာန်ဟူသော
ရှုထောင့်လေးဘက်မှ ရှုမြင်လေ့လာနိုင်မှ မိစ္ဆာသိက္ခာဆင့်သို့ ထောက်နိုင်
ပါသည်။ ဤသို့ ပပုမတ်တရားဟိုဟို လေ့လာစိစစ်ရာ၌ အသုံးပြုသော
နည်းများဖြစ်၍ ဤလက္ခဏာစသော ရှုထောင့်လေးဘက်ကို “ပရပတ်
တရား လေ့လာစိစစ်နည်းလေးမျိုး” ဟု အညွှန်းထားခြင်း ဖြစ်ပါ
သည်။

ဤ ရုပ် နာမ်တရားတို့ကို ရှုပုဂံရာ၌ သုတမယဉာဏ် အဖြစ်ဖြင့်
အထောက်အကူ ရနိုင်ရန် ဤသာသနာရေးဦးစီးဌာနမှ ပြုစုထုတ်ဝေ
သော “ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာအဖွင့်ကျမ်းများ” ၌ ရုပ်နာမ်တို့၏ သဘောတရား
များကို တင်ပြရာတွင် လက္ခဏာ၊ ရသ၊ ပစ္စုပ္ပန်၊ ပဒဋ္ဌာန် ဟူသော
အချက်ကြီး လေးချက်ကို ပမာနပြု၍ တင်ပြထားပါသည်။ ထို့ကြောင့်

ရုပ်နာမ်တို့၏ သဘောတရားများကို မလေ့လာမီ ဤလက္ခဏာသော အချက်ကြီး လေးချက်တို့၏ အဓိပ္ပာယ်အသီးသီးကို သိထားရန် တခုစီ ရှင်းပြပါမည်။

လက္ခဏာ။ ။လက္ခဏာဆိုသည်မှာ မြန်မာလို အမှတ်အသားဟု အဓိပ္ပာယ် ရ၏။ ပါဠိသက်အားဖြင့် လက္ခဏာဟု ရေးထုံးပြုကြ၏။ ဤနေရာ၌ ပရမတ်တရားတို့၏ အမှတ်အသားကို လက္ခဏာဟု ခေါ်၏။ ထိုအမှတ်အသားလက္ခဏာသည် -

- (၁) တရားအပျားနှင့် သက်ဆိုင်သည့် သာမညလက္ခဏာ၊
- (၂) အပျားနှင့်ပဆိုင် ကိုယ်ပိုင်သီးခြား အမှတ်အသားဖြစ်သော သဘာဝလက္ခဏာ၊

ဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။

ထိုတွင် မပြုခြင်း(အနိစ္စ)၊ ဆင်းရဲခြင်း(ပုဂ္ဂ)၊ အစိုးမရခြင်း(အနတ္တ)၊ လက္ခဏာအမှတ်အသားများသည် ရုပ်တရား၊ နာမ်တရား အားလုံးတို့နှင့် သက်ဆိုင်သောကြောင့် သာမညလက္ခဏာ ဖြစ်၏။ ရုပ်တရားအားလုံး တို့နှင့် သက်ဆိုင်သော(ရူပန) လက္ခဏာနှင့် နာမ်တရားအားလုံးတို့နှင့် သက်ဆိုင်သော အာရုံသို့သွတ်ကိုင်ခြင်း(နမန) လက္ခဏာတို့သည်လည်း “သာမညလက္ခဏာ”များဖြစ်ကြသည်။

ရုပ်တရားများတွင် ဘာသာမရှိသောသဘာဝသည် ပဏဝီဝတ်၏ ကိုယ်ပိုင် သီးခြားလက္ခဏာဖြစ်၏။ ဖွဲ့စည်းမှု ယိုစီးမှုသဘောသည့် အာပေါဓာတ်၏ ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာဖြစ်သည်။ နာမ်တရားများတွင်လည်း အာရုံကိုသိခြင်း ယူခြင်းသည် စိတ်၏ သီးခြားလက္ခဏာဖြစ်၍ အာရုံကိုတွေ့ထိခြင်းသည် ဖဿစေတသိက် တမျိုးတည်းနှင့်သာ ဆိုင်သော ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာဖြစ် သည်။ ထိုကိုယ်ပိုင် သီးခြားလက္ခဏာများကို “သဘာဝလက္ခဏာ” ဟု ခေါ်သည်။

ပရမတ်တရား လောလုစိစစ်နည်း လေးမျိုး

ဤ “ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ အဖွင့်ကျမ်းများ” ၌ တရားတပါးစီ တပါးစီ၏ ကိုယ်ပိုင်သီးခြား လက္ခဏာဖြစ်သော “သဘာဝလက္ခဏာ” ဖြင့်သာ စိစစ် တင်ပြထားပါသည်။

ရသ။ ။ ရသသဒ္ဓါသည် ဤနေရာ၌ (၁) ပြုဖွယ်လုပ်ငန်း (ကိစ္စ) နှင့် (၂) ပြည့်စုံခြင်း (သမ္ပတ္တိ) ဟူသော အဓိပ္ပာယ်နှစ်မျိုးကိုဟောသည်။ ယင်းအဓိပ္ပာယ်များအရ ရသသည် (၁) ကိစ္စရသ၊ (၂) သမ္ပတ္တိရသဟု နှစ်မျိုးပြား၏။ ထိုတွင် ကိစ္စရသဆိုသည်မှာ ပရမတ်တရားတို့၏ ကိုယ်ပိုင် ပြုမှုဆောင်ရွက်ရသည့် လုပ်ငန်းဖြစ်သည်။ ဥပမာ- အာရုံ၏သဘောမှန်ကို ဖုံးကွယ်ထားခြင်းသည် မောဟစေတသိက်၏ ဆောင်ရွက်ရသည့် လုပ်ငန်း ဖြစ်၍ မိမိဖြစ်ရာပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ဟဒယဝတ္ထုရုပ်တို့ကို လောင်ကျွမ်းခြင်းသည် ဒေါသစေတသိက်လုပ်ငန်းဖြစ်သည်။ ယင်းကိစ္စရသကို အကျိုးပစ္စုပဋ္ဌာန် တရားကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သဖြင့် အကြောင်းရသဟူ၍လည်း ဆိုနိုင်သည်။

အကြောင်းစုံညီသဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကို သမ္ပတ္တိရသဟုခေါ်သည်။ ယင်းရသကို အကျိုးရသဟူ၍လည်း ခေါ်နိုင်သည်။ ဥပမာ- ဒေါသကြောင့် ခြေတုန်လက်တုန်ပြန်ခြင်း၊ အသံကုန်ခြင်း၊ မျက်နှာထားခက်ထန်ကြမ်း တမ်းလာခြင်း စသော တကိုယ်လုံး၌ မလိုလားအပ်သော အနိဋ္ဌရုပ်များ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းသည် ဒေါသစေတသိက်၏ သမ္ပတ္တိရသပင် ဖြစ်ပါသည်။

ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ ။ ပစ္စုပဋ္ဌာန် ဆိုသည်မှာ ဉာဏ်တွင် ရှေးရှုထင်ခြင်းဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ထိုပစ္စုပဋ္ဌာန်သည် (၁) အကျိုး (ဖလ) ပစ္စုပဋ္ဌာန်၊ (၂) ဉာဏ်တွင်ထင်မြင်လာသော သဘောခြင်းရာ (ဥပဋ္ဌာ- နာကာရ) ပစ္စုပဋ္ဌာန်ဟု နှစ်မျိုးရှိသည်။

၁။ ပစ္စုပဋ္ဌာန်=ပတိ+ဥပဋ္ဌာန်။ ပတိ=ရှေးရှု။ ဥပဋ္ဌာန်=ထင်ခြင်း။
၂။ ဥပဋ္ဌာနာကာရ=ထင်သောအခြင်းအရာ။

ထိုတွင် အကျိုးပစ္စုပဋ္ဌာန်ဆိုသည်မှာ ကိစ္စကုဒုကု လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်သည့်အခါ ထိုကိစ္စကြောင့် အကျိုးတမျိုးမျိုးရလာသကဲ့သို့ ပရမတ်တရားတို့၏ ပြုမှုဆောင်ရွက်မှု ကိစ္စရသကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရသည့် အကျိုးတရားမျိုးဖြစ်၏။ ဥပမာ-ကောင်းမွန်မြှင့်မြှင့်မှုန်စွာ မကျင့်နိုင်ခြင်းဟူသော မောဟစေတသိက်၏ ပစ္စုပဋ္ဌာန်နှင့်တူသည်။ မောဟစေတသိက်၏ ကိစ္စရသသည် အာရုံ၏သဘောမှန်ကို ဖုံးကွယ်ထားခြင်းဖြစ်၏။ ကောင်းမွန်မြှင့်မြှင့်မှုန်စွာ မကျင့်နိုင်ခြင်းသည် အာရုံ၏သဘောမှန်ကို ဖုံးကွယ်ထားခြင်း ကိစ္စရသကြောင့်ဖြစ်၍ အကျိုးပစ္စုပဋ္ဌာန်ဟုခေါ်သည်။

ဉာဏ်တွင်ထင်မြင်လာသော သဘောခြင်းရာ ပစ္စုပဋ္ဌာန်ကား ပရမတ်တရားတခု၏ သဘောထားကို ဉာဏ်ဖြင့်သက်ဝင် နှက်နှက်နဲ့နဲ့ဆင်ခြင်လိုက်သည့်အခါ စူးစူးစိုက်စိုက် လေ့လာရှုမြင်သူတို့၏ ဉာဏ်တွင် ထိုပရမတ်တရား၏ သဘောလက္ခဏာဖြစ်စေ၊ ကိစ္စဖြစ်စေ၊ အကြောင်းတရားဖြစ်စေ၊ အကျိုးတရားဖြစ်စေ ထင်လာတတ်သည်။ ယင်းသို့ထင်မြင်လာသောပရမတ်တရား၏ သဘောလက္ခဏာစသော ဒ-ခြင်းအရာသည်ပင် ဥပဋ္ဌာနာကာရ-ပစ္စုပဋ္ဌာန်ဖြစ်သည်။ ဥပမာ-တရုတ်လောက်သောသူကို ခုနစ် ဟန်ပန် အမှုအရာတို့ကိုကြည့်၍ အကဲခတ်သည့်အခါ အကဲခတ်သူ၏ဉာဏ်တွင် ထိုသူ၏ စိတ်နေသဘောထားတမျိုး ထင်မြင်လာသကဲ့သို့ပင် ဖြစ်ပါသည်။

ပဒဋ္ဌာန်။ ။ပဒဋ္ဌာန် ဆိုသည်မှာ ပရမတ်တရားတို့၏ အနိကပ်ဆုံးသောအကြောင်းတရားဖြစ်သည်။ အကျိုးတရားတခု ဖြစ်ပေါ်လာမှုတွင် အကြောင်းတခုသာ ရှိသည်ဟုတ်၊ အကြောင်းတခုက အထောက်အကူပြုနေကြသည့် ကွင်းဆက်အကြောင်းများ အမြောက်အမြားရှိ၏။ ယင်းအကြောင်းများကို နိမိတ်အကြောင်း ဝေးသော အကြောင်းဟု ကျမ်းဂန်များ၌ ရှိ၏။ ယခု ပစ္စုပဋ္ဌာန်ဆိုသည်မှာ ထိုနှစ်မျိုးအနက် အကျိုးတရား၏ အနိကပ်ဆုံးသောအကြောင်းပင်

၁။ ပဒဋ္ဌာန် = ပဒ + ဋ္ဌာန။ ပဒ = အကြောင်း၊ ဋ္ဌာန = အကြောင်း။

ပရမတ်တရား လေ့လာစိစစ်နည်း လေးမျိုး

ဖြစ်သည်။ ဥပမာ-ဒေါသဖြစ်စရာအနိဋ္ဌာရုံတခုနှင့် တွေ့ကြုံ၍ ဒေါသဖြစ်
 ပေါ်လာရာ၌ ဒေါသဖြစ်ခြင်းအကြောင်းတရားကို စိစစ်လျှင် (၁)အနိဋ္ဌာရုံ
 နှင့် (၂) နှလုံးသွင်းမကောင်းမှု (အယောနိဋ္ဌောမနသိကာရ^၁) ဟူသော
 အကြောင်းနှစ်ခုကို တွေ့ရ၏။ ထိုတွင် အနိဋ္ဌာရုံနှင့် တွေ့ကြုံနေရစေကာမူ
 နှလုံးသွင်းမကောင်းမှုမှာ ဒေါသဖြစ်လာနိုင်စရာ ရှိသောကြောင့် နှလုံး
 သွင်း မကောင်းမှု (အယောနိဋ္ဌော မနသိကာရ) သည်သာ နိုးသော
 အကြောင်း ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်၍ အနိဋ္ဌာရုံမှာ ဝေးသောအကြောင်း မျှသာ
 ဖြစ်သည်။

၁။ အယောနိဋ္ဌော = နှလုံးထွန်လမ်းတုန် ပဟုတ်သောအားဖြင့် (ဝါ) ပထင်
 လျော်သောအားဖြင့် + မနသိကာရ = နှလုံးသွင်းခြင်း။

ဗဿ ခေဘသီကိ

ဗဿ = တွေ့ထိခြင်း

တွေ့ထိပုံ (၃)ပျိုး^၀

- (က) အာရုံကို တွေ့ထိခြင်းမျှ သဘောသည်လည်းကောင်း၊
- (ခ) အာရုံကို တွေ့ထိတယ်သော သဘောသည်လည်းကောင်း၊
- (ဂ) မိမိနှင့်အတူ ဖြစ်ပေါ်ဖြစ်ပေါ် နှာမ်တရားများအား အာရုံနှင့် တွေ့ထိအောင် ပြုလုပ်တတ်သော သဘောသည်လည်းကောင်း ဗဿမည်၏။

အထက်ဖော်ပြပါ တွေ့ထိပုံ (၃)ပျိုးတွင် (က)၌ ဖော်ပြထားသော “အာရုံကို တွေ့ထိခြင်းမျှ သဘောသည်သာ ဗဿ၏အမှန်သဘော မူ၍ သဘောဖြစ်သည်။(ခ)(ဂ)၌ ဖော်ပြထားသော သဘောတို့သည် ဗဿ၏ အမှန်သဘော မူ၍ သဘောတရား ဖြစ်ပေါ်ကြပေ။ အတ္တစုံလမ်းသူတို့၏ အယူကိုပယ်ဖျက်ပိုင်ရာ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အဓိကအောင်မြင် ဖော်ပြထားသော သဘောအဓိပ္ပာယ်များ ဖြစ်ပေါ်ပေ၏။

ချဲ့ဦးအံ့-ပုဂံ၊ ကမ္ဘာ့သဘော (ကမ္ဘာ) ဟူသည်သည် အဗျူဟ-ရာကြိယာ သက် သက်မျှသာဖြစ်သော တရားပျိုးဖြစ်၏။ ထိုပုဂံမုတ္တမ သဘောတရားများ၌ ခြိမ် သဏ္ဍာန် ကိုယ်တော်နှင့်ပိုမိုပိုမို ဖြစ်ပေါ် နှင့် အကြောင်းတို့နှင့် စပ်၍သာ ဖြစ်ကြပေကုန်၏။ မိမိနှင့် အားစွမ်းသတ္တိဖြင့် ပြစ်ပေါ်လာနိုင် ကြသည်မဟုတ်ကြကုန်။ တစ်ဖန်အား ဟည်ဟံ့နိုင်ကြကုန်၏။ သူတပါး အလိုသို့လိုက်နိုင်သော တရားပျိုးမဟုတ်၍ အနတ္တရပ္ပတို့သာ ဖြစ်ကုန်၏။ ဗဿခေဘသီကိသည်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာ တရားပြင်၍ အာရုံကို တွေ့ထိ ခြင်း အမှုအရာကြိယာသဘောသည်သာ ဗဿ၏အမှန်သဘော မူ၍ သဘောဖြစ်ပါသည်။

၁။ အဘိဓမ္မာဝတာရဒီကာသစ်၊ ပ။ ၂၉၀။

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များအဖွင့်

သို့သော် ပရမတ်အရာတွင် မကျွမ်းကျင်သော ပုထုဇဉ် အချို့က ခန္ဓာ ကိုယ်တွင်း၌ ထိုထိုအမှုကို ပြုလုပ်စီမံတတ်၍ ကာရက၊ ခံစားတတ်၍ ငွေက ခေါ်သော အတ္တသည်ရှိ၏။ အာရုံကို တွေ့ထိရာ၌ တွေ့ထိခြင်းကြီးယာကား ဖဿတည်း။ ထိုတွေ့ထိခြင်းကြီးယာကို ဖြစ်စေတတ်သော (ဝါ) အာရုံကို တွေ့ ထိတတ်သော ကတ္တားမှာ အတ္တဖြစ်သည်ဟု စွဲလမ်း မှတ်ထင်ကြလေ သည်။ ထိုယူမှားချက်ကို ပယ်ဖျက်ဖို့ရာ ဖဿ၌ တွေ့ထိတတ်သော ကတ္တား သဘောမရှိသော်လည်း ရှိသကဲ့သို့ ပရိယာယ်ဆင် ဥပစာတင်၍ (၁) အဓိပ္ပာယ်ကို ပြဆိုထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

အဓိပ္ပာယ်မှာ အာရုံကို တွေ့ထိရာ၌ အတ္တက တွေ့ထိသည်ဟုတ်၊ အတ္တဆိုသည်ပင် အထင်အရှား မရှိ၊ ဖဿကသာ တွေ့ထိသည်၊ ဖဿဟူ သောသဘောတရားမှ တပါး အခြား တွေ့ထိတတ်သောကတ္တား တမျိုး မရှိဟု ဆိုလိုပါသည်။

အချို့ကလည်း “ဝေဒနာစသော တရားဟူသည် အတ္တကြောင့်သာ အာရုံကို တွေ့ထိကြရ၏။ အတ္တသည် တွေ့ထိခြင်း ကြီးယာ ကို ပြီးစေနိုင်သော သတ္တိရှိ၏” ဟု စွဲလမ်း ကြံပြုနိုင်၏။ ထိုစွဲလမ်းချက်ကို ပယ်ဖျက်ဖို့ရာ ဖဿ၌ အာရုံကို တွေ့ထိကြောင်း သတ္တိမရှိ သော်လည်း ရှိသကဲ့သို့ ဥပစာတင် ပရိယာယ်ဆင်၍ (၂) အဓိပ္ပာယ်ကို ပြဆိုထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

အဓိပ္ပာယ်မှာ-ဖဿနှင့် ဖြစ်ဖော် ဖြစ်ဖက်ဖြစ်ကြသော ဝေဒနာစသည့် နာမ်တရားတို့၏ အာရုံကို တွေ့ထိခြင်း အကြောင်းမှာ အတ္တဟုတ်၊ အတ္တဟုတ် အထင်အရှား မရှိ၊ ဖဿသည်သာလျှင် ဝေဒနာစသော ဖြစ် ဖော်ဖြစ်ဖက် တရားတို့၏ အာရုံကို တွေ့ထိကြောင်း ဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုပါ သည်။

ဤသို့ ပရမတ္ထတရားတိုင်း၌ အဓိပ္ပာယ်သုံးမျိုး ဖွင့်ဆိုခြင်း အကြောင်း ကို အခြား စေတသိက် အဖွင့်များ၌လည်း ပြုလုပ်သည့်အတိုင်း သိရန်ဖြစ်ပါ သည်။

(၁) ဗညုစေတသိက်၏ သဘောလက္ခဏာ

ဗညုသည် အာရုံကို တွေ့ရှိခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိ၏။

အာရုံကို တွေ့ထိခြင်း သို့သော်လည်း အာရုံ၏ ကောင်းသော (ဗုဒ္ဓ) အရသာနှင့် မကောင်းသော (အနိစ္စ) အာရုံစာသို့ သိုက်ရောက်အောင် ထိထိခိုက်ခိုက် ယူမှုမျိုးဖြစ်သည်။

တွေ့ထိမှု သဘောသည် ရုပ်တရား အဖျင်းချင်း၌သာ ရှိနိုင်ဖြစ်နိုင်၏။ နာမ်တရားများ၌ မရှိနိုင်။ မကြုံနိုင်။ အဲဒါမျိုးဖြစ်နိုင်ပါလျက် ဗညုဟူသော နာမ်တရားသည် အဘယ်လို အာရုံကို တွေ့ထိနိုင်ပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။

အဖြေကား-ဗညုက အာရုံကို တွေ့ထိနိုင်သည့်ဟုဆိုရာ၌ ရုပ်ဝတ္ထုအဖျင်းချင်း တွေ့ထိသကဲ့သို့ ထိုပင်လင်ခရောက် ပျက်ရိုက် တွေ့ထိခြင်းမျိုး မဟုတ်။ နာမ်တရားတို့၏ အာရုံစာပေါင်း အားပုံတာ၌ တွေ့ထိသော အဖျင်းစု၌ အားဖြင့် (၂) အာရုံစာ၌ သဘောဖြင့် ဖြစ်ခြင်းမျိုးကို တွေ့ထိသည်ဟု သိပါသည်။ အာရုံစာဖြင့် ရူပါရုံသည် ပျက်စိ အကြည် ဓာတ်ကို ထိခိုက်ရာ၌ အထူးကျွမ်းကျင် ပြုမကပ် ပထိစပ်ပိပဲ ဓာတ်ခိုက်သည် သဘောစာဖြင့် ထိခိုက် ကဲ့သို့ ဗညုကလေး မငြိမကပ်ပထိစပ်ပိပဲ စိတ်နှင့်အာရုံနှစ်ပါးခိုက်ခတ်ခိုက်သည်သဘောဖြင့် ထိခိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။

ထိုဓာတ်ခိုက်မှုမျိုးသည် အတ္ထုစာရာ၌ အလွန်ကင်ရှား၏။ ဥပမာ-

- (၁) ချဉ်းသီးစားနေသူကို မြိုင်ရသောသူသည် မိမိကိုယ်တိုင် မစားရသော်လည်း စားရသကဲ့သို့ တံကွေး လျှာချည်ယိုခြင်း။

(၁) (၃) ဗုဒ္ဓသာသနိ အဋ္ဌကထာ ၈၀၀ ပုဒ်။
 ၂။ သင်္ဂြိုဟ်ပဟာဒိကာသင်္ဂါ ၉၀။

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

- (၂) ကြင်နာသနား တံတံသုသည် သူတပါး သတ်ပုတ်ညှဉ်းခဲခဲ နေရသည်ကို မြင်ရသောအခါ မိမိကိုယ်တိုင်မခံရသော်လည်း ခံနေရဘိသကဲ့သို့ ကြက်သီးမွေးညှင်းထခြင်း၊ ခန္ဓာကိုယ် တုန်လှုပ်ခြင်း၊
- (၃) ကြောက်လန့်တတ်သူသည် သစ်ပင်ထိပ်ဖျားသို့ ရောက်နေ သူကို မြင်ရသည့်အခါ မြေပေါ်မှာ ရပ်နေပါလျက် မိမိကိုယ် တိုင်သစ်ပင်ထိပ်ဖျားသို့ ရောက်နေဘိသကဲ့သို့ ကြောက်စူး တုန်ခြင်း၊
- (၄) မွေးစေသကတ္တဝါဘို့သည် ခြင်္သေ့ ကျား စသည်တို့ကိုမြင် သည့်အခါ နှစ်တရက်မပြေးနိုင်ပဲ ဖင်သိနေသကဲ့သို့ ပျောက် မက်ဖွယ်ရာ အာရုံများနှင့် တွေ့ကြုံရသည့်အခါ ခြေလက် ပသယ်နိုင် မင်သက်မိနေခြင်း စသည်တို့ကဲ့သို့ ဖြစ်သည်။

အထက်ပါ ဥပမာများ အတိုင်း ကိုယ်ပိုင်ကိုယ်ကျ တွေ့ခံရခြင်း မဟုတ်သော်ငြားလည်း ဓာတ်သဘာဝ အလိုက် ထိခိုက်ပျက်စီး ဖြစ်နိုင် သကဲ့သို့ နာမ်ဓာတ်တို့၏ သဘာဝအတိုင်း ထိခိုက်တွေ့ဆုံ လာသောကိစ္စ ပဿဟု ခေါ်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။

(၂) ဖဿ၏ ရသ (၂) မျိုး

ဖဿ စေတသိက်၌-

- (က) ဆောင်ရွက်မှု လုပ်ငန်း ဟူသော ကိစ္စရသ၊
 - (ခ) အပြည့်အစုံဖြစ်ပေါ်ခြင်း ကူသော သမ္ပတိရသ၊
- နှစ်မျိုးလုံးရှိ၏။

(က) ဇယား၏ ဆောင်ရွက်မှုကိစ္စရသ

ဇယား၏ ဆောင်ရွက်မှုလုပ်ငန်း ကိစ္စမှာ စိတ်နှင့်အာရုံကို တွေ့ထိပေးခြင်း ဖြစ်၏။

စိတ်သည်ဇယားနှင့်ကင်း၍ မိမိအလိုလို အာရုံကို မယူနိုင်ချေ။ ဇယားက စိတ်ကို အာရုံနှင့်ဆက်စပ်ပေးမှု တွေ့ထိပေးမှုကြောင့်သာ စိတ်သည်အာရုံကို ယူနိုင်၏။ မြင်သိစိတ်(စက္ခုဝိညာဏ်)ကို အဆင်းအာရုံ(ရူပါရုံ)နှင့်ဆက်စပ်ပေး၏။ လျက်သိစိတ်(ဇိဝှိဝိညာဏ်)ကို အရသာအာရုံ(ရသာရုံ) နှင့်ဆက်စပ်ပေး၏။ ထိသိစိတ် (ကာယဝိညာဏ်)ကို အတွေ့ အထိအာရုံ(ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ)နှင့် ဆက်စပ်ပေး၏။ ကြံသိစိတ်(မနောဝိညာဏ်)ကို သဘောတရား အာရုံ(ဓမ္မာရုံ)နှင့် ဆက်စပ်ပေး၏။ ဤသို့ ဇယားစေတသိက်သည် ဝိညာဏ်ခြောက်ပါးကို အာရုံကြီးစွာ ပြန်ပါးနှင့် ဆက်စပ်ပေးခြင်း လုပ်ငန်းကို ဆောင်ရွက်သည်။

(ခ) ဇယား၏ အပြည့်အဝဖြစ်မှုဟူသော သမ္ပတ္တိရသ

ဇယားဖြစ်ပေါ်ပူဟူသည့် ဝတ္ထုရုပ်နှင့် အာရုံရုပ်တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှုကြောင့် ဖြစ်၏။ ဖျက်စီးအကြည့်တတ် (စက္ခုဝိညာဏ်) စသောဝတ္ထုရုပ်များနှင့် အဆင်းအာရုံ(ရူပါရုံ)စသောအာရုံတရားတို့ ထိခိုက်မှုကြောင့် ဇယားဟူသော အကျိုးကရား ပေါ်လာခြင်းဖြစ်သည်။

ဝတ္ထုရုပ်နှင့် အာရုံရုပ်တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှုကြောင့် ဇယားဖြစ်ပေါ်ပုံကို ဆိတ်နှစ်ကောင် ဝေ့ခတ်သောဥပမာ၊ လင်းကွင်းနှစ်ခုတီးသော ဥပမာ၊ လက်ဝါးနှစ်ဘက်တီးသော ဥပမာတို့ဖြင့် ဝိလိနုပဉ္စာပါဠိတော်၌ ရှင်းလင်းဟောကြားထား၏။ ဆိတ်နှစ်ကောင်တော်သော ဥပမာ၌ ဆိတ်တကောင်သည် ရှုပါရုံစသော အာရုံတရားနှင့်တူ၍ အခြားဆိတ်တကောင်က ဖျက်စိ

၁။ အဋ္ဌသာလိနိဒ္ဒကထာ၊ ၁၅၁။

အကြည်ဓာတ်စသော ဝတ္ထုရုပ်နှင့်တူ၏။ ထိုဆိတ်နှစ်ကောင် ထိတွေ့စေ့
ခတ်ခြင်းသည် ဖောဖြန့်ပုံနှင့်တူ၏။ လင်းကင်းတီးသော ဥပမာ၊ လက်ဝါး
တီးသော ဥပမာတို့၌လည်း ဖ.ခုသောလင်းကင်း၊ ဘဘက်သောလက်ဝါး
တို့သည် အာရုံကရားနှင့်တူ၍ အခြားလင်းကင်းနှင့် လက်ဝါးတို့သည် ဝတ္ထု
ရုပ်များနှင့်တူကြ၏။ လင်းကင်းနှစ်ခု၊ လက်ဝါးနှစ်ဘက်တို့ တွေ့ဆုံတီးခတ်
မိခြင်းသည် ဖောဖြန့်ပေါ်ခြင်းနှင့်တူ၏ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။။

(၃) ဖဿစေတသိက်၏ ပစ္စုပဋ္ဌာန်

ဖဿစေတသိက်၏ ပစ္စုပဋ္ဌာန်သည်—

(က) အကျိုး(ဖလ)ပစ္စုပဋ္ဌာန်နှင့်

(ခ) ဉာဏ်တွင် ကင်မြင်လာသော သဘောချင်းရာ (ဥပဋ္ဌာနာ-
ကာရ)ပစ္စုပဋ္ဌာန်

ဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိသည်။။

(က) အကျိုး (ဖလ)ပစ္စုပဋ္ဌာန်

ဖဿ၏အကျိုး ပစ္စုပဋ္ဌာန်သည် ဝေဒနာဟူသော အကျိုးတရားဖြစ်
၏။။

အာရုံကို ထိတွေ့မှုဖဿကြောင့် အာရုံ၏အရသာကို ခံစားမှု(ဝေဒနာ)
ဟူသော အကျိုးတရား ပေါ်လာ၏။ အာရုံတစ်ခုကို ခံစားရာ၌ ရှေးဦးစွာ
ထိုအာရုံနှင့် ထိတွေ့မှုအပ်ပါသည်။ ထိုထိတွေ့မှုက အာရုံကို ခံစား
နိုင်၏။ ဖဿသည် မိမိနှင့်ပေါင်းဆုံမိသော ဂူပါရုံစသော အာရုံမြောက်ပါး
တို့၏ ကောင်းသောရဂုဂုဏ် မကောင်းသော ရသာဂုဏ် ပေါ်အောင်
ကြိတ်နယ်ထိခိုက်ပေး၏။ ယင်းသို့ ဖဿ ကြိတ်နယ် ထိခိုက်ပေးမှုကြောင့်
ပေါ်လာသည့်အရသာကို ဝေဒနာက ခံစားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။။

၁။ မိလိန္ဒပဉ္စပါရိတော်၊ ၆၁။

၂။ အဋ္ဌသာလိနိ အဋ္ဌကထာ၊ ၁၅။

၃။ ဗရဟ္မသံသိပဋိကော ၅၊ ၃၇၄။

ဗာမာသည် ဝေဒနာဟူသောအကျိုးတရားကို ဖြစ်စေရာ၌ စိတ်၌သာ
 ဖြစ်စေပေသည်။ ဥပမာ-မီးကျိုးခဲ၊ ချိတ်၊ အပူငွေ့တို့နှင့် အလားတူသည်။
 မီးကျိုးခဲကား ပြင့်ပဝတ္ထုဖြစ်သော အကြောင်းတည်း။ သို့မီးကျိုးခဲဖြင့်
 ချိတ်ကို ကင်သောအခါ ချိတ်၌အပူငွေ့ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုအပူငွေ့သည်
 မီးကျိုးခဲကြောင့်ဖြစ်ရသော်လည်း မီးကျိုးခဲကို နူးညံ့ပျော့ပြောင်းအောင်
 ပပြု။ မိမိမှီရာ ချိတ်ကိုသာ နူးညံ့ပျော့ပြောင်းအောင် ပြုသကဲ့သို့ ကို အတူ
 ဝတ္ထုအာရုံဟူသော ပြင်ပအကြောင်းနှင့် စိတ်ဟူသော အတွင်း
 အကြောင်း သုံးမျိုးတွင် ထွေ့အာရုံ ကြောင့် ဖြစ်ရသော ဗာမာသည်
 ထိုဝတ္ထုအာရုံတို့၌ ဝေဒနာကို ပပြု၏။ မိမိမှီရာ စိတ်၌သာ ဝေဒနာကို
 ဖြစ်စေခြင်း ဖြစ်သည်။

ဤဥပမာ၌ ဝတ္ထုအာရုံတို့သည် မီးကျိုးခဲနှင့်တူ၏။ စိတ်သည် ချိတ်နှင့်
 တူ၏။ ဗာမာသည် အပူငွေ့နှင့်တူ၏။ ဗာမာကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာသည်
 ချိတ်၏ ပျော့ပြောင်းနူးညံ့ပျော့ပြောင်း တူ၏။

မကျွေးချီ၍ဖြစ်သော ဗာမာဗျာဠာ မှတ်စီ အကြောင်းတရား၊ အဆင်း
 ဝေဒနာသုံးမျိုး ဖြစ်ပုံ အာရုံနှင့်မြင်ခံ ဝိညာဏ်စာတ်တို့
 သုံးပါး ပေါင်းစပ် မိမိသည့်အခါ

အာရုံကို ဝတ္ထုထိခြင်းရှိသည့် အာမေဏော ပေါ်လာပါသည်။ ဤ
 ဝေဒနာ၌ မြင်ခံ၊ ဝိညာဏ်၊ အာရုံတို့ ပေါင်းစပ်၍ အာရုံနှင့်မြင်ခံ ဝိညာဏ်စာတ်တို့
 ကြုံလျှင်ပူပူ၊ နီလျှင်နီနီ၊ ဈာန်သာ သိသည်။ အောင်းသောအရသာ
 မကောင်းသောအရသာ ပါရှိသောပေါ်ထွန်းစေ ဝိညာဏ်က ပစ္စန်း
 နှိုင်း အရသာပေါ်လာအောင် အာရုံကို ဖိညှစ်ကြိတ်နယ်ပူကား ဗာမာ၏
 ကိစ္စဖြစ်သည်။ ဗာမာကြိတ်နယ်ပေး၍ ကြောင့် အာရုံ၏အရသာ ပေါ်လာ
 သည့်အခါ အာရုံအပျိုအစားအလိုက် အာရုံ၏အရသာကို ခံစားသည့်
 ဝေဒနာတရား အစားစား ပေါ်လာရသည်။

၁။ အဋ္ဌသာလိနိအဋ္ဌကထာ၊ ၁၅၂။

အဆင်းအာရုံက လှလှပပ တင့်တင့်တယ်တယ် ကောင်းသည့်အာရုံ ဖြစ်လျှင် ကောင်းသည်ကို ခံစားသည့် သုခဝေဒနာ ဖြစ်လာသည်။

မြင်တွေ့ရသည့်အဆင်းက ဆိုးသည့်အဆင်း အာရုံ၊ ရှိခွဲစရာ မုန်းစရာ ကောင်းသည့် အဆင်းအာရုံဖြစ်လျှင် ဆိုးသည်ကို ခံစားသည့် ဒုက္ခဝေဒနာ ဖြစ်လာသည်။

အဆင်းအာရုံက အကောင်းကလိုး မထင်ရှားသည့် ရိုးရိုးအဆင်း အာရုံဖြစ်လျှင် ခံစားမှုသဘော ပထင်မှားသည့် ဥပေက္ခာ ဝေဒနာ ဖြစ် လာသည်။

သောတစ္ဆါရ၌ ဖြစ်သော ဖဿကြောင့် လို့ကတူ နားအကြည်ဓာတ်၊ ဝေဒနာသုံးမျိုးဖြစ်ပုံ အသိအာရုံကြားသိပ္ပံ သောတ ဝိညာဏ်တို့ ပေါင်းဆုံမိ၍ ဖဿဖြစ်ပေါ်လာသည့်အခါ၌လည်း ကြားရသည့် အသိအာရုံ၏ အကောင်း အဆိုးကို လိုက်၍ ခံစားမှုဝေဒနာ အကောင်း အဆိုးများ ထိုက်သလို ဖြစ်လာရပေသည်။

သိချင်းသိ၊ တူရိယာသိ၊ သာယာနာပျော်ဖွယ် ကောင်းသည့်အသိ၊ ချိုသာအေးမြသည့်အသိများကို ကြားရသည့်အခါ နားထဲမှာ ခံသာသည့် သုခဝေဒနာဖြစ်သည်။ နားထောင်လိုစားကောင်းသည့် သဘော၊ နားဝင် ချိုသည့် သဘောမျိုးပင် ဖြစ်ပါသည်။

ညှိုးစူးရှသည့်အသိ၊ ကြိမ်းဖောင်း ဆဲသိုသိများကို ကြားရသည့်အခါ နားထဲမှာ မခံသာသည့် ဒုက္ခဝေဒနာဖြစ်ပေါ်လာသည်။ နားမခံသာသည့် သဘော အခံရခက်သည့် သဘောမျိုးဖြစ်ပါသည်။

ကောင်းဆိုးနှစ်ပါး မထင်ရှားသည့် ရိုးရိုးအသိများကို ကြားရသည့် အခါ၌ မကောင်းမဆိုး ရိုးရိုးခံစားမှု ဥပေက္ခာဝေဒနာ ဖြစ်ပေါ်လာ သည်။ ယင်းဥပေက္ခာဝေဒနာသည် အလွန်သိမ်မွေ့ ဖြစ်သက်သည့်အတွက် ခံစားမှု မထင်ရှားချေ။ ခံစားသည်ကိုပင် မသိပဲ ဖြစ်တတ်ပေသည်။

နာခေါင်းအကြည်ခတ် အနံ့အာရုံသာနဝိညာဏ်၊ လျှာအကြည်ခတ် ရသာရုံဇီဝာဝိညာဏ် ကိုယ်အကြည်ခတ် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ ကာယဝိညာဏ် ထိုသုံးပါးစီ သုံးပါးစီ ဆုံမိသည့်အခါ၌လည်း ဖဿခတ်ဖြစ်ပေါ်လာပြီး ယင်းဖဿကြောင့် ခံစားမှုဝေဒနာသုံးမျိုး ဖြစ်ပေါ်ပုံတို့ကိုလည်းအထက်ပါ နည်းကိုမိမ့်၍ သိနိုင်ကြပေသည်။

ပနောဒွါရ၌မိသော ဖဿကြောင့် စိတ်နှလုံးနှင့် သဘောအာရုံကို မှီပြီး ဝေဒနာသုံးမျိုးဖြစ်ပုံ ကြံသိမှု ဖြစ်တိုင်း ဖြစ်တိုင်းမှာ ပနောဒွါရ ခေါ်သည့် စိတ်နှလုံး၊ သဘောအာရုံထိုသည့် စိတ်ကူးအာရုံနှင့် ကြံသိမှုခေါ်သည့် မနောဝိညာဏ် ဓာတ်တို့ ဆုံမိကြသည်။ ယင်းသုံးပါးတို့ ဆုံမိသည့်အခါ စိတ်ကူးထဲမှာ အာရုံကို ဖောဋ္ဌဗ္ဗဖဿ ဖြစ်ပေါ်လာပါသည်။ စိတ်ကူးထဲမှာ အာရုံကို တွေ့လျှင် ထိုအာရုံကို ခံစားသည့်ဝေဒနာများ ထိုက်သလိုဖြစ်ပေါ်လာပါသည်။

ကိုယ်အလိုရှိသည့် အာရုံကောင်းများနှင့်တွေ့လျှင် သုခဝေဒနာဖြစ်လာ၏။ မှန်ကန်၊ ရှေးတုန်း ပစ္စည်းကောင်းစား ချမ်းသာခွဲပွားသည်များကို ပြန်လည်း တွေ့ဖော်ပြီး စိတ် ချမ်းသာသော အာရုံနှင့်တွေ့လာတတ်ပေသည်။ နောင်အခါ ကြိုးပွားချမ်းသာပည့် အာရုံများကိုလည်း ဖြော်ဖောင်းကြံတွေးပြီး ကမ်းလားပျော်ရွှင် နေတတ်ပေသည်။ စေတနာလောလောဆယ် ကြိုးပွားချမ်းသာနေပုံများကိုလည်း စဉ်းစားကြံပြီး ပျော်ရွှင်ချမ်းသာနေတတ်ပေသည်။ ဤသို့ပင် ကောင်းသော စိတ်ကူးကြောင့် သုခဝေဒနာ ဖြစ်လာပုံ ဖြစ်သည်။

မိမိအလိုမရှိသည့် အနိစ္စာရုံများနှင့် တွေ့ပျက်ကား ဆင်းရဲဒုက္ခဝေဒနာ ဖြစ်လာ၏။ ဒုက္ခဝေဒနာ ဖြစ်ပုံကား ရှေးအခါက ဆင်းရဲခဲရပုံ ဘေးဒုက္ခ ဖျောက်ခွဲရပုံများကို ပြန်လည်စဉ်းစား တွေးခကာ၍သော်လည်းကောင်း၊ နောင်အခါ ဆင်းရဲဒုက္ခဏောက်ရမှာ ဟေးရန်နှင့်တွေ့ရမှာ အကြပ်အတည်းနှင့် ရင်ဆိုင်ရမှာများကို စဉ်းစားကြံတွေး၍သော်လည်းကောင်း၊

ယခုလောလောဆယ် ဆင်းရဲနေပုံ ဘေးရန်နှင့် တွေ့နေပုံတို့ကို စဉ်းစား ကြံတွေး၍သော်လည်းကောင်း စိတ်မချမ်းမသာ ဝမ်းနည်းစိတ်ပျက်စွာ ဖြစ်နေတတ်ပေသည်။ ဤသို့ဖြစ်ခြင်းသည် မကောင်းသော ဖဿအတွေ့ကြောင့် ဒုက္ခဝေဒနာဖြစ်ပုံ ဖြစ်ပါသည်။

ဤသို့အာရုံက ဟုတ်သည်ဖြစ်စေ၊ မဟုတ်သည်ဖြစ်စေ စိတ်ကူးထဲမှာ အာရုံကောင်းနှင့် တွေ့လျှင် ဝမ်းသာရွှင်ပြာသည့် သုခဝေဒနာဖြစ်သည်။ အာရုံဆိုးနှင့် တွေ့လျှင် စိတ်နှလုံး မသာယာတဲ့ ဒုက္ခဝေဒနာဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် အာရုံက မထင်မရှား မှေးမှေးပိန်ပိန်ဖြစ်နေလျှင် ဝေဒနာက လည်း နည်းနည်းသာ ဖြစ်သည်။ အာရုံက ပီပီသသ ထင်ထင်ရှားရှားဖြစ် လျှင်ကား ဝေဒနာကလည်း အလွန်အကဲ ဖြစ်လာပေသည်။

မဆိုးမကောင်း သာမန်အာရုံနှင့် တွေ့လျှင်တော့ ဥပေက္ခာဝေဒနာ ဖြစ်လာသည်။ ယင်းဂောနာသည် ချမ်းသာပူလည်းပျို၊ ဆင်းရဲပူလည်း မပါ၊ ခံစားမှုသဘောပင် မထင်ရှားလှည့် အလွန်သိမ်မွေ့သော ဝေဒနာ မျိုး ဖြစ်ပေသည်။

ဥပ္ပာဒန္တိနှင့် သိဝိဘုရင်။ ။ပဏ္ဍိတ သနိပါတ် ဥပ္ပာဒန္တိဇာတ်၌ ဘုရားလောင်း သိဝိဘုရင်ကြီးသည် ဥပ္ပာဒန္တိသဋ္ဌေးသမီးကို မြင် တွေ့ရသည့်ဖဿကြောင့် ရူးနေောက်သွားသည်အထိ ဒုက္ခဇရာက်သွားရပေ သည်။ ဇာတ်လမ်းအကျဉ်းချုပ်မှာ-

သိဝိဘုရင်ကြီးသည် တန်ဆောင်ပုန်းလပြည့် တခုသောနက္ခတ်ပွဲသဘင် နေ့မှာ ဆီမီးရောင်ရှိန် တထိန်ပိန်ထွန်းညှိ အလှဆင်စားသည့် အရိဋ္ဌပုရ မြို့တော်ကြီးကို လှည့်လည်ရှုစားရန် လှက်တော်မူလာခဲ့ပေသည်။ ရှေးဦး စွာ စစ်သေနာပတိကြီး အဘိပါရက၏ အိမ်ရှေ့သို့ရောက်သွား၏။ ဟိုအခါ မှာ စစ်သေနာပတိကြီးကတော် ဥပ္ပာဒန္တိသဋ္ဌေးသမီးသည်ကို နှုတ်ရကလေး သဖွယ် လေသာပြုတင်းပေါက်မှာရပ်လျှက် မင်းကြီးအား ဝန်းပွင့်ပန်းပုံး တို့ဖြင့် ကြံချယင်း မိမိရဲ့အလှအပကို ပြသလိုက်၏။

ယင်းသို့ အလှအပပြုခြင်းမှာ အကြောင်း ရှိပေသည်။ ဥမ္မာဒန္တိသဌေး သမီးကလေးအရွယ်ရောက်သာချိန်တွင် ဖခင်သဌေးကြီးက “မိမိမှာဘုရင် နှင့်သာထိုက်တန်သည့် သမီးရတနာထွန်းကားခဲ့ပါသည်။ လက္ခဏာတတ် ပုဏ္ဏားတော်ကြီးများကို စေလွှတ်စုံစမ်းပြီး အရှင်မင်းကြီးအလိုရှိတိုင်းစီမံ ပါ” ဟု သိဝိဘုရင်ကြီးအား လျှောက်သားခဲ့ဖူးသည်။ ထိုစဉ်အခါက မင်းကြီးသည် သဌေးကြီး လျှောက်တင်သည့်အတိုင်း ပုဏ္ဏားတော်ကြီး များကို သွားဆောင်စုံစမ်းရန် စေလွှတ်လိုက်သည်။ ပုဏ္ဏားတော်ကြီးများ သည်ဥမ္မာဒန္တိကို မြင်ရသည်နှင့်တပြိုင်နက် လက်လွှတ်ကင်းပြီး ထူမြေ မဆောင်နိုင်ပဲ စားသောက်သည့်နေရာမှာပင် အမှားမှားအယွင်းယွင်း ဖြစ် ခဲ့ကြရသည်။ ထိုအခါ ဥမ္မာဒန္တိက ကျက်သရေမဲ့တယ်ဆိုပြီး ပုဏ္ဏားတော် ကြီးများကို အိမ်မှခွဲကြရသည်။ နှင်ထုတ်စေခဲ့သည်။

ဤပြုမူချက်ကြောင့် ပုဏ္ဏားတော်ကြီးများသည် ဥမ္မာဒန္တိအပေါ် ရန်ငြိုး ပွဲကြသည်။ ဘုရင်ထံသို့ ဆောက်ကြသည့်အခါ “ဥမ္မာဒန္တိဟာ ယုတ်မာဟု အမျိုးသမီးဖြစ်ပါတယ်။ မိနုစား ဝန်ရစ်လိုက်ပါဘူး” လို့ လျှောက်တင်ကြ၏။ မင်းကြီးကလည်း ယုံကြည်ပြီး ဥမ္မာဒန္တိကို လျစ်လျူရှုကားခဲ့သည်။ ထို အကြောင်းကို သိရသည့်အခါ ဥမ္မာဒန္တိက “နေ့နှင့်ဦးပေါ့၊ ဘုရင်ကြီးကို ပူး မြော်ခွင့်ရတဲ့တနေ့မှာ ဘုရင်ကြီးကယ်လိုဖြစ်မယ်ဆိုတာ သိရပါလိမ့်မယ်” လို့ ဘုရင်ကြီးအပေါ် ပိတ်ကပ်မကျေမနပ်ဖြစ်နေခဲ့သည်။ ယုံ့နောက် ဖခင် သဌေးကြီးက သမီးချော ဥမ္မာဒန္တိကို စစ်ဆေးနာမတိကြီးအဘိပါရကထံ ဆက်သလိုက်လေသည်။ ထိုနောက် ဝမ်းလျှကြီးကတော် ဖြစ်လာသည့် ဥမ္မာဒန္တိသည် ဘုရင်ကြီး မြို့လှည့်လည်လာသည့်အခါမှာ ဤကဲ့သို့ မိမိ၏ အလှကျက်သရေများကို အစွမ်းကုန် ပြသလိုက်ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

ထိုအခါ သိဝိဘုရင်ကြီးမှာ ဥမ္မာဒန္တိ၏ ရုပ်တင်းအင်္ဂါလက္ခဏာများကို မြင်တွေ့လိုက်ရသည်နှင့်တပြိုင်နက် စိတ်ရှူးနှောက်သွား၏။ မြို့ကိုဆက်လက် မရှုစားနိုင်တော့ပဲ ထိုအိမ်ခံရွာပင် နန်းတော်သို့ လှည့်ပြန်လာခဲ့ရသည်။ နန်းတော်သို့ ရောက်သော်လည်း ဖခင်နှင့် မစားနိုင် ဥမ္မာဒန္တိ၏ ရုပ်အင်္ဂါ

၁၈

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

အင်္ဂါကိုသာ မျက်စိထဲမှာပျောက်မရပဲ သူ့ရူးပမာ မြည်တမ်းပြောဆိုနေလေသည်။ သိကြားမင်းကသာ လိုရာဆုကို ပေးမယ် ဖြစ်လဲဖြစ်နိုင်မယ်ဆိုယင် “တညနှစ်ညလောက် အဘိပါရက စစ်သူကြီးဖြစ်ပါရစေ၊ ဥမ္မာဒန္တိန္ဒတညနှစ်ညလောက် ပျော်မွေ့ ပြီးတော့မှ သိဝိမင်းကြီးပြန်ဖြစ်ပါရစေ” လို့ ဆုတောင်းမယ်ဟု မဖြစ်နိုင်သည်ကို ယောဇယမ်းပြောဆိုနေပါသတဲ့။

ဤကဲ့သို့ သိဝိဘုရင်ကြီး ဒုက္ခဝေဒနာ ခံစားနေရသည်မှာ ဥမ္မာဒန္တိန္ဒအဆင်းအာရုံကို သူ့စိတ်ထဲမှာ တွေ့နေတဲ့ ဖဿကြောင့်ပင် ဖြစ်ပါသည်။

(ခ) ဉာဏ်တွင် ထင်မြင်လာသော သဘောချင်းရာ (ဥပဋ္ဌာနာကာရ) ပစ္စုပဋ္ဌာန်

ဖဿသည် (၁) မျက်စိအကြည်ဓာတ်စသော ဝတ္ထုရုပ် (၂) အဆင်းအာရုံ (ရူပါရုံ) စသော ရုပ်ဘဏ္ဍားများနှင့် (၃) မြင်သိစိတ် (စက္ခုဝိညာဏ်) စသောဝိညာဏ်၊ ထိုသုံးပါးတို့၏ပေါင်းဆုံတိုက်သိုက်မှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသောတရားဟု အဘိဓမ္မာသဘောကို လေ့လာလူပုဂ္ဂိုလ်တို့ ဉာဏ်တွင် သဘောပေါက်ထင်မြင်လာသော အချင်းအရာရှိ၏။

ဥပမာ- ကောင်းကင်ပြင်၌ တိမ်တိုက်နှစ်ခုရှိ တွေ့ဆုံတိုက်ခိုက်မိသော အပါ လျှပ်စစ် ဝင်းပြောင်လာသကဲ့သို့ လျှင်းကောင်း၊ ကျောက်ခဲနှင့် ပိခတ်သံတုံးတို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မိသောအခါ မီးပွားမီးတောက်ပေါ်လာသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ မျက်စိအကြည်ဓာတ်စသော ဝတ္ထုရုပ်များနှင့် အဆင်းအာရုံစသော အာရုံရုပ်တို့ထိခိုက်မိသောအခါ ပြင်သိစိတ်စသော အသိစိတ်ဓာတ်(ဝိညာဏ်) ဖြစ်ပေါ်လာပါသည်။ ထိုဝတ္ထုအာရုံ ဝိညာဏ်သုံးပါး ဆုံမိကြသောအခါမှ ဖဿပေါ်လာပါသည်။

အဘိဓမ္မာ ရုပ်နာမ်တရားကို စူးစူးစိုက်စိုက် လေ့လာသူသည် ဖဿ၏ သဘောကို ဆင်ခြင်လေ့လာလိုက်သည့်အခါ “ဖဿဆိုသည်မှာ ဝတ္ထု၊ အာရုံ ဝိညာဏ်သုံးပါးတို့ ပေါင်းဆုံမိသောကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော တရား”ဟု ဉာဏ်တွင်ထင်မြင်လာခြင်းဖြစ်ပါသည်။

၄။ ဖဿ၏ အနီးကပ်ဆုံး အကြောင်းတရား (ပဒဋ္ဌာန်) ၂-မျိုး

(၁) အာရုံခြောက်ပါး

ဖဿစေတသိက်၏ အနီးကပ်ဆုံး အကြောင်းတရားသည် မျက်စိ အကြည်ဓာတ်စသော ဝတ္ထုရုပ်ခြောက်ပါး၌ ရှေးရှုထင်လာသော အာရုံ ခြောက်ပါးဖြစ်၏။

ဖဿသည် ပစ္စုပဋ္ဌာန်ခန်းတန်းပြု၍ ခိုခွဲသည့်အတိုင်း ဝတ္ထု၊ အာရုံ၊ ဝိညာဏ် သုံးပါးတို့ ပေါင်းဆုံခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသောတရားဖြစ်၏။ ထိုသုံး ပါးတွင် မျက်စိ အကြည်ဓာတ်စသော ဝတ္ထုရုပ်များ၌ အဆင်းအာရုံ (ရူပါရုံ) စသော အာရုံများခွေးရှု ထင်လာမှုသည် အခရားအကြီးဆုံးသော အကြောင်းဖြစ်သည်။ ဝတ္ထုရုပ် အကြည်ဓာတ်များ၌ အာရုံထင်လာလျှင် ထိုအာရုံကို ဆင်ခြင်နှလုံးသွင်းမှု (အာဝဇ္ဇန်း) ရှိပါက မြင်သိစိတ်စသော စိတ်ဝိညာဏ်များ ကေန့် ဖြစ်ပေါ်လာရ၏။ စိတ်ဖြစ်လျှင် ထိုစိတ်နှင့် တပါတည်း ဖဿလည်းဖြစ်လာသည်။

ဤသို့ ဝတ္ထုအကြည်ဓာတ်များ၌ အာရုံထင်လာလျှင် ကေန့်အမှန် ဖဿဖြစ်တော့ရကား ဖဿဖြစ်ဖို့ရာ အနီးဆုံးအကြောင်းမှာ ရှေးရှုထင် လာသော အာရုံပင်ဖြစ်သည်။^၁

၁။ အဋ္ဌသာလိနိဒ္ဒကထာ ၁၅၂။

၂။ ဓမ္မသင်္ဂဟိယူလင်္ခိကာ၊ ၁၂၆။

(၂) ဖဿ၏ အနီးဆုံးအကြောင်းတရား အာယတန ၆-ပါး

ဖဿစေတသိက်ကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သော အနီးကပ်ဆုံး အကြောင်းတရားသည် တနည်းအားဖြင့် “သဗ္ဗာယတနပစ္စယာ ဖဿော” ဟူသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဝိဘင်းပါဠိတော်အရ အာယတန(၆)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

အာယတန(၆)ပါးအရ မျက်စိ၊ နား၊ နှာခေါင်း၊ လျှာ၊ ကိုယ်၊ စိတ် ဟူသော ကိုယ်တွင်းအာယတန(၅)ပါးနှင့် အဆင်း၊ အသံ၊ အနံ့၊ အရသာ၊ အတွေ့ သဘောဟူသော ပြင်ပအာယတန(၆)ပါး နှစ်မျိုးလုံးပင် ဖဿ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း အနီးဆုံး အကြောင်းများဖြစ်ပါသည်။

မျက်စိ အကြည်ခတ်ကိုလည်းကောင်း၊ အဆင်း ရူပါရုံတို့ကိုလည်းကောင်း စွဲမှီ၍ မြင်သိမှု စက္ခုဝိညာဏ်စိတ် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ မျက်စိ၊ အဆင်း၊ မြင်သိမှု သုံးခုတို့ ပေါင်းစပ်မိခြင်းကြောင့် အာရုံတို့ကို ဓာတ်ခိုက်သကဲ့သို့ တွေ့ထိခြင်းဆိုလျှင် ဖဿစေတသိက်ဖြစ်ပေါ်လာသည်။--

၇။ ဗုဒ္ဓရှင်တော်ဘုရား ဟောကြားတော်မူခဲ့ပါသည်။

မှန်ပါသည်။ မီးခြစ်ဖိခံနဲ့ဘေးရှိ ယမ်းသက်ယားသည့် စက္ခုပြားကလေးကို မီးခြစ်ဆံနှင့် ခြစ်လိုက်သည့်အခါ ပိုးတောက်မီးလျှံ ပေါ်လာသကဲ့သို့ မျက်စိအကြည်စသည့် အကြည်ခတ်(၆)ပါး၌ အဆင်းစေသည့် အာရုံ(၆) ပါးတို့ အလီးသီး ထင်လာသည့်အခါ စက္ခုဝိညာဏ်စသော ဝိညာဏ်ဓာတ်(၆)ပါးတို့ ပေါ်လာကြပါသည်။

ယင်းသို့ စက္ခုအကြည်ခတ်၌ လူရိပ်စသော အဆင်းအာရုံတို့ထင်လာထိခိုက်လာသည်နှင့် ဟပိုင်နက် စက္ခုဝိညာဏ်ခေါ်သော မြင်သိစိတ်သည် ထိုအဆင်းအာရုံကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုအခါ ယုံစက္ခုဝိညာဏ်စိတ်နှင့်အတူ အာရုံကို တွေ့ထိကတ်သည့် စက္ခုသမ္ပာဒခေါ်သော ဖဿစေတသိက်လည်း ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

၁။ အဘိ၊ ၂။ ၁၄၃။
၂။ သံ၊ ၁၊ ၃၀၀။

ထို့ အတူ နားအကြည် သဒ္ဓါရုံ၊ သောတဝိညာဏ် သုံးပါးပေါင်းဆုံမိသည်နှင့် တပြိုင်နက် သောတသမ္ပယ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ နှာခေါင်းအကြည့်၊ ဂန္ဓာရုံ၊ ဃာနဝိညာဏ် သုံးပါးပေါင်းဆုံမိသည်နှင့် တပြိုင်နက် ဃာနသမ္ပယ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ လျှာအကြည့်၊ ရာဂရုံ၊ ဇိဝ္ဗာဝိညာဏ် သုံးပါးပေါင်းဆုံမိသည်နှင့် တပြိုင်နက် ဇိဝ္ဗာသမ္ပယဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ကိုယ်အကြည့်၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၊ ကာယဝိညာဏ် သုံးပါးပေါင်းဆုံမိသည်နှင့် တပြိုင်နက် ကာယသမ္ပယ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဘဝင် မနော၊ အာရုံခြောက်ပါးတွင် တပါးပါး၊ မနောဝိညာဏ်ဆိုတဲ့ ဓာတ်သုံးပါး ပေါင်းဆုံမိသည်နှင့် တပြိုင်နက် မနောသမ္ပယ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

စက္ခုသမ္ပယဆိုသည်မှာ မျက်စိအတွေ့ ဖြစ်သည်။ မျက်စိအတွေ့ဆိုသည်မှာ မျက်စိတွင် ထင်လာဆီမှိုက်လာသော အဆင်းအာရုံ၏ ကောင်းမကောင်းသော ရာဂကို ကြိုတင် ချိန်ဆခြင်း၊ ညှစ်၍ ဘုတ်ခြင်းတည်း။

မျက်စိအကြည့်ဓာတ်သည် ဝိယဝင်လာသည့် အဆင်းကို လက်ခံရုံမျှသာ စွမ်းနိုင်သည်။ ထိုအဆင်းကို အာရုံမပြုနိုင်၊ မလျှာဝိညာဏ်သည် ထိုအဆင်းကို အာရုံပြုရုံမျှသာ ဖြစ်နိုင်သည်။ ကောင်းသောရသာ၊ မကောင်းသောရသာ ပေါ်လာ ထင်လာအောင် ကြိတ်နယ်ခြင်းကိုမပြုတတ်။ ပဿဓာတ်ကသာ အာရုံကောင်းလျှင် ကောင်းသလောက်၊ မကောင်းလျှင် မကောင်းသလောက် တူညီအရသာ၊ အနိဋ္ဌအရသာ အကုန်ထွက်လာအောင် ကြိတ်နယ်မိညစ်၍ တုတ်နိုင်သည်။

ဥပမာအားဖြင့်ဆိုသော် မှိုင်းကိုသိမြင်တတ်သည့်နှင့် တူ၏။ သီကြိုက်ရာတွင် ကြိတ်ဆုံသည် မျက်စိအကြည့်ဓာတ်နှင့်တူ၏။ နှမ်းဆန်သည် ဂူပါရုံစသည်နှင့်တူ၏။ ကြိတ်ဆုံခြင်းမျိုး မှိုင်းတည်ဝေကျသည့် ဝိညာဏ်နှင့်တူ၏။ သိထုတ်အသေခံမိကြိတ်ခံ သော အတွဲညှစ်ခြင်းနှင့် စက္ခုသမ္ပယတူ၏။ နှမ်းဆီသည် ကောင်းသော အရသာ၊ မကောင်းသော အရသာတို့နှင့်တူ၏။

သာသနာဇီဝဗျူဟာ

ဤသို့ ဖဿသည် မျက်စိစသော အတွင်းအာယတန ခြောက်ပါး၊ အဆင်းအာရုံစသော အပြင်အာယတန ခြောက်ပါးတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရသည်။

ဖဿစေတသိက် အပျိုးပျိုးပြားပုံ

ဖဿ(၆)ပျိုး?။ ။ဖဿ စေတသိက်သည် အာရုံကို တွေ့ထိခြင်းသဘော လက္ခဏာအားဖြင့် တပါးတည်းဖြစ်သော်လည်း စက္ခုဝိညာဏ်စသော ဝိညာဏ်ဓာတ်များနှင့်အတူ ဖြစ်ရခြင်းကြောင့် စက္ခုဝိညာဏ် စသော ဝိညာဏ်ဓာတ်တို့ကို အစွဲပြု၍ အကျဉ်းအားဖြင့် (၆)ပါး ပြားပါသည်။ ယင်း(၆)ပါးမှာ-

- (၁) စက္ခုသဗ္ဗဿ = စက္ခုဝိညာဏ်နှင့်အတူဖြစ်သောဖဿ၊
- (၂) သောတသဗ္ဗဿ = သောတဝိညာဏ်နှင့်အတူဖြစ်သော ဖဿ၊
- (၃) ဃာနသဗ္ဗဿ = ဃာနဝိညာဏ်နှင့်အတူဖြစ်သော ဖဿ၊
- (၄) ဇိဝှါသဗ္ဗဿ = ဇိဝှါဝိညာဏ်နှင့်အတူဖြစ်သော ဖဿ၊
- (၅) ကာယသဗ္ဗဿ = ကာယဝိညာဏ်နှင့်အတူဖြစ်သော ဖဿ၊
- (၆) မနောသဗ္ဗဿ = ခွေးပဉ္စဝိညာဏ်မှတစ်ပါးလောကီဝိပါက်(၂၂) ပါးနှင့်အတူဖြစ်သော ဖဿ၊

တို့ဖြစ်ပါသည်။

စက္ခုသဗ္ဗဿနှင့်အုရားလောင်း ရသေ့ကြီး။ ။စက္ခုသဗ္ဗဿဆိုသည်မှာ မျက်စိ အတွေ့တည်း။ မျက်စိအတွေ့ဆိုသည်ကား မျက်စိတွင်ထင်လာ ကိရိက်လာသော အဆင်း သဏ္ဍာန်၏ကောင်း၊ မကောင်းသောအရသာကို ကြိတ်နယ်၍ယူခြင်းတည်း။ တနည်းဆိုရသော် အာရုံ၏အရသာကို ကြိတ်နယ်၍ တုတ်ပေးခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

၁။ အဘိ၊ ၂၊ ၁၄၃။
၂။ ဇာတက၊ ၅၊ ၁။ ၃၂၀။

ဖဿဖြင့်အာရုံကိုတွေ့၍ ဝေဒနာဖြင့် ခံစားရာ၌ဖြစ်စေ၊ စက်ဆုပ်ရွံရှာ
 ရာ၌ဖြစ်စေ၊ ကြောက်လန့်ရာ၌ဖြစ်စေ၊ တဏှာဖြင့်သာယာရာ၌ဖြစ်စေ၊
 ဖဿသည် အချုပ်အချာပခာနဖြစ်၏။ ဖဿအားကောင်းလျှင် ဝေဒနာ
 အားကောင်း၏။ တဏှာအားကောင်း၏။ ဖဿပျော့လျှင် ဝေဒနာပျော့၏။
 တဏှာပျော့၏။ ဥပမာ-အဆင်းသဏ္ဍာန် လှပသည့်အရာဝတ္ထုကို ကြည့်ရှု
 ရာ၌ ထိုအရာဝတ္ထုက ဝေးနေခဲ့သော်လည်းကောင်း၊ အလင်းရောင် နည်းခဲ့
 သော်လည်းကောင်း၊ ဖဿ အားပျော့၏။ ထိုအခါ ဝေဒနာနှင့်တဏှာလည်း
 အားသေးသွား၏။ ထိုအဆင်းအာရုံကို နိုးနိုးကပ်ကပ်ထင်ထင်လင်းလင်း
 ကြည့်ရှုရသည်အခါ၌မူ ဖဿအားကောင်း၍ ခံစားပူဝေဒနာ၊ သာယာမှု
 တဏှာဘို့လည်း အားကြီးလာပေသည်။

ယောက်ျားတို့၏ စက္ခုသဗ္ဗဿင်္ဂေါ ပျက်စိအတွေ့များအနက် မိန်းမ
 တို့၏အဆင်းသဏ္ဍာန်နှင့်စပ်သော ပျက်စိအတွေ့သည် အပြင်းထန်ဆုံး
 အားအကောင်းဆုံးဖြစ်သကဲ့သို့ မိန်းမတို့၏ ပျက်စိအတွေ့တွင်လည်း
 ယောက်ျားတို့၏အဆင်းသဏ္ဍာန်နှင့်စပ်သော မျက်စိအတွေ့သည် အပြင်း
 ထန်ဆုံး အားအကောင်းဆုံးဖြစ်ပေသည်။ စက္ခုအတွေ့မှ လျှောက်၍
 မနောအတွေ့၌ ခိုက်လေသည်။ ရှင်လန်းရုံမှ ဝေဒနာဇဏတွင် ဖရပ်မူ၍
 ဝေဒနာမှတစ်ဆင့် တဏှာအထိ အကြောင်းအကျိုးဆက် ဖြစ်လာ၏။
 ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓရှင်တော်ဘုရားက-

“မိန်းမတို့၏ အဆင်းသဏ္ဍာန်ကဲ့ သို့ယောက်ျား၏မိတ်ကို သိမ်း
 ကျိုးဆွဲငင်ယူနိုင်သော အဆင်းသဏ္ဍာန်ပညာသည်ကို လောကတွင်
 တစ်ခုခုသော အဆင်းသဏ္ဍာန်ကိုမျှ ငါဘုရားပြင်တော်မပူမိန်းမ
 အဆင်းသည်လည်း ယောက်ျား၏မိတ်ကို သိမ်းကျိုးဆွဲငင်၍
 ယူနိုင်၏”

စသည်ဖြင့် အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော် ရှုပါဒ်ဝဂ်၌ဟောတော်မူခဲ့ခြင်းဖြစ်ပေသည်။ ။

ကျိနေရာ၌ သမာပတ်ငွေတန်၊ ဈာန်အဘိညာဉ်ရပြီးပုဂ္ဂိုလ်ကြီးဖြစ်ပါလျက် မိန်းမ၏ရုပ်ဆင်းအင်္ဂါကိုတွေ့ရသည့် စကျသမ္မဿဒဏ်ချက်ကြောင့် ဈာန်အဘိညာဉ်များ ကွယ်ပျောက်၍ ဒုက္ခရောက်ရပုံကို အကျဉ်းချုပ်ဖော်ပြပါမည်။

ရှေးအခါက ဘုရားအလောင်းသည် ရသေ့ပတ်၍ ကသိုဏ်းပရိကံကို ပွားများ အားထုတ်ခဲ့ရာ ဘဝပတ်ရွှေတန်၊ ဈာန်အဘိညာဉ်ကို ရရှိ၍ ဟိမဝန္တာဟော၌ပင် ဈာန်ချမ်းသာဖြင့် ချမ်းသာစွာ နေထိုင်လေသတံ။ တနေ့တွင် ဆားမာတီ၊ အဖျဉ်ခတ်များကို ပွင့်ရန် မှာရာဏသီဘုရင်၏ ဥယျာဉ်ဟော်သို့ စောအင်းအင်ခရီးဖြင့် ရောက်လာခဲ့လေသည်။ ဘုရင်က ကြည့်ညိုသဖြင့် ဥယျာဉ်ခေါ်ဝေါ်ပင် သီတင်းသုံးစေကာ နန်းတော်သို့ နေ့တိုင်း ဆွမ်းခံကြပျံ့ပေး ဝါဆိုပါပေးရန် ဝိပဿနာလောင်းလေသည်။ ဘုရားလောင်းရသေ့သည် အဖျဉ်ခတ်ကြီးများကို ဝက်ခံ၍ သီတင်းသုံးခဲ့ရာ (၁၆)နှစ်အထိပင် ကြီးခဲ့လေသည်။

တနေ့တွင် ချမ်းကြီးသည် မိဖုရားကြီး မုဒုလက္ခဏအား ရသေ့ကြီးအား ပြုစုရန် မာမုဖိ မှာကြားပြီး သူပုန်ရန်ကိုနှိမ်နင်းရန် နယ်စွန့်နယ်ဖျားသို့ ကြွသွားလေသည်။ မိဖုရားကြီးသည် ဘုရင်ကြီး မှာကြားခဲ့သည့်အတိုင်း ရသေ့ကြီးအား ဆွမ်းဝတ်မုန့်မုန့်ပြုခဲ့လေသည်။ တနေ့မှာတော့ မိဖုရားကြီးသည် ဘုရားလောင်းရသေ့ကြီး ဆွမ်းခံဝင်နောက်ကျနေသဖြင့် နုံသာရေဖြင့် ရေမိုးခူး၊ ခိုးမီး လိမ်းပြင်ဆင်ကာ အောင်းငယ်ကလေးတိုင်လဲလျောင်းယင်း ရသေ့ကြီးအလာကို စောင့်နေပါသည်။ မကြာမီ နန်းတော်လေသာပြုတင်း၊ ဘုရားလောင်းရသေ့ ကြွလာသည်ကို အဘိကြား၍ လဲလျောင်းရာမှ ကပျာကရာ ထလိုက်ရာ ခါးဝက်ထပ် လျှောကျသွားသတံ။

ရသေ့ကြီးသည် ထိုဝိသဘာဝအာရုံကို ဣန္ဒြေမစောင့်စည်းလဲ ကြားလျက်မိသည့် စကျသမ္မဿဒဏ်ချက်ကြောင့် နှစ်ပေါင်းပျားစွာဈာန်သမာပတ်အစွမ်းဖြင့် ပယ်ခွာထားခဲ့သည့် နိဝရဏကိလေသာများ ပြန်ပေါ်လာခဲ့ရာ

ရရှိထားသည့် ဈာန်အဘိညာဉ်များ ပျောက်ကွယ်သွားရရှာလေသည်။ ခါတိုင်းကဲ့သို့ နန်းတော်တွင် ဆွမ်းမစားနိုင်ရှာတော့ပဲ ဆွမ်းကိုသပိတ်နှင့် ခံပြီး ကျောင်းအရောက်မြေပြင်ကပင် ခြေလျင်လျှောက်ပြန်လာခဲ့ရသည်။

ကျောင်းပြန်ရောက်တော့လဲ ဆွမ်းမစားနိုင်ရှာပဲ သပိတ်ကို ခုံအောက်မှာ သာချပြီး ပျဉ်ချုပ်ခုပေါ်မှာ ခုနစ်ရက်ပတ်လုံး ကိလေသာမီး လောင်ကာ လဲလျောင်း နေရှာသတဲ့၊ ဘုရင်ကြီး တိုင်းပြည်သို့ ပြန်လာသောအခါ နန်းတော်သို့ မသွားသေးပဲ ရသေ့ကြီး ကျောင်းသို့ရှေးဦးစွာ ဝင်ရောက်ပူး မြော်ကန်တော့၏။ ထိုအခါ ရသေ့ကြီး၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိကြား သိရတဲ့အတွက် ရသေ့ကြီးကို နန်းတော်သို့ ပင့်ဆောင် သွားခဲ့သည်။ နန်းတော်သို့ ရောက်သည့်အခါ မိဖုရားကြီးကို ရသေ့ကြီးအား သဘောထားကြီးကြီးနဲ့ ပေးလှူလိုက်လေသည်။ နောက်ဆုံးတွင် မိဖုရားကြီးမှဒုလကဏ္ဍက - မိန်းမတို့၏ ဇာတိဗျာဉ်ဖြင့် ဆုံးမလိုက်သည့်အခါမှ သတိသံလောကဋ္ဌိ မိဖုရားကြီးကို ဘုရင်ကြီးပံ ပြန်အပ်လိုက်သည်။ ထို့နောက် ဟိမဝန္တာသို့ပြန်ပြီး သထေကာဝနာကို ပြန် လည်အားထုတ်ရာ ဈာန်အဘိညာဉ်များကို ပြန်လည်ရရှိ သွားလေသည်။

ဤသို့ စက္ခုသမ္ပဿဒဏ်ချက်ကြောင့် ဘုရားလောင်း ရသေ့ကြီးမှာ ဒုက္ခဝေဒနာအမျိုးမျိုးကို ခံစားရလေသည်။

သောတသမ္ပဿနှင့် ပုဏ္ဏကနတ်ဘိလူး။ ။ ဝေဒဝဏ် , နတ်မင်းကြီး ၏ တူဖြစ်သော ပုဏ္ဏက နတ်ဘိလူးသည် ဣရန္တီတီ နဂါးပျိုမ၏ သီချင်းသံကိုကြားရသည့်အခါ ဖြစ်ပေါ်လာသော သောတသမ္ပဿခေါ် နားအဟော့သည် တက်ဝယ်လုံးပျံ့နှံ့ပြီး ရိုးတိုင်းခြင်ဆီကိုဆိုက်သည်ဟု ဝိဂ္ဂရဇာတ်တော်၌ လာပျို့သည်။ သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ကြာအိုင်ကြီးတစ်ခုတွင် ကြာပူး ချိုးနေသေး မိန်းမပျိုလေးတစ်ဦး၏ သီချင်းသံကို ကြားရသဖြင့် ကောင်းကင်ပျံသွားမကေမှာ ဖြစ်ပေါ်လာ

သောနားအတွေ့ကြောင့် အတောင်ကျိုး၍ကျလာသော ငှက်ပမာ ဈာန် ကျိုး၍ မြေသို့ ကျရလေသည်။ ဃာနအတွေ့၊ ဇိဝှာအတွေ့တို့မှာလည်း ဤနည်းကို မှီ၍သိနိုင်ပေသည်။

ကာယသပ္ပဿနှင့် ဣသိသိင်္ဂရသေ့။ ။ရှေးအခါက ဣသိသိင်္ဂေါရသေ့ လေးတပါးသည် ဈာန်ကစားလျက်

(ဝါ)ဈာန် ချမ်းသာကို ခံစားလျက် ဟိမဝန္တာ၌ နေလေသည်။ ထိုရသေ့ ကလေးသည် ကာသိတိုင်း ဘုရားလောင်းပုဏ္ဏား ရသေ့ကြီး၏သားဖြစ်၏။ သမင်ပျိုမတကောင်က ဘုရားလောင်းရသေ့ကြီး၏ ကျင်ငယ်စွန့်ရာ ဌာနရှိ ရသေ့ကြီးသုက်သွေး ပေကျံလိမ်းကပ်နေသည့် ပြက်များကို စားမိရာမှ ကိုယ်ဝန်ရှိကာ ထိုဣသိသိင်္ဂရသေ့ကလေးကို ပွေးဖွားခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

ဖခင်ရသေ့ကြီးသည် သားငယ်ကိုကြီးပြင်းအောင် ပွေးမြူ၍ အရွယ် ရောက်လာသည့်အခါ “ဣသိသိင်္ဂ ” ဟု နာမည်ပေးကာ ရသေ့ပြုပေးထား ၏။ ထိုရသေ့ငယ်ကလေးကား ဟိမဝန္တာအရပ်၌ ကြီးပြင်းရ၍ အမျိုးသမီး များကို တခါတရံမျှ မမြင်ဘူး မတွေ့ဘူးပါ။ တချိန်က ဖခင်ကြီးခေါ် ဆောင်ပြသဖြင့် အပျိုးသမီးနှင့် ပုံသဏ္ဍာန်တူသည့်ပန်းပျက်ကိုသာ မြင်ဖူး တွေ့ဖူးပေသည်။ ဖခင်ရသေ့ကြီးက ဟိမဝန္တာမှာ ရှိသည့် ထိုပန်းများကို ပြသ၍ “လောကမှာ ဤပန်းများနှင့် ပုံသဏ္ဍာန်တူသည့် မိန်းမဆိုတာ ရှိ တယ်။ ထိုမိန်းမများရဲ့ အလိုကိုလိုက်တဲ့သူမှန်သမျှ အားလုံး ပျက်စီးလေ့ရှိ ကြတယ်။ အဲဒီမိန်းမများရဲ့ အလိုကို ဘယ်အခါမှ မလိုက်ပါလေနဲ့ငါ့သား” လို့ ဆုံးမထားခဲ့သည်။

ဖခင်ရသေ့ကြီး ဗြဟ္မာ့ပြည်လားပြီး နောက် ဣသိသိင်္ဂ ရသေ့လေးဟာ သီလအကျင့်ကို ပြင်းထန်စွာ ကျင့်ခဲ့လေသည်။ ကျင့်သည့်အတွက် ဣန္ဒြေ များလည်း အလွန်ရှင်းကျက်သည်ငြိမ်လျက်ရှိပေသည်။ ထိုရသေ့ငယ်၏ သီ လတန်ခိုးကြောင့် သိကြားမင်း၏ ဘုံပိဟန်တုန်လှုပ်လေသည်။ သိကြား မင်းက ဆင်ခြင်ကြည့်သည့်အခါ ရသေ့ကလေးကိုတွေ့သည်။ “ဤရသေ့ ငယ်သည် ငါ၏သိကြားမင်း စည်းစိမ်ကိုလုယူမည့်ရသေ့ငယ်ဖြစ်သည်။ ထို

ရသေ့ငယ်၏သီလကို ဖျက်ဆီးမှတော်ပေမည်” ဟု ကြံစည်ပြီး မိမိ၏ အလုပ်အကျွေး နတ်သမီးများထံမှ အလမ္မာသာ နတ်သမီးကို ရွေးချယ် ခေါ်ယူ၍ ရသေ့ငယ်ကလေး၏ သီလကို ဖျက်ဆီးရန် တာဝန်ပေး လိုက်လေ သည်။

အလမ္မာသာ နတ်သမီးကလေးသည် ဝတ်စားပြင်ဆင် တန်ဆာဆင် ယင်၍ရသေ့ကလေး၏ ကျောင်း သင်ခန်းသို့ ရောက်လာခဲ့လေသည်။ ထို အချိန်တွင် ရသေ့ကလေးမှာ နံနက်စောစော ရေမိုးချိုးကာ ဈာန်ချမ်းသာ ဖြင့်နေပြီးနောက် ကျောင်းသင်ခန်းမှ ထွက်ကာ မိုးဖိုချောင်ကို တံမြက်စီး လှည်းနေခိုက်ဖြစ်သည်။ နတ်သမီးသည် မိုးဖိုချောင်အပြင်မှ နတ်အသွင်ဖြင့် မိန်းမရိပ်ကိုပြု၏။ ရသေ့ကလေးမြင်သွား၍ စက္ခုသပ္ပာယ်မျက်စိ အတွေ့ ကြောင့်ကျောင်းတံခါးဝသို့ထွက်ကြည့်၏။ နတ်သမီးက အတန်ငယ် ဆုတ် ယောင်ပြု၍ပျား၏။ ရသေ့ကလေးမှာ တံခါးပြင်ပသို့အနည်းငယ်ထွက်လာ၏။ နတ်သမီးလည်း နောက်သို့ ဆုတ်ယောင်ပြုကာ ပျားပြန်၏။ စက္ခုအတွေ့ သည်အားရှိလာ၍ ရသေ့ကလေးသည် နတ်သမီးကိုလိုက်၍တားလေသည်။ နတ်သမီးလည်း နောက်ဆုတ်ဟန်ပြု၍ ရသေ့ငယ်က အပြေးလှမ်း၍ ဖမ်း သည့်အခါ ရသေ့ငယ်ကို နတ်အတွေ့နှင့် ပွေ့ပိုက်၍ သီလပျက်စေလေ သည်။

ထိုအခါမှာ သံကြားမင်းလာ၍ ထိုနေရာ၌ အကာအရံ ဖန်ဆင်းပေးရ လေသည်။ ရသေ့ငယ်သည် နတ်သမီး၏ ဖောဋ္ဌဗ္ဗအတွေ့ကြောင့် သုံးနှစ် တိုင်တိုင် သတိမရပဲ နတ်သမီး အတွေ့နှင့် နေရလေသည်။ နတ်သမီး၏ ဖောဋ္ဌဗ္ဗအတွေ့နှင့်ပင် အာဟာရကိစ္စလည်း ပြီးစီးလေသည်။ သုံးနှစ်ကြာ၍ နတ်သမီး လွတ်လိုက်သည့်အခါမှ သတိရ၍ ကြည့်ရှုရာ သင်ခန်း ကျောင်းမှာ တောခြံပုဗ္ဗောင်းများ ဖုံးလွှမ်းနေသည်ကို တွေ့ရလေသည်။ နတ်သမီးသည် မိမိကိုယ်ကိုကွယ်ပြီး ရသေ့ကလေး၏ အမှုအရာကို အကဲခတ်နေ၏။ ရသေ့က လေးသည် မိမိ၌ သီလသိက္ခာ၊ ဈာန်သမာပတ် အကုန်ပျက်စီးသွားပြီ ဖြစ်ကြောင်း သိရ၍ ငိုကြွေးလေတော့သည်။

ထိုအခါ နတ်သမီးသည် ကိုယ်ကင်ပြု၍ “ရှင်ရသေ့-ကျွန်တော်မ ပြုလို၍ ပြုရသည်မဟုတ်ပါ။ သိကြားမင်း၏အမိန့်အာဏာနှင့် ပြုရပါသည်။ ကျွန်တော်မကို သည်းခံတော်မူပါ။ ရှင်ရသေ့လည်း အားထုတ်မြဲ အားထုတ်တော်မူပါ။ သီလသိက္ခာ၊ ဈာန်သမာပတ်ကို ရခြေရပါလိမ့်မည်” ဟု ကန်ဘော၍ နတ်ပြည်သို့ ပြန်လေသည်။ သိကြားမင်းလည်း အားရတော်မူ၍ “သင်အလိုရှိရာအခွင့်ကိုတောင်းတော့” ဟု ဆို၏။ “တုခွားအခွင့်ကိုအလိုမရှိပါ။ နောင်ရသေ့သွေးဘော်ကောင်း၊ ရဟန်းသူတော်ကောင်းများကို ဖျက်ဆီးမှုမှ လွတ်ပါရစေ” ဟု ခွင့်တောင်း လေသည်။

မနောသမ္ပဿ။ ။ မနောသမ္ပဿဆိုသည်မှာ ဘဝင်ခိုက်မှု၊ နှလုံးခိုက်မှု သဘောမျိုးဖြစ်သည်။ တစုံတယောက်သော သူသည် တပ်နှစ်သက်ဖွယ်ကောင်းသူလေးကို အခါခါမြင်ခဲ့ရဖူး၏။ ယုံသုကလေးနှင့် ရင်းရင်းနှီးနှီးစကားပြောသော်လည်း ပြောခဲ့ဖူး၏။ ကိုယ်အင်္ဂါ ရောယှက်ခြင်းသို့လည်း ရောက်ခဲ့ဖူး၏။ နောက်ညအချိန်တွင် စိတ်ကူးယဉ်စရာကောင်းသည့် မှောင်မိုက်သော တိုက်ခန်းထဲတွင် တငယောက်တည်း နေရသည့်အခါ ထိုအတိတ် အာရုံဟောင်းများကို ပြန်လည်စိတ်ကူး အာရုံပြုသော စိတ်ဝိညာဏ်များ ပေါ်လာကြ၏။ ထိုအခါ ဘဝင်ခိုက်မှုဟူသော မနောသမ္ပဿတို့သည် ထိုအာရုံများနှင့် ဘောကြုံရောယှက်စဉ်ကကဲ့သို့ စက္ခုအတွေ့၊ သောတအတွေ့၊ ဗာနအတွေ့၊ ငီဝှာအတွေ့၊ ကာယအတွေ့အမျိုးမျိုးတို့ကို တဖန် မနောအတွေ့ဖြင့် တွေ့ဆုံပိုက်ကျုံး၍ အပျိုးမျိုးသောရုပ်ဓာတ်၊ နာမ်ဓာတ်တို့ကို လှုံ့ဆော်ထကြွ စေကုန်၏။

ဤသည်ကိုကား ဣဋ္ဌဖြစ်သော ဖဿခြောက်ပါးတို့ အရုံခြောက်ပါး၌ ထိခိုက်ပုံ တွေ့ဆုံသဘောများ ဖြစ်ပါသည်။

အနိဋ္ဌဖဿများ။ ။ အနိဋ္ဌအရာ၌ အလွန် ရှိရှားဖွယ် စက်ဆုပ်ဖွယ်ကောင်းသော အာရုံများကို မြင်ရသည့်အခါ စက္ခုအတွေ့မှ နှလုံးအတွေ့သို့ ခိုက်၍ ဖျိုးခြင်း၊ အံခြင်း၊ ပြကြောက်စရာ ထိတ်

၁။ ဗဒ္ဓိစူသပုပါဒဒိပနိ၊ ၇၇။

လန်စရာ အာရုံကိုမြင်ရ၍ စက္ခုအတွေ့မှ နှလုံးအတွေ့သို့ခိုက်၍ အထိတ် တလန်ဖြစ်ခြင်း၊ လန်၍ ထိတ်၍ သေဆုံးခြင်းတို့သည် စက္ခုအတွေ့ (စက္ခု သမ္ပဿ) ခိုက်မှုဖြစ်ပေသည်။

ထို့အတူ ကြောက်မက်ဖွယ်ကောင်းသံကို ကြားရ၍ လန်ခြင်း၊ ထိတ် ခြင်း၊ ခြံသေ့သံကိုကြားရ၍ တောသားအပေါင်းတို့ သေဆုံးခြင်း စသည် တို့သည် သောတအတွေ့ (သောတသမ္ပဿ) ခိုက်မှုပေတည်း။ ကြွင်းသော ဘာနအတွေ့၊ ငိပုာအတွေ့၊ ကာယအတွေ့၊ မနောအတွေ့တို့ကိုလည်း ဤ နည်းအတိုင်း သိနိုင်ပေသည်။

ပဿစွမ်းရည်။ ။ လောက၌ အဆင်းသဏ္ဍာန်မှာ ကြည့်ရှု၍ ကောင်းသည် မကောင်းသည်ဟု မျက်စိမာ နှစ်သွေ ဖြစ်ကြရသည် ကား စက္ခုသမ္ပဿ၏ အစွမ်းဖြစ်သည်။ အဆင်းသဏ္ဍာန်ကိုမြင်ရ၍ ချစ်ခင် စုံမက်ဖွယ်၊ မုန်းဖွယ်၊ မြင်ပြင်းပွယ်ဟု မျက်စိမာ နှစ်သွေ ဖြစ်ကြရသည် မှာလည်း စက္ခု သမ္ပဿ၏ အခွဲခွဲပေတည်း။ နားသောတစသည်တို့၌လည်း ဤနည်းအတိုင်း ဖြစ်လေသည်။ ဤသည်ကို ရည်၍ -

ခြောက်ပါးပဿ၊ ဖြန်းဖြန်းလ၍၊ ရသခြောက်မည်၊ အာရုံ ရည်ကို၊ ကြိတ်နယ်သောအား၊ တွေ့ထိငြားက၊ ဤကားဣဋ္ဌ၊ အနိဋ္ဌနှင့်၊ ဤပျမကောင်း၊ ဤမျှကောင်းဟု၊ အကြောင်းသွေး ဆော်၊ အရေးပေါ်လျက်၊ ခြောက်ဖော်အာရုံ၊ ရသဂုဏ်တို့၊ အကုန် ပေါ်လွက်၊ ရှုန်းရှုန်းတက်၍၊ မက်ဖွယ်မုန်းဖွယ်၊ အနှုန်းခြယ် သည် ... ခြောက်သွယ်ပဿ စွမ်းရည်တည်း -

ဟု ကျေးဇူးရှင် လယ်တီဆရာတော်ဘုရားကြီး ရေးသား ခဲ့ပေသည်။

ပဿ ၃၂-ပျိုး^၁။ ။ အထက်ပါ ပဿ ၆-မျိုးကား သဠာယတနုပစ္စယာ ဗသောဟူသော ပဒ္ဓိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဝိဘင်းပါဠိတော်၌

၁။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂၁၆၈။

ဘုရားရှင်ဟောတော်မူထားသော ဖဿအမျိုးအစားဖြစ်ပါသည်။ ဘုရားရှင်သည် ဤဖဿ ၆-မျိုးကို မျိုးတူရာပေါင်း၍ အကျဉ်းနည်းဖြင့် ဟောတော်မူထားခြင်း ဖြစ်သည်။ အကျယ်အားဖြင့်မူ-

(၁) အဟိတ်ကုသလဝိပါက် စက္ခုဝိညာဏ်၊ သောတဝိညာဏ်၊ ဃာနဝိညာဏ်၊ ဇိဝှာဝိညာဏ်၊ ကဿဝိညာဏ်တို့နှင့် အတူဖြစ်သော ကျွေးသမ္ပယဇသည့်ဖဿ ၅-ပါး။

(၂) အဟိတ်အကုသလဝိပါက် စက္ခုဝိညာဏ်၊ စသည်တို့နှင့်အတူဖြစ်သော ကျွေးသမ္ပယဇသော ဖဿ ၅-ပါး။

(၃) ကျန်လောကဝိပါက်ဝိညာဏ် ၂၂-ပါးနှင့်အတူ ဖြစ်သောနေောသမ္ပယာ ၂၂-ပါး-
ဟူ၍ ဖဿပေါင်း ၃၂-ပါးဖြစ်သည်။

ဖဿ ၈၉-မျိုး။ ။ဖဿသည် ၃၂-ပါးသာ ရှိသည်မဟုတ်။ သဗ္ဗစိတ္တသာ-
ဓာရဏစေတသိက်ဖြစ်သည့်အတိုင်း စိတ် ၈၉-ပါးလုံး
နှင့် အမြဲတမ်း အတူဖြစ်နိုင်သဖြင့် တနည်းအားဖြင့် ဖဿပေါင်း (၈၉)ပါး
ရှိပါသည်။

ဖဿ အကြောင်း အခြားသိကောင်းစရာများ

ဖဿကိုအာဟာရခေါ်ရပုံ။ ။သတ္တဝါများ ကြာရှည်လေးဖြင့် တည်တံ့
အောင် (ဝါ)အသက်ရှည်အောင် လွန်စွာ
ဆောင်တတ်၊ လွန်စွာ အားပေးတတ်၊ လွန်စွာ ကျေးဇူးပြုတတ်သည့်
အကြောင်းတရားများကို “အာဟာရ”ဟု ခေါ်ပါသည်။ (အာဟာရ=
အကျိုးကိုဆောင်ယူတတ်သော အကြောင်းတရား)။

ထိုအာဟာရအမည်ရသော တရားများသည် “ကဗဠိဖဿ၊ မနောသဉ္ဇေ၊ ဝိညာဏေ၊ လေးထွေအာဟာရ” ဆိုသည့်အတိုင်း လေးပါးရှိကြောင်း နိဒါနဂေဟသံယုတ်ပါဠိတော် အာဟာရသုတ်၌ ဘုရားရှင် ဟောတော်မူထားပါသည်။ ထိုလေးပါးမှာ-

- (၁) သြဇာရုပ်ဟူသော ကဗဠိကောရအာဟာရ၊
- (၂) ဖဿစေတသိက်ဟူသော ဖဿအာဟာရ၊
- (၃) စေတနာစေတသိက်ဟူသော မနောသဉ္ဇေတနာအာဟာရ၊
- (၄) စိတ် ဂဇ-ပါး (ဝါ) ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်ဟူသော ဝိညာဏအာဟာရတို့ဖြစ်ပါသည်။

ထိုလေးမျိုးတွင် ကဗဠိကောရ အာဟာရကို ရုပ်အာဟာရခေါ်၍ ဖဿအာဟာရ၊ မနောသဉ္ဇေတနာအာဟာရ၊ ဝိညာဏအာဟာရတို့ကို နှစ်အာဟာရ(၃)ပါးဟုခေါ်သည်။ ထိုလေးပါးတို့သည် အသီးသီးဆောင်ပုံမှာ-

ကဗဠိကောရ အာဟာရသည် သြဇာရုပ်လျှင် ရှစ်ခုမြောက်ဖြစ်သော သြဇာဋ္ဌမကရုပ်ဟူသော အကျိုးတရားကို ဆောင်သည်။ ဖြစ်စေသည်။

ဖဿအာဟာရသည် ဝေဒနာသုံးပါးဟူသော အကျိုးတရားကိုဆောင်သည်။ ဖြစ်စေသည်။

မနောသဉ္ဇေတနာအာဟာရသည် ဘဝသုံးပါးတို့၌ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်ဟူသော အကျိုးတရားကို ဆောင်သည်။ ဖြစ်စေသည်။

ဝိညာဏအာဟာရသည် ဝိပိနည်းအတူ ဖြစ်ဖော်ဖြစ်ပက် နှစ်ရုပ်တရားဟူသော အကျိုးတရားများကို ဆောင်သည်။ ဖြစ်စေသည်။

၁။ သံ၊ ၁၊ ၂၅၃။ သံ၊ ၄၊ ၂၂၁။
 ၂။ ဝိဘာဝိနိဂ္ဂိကာ၊ ၂၂၄။

ထိုနာမ်အာဟာရသုံးပါးတွင် ဖဿအာဟာရသည် ငှက်တို့၏နှုတ်သီး နှင့်တူ၏။ ငှက်စသောသတ္တဝါတို့သည်နှုတ်သီးဖြင့် အစာအာဟာရကို ယူ၍ မိမိခန္ဓာကိုယ်ကို မွေးမြူကြရသည်။ နှုတ်သီးမရှိချေသော် အာဟာရကို မရကြသဖြင့် သေဖွယ်ရာ သးရှိကြသကဲ့သို့ သတ္တဝါတို့သည်လည်း ဖဿဖြင့် သာလျှင် အာရုံ၏အရသာတို့ကို ယူ၍ ဝေဒနာဟူသော ခံစားမှုအမျိုးမျိုး တို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ပေသည်။ ဖဿဖြစ်မှု မရှိခဲ့သော် အာရုံအရသာကို မယူနိုင် မရနိုင်သဖြင့် ခံစားမှုဝေဒနာများလည်း မပေါ်ပေါက်နိုင်ပေ။ ဤကဲ့သို့ ဖဿသည် ဝေဒနာဟူသော အကျိုးတရားကို ဆောင်နိုင် ဖြစ်ပေါ်စေနိုင် သောကြောင့် “အာဟာရ”ဟူသောနာမည်ကို ရခြင်းဖြစ်ပါသည်။

သံသရာကျင်လည်ရသော သတ္တဝါတို့၏ဘဝဆက် ရှည်ရာမှာ ဖဿအာဟာရဟူသော အတွေ့သာလျှင် အချုပ်အခြာဖြစ်၏။ ဖဿမဖြစ်လျှင် ဝေဒနာလည်း ပဖြစ်နိုင်။ ဝေဒနာမဖြစ်က တဏှာလည်း မရစ်ဝံ့တော့သဖြင့် သံသရာပြတ်စဲဖို့သာရှိ၏။ ယခုမှာကား ရူပါရုံနှင့် စက္ခုပသာဒတို့ ရှေ့မိရာဝယ် ဖဿဟူသော အတွေ့ဓာတ်ဖြစ်ပေါ်လာသဖြင့် “ဖဿပစ္စယာဝေဒနာ”ဟူသည့်အတိုင်း ဣဋ္ဌအနိဋ္ဌအရသာကို ခံစားတတ်သော ဝေဒနာဖြစ်ပေါ်လာသည့်အတွက် တောင်တမူတဏှာများ တိုးပွားလျက် ထိုအရသာမျိုးရနိုင်ဖို့ အကြောင်း ကောင်းကောင်းဆိုးဆိုး ကံအမျိုးမျိုး ကိုပြုကာ သံသရာဝဋ်ကြေးတက်၍ ဘဝသက်ရှည်ရပြန်သည်။ ထို့ကြောင့် သံသရာတွင် ခန္ဓာအာစဉ်ရှည်ဖို့ရာ ဖဿကံက ဆောင်ထားသဖြင့် ဖဿကို အာဟာရနာမည်နှင့် ဟောတော်မူခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဖဿကြောင့် အယူဝါဒ(ဒိဋ္ဌိ)အမျိုးမျိုး ဤလောက၌ အယူဝါဒ
ပေါ်လာပုံ အမျိုးမျိုး ရှိကြသည်။
အကြောင်းနှင့်အကျိုးသည် နှစ်ခုမပြား တခုတည်းသာဖြစ်၏ဟု ခံယူစွဲ

၁။ သင်္ဂဟမဟာဋီကာ(လယ်တီ) ၃၄၈။
၂။ သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ၊ ၅၇၂။

ကိုင်ထားသူများ (ကေတ္တဝါဒီ)ရှိသကဲ့သို့ အကြောင်းနှင့် အကျိုးသည် တစုံတရာ ဆက်စပ်မှုမရှိ၊ တသီးတခြားစီ အဆက်အစပ် မရှိဖြစ်နေကြသည်ဟု အယူဝါဒရှိသူများ (နာနာတ္တဝါဒီ)လည်း ငြိကြသည်။ အချို့က အရာရာကို ထာဝရဘုရားသခင်က ဖန်ဆင်းပေးသည်ဟု အယူရှိကြသည်။ (ဣဿရန်ဗ္ဗာနဝါဒီ)အချို့က ခန္ဓာကိုယ်ကြီး ပျက်စီး သေဆုံးသွားသော်လည်း အသက်ဝိညာဏ်ကောင်သည် ပျက်စီးသေဆုံးခြင်းမရှိ၊ အခြားခန္ဓာ သစ်တခုသို့ ပြောင်းရွှေ့ သွားသည်ဟု ယူဆကြသော်လည်း (သဿတဝါဒီ) အချို့ကဘဝဆိုသည်မှာ မိခင်ငမ်းခိုက်မှ သီချိုင်းအထိသာဖြစ်၍ သေလျှင်ပြတ်၏။ နောက်ဘဝမရှိဟု ယူဆကြသူ (ဥစ္ဆေဒဝါဒီ)များလည်း ရှိကြပေသည်။

ဤသို့ကမ္ဘာတွင် အယူဝါဒအပျိုးပျိုး ပေါ်လာခြင်းသည် “အရင်းစစ် အမြစ်မြေက”ဆိုသကဲ့သို့ ဖဿဟူသော အကြောင်းရင်းကြောင့် ဖြစ်သည်ဟု သုတ်သိလက္ခန်ပါဠိတော် ဗြဟ္မဇာလသုတ်၌ ဘုရားရှင်ဟောတော်မူထားပါသည်။ မှန်ပါသည် “တိဏ္ဍံ သင်္ဂတိ ဖဿော” ဟူသောဒေသနာတော်အရ ဝတ္ထု၊ အာရုံ၊ ဝိညာဏ် သုံးပါးတို့ ဆုံမိသောအခါ၌ သတ္တဝါများသဏ္ဍာန်၌ ဖဿဓာတ်ပေါ်လာပါသည်။ ထိုဖဿဓာတ်သည် “ဖဿခြောက်မည်၊ သူစွမ်းရည်ဖြင့်၊ ကြိတ်နယ်သောအား၊ စက်ရှိန်ဝါး၍ ခြောက်ပါးအာရုံ၊ မြေ၊ မြေ၊ တုန်လျက်၊ ခြောက်စုံရသ၊ အနိဋ္ဌနှင့်၊ ဣဋ္ဌဟူသည် အရည်မီးမီး၊ ယိုကွက်စီးသော်၊ ဓာတ်သီးခြောက်ဖြာ၊ ဝေဒနာဟု၊ ထေ့လာအထူး၊ ထွက်ပေါ်မြူး၍” လင်္ကာလာသည့် အတိုင်း ကောင်းသော ဣဋ္ဌအရသာ၊ မကောင်းသော အနိဋ္ဌအရသာတို့ကို အရည်မီးမီး ယိုစီးထွက်သကဲ့သို့ ထင်ရှားပေါ်ထွက်အောင် အာရုံကို ဖိညစ်ကြိတ်နယ်ပေး၏။ ထိုဖဿကြိတ်နယ်ပူကြောင့် အာရုံမှကောင်းသောအရသာပေါ်လာသောအခါ ထိုအရသာကို ဝမ်းသာစွာခံစားသည့် သုခဝေဒနာဖြစ်လာ၏။ မကောင်းသော အရသာပေါ်လာသောအခါ ထိုအရသာကိုမသာမယာညှိုးနှမ်းစွာ ခံစားရသော ဒုက္ခဝေဒနာဖြစ်ပေါ်လာ၏။

ထိုအခါ ချမ်းသာမှုကို တပ်မက်စွဲလမ်းခြင်း တဏှာ၊ ဆင်းရဲခြင်းမှ လွတ်မြောက်လိုခြင်း တဏှာဖြစ်လာ၏။ ထိုတဏှာတို့ကို အရင်းခံကာ မိမိချမ်းသာတည်မြဲရေး လက်မလွတ်ရေးတို့ကို အကူအညီ အကာအကွယ် ပေးမည့် အယူအဆဝါဒတခုကို တွေးတော ကြံစည်ကြတော့သည်။

ကုသိုလ်ကောင်းမှုများစွာ ပြုလုပ်ထားသူသည် မိမိလုပ်ဆောင်ချက် များကို ပျောက်ပျက်မသွားစေလိုပေ။ ဤကောင်းမှုများကြောင့် အနာဂတ်တွင် ကောင်းကျိုးချမ်းသာကို ခံစားလိုပေသေးသည်။ ထို့ကြောင့် အနာဂတ်ဘဝရှိခြင်းကို နှစ်သက်သဘောကျ၏။ အကြောင်းအကျိုး ဆက်စပ်မှုရှိခြင်းကို နှစ်သက်၏။

မကောင်းမှုများစွာကိုသာ ပြုလုပ် လွန်ကျူးထားသူသည် မိမိကျူး လွန်မှုများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာမည့် အပြစ်ကို မခံယူလိုချေ။ ထို့ကြောင့် အပြစ်ခံရမည့် နောက်ဘဝတခုရှိမှုကို ပလိုလားပေ။ အကြောင်းအကျိုး ဆက်စပ်မှုကို မလိုလားချေ။

သို့ဖြစ်၍ မိမိပြုခဲ့သော ကောင်းမှု၏ အကျိုးကို ခံစားလို၍ အနာဂတ် ဘဝရှိ၏ဟူသော အယူဝါဒ(သဿတဝါဒ)၊ မိမိပြုခဲ့သော မကောင်းမှု၏ အကျိုးကို မခံစားလို၍ အနာဂတ်ဘဝမရှိဟူသော အယူဝါဒ (ဥစ္စေဒဝါဒ)များကို တီထွင်ကြံဆကြ၏။ လက်ခံယုံကြည်ကြ၏။ ဤသို့အယူဝါဒမှန် သမျှသည် မိမိ တွေ့ကြုံရမှု (ဖဿ)ကို အကြောင်းပြု၍ ပေါ်လာရခြင်း ဖြစ်သည်။

ဤသို့လျှင် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်းအတိုင်း အာရုံ၏ထိခိုက်တွေ့ထိမှုဖဿ ကြောင့် ခံစားမှုဒဏ်နာဖြစ်လာ၏။ ထိုဒဏ်နာကြောင့် တဏှာဖြစ်ပေါ် လာ၏။ ထိုတဏှာကြောင့် ဒိဋ္ဌိ (ဥပါဒါန်) ဟူသော အယူဝါဒများ ဖြစ် ပေါ်လာရပေသည်။ အမှန်ဆိုရသော် ဖဿကြောင့် ပေါ်လာသော ဝေဒ နာကို ငမ်းငမ်းတက် စုံမက်တွယ်တာသော တဏှာ၏ ပြင်းစွာ မှတ်သိပ်

ဖဿစေတသီကံ

သော ဆာလောင်မှုကြောင့် ဒိဋ္ဌိလှိုင်းဂယက်ထ၍ တုန်လှုပ်ခြင်းသာ ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဖဿသည် ဒိဋ္ဌိ(ခေါ်)အယူဝါဒီအမျိုးမျိုးပေါ်လာခြင်း၏မူလအကြောင်းရင်း ဖြစ်လေသည်။

ဘေးဒုက္ခအပေါင်း၏အကြောင်းရင်း ဖဿ။ ။သတ္တဝါတို့သည် ချမ်းသာခံစားမှုကို အလွန် စုံမက်ကြ၏။ ချမ်းသာခံစားရေးအတွက် ချမ်းသာမှုပေးနိုင်မည့် အာရုံကို တွေ့ထိရန် အမြဲ ကြိုးပမ်းနေကြ၏။

လှပသော အဆင်းကို မြင်ရလျှင် ချမ်းသာမှု ဖြစ်ပေါ်၏။ ထို့ကြောင့် လှပသော အဆင်းကို မြင်တွေ့မှု(စက္ခုသမ္ပယ)အတွက် ထိုအဆင်း ရူပါရုံ ရှိရာသို့ သွားရ၏။ ထိုအဆင်း ရူပါရုံ ရရှိရေးအတွက် ဒုက္ခခံကြရ၏။ သာယာသော အသံကို ကြားတွေ့မှု(သောတသမ္ပယ) မွှေးကြိုင်သောရနံ့ကို နံတွေ့မှု (ဃာနသမ္ပယ)၊ လျှာပေါ်၌ မြက်မြက်ကလေးတွေ့မှု (ဇိဝှါသမ္ပယ)၊ နူးညံ့သောအိပ်ရာ နေရာ အဝတ်အထည် ယောက်ျား မိန်းမ၊ အတွေ့အထိ (ကာယသမ္ပယ)၊ မိတ်ကူးယဉ်ကြည့်ရှုမှု (မဒနာသမ္ပယ) ဤဖဿများ ဖြစ်ပေါ်ရေးအတွက် ကြိုးပမ်းနေစဉ် အဆုံးအပိုင်းအခြား မရှိသော ဒုက္ခများကို ခံစားနေကြရ၏။ မြင်တွေ့မှု၊ ကြားတွေ့မှု၊ နံတွေ့မှု၊ လျက်တွေ့မှု၊ ထိတွေ့မှု၊ စိတ်ကူးတွေ့မှုများ ဖြစ်ပေါ်လာရေးအတွက် ထိုထိုအာရုံများနောက်သို့ တကောက်ကောက် လိုက်နေကြ၏။ ထိုသို့အာရုံများနှင့် ထိတွေ့နိုင်ရေးအတွက် တဆားသဖြင့် ကြိုးပမ်းအားထုတ်၍ မရနိုင်သောအခါ ဖြတ်သမ်းမှ လိုက်၍ ခိုးဝှက်လုယက်၏။ သူတပါး သားမယား ပြစ်မှား၏။ ထိုအခါ ခိုးသူကို ပိုင်ရှင်တို့က ဖမ်းဆီးသတ်ဖြတ်ကုန်၏။ အစိုးရမင်းတို့က အပြစ်ဒဏ်ခတ်၊ နှိပ်စက် ညှဉ်းဆဲကုန်၏။ သေလွန်သော အခါ၌လည်း အပါယ်လေးပါးသို့ လားရ၏။ ထို့ကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်၊ တပလ္လုန် နှစ်တန်သော ဘေးဒုက္ခအပေါင်းသည် ဖဿသလျှင် အကြောင်းရင်းမူလ ရှိ၏။

၁။ဒီ၊၁။၃၊၁၄၁။ ဒီ၊၄၊၁။၁၁၄ ဒီ၊၆၊၁။၁၀၁။ ဒီ၊၆၊၁။၆၄၆။

သာသနာပ ကမ္မဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် သတ္တဝါတို့၏ချမ်းသာမှု ဆင်းရဲမှု၏ အကြောင်းရင်းကို အမျိုးမျိုးယူဆလာကြကုန်၏။ အချို့သော ကမ္မဝါဒီ ပုဂ္ဂိုလ်တို့က သတ္တဝါတို့၏ ချမ်းသာ ဆင်းရဲဖြစ်ခြင်းသည် မိမိကြောင့်သာဖြစ်၏ဟုယူဆကြ၏။ အချို့က မိမိကြောင့်ဖြစ်သည်မဟုတ်။ သူတပါးကြောင့်သာဖြစ်၏ဟု ယူဆကြ၏။ အချို့က မိမိသူတပါးအကြောင်း နှစ်မျိုးကြောင့်ဖြစ်၏ဟု ယူဆကြ၏။ အချို့ကမူ အကြောင်းတရားကင်း၍ အလိုလိုဖြစ်၏ဟု ယူဆကြ၏။

ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်၏အလိုတော်အရကား သတ္တဝါတို့၏ ချမ်းသာဆင်းရဲဖြစ်ခြင်းမှာ မိမိ သူတပါးစသော အကြောင်းလည်းမဟုတ်။ အကြောင်းကင်း၍လည်း ဖြစ်သည်မဟုတ်။ အမှန်မူ ချမ်းသာမှု ဆင်းရဲမှုဟူသော အကျိုးတရားတို့သည် အကြောင်းတရားတို့ကို စွဲမှီ၍ ဖြစ်ပေါ်ကြရ၏။ ဖဿဟူသော အကြောင်းကြောင့်သာ ချမ်းသာမှု ဆင်းရဲမှုဟူသော ဝေဒနာအမျိုးမျိုးတို့ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်၏။ ချမ်းသာမှု ဆင်းရဲမှုတို့၏ အရင်းခံအကြောင်းတရားကား ဖဿသာလျှင် ဖြစ်တော့၏ ဖဿဒတ္တထိမူ မရှိပဲ ချမ်းသာဆင်းရဲမှုဟူသောမည်သည့်ဝေဒနာမျိုးပျံ့မဖြစ်ပေါ်နိုင်ချေ။

ဖဿကြောင့်စစ်ပွဲကြီးများဆင်နွှဲကြရခြင်း။ ၊ ကောင်းမြတ်သော အဆင်းရူပါရုံစသည်ဖြင့် တွေ့ထိမှု ဖဿဖြစ်သောအခါ သာယာသော ခံစားမှုသုခဝေဒနာဖြစ်၏။ မကောင်းသော အဆင်းရူပါရုံ စသည်နှင့် တွေ့ထိမှုဖဿ ဖြစ်သောအခါ မသာယာသောခံစားမှု စုက္ခဝေဒနာ ဖြစ်ရ၏။ ထိုသာယာသောခံစားမှု သုခဝေဒနာကို ပြင်းစွာတပ်မက်စွဲလမ်းခြင်း တဏှာဖြစ်ရ၏။ မသာယာသော ခံစားမှု စုက္ခဝေဒနာ ဖြစ်ပေါ်ချိန်၌ ထိုစုက္ခမှလွတ်မြောက်လိုမှုနှင့် သုခဝေဒနာကို ပြင်းစွာလိုလားတောင့်တမှု တဏှာဖြစ်၏။ ထိုတပ်မက်စွဲလမ်းမှု တဏှာကြောင့် မိမိနှစ်သက်သော ရူပါရုံစသော အာရုံပစ္စည်းဝတ္ထုကို ရရှိရန် ရှာဖွေမှု (ပရိယေသန)ဖြစ်၏။ ထိုသို့ရှာဖွေမှုကြောင့် ထိုအာရုံ

ပစ္စည်းဝတ္ထုများကိုရခြင်း(ပဋိလာဘ)ဖြစ်၏။ ထိုရရှိလာသော အာရုံ ပစ္စည်းဝတ္ထု အစုစုတို့ကို ဤပစ္စည်းစုကား ငါ့အတွက်၊ ဤပစ္စည်းစုကား သူတပါးအတွက် ဖြစ်လတ္တံ့ ၊ ဤမျှသော ပစ္စည်းကို သုံးဆောင်အံ့၊ ဤမျှ သော ပစ္စည်းကို သိုမှီးသိမ်းဆည်းထားအံ့စသည်ဖြင့် ကြံစည်ဆုံးဖြတ်မှု (ဝိနိစ္ဆယ)ဖြစ်၏။ ထိုသို့ ဆုံးဖြတ်ပြီးသောအခါ မိမိသုံးဆောင်ခံစားမည့် ပစ္စည်းဝတ္ထုများကို သိုမှီးသိမ်းဆည်းထားမည့် ပစ္စည်းဝတ္ထုများအပေါ်၌ တွယ်တာတပ်မက်မှု (ဆန္ဒရာဂ)ဖြစ်၏။ ထိုသို့တွယ်တာတပ်မက်အပ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထုတို့ကို ငါပစ္စည်း ငါပိုင်ဟု အပြီးအပိုင်သိမ်းပိုက်မှု (ပရိဂ္ဂဟ) ဖြစ်၏။ ထိုသို့ ငါပိုင်သိမ်းပိုက်ပြီးသော ပစ္စည်းတို့ကို အခြားသူတို့နှင့် ဆက်ဆံမည်ကို သည်းမခံနိုင်မှု၊ ဤမျှထူးခြားကောင်းမွန်သော ပစ္စည်း ဝတ္ထုတို့ကို မည်သူနှင့်မျှ ဝေခွဲ၍ မသုံးဆောင်လိုမှု၊ ငါတယောက်တည်း သုံးဆောင်မည် စသည်ဖြင့် နှမြောတုန်တိုမှု ဝန်တိုမှု (မစ္ဆရိယ) ဖြစ်၏။ ထိုသို့ နှမြောတုန်တိုမှုကြောင့် ဘဏ္ဍာတိုက် သေတ္တာစသည်တို့တွင် ထည့် သွင်းမိတ်ဆို၍ စောင့်ရှောက်မှု (အာရက္ခ) ဖြစ်၏။ ထိုသို့ ပစ္စည်းဥစ္စာ များကို ငါပိုင်သိမ်းဆည်းစောင့်ရှောက်ရာတွင် ခိုးသားဓားပြရန် ကာ ကွယ်ရန် ဒုတ် ဓား စသော သေနတ် စသော လက်နက်စွဲကိုင်မှု၊ မိုက်ရိုင်း စော်ကားသော ကောင်းများကို ပြောဆိုမှု၊ လိမ်လည်မှု၊ ကုန်းတိုက်မှု၊ သူပိုင်မိပိုင် ငြင်းခုံမှု၊ ကိုယ်ထိလက်ရောက် ကျူးလွန်မှုများ ခိုက်ရန် ဖြစ်ပွားမှုများ စစ်ပွဲကြီးငယ်များအထိ ဖြစ်ပွားရလေသည်။ ပိုင်ဆိုင်မှုကို ချိုးဖောက်လုယက်သူနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုကို ခုခံကာကွယ်သူတို့၏ရန်ပွဲ နယ်မြေ ကျူးကျော်ရေး စစ်ပွဲများ ၊ နယ်မြေပိုင်ဆိုင်မှုအတွက် ခုခံရေးစစ်ပွဲများ ဝါဒစစ်ပွဲများ စသည်ဖြင့် အာရုံကိုတွေ့ထိမှုပဿအစုကို အရင်းခံပြု၍ အတိုင်းမသိသော ယုတ်မာမှု အကုသိုလ်တရားများ ဖြစ်ပေါ်လာလေ တော့သည်။^၁

၁။ (ဒိ၊ ၂၊ ၅၀။ သုတ္တနိ၊ ၄၁၃-၅။ ဒိ၊ ၅၊ ၂၉၀။ မဟာနိ၊ ၁၉၆-၂၂၀။)

ဖဿနှင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်။ ။ဝိဘင်းပါဠိတော် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဝိဘင်း၌
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကြောင်းကျိုးဆက် နည်းကို
သုတ္တန်နည်း၊ အဘိဓမ္မာနည်း နည်းနှစ်ပါးတို့ဖြင့် ဝေဖန်ဟောကြားတော်
မူပါသည်။

သုတ္တန်နည်းဖြင့် ဝေဖန်ဟောကြားရာ၌ သဠာယတန ပစ္စယာ ဖဿော
“စက္ခု သောတ၊ ဃာန၊ ဇိဝှါ၊ ကာယ၊ မန” ဟူသော အာယတနခြောက်
ပါးကြောင့် စက္ခုသမ္ပဿ၊ သောတသမ္ပဿ၊ ဃာနသမ္ပဿ၊ ဇိဝှာသမ္ပဿ၊
ကာယသမ္ပဿ၊ မနောသမ္ပဿ ဟူသော ဖဿခြောက်ပါးတို့ ဖြစ်ပေါ်လာ
ကုန်၏။ “ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ” ထိုဖဿ ခြောက်ပါးတို့ကြောင့် ဒွါရ
ခြောက်ပါးတို့၌ ဝေဒနာ ခြောက်မျိုးတို့ ဖြစ်ပေါ်လာကုန်၏။ ဤသို့လျှင်
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် စက်ဂဟတ်ကြီး လည်ပတ်စေရန် ဖဿသည် အရေးကြီး
သော ကွင်းဆက်ကြီးတခု ဖြစ်ပေသည်။ မီးပွတ်ဆုံ၌ ကျည်ပွေ့တပ်၍
ပြင်းစွာဖိနှိပ်မှုကြောင့် မီးနှင့်မီးပွားများ ပေါ်လာသကဲ့သို့ ဝဏ္ဏအာရုံ
ထိခိုက်မှုကြောင့် ဖဿ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ မီးပွင့်မီးပွားကြောင့် ပူလောင်မှု
ဖြစ်ရသကဲ့သို့ ဖဿကြောင့် ခံစားမှုဝေဒနာ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

အဘိဓမ္မာနည်းအားဖြင့် ဝေဖန်ဟောကြားရာ၌ “နာမ ပစ္စယာ
ဖဿော” မနောဝိညာဏဓာတ်ဟူသော နာမ်တရားကြောင့် ဖဿဖြစ်၏။
“သဠာယတန ပစ္စယာ ဖဿော” မနာယတနကြောင့် ဖဿဖြစ်၏။
“ဝေဒနာ ပစ္စယာ ဖဿော” ဝေဒနာကြောင့် ဖဿဖြစ်၏။ “ဖဿ ပစ္စယာ
နာမံ” ဖဿကြောင့် မနောဝိညာဏဓာတ်ဖြစ်၏။ “ဖဿ ပစ္စယာ ဆဠာ-
ယတနံ” ဖဿကြောင့် ပနာယတနဖြစ်၏။ “ဖဿ ပစ္စယာ ဝေဒနာ”
ဖဿကြောင့် ဝေဒနာဖြစ်၏။ ဤသို့ အကြောင်းအကျိုး အပြန်အလှန်
ဆက်စပ်ဟောကြားတော်မူ၏။^၂

၁။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၈၆။
၂။ အဘိဝိ၊ ၁၄၇။

ဤသို့ သုတ္တန်နည်း အဘိဓမ္မာနည်း နှစ်မျိုးကွဲပြားခြင်းမှာ သုတ္တန်
 နည်းသည် စိတ္တက္ခဏအားဖြင့် ရွှေ့နောက် ကာလကွဲပြားသော တရား
 တို့ကို အကြောင်းအကျိုး ဆက်စပ်ပြခြင်းဖြစ်၍ အဘိဓမ္မာနည်းမှာမူ
 စိတ္တက္ခဏတခုအတိုင်း၌ အတူဖြစ်ဖက်တရားများကို အနှံ့စိတ်အကြောင်း
 အကျိုး ဆက်စပ်ပြခြင်းဖြစ်သောကြောင့် နည်းနှစ်ပါးမတူပဲ ကွဲပြားရ
 ပါသည်။^၇

အဘိဓမ္မာနည်းအားဖြင့် အနှံ့စိတ် အကြောင်းအကျိုး ဆက်စပ်ပုံကို
 ပို၍ရှင်းလင်းစေရန် ပဋ္ဌာန်းနည်း ကျေးဇူးပြုပုံကို ပြဦးအံ့။

ဖဿနှင့်ပဋ္ဌာန်း။ ။ “သဠာယတန ပစ္စယာ ဖဿော” ၌ ပဋ္ဌာန်း
 နည်းကြောင်းကျိုး ဆက်စပ်ဟန်ကား စက္ခုပသာဒ
 ရုပ်သည် စက္ခုဒွါရဖြစ်သော ဖဿအား နိဿယ၊ ပုရေဇာတ၊ ဣန္ဒြိယ၊
 ဝိပွယုတ္တ၊ အတ္ထိ၊ အပိဂတဟူ၍ ပစ္စယသတ္တိ ခြောက်ပါးတို့ဖြင့်ကျေးဇူးပြု၏။
 သောတ၊ ဘာနုဇိဝံ၊ ကာယ၊ ပသာဒတို့၌လည်း ဤနည်းတူ သိအပ်၏။
 မနာယတနဖြစ်သော လောကိဝိပါက် စိတ်သည် သမ္ပယုတ် ဖြစ်သော
 ပနောသပ္ပဿအား သဟာကာ၊ အညမည၊ နိဿယ၊ ဝိပါကာ၊ အာဟာရ၊
 ဣန္ဒြိယ၊ သမ္ပယုတ္တ၊ အတ္ထိ၊ အပိဂတဟူ၍ ပစ္စယသတ္တိကိုးပါးတို့ဖြင့် ကျေးဇူး
 ပြု၏။

ရူပါရုံသည် စက္ခုလမ္ဗဿအား အာရမ္မဏ၊ ပုရေဇာတ၊ အတ္ထိ၊ အပိဂတ
 ဟူ၍ ပစ္စယသတ္တိလေးပါးတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ သဒ္ဓါရုံစသည်၌လည်း
 ဤနည်းအတိုင်း သိအပ်၏။ ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော ရူပါရုံ၊ သဒ္ဓါရုံ၊ ဂန္ဓာရုံ၊
 ရသာရုံ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၊ ဓမ္မာရုံတို့သည် မနာသပ္ပဿအား အာရမ္မဏ၊ ပုရေ-
 ဇာတ၊ အတ္ထိ၊ အပိဂတ ဟူသော ပစ္စယသတ္တိလေးပါးတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။
 အတိတ်၊ အနာဂတ်၊ ကာလဝိမုတ်ဖြစ်သော အာရုံခရိုက်ပါးသည် မနာ-
 သပ္ပဿအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

၁။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။၁၇၉။ ပူလဂို၊ ၂။၁၇၃။

ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ၌ ပဋ္ဌာန်းပစ္စည်းဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကား- စက္ခုသမ္ပဿစသော ဖဿငါးပါးသည် မိမိယှဉ်ဖက်ဖြစ်သော ဝေဒနာငါးပါးအား သဟဇာတ၊ အညမည၊ နိဿယ၊ ဝိပါက၊ အာဟာရ၊ သမ္ပယုတ္တ၊ အတ္ထိ၊ အဝိဂတဟူ၍ ပစ္စယသတ္တိရှစ်ပါးဖြင့် အသီးသီးကျေးဇူးပြု၏။ စက္ခုသမ္ပဿစသော ဖဿငါးပါးသည် သမ္ပုဋ်စိုင်း၌ ယှဉ်သော ဝေဒနာအား အနန္တရ၊ သမနန္တရ၊ ဥပနိဿယ၊ နတ္ထိ၊ ဝိဂတဟူ၍ ပစ္စယသတ္တိငါးပါးတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ စက္ခုသမ္ပဿစသော ဖဿငါးပါးသည် သန္တိရဏ၊ တဒါရုံ၌ ယှဉ်သော ဝေဒနာအား ဥပနိဿယ ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ မနောဒွါရဝိထိ၌ တဒါရုံ၌ ယှဉ်သော မနောသမ္ပဿသည် ထိုတဒါရုံ၌ ယှဉ်သော ဝေဒနာအား သဟဇာတ၊ အညမည၊ နိဿယ၊ ဝိပါက၊ အာဟာရ၊ သမ္ပယုတ္တ၊ အတ္ထိ၊ အဝိဂတဟူသော ပစ္စယသတ္တိရှစ်ပါးတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိစိတ်တို့၌ ယှဉ်သော မနောသမ္ပဿသည် မိမိယှဉ်ဖက်ဝေဒနာအား ထိုနည်းအတူ ရှစ်ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ မနောဒွါရဝဇ္ဇန်း၌ ယှဉ်သော မနောသမ္ပဿသည် တဒါရုံ၌ ယှဉ်သော ဝေဒနာအား ဥပနိဿယပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ ဤကား နည်းရ ရုံမျှ သဲလွန်စ ပြခြင်းဖြစ်၏။

ဖဿစေတသိက်ကို ရှေးဦးစွာဟောရပုံ

မဟာသံသိကဂိုဏ်းဝါဒ(သို့မဟုတ်)။ ။ အာရုံ၌ စိတ်ပထမဆုံးကျရောက် မဟာအဋ္ဌကထာဝါဒ ခြင်း သဘောကို ဖဿဟုခေါ်၏။ ထို့ပြင် “ဗုဒ္ဓော ဘိက္ခဝေ ဝေဒေတိ၊ ဗုဒ္ဓော စေတေတိ ဗုဒ္ဓော သဉ္ဇာနာတိ” ဖဿဖြင့် တွေ့ထိပြီးသော အာရုံကို ခံစား၏။ လှုံ့ဆော်၏။ မှတ်သား၏။ ဟူသော ပါဠိတော်ကို ကိုးကား၍ အာရုံတခု ရှေ့ထင်လာရာ၌ ဖဿသည် ရှေးဦးစွာဖြစ်၏။ ဖဿ ဖြစ်ပြီးမှ ဝေဒနာ၊ သညာစသော သမ္ပယုတ်တရားများ ဖြစ်ကြသည်။

၁။ အဘိ။၄။ ၂။ ၁၆၉။ ၁၇၀။ မူလဋီ။ ၂။ ၁၁၉။ ၁၂၀။ အနုဋီ။ ၂။ ၁၃၁။ ၁၃၂။
 ၂။ သိ။ ၂။ ၂၉၁။

ဤသို့လျှင် ဖဿသည် ယှဉ်ဖက်စေတသိက်တို့ထက် အလျင်စော၍ ပထမ ဖြစ်သောကြောင့် “တသိ သမယေ ဖဿော ဟောတိ၊ ဝေဒနာဟောတိ” စသည်ဖြင့် မေ့သင်္ကဏိပါဠိတော်၌ ဖဿကို ရှေးဦးစွာဟောခြင်း ဖြစ်သည် ဟု ဖွင့်ဆိုကြလေသည်။

ထို့ပြင် နန်းပြာသာဒ်ကြီးတခု၌ တိုင်သာလျှင်ပခာနဖြစ်၍ ထုပ် လျှောက်၊ ဒိုင်း၊ မြားတန်းတို့သည် တိုင်ကိုမှီကြရ၍ တိုင်သည် အားကြီး သော အကြောင်းဖြစ်၍ ထိုနည်းအတူ ဖဿနှင့်ယှဉ်ဖက် စေတသိက်တရား များသည် ဖဿက အာရုံကို တွေ့ထိပေးမှသာလျှင် မိမိတို့လုပ်ငန်း အသီး သီးကို လုပ်ဆောင်နိုင်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် သမ္မယုတ်တရားအပေါင်း သည် ဖဿကိုမှီကြရ၍ ဖဿသည် ယှဉ်ဖက်စိတ်၊ စေတသိက်တို့၏ အားကြီးသော အကြောင်း(ဗလဝပစ္စယ)ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် မေ့ သင်္ကဏိပါဠိတော်၌ ဖဿကို ရှေးဦးပထမဟောခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဖွင့်ဆိုကြ လေသည်။ ဤဝါဒနှစ်ခုကို အဘိဓမ္မာဝတာရဋီကာသစ်၌ မဟာသံသိက ဝါဒဟုဆို၍ အနုဒိပနီ၌ မဟာအဋ္ဌကထာဝါဒဟု ဆိုလေသည်။

ဤဝါဒကို အဋ္ဌကထာဆရာ ရှင်မဟာဗုဒ္ဓသောသနှင့် အရှင်ဗုဒ္ဓဒတ္တ တို့က မနှစ်သက်သဖြင့် ပယ်ခဲ့ကြသည်။

အဋ္ဌကထာဝါဒ။ ။စိတ်ဘုရားဖြစ်ပေါ်လာရာ၌ ယှဉ်ဖော်ယှဉ်ဖက် စိတ် စေတသိက်တရားအားလုံးသည် တပြိုင်နက်ဖြစ်ပေါ် ချုပ်ပျက်ကြ၏။ ဖဿသည် ရှေးဦးဖြစ်၍ ဝေဒနာသည် နောက်မှဖြစ်သည် စသည်ဖြင့် ရှေ့နောက်ခွဲခြား၍ မရနိုင်ချေ။ ထို့ကြောင့် သမ္မယုတ်တရား တို့ထက် ရှေးဦးစွာ ဖြစ်သောကြောင့် ဖဿကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော် မူသည်ဟု ဆိုခြင်းမှာယုတ္တိမရှိချေ။

၁။ အဘိဓမ္မာဝတာရဋီ၊ ၁၊ ၂၇၉။
၂။ အနုဒိပနီ၊ ၇။

ထို့ပြင် ဖဿသည် ဝေဒနာစသော တရားတို့၏ အားကြီးသောအကြောင်းတရား(ဗလဝပစ္စယ)ဖြစ်သည်ဟု ဆိုရန်မှာလည်း အကြောင်းပြချက်အထောက်အထား အခိုင်အမာမရှိချေ။ ထို့ကြောင့်သမ္မုယုတ်တရားအပေါင်း၏ အားကြီးသော အကြောင်းတရား(ဗလဝပစ္စယ)ဖြစ်သောကြောင့် ဖဿကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူသည်ဟု ဆိုခြင်းမှာလည်း ယုတ္တိမရှိဟု ပယ်ချခဲ့သည်။

ဖဿကို ရှေးဦးစွာ ဟောခြင်း၏ အကြောင်းပြချက် တစုံတရာရှာရန် မလိုချေ။ ဟောခိုးဟောစဉ် (ဒေသနာက္ကမ)မျှသာ ဖြစ်သည်။ မြတ်စွာဘုရား၏ တရားတော်များမှာ ကျင့်စဉ်ဖြစ်စဉ် ဒေသနာစဉ် စသည်ဖြင့် အစီအစဉ်ထားနည်း အမျိုးမျိုးရှိသေးသည်။ သီလဝိသုဒ္ဓိ၊ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ၊ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ စသည်ဖြင့် ဝိသုဒ္ဓိ ခုနစ်ပါးသည် အစဉ်အတိုင်း ကျင့်ရသော ကျင့်စဉ်(ပဋိပတ္တိက္ကမ)များဖြစ်ပါသည်။ ဂဗ္ဘသေယျကသတ္တဝါတို့အား ပဋိသန္ဓေအခါ၌ ကလလရေကြည်၊ အမြူပိ၊ သားတစ်၊ အသားစိုင်စသော သတ္တဝါများသည် ဖြစ်စဉ်(ဥပ္ပက္ကိက္ကမ)များ ဖြစ်ပါသည်။ တလို သမယေ ဖဿော ဟောတိ၊ ဝေဒနာ ဟောတိ၊ သညာ ဟောတိ စသည်၌ သည်းဟာစဉ်များ (ဒေသနာက္ကမ)ဖြစ်ပါသည်။ ဖဿကအလျင်ဖြစ်၍ ဝေဒနာက နောက်မှ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဖဿကို ရှေးဦးစွာဟောသည်မဟုတ်ပေ။ တသ္မိ သမယေ ဝေဒနာ ဟောတိ၊ ဖဿော ဟောတိ၊ သညာ ဟောတိ၊ စေတနာ ဟောတိ စသည်ဖြင့် ဝေဒနာ သညာတို့ကို ရှေးကထား၍ ဟောလိုက ဟောနိုင်ပေသည်။ ကြိုသို့လျှင် ဒေသနာစဉ်အားဖြင့်သာ ဖဿကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူခြင်းဖြစ်၍ ရှေ့နောက်အစီအစဉ်ကို မရှာကြံသင့်ဟု ပယ်ဖြစ်ခဲ့လေသည်။

ဋီကာ၁၅။ ။ အထက်ပါ ရှင်မဟာဒုဗ္ဘသောသနှင့်အရှင်ဗုဒ္ဓဒတ္တ အဋ္ဌကထာဆရာကြီးများ၏ အယူအဆကို မနှစ်သက်သဖြင့်

၁။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁၁၅၀။ အဘိဝတာ၊ ၂၁။

ဖဿသည်ဝေဒနာ၏ အားကြီးသောအကြောင်း (ဗလဝပစ္စယ)တရားဖြစ်သည်ဟူသော မဟာအဋ္ဌကထာ အယူဝါဒကို ခွဲကာဆရာကြီးများက ထပ်ဆင့်ထောက်ခံ ဖွင့်ပြကြပြန်သည်။

ဖဿအပါအဝင်ဖြစ်သော စိတ်စေတသိက်တရားစုသည်အာရုံနှင့် တွေ့ထိသောအခါ တပြိုင်နက်တည်းဖြစ်ပေါ်ချုပ်ပျက်ကြသည်။ ဖဿကြောင့် ဖြစ်သော ဝေဒနာသည်လည်း တပြိုင်နက်တည်း ဖြစ်ကြပျက်ကြသည်။ သို့ရာတွင် အလင်းရောင်နှင့်ဆီမီးသည် တပြိုင်နက်ဖြစ်ပေါ်ကြသော်လည်း ဆီမီးသည် အလင်းရောင်၏ အကြောင်းထူး တခုဖြစ်သကဲ့သို့ ဖဿသည်လည်း ဝေဒနာ၏အကြောင်းတခု ဖြစ်သောကြောင့် ဖဿသည် ဝေဒနာထက်ရှေးဦးစွာ ဖြစ်သကဲ့သို့ ပြဆိုခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

ဝေဒနာသည် စက္ခုစသောရုပ်တို့နှင့် ရံခါကင်း၍ ဖြစ်နိုင်၏။ ဝိတက်လောဘစသော အချို့သောယှဉ်ဖက် စေတသိက်များနှင့် ရံခါကင်း၍လည်းဖြစ်နိုင်၏။ ဖဿနှင့်ကင်း၍မူကား ဝေဒနာသည် တကြိမ်တခါပျံ့မဖြစ်နိုင်ချေ။ ထို့ကြောင့်ဖဿသည် ဝေဒနာ၏ အားကြီးသော အကြောင်း(ဗလဝပစ္စယ)ဟု ဆိုနိုင်သည်။ ဖဿသည် ဝေဒနာအတွက်သာ အားကြီးသောအကြောင်းတရားမဟုတ်သေး။ ယှဉ်ဖက်စေတသိက်တရားအားလုံးအတွက်အားကြီးသော အကြောင်းထူးတခုဖြစ်ပေသည်။ စိတ်စေတသိက်တရားတို့မှာ တွေ့ထိသောအခြင်းအရာ ဖဿသာမဋ္ဌိပါကအာရုံသည် ထိုစိတ်စေတသိက်တရားတို့အား အာရမ္မဏသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်မည်မဟုတ်ချေ။ ထို့ကြောင့် ဖဿသည် ယှဉ်ဖော်ယှဉ်ဖက် နာမ်တရားတို့အတွက် အားကြီးသော အကြောင်းထူးတခုဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှား၏။ ထို့ကြောင့် ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်၌ စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ဝေဖန်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည် ဖဿကိုပထမဆုံးထုတ်ဖော်ဟောကြားတော်မူသည်။

အနုဒ္ဓိပနီဝါဒ။ ။လယ်တီဆ ရုတော်ဘုရားကြီး သည်လည်း မဟာ-
အဋ္ဌကထာ ဝါဒကိုထောက်ခံရေးသားတော်မူခဲ့သည်။

အာရုံ၌ စိတ်ပထမဆုံးကျရောက်သောအခြင်းအရာသည် ဖဿ စေတ-
သိက်က အာရုံကို တွေ့ထိသည်မည်၏ဟု မဟာအဋ္ဌကထာဆရာ ပြဆိုခြင်း
မှာ ဖဿက အခြားသောစေတသိက်တို့ထက်စော၍ ပထမဦးစွာ ဖြစ်
ခြင်းကို ဆိုလိုသည်မဟုတ်။ ဖဿစေတသိက် အာရုံကို တွေ့ထိမှုကိစ္စက
ပဓာနဖြစ်သောကြောင့် ပထမဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုသည်။ ဥပမာ-မနော-
ပုဗ္ဗင်္ဂမာဟုဆိုရာ၌ စိတ်သည် စေတသိက်တရားတို့၏ ဦးစီးခေါင်းဆောင်
ပဓာနဖြစ်မှုကို ရှေ့သွား(ပုဗ္ဗင်္ဂမ)ဟု ဆိုလိုသည်။ စိတ်သည် စေတသိက်
တရားတို့ထက် အချိန်ကာလစော၍ ရှေးဦးစွာဖြစ်သည်ကို ရှေ့သွား
(ပုဗ္ဗင်္ဂမ)ဟုဆိုလိုသည်မဟုတ်။ ဤနည်းတူ ဝေဒနာ၏အာရုံအရသာခံစား
မှု၊ သညာ၏ မှတ်သားမှုကိစ္စတို့ထက် ဖဿ၏ အာရုံကို တွေ့ထိမှုက ပဓာန
ကျသောကြောင့် ဖဿကို ရှေးဦးစွာ ဟောရခြင်းဖြစ်သည်။

ထို့ပြင်ဖဿ၏အားကြီးသောအကြောင်း(ဗလဝပစ္စယ)ဖြစ်ရာ၌ “ဝေဒ-
နက္ခန္ဓာ၊ သညာက္ခန္ဓာ၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာဟူသော နာမ်ခန္ဓာသုံးပါးတို့ကို အမည်
သညာ ထုတ်ဖော်ပညတ်ရန်အကြောင်းတရားကား ဖဿသာလျှင်ဖြစ်၏”
ဟု ဟောတော်မူခြင်းကြောင့် ဖဿ၏အားကြီးသောအကြောင်း (ဗလ-
ဝပစ္စယ)ဖြစ်ပုံမှာ သိသာလှပေသည်။ စိတ်သည် အာရုံကိုသိခြင်းသဘော
အားဖြင့် အလုံးစုံသောစေတသိက်တို့၏ ရှေ့သွားခေါင်းဆောင်ဖြစ်သကဲ့သို့
ဖဿသည်လည်း အာရုံကို တွေ့ထိခြင်းသဘောအားဖြင့် ကြွင်းသော
စေတသိက်တရားတို့၏ ရှေ့သွားဦးစီးခေါင်းဆောင်ဖြစ်သည် စသည်ဖြင့်
ဖဿ၏ ရှေးဦးစွာဖြစ်ပုံ (ပထမာဘိနိပါတ)နှင့် အားကြီးသောအကြောင်း
(ဗလဝပစ္စယ) ဖြစ်ပုံများကို ထောက်ခံထားပေသည်။

၁။ မ၊၃၊ပါ၊၆၇။
၂။ အ၊၂၊၃၊၃။

ဖဿကြောင့် သံသရာလည်ပုံ

ဝတ္ထု, အာရုံ, ဝိညာဏ်သုံးပါးတို့ ပေါင်းဆုံထိခိုက်မှု ဖဿဖြစ်လတ်သော် ခံစားမှုဝေဒနာဖြစ်၏။ ဝေဒနာဖြစ်သည့်အခါ သာယာတပ်မက်မှု၊ တောင်တမူတဏှာဖြစ်၏။ ထိုတပ်မက်မှုတဏှာကြောင့် ပြင်းစွာစွဲလမ်းမှု ဥပါဒါန်ဖြစ်၏။ ထိုဥပါဒါန်ကြောင့် ထိုအာရုံများကို တွေ့ထိခံစားနိုင်ရေးအတွက် ကောင်းကောင်းဆိုးဆိုး ကံအမျိုးမျိုးကိုပြု၏။ ထိုကံကြောင့် ဘဝသစ်၌ ဆက်ကာဆက်ကာ ဖြစ်ရပြန်၏။ ထိုကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံတို့၏ အကြောင်းရင်းကား ဖဿပင်ဖြစ်ပေသည်။

အာရုံကိုတွေ့ထိမှု ဖဿအရင်းခံ၍ သုခဝေဒနာ, ဒုက္ခဝေဒနာ, ဥပေက္ခာ ဝေဒနာတို့ဖြစ်ရ၏။ ထိုတွင် သုခဝေဒနာကို သာယာခံလမ်းသောသုအား ဣဂါနုသယဖြစ်၏။ ဒုက္ခဝေဒနာကို ခံစားရသောအခါ စိုးရိမ်ပင်ပန်းရ၏။ ရင်ဘတ်စည်တီး ငိုကြွေးရ၏။ ထိုသို့အား ပဋိဆာနုသယဖြစ်၏။ ဥပေက္ခာ ဝေဒနာခံစားရသော အခါ၌ ထိုဥပေက္ခာဝေဒနာ၏ ဖြစ်ကြောင်းကို လည်းကောင်း၊ လွတ်ပြောက်ရာကို လည်းကောင်း၊ ဟုတ်တိုင်းမှန်ရာမသိ၊ ထိုသို့အား အဝိဇ္ဇာနုသယဖြစ်၏။ ဣဂါနုသယ၊ ပဋိဆာနုသယ၊ အဝိဇ္ဇာနုသယတို့ကိုမပယ်နိုင်လျှင် ဝဋ်ဆင်းရဲ၌ ရှည်ကြာဦးမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

ဖဿအာဟာရ၌ တပ်မက်မှုတဏှာဖြစ်လျှင် ဝိညာဏ်သည် ထိုဖဿ၌ ထောက်ရာတည်ရာရ၍ စည်ပင်ကြီးပွား၏။ ထိုအခါ (ဝိညာဏပစ္စယာနာမဂ္ဂပုံ) အရ နာမ်ရုပ် နှစ်ပါးဖြစ်ပေါ်၏။ ထိုနာမ်ရုပ် ၂-ပါး၌ စေတနာ ကံသင်္ခါရတို့တိုးပွားလာ၏။ ကံသင်္ခါရတို့တိုးပွားလျှင် နောက်ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေ နေမှု, အိမ်မှု, နာမမှု, သေမှုစသည်တို့ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဥပမာအားဖြင့် ပန်းချီ ဆရာသည် အရုပ်ရေးရန် ဆေးရောင်စုံ ရှိသော်ငြားလည်း နံရံ, ပျဉ်ချပ်,

၁။ ဒုန္နဒိဂ္ဂ၊
၂။ မ၊၃၊၃၃။

၄၆

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

အဝတ်စသော အောက်ခံကားချုပ်ရှိပါမှ အင်္ကျီကြီးငယ် တင်တယ်ပြည့်စုံ
သော ယောက်ျားရုပ်၊ မိန်းမရုပ်စသည့်တို့ကို ဖန်ဆင်းရေးခြယ်နိုင်ပေသည်။
ထို့အတူ ဖဿရှိမှ တဏှာဖြစ်မည်၊ တဏှာဖြစ်မှ ဝိညာဏ်နာမ်ရုပ် စသော
တရားများ ဆက်လက်ဖြစ်၍ သံသရာစက်လည်တော့သည်။

ဖဿကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ မသိသောကြောင့် ဖဿ၌တပ်မက်၏။ တပ်
မက်မှုနှင့်ယှဉ်၍ တွေဝေလျက် သာယာမှုကို ရှုမြင်နေသောသူအား နောင်
အခါဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါးတို့သည် ဆည်းပူးစုံဆောင်းမိ၏။ ဘဝသစ်ကိုဖြစ်
စေတတ်သော တပ်မက်မှု တဏှာရာဂသည် တိုးပွားလာ၏။ ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါး
ပူန့်ဆင်းရဲခြင်း တို့သည် တိုးပွားကုန်၏။

ဖဿက အာရုံကိုတွေ့ထိမှု မပြုလျှင် ခံစားမှုဝေဒနာ၊ မှတ်သားမှုသညာ၊
စေ့ဆော်မှုစေတနာ၊ သာယာတပ်မက်မှုတဏှာ အစရှိသော သံသရာရှည်
ကြောင်း နာမ်တရား အပေါင်းသည် ဖြစ်ပေါ်နိုင်ပေမည် မဟုတ်ချေ။ ထို့
ကြောင့် “နာမ်တရားတို့အစ ဖဿက၊ သံသရာလည်မှု ဖဿပြု” ဟုဆိုနိုင်ပေ
သည်။ ထို့ကြောင့် “ဖဿ သမုဒယာ သဗ္ဗေဓမ္မာ” ဟု ဟောတော်မူပေ
သည်။

ဖဿပြတ်က သံသရာအလည်ရပ်ပုံ

ဖဿချုပ်လျှင် ဝေဒနာချုပ်၏၊ ဝေဒနာချုပ်လျှင် တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ဘဝ
ချုပ်ငြိမ်း၍ သံသရာဇာတ်သိမ်းပေပြီ။ ထိုတဏှာချုပ်ရာ ဌာနသည်လည်း
ချစ်အပ်သော၊ သာယာအပ်သော ဖဿပင် ဖြစ်လေသည်။

ဖဿ၌ တပ်မက်စွဲလမ်းမှု တဏှာရာဂ မရှိသောအခါ ဝိညာဏ်သည်
ထောက်တည်ရာမရှိတော့ချေ။ ထိုအခါ နာမ်ရုပ်နှစ်ပါး ဖြစ်ပေါ်ခြင်းမရှိနိုင်
စေတနာ၊ ကံ၊ သင်္ခါရ တို့သည်လည်း မတိုးပွားတော့ချေ။ ထိုသို့ ကံ သင်္ခါရတို့

၁။ အံ၊ ၁၊ ၃၅။
၂။ အံ၊ ၁၊ ၅၃။ ၂၄။
၂။ မ၊ ၃၊ ၃၅။
၄။ အဘိ၊ ၂၊ ၁၀၉။

တိုးပွားခြင်း မရှိလျှင် ဘဝသစ်၌ ဖြစ်ခြင်း၊ နောက်ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေနေရခြင်း၊ အိုရခြင်း၊ နာရခြင်း၊ သေရခြင်း စသည်တို့ မဖြစ်တော့ပါချေ။ ဥပမာဆိုရသော် စုလစ်မွမ်းချွန် အထွဋ်တပ်ထားသော အိမ်၏ အရှေ့ဘက် လေသာပြုတင်းပေါက်ကို ဖွင့်ထားလျှင် အရှေ့မှ နေထွက်လာသောအခါ ပြုတင်းပေါက်မှ ထိုး ဖောက် ဝင် ရောက် လာ သော နေရောင်ခြည်သည် အနောက်ဖက်နံရံ၌တည်၏ အကယ်၍ ထိုနံရံမရှိမရှိ ထိုနေရောင်သည်။ မဟာပထဝီမြေကြီး၌ တည်၏။ အကယ်၍ မြေကြီးမရှိမရှိ ရေ၌တည်၏။ အကယ်၍ ရေမရှိမရှိ ထိုနေရောင်ခြည်သည် တည်ရာမရှိတော့ချေ။ ထို့အတူ ဖဿ မဖြစ်လျှင် တပ်မက်မှုရာဂ မရှိ၊ တပ်မက်မှုမရှိလျှင် ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သင်္ခါရ ဘဝသစ်၌ ဖြစ်ပေါ်မှုများ ပရှိတော့ချေ။^၁

ထိုသို့ မူလ ကကြောင်းရင်းဖြစ်သော ဖဿချုပ်ငြိမ်းလျှင် အကျိုးဆက်ဖြစ်သော ဝေဒနာ၊ တစာစသည်တို့ ချုပ်ငြိမ်းပုံကို ဤဥပမာဖြင့် သိအပ်၏။ ထင်းချောင်းနှစ်ချောင်း ပွတ်ဘိုက်လျှင် အပူဓာတ် မီး ဓာတ် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုထင်းချောင်းကို တခြားစိထားလျှင် အပူဓာတ် ချုပ်ငြိမ်းသွား၏။ ဤနည်းတူ ဖဿ ဖြစ်လျှင် ဝေဒနာစသည်တို့လည်း ပဖြစ်တော့ချေ။^၂

ဝေဒနာသည် ဖဿကို စွဲ၍ဖြစ်၏။ ထိုဖဿသည်လည်း အာယတန ၆-ပါး စသော အကြောင်းတရားကို စွဲ၍ဖြစ်သော တရားတည်း။ အကြောင်းတရားတို့သည် ပြုပြင်စီရင်အပ်သော သင်္ခတရားတည်း။ ထို့ကြောင့် ဖဿသည် မမြဲသော အနိစ္စတရားဖြစ်၏။ အကြောင်း ဖဿပုံလျှင် အကျိုးဖြစ်သော ဝေဒနာသည် အကယ်မှာ ပြုစုရမည့်။ ဤ သို့ ဖဿ ဝေဒနာပို့ ခြင်းဖြစ်ခြင်း။

၁။ သံ၊ ၁၊ ၃၇။
၂။ သံ၊ ၂၊ ၄၁၆။

၄၈

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အပွင့်

ပျက်စီးခြင်း၊ ချုပ်ငြိမ်းခြင်း၊ တပ်မက်ဖွယ်မရှိခြင်း၊ စွန့်ပစ်စရာဖြစ်ခြင်းကို ရှုဆင်ခြင်သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်အား ဖဿဝေဒနာတို့၌ တပ်မက်မှု(ရာဂါနုသယ)မကြော့နပ်မှု(ပဋိဿာနုသယ)၊ တော့ဝေမှု(အဝိဇ္ဇာနုသယ)တို့ကို ပယ်နိုင်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် ဤခန္ဓာကိုယ် ပျက်စီးသေဆုံးသောအခါ ဤဘဝ၌ပင် အလုံးစုံသော ဝေဒနာတို့သည် ချုပ်ငြိမ်းလေပြီ။”

ဤသို့လျှင် ဖဿချုပ်ငြိမ်းက ဝဋ်ဒုက္ခကုန်ဆုံး၍ သံသရာဆိပ်သုဉ်းလေတော့သည်။

ဝေဒနာ စေတသိက်

ဝေဒနာ=ခံစားခြင်း

ခံစားပုံ (၃)မျိုး

- (က) အာရုံ၏အရသာကို ခံစားတတ်သော သဘောသည်လည်းကောင်း၊
- (ခ) မိမိနှင့်အတူ ဖြစ်ဖော်ဖြစ်ဖက် နှာမ်တရားများအား အာရုံ၏ အရသာကို ခံစားအောင် ပြုလုပ်တတ်သော သဘောသည်လည်းကောင်း၊
- (ဂ) အာရုံ၏ အရသာကို ခံစားကာမျှဖြစ်သော သဘောသည်လည်းကောင်း-

ဝေဒနာမည်၏။

(ခ) ဝေဒနာစေတသိက်၏ သဘောလက္ခဏာ

ဝေဒနာသည်အာရုံ၏ အရသာကို ခံစားခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိ၏။

ခံစားပုံ။ ။ခံစားခြင်းဆိုသည်မှာ အာရုံနှင့် တွေ့ဆုံရသည့်အခါ အာရုံအလိုက် ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါးတို့၌ ခံသာသည့်သဘော၊ မခံသာသည့်သဘောပင် ဖြစ်ပါသည်။ တွေ့ကြုံရသည့်အာရုံက ကောင်းသောအာရုံ(ဣန္ဒာရုံ)၊ မကောင်းသောအာရုံ(အနိဋ္ဌာရုံ) အလယ် အလတ် ရိုးရိုး အာရုံ (မဗ္ဗတ္တာရုံ)ဟု သုံးမျိုးရှိသောကြောင့် ထိုခံစားခြင်းသဘောသည်လည်း သုံးမျိုး ရှိပါသည်။

၅၀

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

ယင်းသုံးမျိုးမှာ—

- (၁) အာရုံကောင်းကို ခံစားသည့်သုခဝေဒနာ (သုခ=ချမ်းသာကို+ဝေဒနာ=ခံစားခြင်း) ၊
- (၂) အာရုံဆိုးကို ခံစားသည့် ဒုက္ခဝေဒနာ (ဒုက္ခ=ဆင်းရဲကို+ဝေဒနာ=ခံစားခြင်း) ၊
- (၃) မကောင်းပသိုး အလယ်အလတ် ရိုးရိုးအာရုံကို ခံစားသည့် ဥပေက္ခာဝေဒနာ (ဥပေက္ခာ=မကောင်းမဆိုး ရိုးရိုးအာရုံကို ခံစားခြင်း+ဝေဒနာ=ခံစားခြင်း)။

ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။

တနည်းအားဖြင့် ကိုယ်၌ ခံသာသည့်သဘော၊ ပခံသာသည့်သဘော၊ စိတ်၌ခံသာသည့်သဘော၊ မခံသာသည့်သဘောတို့ကို လိုက်၍ လည်းခံစားခြင်းသည် ငါးမျိုးရှိပါသည်။ ယင်းငါးမျိုးမှာ—

- (၁) ကိုယ်၌ ခံသာသည့်သဘော (သုခ ဝေဒနာ) ၊
- (၂) ကိုယ်၌ မခံသာသည့်သဘော (ဒုက္ခ ဝေဒနာ) ၊
- (၃) စိတ်၌ ခံသာသည့်သဘော (သောမနဿ ဝေဒနာ)၊
- (၄) စိတ်၌ မခံသာသည့် သဘော (ဒေါမနဿ ဝေဒနာ)၊
- (၅) ခံသာ မခံသာ ပရှိ၊ အလယ်အလယ် ရိုးရိုး အာရုံကို ခံစားသည့်သဘော (ဥပေက္ခာ ဝေဒနာ)၊

တို့ဖြစ်ပါသည်။

သုခဝေဒနာနှင့် သောမနဿဝေဒနာဖြစ်ပုံ။ ။ ယင်း ဝေဒနာစေတသိက်

သည် ဒွါရခြောက်ပါးလုံး၌

ဖြစ်သော်လည်း ကာယဒွါရ၌ ဖြစ်ပုံမှာ အထူး သိသာထင်ရှားပေသည်။ ထို့ကြောင့် ကာယဒွါရ၌ ဝေဒနာဖြစ်ပုံကို ငှူးဦးစွာ ပြဆိုပါမည်။ မည်သူမဆို ပူအိုက်နေစဉ် ခန္ဓာကိုယ်ကို ရေအေး လေအေးကလေးများနှင့်

ဝေဒနာစေတသိက်

တွေ့ထိလိုက်ရသည့်အခါ၌ဖြစ်စေ၊ အလွန်ချမ်းအေးနေစဉ် မီးလုံရုံ စောင်
 ခြုံရုံအနွေးထည် ဝတ်ဆင်ရသည့်အခါ၌ဖြစ်စေ၊ ရာသီဥတုသာယာသည့်
 အခါ၌ဖြစ်စေ၊ နူးညံ့အိစက်သည့်အိပ်ရာ၌ အိပ်စက်ရသည့်အခါ၌ ဖြစ်စေ၊
 လေ၊ ရေ၊ မီးရိုနှ့် ဥတုဋ္ဌေ အိပ်ရာနေရာတို့၏ အတွေ့ပေဋ္ဌဗ္ဗာရုံသည် ကာယ
 ပသာဒရုပ်ကို ထိခိုက်၍ မနောဒွါရကိုပါ ထိခိုက်လေသည်။

ထိုအခါ ကာယပသာဒရုပ်အိမ်တွင် ခံသာသည့်သဘောများ ဖြစ်ပေါ်
 ကာသလို မနေ့ဒွါရခေါ်သောနှလုံးအိမ်တွင်လည်း ဝမ်းမြောက်ခြင်း၊ ချမ်း
 သာခြင်း၊ ကြည်နူးခြင်းဟု ဆိုရသော ခံသာသည့် သဘောများ ဖြစ်ပေါ်
 လာပေသည်။ ထိုခံသာသည့် သဘောများကို သုခဝေဒနာဟု ခေါ်သည်။
 တနည်းအားဖြင့် ခန္ဓာကိုယ် (ကာယပသာဒ) ၌ ခံသာသည့် သဘောကို
 သုခဝေဒနာခေါ်၍ နှလုံးအိမ်၌ ခံသာသည့် သဘောကို သောမနဿဝေ-
 ဒနာဟု ခေါ်ဆိုပါသေးသည်။

ယင်းသုခဝေဒနာများသည် ခြင်္သေ့၊ အရိုးအကြော၊ အသား၊ အသွေး
 အရေကိုလည်းပဟုတ်၊ ထိခိုက်လာသည့် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံလည်း မဟုတ်ကြချေ။
 မီးခြစ်အိမ်နှင့် မီးခြစ်ဆံတို့ ထိခိုက်သည့်ကြားမှ ပေါ်လာသည့်မီးတောက်
 မီးပွားကဲ့သို့ ကာယဒွါရနှင့် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့ ထိခိုက်မှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာ
 သော ဝေဒနာစေတသိက် နာမ်တရားပင် ဖြစ်ပါသည်။

ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် ဒေါပနဿဝေဒနာဖြစ်ပုံ။ ။ မည်သူမဆို မကောင်းသော
 အတွေ့ရှိသည့် မီး၊ လေ၊ နေပူ၊
 သစ်၊ သံ၊ ကျောက်စသော တစ်စုံတစ်ခုနှင့် ယိမိ တိုက်ခိုက်မိသည့်အခါ ထိုအရာ
 ဝတ္ထုတို့၏ အတွေ့ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံသည် ကာယပသာဒရုပ်များကို ထိခိုက်၍
 မနောဒွါရကို တိုက်ခိုက်လေသည်။ ထိုအခါ ကာယပသာဒရုပ်တွင် နာကျင်
 ကိုက်ခဲခြင်း၊ ညောင်းညာခြင်း၊ ပူလောင်ခြင်း၊ ဖောင်းဖိပ်ပြီး အခံရခက်ခြင်း၊

ယားယံခြင်းစသည့် မခံသာသော သဘောများဖြစ်ပေါ်လာ၍ နှလုံးအိမ်၌ လည်း မနေသာမထိုင်သာခြင်း၊ စိတ်ဆင်းရဲခြင်း စသော မခံသာသည့် သဘောများ ဖြစ်ပေါ်လာလေသည်။ ထိုမခံသာသည့် သဘောများကို ဒုက္ခဝေဒနာဟု ခေါ်ပါသည်။

တနည်းအားဖြင့် ခန္ဓာကိုယ်(ကာယပသာဒ)၌ ဖြစ်သော မခံသာသည့် သဘောကို ဒုက္ခဝေဒနာဟုခေါ်၍ နှလုံးအိမ် (မနောဒွါရ)၌ ဖြစ်သော မခံသာသည့် သဘောကို ဒေါမနုဿဝေဒနာဟု ခေါ်ဆိုပါသေးသည်။ ဤသည်မှာ ပြင်ပ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကြောင့် ဒုက္ခဝေဒနာ ဖြစ်ပုံဖြစ်ပါသည်။

ကိုယ်တွင်း ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကြောင့် ဒုက္ခဝေဒနာဖြစ်ပုံကို ဆက်လက် ရှင်းပြပါမည်။ ဥတုမညိညွတ်သည့် အတွက်ကြောင့်ဖြစ်စေ၊ ဣရိယာပုထ်မမျှတသည့်အတွက်ကြောင့်ဖြစ်စေ၊ မသင့်သော အစာအဟာရကြောင့်ဖြစ်စေ၊ သံကျောက်လက်နက်စသော မာသည့် အရာဝတ္ထုတခုနှင့် ထိခိုက်မိသောကြောင့်ဖြစ်စေ ကိုယ်တွင်း အဇ္ဈတ္တတေဇောဓာတ် ပျက်သွားလေသည်။ ယင်း တေဇောဓာတ် ပျက်သည် ဝါယောဓာတ်ကိုဖြစ်စေ၍ တေဇော ဝါယောဓာတ်ပျက်အငွေ့အရှိန်ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံဖြစ်လာ၏။ ယင်းဓာတ်ပျက်အငွေ့အရှိန်ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံသည် ဓဒုတ်တပါးကိုလည်း ဖောက်ပြန်ပျက်ပြားစေ၏။ ကိုယ်လုံးရှိ ကာယပသာဒရုပ်များကို ထိခိုက်၍ မနောဒွါရကိုလည်း ထိခိုက်၏။

ထိုအခါ ကိုယ်ခန္ဓာ(ကာယဒွါရ)၌ အောင့်၊ ကိုက်၊ နာကျင်ခြင်းစသော မခံသာသည့် သဘောဖြစ်ပေါ်လာသကဲ့သို့ နှလုံးအိမ် (မနောဒွါရ)၌ လည်း ဆင်းရဲပင်ပန်းစွာ မနေသာ၊ မထိုင်သာ၊ မခံသာသည့် သဘောများ ဖြစ်ပေါ်လာလေသည်။

ယင်း တေဇော ဝါယောဓာတ်ပျက်အငွေ့အရှိန် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံသည် ဦးခေါင်း၊ မျက်စိ၊ နား၊ သွား၊ ခါး၊ ဝမ်း၊ ရင်၊ စာကြောအချဉ်စသည် တို့ကို ထိခိုက်တိုးဝေ့ခဲ့ပါက ခေါင်းခဲနာ၊ ပျက်စိနာ၊ နားနာ၊ သွားနာ၊

ခါးနာ၊ ဝမ်းနာ၊ ရင်နာ၊ ညောင်းကိုက်သည့်အနာစသော ရောဂါအမျိုးမျိုး ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံသည် တခုတည်းသောနေရာ၌ ထိခိုက်စုဝေး၍ အသွေး၊ အသားဟူသော ဓာတ်တပါးကို ပျက်ပြားစေခဲ့သော် အနာပေါက်သည်ဟု ဆိုရပြန်လေသည်။ ဤသို့စုသည်ဖြင့် ဆိုးဝါးသော ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကြောင့် မခံသာသည့် ဒုက္ခဝေဒနာများဖြစ်ပေါ်လာရလေသည်။

မနောဒွါရ၌ ဝေဒနာသုံးမျိုးဖြစ်ပုံ။ ။မနောဒွါရဟုခေါ်သော ဇိတ်ထဲ၌ သုခဝေဒနာ၊ ဒုက္ခဝေဒနာ၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာဖြစ်ပေါ်လာပုံမှာ ရွှေကခံစားရခဲ့ဖူးသော ဝမ်းသာကြည်နူးဖွယ် ကောင်းသည့် အာရုံများကိုဖြစ်စေ၊ ခံစားရမည့် အာရုံကောင်းများကိုဖြစ်စေ စဉ်းစား စိတ်ကူးသည့်အခါ၌ စိတ်ထဲတွင် ရှင်လန်းဝမ်းသာမှု၊ ချမ်းသာမှု သုခဝေဒနာများ ဖြစ်လာပါသည်။

တွေ့ကြုံပြီး တွေ့ကြုံရလတ္တံ့သော စိတ်ညစ်စရာ၊ စိတ်ပျက်စရာ၊ ဝမ်းနဲ့စရာ၊ လှမ်းဆုတ်ငှု့ဆွေးစရာ၊ ကြောက်လန့်စရာ စသည့် အာရုံဆိုးများကို စဉ်းစား စိတ်ကူးမိသည့်အခါ၌ စိတ်ထဲတွင် နှလုံးမသာယာမှု၊ ဆင်းရဲညှိုးနွမ်းမှု ဒုက္ခဝေဒနာများ ဖြစ်လာပါသည်။

ကောင်းသည်လည်း မဟုတ်၊ ဆိုးသည်လည်း မမည်၊ အလယ်အလတ်၌ တည်သော သာမန်ရိုးရိုး အကြောင်းအရာများကို စဉ်းစားကြံစည်နေသည့်အခါ၌မူ မကောင်းမကိုး ရိုးရိုးခံစားမှု ဥပေက္ခာဝေဒနာများ ဖြစ်ပေါ်လာပါသည်။

စက္ခုဒွါရစသည်၌ ဝေဒနာသုံးမျိုးဖြစ်ပုံ။ ။နှစ်သက်မြတ်နိုးဖွယ် ကောင်းသည့် အာရုံကောင်းများကို မြင်ရ၊ ကြားရ၊ နံရ၊ စားရသည့်အခါ ကောင်းသည့်ခံစားမှု သုခဝေဒနာများ ဖြစ်ပေါ်လာသကဲ့သို့ မလိုချင်ဖွယ်၊ စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ် ကောင်းသည့် အာရုံဆိုးများကို မြင်ရ၊ ကြားရ၊ နံရ စားရသည့်အခါ၌လည်း မခံသာသည့် (ဝါ) ဆင်းရဲသည့် ဒုက္ခဝေဒနာများ ဖြစ်ပေါ်လာပေသည်။

မကောင်းမဆိုး အလယ်အလတ်ရိုးရိုး မြင်နေကျ၊ ကြားနေကျ၊ နံနေကျ စသည့် အာရုံတို့ကို မြင်ရ၊ ကြားရ၊ နံရ၊ စားရသည့်အခါ၌ ကောင်းသည့်သဘော၊ မကောင်းသည့်သဘော၊ ခံသာသည့်သဘော၊ မခံသာသည့်သဘောများ မထင်ရှားချေ။ သို့သော် အာရုံကို ခံစားကာမျှ သဘောကား ရှိပေသည်။ ယင်းကဲ့သို့ မကောင်းမဆိုး ရိုးရိုးအလယ်အလတ် ခံစားမှုသဘောသည် ဥပေက္ခာဝေဒနာပင် ဖြစ်ပါသည်။

သုတ္တန်နှင့် အဘိဓမ္မာ။^၁ ။အထက်တွင် စက္ခုဒွါရ စသော ဒွါရခြောက်ပါး လုံး၌ ဝေဒနာသုံးမျိုးလုံး ဖြစ်ပုံကိုဖော်ပြထားခြင်း မှာ သုတ္တန်ဒေသနာတော်များအရ ဖော်ပြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ မဇ္ဈိမ-နိကာယ်၊ ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိတော်ဆဆက္ကသုတ်စသည်၌ မြင်ခိုက်၊ ကြားခိုက်၊ နံခိုက် စသည်တို့၌ ဝေဒနာသုံးမျိုးလုံး ဖြစ်ပုံကို ဘုရားရှင်ဟောတော်မူ ထားပါသည်။ သို့ရာတွင် အဘိဓမ္မာဒေသနာ၌မူ စက္ခုဒွါရစသည့် မြင်သိ စိတ် စသည်တို့ ဖြစ်လာသည့်အခါ ယင်းမြင်သိစိတ် စသည်နှင့်အတူ ယှဉ်တွဲ ပါရှိသည့် ဝေဒနာမှာ သုခလည်း မဟုတ်၊ ဒုက္ခလည်း မဟုတ်၊ ဥပေက္ခာ ဝေဒနာသာ ဖြစ်သည်။ သုခဝေဒနာနှင့် ဒုက္ခဝေဒနာတို့သည် ကာယဒွါရ၌ ဖြစ်သည့် တွေ့သိစိတ် (ကာယဝိညာဏ်) နှင့် သာ ဖြစ်သည်ဟု ဟောတော် မူထားပါသည်။

သို့ဖြစ်၍ ဤနေရာတွင် သုတ္တန်နှင့် အဘိဓမ္မာ ပညိသကဲ့သို့ ရှိနေပါ သည်။ အပုန်စင်စစ် အဘိဓမ္မာဒေသနာတွင် စက္ခုဝိညာဏ် (မြင်သိစိတ်) ဖြစ်ခိုက်ကို ရည်ညွှန်းဟောထားခြင်းဖြစ်၍ သုတ္တန်ဒေသနာ၌မူ စက္ခု ဝိညာဏ် ခေါင်းဆောင်သော စိတ်ဖြစ်စဉ် (စက္ခုဝိညာဏာဝိထိ) တွင် ပါဝင် သော ဇောအခိုက်အတန့်ကို ရည်ညွှန်းဟောထားခြင်း ဖြစ်ရကား တရား တော်နှစ်ခု ညီညွတ်ပါသည်။ ဇောအခိုက်၌မူ ဝေဒနာသုံးမျိုးလုံး ဖြစ်နိုင် ပါသည်။

၁။ အနတ္တလက္ခဏသုတ် တရားတော်ကြီး၊ ၃၅။

၂။ ဝေဒနာ၏ ဆောင်ရွက်မှုကိစ္စ(ရသ)

ဝေဒနာစေတသိက်သည် အာရုံ၏အရသာခံစားမှုကို ဆောင်ရွက်သည်။^၁

ဤ၌ ဝေဒနာစေတသိက်၏ သဘောလက္ခဏာနှင့် ဆောင်ရွက်မှုကိစ္စ (ရသ) တို့သည် “အာရုံ၏ အရသာကို ခံစားမှု” တခုတည်းဖြစ်၍ တူညီကြသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဝေဒနာ၏ ရသကို မရှင်းပြတော့ပါ။ လက္ခဏာ ပိုင်းတွင် ရှင်းပြခဲ့သည့်အတိုင်း မှတ်သားရန် ဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် လက္ခဏာပိုင်းတွင် မပါရှိသေးသည့် အဓိပ္ပာယ်များကိုမူ ဤရသပိုင်းတွင် ဖြည့်စွက်ရှင်းလင်း ရေးသားပါမည်။

ဝေဒနာစေတသိက်သည် အာရုံ၏အရသာကို ခံစားသည်ဟု ဆိုခြင်း မှာ- သာမန်အားဖြင့် ဆိုခြင်းဖြစ်ပေသည်။ အလူးအားဖြင့်ကား- သုခ ဝေဒနာသည် အာရုံခံကောင်းကိုခံစား၍ ဒုက္ခဝေဒနာက အာရုံဆိုးတို့ကို ခံစားခြင်းကိစ္စကို ဆောင်ရွက်သည်။ ဥပေက္ခာဝေဒနာကမူ မကောင်း မဆိုး သာမန်မိုးမိုးအာရုံကို ခံစားကာယျ သဘောဖြစ်ပါသည်။ ဤနေရာ၌ ထိုဝေဒနာသုံးပါးတို့ ဖြစ်ပေါ်ခံစားပုံကို ဥပမာပုံဆောင်၍ ဆက်လက် ရှင်းပြပါမည်။

သုခဝေဒနာနှင့် သောရေယျသဋ္ဌေးသား။^၂ ။ဗုဒ္ဓရှင်တော်ဘုရား သက် တော်ထင်ရှားရှိစဉ်အခါက

သောရေယျမြို့၌ သောရေယျအမည်ရှိသော သဋ္ဌေးသားတဦး ရှိပါသည်။ မိဘများနှင့်အတူနေသော်လည်း အိပ်ထောင်သည်ဖြစ်၍ သားနှစ်ယောက် ဖခင်ဖြစ်ပါသည်။ တနေ့တွင် သောရေယျ သဋ္ဌေးသားသည် သူငယ်ချင်း တယောက်ကိုခေါ်၍ ယာဉ်စီးကာ အခြံအရံများနှင့် ရေကူးရန် မြို့ပု ထွက်လာခဲ့၏။ ထိုအချိန်တွင် အရှင်ပဟာကစူဠ်းပထေရ်သည် သောရေယျ မြို့တွင်းသို့ ဆွမ်းခံဝင်ရန် မြို့ပြင်တွင်သင်္ကန်းရုံခန့်ခိုက် ဖြစ်သည်။ အရှင်

၁။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၅၂။
၂။ ဓမ္မဒဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၀၇။

မဟာကစွည်းမထေရ်ကား... အလွန်ချောမောလှပ၏။ အသားအရေမှာ ရွှေအဆင်းကဲ့သို့ ဝါဝင်းနေသည်။ သောရေယျ သဌေးသားသည် မြို့ပြင် အထွက်တွင် အရှင်မဟာကစွည်းမထေရ်ကို ရွတ်တရက် မြင်လိုက်ရာ နှလုံး သားတွင် တမူးခံစားလိုက်ရ၏။ စိတ်နှလုံး ချမ်းမြေ့သွား၏။ ကြည့်လို့ မြင်လိုမဝအောင် ဖြစ်၏။ ယင်းကဲ့သို့ သောရေယျ သဌေးသားသန္တာန်၌ ကြည့်လို့ မြင်လိုကောင်းခြင်း၊ စိတ်ချမ်းသာခြင်းသည် သုခဝေဒနာပင် ဖြစ်သည်။

ယင်းသို့ သုခဝေဒနာဖြစ်ပေါ်ပြီးမှ “ဝေဒနာ ပစ္စယာ တဏှာ” ဆိုသည့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် တရားတော်အတိုင်း ထိုအရှင်မဟာကစွည်း မထေရ်ကဲ့သို့ ချောမောလှပသူမျိုးကို လိုချင်ခြင်း၊ အရှင်မဟာ ကစွည်းမထေရ်ကိုပင် လိုချင်ခြင်းဆိုသည့် တဏှာ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ထို့ကြောင့် သောရေယျ သဌေးသားသည် “ဒီပထေရ်သည် ငါ့အမျိုးသမီးဖြစ်ယင် ကောင်းမှာပဲ၊ ငါ့အမျိုးသမီးဟာ ဒီမထေရ်လို လှပချောမောယင် သိပ်ကောင်းမှာပဲ” လို့ စိတ်ထဲတွင် ပြစ်မှားမိလိုက်သည်။ ဤသို့ ရဟန္တာမထေရ်မြတ်ကို ပြစ်မှားမိတဲ့မနောကံကြောင့် သောရေယျသဌေးသားမှာ ယောက်ျားဘဝမှ မိန်းမဘဝသို့ ချက်ခြင်း ပြောင်းလဲသွားရလေသည်။

ပဋ္ဌာစာရိသဌေးသမီးနှင့်ဒုက္ခဝေဒနာ ။ ။ ပဋ္ဌာစာရိသဌေးသမီးဆိုလျှင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တိုင်းလိုလို သိကြပါသည်။ ပဋ္ဌာစာရိသဌေးသမီး ခံစားရသည့် ဒုက္ခဝေဒနာ၏ချက်ကား အလွန်ပြင်းထန်လှပါသည်။ အဝတ်မကပ် ရူးသွပ်သည့်ဘဝသို့ရောက်သည့်အထိ ဒုက္ခဝေဒနာကို ခံစားရသည်။ သူသည် ဒုတိယသားကို ပွေးဖွားရန်အတွက် မိဘဆွေမျိုးများထံ ပြန်လာစဉ် လမ်းတွင်လေကြီးမိုးကြီး မိပြီး အားကိုးရာလင်ယောက်ျားမှာမြွေကိုက်ခံရ၍သေဆုံးသွားရရှာသည်။ မိဘများထံ ဆက်လက်ပြန်လာသည့်အခါ မှာလည်း လမ်းတွင်ပွားပြိုးစသားငယ်ကို စွန်ချိသွား၍ သားကြီးမှာ ရေထဲမျောပါ သွားပြန်သည်။

ဝေဒနာစေတသိက်

နောက် လွန်ခဲ့တဲ့ညကပင် မိဘနှစ်ပါးနှင့် မောင်ဖြစ်သူပါ သုံးယောက်လုံး အိမ်ပိသေဆုံးသွားသည့်ဘဝကို ကြားရပြန်သည်။ ထိုအခါ ဗဒ္ဓာစာရိ မှာ အဝတ်မကပ် ရူးသွပ်သည့်ဘဝသို့ ရောက်သွားရရှာသည်။ ဤသို့ ဒုက္ခ ဝေဒနာဖြစ်ပေါ်ပုံသည် ဗဒ္ဓာစာရိသဋ္ဌေးသမီး၌ အလွန်ထင်ရှားသိသာ ပါသည်။

ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် မဟာသင်္ခယဏ္ဍား။ ။စိတ်ချမ်းသာ သည်လည်း မးကုတ်၊ စိတ်ဆင်းရဲသည် သည်းမဟုတ်၊ ဝမ်းသာသည်လည်းမဟုတ်၊ ဝမ်းနည်းသည်လည်းမဟုတ်ပဲ မထင်မရှား ခံစားရသည့် ဝေဒနာကား ဥပေက္ခာဝေဒနာဖြစ်သည်။

အကုသိုလ်အရာတွင် စိတ်မပါပဲ ဝတ်ကျေတန်းကျေ ပြုလုပ်ရသည့် မကောင်းမှုမျိုး၊ အလှူဒါနပြုရာတွင် ပင်ကိုယ်က သဒ္ဓါတရားနည်းပါးသော် လည်း အများလုပ်၍ မနေသာ မလွဲသာသည့်အတွက် ရောစွက်ပြုလုပ်ရ သောကုသိုလ်မျိုး၊ ပင်ကိုယ်က သဒ္ဓါတရားကောင်းသူ ဖြစ်ပါသော်လည်း မိမိဘာသာသဒ္ဓါ ပြုရသည်မဟုတ်ပဲ မနေသာအောင် သူတပါးတို့က ပြော ဟောသဖြင့် ငါးမူး၊ တကျပ်၊ နှစ်ကျပ်စသည်တို့ကို အောင်အည်း ပါဝင်လှူ ဒါန်းရသည့် ကုသိုလ်မျိုး၊ အမိ အဖညီအစ်ကို မောင်နှမတို့သေ၍ မလွဲသာ မရှောင်သာပဲ ပြုရသည့် ကုသိုလ်မျိုးတို့သည် ဥပေက္ခာဝေဒနာ ကုသိုလ် မျိုးဖြစ်သည်။

သိလကုသိုလ်ခံယူရာတွင် သူတပါးအလှူပွဲ၌ တခါတရံ စိတ်မပါလှပဲ အများနှင့်တွဲ၍ ခံယူဆောက်တည်ရသော ငါးပါးသီလမျိုး၊ သူတပါးတို့က တွန်းလွန်းသဖြင့် စိတ်မပါတပါ ခံယူဆောက်တည်ရသော ဥပုသ်သီလမျိုး၊ မိဘဆရာသမားတို့၏ ဝေယျာဝဂ္ဂများကို ဝမ်းဝယ်မငြောင့် စိတ်မှာ စောင့်၍ ဆောင်ရွက်ရသည့် သိလကုသိုလ်မျိုးတို့သည်လည်း ဥပေက္ခာ ဝေဒနာကုသိုလ်မျိုးဖြစ်ပါသည်။

ဘာဝနာကုသိုလ်အရာ၌လည်း ပျင်းပျင်းရိရိနှင့် အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တလက္ခဏာရေးသုံးပါးကို ပွားများခြင်း၊ ရတနာသုံးပါးဂုဏ်ကို အောင်မေ့တချက်၊ မေ့တချက်နှင့် ပုတီးစိပ်ခြင်း၊ တသမ်းသမ်းတဝေဝေနှင့် ပရိတ်ရွတ်ခြင်း၊ မေတ္တာပို့ခြင်း၊ တငိုက်ငိုက်နှင့် ဘုရားရှိခိုးခြင်း၊ ပျင်းပျင်းရိရိနှင့် ပရိယတ္တိစာပေကျက်အံခြင်း စသည်တို့သည် ဥပေက္ခာဝေဒနာများ ဖြစ်ကြသည်။ ဤဥပေက္ခာဝေဒနာများကား အညံ့စားဥပေက္ခာဝေဒနာများ ဖြစ်ပါသည်။

ကုသိုလ်ရေး၌ အားမရနိုင်လောက်အောင် အကြီးအကျယ် အလိုဆန္ဒ ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်သောဥပေက္ခာဝေဒနာမျိုးကား အမြတ်စား ဥပေက္ခာဝေဒနာပင်ဖြစ်သည်။

ဥပမာ-အလောင်းတော် ပဟာသင်္ခယုဏ္ဏားကြီးသည် သပာဓိတရားကြီးမား၍ ကုသိုလ်ရေး၌ပြု၍ အားမရနိုင်လောက်အောင် အဇ္ဈာသယဆန္ဒ ဓာတ် ပြင်းထန်သူ ဖြစ်သည်။ ဗာဟိရဂုဏ်ပစ္စည်းများကို လှူဒါန်းရသည်ကို မရောင်ရဲ မကျေနပ်နိုင်၊ ခန္ဓာကိုယ်တွင်း ပစ္စည်းများဖြစ်သည့် ခြေ၊ လက်၊ အင်္ဂါ၊ နား၊ နှာခေါင်း၊ မျက်စိစသည်တို့ကို လှူရမှ ရောင်ရဲတင်းတိမ်နိုင်သူဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် သိကြားမင်းဖန်ဆင်းပေးသော ရတနာမဏ္ဍပ်ကြီး၌ ဘုရားအမှူးရှိသော သံသာတော် လေးသိန်းတို့ကို ခုနစ်ရက်ပတ်လုံး ဂဏာနို့ ဆွမ်းဖြင့်လှူဒါန်းပါသော်လည်း ဝမ်းမြောက်မှု သောမနဿဝေဒနာ မဖြစ်၊ သာမန်ခံစားမှုဥပေက္ခာဝေဒနာသာ ဖြစ်ရလေသည်။

ထို့အတူ ပဟာသိဝိရာဇ်မင်းကြီးသည်လည်း တနေ့လျှင် အသပြာငါးသိန်းကုန်၊ ငါးသိန်းကုန်အသက်ထက်ထုံး လှူဒါန်းရသော်လည်း တကြိမ်တခါမျှဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာမှုမဖြစ်၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာသာဖြစ်ရလေသည်။

ဖဿစသည်တို့ ဝေဒနာအပည်ပရနိုင်ပုံ ။ ။ ဤနေရာ၌ အာဂ္ဂုဏ်အရသာခံစားပူကို ဝေဒနာဟု ခေါ်လျှင် ဝေဒနာနှင့်အတူ ဖြစ်ကြသည့် ဖဿ၊ သညာစသော စေတသိက်များ

၁။ အဘိဓမ္မတ္ထိဘာဝိနိဒ္ဓိကာ၊ ၁၀၅။

သည်လည်း အာရုံ၏အရသာကို ခံစားကြသည်ဖြစ်၍ ယင်းစေတသိက်တို့ ကိုလည်း ဝေဒနာဟုခေါ်သင့်သည်မဟုတ်လောဟု မေးနိုင်၏။ အဖြေကား ဖဿ၊ သညာစသော စေတသိက်တို့သည် အာရုံ၏ အရသာကို ခံစားကြ သည်ဟုဆိုရသော်လည်း မိမိတို့၏အာရုံကို တွေ့ထိမှုကိစ္စ၊ အမှတ်ပြုမှုကိစ္စ စသည်တို့ကို ငဲ့နေရသောကြောင့် မပြောပုံဖွယ် အနည်းငယ် တစိတ် တဒေသမျှကိုသာ ခံစားနိုင်ကြသည်။ ဝေဒနာစေတသိက်မှာမူကား ခံစား မှုသည်ပင် မိမိကိစ္စဖြစ်၍ အာရုံ၏အရသာကို အားရှိပါးရှိ အစိုးတရအလုံး စုံကို ခံစား၏။ ထို့ကြောင့် ထိုစေတသိက်ကိုသာ ဝေဒနာဟုခေါ်ခြင်းဖြစ် ပါသည်။

ဥပမာအားဖြင့် ဘုရင်မင်းမြတ် စားတော်ကဲတို့နှင့်တူပါသည်။ တူပုံ မှာ ဘုရင်မင်းမြတ်အား နေ့စဉ်မပြတ် ပွဲတော်ဆက်ရသော စားတော်ကဲ သည် ဘုရင်ရွှေတော်မှောက်သို့ ရောက်သောအခါ ပွဲတော်များ၌အဆိပ် အတောက်များပါမပါကို ဘုရင်အံ့ပို့ရန် ပွဲတော်ပါ ထမင်းဟင်းလျာတို့မှ အနည်းငယ်၊ အနည်းငယ်မယူ၍ စားပြရလေသည်။ ယင်းကဲ့သို့ စားတော် ကဲက စားပြပြီး အဆိပ်မပါပုန်းသိပ္ပံ ဘုရင်မင်းပြတ်သည် ပွဲတော်ပါ ဘောဇဉ်များကို အားပါးတရ ဝေအောင်ပွဲတော် တည်လေသည်။

ဤဥပမာ၌ ပွဲတော်ပါဘောဇဉ်များကို အားပါးတရ ဝေလင်မစားရ၊ အနည်းငယ် မြည်းရုံသာမြည်းရသော စားတော်ကဲနှင့် အာရုံ၏အရသာကို တစိတ်တဒေသ ခံစားရသော ဖဿ၊ သညာစေတသိက်တို့ တူကြသည်။ အလိုရှိတိုင်း အစိုးတရ ပွဲတော်တည်ရသော ဘုရင်မင်းပြတ်နှင့် အာရုံ၏ အရသာကို အစိုးတရပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် ခံစားရသော ဝေဒနာ စေတသိက်တို့ တူ ကြပါသည်။

၃။ ဝေဒနာစေတသိက်၏ပစ္စုပဋ္ဌာန်

ဝေဒနာစေတသိက်သည် “ကိုယ်၊ စိတ်တို့၌ဖြစ်၍ သာယာအပ်သော တရား၊ နှိပ်စက်နာကျင်တတ်သောတရား၊ ငြိမ်သက်သောတရားဟု လေ့ လာရှုမှတ်သူတို့၏ဉာဏ်၌ ရှေးရှုထင်မြင်လာသော အခြင်းအရာရှိ၏။”

ဤပြဆိုချက်သည် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ၊ ခန္ဓနိဒ္ဒေသ၌ ဖွင့်ဆိုထားသည့် ဝေဒနာငါးမျိုး၏ ပစ္စုပဋ္ဌာန်တို့ကို တခုတည်းပေါင်း၍ စုစည်းပြထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထိုစုစည်းပြဆိုချက်ကို ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ ပြရလျှင်-

- (၁) သုခဝေဒနာသည် ကိုယ်၌ဖြစ်၍ သာယာအပ်သော တရားဟုလည်းကောင်း၊
- (၂) ဒုက္ခဝေဒနာသည် ကိုယ်၌ဖြစ်၍ နှိပ်စက်တတ် နာကျင်တတ်သော တရားဟုလည်းကောင်း၊
- (၃) သောမနဿ ဝေဒနာသည် စိတ်၌ဖြစ်၍ သာယာအပ်သော တရားဟုလည်းကောင်း၊
- (၄) ဒေါမနဿဝေဒနာသည် စိတ်၌ဖြစ်၍ နှိပ်စက်နာကျင်တတ်သော တရားဟုလည်းကောင်း၊

(၅) ဥပေက္ခာဝေဒနာသည် ငြိမ်သက်သောတရားဟုလည်းကောင်း၊ လေ့လာရှုမှတ်သူတို့၏ ဉာဏ်တွင် ရှေးရှုထင်မြင်လာသော အကြိမ်းအရာရှိပေသည်။

သာယာအပ်သောတရားဟုထင်ပုံ။ ။ပူအိုက်နေစဉ် လေအေး၊ ရေအေး ကလေးများဖြင့် တွေ့ထိလိုက်ရသည့် အခါ နေသာထိုင်သာရှိပြီး ကောင်းသွား၏။ အလွန်ချမ်းအေးနေစဉ် ပူနွေးသည့် ဂွမ်းစောင်၊ သိုးမွေးစောင်ကြီးပျားကို ခြုံလိုက်ရသည့်အခါ၌လည်း နွေးသွား ချမ်းသာသွား၏။ ယင်းသို့ကောင်းမွန်သော အတွေ့ ဖောဋ္ဌဗျာရုံသည် ကာယပသာဒရုပ်များကိုတွေ့ထိ၍ ကိုယ်ခန္ဓာ၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော ခံသာသောသဘော၊ ချမ်းသာသော သဘော၊ နေသာထိုင်သာရှိသော သဘောများကို သုခဝေဒနာဟုခေါ်၍ နှလုံးအိမ်၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဝမ်းမြောက်မှု၊ ချမ်းသာမှုများကို သောမနဿ ဝေဒနာဟု ခေါ်သည်။ ဤကဲ့သို့ ကိုယ်ထဲ၊ စိတ်ထဲ၌ ခံသာမှု၊ ချမ်းသာမှုသဘော ပေါ်လာသည့်

အခါ ဝေဒနာသဘောကို ရှုမှတ်လေ့လာနေသည့် ပုဂ္ဂိုလ်၏ဉာဏ်၌ ဤ သုခဝေဒနာ၊ သောမနဿဝေဒနာများသည် သာယာဖွယ်ကောင်းသည့် တရားများပေတည်းဟု ထင်မြင်လာပေသည်။

နှိပ်စက်နာကျင်တတ်သော တရားဟုထင်ပုံ။ ။မကောင်းသော အတွေ့များနှင့် တွေ့ထိပြီး နာကျင်ကိုက်ခဲမှု၊ မူးဝေမှု၊ ညောင်းမှု၊ ပူမှု၊ ချမ်းပူ၊ မောပန်းမှု၊ ယားယံမှု ထုံကျင်မှု၊ အောင်မှုအစရှိသော ကိုယ်ထဲ၌ပင်သံသာမှုဟူသမျှတို့ကို ဒုက္ခဝေဒနာဟုခေါ်သည်။ စိတ်နှလုံးထဲ၌ မချမ်းသာမှု၊ စိတ်ဆင်းရဲမှုတို့ကို ဒေါမနဿဝေဒနာဟုခေါ်သည်။

ဤသို့ ကိုယ်ထဲ၊ စိတ်ထဲ၌ ပင်သံသာမှု၊ ဆင်းရဲမှု သဘောပေါ်လာသည့် အခါ ဝေဒနာသဘောကို ရှုမှတ်လေ့လာနေသည့် ပုဂ္ဂိုလ်၏ဉာဏ်၌ ဤ ဒုက္ခဝေဒနာ၊ ဒေါမနဿဝေဒနာများသည် နာကျင်တတ်သောတရား၊ နှိပ်စက်တတ်သောတရားများပေတည်းဟု ထင်မြင်လာပေသည်။

ငြိမ်သက်သောတရားဟု ထင်မြင်ပုံ။ ။မကောင်းမဆိုး အလယ်အလတ် ရိုးရိုး မြင်နေကြ၊ ကြားနေကြ အာရုံစသည်တို့ကို မြင်ရ၊ ကြားရသည့်အခါ စသည်မှာတော့ ကောင်းသည်၊ ခံသာသည်ဟူ၍လည်း မထင်ရှား၊ အခံရခက်သည်၊ ဆင်းရဲသည်ဟူ၍လည်း မထင်ရှားချေ။ သို့သော် မကောင်းမဆိုး ရိုးရိုးအလယ်အလတ် ခံစားမှုသဘောကတော့ ရှိပေသည်။ ထိုသို့ဆင်းရဲသည်လည်း မဟုတ်၊ ချမ်းသာသည်လည်းမဟုတ်သော ခံစားပူသဘောကို ဥပေက္ခာဝေဒနာဟု ခေါ်သည်။ ထိုဥပေက္ခာဝေဒနာသည် အမှိုက်မှောင်ကဲ့သို့ (ဝါ) မှောင်ထဲရှိသော ဝတ္ထုပစ္စည်းကဲ့သို့ မထင်မရှားချေ၊ ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သိနိုင်ခဲ၏။ သို့သော် ချမ်းသာမှု၊ ဆင်းရဲမှုတို့ ပျောက်ကင်းသွားသည်အခါ၌ ပျောက်ကင်းသွား

သော ချမ်းသာမှု၊ ဆင်းရဲမှုတို့မှ တခြားတပါးဖြစ်သော အလတ်စား ခံစားမှုသဘောသည် ဥပေက္ခာဝေဒနာတည်းဟု မိဂပဒဝဋ္ဋနည်းဖြင့် မှန်းဆ၍သိရသည်။

မိဂပဒဝဋ္ဋနည်းဆိုသည်မှာ “ကျောက်ဖျာကြီး၏တဘက်တွင် သမင် ၏အတက်ခြေရာ အခြားတဘက်တွင် အဆင်းခြေရာတို့ကို ကွေ့ရလျှင် ကျောက်ဖျာပေါ်၌ သမင်ခြေရာ မတွေ့ရသော်လည်း ကျောက်ဖျာပေါ်၌ ခြေရာမထင်ကောင်း၍ ခြေရာမထင်သည်၊ သင်က ကျောက်ဖျာပေါ်တွင် ဖြတ်သွားသည်”ဟု မှန်းဆသိရသောနည်းဖြစ်သည်။ (မိဂ = သမင် + ပဒဝ- ဋ္ဋန = ခြေရာ။)

ဤနေရာ၌ ဥပေက္ခာဝေဒနာဖြစ်ပေါ်မှုသည် အလွန်သိမ်မွေ့ ငြိမ်သက် သောကြောင့် မထင်ရှား မသိသာသော်ငြားလည်း နာမှု၊ ကျင်းစသော ရှေးဒုက္ခဝေဒနာ ပျောက်ကင်းသွားပြီး နောက်တဖန်ခံသာမှု သုခဝေဒနာ သို့မဟုတ် မခံသာမှု ဒုက္ခဝေဒနာ မဖြစ်ပေါ်သေးမီအတွင်း၌ ခံစားမှုမထင် ရှားသော်လည်း အလတ်စားအာရုံ၌ အလတ်စားအခြင်းအရာအားဖြင့် ခံစားသောဝေဒနာတမျိုးရှိရာသည်၊ ထိုဝေဒနာသည် ဥပေက္ခာဝေဒနာပင် တည်းဟု (မျက်မှောက်ထင်ရှားသိရသော သုခဝေဒနာ၊ ဒုက္ခဝေဒနာတို့ကို ထောက်ဆ၍) သိရပေသည်။

ဤဥပမာ၌ သမင်၏အတက်ခြေရာ၊ အဆင်းခြေရာတို့နှင့် ဒုက္ခဝေဒနာ သုခဝေဒနာတို့တူကြသည်။ ကျောက်ဖျာပေါ်တွင်ဖြတ်သွားသော မမြင် ရသည့်သမင် ခြေရာနှင့် ခံစားမှုမထင်ရှားသော ဥပေက္ခာ ဝေဒနာတို့ တူကြသည်။

ဤကဲ့သို့ ဥပေက္ခာဝေဒနာ ဖြစ်ပေါ်မှုသည် အလွန်သိမ်မွေ့ နူးညံ့လှ သောကြောင့် ဝေဒနာသဘောကို ရှုမှတ်လေ့လာနေသည့် ပုဂ္ဂိုလ်၏ဉာဏ်ကို ဤဥပေက္ခာဝေဒနာသည် ငြိမ်သက်သော သဘောတရားပေတည်းဟု ထင် ပြင်လာပေသည်။

ဝေဒနာစေတသိက်

၄။ ဝေဒနာစေတသိက်၏အနီးဆုံးအကြောင်း(ပဒဋ္ဌာန်)

ဝေဒနာစေတသိက်ကို ဖြစ်ပေါ်လာစေသော အကြောင်းများအနက် အနီးကပ်ဆုံး သေ အကြောင်းတစ်ခုမှာ ဖဿ စေတသိက်ဖြစ်ပါသည်။^၁

ဖဿကြောင့် ဝေဒနာဖြစ်ပေါ်ပုံကို ဖဿစေတသိက်၏အကျိုး ပစ္စု- ပဋ္ဌာန်အခန်း၌ အကျယ်ရှင်းပြခဲ့ပါသည်။ သို့အတွက် ဤနေရာ၌ သဘော ချင်းတူသဖြင့် သိသာရုံမျှသာ ဖော်ပြပါတော့မည်။

“မျက်စိအကြည်ခတ်နှင့် ရူပါရုံတို့ကိုလည်းကောင်း၊ နား အကြည်ခတ်နှင့် သဒ္ဓါရုံတို့ကိုလည်းကောင်း၊ နှာခေါင်းအကြည် ခတ်နှင့် ဂန္ဓာရုံတို့ကိုလည်းကောင်း၊ လျှာအကြည်ခတ်နှင့်ရသာရုံ တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ကိုယ်အကြည်ခတ်နှင့် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့ကို လည်းကောင်း၊ စိတ်နှလုံးနှင့် စိတ်ကူးအာရုံတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဖာစွဲပြု၍ မြင်သိစိတ်၊ ကြားသိစိတ်၊ နှံသိစိတ်၊ စားသိစိတ်၊ ကြားသိ စိတ်၊ ထိသိစိတ်၊ ကြံသိစိတ်ဟူသော ဝိညာဏ်ခြောက်ပါး ဖြစ်ပေါ် လာသည်။ ဝတ္ထု၊ အာရုံ၊ ဝိညာဏ်သုံးပါး ဆုံဝိခြင်းကြောင့် အာရုံကို ဂေတုထိမှ ဖဿဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဖဿ ဖြစ်ပေါ်လာသောကြောင့် ခံစားမှုဝေဒနာဖြစ်လာ၏။”

“သုရိယကန္တာ၊ ကျောက်လောင်စာနှင့်၊ ရောင်ဝါဝင်းထိန်း၊ နေအရှိန်သည်၊ အကြောင်းစုံ၍ ပေါင်းဆုံမိသည်ရှိသော် ကျောက် နှင့် နေတို့မှာ မီးမရှိသော်ငြားလည်း ခတ်သဘောအလျောက် မီးထတောက်လာသကဲ့သို့ ထိုအတူ၊ အာရုံစုံစု၊ သိမှုသဘော၊ စိတ်ဟူသောခတ်တမျိုးသည် အခွင့်သာလျှင်၊ သင့်ရာပေါ်ရေး၊ စုဝေးသောအား၊ ထင်ရှားရှိနေပြီ မဟုတ်ပါသော်လည်း၊ ဝတ္ထု၊ အာရုံ၊ စသည်ဆုံ၍၊ ကြုံတွေ့ကြသည်ရှိသော်၊ မကြုံစတောင်း၊ မယုံကောင်းမျှ၊ အကြောင်းလျော်စွာဖြစ်ပေါ်၍ လာရပေသည်”။^၂

၁။ မာဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၅၉။
၂။ သံ၊ ၁၊ ၃၀၀။
၃။ သင်္ခေပ၊ ၂။

အထက်ပါဒေသနာတော်နှင့် အဆိုအမိန့်များအရ ဝတ္ထုရူပ (သို့မဟုတ်) ပသာဒခေါ်သော အကြည်ဓာတ်အခံဓာတ်များတွင် ရူပါရုံစသော အာရုံ ဓာတ်အတိုက်ရဓာတ်များလာတိုက် လာထင်သည့်အခါမူလက အခံဓာတ်နှင့် အတိုက်ဓာတ်တို့တွင် စိတ်ဝိညာဏ်ဟုခေါ်သည့် ဓာတ်တမျိုး မရှိသော်ငြား လည်း ဓာတ်သဘောအလျောက် မီးထတောက်သည့်ပမာ သိမှုခေါ်သည့် ဝိညာဏဓာတ်တမျိုး ဖြစ်ပေါ်လာပေသည်။ ဤသို့ အခံဓာတ် (ဝတ္ထု) အတိုက်ဓာတ် (အာရုံ) နှင့်အသိဓာတ် (ဝိညာဏ်) တို့သုံးမျိုးပေါင်းဆုံမိသည့် အခါ အာရုံကိုဓာတ်ခိုက်သကဲ့သို့ တွေ့ထိမှုဆိုသည့် ဖဿသဘောတရား လည်း ပေါ်လာပါသည်။ ဤနေရာ၌ ဖဿစေတသိက်ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းသည် ထိုဝတ္ထု အာရုံ၊ ဝိညာဏ်သုံးပါးတို့ ပေါင်းဆုံမိပြီးမှ ပေါ်လာသည်မဟုတ်၊ ဖဿသည် စေတသိက်ဖြစ်သောကြောင့် ဝိညာဏဓာတ်ပေါ်သည်နှင့်တပြိုင်နက် ထိုဝိညာဏဓာတ်နှင့်အတူ ဖဿပါလာခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုသုံးပါး ဆုံမိသည်နှင့် တပြိုင်နက် ဖဿက မိမိတွေ့ထိရသော အာရုံ၏ အရသာကို မ ပေါ်ပေါ်အောင် ကြိတ်နယ်ထုတ်ဆောင် ပေးသည်။

ဖဿကြိတ်နယ် ထုတ်ပေးသဖြင့် ပေါ်ထွက်လာသည့်အာရုံ၏ အရသာ ကို ကောင်းလျှင် ကောင်းသည့် အလျောက်၊ မကောင်းလျှင် မကောင်း သည့်အလျောက် ခံစားသည့် ဝေဒနာ တရား ပေါ်လာရသည်။ နှစ်သက် သာယာဖွယ် ကောင်းသော ဣဋ္ဌာရုံနှင့် တွေ့လျှင် ရှင်ရှင်လန်းလန်း ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာ ခံစားသော သုခဝေဒနာ သောမနဿ ဝေဒနာများ ဖြစ်၏။ ထိုအခါ ယင်းဝေဒနာတို့နှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ပြုံးပြုံး ရှင်ရှင် ကြည်ကြည်လင်လင် ဖြစ်နေပေသည်။

မသာယာဖွယ်၊ မုန်းဖွယ်၊ ရှုံဖွယ်ကောင်းသော အနိဋ္ဌာရုံနှင့် တွေ့ကြုံလျှင် ညှိုးညှိုးနွမ်းနွမ်း ကိုယ်စိတ်မချမ်းပသာ ဖြစ်မှုကို ခံစားသော ဒုက္ခဝေဒနာ ဒေါမနဿ ဝေဒနာများဖြစ်၏။ ထိုအခါ ယင်းဝေဒနာ တို့နှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ညှိုးညှိုးနွမ်းနွမ်းနှင့် ပျက်နှာ မသာယာ ဖြစ်၍နေပေသည်။

ဝေဒနာစေတသိက်

၆၅

ဤသို့ ဖဿက အာရုံကို တွေ့ထိမှုအာရုံ၏ အရသာပေါ်အောင် ဖိညှစ်ကြိတ်နယ်ပေးပါမှ အာရုံ၏ အရသာကို ခံစားမှုဆိုသည့် ဝေဒနာ ဖြစ်လာနိုင်ပါသည်။

ဖဿက ဤသို့မရှုက်အောင်ပါက (ဝါ)ဖဿဘုရား မဖြစ်ပေါ်လာပါက အာရုံ၏ အရသာကို ခံစားမှုဆိုသည့် ဝေဒနာဘုရားလည်း ဖြစ်မလာနိုင်ပေ။ ထို့ကြောင့် ဖဿစေတသိက်သည် ဝေဒနာစေတသိက် ဖြစ်ပေါ်ခြင်း၏ အနီးကပ်ဆုံးသော အကြောင်း ပစ္စုပ္ပန်တရား ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် သဗ္ဗာဏဘုရားကလေးတို့ ပါဠိတော် ဝေဒနာသံယုတ် ဖဿမူလကသုတ်၌ အောက်ပါအတိုင်း အကောင်းကင်စွာဖြင့် ဖြစ်ပါသည်။

“ရဟန်းတို့၊ ဖဿကြောင့်ဖြစ်ကုန်သော ဖဿလျှင် အရင်းမူလရှိကုန်သော ဖဿဟူသော အကြောင်းရှိကုန်သော၊ ဖဿဟူသော အာရုံထက် ကပ်ရှိကုန်သော ဝေဒနာဟူသည့် ချွပ်ငြိမ်းချွပ်ငြိမ်းတို့တည်း၊ အဘယ်သုံးမျိုးတို့နည်း၊ သုခဝေဒနာ၊ ဒုက္ခဝေဒနာ၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာတို့တည်း။”

“ရဟန်းတို့၊ ချမ်းချမ်းသာသာ ခံစားပျော် အကြောင်း ဖြစ်သော ဖဿကို အစွဲပြု၍ လုနောဝေဒနာ ဖြစ်ပေါ်လာရ၏။ ထိုသုခဝေဒနာ ဖြစ်ပေါ်ကြောင်း ဖြစ်သော ဖဿတရား ချွပ်ငြိမ်း သွားမှသာ သုခဝေဒနာ ချွပ်ငြိမ်း၏။”

“ရဟန်းတို့၊ အစွဲပြု၍ ခံစားပျော် အကြောင်းဖြစ်သော ဖဿကို အစွဲပြု၍ ဒုက္ခဝေဒနာ ဖြစ်ပေါ်လာရ၏။ ထိုဒုက္ခဝေဒနာ ဖြစ်ပေါ်ကြောင်း ဖြစ်သော ဖဿတရား ချွပ်ငြိမ်းသွားမှသာ ဒုက္ခဝေဒနာ ချွပ်ငြိမ်း၏။”

“ရဟန်းတို့၊ အသင့်အတင့် ခံစားမှု၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဖဿကို အစွဲပြု၍ ဥပေက္ခာဝေဒနာ ဖြစ်ပေါ်လာရ၏။ ထိုဥပေက္ခာဝေဒနာ ဖြစ်ပေါ်ကြောင်း ဖြစ်သော ဖဿတရား ချွပ်ငြိမ်းသွားမှသာ ဥပေက္ခာဝေဒနာ ချွပ်ငြိမ်း၏။”

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

“ရဟန်းတို့၊ ဥပမာအားဖြင့် ထင်းချောင်းနှစ်ချောင်းတို့၏ အချင်းချင်းထိခိုက်မှုပေါင်းဆုံမှုကြောင့် အပူငွေ့ဖြစ်ပေါ်လာရ၏။ မီးဖြစ်ပေါ်လာရ၏။ ထိုထင်းချောင်း နှစ်ချောင်းကို တခြားစီခွဲ ထားလိုက်လျှင် ထိုထင်းချောင်း နှစ်ချောင်း ထိခိုက်ပေါင်းဆုံမှု ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် အပူငွေ့သည် ချုပ်ငြိမ်း သွား၏ (မဖြစ်ပေါ်လာနိုင်)”။

“ရဟန်းတို့၊ ဤအတူပင် ဤဝေဒနာ သုံးမျိုးတို့သည် ဖဿ ကြောင့် ဖြစ်ကုန်၏။ ဖဿလျှင် အရင်းမူလဂ္ဂိုကုန်၏။ ဖဿဟူသော အကြောင်းဂ္ဂိုကုန်၏။ ဖဿဟူသော အထောက်အပံ့ဂ္ဂိုကုန်၏။ ဖဿ ကို အစွဲပြု၍ ဝေဒနာတို့ ဖြစ်ကုန်၏။ ထိုဝေဒနာအား လျော် သော ဖဿ၏ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကြောင့် ထိုဖဿကြောင့် ဖြစ်သော ဝေဒနာတို့ ချုပ်ငြိမ်းကြကုန်၏”။

၅။ ဝေဒနာ စေတသိက်အပျိုးပျိုးပြားပုံ

ဝေဒနာတပျိုး”။ ။ သင်္ခါရတရားတို့၏ အပြုမရှိသည့် သဘောအားဖြင့် ခံစားမှု ဝေဒနာဟူသမျှသည် “ဒုက္ခဝေဒနာ” တပျိုး တည်းသာ ဖြစ်ပေသည်။

မှန်၏။ အခါတပါး၌ ရဟန်းတပါးသည် ဘုရားရှင်၏ မျက်မှောက်သို့ သွားရောက်၍—

“မြတ်စွာဘုရား၊ မြတ်စွာဘုရားသည် ဒုက္ခဝေဒနာ သုခဝေဒနာ ဥပက္ခာဝေဒနာ ဟူ၍ ဝေဒနာသုံးမျိုး ရှိကြောင်း ဟော တော်မူခဲ့ပါသည်။ နောက် ထပ်မံ၍ ‘ဝေဒနာမှန်သမျှ ဒုက္ခဝေဒနာချည်း ဖြစ်သည်’ ဟု ဟောတော်မူပြန်သည်။ ဤသို့ဟောထု၌ ရှင်တော်မြတ်ဘုရား၏ ရည်ရွယ်ချက်ကို သိလိုပါသည် ဘုရား”

ဟု လျှောက်၏။

ဝေဒနာစေတသိက်

ဘုရားရှင်က-

ချစ်သား၊ ဝေဒနာသုံးမျိုး ဟောသားပြီးလျက် နောက်
ဝေဒနာဟူသမျှ ရှိကွဝေဒနာချည်းဖြစ်သည်ဟု ထပ်မံဟောခြင်းမှာ
ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု ရှိသော သင်္ခါရကားတို့၏ မြဲခြင်း သဘော၊
ကုန်ခမ်းခြင်းသဘော၊ ပျက်စီးခြင်း သဘော၊ ဇွဲမက်စရာမရှိခြင်း
သဘော၊ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသဘော၊ ဖောက်ပြန် ပြောင်းလဲခြင်း
သဘောတို့ကို ရည်ရွယ်၍ ငါဘုရားဟောတော်မူခြင်း ဖြစ်သည်။
ဟု မိန့်တော်မူပါသည်။

ဤ၌ ဘောတော်မူလိုခြင်းမှာ - ဆင်းရဲမှုကို ခံစားသည် ဖြစ်စေ၊
ချမ်းသာမှုကို ခံစားသည်ဖြစ်စေ ခံစားမှုဟူသမျှသည် ပျက်စီးမှု မမြဲမှု၊
ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု သဘောရှိသောကြောင့် သင်္ခါရ ဒုက္ခချည်းသာ ဖြစ်
သည်ဟု အဓိပ္ပါယ်ရပါသည်။

ဝေဒနာနှစ်မျိုး?။ ။ဝေဒနာစေတသိက်သည် အာရုံ၏ အရသာကို ခံစား
ခြင်း သဘောလက္ခဏာ အားဖြင့် တမျိုးတည်း
ဖြစ်သော်လည်း ဖြစ်ပေါ်ရာ ဒွါရ၏ အစွမ်းအားဖြင့်-

(၁) ပဉ္စဒွါရိက ဝေဒနာ

(၂) မနောဒွါရိက ဝေဒနာ

ဟု နှစ်မျိုးရှိပါသည်။

ထိုနှစ်ပါးတွင် ပဉ္စဒွါရိက ဝေဒနာဆိုသည်မှာ-ဒွါရငါးပါး ကင်ရှားရှိ
နေသမျှ ကာလပတ်လုံး စက္ခုဒွါရ၊ ယောဃဒွါရ၊ ယာနဒွါရ၊ ဇိဝှိဒွါရ၊
ကာယဒွါရဟူသော ဒွါရငါးပါးကို အစွဲပြု၍ ဖြစ်ပေါ်နေသော ဝေဒနာ
ဖြစ်သည်။

မနောဒွါရိက ဝေဒနာကား အသက်ထင်ရှားရှိနေသမျှ ကာလပတ်လုံး
မနောဒွါရ၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော ဝေဒနာ ဖြစ်သည်။

၁။ သံ၊ ၄၊ ၂၅၊ ၇၃။ ဆံ၊ ၄၊ ၂၊ ၃၆၀။

ဒွါရငါးပါး၌ ဖြစ်သော ပဉ္စဒွါရိကဝေဒနာသည် မနောဒွါရိက ဝေဒနာ နောက်မှ ဖြစ်ပေါ်ပြီး ရှေးဦးစွာ ချုပ်ဆုံးသွားသည်။ မနောဒွါရိက ဝေဒနာမှာမူ ပဉ္စဒွါရိက ဝေဒနာ မဖြစ်မီ ရှေးဦးစွာဖြစ်၍ ပဉ္စဒွါရိက ဝေဒနာချုပ် ဆုံးပြီးနောက်မှ ချုပ်ဆုံးပေသည်။

မှန်၏။ ထိုမနောဒွါရိက ဝေဒနာသည် ပဋိသန္ဓေနေချိန်၌ ပဋိသန္ဓေစိတ် နှင့်အတူ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကိမ္ဘီ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ပဉ္စဒွါရိက ဝေဒနာ သည် စက္ခုဒွါရုစသည်တို့ ဖြစ်ပေါ်ရာ ပဝတ္တိအခါမှသာ ဖြစ်၍ မနောဒွါရိက ဝေဒနာထက် အဖြစ်နောက်ကျသည်။

ပထမအရွယ် အသက်(၂၀)တွင် တင်မက်ခြင်း(လောဘ)၊ ပြစ်မှားခြင်း (ဒေါသ)၊ တွေ့ဝေခြင်း(မောဟ)တို့ လွန်ကဲသဖြင့် ပဉ္စဒွါရိက၌ ဖြစ်သော (ပဉ္စဒွါရိက) သုဒ္ဓါ၊ ဒုက္ခ၊ ဥပေက္ခာ ဝေဒနာတို့သည် အလွန်အားရှိကြ၏။ အသက်(၅၀) အရွယ် ရောက်သည့်အခါ၌မူ ထိုဝေဒနာသည် တန့်နေ၏။ အသက်(၆၀) အရွယ်မှစပြီး ထိုဝေဒနာဖြစ်မှု ဆုတ်ယုတ် သွားပေ သည်။ အသက်(၈၀) (၉၀) အရွယ်၌မူ ခံစားမှု ဝေဒနာ အလွန်အလွန် အားနည်းသွားတော့သည်။ ထိုအရွယ်တွင် သက္ကဝါတို့သည် သတိလွတ်၍ ခံစားမှုဝေဒနာလည်း မပေါ်လွင် မထင်ရှားတော့ချေ။ ကြာမြင့်စွာ အတူ နေထိုင်ဘူးသူတို့ကိုပင်မသိကြတော့ကုန်။ အလွန်ထင်ရှားသော ရူပါရုံစသည် အာရုံများကိုလည်း မမြင်ကြတော့၊ အနံ့ကောင်းနှင့် အနံ့ဆိုးတို့ကိုလည်း ကောင်း၊ သာယာဖွယ်နှင့် ရှံရှာဖွယ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ အကြမ်းနှင့် အနုတို့ကို လည်းကောင်း ခွဲပြား မသိကြတော့ကုန်။ ထို(သူငယ်ပြန်)သည့်အ ချိန်တွင် အရွယ်ကြီးသူတို့အား ပဉ္စဒွါရိက ဝေဒနာသည် ပျက်စီးသွား ပေသည်။

မနောဒွါရိက ဝေဒနာမှာမူ ဆက်လက်ဖြစ်လျက် ရှိသေးသည်။ သို့သော် ထိုဝေဒနာသည်လည်း အစဉ်အတိုင်း ယုတ်လျော့သွား၍ သေခါ နီးအချိန်တွင် နှလုံးအိမ်ကိမ္ဘီ၍ တည်နေ၏။ ထိုဝေဒနာ ဆက်လက်ဖြစ်နေ သရွေ့ သက္ကဝါ အသက်ရှင် နေသေးသည်ဟုဆိုရ၏။ ထိုဝေဒနာ ဆက်လက် မဖြစ်တော့မှပင် သက္ကဝါ သေသည် ချုပ်သည်ဟု ဆိုရပေမည်။

ဝေဒနာစေတသိက်

ဝေဒနာ (၂) မျိုးနှင့် ရေကန်ကြီး ဥပမာ

ဤအဓိပ္ပာယ် ပေါ်လွင်အောင် ဥပမာ ဆောင်ပြပါမည်။ ရေဝင်ပေါက်လမ်း ငါးခုရှိသော ရေကန်ကြီး တကန်ရှိပါသည်။ ပထမ မိုးစတင်ရွာသည့်အခါ မိုးရေသည် ရေဝင်လမ်း ငါးသွယ်တို့ဖြင့် ကန်ထဲသို့ ကန်အတွင်း ရှိတွင်းများ ပြည့်သွားအောင် စီးဝင်၏။ မိုးအကြိမ်ကြိမ် ရွာသည့်အခါ ရေဝင်လမ်းတို့ ပြည့်လျှံသွားပြီး တစ်ဂါဝတ်၊ နှစ်ဂါဝတ်အထိ ရေလွှမ်းမိုးသွားလေသည်။

ထိုအချိန်တွင် ရေလွှတ်ပေါက်တို့ကို ဖွင့်၍ လယ်ယာလုပ်ငန်းတို့ကို ပြုလုပ်သည့်အခါ ကန်မှရေများ ထွက်လာ၏။ ကောက်ရိတ်ချိန် ရောက်သည့်အခါ၌မူ ကန်မှ ရေထွက်ယုတ်လျော့ အားနည်းသွားပေသည်။ ကန်တွင် ရေနည်းသွားသဖြင့် ငါးဖမ်းလို့ရမည့်အခြေပင် ရောက်လာ၏။ ထို့နောက် တွင်းထဲတွင် နှစ်ရက်သုံးရက်အထိ ရေရှိနေပေသေးသည်။ တွင်းများထဲ၌ ရေရှိနေသေးသရွေ့ ရေကန်ကြီး၌ ရေရှိ၏ဟု ဆိုရ၏။ တွင်းထဲ၌ ရေများ ခန်းသွားမှ ကန်ကြီး၌ ရေမရှိတော့ဟု ဆိုရလေသည်။

ဤဥပမာ၌ ပထမအကြိမ် မိုးစတင်ရွာ၍ ရေဝင်ပေါက်ငါးသွယ်တို့ဖြင့် မိုးရေဝင်ပြီး ကန်အတွင်းရှိ တွင်းများပြည့်သည်နှင့် ပထမဆုံးပဋိသန္ဓေ နေချိန်တွင် ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကို မှီ၍ မနောဒွါရိကဝေဒနာ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းတို့ တူပါသည်။ မိုးအကြိမ်ကြိမ် ရွာသဖြင့် ရေဝင်လမ်းငါးသွယ်တို့ ပြည့်သွားခြင်းနှင့် ပဋိသန္ဓေဒွါရိကဝေဒနာ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းတို့ တူကြပါသည်။ တစ်ဂါဝတ်၊ နှစ်ဂါဝတ်မျှ ရေလွှမ်းမိုးခြင်းနှင့် ပထမအရွယ် အသက်နှစ်ဆယ် အချိန်၌ တပ်မက်ခြင်းစသည်တို့ကြောင့် ထိုပဋိသန္ဓေဒွါရိကသုဝေဒနာစသည်တို့ လွန်ကဲအားကောင်းခြင်းတို့ တူပါသည်။ ကန်မှ ရေမထွက်သေးပဲ ကန်တွင် ရေအပြည့် တည်ရှိနေခြင်းနှင့် အသက်ငါးဆယ်အရွယ်တွင် ထိုပဋိသန္ဓေဒွါရိကဝေဒနာတို့မယုတ်လျော့ ရပ်တည်နေခြင်းတို့ တူပါသည်။

၅၀

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

ရေလွတ်ပေါက်များကို ဖွင့်၍ လယ်ယာလုပ်ငန်းတို့ဖြင့် ပြုလုပ်သည့် အခါ ရေများ ထွက်ကုန်သဖြင့် လျော့နည်းသွားခြင်းနှင့် အသက် ခြောက်ဆယ် အရွယ်မှစ၍ ထိုဝေဒနာ ဆုတ်ယုတ်လျော့နည်းသွားခြင်းတို့ တူပါသည်။ ရေလျော့နည်းသွား၍ ရေလမ်းများ၌ ရေအနည်းငယ်သာ တည်ရှိတော့ခြင်းနှင့် အသက်ရှစ်ဆယ် ကိုးဆယ်အရွယ် ပဉ္စဒွါရိကဝေဒနာ အားနည်းသွားခြင်းတို့ တူပါသည်။

တုင်းများ၌သာ ရေရှိတော့ခြင်းနှင့် ဟဒယဝတ္တုရုပ်ကိုမှီ၍ မနောဒွါရိက ဝေဒနာသာ ဖြစ်တော့ခြင်းတို့ တူ၏။ တုင်းများ၌ ရေအနည်းငယ်မျှသာ ကျန်စေကာမူ ကန်တွင် ရေရှိနေသေးသည်ဟု ဆိုရသကဲ့သို့ ထိုအတူ မနော ဒွါရိကဝေဒနာ ဆက်လက်ဖြစ်နေသေးသရွေ့ သတ္တဝါအသက်ရှင်နေသေး သည်ဟု ဆိုရပေမည်။ တုင်းများထဲ၌ ရေလုံးဝ ခန်းသွားပါလျှင် ကန်တွင် ရေမရှိတော့ဟု ဆိုရသကဲ့သို့ ထိုအတူ မနောဒွါရိကဝေဒနာ လုံးဝမဖြစ် တော့လျှင် သတ္တဝါသေပြီဟု ဆိုရပေတော့သည်။

တနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာသည်—

- (၁) ကာယိကဝေဒနာ၊
- (၂) စေတသိကဝေဒနာ၊

ဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိပါသည်။ ထိုဘုင် မောဠဗ္ဗာဂုံကို ကွေထို၍ ကိုယ်၌ဖြစ်သော ခံစားမှုသည် ကာယိကဝေဒနာ ဖြစ်သည်။ အာရုံခြောက်ပါးကို အာရုံ ပြု၍ စိတ်ထဲ၌ဖြစ်သော ခံစားမှုသည် စေတသိကဝေဒနာ ဖြစ်သည်။

ကာယိကဝေဒနာသည် ဒုက္ခဝေဒနာ၊ သုခဝေဒနာဟု နှစ်မျိုးရှိသကဲ့သို့ စေတသိကဝေဒနာသည်လည်း ဒုက္ခဝေဒနာ၊ သုခဝေဒနာဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိပေ သည်။

ဝေဒနာစေတသိက်

တနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာသည်-

(၁) သာတဝေဒနာ၊

(၂) အသာတဝေဒနာ၊

အားဖြင့် နှစ်ပါးရှိ၏။ ထိုတွင် သာယာနှစ်သက်ဖွယ်ကောင်းသော အာရုံကို ခံစားခြင်းသည် သာတဝေဒနာ မည်၏။ မသာယာဖွယ်၊ မနှစ်သက်ဖွယ် ကောင်းသော အာရုံကို ခံစားခြင်းသည် အသာတဝေဒနာ မည်၏။

ထိုသာတဝေဒနာသည် ကာယိကသာတဝေဒနာ၊ မာနသိကသာတ ဝေဒနာအားဖြင့် နှစ်မျိုးရှိသကဲ့သို့ အသာတဝေဒနာသည်လည်း ကာယိက အသာတဝေဒနာ၊ မာနသိကအသာတဝေဒနာအားဖြင့် နှစ်မျိုးရှိပေသည်။

ဝေဒနာ(၃)မျိုး။ ။ ဝေဒနာ စေတသိက်သည် အာရုံကို ခံစားခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိသော်လည်း အာရုံခံစားပုံ(၃) မျိုး ကွဲပြားသောကြောင့် ဝေဒနာလည်း အောက်ပါအတိုင်း သုံးမျိုးရှိ ပါသည်။

(၁) သုခဝေဒနာ (ချမ်းသာသုခကို ခံစားခြင်း)

(၂) ဒုက္ခဝေဒနာ (ဆင်းရဲဒုက္ခကို ခံစားခြင်း)

(၃) အဒုက္ခမသုခဝေဒနာ (ချမ်းသာလည်း မဟုတ်၊ ဆင်းရဲ လည်း မဟုတ်သည်ကို ခံစားခြင်း)

ထိုသုံးမျိုးတွင် သုခဝေဒနာဆိုသည်မှာ-မိမိ အလိုရှိအပ် နှစ်သက် မြတ်နိုးအပ်သော ဣဋ္ဌာရုံတို့နှင့် တွေ့ကြုံ ဆုံဆည်းရသည်အခါ ထိုဣဋ္ဌာရုံ ကို ခံစားခြင်းသဘော၊ ကိုယ်ယံခိတ်ထဲ၌ ခံသာသောသဘော၊ ရှင်လန်း ချမ်းစမြေသော သဘောများပင် ဖြစ်သည်။

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

မိမိတို့ အလိုမရှိအပ်။ မနှစ်သက်မှုဖြင့်နှိုးအပ်သော အနိဋ္ဌာရုံတို့နှင့်
ခတ္တုကြုံဆုံဆည်းရသည့်အခါ ထိုအနိဋ္ဌာရုံ ခံစားခြင်း၊ ကိုယ်ထဲစိတ်ထဲ၌
မခံသာသောသဘော၊ မရွှင်လန်း မချမ်းမြေ့သောသဘော၊ ကိုယ်ဆင်းရဲ
စိတ်ဆင်းရဲမှုသဘောတို့ကို ဒုက္ခဝေဒနာဟု ခေါ်သည်။

ဒုက္ခဒုက္ခမသုခဝေဒနာဆိုသည်မှာ-ဒုက္ခလည်းမဟုတ် သုခလည်း မဟုတ်
သောဒုက္ခဒုက္ခာဖြစ်သည်။ ထိုဒုက္ခဒုက္ခာကိုဥပေက္ခာခဝေဒနာဟုလည်း ခေါ်သည်။
ဤဒုက္ခလည်းမဟုတ် အနိဋ္ဌာရုံလည်းမမည်။ ရိုးရိုးအလယ်အလတ်ဖြစ်သော
သာမန်အာရုံများနှင့် တွေ့ကြုံရသည့်အခါ မထိမသာမထင်မရှား ခံစားမှု
လက္ခဏာသည် အဒုက္ခမသုခဝေဒနာခေါ် ဥပေက္ခာဝေဒနာပင် ဖြစ်သည်။
အထူးထိုဝေဒနာသုံးမျိုး၏ သဘော လက္ခဏာများကို ဖော်ပြပြီးခဲ့သော
လက္ခဏာခန်းနှင့်ရသခန်းတို့တွင် ငတ္တုသက်ဝေဒနာနှင့်ဝေဒနာ ရှင်းလင်း
ခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။

ဝေဒနာ(၅)မျိုး။ ။ဝေဒနာ၏ အာရုံ၏ အရသာကို ခံစားလိုသည်
သာယာ နှစ်သက်သောအားဖြင့်လည်း အာရုံ၏
အရသာကို ခံစား၏။ မသာယာမနှစ်သက်သောအားဖြင့်လည်း အာရုံ၏
အရသာကို ခံစား၏။ သာယာသည်လည်းမဟုတ် မသာယာသည်လည်း
မဟုတ် အလယ်အလတ်အားဖြင့်လည်း အာရုံ၏ အရသာကို ခံစား၏။
ဤသုံးမျိုးမှတစ်ပါးသော အာရုံ၏ခံစားမှုမည်သည် မရှိချေ။ ထို့ကြောင့်
ခံစားပုံ(၃)မျိုး ကွဲပြား(အနုဘဝနဝေဒနာ)သောကြောင့် ဝေဒနာသုံးမျိုး
ပုံနှိပ်ကို အထက်တွင် ပြဆိုခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

(၁) သုခဝေဒနာ (ကိုယ်၌ဖြစ်သော ချမ်းသာခံစားမှု)
(၂) ဒုက္ခဝေဒနာ (ကိုယ်၌ဖြစ်သော ဆင်းရဲခံစားမှု)

ဝေဒနာစေတသိက်

- (၃) သောမနဿဝေဒနာ (စိတ်၌ဖြစ်သော ချမ်းသာခံစားမှု)
- (၄) ဒေါမနဿ ဝေဒနာ (စိတ်၌ဖြစ်သော ဆင်းရဲခံစားမှု)
- (၅) ဥပေက္ခာဝေဒနာ (အလယ်အလတ်အားဖြင့် ခံစားမှု)

အဘယ်ကြောင့် ဝေဒနာသုံးပါးက ငါးပါး ဖြစ်လာရသနည်း ဆိုသော် သုခဝေဒနာ တမျိုးတည်း ဖြစ်သော်လည်း ချမ်းသာခံစားမှု (သုခဝေဒနာ) သည် ကိုယ်၌ဖြစ်လော့ ချမ်းသာခံစားမှု၊ စိတ်၌ဖြစ်သော ချမ်းသာခံစားမှု ဟု နှစ်မျိုးကွဲပြားပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကိုယ်၌ဖြစ်သော ချမ်းသာခံစားမှုကို သုခဝေဒနာဟု ခေါ်၍ စိတ်၌ဖြစ်သော ချမ်းသာခံစားမှုကို သောမနဿဝေဒနာဟု ခေါ်ရလေသည်။

ထို့အတူ ဆင်းရဲခံစားမှု (ဒုက္ခဝေဒနာ) သည်လည်း တပါးတည်း ဖြစ်သော်လည်း ကိုယ်၌ဖြစ်သော ဆင်းရဲခံစားမှု၊ စိတ်၌ဖြစ်သော ဆင်းရဲခံစားမှုဟု နှစ်မျိုးပြားသောကြောင့် ကိုယ်၌ဖြစ်သော ဆင်းရဲခံစားမှုကို ဒုက္ခဝေဒနာဟုခေါ်၍ စိတ်၌ဖြစ်သော ဆင်းရဲခံစားမှုကို ဒေါမနဿဝေဒနာဟု ခေါ်ပါသည်။

ဝေဒနာ ၆-မျိုး။ ။ဝေဒနာသည် ဖြစ်ပေါ်ရာ ဒွါရအပြား (ဒွါရဘေဒ) အားဖြင့် အောက်ပါအတိုင်း (၆) မျိုးရှိသည်။

- (၁) စက္ခုသမ္ပဿဇာဝေဒနာ (ပျက်စိအတွေ့ကြောင့် ဖြစ်လာသော ခံစားမှု)၊
- (၂) သောတသမ္ပဿဇာဝေဒနာ (နားအတွေ့ကြောင့် ဖြစ်လာသော ခံစားမှု)၊
- (၃) ဃာနသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ (နှာခေါင်းအတွေ့ကြောင့် ဖြစ်လာသော ခံစားမှု)၊
- (၄) ဇိဝှါသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ (လျှာအတွေ့ကြောင့် ဖြစ်လာသော ခံစားမှု)၊

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များအဖွင့်

(၅) ကာယသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ (ကိုယ်အတွေ့ကြောင့် ဖြစ်လာသော ခံစားမှု)၊

(၆) မနောသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ (နှလုံးအတွေ့ကြောင့် ဖြစ်လာသော ခံစားမှု)၊

ထိုခြောက်ပါးတွင် စက္ခုဝိညာဏ်ဒွေ၌ရှိသော ဝေဒနာသည် စက္ခုအတွေ့ (စက္ခုသမ္ပဿ) ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဝေဒနာဖြစ်၍ စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာမည်၏။

သောတဝိညာဏ်ဒွေ၌ရှိသော ဝေဒနာသည် သောတအတွေ့ (သောတသမ္ပဿ) ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဝေဒနာဖြစ်၍ သောတသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာမည်၏။

ဃာနဝိညာဏ်ဒွေ၌ရှိသော ဝေဒနာသည် ဃာနအတွေ့ (ဃာနသမ္ပဿ) ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဝေဒနာဖြစ်၍ ဃာနသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာမည်၏။

ဇိဝှာဝိညာဏ်ဒွေ၌ရှိသော ဝေဒနာသည် ဇိဝှာအတွေ့ (ဇိဝှာသမ္ပဿ) ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဝေဒနာဖြစ်၍ ဇိဝှာသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ ဖြစ်သည်။

ကာယဝိညာဏ်ဒွေ၌ရှိသော ဝေဒနာသည် ကာယအတွေ့ (ကာယသမ္ပဿ) ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာ၍ ကာယသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာမည်၏။

ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် တဆယ်ကြပ်သော လောကီဝိပါက် ၂၂-ပါး၌ရှိသော ဝေဒနာသည် (ဝါ) ဒွေပဉ္စဝိညာဏ်ကြပ်သော စိတ် ၇၉-ပါး၌ ရှိသော ဝေဒနာသည် မနောနှလုံးအတွေ့ (မနောသမ္ပဿ) ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဝေဒနာဖြစ်၍ မနောသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာမည်၏။

ဝေဒနာခြောက်ပါး ဖြစ်ပုံကို အနည်းငယ် ရှင်းပြဦးအံ့။ ဣဋ္ဌ အဆင်း
 အာရုံကို မြင်သည့်အခါ မျက်စိအတွေခေါ်သော စက္ခုသမ္ပယာဇာ အာနု
 ဘော်ကြောင့် ထိုအာရုံ၌ ရှုချင်ဖွယ်ကောင်းသော ဣဋ္ဌရသသည် ပေါ်ထွက်
 လာ၏။ ထိုအခါ ပေါ်လာသော ဣဋ္ဌရသကို ကောင်းစွာ ကောင်းစွာ၊
 လှပတင့်တယ်စွာဟု ခံစားစံစားသော စက္ခုသမ္ပယာဇာသုခဝေဒနာသည်
 စိတ်သန္တာန်မှာ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ခြောက်သွေ့သော ထမင်းကို ထောပတ်
 ရည်ဆမ်းလိုက်ဘိသကဲ့သို့ စိတ်သန္တာန်မှာ ရှမ်းရှမ်းစို၍ လာ၏။ ညှိုးနွမ်းနေ
 သော ပဒုမ္မာကြာကို သီတာရေချမ်း ဆုတ်ဖျန်းလိုက်သဖြင့် လန်းဆန်း
 ပွံ့ဖွိုးလာသကဲ့သို့ စိတ်သန္တာန်၌ ရှင်လန်း ပွံ့ဖွိုးလာ၏။ မျက်နှာရွန်း၍
 စို၍ အသွေးအရည်တက်၍လာ၏။ ထိုသို့ စက္ခုအမြင် စိတ်အစဉ်မှာ ရွန်း
 ရွန်းစိုတက်၍လာသော သုခဝေဒနာသည် စက္ခုသမ္ပယာဇာ သုခဝေဒနာ
 ဖြစ်သည်။

မြင်တွေ့လိုက်ရသည့် အဆင်းအာရုံက မကြည့်ချင်စရာ၊ ရှံစရာ၊ မုန်း
 စရာ အနိဋ္ဌာရုံမျိုးဖြစ်ပါက စိတ်ချမ်းသာမှု၊ စိတ်ဆင်းရဲမှု ဟူသော ဒုက္ခ
 ဝေဒနာ ဖြစ်လာသည်။ ထိုဝေဒနာသည် ပျက်စိအတွေကြောင့် ဖြစ်ပေါ်
 လာသော ဝေဒနာဖြစ်၍ စက္ခုသမ္ပယာဇာ ဒုက္ခဝေဒနာဖြစ်သည်။

ကောင်း မကောင်း မထင်ရှားသည့် ရိုးရိုးမြင်နေကျ အဆင်းအာရုံ
 ကို မြင်ရသည့်အခါ၌မူ ခံစားမှုသဘော မထင်ရှားသည့် ဥပေက္ခာဝေဒနာ
 ဖြစ်လာသည်။ ထိုဝေဒနာသည် စက္ခုသမ္ပယာဇာ ဥပေက္ခာဝေဒနာ
 ဖြစ်သည်။

သာယာဖွယ်အသံကိုကြား၍ သောတအတွေကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာ
 သော နားအရသာ၊ နားမြိန်ယှက်မှု၊ နားချမ်းသာမှု၊ နားဆိမ့်အိန်မှုသည်
 သောတသမ္ပယာဇာ သုခဝေဒနာဖြစ်သည်။

မသာယာဖွယ် အသံကိုကြား၍ သောတအတွေကြောင့် ဖြစ်ပေါ်
 လာသော နားမချမ်းသာမှုသည် သောတသမ္ပယာဇာ ဒုက္ခဝေဒနာ
 ဖြစ်သည်။

၆၆

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

အနံ့ကို နံ၍ သာနာအတွေ့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ခံစားမှု၊ သာနာသမ္ပယာဇာ ဝေဒနာများ ရသာစုံကို သုံးဆောင်ရ၍ ဇိဂ္ဂါအတွေ့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ခံစားမှု ဇိဂ္ဂါသမ္ပယာဇာ ဝေဒနာများ၊ ဖောဠဗ္ဗာရုံတို့နှင့် ပေါင်းဆုံမိ၍ ကိုယ်အတွေ့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ခံစားမှု ကာယသမ္ပယာဇာ ဝေဒနာများ၊ အာရုံခြောက်ပါးတွင် တပါးပါးသော အာရုံကို အာရုံပြု၍ စိတ်အတွေ့ နှလုံးအတွေ့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ခံစားမှု မဒနာသမ္ပယာဇာ ဝေဒနာများ ဖြစ်ပုံကိုလည်း စက္ခုသမ္ပယာဇာ ဝေဒနာ၊ သောတသမ္ပယာဇာ ဝေဒနာများနည်းကိုမိုး၍ သိနိုင်ကြပေသည်။

တနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာသည်

- (၁) သာသိသ သုခဝေဒနာ (ကာမဂုဏ် အစာနှင့် စပ်ဆိုင်သော ချမ်းသာမှု)
- (၂) နိဂ္ဂမိသ သုခဝေဒနာ (ကာမဂုဏ်အစာနှင့် မစပ်ဆိုင်သော ချမ်းသာမှု)
- (၃) သာမိသ ဒုက္ခဝေဒနာ (ကာမဂုဏ် အစာနှင့် စပ်ဆိုင်သော ဆင်းရဲမှု)
- (၄) နိဂ္ဂမိသ ဒုက္ခဝေဒနာ (ကာမဂုဏ်အစာနှင့် မစပ်ဆိုင်သော ဆင်းရဲမှု)
- (၅) သာသိသ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာ (ကာမဂုဏ်အစာနှင့် စပ်ဆိုင်သော မဆင်းရဲဘူး ခံစားမှု)
- (၆) နိဂ္ဂမိသ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာ (ကာမဂုဏ်အစာနှင့် မစပ်ဆိုင်သော မဆင်းရဲဘူး ခံစားမှု)

ဟူ၍ (၆)မျိုးရှိပါသည်။

(၁) သာမိသသုခဝေဒနာ^၁။ ။ ဤခြောက်မျိုးတွင် အလိုရှိအပ်၊ ချစ်ခင်သော^(၂)
 နှစ်သက်သာယာအပ်သော^(၃) လင်မယား သား
 သမီး အဝတ်အစား အိမ်ယာ ကျွဲ၊ နွား၊ ဆင်၊ မြင်း၊ ရွှေ၊ ငွေ စသည့်အားကို
 လည်းကောင်း၊ ကိုယ်တွင်း၌ရှိသော အဆင်း၊ ဖျက်စီးခြင်း၊ ချမ်းသာမှု၊
 တတ်သိလိမ္မာမှု စသည်တို့ကိုလည်းကောင်း အကြောင်းပြု၍ ဝမ်းသာခြင်း
 သည် သာမိသသုခမည်ပါသည်။ ကာမဂုဏ်အစာနှင့်စပ်ဆိုင်သော ချမ်းသာ
 ဟု ဆိုလိုပါသည်။

ထိုချမ်းသာမှုကို ဂေဟသိတသောမနဿဟုလည်း ခေါ်ပါ၏။ ကာမ
 ဂုဏ်နေအိမ်ကို မှီသော ရွှင်လန်းဝမ်းသာမှုဟု ဆိုလို၏။ ဤ၌ ငတ်မာဆို
 သည်မှာ အိမ်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရ၏။ အဆင်း၊ အသံ၊ အနံ့၊ အရသာ၊ အရေတို့အထိ
 ဓမ္မသဘောဟူသော အာရုံခြောက်ပါး ကာမဂုဏ်တရားမျိုးကို ကာမ
 တဏှာ၏ နေအိမ်ကြီးသဖွယ်ဖြစ်သောကြောင့် ဂေဟဟုခေါ်၏။ ထိုဂေဟ
 ဟူသော ကာမဂုဏ်ခြောက်ပါးကာမဂုဏ်တရားကို အကြောင်းပြု၍ ကာမ
 တဏှာနှင့်အတူဖြစ်ပေါ်လာသော ဝမ်းမြောက်ခြင်း သောမနဿဝေဒနာ
 ကို ဂေဟသိတသောမနဿဝေဒနာဟု ခေါ်ပါသည်။

ဤသာမိသသုခဝေဒနာသည် လှပသောအဆင်းကို အကြောင်းရင်း
 ပြု၍ လင်မယားစသော ကာမဂုဏ်ဝတ္ထုကို အာရုံပြုလျက် ဝမ်းသာသော^(၄)
 အခါ၌ ရှုပါရုံကို မှီ၍ဖြစ်သည်မည်၏။ သာယာချိုမြိန်သော စကားသံ
 စသည်ကို အကြောင်းရင်းပြု၍ လင်မယား စသော ကာမဂုဏ်ဝတ္ထုကို
 အာရုံပြုလျက် ဝမ်းသာသောအခါ၌ သဒ္ဓါရုံစသည်ကို မှီ၍ ဖြစ်သည်
 မည်၏။ ထိုသို့သော ကာမဂုဏ်ဝတ္ထုတို့နှင့် လောလောဆယ် ပြည့်စုံသည်ကို
 နှလုံးသင်းမိ၍လည်း ဝမ်းသာမှုဖြစ်တတ်၏။ ရှေးက ပြည့်စုံစွာခံစားခဲ့
 ဖူးသည်ကို ဆင်ခြင်အောက်မေ့၍လည်း ဝမ်းသာမှုဖြစ်တတ်၏။ ထိုဝမ်း
 သာမှု အားလုံးသည် သာမိသသုခဝေဒနာဖြစ်ပါသည်။

^၁ သာမိသ = ကာမဂုဏ်အစာ၌ပိုသော + သုခဝေဒနာ = ချမ်းသာခံစားမှု။

၅၈

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

(၂) နိရာမိသသုခဝေဒနာ။ ။ သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ ကုသိုလ်တရား တို့ကို ကျိုးစားအားထုတ်သောသူအား ထိုကုသိုလ်လုပ်ငန်းရပ်ကို အကြောင်းပြု၍ ရှင်လန်းဝမ်းမြောက်မှုကို နိရာမိသသုခဝေဒနာဟု ခေါ်၏။ ဥပမာ ဒွါရခြောက်ပါး၌ ထင်လာသော အာရုံခြောက်ပါးတို့ကို မပြတ်မစဲအမြဲရှုမှတ်နေသောသူသည် ဉာဏ်ရင့်လာ သောအခါ၌ ထိုအာရုံခြောက်ပါး၏ ဖြစ်မှုပျက်မှုကို မျက်မှောက်တွေ့မြင် ၍ မမြဲသော အချင်းအရာကိုလည်း သိမြင်၏။ ထိုအခါ၌ မျက်မှောက်မြင် အပ်သော ပဗ္ဗုပ္ပန်အာရုံနှင့်နှိုင်းဆ၍ တွေ့ကြုံခဲ့ဖူးသည့် အတိတ်အာရုံ ခြောက်ပါးတို့ကိုလည်းကောင်း၊ တွေ့ကြုံဆဲ အာရုံတို့ကိုလည်းကောင်း မမြဲဆင်းရဲ ပြောင်းလဲဖောက်ပြန်သော တရားချည်းသာဟု သိမြင်ဆုံး ဖြတ်၏။ ဤသို့သိမြင်သောသူအား မှတ်သိတိုင်း မှက်သိတိုင်း ဝမ်းသာမှု ဖြစ်ပေါ်တတ်၏။ ဤဝမ်းသာမှုသည် နိရာမိသသုခဝေဒနာမည်၏။ “ကာမ ဂုဏ်အစာနှင့် မစပ်ဆိုင်သော ချမ်းသာ”ဟု ဆိုလို၏။

ယင်းချမ်းသာမှုကို “နေက္ခမ္မသိတသောမနဿ” ဟုလည်း ခေါ်၏။ အိမ်ရာ အနှောင်အဖွဲ့ နိဝရဏသော ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့မှ လွတ် မြောက်ကြောင်း နေက္ခမ္မပဋိပတ်လုပ်ငန်းကို မှီသော ရှင်လန်းဝမ်းသာမှု ဟု ဆိုလို၏။ ဤ၌ “နေက္ခမ္မ” ဆိုသည်မှာ ရှင်ရဟန်းပြုခြင်း၊ ပထမဈာန် နိဗ္ဗာန် ဝိပဿနာတို့နှင့်တကွ ခပ်သိမ်းသော ကုသိုလ်တရားတို့ကို ထိုအိမ် ရာ အနှောင်အဖွဲ့ နိဝရဏ စသော ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့မှ လွတ် မြောက်သောကြောင့် နေက္ခမ္မဟူ၍ခေါ်၏။

ထင်ရှားစေဦးအံ့။ “သံသရာဝဋ်ဒုက္ခမှ ငါလွတ်မြောက်ရတော့မည်”ဟု ရည်မှန်းကာ ရှင်ရဟန်းပြုရန် ရဟန်းများထံသို့ သွားသူ၊ သွားရောက်ပြီး ရှင်ရဟန်းပြုသောသူ၊ ရှင်ရဟန်းပြုပြီး စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလ၌ တည်သောသူ၊ ဓုတင်ပဋိပတ်တို့ကို ဆောက်တည်ကျင့်ကြံသောသူ၊ ကသိုဏ်း ပရိကံစိမ့် ပွားများအားထုတ်သူ၊ ယင်းသို့ ပွားများအားထုတ်သဖြင့် ရူပါဝစရပထမ

၁။ နိရာမိသ-ကာမဂုဏ်အစာ၌ မမှီသော+သုခဝေဒနာ-ချမ်းသာခံစားမှု။

ဈာန် စသည်ကို ရသောသူ၊ ထိုဈာန်ကို အခြေပါဒပြု၍ ဝိပဿနာတရား ပွားသောသူတို့၏ ပဋိပတ်လုပ်ငန်းရပ်များကို နေက္ခမ္မဟုခေါ်၏။ ယင်း နေက္ခမ္မလုပ်ငန်းရပ်ကို အကြောင်းပြု၍ဖြစ်သော ဝမ်းပြောက်ခြင်း သော့မနုဿဝေဒနာကို နေက္ခမ္မသိတသောမနုဿဝေဒနာဟု ခေါ်ပါသည်။

ဤဝမ်းသာမှု ဝမ်းမြောက်မှုသည် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်သို့ ရောက်ခါစ၌ တား ဆီး၍ မရနိုင်လောက်အောင် အလှန်ထက်သန်စွာ ဖြစ်ပေါ်တတ်၏။

သာမိသဒုက္ခဝေဒနာ။ ။ အလှို၍အပ်သော ကိုယ်တွင်းကိုယ်ပ ကာမဂုဏ် စည်းစိမ်တို့နှင့် လောလောဆယ် မပြည့်စုံမှုကို စဉ်းစားမိသောသူအား “ငါ့မှာ ကံဆိုးလေစွ” ဟု ဝမ်းနဲ့မှု စိမ်းပျမ်းသာမှု ဖြစ်ပေါ်တတ်၏။ မျှေးက မပြည့်စုံခဲ့၍ ဆင်းရဲဒုက္ခပူပျိုးပျိုးနှင့် တွေ့ခဲ့ဖူး သည်ကို စဉ်းစားမိ၍လည်း ဝမ်းနဲ့မှု ဖြစ်ပေါ်တတ်၏။ ဤသို့ လိုအပ်သော (ဝါ) လိုချင်သော ကာမဂုဏ်စည်းစိမ်တို့နှင့် မပြည့်စုံခြင်းကို အကြောင်း ပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဝမ်းနဲ့မှု နှလုံးမသာယာမှု စိတ်ညစ်မှု လွမ်းဆွတ် မှုပူဆွေးမှုဟူသမျှသည် သာမိသဒုက္ခမည်၏။

ထိုဝမ်းနဲ့မှုအစုကို ဂေဟသိတဒေါမနုဿဟုလည်း ခေါ်၏။ ကာမဂုဏ် နေအိမ်ကို မှီ၍ဖြစ်သော ဝမ်းနဲ့မှုဟု ဆိုလိုသည်။ ဤ၌ ပါဠိလို ဂေဟသည် မြန်မာလို အိမ်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ အဆင်း၊ အသံ၊ အနံ့၊ အရသာ အတွေ့ အထိ၊ မေ့သဘောဟူသော ခြောက်ဖြာအာရုံ ကာမဂုဏ်တရားစုကို ကာမ တဏှာ၏နေအိမ်ကြီးသဖွယ် ဖြစ်သောကြောင့် ဂေဟဟုခေါ်ပါသည်။ ထို ဂေဟဟုခေါ်သော အာရုံခြောက်ပါး ကာမဂုဏ်တရားတို့ကို တောင့်တ တိုင်းမရသဖြင့် “ငါ့မှာ ဤကာမတရားတို့ကို မရလေခြင်း” ဟု နှလုံးပူပန် သောသူ၊ ရပြီးသော ကာမဂုဏ်စည်းစိမ်ချမ်းသာများ ဆုံးရှုံးပျက်စီးသွား သည့်အခါ “ငါ့မှာ လက်ရှိစည်းစိမ်ဥစ္စာများ ဆုတ်ယုတ်လျော့ပါးပျက်စီး သွားကုန်ပြီ” ဟု နှလုံးပူပန်သောသူတို့၏ သန္တာန်၌ ကာမဂုဏ်စည်းစိမ် ချမ်းကားကို မှီ၍ (အာရုံပြု၍) ဖြစ်သော နှလုံးမသာယာမှု စိတ်ဆင်းရဲမှုကို ဂေဟသိတဒေါမနုဿဝေဒနာဟု ခေါ်ပါသည်။

နိရာမိသဒုက္ခဝေဒနာ။ ။ ဥဒယဗ္ဗယ စသော ဝိပဿနာဉာဏ်ထူးများသို့
 ရောက်ပြီးသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် အားထုတ်
 သည့်အချိန်ကာလ ကြာမြင့်လာသည့်အခါ 'အရိယာတို့ သိအပ်သည့်
 မဂ်တရား၊ ဖိုလ်တရားကို ဘယ်သောအခါမှ သိရပါမလဲ' ဟု ကြံစည်
 တောင့်တမိတတ်၏။ ကြာမြင့်စွာအားထုတ်ပါသော်လည်း တောင့်တတိုင်း
 မပြည့်စုံလာသည့်အခါ ဒီဘဝမှာဘော့မဂ်၊ ဖိုလ်ကို မရတော့ဘူးထင်ပါရဲ့' ဟု
 ကြံတွေးလျက် ဝမ်းနည်းပူဆွေးမှု ဖြစ်လာတတ်၏။ ကြာမြင့်စွာအားထုတ်
 ပါသော်လည်း ဝိပဿနာဉာဏ် အထူးများသို့မပင် မရောက်နိုင်သောသူအား
 လည်း ဤဝမ်းနည်းမှုမျိုး ဖြစ်ပေါ်တတ်ပေသည်။ ဤနိရာမိသဒုက္ခဖြစ်ပုံကို
 ပေါ်လွင်ထင်ရှားစေရန် သုတ်မဟာဝါအဋ္ဌကထာ၊ သက္ကပ္ပသုတ်လာ
 အရှင်မဟာသီဝ မထေရ်ကြီး ဝတ္ထုကို အကျဉ်းချုပ် ထုတ်ပြပါမည်။

အရှင်မဟာသီဝမထေရ်ကြီးဝတ္ထု

ရှေးအခါက အရှင်မဟာသီဝမည်သော မထေရ်ကြီးသည် ဂိုဏ်းကြီး
 (၁၈) ဂိုဏ်းရှိ သံဃာ့ပရိသတ်အား စာပေကျမ်းဂန်တို့ကို ပို့ချနေလေ
 သည်။ ထိုမထေရ်ကြီး၏လမ်းညွှန်နည်းပေးမှုဖြင့် ရဟန္တာဖြစ်သွားကြသည့်
 ရဟန်းတော်များမှာ သုံးသောင်းမျှ ရှိသတဲ့။ ထိုရဟန်းတို့ထဲတွင် တပည့်
 ရဟန်းတော်တပါးက ဆရာမထေရ်၏ သီလဂုဏ်အဆင့်ကို ဆင်ခြင်ကြည့်ရာ
 ပုထုဇဉ်မျှသာ ရှိသေးကြောင်း သိရ၍ "ဪ ငါ့ဆရာတော်ကြီးတာ
 တုပါးသူတို့ရှိ ကိုးကွယ်ရာသာဖြစ်ပြီး သူ့ကိုယ်တိုင် ကိုးကွယ်ရာဖြစ်အောင်
 မွမ်းဆောင်နိုင်သေးပါတကား၊ ငါ့ကိုယ်တိုင်သွားပြီး သတိပေး ဆုံးမ
 စကား ပြောကြားမည်" ဟု စဉ်းစားပြီး ကောင်းကင်ခရီးဖြင့် ကြွသွား၏။

ကျောင်းအနီးတွင် ဆင်းသက်၍ ဆရာတော် မထေရ်ကြီး အနီးသို့
 သွား၏။ ဘာကိစ္စအတွက် ကြွလာပါသလဲ လို့ ထိုမထေရ်ကြီးက မေးသည့်
 အခါ အနုမောဒနာတရားတပုဒ်ကို သင်ယူလို၍ လာပါသည်ဟု လျှောက်၏။
 အားလပ်ချိန် မရှိဟု မထေရ်ကြီးက အမိန့်ရှိသည့်အခါ ဆွမ်းခံသွားရန်
 တန်ဆောင်းတွင် ရပ်နေခိုက် မေးပါမည်ဟု လျှောက်၏။ ထိုနေ့ထု၍ အခြား

ရဟန်းတို့က မေးနေကြသည်ဟုဆိုရာ ဆွမ်းခံရွာသို့ဝင်စဉ် လမ်းမှာ မေးပါမည်ဟု လျှောက်ပြန်၏။ အဲသည်လမ်းမှာလဲပဲ မေးမည့်သူများ ရှိနေကြသည်ဟုဆိုရာ သင်္ကန်းရုံချိန် သပိတ်ကိုအိပ်ထဲမှ ထုတ်ချိန် ယာဂုသောက်ပြီးချိန်တို့မှာ မေးပါမည်ဟု လျှောက်ပြန်၏။ အဲဒီအချိန်တွေမှာလဲ အဋ္ဌကထာကို လေ့လာကြတဲ့ မထေရ်များက မေးနေကြသည်ဟု ဆိုပြန်၏။

ဤသို့အားဖြင့် ဆွမ်းခံရွာမှ ပြန်လာချိန်၊ ဆွမ်းစားပြီးစအချိန်၊ နေ့လယ်ချိန်၊ အိပ်ယာဝင်ခါနီး ခြေဆေးချိန်၊ နံနက် ပျက်နှာသစ်ရန် သွားချိန်၊ မျက်နှာသစ်ပြီး ပြန်လာချိန်၊ ကျောင်းခန်းတွင်း၌ ခေတ္တနေထိုင်ချိန်တို့၌ မေးပါမည်ဟု တချိန်ပြီးတချိန် ခွင့်တောင်း၏။ ဤအချိန်များ၌လည်း မေးမည့်သူများ ရှိနေသည်ဟု မိန့်တော်မူလေသည်။

တပည့် ရဟန္တာပထေရ်က “အရှင်ဘုရား—ပျက်နှာသစ်ပြီးသည့်အခါ ကျောင်းခန်းတွင်းသို့ဝင်၍ သုံးလေးထိုင်ခန့်မျှ ဖင်နွေးအောင်ထိုင်ပြီ တရားနှလုံးသွင်းတဲ့ အချိန်ကလေးတော့ ထားခွင့်ရှိသင့်ပါသေးသည်။ ယခု အတိုင်းဆိုလျှင် အရှင်ဘုရားတို့မှာ သေဖို့ အချိန်ကိုပင် မရကြတော့ပါလားဘုရား။ အရှင်ဘုရားသည် နောက်မှီခိုကြီးနှင့် တူပါသည်။ သူတပါးတို့၏ ပို့ ဥသဖြစ်ပြီး မိမိကိုယ်တိုင်၏ ပို့ထုတော့ မဖြစ်နိုင်၊ မတတ်နိုင်ပါ။ အရှင်ဘုရား၏ အနုမောဒနာ တရားကိုလည်း မနာကြားလိုတော့ပါ” ဟု လျှောက်ပြီး ကောင်းကင်သို့ ပျံတက်ကြွသွားလေတော့သည်။

ထိုအခါ ပထေရ်ကြီးက ‘ထိုရဟန်းလာခြင်းမှာ စာသင်ဖို့ မဟုတ်၊ ငါ့ကို သပိပေးဖို့ဖြစ်မယ်’ဟု သိရှိရိပ်မိပြီး နောက်တနေ့နံနက် စောစောတောင် သပိတ်၊ သင်္ကန်းများကိုယူကာ တရား အားထုတ်ရန် ကျောင်းမှထွက်ခွာသွားလေတော့သည်။

ယင်းသို့ ထွက်ခွာသွားသည်ကို မည်သည့်တပည့်ကိုမျှ အသိမပေးခဲ့ပေ။ အသိမပေးခြင်းမှာလည်း 'မိမိလို ပုဂ္ဂိုလ်မျိုးအတွက် အရဟတ္တမဂ်, အရဟတ္တဖိုလ်ကို ရရန် မခဲယဉ်း၊ နှစ်ရက် သုံးရက် အားထုတ်ရုံမျှဖြင့် ရဟန္တာဖြစ်ပြီး ပြန်လာနိုင်မည်'ဟု အထင်ကြီးမိသောကြောင့် ဖြစ်၏။

ဤသို့ဖြင့် ရွာအနီး တောင်ချိုင့်တခု၌နေပြီး၊ ဝါဆိုလဆန်း ၁၃-ရက်နေ့မှစ၍ တရားအားထုတ်လေရာ ဝါဆိုလပြည့်နေ့အထိ တရားထူးကို မရရှိသေးသောကြောင့် 'ဪ-ငါသည် နှစ်ရက် သုံးရက်မျှဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်ကို ရမည်ဟု မျှော်လင့်လာခဲ့၏။ သို့သော် ယခု မျှော်လင့်သလို မရခဲ့ချေ။ ရှိပါစေတော့ ဤဝါတွင်း သုံးလကို သုံးရက်လောက် သဘောထားပြီး အားထုတ်ပစ်မည်၊ ဝါကျွတ်လျှင် သိအံ့အပေါ့'ဟု နှလုံးသွင်းပြီး ဆက်လက်အားထုတ်ပြန်လေသည်။

ဝါကျွတ်သည့်အခါမှာလည်း မဂ်, ဖိုလ်ကို ပရသေးသောကြောင့် ဪ နှစ်ရက် သုံးရက်မျှဖြင့် ကိစ္စပြီးမည်ဟုထင်လာခဲ့မှာ ၃-လကြာသော်လည်း ကိစ္စမပြီးသေးပါတကား၊ သီတင်းသုံးဖော်များကတော့ ရဟန္တာအဖြစ်ဖြင့် ပဝါရဏာပြုကြပေလိမ့်မည်'ဟု တွေးတောစဉ်းစားနေစဉ် မထေရ်မြတ်၏မျက်လုံးအိမ်ထဲမှ မျက်ရည်အယဉ်တို့သည် တသွင်သွင်ယိုစီးကျလာကုန်၏။

ထို့နောက် အိမ်ထုဝင်ခါနီး ခြေဆေးရခြင်း၊ ခုတင်ပေါ်၌ လဲလျောင်းနေရခြင်းများကြောင့် မဂ်, ဖိုလ်ကို မရနိုင်ခြင်းဖြစ်မည်၊ ရဟန္တာမဖြစ်သရွေ့ ကျောလဲမခင်း၊ ခြေလည်းမဆေးတော့အံ့ဟု ဆုံးဖြတ်ကာ ခုတင်ကို သိမ်းထားလိုက်လေသည်။ ထိုင်ပုံ သွား ဣရိယာပုထ်သုံးပါးဖြင့်သာ အားထုတ်ခဲ့ရာ ၂၉-နှစ်တိုင်တိုင် ကြာခဲ့သော်လည်း မဂ်, ဖိုလ်ကို မရနိုင်ပဲ ရှိလေသည်။ ထို ၂၉-နှစ်အတွင်း ပဝါရဏာနေ့ ရောက်တိုင်းရောက်တိုင်း မထေရ်ကြီးမှာ မျက်ရည်အဖြာဖြာ ကျဆင်းခဲ့ရလေသည်။

အနှစ် ၃၀-မြောက်၊ ပဝါရဏာနေ့သို့ ရောက်သည့်အခါမှာလည်း မဂ်၊
ဖိုလ်ကို မရသေးသောကြောင့် “ဪ...ငါတရားအားထုတ်ခဲ့သည်မှာ
နှစ်ပေါင်း ၃၀-ကြာခဲ့ပြီ၊အရဟတ္တဖိုလ်ကိုလည်း မရသေး၊ အမှန်ပါပဲ ငါ့မှာ
သည်ဘဝတွင် မဂ်၊ဖိုလ်ရပုံမပေါ်ပါဖူး” ဟု တွေးတောမိစဉ် ဝမ်းနည်းလာ
ပြီး မျက်ရည်များ စီးကျလာလေတော့သည်။

ထိုအခါ နတ်သမီးတယောက်က သတိပေးလိုသဖြင့် မနီးမဝေးတွင်
မတ်တပ်ရပ်ကာ ငိုကြွေးနေလေသည်။ ဟဲ့-ဒီမှာငိုကြွေးနေတာ ဘယ်သူလဲ
ဟု မထေရ်ကြီးက မေးသည့်အခါ ‘တပည့်တော်’ နတ်သမီးပါဘုရားလို့
လျှောက်၏။ ဘာကြောင့် ငိုနေရတာလဲဟု မေးလျှင် ‘အရှင်ဘုရား ငိုနေ
သည်ကိုမြင်ရ၍ ငိုလျှင်လဲ မဂ်၊ဖိုလ်ရနိုင်သည်ဟု ထင်မှတ်သည့်အတွက်
ငါလဲ တမဂ်တဖိုလ်၊ နှစ်မဂ်နှစ်ဖိုလ်လောက် ဖြစ်စေမည်ဟုကြံပြီး ငိုနေပါ
သည်အရှင်ဘုရား’ ဟု နတ်သမီးက လျှောက်၏။

နတ်သမီးက ဤသို့လျှောက်မှပင် မဟာသီဝမထေရ်ကြီးသည် သတိ
သံဝေဂရပြီး မိမိကိုယ်ကို ဤသို့ဆုံးမ၏။ “အို-အမောင်မဟာသီဝ-နတ်
သမီးကပင် မင်းကိုပျက်ရယ်ပြုနေချေပြီ၊ သည်အပြုအမူသည် မင်းနှင့်
သင့်လျော်ပါသလား” ဟု ဆင်ခြင်ဆုံးမ၍ သမ္ပပုဗ္ဗာန်လုံ့လကို ရှေးက
ထက် ထက်သန်စေလျက် ဝိပဿနာတရားကို ပွားများအားထုတ်တော်
မူသူ ပဏ္ဍိတမိ ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တ ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူသွားပါ
သည်။

ဤဝတ္ထု၌ အနှစ်သုံးဆယ်တိုင်တိုင် ပဝါရဏာနေ့ရောက်တိုင်း ရောက်
တိုင်း မဟာသီဝမထေရ်ကြီး ဝမ်းနည်း၍ ငိုကြွေးရခြင်းသည် နိဗ္ဗာန်သုခကွ
ဝေဒနာပင် ဖြစ်ပါသည်။

သာမိသာအဓုကုမသုခဝေဒနာ။ ။ဝိပဿနာကင်းသော အန္တပုထုဇဉ်အား
ကိုယ်တိုင်းကိုယ်ပ၌ ရှိသော မကောင်း
မဆိုး ရိုးရိုးကာမဂုဏ်ဝတ္ထုတို့ကို မြင်သောကာလစသည်၌ ဝမ်းသာမှုလဲ

မထင်ရှား၊ နှလုံးမသာမလဲမဖြစ်၊ ထိုအာရုံဝတ္ထုကို စွန့်ပစ်နိုင်သည့်လဲ မဟုတ်၊ အမှန်အားဖြင့် ထိုအာရုံဝတ္ထု၌ သာယာတပ်မက်သော လောဘ နှင့်ထက္ခမကောင်းမဆိုး ရိုးရိုးခံစားမှု ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိ၏။ ဤအလတ်စား ခံစားမှုသည် သာမိသအဒုက္ခမသုခမည်၏။ ဂေဟသိတဥပေက္ခာလည်း မည်၏။ အညာဏပေက္ခာဟူ၍လည်း ခေါ်၏။ မောဟနှင့်တကွဖြစ်သော လျစ်လျူရှုမှုဟုဆိုလို၏။ ဤဝေဒနာသည် ဝိပဿနာယောဂိအားလည်း ရှုမှုတို့၏ အကြားအကြား၌ ဝင်၍ဖြစ်တတ်၏။ ဖြစ်သော်လည်း ပြခဲ့သည့် အတိုင်းပင် မထင်ရှားပဲ ရှိတတ်၏။

နိရာမိသအဒုက္ခမသုခဝေဒနာ။ ။ဝိပဿနာ၏ ညစ်ညူးကြောင်းဘေး

ရန်တို့မှ စင်ကြယ်ပြီးသော အခါ၌ ထင်တိုင်းသော အာရုံချောက်ပါးတို့ကို မှတ်တိုင်းမှတ်တိုင်း သိမှုဝိပဿနာ ဉာဏ်နှင့် ယှဉ်တွဲလျက် အလတ်စားခံစားမှုသည် ထင်ရှားစွာဖြစ်တတ်၏။ ဘင်္ဂဉာဏ် ထက်သန်သည်မှစ၍ အထူးထင်ရှားတတ်၏။ သင်္ခါရပေက္ခာ ဉာဏ်၌ကား သာ၍ပင် ထင်ရှားစွာဖြစ်တတ်၏။ ဤအလတ်စားခံစားမှုသည် နိရာမိသအဒုက္ခမသုခမည်၏။ နေက္ခမ္မသိတဥပေက္ခာလည်း မည်ပေသည်။

ဝေဒနာ(၁၈)မျိုး။^၁ ။ဝေဒနာသည် ဣဋ္ဌာရုံကို ဆင်ခြင်သုံးသပ်သည့် ဝိစာရနှင့် အတူဖြစ်သော-

- (၁) သောမနဿူပဝိစာရဝေဒနာ ၆-ပါး
- (၂) ဒေါမနဿူပဝိစာရဝေဒနာ ၆-ပါး
- (၃) ဥပေက္ခူပဝိစာရဝေဒနာ ၆-ပါး

အားဖြင့် ဝေဒနာ(၁၈)ပါး ရှိပါသည်။

ထိုတွင် သောမနဿူပဝိစာရဝေဒနာဆိုသည်မှာ အဓိပ္ပါယ် အရပ်သက် အပ်သော ရူပါရုံစသည့် ဣဋ္ဌာရုံ(၆)မျိုး၌ ဆင်ခြင်သုံးသပ်မှု ဝိစာရနှင့် တကွ ဖြစ်သည့် ဝမ်းမြောက်ခြင်း သောမနဿူပဝိစာရ ဝေဒနာ(၆)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၁။ သိ၊ဋ္ဌ၊၄၂၉။ သံ၊ ၂၊ ၁၊ ၂၃...၄။

ဒေါမနဿူပဝိစာရဝေဒနာ ဆိုသည်မှာလည်း အလိုမရှိအပ် မနှစ်သက် မမြတ်နိုးအပ်သော ရူပါရုံ သဒ္ဓါရုံစသည့် အနိဋ္ဌာရုံ(၆)မျိုး၌ ဆင်ခြင်သုံး သပ်မှု ဝိစာရနှင့် တကွဖြစ်သော မသက်မသာဖြစ်ခြင်း၊ မခံသာခြင်း ဒေါမနဿူပဝိစာရ ဝေဒနာ(၆)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

ဥပေက္ခူပဝိစာရ ဆိုသည်မှာလည်း အလိုရှိအပ်သည်လည်း မဟုတ် အလိုမရှိအပ်သည်လည်း မဟုတ်သော ရူပါရုံ သဒ္ဓါရုံစသည့် ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာရုံ (၆)မျိုး၌ ဆင်ခြင်သုံးသပ်မှု ဝိစာရနှင့် တကွဖြစ်သော လျစ်လျူရှုခြင်း မသိမသာ အလယ်အလတ် ခံစားခြင်း ဥပေက္ခူပ ဝိစာရဝေဒနာ(၆)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

ဝေဒနာ(၃၆)မျိုး^၁။ ။ထိုဝေဒနာသည်-

- (၁) ကာမဂုဏ်၌မို့သော ဂေဟသိတ သောမနဿဝေဒနာ^၂ - ၆-ပါး
- (၂) ကာမဂုဏ် ထွက်မြောက်မှု၌မို့သော နေက္ခမ္မသိတ သောမနဿဝေဒနာ- ၆-ပါး
- (၃) ကာမဂုဏ်၌မို့သော ဂေဟသိတဒေါမနဿဝေဒနာ- ၆-ပါး
- (၄) ကာမဂုဏ် ထွက်မြောက်မှု၌ မို့သော နေက္ခမ္မသိတ ဒေါမနဿဝေဒနာ- ၆-ပါး
- (၅) ကာမဂုဏ်၌မို့သော ဂေဟသိတဥပေက္ခာဝေဒနာ- ၆-ပါး
- (၆) ကာမဂုဏ် ထွက်မြောက်မှု၌ မို့သော နေက္ခမ္မသိတ ဥပေက္ခာဝေဒနာ- ၆-ပါး

အားဖြင့်(၃၆)ပါး ရှိလေသည်။

၁။ သံ၊ ၂၊ ၄၂၉။ သံ၊ ၄၊ ၅၂၉။ သံ၊ ၄၊ ၃၊ ၁၂၃-၄။
 ၂။ ဂေဟ၊ တဏှာ၏^၃ အိမ်သဖွယ်ဖြစ်သော ကာမဂုဏ်တဖား + သိတ၊ မို့သော။
 သောမနဿဝေဒနာ = ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ ဖြစ်ပေါ်ခံစားမှု။

(၁) ထိုတွင် ဂေဟဿိတ သောမနဿ ဝေဒနာဆိုသည်မှာ လိုချင်ဖွယ်၊ နှစ်သက်မြတ်နိုးဖွယ်၊ စိတ်နှလုံး ရွှင်ပြုံးကြည်နူးဖွယ် ကောင်းသည့် အဆင်းအာရုံ စသည်တို့နှင့် တွေ့ကြုံဆုံစည်းရသည့် အခါ၌ ဖြစ်ပေါ်လာ တတ်သော ဝမ်းသာမှု၊ ချမ်းသာမှု သဘောသည်လည်းကောင်း၊ ရှေးက မြင်ခဲ့ တွေ့ကြုံခဲ့ဖူးသည့် နှစ်သက် မြတ်နိုးဖွယ် အဆင်းအာရုံ စသည်တို့ကို ပြန်လည်စဉ်းစား တွေးတောလိုက်သည့် အခါ၌ ဖြစ်သော ကြည်နူးခြင်း ဝမ်းသာရွှင်လန်းခြင်း စသည်တို့သည်လည်းကောင်း ဂေဟဿိတ သောမနဿဝေဒနာမည်ပါသည်။

ထိုဝေဒနာသည် ရှေ့တွင်ပြဆိုခဲ့ပြီးသော “သာမိသသခ” ဝေဒနာနှင့် တူပါသည်။ ဂေဟဿိတ၌ ဂေဟမည်ပုံကို ရှေးနည်းအတိုင်း မှတ်သားရန် ဖြစ်ပါသည်။

ထိုဂေဟဿိတသောမနဿ ဝေဒနာသည် လိုလားနှစ်သက်ဖွယ်ကောင်း သော ရူပါရုံ၊ သဒ္ဓါရုံ၊ ဂန္ဓာရုံ၊ ရသာရုံ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၊ ဓမ္မာရုံဟူသော အာရုံ တို့ကိုမြင်၍၊ ကြား၍၊ အနံ့ရ၍၊ စားရ၍၊ တွေ့ထိရ၍၊ တွေးထောစဉ်းစား ရ၍၊ စက္ခု၊ သောတ၊ ဗာနု၊ ဇိဝှာ၊ ကာယ၊ မနု-ဟူသော ဒွါရခြောက်ပါး၌ ဖြစ်သော အားဖြင့် ဂေဟဿိတသောမနဿဝေဒနာ ခြောက်ပါးဖြစ် ပါသည်။

(၂) နေက္ခမ္ပဿိတသောမနဿဝေဒနာ သို့သည်မှာ ရူပါရုံတို့သဘော သည် တည်မြဲသော ဘဘောမဂ္ဂိ၊ ဖောက်ပြန်ပျက်စီး၍ ချုပ်ငြိမ်း သွားသော သဘောရှိ၏ဟု သိမြင်ထားသူသည် ရူပါရုံကို တွေ့မြင်သည့် အခါ “ယခုရှေ့တွင် တွေ့မြင်နေရသည့် ရူပါရုံသည်လည်းကောင်း၊ ရှေးက တွေ့မြင်ဖူးသော ရူပါရုံသည်လည်းကောင်း၊ အားလုံးသော ရူပါရုံတို့သည် အမြဲမရှိကြ၊ ဆင်းရဲကြ၏၊ နောက်ဆုံး ဖောက်ပြန် ပျက်စီးသွားရသော သဘောရှိကြ၏” ဟု အမှန်သဘောအတိုင်း ပညာဖြင့် ရှုမြင်သည့်ပုဂ္ဂိုလ် အား စိတ်ချမ်းသာမှု၊ ရှင်လန်းငမ်းမြောက်မှုဖြစ်၏။

၁။ နေက္ခမ္ပ = ကာမဂုဏ်လွတ်သော ပရိပတ္တိလုပ်ငန်း၌ သီတ-ပိုသော သောမနဿဝေဒနာ = ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာ ဖြစ်ပေါ်ခံစားမှု။

ဝေဒနာစေတသိက်

ထိုဝမ်းမြောက်ရွှင်လန်းခြင်းသည် ကာမဂုဏ်နှင့်မစပ်ဆိုင်၊မပတ်သက် သည့် ဝိပဿနာအာရုံကိုမှီ၍ဖြစ်သော ဝမ်းမြောက်ခြင်းမျိုးဖြစ်၍နေက္ခမ္မာ သိတ သောမနဿဝေဒနာဖြစ်သည်။ ထိုဝေဒနာသည် ရွှေတွင်ပြဆိုခဲ့ပြီး သော နိရာမိသည့်ဝေဒနာနှင့်တူပါသည်။

ထိုနေက္ခမ္မာသိတသောမနဿ ဝေဒနာသည်လည်း ရူပါရုံ၊ သဒ္ဓါရုံ၊ ဂန္ဓာရုံ၊ ရသာရုံ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၊ ဓမ္မာရုံဟူသော အာရုံခြောက်ပါးတို့ကို မြင်၍ကြား၍ အနံ့ရ၍၊ စားရ၍၊ တွေ့ထိရ၍၊ တွေးတောစဉ်းစား၍ စက္ခုဒွါရစသော ဒွါရခြောက်ပါး၌ဖြစ်သောအားဖြင့် နေက္ခမ္မာသိတ သောမနဿဝေဒနာ ခြောက်ပါးဖြစ်ပါသည်။

(၃) ဂေဟသိတဒေါမနဿဝေဒနာကား- ထိုချစ်ဖွယ်၊ နှစ်သက်မြတ် နိုးဖွယ် စိတ်နှလုံး ရှင်ပြုံးဖွယ်ကောင်းသော ရူပါရုံ စသောအာရုံကောင်း များကို မရရှိခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ သို့အာရုံကောင်းများကို “ငါမရပါ ကလား” ဟု ကြံစည်စဉ်းစားမိသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ရှေးကဆုံစည်း ခဲ့ဖူး၍ ချုပ်ဆုံး ပျက်စီးသွားပြီးသော အာရုံကောင်းများကို ပြန်လည် စဉ်းစားမိသောကြောင့်လည်းကောင်း နှလုံးမသာယာမှု၊ စိတ်မချမ်းသာမှု တို့ဖြစ်ရသည်။ ထိုစိတ်နှလုံးမသာယာမှုသည် ကာမဂုဏ်ကိုအကြောင်းပြု၍ ဖြစ်ပေါ်သော ဂေဟသိတ ဒေါမနဿဝေဒနာဖြစ်ပါသည်။

ထိုဂေဟသိတဒေါမနဿ ဝေဒနာသည် ဂေဟသိတသောမနဿ ဝေဒနာနှင့်တူ အာရုံခြောက်ပါး၊ ဒွါရခြောက်မျိုးအလိုက် ခြောက်မျိုး ရှိပါသည်။

(၄) နေက္ခမ္မာသိတ ဒေါမနဿဝေဒနာဆိုသည်မှာ “ရူပါရုံဆိုတာ တည် မြဲတဲ့သဘောမရှိ၊ ဖောက်ပြန်ပျက်စီးပြီး ချုပ်သွားတတ်တဲ့သဘော ရှိ၏” ဟု သိမြင်ထားသူသည် ရှေးကတွေ့ခဲ့ဖူးသည့် မူပါရုံ၊ ယခုတွေ့မြင်နေရသည့် ရူပါရုံစသော ရူပါရုံမှန်သမျှတို့သည် အမြဲမရှိကြ၊ ဆင်းရဲကြ၏၊ နောက်ဆုံး တွင် ပျက်စီးရသည့်သဘောရှိ၏ဟု ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိမြင်၍ အရဟတ္တ ဖိုလ်ကို လိုချင်တောင့်တလျက်ရှိ၏။

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

သို့သော် ဒွါရခြောက်ပါးတို့၌ တုဋ္ဌာရုံများထင်လာသည့် အခါ အနိစ္စဒုက္ခ အနတ္တဟု ဝိပဿနာရှု၍ ကြိုးစားအားထုတ်ရန် မစမ်းနိုင်သောကြောင့် “ဒီလဆန်းပိုင်းမှာလည်း (သို့မဟုတ်) ဒီလဆုတ်ပိုင်းမှာလည်း အရဟတ္တဖိုလ်ရအောင် ဝိပဿနာတရားကို အားမထုတ်နိုင်သေး၊ ဒီလမှာလည်း အားမထုတ်နိုင်သေး၊ ဒီနှစ်မှာလည်း အားမထုတ်နိုင်သေး ဟုစိုးရိမ်ပူဆွေးသောသူအားဖြစ်သော နှလုံးမသားယာမုဂ္ဂိုးသည် နေက္ခမ္မသိတ ဒေါမနဿဝေဒနာဖြစ်ပါသည်။ တနည်းအားဖြင့် နိရာဇိသဒုက္ခဝေဒနာအဖွင့်တွင် တင်ပြခဲ့သည့် မဟာသီဝမဇကရုံကြီးသန္တာန်မှာ ဖြစ်သည့် နိရာဇိသဒုက္ခဝေဒနာမျိုးနှင့်တူပါသည်။

ထိုနေက္ခမ္မသိတ ဒေါမနဿဝေဒနာသည် နေက္ခမ္မသိတသောဝေဒနာဝေဒနာနည်းတူ ဒွါရခြောက်စုံ၊ အာရုံခြောက်ပါးအလိုက် ခြောက်မျိုး ရှိပါသည်။

(၅) ကာမဂုဏ်၌မို့သော ဂေဟသိတဥပေက္ခာ ဝေဒနာသည် ခန္ဓာ အာယတန စသော ရုပ်နာမ်တရား၌ အကြားအပြင်မရှိသော အနုပုဏ္ဏေဉ် ပုဂ္ဂိုလ်းကား မျက်စိဖြင့် ရူပါရုံကို မြင်ရသည့်အခါ ဝမ်းသာပူလည်း မေ့ရဲရှား၊ နှလုံးမသာယာမှုလည်းမဖြစ်၊ ရူပါရုံကို စွန့်ပစ်နိုင်သည်လည်းဟုတ်၊ ထန်းလျက်ခဲဝယ်ပိုးကွယ်နားနေသည့် ဖင်ကောင်ပမာ ထိုရူပါရုံစသည်၌ သာယာတပ်မက်သော လောဘနှင့်မဂ္ဂ ပကောင်းပဆိုး မိုးရိုးခံစားမှုသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဤအလတ်စား ခံစားမှုသည် အာရုံစိုက်ပို၍ဖြစ်သောကြောင့် ဂေဟသိတ ဥပေက္ခာဝေဒနာဖြစ်သည်။ ထိုဝေဒနာသည်လည်း ဂေဟသိတ ဒေါမနဿဝေဒနာနည်းတူ အာရုံဒွါရအားဖြင့်ခြောက်မျိုးပြားသည်။

(၆) နေက္ခမ္မသိတဥပေက္ခာ ဝေဒနာကို ပျက်စီးစွာ ပျက်စီးခြင်း ဖြစ်ရသည့်အခါ ရူပါရုံတို့၏ မမြဲသောသဘော၊ မေ့ကပ်ပြန်သည့်သဘော၊ တပ်မက်ဖွယ်မဟုတ်သည့်သဘော၊ ချုပ်ဆုံး ကွယ်ပျောက်တတ်သည့် သဘော

ဝေဒနာစေတသိက်

တို့ကို ကောင်းစွာ သိမြင်ပြီးဖြစ်သောကြောင့် ရူပါရုံမှန်သမျှ အမြဲမရှိကုန်၊ ဆင်းရဲကြကုန်၏။ ဖောက်ပြန်ပျက်စီးဘတ်သော သဘောရှိကုန်၏။ ဟုဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် နှုမြင်သော ပုဂ္ဂိုလ်အား ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့် ယှဉ်တွဲလျက် အလတ်စား ခံစားမှုသည် ထင်ရှားစွာ ဖြစ်တတ်၏။ ထိုခံစားမှုမျိုးသည် ရူပါရုံ၏ ဆွဲဆောင်မှုဘို့မပါ။ ရူပါရုံကို မတပ်မက်သော အားဖြင့် ဖြစ်သော ခံစားမှုမျိုးဖြစ်သောကြောင့် နေက္ခမ္မဿိတဥပေက္ခာ ဝေဒနာဖြစ်ပါသည်။

ထိုနေက္ခမ္မဿိတဥပေက္ခာ ဝေဒနာသည် ဒွါရခြောက်ပါး၌ ဣဋ္ဌာရုံများ ထင်လာသည့်အခါ ထိုဣဋ္ဌာရုံများ၌ မတပ်မက်မစွဲလမ်းသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌လည်းကောင်း၊ အနိဋ္ဌာရုံများ ထင်လာသည့်အခါ ထိုအနိဋ္ဌာရုံများ၌ ဒေါသမဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌လည်းကောင်း ဖြစ်ပေါ်လာသော ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့် အတူဖြစ်သည့် အလတ်စား ခံစားမှုမျိုးဖြစ်သည်။

ထိုဝေဒနာသည် ရှေ့ဝေဒနာများရည်းတူ ဒွါရခြောက်စုံ အာရုံခြောက်ပါးအားဖြင့် ခြောက်မျိုးရှိပါသည်။

ဝေဒနာ(၁၀၀)မျိုး။^၇ အထက်ဖော်ပြပါ ဝေဒနာ (၃၆)ပါးသည်-

- (၁) အတိတ်၌ဖြစ်သောဝေဒနာ ၃၆-ပါး
- (၂) ပစ္စုပ္ပန်၌ဖြစ်သောဝေဒနာ ၃၆-ပါး
- (၃) အနာဂတ်၌ ဖြစ်သောဝေဒနာ ၃၆-ပါး

အားဖြင့် ဝေဒနာ(၁၀၀)ပါးဖြစ်လာပါသည်။

ယင်းကဲ့သို့ဝေဒနာအမျိုးမျိုးပြုဒားပုံကို ကျေးဇူးရှင်လယ်တီဆရာတော် ဘုရားကြီးက ဤသို့ လက်ခံဖွဲ့ဆိုခဲ့ပါသည်။

၁။ သံ။ ၂။ ၄၂၉။

“ခံစား စံစား၊ စကားနှစ်ထွေ၊ တရားနေမှာ၊ ဝေဒနာဓာတ်၊ ခန္ဓာမှတ်လော၊ သုံးရပ်ဝေခွဲ၊ ဆင်းရဲဒုက္ခ၊ သူခချမ်းသာ၊ ဥပေက္ခာ ဟူ၊ လျစ်လျူခံစား၊ မထင်ရှားတည်း၊ ငါးပါးအလို၊ တပုံဆိုဆော်၊ ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ၊ ချမ်းသာဆင်းရဲ၊ လျစ်လျူခွဲလော၊ တန်ထို့ပြင်၊ အမြင်အကြား၊ အနံ့အားနှင့်၊ စားလျက်ခတ္တယိ၊ ကြံသိခြောက် မြာ၊ ချမ်းသာဆင်းရဲ၊ လျစ်လျူခွဲငြား၊ ဆယ်ရစ်ပါးတည်း၊ သုံးပါး ကာလ၊ ပွားထတုံသေး၊ ငါးအယ်လေးတည်း၊ တရားသဏ္ဍာန်၊ နှစ်ပွားပြန်ကာ၊ တရားရှစ်ပင်၊ အကျယ်ဖြင့်လော”

၆။ ဝေဒနာအကြောင်း အခြားသိကောင်းစရာများ

ဇိတ်နှင့်အမြဲတမ်းဖြစ်သောတရား။ ။ ဝေဒနာစေတသိက်သည် စိတ်ဖြစ် တိုင်းပါရလောစေတသိက်ဖြစ်သည်။ စိတ် ဂဗ္ဘ-ပါးတွင် မည်သည့်စိတ်ဖြစ်စေ ဝေဒနာပါမြဲဖြစ်၏။ စိတ်ဆိုသည် မှာ အာရုံနှင့်ကင်း၍ ဖြစ်ပေါ်နိုင်ကောင်းသော တရားမဟုတ်၊ အာရုံ ဟုခိုက်အပ်ပြု၍ ဖြစ်ပေါ်ရန်ပိုင်ကောင်း။

အလိုရှိအပ် နှစ်သက်မြတ်နိုးအပ်သည့် ဣဋ္ဌာရုံကိုစွဲမှီ၍ စိတ်ဖြစ်ပေါ် လာရလျှင် ထိုစိတ်နှင့်အတူ ထိုဣဋ္ဌာရုံကို ခံစားမှုသုခဝေဒနာ၊ သော- မနုဿဝေဒနာတို့ ဖြစ်ပေါ်လာအရာ မရှိသောအခါ မတောင့်တအပ်သော အနိဋ္ဌာရုံကိုအာရုံပြု၍ စိတ်ဖြစ်ပေါ်လာလျှင် ထိုစိတ်နှင့်အတူ ယင်းအနိ- ဋ္ဌာရုံကိုခံစားသော ဒုက္ခဝေဒနာ၊ ပဒေါဗ္ဗာပဝေဒနာဟူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။

ကောင်းသည်လည်းမဟုတ်၊ ဆိုးကျိုးလည်းမဟုတ်သော ဣဇ္ဇမဇ္ဈတ္တာရုံ ကိုစွဲ၍ စိတ်ဖြစ်ပေါ်လာသောအခါ ထိုစိတ်နှင့်အတူ ကင်းဣဇ္ဇမဇ္ဈတ္တာရုံကို ခံစားသောဝေဒနာဖြစ်သည်။ ထိုဝေဒနာကို ဥပပက္ခာဝေဒနာဟု ခေါ်သည်။ ဤသို့ဝေဒနာသည် ကုသိုလ်စိတ်ဖြစ်လာ စေသည့်လည်း ပါသည်။ အကုသိုလ် စိတ်ဖြစ်သောအခါ၌လည်း ပါသည်။ မကျောတတ်စိတ်ဖြစ်သည့်အခါ၌လည်း ပါသည်။

ဝေဒနာစေတသိက်

သို့သော် သုခဝေဒနာ၊ ဒုက္ခဝေဒနာဖြစ်သောအခါ၌ ဝေဒနာ၏သဘော
 ကင်ရှား၍ ဥပေက္ခာဝေဒနာဖြစ်သောအခါ၌ ဝေဒနာ၏သဘောမထင်ရှား
 ချေ။ ဤမျှသာထူးပေသည်။ ဤသို့ စိတ်ဖြစ်တိုင်းပါသောကြောင့် ဝေဒနာ
 စေတသိက်ကို အဘိဓမ္မာတောရးအဋ္ဌကထာ၊ နာမရူပပရိစ္ဆေဒအဋ္ဌကထာ
 များ၌ “သဗ္ဗသာဓာရစေတသိက်” ဟု လည်းကောင်း၊ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ
 အဋ္ဌကထာ၌ “သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရစေတသိက်” ဟု လည်းကောင်း အမည်
 ပေးထားခြင်း ဖြစ်သည်။

ရဟန္တာနှင့် ဒုက္ခဝေဒနာ။ ။ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည် နောက်ထပ်အသစ်
 တားနပ် ပဋိသန္ဓေမနေတော့ပါ။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်
 သည် တစုံတခုသော ဒုက္ခဝေဒနာကို ခံစားဦးမည်လော၊

အချို့သောဝေဒနာကို ခံစား၍ အချို့သော ဝေဒနာကို မခံစားရ
 တော့ပါ။

အဘယ်ဝေဒနာကို ခံစား၍ အဘယ်ဝေဒနာကို မခံစားတော့သနည်း။
 ကိုယ်၌ဖြစ်သော ကာယိကဒုက္ခဝေဒနာကိုသာ ခံစား၍ စိတ်၌ဖြစ်သော
 စေတသိကဒုက္ခဝေဒနာကို မခံစားတော့ပါ။

အဘယ်ကြောင့် ကာယိကဒုက္ခဝေဒနာကိုခံစား၍ စေတသိကဒုက္ခ-
 ဝေဒနာကို မခံစားတော့သနည်း။

ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည် ကာယိကဒုက္ခဝေဒနာကိုခံစား၏။ အကြောင်းတရား
 များကို မပယ်ရသေးသောကြောင့် ကာယိကဒုက္ခဝေဒနာကို ခံစားရသေး
 ၏။ စေတသိကဒုက္ခဝေဒနာကို မခံစားခြင်း ပေးစားချားကိုပူ ပယ်သတ်ပြီး
 ဖြစ်သောကြောင့် စေတသိကဒုက္ခဝေဒနာကို မခံစားရတော့ပါ။

ဤကား ဝိလိန္တဝါဒီတို့၏ အဘွားနှင့် အမွှင်နာဂဒဿန ပဒေသနီဂြိုဟ်၏
 အကြောင်းဖြစ်ပါသည်။

မှန်ပါသည်။ အနိဋ္ဌဗောဋ္ဌဗ္ဗာရုံနှင့် ကျွဲလှုံဆုံဆည်းရသည့်အခါ၌ ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဏ် စိတ်သည် ကာယဒါရကို အမှီပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ထိုဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဏ်စိတ်နှင့်အတူ ထိုအနိဋ္ဌဗောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကိုခံစားသော ကာယိကဒုက္ခဝေဒနာစေတသိက်ပါမြဲဖြစ်ပါသည်။ ထိုကာယိက ဒုက္ခဝေဒနာဖြစ်ကြောင်း အဗျာကတတရားများကို သောတာပတ္တိဗဂ်စသော လောကုတ္တရာကုသိုလ်စိတ်များဖြင့် မပယ်သတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌ ကာယိကဒုက္ခဝေဒနာ ဖြစ်ပေါ်ပါသေးသည်။

ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ် မဆိုထားဘိ ဘုရားရှင် ကိုယ်တော်မြတ်ကြီးပင်လျှင် ထိုတရားများကို မပယ်သောကြောင့် ဘုရားရှင်အား ကျောက်ကုန်းတော်ကိုက်ခဲခြင်း^၁ နှင့် လေနာရောဂါစွဲကပ်ခြင်း^၂ ဟူသော ကာယိကဒုက္ခဝေဒနာများကို ခံစားရပေသေးသည်။

စေတသိကဒုက္ခဝေဒနာမှာကား- ဒေါသစိတ်ဖြစ်ပေါ်လာမှ ထိုဒေါသစိတ်နှင့်အတူဖြစ်ရသော ဝေဒနာမျိုးဖြစ်သည်။ ဒေါသစိတ် မဖြစ်လျှင် ထိုစေတသိကဒုက္ခဝေဒနာလည်း မဖြစ်ပေါ်နိုင်တော့ချေ။ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် စေတသိကဒုက္ခဝေဒနာ၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဒေါသစိတ်ကို အကြောင်းမဲ့ ပယ်သတ်ခဲ့ပြီးဖြစ်သောကြောင့် ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်များသဏ္ဌာန်၌ စိတ်နှလုံးမသာယာခြင်း၊ စိတ်ညစ်ခြင်း၊ စိတ်ဆိုးခြင်းစသော စေတသိကဒုက္ခဝေဒနာမျိုး လုံးဝမဖြစ်ပေါ်တော့ချေ။

ပုထုဇဉ်နှင့် အရိယာတို့ ဝေဒနာခံစားပုံခြင်း မတူပုံ^၃။ ။ ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝေဒနာသုံးမျိုးလုံးကို ခံစားသကဲ့သို့ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း သုခဝေဒနာကိုလည်း ခံစား၏။ ဒုက္ခဝေဒနာကိုလည်း ခံစား၏။ ဥပေက္ခာဝေဒနာကိုလည်း

၁။ မ၊၂၊၁၇။ ၂။ သံ၊၁၊၁၇၆။ ၃။ သံ၊၂၊၄၀၉(သလ္လသုတ်)
၂။ သံ၊၁၊၁၇၆။ သံ၊၄၊၁၊၂၃၇။

ခံစား၏။ သို့သော် ပုထုဇဉ်နှင့် အဓိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့ ဝေဒနာခံစားပုံသည် တဦးနှင့်တဦးမတူကြ။ ကွဲပြားခြားနားကြသည်။ ယင်းသို့ ကွဲပြားခြားနားပုံကို တုရားရှင်သည် သဠာယတနဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော်၊ ဝေဒနာသံယုတ်သလ္လသုတ်၌ ဤသို့ ဟောကြားတော် မူပါသည်။

“ရဟန်းတို့ အကြားအမြင်မရှိသောပုထုဇဉ်သည် ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် တွေ့ကြုံရသော် ဖိးရိမ်ပွန်မှုဖြစ်၏။ ကိုယ်စိတ်ပင်ပန်း၏။ ငိုကြွေးမြည်တမ်း၏။ မေ့မြောသွား၏။ ကိုယ်ဆင်းရဲမှု၊ စိတ်ဆင်းရဲမှု ဝေဒနာနှစ်ခုကိုခံစားရ၏။ ဥပမာအားဖြင့်ပထမအကြိမ် ငြောင့်စူးခံရသော ယောက်ျားအား လှိုငြောင့်အနီး၌ပင် ဒုတိယအကြိမ် ထပ်မံငြောင့်စူးခံရ၍ ငြောင့်နှစ်ချောင်းဖြင့် ဝေဒနာခံစား နေရသူနှင့် တူပေသည်။

ရဟန်းတို့- ထိုငြောင့် နှစ်ချောင်း အစူးခံရသော ယောက်ျားကဲ့သို့ အကြား အမြင်မရှိသော ပုထုဇဉ် ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် တွေ့ကြုံရသည့်အခါ အမုက် ခေါ်သ ထွက်၏။ ထိုအခါ ယင်းပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်၏ သဏ္ဍာန်၌ ဒုက္ခဝေဒနာကြောင့် ဖြစ်သောပဋိဿာနုသယ (ခေါ်သဟူသော အနုသယတရား) သည်ကိန်းလာ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

ပုထုဇဉ် ပုဂ္ဂိုလ်သည် ယင်းဒုက္ခဝေဒနာနှင့် တွေ့ကြုံရသည့်အခါ၌ ကာမချမ်းသာမှတစ်ပါး ဒုက္ခဝေဒနာမှ လွတ်မြောက်ရာကို မသိမြင်သောကြောင့် ကာမချမ်းသာကို လိုချင်နှစ်သက်၏။ ထိုကာမချမ်းသာကို လိုချင်နှစ်သက်သော ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်အား သူဝေဒနာကြောင့် ဖြစ်သော ရာဂါနုသယသည် ကိန်းလာ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

ထိုပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုဝေဒနာတို့၏ ဖြစ်ကြောင်းကို လည်းကောင်း၊ ချုပ်ကြောင်းကို လည်းကောင်း၊ သာယာဖွယ်ကို လည်းကောင်း၊ အပြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ လွတ်မြောက်ရာကို လည်းကောင်း၊ ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ မသိမြင်ချေ။ ယင်းသို့ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ မသိမြင်သောပုထုဇဉ်အား ဥပေက္ခာ ဝေဒနာကြောင့် ဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာနုသယသည် ကိန်းလာဖြစ်ပေါ် လာ၏။

ထိုပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဒုက္ခဝေဒနာကို ခံစားရသည့် အခါမှာလည်း ကိလေသာနှင့်ယှဉ်၍ ဒုက္ခဝေဒနာကို ခံစားရ၏။ သုခဝေဒနာကို ခံစားသည့် အခါမှာလည်း ကိလေသာနှင့် ယှဉ်၍ သုခဝေဒနာကို ခံစားရ၏။ ဥပေက္ခာ ဝေဒနာကို ခံစားသည့်အခါမှာလည်း ကိလေသာနှင့်ယှဉ်၍ ဥပေက္ခာ ဝေဒနာကိုခံစား၏။

ရဟန်းတို့-အကြားအမြင်မရှိသော ဣပ္ပထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်ကို ပဋိသန္ဓေ နေမှု အိမ်မှ သေမှု စိုးရိမ်ပူဆွေး ငိုကြွေးမှု ကိုယ်စိတ်ဆင်းရဲမှု ပြင်းစွာ ပူပန်မှု တို့နှင့် ယှဉ်စပ်နေသူ ဆင်းရဲဒုက္ခနှင့် ယှဉ်စပ်နေသူဟု ငါဘုရား ဟောပေသည်။

ရဟန်းတို့-အကြားအမြင်ရှိသော အရိယာတပည့်မှာ မူကား ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် တွေ့ကြုံရသည့်အခါ စိုးရိမ် ပူဆွေး ငိုကြွေး မြည်တမ်း စိတ်ပင်ပန်းခြင်းလည်း မဖြစ်၊ မေ့မြော့သွားခြင်းလည်း မရှိ၊ စိတ်ဆင်းရဲခြင်း စိတ်ညစ်ခြင်း စသော စိတ်ဝေဒနာကို မခံစားရသော်လည်း ကိုယ်ဆင်းရဲမှုကိုယ်ပင်ပန်းမှု စသည့် ကိုယ်၌ဖြစ်သော ဒုက္ခဝေဒနာကိုမူ ခံစားရပေသေးသည်။

ရဟန်းတို့-ဥပပာအားဖြင့်ဆိုသော် ပထမအကြိမ်သာ ငြောင့်စူးခံရ၍ ထိုငြောင့်တချောင်း တည်းဖြင့်သာ ဝေဒနာခံစားရသော ယောက်ျားနှင့် တူပေသည်။

ရဟန်းတို့-ထိုငြောင့်တချောင်းသာ အစူးခံရသော ယောက်ျားကဲ့သို့ အကြားအမြင်ရှိသော အရိယာသာဝကသည် ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် တွေ့ကြုံရသည့်အခါတွင် စိုးရိမ် ပူဆွေး ငိုကြွေး မြည်တမ်း စိတ်ပင်ပန်းခြင်းလည်းမရှိ၊ မေ့မြော့သွားခြင်းလည်းမရှိ၊ စိတ်ဆင်းရဲမှု စိတ်ညစ်မှု စသော စိတ်ဝေဒနာကို မခံစားရ သော်လည်း ကိုယ်ဆင်းရဲပင်ပန်းမှု စသော ကာယိကဒုက္ခဝေဒနာကိုမူ ခံစားရပေသေးသည်။

၂၁။ ဂုဏ်အရိယာဖြစ်သည်။ အနာဂေါရိ အရိယာဟုလည်း ဆိုကြသည်။
(သံ၊ ၄၊ ၃။ ၁၁၇၊)

ဝေဒနာစေတသိက်

အရိယာသာဝကသည် ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် တွေ့ကြုံရသည့်အခါတွင် အမျက်ဒေါသထွက်ခြင်း၊ စိတ်ဆိုးခြင်းများမဖြစ်တော့၊ ထို့ကြောင့် ထိုအရိယာသာဝကအား ဒုက္ခဝေဒနာကြောင့်ဖြစ်သည့် ပဋိသန္ဓေသယလည်း မကိန်းတော့၊ မဖြစ်ပေါ်တော့ချေ။ ထိုအရိယာသာဝကသည် ယင်းဒုက္ခဝေဒနာနှင့်တွေ့ကြုံရသည့် အခါတွင် ကာမချမ်းသာမှတစ်ပါး ဒုက္ခဝေဒနာ၏ လွတ်မြောက်ရာကို ဝါဒိသောကြောင့် ကာမချမ်းသာကို မနှစ်သက် မလိုချင်၊ ထို့ကြောင့် ထိုအရိယာသာဝကအား သုခဝေဒနာကြောင့် ဖြစ်သော ရာဂါနုသယသည် မကိန်းတော့ မဖြစ်ပေါ်တော့ချေ။

ထိုအရိယာသာဝကသည် ဝေဒနာတို့ပါဖြစ်ကြောင်းကို လည်းကောင်း၊ ချုပ်ကြောင်းကို လည်းကောင်း၊ သာသနာ့ဇွယ်ကိုလည်းကောင်း၊ အပြစ်ကို လည်းကောင်း၊ ထွက်မြောက်ရာကို လည်းကောင်း ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာသိ၏။ ယင်းသို့ သိသောကြောင့် ထိုအရိယာသာဝကအား ဥပေက္ခာဝေဒနာကြောင့်ဖြစ်သော အပိဋ္ဌာနုသယသည် မကိန်းတော့ မဖြစ်ပေါ်တော့ချေ။

ထိုအရိယာသာဝကသည် ဒုက္ခဝေဒနာကို ခံစားသည့် အခါမှာလည်း ကိလေသာနှင့် မယှဉ်မူ၍ ဒုက္ခဝေဒနာကို ခံစား၏။ သုခဝေဒနာကို ခံစားသည့်အခါမှာလည်း ကိလေသာနှင့်မယှဉ်မူ၍ သုခဝေဒနာကိုခံစား၏။ ဥပေက္ခာဝေဒနာကိုခံစားသည့် အခါမှာလည်း ကိလေသာနှင့်မယှဉ်မူ၍ ဥပေက္ခာဝေဒနာကိုခံစား၏။

ရဟန်းတို့-အကြားအမြင်ရှိသော အရိယာသာဝကကို ပဋိသန္ဓေနေမှု၊ အိုမှု၊ သေမှု၊ စိုးရိမ်ပူဆွေး ဗိုကြွေးမှု၊ စိတ်ဆင်းရဲမှု၊ ပြင်းစွာပင်ပန်းမှုတို့နှင့် မယှဉ်စပ်သူ၊ ဆင်းရဲဒုက္ခနှင့် မယှဉ်စပ်သူဟု ငါဘုရားဟော၏။

ရဟန်းတို့-ဤကား အရိယာသာဝကနှင့် ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့နှစ်ဦး ဝေဒနာ ခံစားပုံ အထူးတည်း။

သတိသမ္ပဗ္ဗညုတို့ ဝေဒနာသုံးပါး၌ ရှုပ်ပုံ ။ ။ အခါတပါး၌ ဗုဒ္ဓရှင်
 တော်ဘုရားသည် ဝေ
 သာလိပြည်၊ မဟာဝုန်တော၊ ကုဋ္ဌာဂါရကျောင်း တော်၌ သီတင်းသုံးနေ
 တော်မူ၏။ တခုသော ညနေချမ်းအချိန်တွင် ရှင်တော်ဘုရားသည် သူနာ
 ရဟန်း ရှိသောကျောင်း သို့ကြွတော်မူပြီး “ရဟန်းတို့၊ ရဟန်းဆိုသည်မှာ
 အချိန်ရှိသရွေ့ သတိသမ္ပဗ္ဗညုတရား လက်ကိုင်ထားလျက် နေထိုင်ရ
 မည်” ဟု ဆုံးမတော်မူပါသည်။

ရဟန်းတို့- အဘယ်သို့ နေထိုင်ခြင်းသည် ရဟန်းတော်များအား
 သတိရှိသော နေထိုင်ခြင်းမည်သနည်း။

ရဟန်းတို့- ဤငါဘုရား သာသနာတော်၌ ရဟန်းသည် ရုပ်အပေါင်း
 ၌ ရုပ်အပေါင်းဟု အကြိမ်ကြိမ်ရှုမှတ်လျက်နေ၏။ ပြင်းစွာအားထုတ်သော
 လုံ့လဝိရိယရှိ၏။ သတိသမ္ပဗ္ဗ ခင်ခြင်ဉာဏ်ရှိ၏။ လောက၌မက်မောခြင်း
 အဘိဇ္ဈာ၊ နှလုံးမသာယာခြင်း ဒေါမနဿတို့ကို ပယ်ဖျောက်၍ နေထိုင်၏။
 ဝေဒနာတို့၌ ။ပ။ ဒေါမနဿတို့ကို ပယ်ဖျောက်၍ နေထိုင်၏။ စိတ်၌ ။ပ။
 ဒေါမနဿတို့ကို ပယ်ဖျောက်၍ နေထိုင်၏။ သဘောတရားတို့၌ ။ပ။
 ဒေါမနဿတို့ကို ပယ်ဖျောက်၍ နေထိုင်၏။ ဤသို့နေထိုင်ခြင်းသည် သတိ
 ရှိသော နေထိုင်ခြင်းမည်၏။

ရဟန်းတို့- အဘယ်သို့ နေထိုင်ခြင်းသည် ရဟန်းတော်များအား
 ဆင်ခြင်ဉာဏ် သမ္ပဗ္ဗညုရှိသော နေထိုင်ခြင်း ဖြစ်သနည်း။

ရဟန်းတို့- ဤ ငါဘုရား သာသနာတော်၌ ရဟန်းသည် ရှေ့သို့လှမ်း
 ရှေ့သို့ ဆုတ်ရာတို့၌ သိလျက် လှမ်းလေ့ ဆုတ်လေ့ ရှိ၏။ တည့်တည့်
 ကြည့်ရာ၊ စောင်းကြည့်ရာတို့၌ သိလျက်နှင့် ကြည့်လေ့ရှိ၏။ ကွေးရာ
 ဆန့်ရာတို့၌ သိလျက်နှင့် ကွေးလေ့ ဆန့်လေ့ရှိ၏။ ဒုက္ခနှင့် သပိတ်၊ သက်နိုး
 တို့ကို ဆောင်ရာတို့၌ သိလျက်ဆောင်လေ့ရှိ၏။ စားရာ သောက်ရာ၊ ခဲရာ

၁။ သံ၊ ၂။ ၄၁၂။ (ပဌမ ဂေလညသုတ်)

လျက်ထုတို့၌ သိလျက်နှင့် စားသောက်လေ့၊ ခဲလော့၊ လျက်လေ့ရှိ၏။
 ကျင့်ကြီး၊ ကျင့်ငယ် စွန့်ထုတို့၌ သိလျက်နှင့် စွန့်လေ့ရှိ၏။ သွားထိုးရပ်ထု၊
 ထိုင်ထု၊ အိပ်ဆိုတို့၌ သိလျက် သွားလေ့၊ ရပ်ခလော့၊ ထိုင်လေ့၊ အိပ်လေ့
 ရှိ၏။ နှိုးထု၊ စုဗ္ဗာဒါပြောထု၊ ဆိတ်ဆိတ်နေထုတို့၌ သိလျက် နှိုးလေ့၊
 စကားပြောလေ့၊ ဆိတ်ဆိတ်နေလေ့ရှိ၏။ ရဟန်းတို့၏ သိသိလျက်
 နေထိုင်ခြင်းသည် ဆင်ခြင်ဉာဏ် သမ္ပတိဉာဏ်ရှိသော နေထိုင်ခြင်းမည်၏။

ရဟန်းတို့- သတိသမ္ပတိ ဆင်ခြင်ဉာဏ်ရှိ၍ မမေ့မလျော့ ပြင်းစွာ
 အားထုတ်လျက် နိဗ္ဗာန်ရောက်ဖို့စိတ်သာ ရှိနေသောသူအား သုခဝေဒနာ
 ဖြစ်ပေါ်လာသည်အခါ ထိုသူသည် "ငါအား ဤသုခဝေဒနာ ဖြစ်ပေါ်
 လာခဲ့ပေပြီ၊ ဤသုခဝေဒနာသည် အစွဲပြု၍သာ ဖြစ်လာ၏။ အစွဲမပြုပဲ
 ဖြစ်လာသည်မဟုတ်၊ အဘယ်ကို အစွဲပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသည်နည်း၊ ဤ
 ခန္ဓာကိုယ်ကိုပင် အစွဲပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဤခန္ဓာကိုယ်သည်လည်း
 မမြဲသောသဘော ပြုပြင်တပ်သောသဘော အကြောင်းကိုအစွဲပြု၍ ဖြစ်
 ပေါ်ခြင်းသဘောရှိ၏။ ဤသို့ သဘောရှိသော ခန္ဓာကိုယ်ကို အစွဲပြုပြီး
 ဖြစ်ပေါ်လာရသော သုခဝေဒနာကား အဘယ်သို့ မြဲနိုင်မည်နည်း" ဟု
 သိ၏။ ထိုသူသည် ခန္ဓာကိုယ်လည်းကောင်း၊ သုခဝေဒနာလည်း
 ကောင်း မမြဲခြင်းသဘောကို မပြတ်ချွန်၏။ ပျက်စီးတတ်သောသဘော
 ကို မပြတ်ချွန်၏။ ချွန်ပျက်တတ်သောသဘောကို မပြတ်ချွန်၏။
 ချုပ်ပျော့တတ်သောသဘောကို မပြတ်ချွန်၏။ စွန့်ပစ်ဖွယ်သဘောကို
 မပြတ်ချွန်၏။ ခန္ဓာကိုယ်လည်းကောင်း၊ သုခဝေဒနာလည်းကောင်း၊
 ယင်းသို့ မပြတ်ချွန်သော ရဟန်းအား ခန္ဓာကိုယ်နှင့် သုခဝေဒနာတို့၌
 ထုတ်နုတ်ယူသည် ပျောက်ကင်း၏။

ရဟန်းတို့- သတိသမ္ပတိ ဆင်ခြင်ဉာဏ်ရှိ၍ မမေ့မလျော့ ပြင်းစွာ
 အားထုတ်လျက် နိဗ္ဗာန်ရောက်ဖို့စိတ်သာ ရှိနေသောသူအား သုခဝေဒနာ
 ဖြစ်ပေါ်လာသည်အခါ ထိုသူသည် "ငါအား ဤသုခဝေဒနာ ဖြစ်ပေါ်
 လာခဲ့ပေပြီ၊ ဤသုခဝေဒနာသည် အစွဲပြု၍သာ ဖြစ်လာ၏။ အစွဲမပြုပဲ

၉၆

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အပွင့်

ဖြစ်လာသည်မဟုတ်၊ အဘယ်ကို အစွဲပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသနည်း၊ ဤ ခန္ဓာကိုယ်ကိုပင် အစွဲပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဤခန္ဓာကိုယ် သည်လည်း မမြဲသောသဘော၊ ပြုပြင်အပ်သောသဘော အကြောင်းကို အစွဲပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း သဘောရှိ၏။ ဤသို့ သဘောရှိသော ခန္ဓာကိုယ်ကို အစွဲပြုပြီး ဖြစ်ပေါ်လာရသော ဒုက္ခဝေဒနာကား အဘယ်သို့ မြဲနိုင်မည် နည်း” ဟု သိ၏။

ထိုသူသည် ခန္ဓာကိုယ်၌လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခဝေဒနာ၌လည်းကောင်း မပြုခြင်းသဘောကို မပြတ်ရှုနေ၏။ ပျက်စီးတတ်သော သဘောကို မပြတ် ရှုနေ၏။ စွဲမက်ဖွယ်ရာမရှိသည့် သဘောကို မပြတ်ရှုနေ၏။ ချုပ်ပျောက် တတ်ခြင်းသဘောကို မပြတ်ရှုနေ၏။ စွန့်ပစ်ဖွယ်သဘောကို မပြတ်ရှုနေ ၏။ ခန္ဓာကိုယ်၌ လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခဝေဒနာ၌လည်းကောင်း ယင်းသို့ မပြတ်ရှုနေသော ထိုဂဟန်းအား ခန္ဓာကိုယ်နှင့် ဒုက္ခဝေဒနာတို့၌ ပဋိသာ- နုသယသည် ပျောက်ကင်း၏။

ဂဟန်းတို့- သတိသမ္ပဇဉ် ဆင်ခြင်ဉာဏ်ရှိ၍ မမေ့မလျော့ ပြင်းစွာ အားထုတ်လျက် နိဗ္ဗာန်ရောက်ဖို့စိတ်သာ ပို့ခနသောသူအား ဥပေက္ခာ ဝေဒနာ ဖြစ်ပေါ်လာသည့်အခါ ထိုသူသည် “ငါ့အား ။ပ။ ဥပေက္ခာ ဝေဒနာအား အဘယ်သို့မြဲနိုင်မည်နည်း” ဟု သိအပ်၏။

ထိုသူသည် ခန္ဓာကိုယ်၌ လည်းကောင်း၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာ၌ လည်း ကောင်း၊ မပြုခြင်းသဘောကို မပြတ်ရှုနေ၏။ပ။ စွန့်ပစ်ဖွယ်သဘောကို မပြတ်ရှုနေ၏။ ခန္ဓာကိုယ်၌လည်းကောင်း၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာ၌ လည်း ကောင်း၊ ယင်းသို့ မပြတ်ရှုနေသော ထိုဂဟန်းအား ခန္ဓာကိုယ်၌ လည်း ကောင်း၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာ၌လည်းကောင်း အဝိဇ္ဇာနုသယသည် ပျောက် ကင်း၏။

ထိုသူသည် သုခဝေဒနာကို ခံစားရသည့်အခါ ထိုသုခဝေဒနာကား မမြဲဟုသိ၏။ လွမ်းမိုး၍ မဖြစ်သောတရားဟု သိ၏။ မနှစ်သက်အပ်သော တရားဟုသိ၏။ ဒုက္ခဝေဒနာ ဥပေက္ခာဝေဒနာတို့ကို ခံစားရသည့်အခါ၌

ဝေဒနာစေတသိက်

လည်း ထိုအတူသိ၏။ ထိုသူသည် သုခဝေဒနာ ဒုက္ခဝေဒနာ ဥပေက္ခာ
ဝေဒနာတို့ကို ခံစားရသည့်အခါ (ကိလေသာနှင့်) ဖယဉ်စပ်သည်ဖြစ်၍
ထိုဝေဒနာတို့ကို ခံစား၏။

ထိုသူသည် ခန္ဓာကိုယ် အပိုင်းအခြားရှိသော ဝေဒနာကို ခံစားရသည့်
ရှိသော် ခန္ဓာကိုယ် အပိုင်းအခြားရှိသော ဝေဒနာကို ခံစား၏ဟု သိ၏။
အသက်အပိုင်းအခြားရှိသော (ဝါ) အသက်ကို ရန်ရှာသော ဝေဒနာကို
ခံစားရသည့်ရှိသော် အသက်အပိုင်းအခြားရှိသော ဝေဒနာကို ခံစား၏ဟု
သိ၏။ ခန္ဓာကိုယ်ပျက်စီးရ၍ အသက်ကုန်ဆုံးသည်၊ အထက်ကာလ၌
(ဝါ) ခန္ဓာကိုယ် ပျက်စီးခါနီး အသက်ကုန်ဆုံးခါနီး၌ ဤဘဝ၌ပင် ခံစားမှု
ဟူသမျှတို့သည် မနှစ်သက်အပ်ကုန်သည်ဖြစ်၍ ငြိမ်းအေးကုန်လတ္တံ့ဟု သိ၏။

ရဟန်းတို့- ဥပမာအားဖြင့် ဆိတ်စွဲလည်းကောင်း၊ မီးစာကိုစွဲ၍
လည်းကောင်း ဆီမီးသည်ကောက်ရ၏။ လှိမ့်နှင့် မီးစာကို ကုန်ခမ်းခြင်း
ကြောင့်ပင်လျှင် မီးသည်လောင်စေရုံမရှိသဖြင့် ငြိမ်းလေသကဲ့သို့တည်း။

ဝေဒနာတို့၏ ဖြစ်ကြောင်း၊ ချုပ် အခါတပါး၌ အရှင်အာ-
ကြောင်းတရားစသည်များ၊ နန္ဒာသည် ဖြတ်စွာဘုံထူး
ထံချဉ်းကပ်၍-

“အရှင်ဘုရား ဝေဒနာတို့သည် အဘယ်မျှရှိပါကုန်သနည်း။
ဝေဒနာ၏ ဖြစ်ကြောင်းကား အဘယ်ပါနည်း။ ဝေဒနာ၏ချုပ်
ငြိမ်းကြောင်းကား အဘယ်ပါနည်း။ ဝေဒနာချုပ်ငြိမ်းကြောင်းသို့
ရောက်ကြောင်းအကျင့်ကောင်းကား အဘယ်ပါနည်း။ ဝေဒနာ၏
သာယာဖွယ် (အဏာဒ)ကား အဘယ်ပါနည်း။ အပြစ် (အာဒိ-
နဝ)ကား အဘယ်ပါနည်း။ ထွက်မြောက်ရာ (နိဿရဏ) ကား
အဘယ်ပါနည်း။”

ဟု အမေးပုစ္ဆာ (၇)ချက်ကို မေးပြန်းလျှောက်ထားပါသည်။

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

ဒုက္ခပေါင်းအနန္တဖြင့် ဆက်လက်ရှာဖွေရဦးမည်ဖြစ်သည်။ ဤသို့ ဝေဒနာ
အည် သတ္တဝါအပေါင်းတို့ကို အနိစ္စဒဏ်ချက်ဖြင့် အမြဲတစေ နှိပ်စက်
ညှဉ်းပမ်း၍ နေပေသည်။

ဝေဒနာသည် သတ္တဝါအပေါင်းတို့ကို မမြဲမှု အနိစ္စဒဏ်ချက်ဖြင့်သာ
နှိပ်စက်သည်မဟုတ်သေး။ ဆင်းရဲမှု ဒုက္ခဒဏ်ချက်တို့ဖြင့်လည်း အစဉ်
နှိပ်စက်ညှဉ်းပမ်းလျက်ရှိသည်။ ယခုလက်ရှိဘဝ၌ မိမိအလိုရှိရာ နှစ်သက်ရာ
အာရုံများနှင့် တပြုံးပြုံး တရွှင်ရွှင် ကြည်လင်ချမ်းမြေ့နေရခြင်း အခွင့်
အရေးသည် အလိုအလျောက် ပေါ်ပေါက်လာသော အခွင့်အရေး
မဟုတ်။ ထိုအခွင့်အရေးကို ရရှိရန် ရှေးရှေးဘဝတို့က ကြိုတင်၍ ဒါနုမ္မနှင့်
ဒုက္ခခံကာ ရင်းနှီးခဲ့ရခြင်း၊ သီလမူနှင့် ဒုက္ခစိုက်ရခြင်း၊ ဘာဝနာမူနှင့် ဒုက္ခ
စိုက်ရခြင်းစသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးဒုက္ခခံကာ ရင်းနှီးခဲ့ရပေသည်။

ထိုသို့ကြိုတင်ကာ ဒုက္ခနှင့်ရင်းနှီး၍ ထိုအခွင့်အရေးကို ရပါသော်လည်း
မိမိသန္တာန်၌ အမြဲအစွဲ အပင်စိုက်၍နေသော ဓာတ်မျိုးမဟုတ်။ မိမိတို့၏
အတွင်းအကြည်ဓာတ်ခြောက်ပါးနှင့် ပြင်ပအာရုံခြောက်ပါးတို့ တွေ့ဆုံ
ခိုက်မှာမှ ဒွါရခြောက်ပါးတွင် ဖြစ်ပေါ်လာသော အခိုက်အတန့် ယာယီ
ဓာတ်သဘောမျိုး ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် အာရုံကောင်းတို့ကို ရရှိဖို့ရန်
နေ့ရှိသမျှ ဒုက္ခစိုက်နေရပေသည်။

ကြောင့်ကြစိုက်နိုင်၍ အလိုရှိရာ နှစ်သက်ရာအာရုံနှင့် ပြုံးကာရွှင်ကာ
နေရပါသော်လည်း မမြဲသောတရားဖြစ်၍ ပြုံး ပြုံးကွယ်ပျောက်ကုန်ခန်း၍
သွား၏။ ထို့ကြောင့် ပြုံးလိုသေးသမျှကာလပတ်လုံး အာရုံကောင်းများ
အတွက် ဒုက္ခစိုက်ခွင့်မှ လွတ်ခွင့်မရပြီ။ ဒုက္ခစိုက်၍ နေဆဲမှာပင် ချုပ်
ပျောက်ပျက်စီးသွား၏။ ပကတိအခါ၌ မပျက်စီးသော်လည်း သေဆုံးသည့်
အခါ၌ ကေန်ပျက်စီးရလေသည်။ ယင်းသို့ ကေန်ပျက်စီးသည်ကို သိသော
ကြောင့်လည်း နောင်ဘဝတွင် သုခသောမနဿ ဝေဒနာများကို အသစ်
ထူထောင်နိုင်ရန် ယခုဘဝကပင် ဒါနုမူ သီလမူ ဘာဝနာမူတို့ဖြင့် ဒုက္ခ
စိုက်ကာ ရင်းနှီးကြရ၏။

(၄) အလိုရှိအပ်။ပ။စွဲမက်အပ်ကုန်သော ရသာရုံများ။

(၅) အလိုရှိအပ်။ပ။ စွဲမက်အပ်ကုန်သော ဇောဗ္ဗောရုံများဖြစ်ကြသည်။

အာနန္ဒာ၊ ဤကာမဂုဏ်ငါးပါးကို အစွဲပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ကိုယ်စိတ် ချမ်းသာမှုကို ကာမချမ်းသာဟုခေါ်၏။

အာနန္ဒာ၊ ဤသာသနာတော်၌ ရဟန်းသည် ကာမဂုဏ်တို့မှ ကင်းဆိတ်၍ အကုသိုလ်တရားများကင်းလျက် ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ပီတိ၊ သုခ၊ ကေဂ္ဂတာဟူသော ဈာန်အင်္ဂါငါးပါးရှိသော ပထမဈာန်ချမ်းသာသို့ ရောက်နေ၏။ အာနန္ဒာ၊ ဤပထမဈာန်ချမ်းသာသည် ဆိုခဲ့ပြီးသော ကာမချမ်းသာထက် အထူးသဖြင့် သာလွန်မွန်မြတ်လှ၏။

အာနန္ဒာ၊ ထိုပထမဈာန်ချမ်းသာထက် ဒုတိယဈာန်ချမ်းသာကလည်းကောင်း၊ ဒုတိယဈာန်ချမ်းသာထက် တတိယဈာန် ချမ်းသာကလည်းကောင်း၊ တတိယဈာန် ချမ်းသာထက် စတုတ္ထဈာန် ချမ်းသာကလည်းကောင်း၊ စတုတ္ထဈာန် ချမ်းသာထက် အာကာသာနဉာယတနဈာန် ချမ်းသာကလည်းကောင်း။ ထို့ထက် ဝိညာဏဉာယတနဈာန် ချမ်းသာကလည်းကောင်း၊ ထို့ထက် အာကိဉာယတန ဈာန်ချမ်းသာကလည်းကောင်း။ ထို့ထက် နေဝသညာနာသညာယတန ဈာန်ချမ်းသာကလည်းကောင်း သာလွန်မွန်မြတ်လှပေသည်။

အာနန္ဒာ- ထိုနောသညာနာသညာယတနဈာန်ချမ်းသာထက်သညာ ဝေဒနာတို့ချုပ်ရာ နိရောဓသမာပတ်ချမ်းသာသည် သာလွန်မွန်မြတ်လှပေသည်။

အာနန္ဒာ-အယုတပါးရှိကြလော့ ပရိဒိုင်တို့က သညာ၊ ဝေဒနာတို့ချုပ်ခြင်း၊ ငြိမ်းခြင်းကို ချမ်းသာဟု ရဟန်းဂေါတမသည် ခေါ်ဆိုပညတ်၏။ အဘယ်ကြောင့် ယင်းသို့ ဆိုသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။

အာနန္ဒာ-ဤသို့မေးသော ပရိပိုင်တို့ကို “ငါ့ရှင်တို့၊ ရှင်တော်ဘုရားသည် ချမ်းသာခံစားမှုကိုသာ ရည်ရွယ်၍ချမ်းသာဟု ပညတ်သည်မဟုတ်၊ အကြင်အကြင်အရပ်၌ ခံစားမှုရှိသောချမ်းသာ (ဝေဒယိတသုခ) တို့ ဖြစ်စေ၊ ခံစားမှုမရှိသောချမ်းသာ (အဝေဒယိတသုခ) ကို ဖြစ်စေရအပ်၏။ ထိုချမ်းသာဟူသမျှကို ရှင်တော်ဘုရားသည် ချမ်းသာသုခဟုပညတ်၏” ဟု ပြန်လည်ပြောဆိုရမည်။ ပြန်လည်ပြောဆိုကြရမည်။

ပုတ်ချက်။ ။ ငါးပါးသော ကာမဂုဏ်ချမ်းသာနှင့် ရှစ်ပါးသော ဈာန်သမာပတ် ချမ်းသာတို့သည် ခံစားမှုရှိသော ဝေဒယိတသုခမည်ကုန်၏။ နိရောဓသမာပတ်ချမ်းသာသည် ခံစားမှုမရှိသော အ ဝေဒယိတသုခ မည်၏။ ခံစားမှုရှိသော ဝေဒယိတသုခဖြစ်စေ၊ ခံစားမှုမရှိသော အ ဝေဒယိတသုခဖြစ်စေ၊ ဆင်းရဲကင်းမှု သုခသဘောကြောင့် အမှန်စင်စစ် ချမ်းသာကေန ဖြစ်ပေသည်။

ဝေဒနာနှင့်ဥတ္တမပုရိသ။ ။ ဥတ္တမပုရိသဆိုသည်မှာ ယောက်ျားပြတ်၊ ယောက်ျား အာဇာနည်ဖြစ်သည်။ ဝေဒနာနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ‘၇’ ဌာနတို့၌ လိမ္မာကျွမ်းကျင် ဉာဏ်မြင်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်ကို “ဥတ္တမပုရိသ” ဟု ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော် သတ္တဌာနသုတ်၌ ဘုရားရှင်ဟောတော်မူပါသည်။ လိမ္မာကျွမ်းကျင် ဉာဏ်ဖြင့် သိမြင်ရမည့်(၇) ဌာနမှာ -

- (၁) စက္ခုသမ္ပဿဇာဝေဒနာ။ ပ။ ဗေဒနာသပ္ပဿဇာဝေဒနာ ဟူသော ဝေဒနာခြောက်ပါးကိုသိရခြင်း၊
- (၂) ဝေဒနာဖြစ်ပွားခြင်းအကြောင်းတရားကို သိရခြင်း၊
- (၃) ဝေဒနာ၏ ချုပ်ဆုံးခွင့်ကို သိရခြင်း။

၁။ သံ၊ ၄၊ ၃၊ ၁၂၀။
၂။ သံ၊ ၁၊ ၅၀။

ဝေဒနာစေတသိက်

(၄) ဝေဒနာချုပ်ဆုံးခြင်းသို့ ဆိုက်ရောက်စေထိတိသော အကျင့်ကို သိရခြင်း၊

(၅) ဝေဒနာ၏ နှစ်သက်သာယာဖွယ်ကို သိရခြင်း၊

(၆) ဝေဒနာ၏ ကြောက်မက်ဖွယ် ဘေးကို သိရခြင်း၊

(၇) ဝေဒနာ၏ ကျွတ်လွတ်ခွင့်ကို သိရခြင်း

ထို့ဖြစ်ပါသည်။

ဤနေရာ၌ သိခြင်းထိုရာဝယ် နှုတ်ဖြင့် ပြောတတ် ဟောတတ်ရုံမျှကို အမှတ်သိ သညာသိသာဖြစ်သောကြောင့် သိသည်ဟု မဆိုရ။ ကိုယ်တွင်း မှာ အလင်းပေါက်အောင် သိသည်ကိုသာ သိသည်ဟု ဆိုရသည်။

၁။ ဝေဒနာ ၆-ပါးကို သိရခြင်း

စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာစသော ဝေဒနာခြောက်ပါးအကြောင်းကို ဝေဒနာ စေတသိက်အမျိုးမျိုးပြားပုံအခန်း၌ အကျယ်ရှင်းလင်းခဲ့ပြီးဖြစ်၍ ဤနေရာ၌ ရှင်းလင်းပြရန် မလိုဟု ယူဆပါသည်။

၂။ ဝေဒနာဖြစ်ကြောင်းတရားကို သိရခြင်း

ဖဿစေတသိက်သည် ထိုဝေဒနာခြောက်ပါးဖြစ်ပွားကြောင်း တရား ဖြစ်သည်။ ပြင်ပမှ အဆင်း၊ အသံ၊ အနံ့စသည့် အာရုံတရားတို့နှင့် ကိုယ်တွင်းရှိ မျက်စိအကြည့်ဓာတ် (စက္ခုပသာဒ)၊ နားအကြည့်ဓာတ် (သောတပသာဒ)စသည်တို့ တွေ့ကြုံဆုံဆည်းကြသည်အခါ ထိုအဆင်း အသံ အစရှိသောအာရုံတို့ကို ဖဿက ဖိနှိပ်ကြိတ်နယ်ပေးသည်။ ယင်းသို့ ဖိနှိပ်ကြိတ်နယ်ပေးမှ အာရုံအရသာပေါ်သည်။ ထိုအရသာပေါ်မှ ထိုအရ သာကို ခံစားသော ဝေဒနာဖြစ်လာသည်။ ဤသို့ ဝေဒနာမှန်သမျှ ဖဿ ရှိမှ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သောကြောင့် ဖဿသည် ဝေဒနာဖြစ်ပေါ်ရန် အကြောင်းတရားဖြစ်သည်။

ပျက်စီးစွာ လေ့ရှိနေသော အနာချုပ်ဆိုးခွင့်ကို သိရခြင်း ()

ဖဿချုပ်ငြိမ်းလျှင်လည်း ဖဿကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရသည့် ဝေဒနာသည်လည်း "အင်းလဲအဖျား ထင်းဖြစ်" ဆိုသကဲ့သို့ လုံးဝ ချုပ်ငြိမ်းသွားပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဝေဒနာချုပ်ဆိုးခွင့်တရားသည် ဖဿပင် ဖြစ်ပါသည်။

ခွဲဦးအံ့-အဆင်းအရောင်ဆိုသည့် ရူပါရုံသည် စက္ခုပဿာဒဆိုသည့် ဓာတ်မှန်၌လာထင်သည့်အခါ စက္ခုသမ္ပဿဇာဝေဒနာ တဖွားဖွား ပေါ်လာ၏။ ရူပါရုံအဆင်းဓာတ်ပျောက်ကွယ်သွားလျှင် စက္ခုပဿာဒ၌ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော ဝေဒနာများ အကုန်လုံး ပျောက်ကွယ်သွားပါသည်။ ထို့အတူ သောတသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ ဗာနသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ ဇိဝှါသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ ကာယသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာတို့သည်လည်း ပြင်ပမှ အတိုက်အခတ်နှင့် ကိုယ်တွင်းမှ အပဿာဒဓာတ်တို့ တိုက်ဆိုင်မိချိန်တွင် ပေါ်လာ၍ အာရုံများ ပျောက်ကွယ်သွားနိုင် တပြိုင်နက် အားလုံး ပျောက်ကွယ်သွားကြကုန်၏။

မနောမှာလည်း မိမိအလိုရှိသော အာရုံနှင့် တွေ့ရုံနေဆဲအခါ မနောသမ္ပဿဇာဝေဒနာများ တဖွားဖွားပေါ်နေ၏။ အာရုံနှင့် စိတ်မျက်နှာလဲပြန်လျှင် ထိုဝေဒနာအားလုံး ကွယ်ပျောက်ပြန်၏။

ဤသို့ ဝေဒနာခြောက်မျိုး ဖြစ်ပေါ်မှု ပျောက်ကွယ်ပျက်ဆုံးမှုတို့သည် မိမိတို့ ခန္ဓာကိုယ်မှာ တနာရီမစဲ ကိုယ်စေ့စိတ်တွေ့ချည်း ဖြစ်ကုန်၏။ ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိညာဏ်မရှိကုန်သောသူတို့သည် ထိုဝေဒနာတို့ကို ငါဟုလည်းကောင်း၊ ငါ၏အတွဲဟုလည်းကောင်း သက္ကာယဒိဋ္ဌိအစွဲအလမ်းပြင်းထန်နေကြ၏။ ဆင်းရဲလျှင်လည်း ငါဆင်းရဲ၏။ ငါနာသည်။ ငါကျင်သည်။ ငါပူင်သည်။ ငါကိုက်ခဲသည်ဟု စွဲလမ်း၏။ ချမ်းသာလျှင်လည်း ငါချမ်းသာ၏။ ငါဝမ်းမြောက်၏။ ငါခံစား၏ ငါအေးချမ်း၏ဟု စွဲလမ်း၏။

ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိညာဏ်ဖြင့် ထိုဝေဒနာတို့ကို အနာအိ အနာပျက်ကြီး၌ ကျနေထိုင်ရာ ဝိပလောကဇယများကို မှန်တိလုံးဖြင့် ကြည့်သည့်အခါ ရွှေငွေနေကြသည်ကို ငြင်ငင်ကဲ့သို့ အကြည့်ရုံဖြင့် ကြောက်ရွံ့တိုင်းအခါ

ခြောက်ပါး ဆက်တိုက်နေသောအခါ၌သာ တဖွားဖွား ဖြစ်ပေါ်နေမှ၊ အာရုံခြောက်ပါး ကွယ်ပျောက်သွားပြန်လျှင် ပျောက်ကွယ်ကုန်ခမ်း၍ သွားမှုတို့ကို မြင်သည့်အခါမှ ထိုသက္ကာယဒိဋ္ဌိကို ပယ်နိုင်ပေသည်။

ဤသို့ ဖဿတရားဖြစ်ပွားခြင်းကြောင့် ဝေဒနာတရား ဖြစ်ပွားလာရ သည်၊ ဖဿတရားချုပ်ငြိမ်းသွားသည့်အခါ ဝေဒနာတရားလည်း စာခါ စည်း ချုပ်ငြိမ်းသွားသည်ဟု ဝေဒနာ၏ ချုပ်ဆုံးခွင့်ကိုလည်း သိရသည်။

ထို့ကြောင့် လဠာယတနဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော်၊ ဝေဒနာသံယုတ်၊ ဖဿ မူလကသုတ်၌ အောက်ပါအတိုင်း ဟောတော်မူခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

“ရဟန်းတို့ ဖဿကြောင့်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဖဿလျှင် အရင်း မူလရှိကုန်သော ဖာဗဟုသော ဟကြောင်းရှိကုန်သော၊ ဖဿ ဟုသော အထောက်အပံ့ရှိကုန်သော ဝေဒနာတို့သည် ဤသုံးမျိုး တို့တည်း။ အဘယ်သုံးမျိုးတို့နည်း၊ သုခဝေဒနာ၊ ဒုက္ခဝေဒနာ၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာတို့တည်း။

ရဟန်းတို့...ချမ်းချမ်းသာသာခံစားမှု၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဖဿကို အစွဲပြု၍ သုခဝေဒနာဖြစ်ပေါ်လာရ၏။ ထိုသုခဝေဒနာ ဖြစ်ပေါ်ကြောင်းဖြစ်သော ဖဿတရားချုပ်ငြိမ်းသွားမှသာ သုခ ဝေဒနာချုပ်ငြိမ်း၏။

ရဟန်းတို့...ဆင်းရဲစွာ ခံစားမှု၏အကြောင်းဖြစ်သော ဖဿကို အစွဲပြု၍ ဒုက္ခဝေဒနာဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုဒုက္ခဝေဒနာဖြစ်ပေါ် ကြောင်းဖြစ်သော ဖဿတရားချုပ်ငြိမ်းသွားမှသာ ဒုက္ခဝေဒနာ ချုပ်ငြိမ်း၏။

ရဟန်းတို့... အသင့်တော်ခံစားမှု၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဖဿ ကို အစွဲပြု၍ ဥပေက္ခာဝေဒနာ ဖြစ်ပေါ်လာရ၏။ ထိုဥပေက္ခာ ဝေဒနာဖြစ်ပေါ်ကြောင်း ဖြစ်သော ဖဿတရား ချုပ်ငြိမ်းသွားမှ ဥပေက္ခာဝေဒနာချုပ်ငြိမ်း၏။

၈၀၆

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတနိကံများ၊ အပုဒ်

ရဟန်းတို့....ဥပမာအားဖြင့် ထင်းချောင်းနှစ်ချောင်းတို့၏ အချင်းချင်းထိခိုက်မှု၊ ပေါင်းဆုံမှုကြောင့် အပူငွေ့ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ မီးဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုထင်းချောင်း နှစ်ချောင်းကို ထစ်ချောင်းစီ ခွဲထားလိုက်လျှင် ထိုထင်းနှစ်ချောင်း ထိခိုက်မှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် အပူငွေ့သည် ချုပ်ငြိမ်းသွား၏။ (မဖြစ်ပေါ်လာနိုင်)။

ရဟန်းတို့....ဤအတူပင် ဤဝေဒနာသုံးမျိုးတို့သည် ဖဿကြောင့် ဖြစ်ကုန်၏။ ဖဿလျှင် အရင်းမူလ ရှိကုန်၏။ ဖဿဟူသောအကြောင်း ရှိကုန်၏။ ဖဿဟူသော အထောက်အပံ့ ရှိကုန်၏။ ဖဿကိုအစွဲပြု၍ ဝေဒနာတို့ ဖြစ်ကြကုန်၏။ ထိုဝေဒနာ အားလျော်သောဖဿ၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကြောင့် ထိုဖဿကြောင့် ဖြစ်သော ဝေဒနာတို့ ချုပ်ငြိမ်းကြကုန်၏။”

၄။ ဝေဒနာချုပ်ဆုံးကြောင်း အကျင့်ကို သိရခြင်း^၃

ဝေဒနာ ချုပ်ဆုံးခြင်းသို့ ရောက်စေတတ်သော အကျင့်ဆိုသည်မှာ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ သမ္မာသင်္ကပ္ပစသော မဂ္ဂင်တရား-ဂ-ပါးဖြစ်သည်။

ထိုမဂ္ဂင် - ဂ-ပါးတွင် သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင်သည် ပုဗ္ဗဘာဂသမ္မာဒိဋ္ဌိရောင်၊ လောကုတ္တရာသမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင်ဟု နှစ်မျိုးရှိသည်။ ဝေဒနာခြောက်ပါး သဘောတရားတို့ကို လည်းကောင်း၊ ဝေဒနာတို့၏ ဖြစ်ကြောင်း ချုပ်ကြောင်းတရားကိုလည်းကောင်း၊ အဟုတ်မြင်အောင် ကြည့်နိုင်သော ဉာဏ်သည် ‘ပုဗ္ဗဘာဂသမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင်’ မည်၏။ ထိုပုဗ္ဗဘာဂသမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင်သည် ကြည့်ရှုရန်များ၍ အလွန်ကြည်လင်ထက်သန်ခြင်းသို့ ရောက်သော အခါ “လောကုတ္တရာသမ္မာဒိဋ္ဌိ” ဖြစ်လာသည်။

သမ္မာသင်္ကပ္ပသည်လည်း ထိုအတူနှစ်ပါးပင်ရှိသည်။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၏ အဖော်သဟဲကြီးဖြစ်သည်။ ကိုယ်ခန္ဓာကို ဝေဒနာတို့၏ ဖြစ်ပေါ်လာမှု၊ ချုပ်ပျောက်သွားပျက်မှုကို မျက်စိနှင့် ကြည့်သလို မြင်မှုကား သမ္မာဒိဋ္ဌိ

၁။ ဥတ္တမပုရိသဒီပနီ၊ ၅။

ဝေဒနာစေတသိက်

တည်း။ မြင်ကွက်ပေါ်အောင် အချက်ရှာကြံ၍ ပေးတတ်သည်ကား သမ္မာသင်္ကပ္ပဖြစ်သည်။ အချက်ရှာကြံမှုကောင်းမှ၊ စေ့စပ်မြင်ကွက်ပေါ်သည်။

ဤခန္ဓာကိုယ်၌ တနေ့တနေ့လျှင် အခါများစွာ ဝေဒနာပြောင်းလဲမှု အခါများစွာ ဝေဒနာအသစ်အသစ်ဖြစ်ပေါ်မှု၊ အဟောင်းအဟောင်း ချုပ်ပျောက်မှုတို့ကို ထင်လင်းစွာမြင်မှုကား သမ္မာဒိဋ္ဌိ၏ ကိစ္စဖြစ်သည်။ မြင်ကွက်ပေါ်အောင် ကိုယ်တွေ့မျက်မြင်ဖြစ်သော အချက်တွေကို ရှာကြံ ပေးမှုကား သမ္မာသင်္ကပ္ပမဂ္ဂင်၏ ကိစ္စဖြစ်သည်။ သမ္မာသင်္ကပ္ပမဂ္ဂင် အချက် ပေးကောင်းမှ သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင် ပွင့်လင်းနိုင်သည်။

သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင်၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပမဂ္ဂင်နှစ်ပါး တနေ့တခြား တိုးပွား၍ လောကုတ္တရာသို့ ကူးသည်နှင့်တပြိုင်နက် ရှေးရှေးက စိတ်သန္တာန်၌ အစဉ်ပါရှိလာခဲ့သော ကာယဒုစရိုက်မျိုး၊ ဝစီဒုစရိုက်မျိုးတို့ကို အကြွင်းမဲ့ သတ်နိုင်သောဓာတ်သုံးခု ပေါ်လာ၏။ ယင်းဓာတ်သုံးခုကား-သမ္မာဝါစာ၊ သမ္မာကမ္မန္တံ၊ သမ္မာအာဇီဝ မဂ္ဂင်သုံးပါးတို့ဖြစ်သည်။

သမ္မာဝါစာမဂ္ဂင်ကား ဤအလုပ် အထမမြောက်သမျှ မနားမနေ စက်ကုန်လွတ်၍ အားထုတ်သော ဝိရိယတည်း။ ယင်းကို သမ္ပပ္ပဓာန်ဟုလည်း ခေါ်သည်။ အာတာပဟုလည်း ခေါ်သည်။

အာရမ္မဓာတ်၊ နိက္ခမဓာတ်၊ ပဌကမ္မဓာတ်ဟူ၍လည်း သုံးပါးရှိ၏။ အာတာပဆိုသည်မှာ ကိလေသာတို့ကို ပူပန်ခြောက်သွေ့စေနိုင်သော ဝိရိယဖြစ်သည်ဟု ဖွင့်ကြသည်။ ထိုအလုပ်အထမမြောက်သမျှ ရက်လ အရှည် မအိပ်မနေ အပူအပြင်း အပင်ပန်းခံသော ဝိရိယမျိုးဖြစ်သည်။

အကျိုးနှင့်တကွ လုပ်ခွင့်လုပ်လမ်းကို ကြားသိရလျှင် နေ့ချင်းညချင်း ထ၍လုပ်နိုင်သော ဝိရိယကို “အာရမ္မဓာတ်” ဆိုသည်။ လုပ်စဉ်အခါ နောက်ယက်လာသော ထိန်၊ မိဗ္ဗ၊ ကောသဇ္ဇစသော စိတ်ရုဏ်တို့ကို ပယ် ဖျက်တုန်းလှန်၍ လုပ်အားသန်သော ဝိရိယကို “နိက္ခမဓာတ်” ဆိုသည်။ အထက်အထက်၌ အလုပ်မှဆုတ်နှစ်ရန် စိတ်သန္တာန်မှာပေါ်လာသမျှသော

ဘေးရန်တို့ကို တွန်းလှန်နှင်းနယ်၍ သွားနိုင်သောဝိရိယကို “ပရက္ခမဓာတ်”
ဟု ခေါ်သည်။ (ယခုကလေး ဤဝိရိယမျိုး မရှိကြ၍ ဈာန် မဂ်၊ ဖိုလ်၊ အရ
နည်းကြခြင်း ဖြစ်သည်။

ကမ္မဋ္ဌာန်းမှု၌ တခုဟုတ်မျှမလစ်ချအောင် စိတ်အစဉ်ကို အတွင်တိုက်
တွန်းသော သတိသည် “သမ္မာသတိ” မည်၏။ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံကိုလွှတ်၍
အာရုံတပါးသို့ စိတ်မသွားမူသည် “သမ္မာသမာဓိ” မည်၏။

ဤရှစ်ပါးတွင် သမ္မာဝါစာ၊ သမ္မာကမ္မန္တ၊ သမ္မာအာဇီဝ ဤသုံးပါးကား
လောကုတ္တရာဘက်သို့ ကူးပြောင်းသောအခါမှ အလိုလိုပေါ်လာသော
အင်္ဂါသုံးပါးတည်း။ မိမိခန္ဓာကိုယ်၌ တကိုယ်လုံး သမ္မာဒိဋ္ဌဉာဏ်အလင်း
ပေါက်အောင် မွေ့နှော့ကံဖောက်ထွင်း ရှုခြင်းဟူသော ဝိပဿနာဘာဝနာ
အမှု၌ကား သမ္မာသတိ၊ သမ္မာဝါယာမ၊ သမ္မာသမာဓိ၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပ၊
ဟူသော စက်ကိရိယာလေးခု တပ်ဆင်ထားသည့် သမ္မာဒိဋ္ဌိဟူသော
မီးရထားကြီးကို တလံးမျှလောက်သော ကိုယ်ခန္ဓာရထားလမ်း၌ ဆံပျားမှ
ခြေဖျားတိုင်အောင် ခြေဖျားမှ ဆံပျားတိုင်အောင် အထင်အမြင် အတွင်
ခုတ်ခိုင်းပါလျှင် ခုနစ်ခုနှင့် လောကုတ္တရာနိဗ္ဗာန်ပို့ကြိုးသို့ ဆိုက်သောသူ၊
တလနှင့်ဆိုက်သောသူ၊ တနှစ်နှင့်ဆိုက်သောသူ၊ နှစ်နှစ်သုံးနှစ်လေးနှစ်၊
ငါးနှစ်၊ ခြောက်နှစ်၊ ခုနစ်နှစ်နှင့်ဆိုက်သောသူများ ဂျိပုံကို ကျမ်းဂန်တို့၌
အမျိုးမျိုးဟောတော်မူသည်။

၅။ ဝေဒနာ၏ နှစ်သက်သာယာဖွယ်ကို သိရခြင်း

ဝေဒနာကိုစွဲ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ချမ်းသာမှု(သုခ)၊ ဝမ်းသာ
ရွှင်လန်းမှု(သောမနဿ)တို့သည် ဝေဒနာ၏ နှစ်သက်သာယာဖွယ်များ
ဖြစ်သည်။ မိမိတို့အလိုရှိသော အာရုံဝတ္ထုအမှုအခွင့်တို့နှင့် ဆုံဆည်းကြရ၍
စိတ်နှလုံး ပြုံးပြုံးရွှင်ရွှင် ကြည်လင်ချမ်းမြေ့ သုခသောမနဿများနှင့် နေရ
မှုသည် ဗာယာဖူးစံအာသာဒမည်ပေသည်။ မျက်စိနှင့်ရူပါရုံတို့ တိုက်ဆိုင်
တွေ့ဆုံမိသည့်အခါ နှစ်သက်ဖွယ် ဇုဋ္ဌဗဟိရုံမျိုးဖြစ်ပါက စိတ်နှလုံး
ရွှင်ပြုံးချမ်းသာသော သုခဝေဒနာဓာတ်နှင့် သောမနဿဝေဒနာဓာတ်

ဝေဒနာစေတသိက်

လည်း ထိုအတူသိ၏။ ထိုသူသည် သုခဝေဒနာ စက္ခုဝေဒနာ ဥပေက္ခာ
ဝေဒနာတို့ကို ခံစားရသည့်အခါ (ကိလေသာနှင့်) မိယှဉ်စပ်သည်ဖြစ်၍
ထိုဝေဒနာတို့ကို ခံစား၏။

ထိုသူသည် ခန္ဓာကိုယ် အပိုင်းအခြားရှိသော ဝေဒနာကို ခံစားရသည်
ရှိသော် ခန္ဓာကိုယ် အပိုင်းအခြားရှိသော ဝေဒနာကို ခံစား၏ဟု သိ၏။
အသက်အပိုင်းအခြားရှိသော (ဝါ) အသက်ကို ရန်ရှာသော ဝေဒနာကို
ခံစားရသည်ရှိသော် အသက်အပိုင်းအခြားရှိသော ဝေဒနာကို ခံစား၏ဟု
သိ၏။ ခန္ဓာကိုယ်ပျက်စီးရ၍ အသက်ကုန်ဆုံးသည်မှ အထက်ကာလ၌
(ဝါ) ခန္ဓာကိုယ် ပျက်စီးခါနီး အသက်ကုန်ဆုံးခါနီး၌ ဤဘဝ၌ပင် ခံစားမှု
ဟူသမျှတို့သည်မနှစ်သက်အပ်ကုန်သည်ဖြစ်၍ ငြိမ်းအေးကုန်လတ္တံ့ ဟု သိ၏။

ရဟန်းတို့- ဥပမာအားဖြင့် ဆီကိုစို့၍လည်းကောင်း၊ မီးစာကိုစို့၍
လည်းကောင်း ဆီမီးသည်တောက်ရ၏။ ထိုဆီနှင့် မီးစာတို့ ကုန်ခမ်းခြင်း
ကြောင့်ပင်လျှင် မီးသည်လောင်စာမရှိသည်ဖြစ်၍ ငြိမ်းလေသကဲ့သို့တည်း။

ဝေဒနာတို့၏ ဖြစ်ကြောင်း၊ ချုပ် အခါတပါး၌ အရှင်အာ-
ကြောင်းတရားစသည်များ၊ နန္ဒာသည် မြတ်စွာဘုရား
ထံချဉ်းကပ်၍-

“အရှင်ဘုရား ဝေဒနာတို့သည် အဘယ်မျှရှိပါကုန်သနည်း၊
ဝေဒနာ၏ ဖြစ်ကြောင်းကား အဘယ်ပါနည်း၊ ဝေဒနာ၏ချုပ်
ငြိမ်းကြောင်းကား အဘယ်ပါနည်း။ ဝေဒနာချုပ်ငြိမ်းကြောင်းသို့
ရောက်ကြောင်းအကျင့်ကောင်းကား အဘယ်ပါနည်း၊ ဝေဒနာ၏
သာယာဖွယ် (အသာဒ)ကား အဘယ်ပါနည်း။ အပြစ် (အာဒိ-
နဝ)ကား အဘယ်ပါနည်း။ ထွက်မြောက်ရာ (နိဿရဏ) ကား
အဘယ်ပါနည်း။”

ဟု အမေးပုစ္ဆာ (၇)ချက်ကို မေးမြန်းလျှောက်ထားပါသည်။(၄)

ဒုက္ခပေါင်းအနန္တဖြင့် ဆက်လက်ရှာဖွေရဦးမည်ဖြစ်သည်။ ဤသို့ ဝေဒနာ
အည် သတ္တဝါအပေါင်းတို့ကို အနိစ္စဒဏ်ချက်ဖြင့် အမြဲတစေ နှိပ်စက်
ညှဉ်းပမ်း၍ နေပေသည်။

ဝေဒနာသည် သတ္တဝါအပေါင်းတို့ကို မမြဲမှု အနိစ္စဒဏ်ချက်ဖြင့်သာ
နှိပ်စက်သည်မဟုတ်သေး၊ ဆင်းရဲမှု ဒုက္ခဒဏ်ချက်တို့ဖြင့်လည်း အစဉ်
နှိပ်စက်ညှဉ်းပမ်းလျက်ရှိသည်။ ယခုလက်ရှိဘဝ၌ မိမိအလိုရှိရာ နှစ်သက်ရာ
အာရုံများနှင့် တပြုံးပြုံး တရွှင်ရွှင် ကြည်သင်ချမ်းမြေ့နေရခြင်း အခွင့်
အရေးသည် အလိုအလျောက် ပေါ်ပေါက်လာသော အခွင့်အရေး
မဟုတ်၊ ထိုအခွင့်အရေးကို ရဖို့ရန် ရှေးရှေးဘဝတို့က ကြိုတင်၍ ဒါနမှုနှင့်
ဒုက္ခခံကာ ရင်းနှီးခဲ့ခြင်း၊ သိလမှုနှင့် ဒုက္ခစိုက်ရခြင်း၊ ဘာဝနာမှုနှင့် ဒုက္ခ
စိုက်ရခြင်းစသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးဒုက္ခခံကာ ရင်းနှီးခဲ့ရပေသည်။

ထိုသို့ကြိုတင်ကာ ဒုက္ခနှင့်ရင်းနှီး၍ ထိုအခွင့်အရေးကို ရပါသော်လည်း
မိမိသန္တာန်၌ အမြဲအစွဲ အပင်စိုက်၍နေသော ဓာတ်မျိုးမဟုတ်၊ မိမိထူး၏
အတွင်းအကြည်ခတ်ခြောက်ပါးနှင့် ပြင်ပအာရုံခြောက်ပါးတို့ တွေ့ဆုံ
ခိုက်မှာမှ ဒါရခြောက်ပါးတွင် ဖြစ်ပေါ်လာသော အခိုက်အတန့် ယာယီ
ဓာတ်သဘောမျိုး ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် အာရုံကောင်းတို့ကို ရရှိဖို့ရန်
နေ့ရှိသမျှ ဒုက္ခစိုက်နေရပေသည်။

ကြောင့်ကြစိုက်နိုင်၍ အလိုရှိရာ နှစ်သက်ရာအာရုံနှင့် ပြုံးကာရွှင်ကာ
နေရပါသော်လည်း မမြဲသောတရားဖြစ်၍ ပြုံး ပြုံးကွယ်ပျောက်ကုန်ခန်း၍
သွား၏။ ထို့ကြောင့် ပြုံးလိုသေးသမျှကာလပတ်လုံး အာရုံကောင်းများ
အတွက် ဒုက္ခစိုက်ခွင့်မှ လွတ်ခွင့်မရပြီ။ ဒုက္ခစိုက်၍ နေဆဲမှာပင် ချုပ်
ပျောက်ပျက်စီးသွား၏။ ပကတိအခါ၌ မပျက်စီးသော်လည်း သေဆုံးသည့်
အခါ၌ ကေနံပျက်စီးရလေသည်။ ယင်းသို့ ကေနံပျက်စီးသည်ကို သိသော
ကြောင့်လည်း နောင်ဘဝတွင် သုခသောမနဿ ဝေဒနာများကို အသစ်
ထူထောင်နိုင်ရန် ယခုဘဝကပင် ဒါနမှု သိလမှု ဘာဝနာမှုတို့ဖြင့် ဒုက္ခ
စိုက်ကာ ရင်းနှီးကြရ၏။

ဝေဒနာခေတသိက်

ဤသို့ ဝေဒနာသည် သံသရာတလျှောက်လုံး၌ သတ္တဝါများကို ဒါနမှ သီလမှတို့ဖြင့် နှိပ်စက်၏၊ ရဟန်းအလုပ်ဖြင့် နှိပ်စက်၏၊ ရသေ့အလုပ်ဖြင့် နှိပ်စက်၏၊ အသက်မွေးမှုအလုပ်ဖြင့် နှိပ်စက်၏။

ဤသို့အားဖြင့် မိမိအလိုရှိအပ်သော အာရုံဝတ္ထုတို့နှင့် တွေ့ကြုံ၍ စိတ်နှလုံးပြုံးပြုံးရွှင်ရွှင် ကြည်လင်ချမ်းမြေ့သောမနဿများနှင့် နေရမှုသည် ဝေဒနာ၏ သာယာဖွယ် နှစ်သက်ဖွယ် အသာဒဖြစ်သည်။ ထိုဝေဒနာ၏ အမြဲမတည်မှု၊ ဆင်းရဲဒုက္ခပေါင်း များစွာဖြင့် အရင်းစိုက်ရမှုတို့သည် မလိုလားအပ်သော ပြစ်ချက်(အာဒိနဝ)များဖြစ်၏။

ဤနေရာ၌ ဥပမာအားဖြင့် ဝေဒနာသည် ခွေးလေးခွေးလွင်များကို သုတ်သင်ရှင်းလင်းသည့်နေရာ၌ အသုံးပြုသည့် အပဲသားတုံးနှင့် ဟူပေသည်။ ထိုအပဲသားတုံးများကား စားမိသည်နှင့်တပြိုင်နက် အသက်သေစေနိုင်သည့် အဆိပ်များကိုထည့်၍ ပွေးကြိုင်စွာချက်ထားသော အမဲတုံးများဖြစ်သည်။ ထိုအမဲတုံး၏ မွေးကြိုင်သော အနံ့အရသာများသည် သာယာဖွယ် နှစ်သက်ဖွယ်ကောင်းသော အသာဒပေတည်း။ ထိုအမဲတုံးအတွင်း၌ ဝင်နေသောအဆိပ်သည် ထိုအမဲတုံး၏ ကြောက်မက်ဖွယ်ရာကောင်းသော အပြစ်အာဒိနဝဘေးဖြစ်၏။ မွေးကြိုင်သော အနံ့အရသာဟူသော သာယာနှစ်သက်ဖွယ်သော အသာဒဖြင့် မိအောင်ဖမ်း၍ အဆိပ်တည်းဟူသော ကြောက်မက်ဖွယ်ရာ အာဒိနဝနှင့် သတ်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

ဤသို့ ဥတ္တမပုဂ္ဂိုလ်သင်္ဂေါ ယောက်ျားမြတ်တို့သည် ဝေဒနာတို့၏ ကြောက်မက်ဖွယ်ဘေးကို ကောင်းစွာမြင်ကြသည်။

၇။ ဝေဒနာ၏ ကျွတ်လွတ်ခွင့်ကိုသိခြင်း

ဝေဒနာမှ ကျွတ်လွတ်ထွက်မြောက်ရာ လမ်းကား ထိုဝေဒနာတို့၌ သာယာတပ်စွဲသော ဆန္ဒရာဂခေါ်သည့် တဏှာကို စွန့်ပယ်ခြင်းဖြစ်သည်။ မှန်၏။ လောက၌ ရွှေငွေကို သာယာတယ်တာသော သူကိုသာ ရွှေငွေနှင့်စပ်သော ဒုက္ခဘေးက နှိပ်စက်နိုင်သည်။ ရွှေငွေကို သိသော

တယ်တာသော တဏှာမရှိလျှင် ရွှေငွေနှင့်စပ်သော ဒုက္ခဘေးမရှိလှ၏။
 နှင်းမြင်းကျွန်းကို သာယာတယ်တာသကဲ့သို့ နှင်းမြင်းကျွန်းနှင့်စပ်
 သော ဒုက္ခဘေးကနိပ်စက်နိုင်၏။ မသာယာမတူဟုတ်လျှင် ထိုဒုက္ခဘေးမရှိ
 ကျွတ်လွတ်၏။ ထိုအဘို့ ဝေဒနာ၌ သာယာတယ်တာမဟုတ်တော့၍ သူကို
 ဝေဒနာနှင့်စပ်သော ဒုက္ခဘေးကို နိပ်စက်နိုင်၏။ ဝေဒနာ၌ သာယာ
 တယ်တာမဟုတ်တော့ကို ပယ်နိုင်လျှင် ထိုဒုက္ခဘေးကို ကျွတ်လွတ်နိုင်၏။

ဝေဒနာ၌ သာယာမက်မောမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ဝေဒနာ၏
 အဿာဒဘေး၊ ထိုဝေဒနာတို့၏ အမြဲမတည်ပုံ ပျက်စီးချုပ်ငြိမ်းသွားမှု
 စသည်တို့ဖြင့် နိပ်စက်ခြင်း အာဒိနဝဘေးတို့ကား ချုပ်စားကြီး၏။ အဿာ-
 ဒဘေး အာဒိနဝဘေးတို့သက် လွန်စွာကြီးကျယ်လှ၏။ သံသရာတလျှောက်
 လုံး၌ မိမိကိုယ်ကို ဝေဒနာ၏အဿာဒဘေး၊ အာဒိနဝဘေးတို့ မပြတ်မစဲ
 အမြဲနိပ်စက်နေကြောင်းကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်အမြင်ပေါက်သည်အခါမှ ကျွတ်
 လွတ်ခွင့်ကို သိနိုင်ပေသည်။ ထိုဝေဒနာ၏ ကျွတ်လွတ်ခွင့်ကား ထိုဝေဒနာ
 တို့၌ သာယာတယ်တာသည့် တဏှာကို ပယ်စွန့်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

ဤသို့ ဥတ္တမပရိသင်္ခေါ ယောက်ျားအာဒာနည်သည် ဝေဒနာတို့၏
 ကျွတ်လွတ်ခွင့်ကို ကောင်းစွာ သိမြင်ကြပေသည်။

သတိပဋ္ဌာန်ဘုရားနှင့် ဝေဒနာ။ ။ ပျင်တော်ဗုဒ္ဓသည် ကုရုတိုင်း၊ ကမ္ဘာသိ-
 ခင်တော်မူစေသော အထွတ်ထွေသော ဓမ္မမြူကလေး၌ တပည့်ရဟန်းများအား
 သံသရာထွက်ရပ်လမ်း၌ တရားတရားကို ဟောကြားညွှန်ပြတော်မူပါသည်။
 ထိုတရားတော်မှာ သတိပဋ္ဌာန်တရားတော်ဖြစ်၏။ တရားရှင် ညွှန်ပြသည့်
 အတိုင်း ထိုသတိပဋ္ဌာန်တရားကို ပွားများအားထုတ်လျှင် အားထုတ်
 ညွှတ်ခြင်း ဟောဘာ ဒေါသစသော စိတ်အညစ်အကြေးများ နယ်ရှားနိုင်
 သဖြင့် စိတ်နှုတ်ဖြူစင်လာမည်။ ထိုစိတ်ပူစေရာ၌ ကြေးမြည်တမ်းရခြင်းဆို
 သော သောတာပန်တရားပရိစ္ဆာဒတရားများသည် ဂိုဏ်းသွားမည်၊ ငရုက္ခဒေါမိနိကာ
 တရားများကို ချုပ်ငြိမ်းသွားပြန်ကြောင်းကို သိစိတ်နှလုံးရှင်ပြီးချိန်တွင် ပြောမည်။

နောက်ဆုံးတွင် အရိယာမဂ်ကိုရရှိပြီး နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုနိုင်မည်ဟု အကျိုးတရားများကို အတိအကျ ညွှန်ပြထားပေသည်။ ထိုသတိပဋ္ဌာန် တရားမှာ-

- (၁) ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်၊
- (၂) ဝေဒနာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်၊
- (၃) စိတ္တာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်၊
- (၄) ဓမ္မာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်-

ဟု လေးပါးရှိပါသည်။ ထိုလေးပါးတွင် ဝေဒနာတရား၌ သတိပဋ္ဌာန် ဂ္ဂမုတ်ပွားချားပုံကို ဖော်ပြပါသည်။

ကိုယ်ထဲစိတ်သို့ မျက်မှောက်ဖြစ်ပေါ်လာသည့်အခါ ချမ်းသာတယ်၊ ခံသာတယ်၊ ကောင်းတယ်၊ ပါးစက်ကောင်းကည်ဖြင့် ဂ္ဂမုတ်ရမည်။ ဂ္ဂမုတ် ဖန်များသောအခါ ခံသာသော အခြင်းအရာ၊ ကောင်းသော အခြင်း အရာအားဖြင့်ဖြစ်သော သုခဝေဒနာကို အမှန်အတိုင်းသိလာမည်။ ညောင်း မှု့ကိုက်ခဲမှု စိတ်ဆင်းရဲမှု ပြစ်ဒဏ်စွာသည့်အခါ၌လည်း ညောင်းတယ်၊ ကိုက်ခဲတယ်၊ စိတ်ဆင်းရဲပယ်ဝယ်မည်ဖြင့် ဂ္ဂမုတ်ရမည်။ ဂ္ဂမုတ်ဖန်များလာ သည့်အခါ ညောင်းသော အခြင်းအရာ၊ ဖန်ဆင်းရဲသော အခြင်းအရာ အားဖြင့်ဖြစ်သော ဒုက္ခဝေဒနာကို အမှန်အတိုင်း သိလာမည်။

ဤကဲ့သို့ မပြတ်မစဲဂ္ဂမုတ်သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်အား ချမ်းသာမှုကို ဖြစ်တိုင်းဖြစ်တိုင်းလည်းသိ၏၊ ချမ်းသာမှု၏ကောင်းသောအတွေ့ကိုခံစားမှု စသည်ဖြင့် သဘောတရားတခုမျှတူ၍လည်း သိ၏။ ရှေ့ရွေ့ချမ်းသာမှုတို့ သည် နောက်နောက်ချမ်းသာပူဝံ့နှင့်ပဆက်မစပ် အပိုင်းပိုင်း ပြတ်လျက် ကုန်ဆုံးကုန်ဆုံးသွားကြသည်ဟူ၍လည်းသိ၏။ ထိုအခါ တဆက်တည်း တခု တည်းဟုထင်မြင်ရသော သန္တတိပညည်းကဲ့သို့ မမြဲခြင်းသဘော၊ ဆင်းရဲ မြဲခြင်းသဘော၊ ငါကောင်မပုဂ္ဂိုလ်ဟူသောသဘောကိုလည်းသိ၏။ ဤအသိ မျိုးသည် သံတ္တဝါဟူသောအားဖြင့် ငါကောင်ဟူသော ထင်မှတ်ခြင်းတို့ကို ပယ်ဖျက်နိုင်၏။ ကမ္မဋ္ဌာန်းလည်းမည်။ သတိပဋ္ဌာန်သာဝနာလည်း ဖြစ်၏။

ညောင်းညာ့ကိုက်ခဲမှုစသော ဒုက္ခဝေဒနာကို ချွန်တို့ဆွံ့နည်း ထိုနည်း အတိုင်းပင်ဖြစ်သည်။

စိတ္တလတောင် မဟာယေရ်ဝတ္ထု။ ။ အခါကပါးနှင့်တ္တလဒတင်၌သီတင်း

သုံးနေထမ်းမှုစသော မထေရ် တပါး သည် မကျန်းမာဖြစ်ချိန်၌ ဝေဒနာဖြစ်ပေါ်လျှင် တညည်းညည်း တညူညူဖြင့် လူးလိမ့်သေးပါသည်။ ထိုအခါ ချွန်တို့အဖွင့်ကပါးက “အရှင် ဘုရား၊ ဘယ်နေရာက နာကျင်ပါသလဲ” ဟု မေး၏။ ငါ့ရှင် ဟယ်နေရာက နာသည်ဟု ကွဲကွဲပြားပြားမပြောနိုင်။ တစ်ကိုင်တစ်ပင်ဝတ္ထုကို အာရုံပြုကာ ဝေဒနာကသာ ခံစားလျက်ရှိသည်ဟုပြော၏။ အရှင်ဘုရား ဝေဒနာကသာ ခံစားနေရသည်ဟုသိ ချိန်မှစ၍ သည်းခံသန့်စင်၍ မကုတ်ပါပေဟု လျှောက်၏။ ငါ့ရှင် သည်းခံပါကော့သည်ဟု ချီးမြှင့်၏။ အရှင်ဘုရား သည်းခံခြင်းသည် အပွန်းကောင်းများပါ ပြုစုလျှောက်၏။ မထေရ် လည်း မညည်းပကွားသောဘဲ ခြောက်စိုက် ဆွတ်သောက်ပူဇော်သည်။ လေ ဂျော့ပါသည် မထေရ်၏နှလုံးသားအထိ ခွဲကတ်လိုက်သေးသည်။ မထေရ်၏ ဝမ်းဗိုက်မှထွက်လာသော အူတို့သည် ညောင်ခဲခဲပေါ်တွင် ပုံနေလေ သည်။ ငါ့ရှင် ဤမျှသည်းခံလျှင် သင့်ပြီလားဟု အူတို့ကိုပြု၍ မေး၏။ ရဟန်းငယ်ကား ဘာပျံ့ပြန့်မလျှောက်အကုသိုလ် ဆိတ်ဆိတ်နေလေသည်။ မထေရ်သည် ဝိရိယနှင့်လမာစိုကို ညီစေလျှင် မင်းပစ္စိဒါလေးပါးနှင့်တကွ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ရောက်၍ ဝိရယပပိသိရဟန္တာအဖြစ်ဖြင့် ပရိနိဗ္ဗာန် ပြုတော်မူ၏။

ဝါရသမသိသိရဟန္တာ ဆိုသည်ကား-မဂ်ကိုဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာ၊ ဖိုလ်ကို ဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာ၊ နိဗ္ဗာန်သို့ဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာ၊ ဟယ်ပြီးသော ကိလေသာကို ဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာ၊ အကြိမ် အလှည့်၏ အခြားပွဲ၌ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုတော်မူသော ရဟန္တာမျိုးဖြစ်ပေသည်။

ဝေဒနာစေတသိက်

ဤဝတ္ထု၌ မခေတု၏ သည်းခံနိုင်ခြင်းသည် ဝေဒနာကို နှလုံးမသွင်းပဲ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံကို ဆင်ခြင်ပွားများသည် ဖြစ်သောကြောင့် သည်းခံနိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။ တနည်းအားဖြင့် ဤဒုက္ခဝေဒနာ၏ တည်ရာဖြစ်သော ကောဋ္ဌာသအာရုံကို အာရုံပြု၍ ဝေဒနာကသာ ခံစားသည်။ ငါခံစားသည် မဟုတ်၊ ငါ၏ဝေဒနာမဟုတ်၊ ငါ၌ ဝေဒနာမရှိ၊ ဝေဒနာ၌လည်း ငါမရှိ၊ ဤဝေဒနာသည်လည်း မမြဲ၊ မခိုင်၊ အနိစ္စသဘောရှိ၏။ ဆင်းရဲအစစ်ဖြစ်၏။ အလိုသို့မပါ၊ အတ္တလည်း မဟုတ်သည်ဖြင့် ဆင်ခြင်နှလုံးသွင်းနေသောကြောင့် သည်းခံနိုင်သည်ဟု နှုတ်ရမည်။

ဤသို့လည်း ဆင်ခြင်ရှုမှတ်မည်။ သုခဝေဒနာဖြစ်ပေါ်၍ သုခဝေဒနာကို ခံစားထဲအချိန်၌ ဒုက္ခဝေဒနာမရှိခြင်းကြောင့် သုခဝေဒနာကို ခံစားစဉ်၌ သုခဝေဒနာကိုသာ ခံစားသည်ဟု သိရမည်။ ရှေးကဖြစ်ဖူးသော ဒုက္ခဝေဒနာသည် ယခု သုခဝေဒနာကို ခံစားချိန်၌ မရှိတော့၊ ခံစားဆဲဖြစ်သော သုခဝေဒနာသည်လည်း ယခုဖြစ်ထဲအချိန်တွင် ပထမ၌ မရှိသေး။ ထို့ကြောင့် ဝေဒနာဟူသော သဘောတရားသည် မပြု၊ ပကဏ်၊ ပျက်စီးခြင်း သဘော ရှိ၏ဟု ဆင်ခြင်သိမြင်ရမည်။

ဣဋ္ဌာရုံကို အာရုံပြု၍ သုခဝေဒနာဖြစ်လျှင် ဣဋ္ဌာရုံကို အကြောင်းပြု၍ သုခဝေဒနာဖြစ်သည်ဟု သိရမည်။ ဣဋ္ဌာရုံချုပ်ပျောက် သွားသောအခါ၌ အကြောင်း ဣဋ္ဌာရုံချုပ်သဖြင့် အကျိုးဖြစ်သော သုခဝေဒနာလည်း ချုပ်ကွယ်တော့မည်ကို သိရမည်။ ဣဋ္ဌာရုံသည် နေသမျှ အချိန်ကာလ အတွင်း၌ သုခဝေဒနာတပါးတည်းသာလျှင် တည်မြဲ၍ အာရုံကိုခံစားနေသည်မဟုတ်။ သုခဝေဒနာပေါင်းများစွာလှိုလှဲသည် ခဏဘိုင်းဖြစ် ခဏတိုင်းချုပ်ကာ သုခဝေဒနာအစဉ်အတန်းကြီး တခုပြီးတခု ဆက်ကာ ဆက်ကာ ခံစားခြင်းဖြစ်သည်ဟု သိ၍ သုခဝေဒနာ၏ မမြဲသောသဘောကိုလည်း ဆင်ခြင်ရမည်။

ဣဋ္ဌာရုံကို မြဲစေချင်လျက် မမြဲ၊ သုခဝေဒနာကိုလည်း မြဲစေချင်လျက် မမြဲ၊ မြဲအောင်တောင့်တ၍ မရခြင်းကြောင့် ဆင်းရဲသောသဘောရှိသည်ဟု ဆင်ခြင်ရမည်။ ဣဋ္ဌာရုံနှင့် သုခဝေဒနာ၏ မမြဲခြင်း၊ မြဲအောင်တောင့်တ

၍ မရခြင်းကြောင့် ငါပိုင်မဟုတ်၊ ငါအစိုးမရ၊ ပရမတ္ထရုပ်နာမ်ကို၏ သဘာဝ
အလျောက် အကြောင်းအကျိုးစပ်ကာ ဖြစ်ပျက်နေကြခြင်းသာ ဖြစ်သည်
ဟု ဆင်ခြင်ရမည်။

ယင်းသို့ အမှန်သဘောကို ဆင်ခြင်သိမြင်သော ယောဂီသည် ဣဋ္ဌာရုံ၌
လည်းကောင်း၊ သုခဝေဒနာ၌လည်းကောင်း ငြီးငွေ့လာမည်။ နှစ်သက်
သာယာခြင်းကင်းလာမည်။ နှစ်သက်သာယာခြင်းကင်းလျှင် တပ်မက်သော
တဏှာမှ လွတ်မြောက်မည်။ တဏှာမှ လွတ်မြောက်လျှင် ဥပါဒါန်မဖြစ်။ ဥပါ
ဒါန်မဖြစ်က ဘဝမဖြစ်။ ဘဝမဖြစ်လျှင်လည်း တဖန်ဘဝသစ်၌ ဇာတိဖြစ်
ရန်မရှိ။ ဇာတိမဖြစ်က ဇာတိ၏အကျိုးရင်း ဇရာမပျော့၊ အကျိုးဖျား
သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ ခေါမနဿ ဉ္စပါယာသာသိုသည်လည်း ဖြစ်ခွင့်
မရှိနိုင်ကြချေ။ သောကစသည် ဉ္စပါယာသာသိုသည်လည်း ဖြစ်ခွင့်မရှိ
မပေါ်နိုင်ကြကုန်။ ဘာသာခေါ် ဘဝသို့ မဟုတ်ပါ။ ခြင်းကြောင့် သံသရာ
လည်ခြင်း၏စက်ခေါင်းကြီး ဖြစ်သော ဇောတိလည်း ပျက်ပပေါ်လာတော့
ချေ။ သံသရာစက်ခေါင်းကြီး မပေါ်လာ ပျက်ပပေါ်လာတော့သဖြင့် ဒုက္ခ
ပေါင်းစုံတို့မှ ကင်းလွတ်၍ သံသရာလွတ်ရုံပေး ခေါ်ပေါ်မဟော့သည်။

၇။ ဝေဒနာကြောင့် ဘဝစက်ဝန်း(သံသရာ)

လည်ပတ်ပုံ

ဝေဒနာကြောင့် တဏှာဖြစ်ပုံ။ ။ ဝေဒနာကြောင့် ဘဝစက်ဝန်းလည်ပတ်
ပုံကို ပိတင်းပါဠိတော်တွင် ရှင်တော်ဗုဒ္ဓ
ဟောကြားခဲ့သည့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ကြောင်း ဟူ၍ ပြောသောနာတော်အတိုင်း
သိသာရုံ ဖော်ပြပါမည်။ ဝေဒနာဆိုသည်မှာ ဟောရုံ၏အာရုံသောကို ခံစားသည့်
သဘောဖြစ်ကြောင်း ရှေ့ပိုင်းတွင် ဖော်ပြခဲ့ဖူးပြီ။ မိမိနှစ်သက်လိုလား
သည့်အာရုံနှင့် တွေ့ကြုံရသည့်အခါ ကြိမ်၍ဖြစ်စေ မိမိ၌ဖြစ်စေ သံသာ
သည့်သဘော၊ ချမ်းမြေ့ရွှင်လန်းသည့်သဘော ပေါ်လာသည်။ ထို
သဘောကို သုခဝေဒနာဟုလည်းကောင်း၊ သောမနဿဝေဒနာဟုလည်း

ကောင်း ခေါ်သည်။ ထိုခံသာအညီသဘော၊ ချမ်းမြေ့ရှင်လန်းသည့် သဘောများ ပေါ်လာသည့်အခါ ထိုသဘော ထိုခံစားမှုဝေဒနာများ၌ သာယာတပ်မက်မှုတဏှာဖြစ်လာ၏။ ထိုတဏှာသည် ခံစားမှုဝေဒနာ၌သာ မရပ်ပဲ ထိုခံစားမှုကိုဖန်တီးပေးသည့် ရူပါရုံစသော အာရုံများကို လည်း 'တန္တယ်ငင် တစင်ပါ' ဆိုသကဲ့သို့ ဆက်၍တပ်မက်၏။

ဥပမာအားဖြင့် သတ္တဝါတို့သည်အသက်ခန္ဓာကို အလွန်တွယ်တာကြ၏။ အသက်ကို တွယ်တာသည့်အတွက် အသက်ကို ဆက်လက်တည်မြဲ စေနိုင်သောထမင်းအစာကို တွယ်တာကြ၏။ ထမင်းကိုတွယ်တာသည့်အတွက် ဆန်ကို တွယ်တာ၏။ ဆန်ကို တွယ်တာသည့်အတွက် စပါးကို တွယ်တာ၏။ စပါးကို တွယ်တာသည့်အတွက် ကျွဲ၊ နွား၊ လယ်၊ ယာ၊ မိုး၊ မြေကို တွယ်တာ၏။ ထိုအလုံးစုံကို တွယ်တာသည့်အတွက် ကြေးငွေကို တွယ်တာ၏။ ဤသို့ တဏှာထုဂမည်သည် ဝတ္ထုကုန်ကို တွယ်တာပီလျှင် ထိုဝတ္ထုနှင့်ဆက်စပ်သမျှ အရာမက အသော်မကသော အာရုံဆင့်တွယ်တာမှု တဏှာထုဂတရား ပြန့်ပွား၍သွားတော့၏။

ထို့အတူ စက္ခုသမ္ပူဇာသော ဝေဒနာဟုဆိုအပ်သော မျက်စိအရသာတခုကို တွယ်တာမက်ပေမီလျှင် ကောင်းသောအဆင်း သဏ္ဍာန်ကိုလည်း ကောင်း၊ ထိုအဆင်းသဏ္ဍာန် တည်ရှိသော သက်ရှိ သက်မဲ့အထည်ဝတ္ထုကိုလည်းကောင်း၊ လိုအပ်တည်ဝတ္ထုနှင့် စပ်လျဉ်းသမျှကို လည်းကောင်း တွယ်တာမက်ပေမီ အဆင့်ဆင့်ပြန့်ပွား၍ သွားတော့သည်။

ထို့အတူ သောတာပန်သဘော ဝေဒနာ၊ နားအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော ခံစားမှု) စသော ကျန်းဝေဒနာငါးပါးတို့ကြောင့် တွယ်တာမက်မောမှု တဏှာဖြစ်ပုံကိုလည်း ကျွဲသမ္ပူဇာသောဝေဒနာကို နည်းပို၍ သိနိုင်ပေသည်။ ဤသို့ သုခသောမနသာ ဝေဒနာများ ဖြစ်နေခိုက်မှာလည်း ထိုသုခသောပနသာဝေဒနာတို့ကို တဏှာဖြင့်သာသာသနာပြုအပြင် ထို့ထက်သာလွန်သော သုခသောမနသာ၌ကို တဏှာတမျှော်လင့် တောင့်တလျက်နေပြန်၏။

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

ဒုက္ခဝေဒနာ၊ ဒေါမနဿဝေဒနာ၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာတို့ကြောင့် တဏှာ ဖြစ်ပုံကား-ဒုက္ခဝေဒနာ၊ ဒေါမနဿဝေဒနာတို့ကို ခံစားရသည့်အခါ ထို ဒုက္ခဝေဒနာ၊ ဒေါမနဿဝေဒနာတို့မှ လွတ်မြောက်၍ ဘယ်တော့များမှ ချမ်းသာသူကို ရပါ။ တန်းဟု သုခနှင့်သုခဖြစ်မည့် အားရုံကို လှမ်းပြီး တောင်တသည့် တဏှာဖြစ်လာ၏။

ဥပေက္ခာဝေဒနာခံစားရသည့် အခါ၌လည်း သုခလိုပင် ငြိမ်သက် အေးမြသည်ဟု ထိုဝေဒနာ၌ စုံမက်သည့် တဏှာဖြစ်ပေါ်လာသည်။

ဤသို့ ခံစားမှုဝေဒနာကို အကြောင်းပြု၍ တဏှာအမျိုးမျိုး ဖြစ်ပေါ် လာပေသည်။

တဏှာကြောင့် ဥပါဒါန်ဖြစ်ပုံ။ ။ ဗုဒ္ဓဂိုဏ်းတရားကဏ္ဍက သန္တာန်၌ တဏှာဖြစ်လာလျှင် ဥပါဒါန်ဖြစ်ပုံနှင့် လွယ်ကူသွားပေ၏။ အနုပိယတော် တပ်မဟာမှသည် တဏှာဖြစ်သည့် လွန်လွန်ကဲကဲ စွဲလမ်းမှုသည် ဥပါဒါန်ပေါ်၏ (ဥပါဒါန်လွန်ကဲ ကံ + အာဒါန = ပါဒါန်)။ လှပသောဥပါဒါန်ကို ပထမဆုံးပေးရာ တဏှာဖြစ်၏။ ထိုတဏှာသည် ပထမဆုံးပါဒါန်အားကောင်းလာလျှင် ဥပါဒါန် နှစ်ဆင့်လျှင် အခြားသောပုံစံတည်၍ ပေးလာပြန်ပုံ၊ ဥပါဒါန်မြှင့်ပုံ တို့ကိုလည်း ဤနည်းကိုမိမိ၍ သိနိုင်ပေသည်။ “ဗုဒ္ဓဂိုဏ်းလျှင် မိကျောင်း၊ မြွေကြီးလျှင် နဂါး၊ တစ္ဆေကြီးလျှင် အရဲ၊ ချောင်းလျှင် သံဘက်” ဆိုဘိ သကဲ့သို့ တဏှာခတ်မှ အထက်ဆင့် ရင့်သန်၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ပြင်း လန်သော စွဲလမ်းမှုကိုပင် ဥပါဒါန်ဟု ဆိုရပါသည်။

ထိုဥပါဒါန်သည် ရူပါဂူစသော ကာမအာရုံ ၆-ပါး၌ အလွန်အမင်း တပ်မက်စွဲလမ်းခြင်း ကာမုပါဒါန်၊ အက္ခာယဒိဋ္ဌိ၊ သိလဗ္ဗတုပါဒါန်တို့မှ တပါး အခြား မိစ္ဆာဒေယျမျှားကို စွဲလမ်းမှုတို့ဖြင့် မိဂ္ဂုပိဒါန်၊ နှားစာနှင့် ခွေးကျနှင့် စာညှိတို့သည် သံသရာထွက်ရပ်ခမ်း ဖြစ်သည်ဟု အပြင်းအ ထန် စွဲယူခြင်း သိလဗ္ဗတုပါဒါန်၊ သက္ကာယပ အယူကို စွဲလမ်းမှုတို့ဖြင့် အတ္တဝါဒုပါဒါန် ဟူ၍ လေးမျိုးရှိသည်။

ဝေဒနာစေတသိက်

ဒိဋ္ဌိမှန်လျှင် ငယ်သည်ဖြစ်စေ ကြီးသည်ဖြစ်စေ ဣဒ္ဓါယုအစွဲပြင်းထန်
သောကြောင့် ဥပါဒါန် အမည်ရတော့သည်။ ဒိဋ္ဌိအမျိုးမျိုးတွင် “အတ္တ-
ဝါဒုပါဒါန်သည်” မနွာငါးပါး၌ အတ္တခေါ်သော အသက်ရှိ၏ဟု စွဲလမ်း
သော ဒိဋ္ဌိတမျိုးဖြစ်၏။ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ဟု၌လည်းခေါ်၏။ ထိုသက္ကာယ
ဒိဋ္ဌိဖြင့် မိမိခန္ဓာကိုယ်ကို ငါ၊ ငါဟု စွဲလမ်းခြင်းသည် ပင်ကိုက မိမိကိုယ်
ကို တဏှာဖြင့် တပ်မက် ခင်မင်လျက်ရှိခြင်းကြောင့် ဖြစ်၏။

သီလဗ္ဗတုပါဒါန် ဆိုသောမှာ ခွေးကျင့်၊ နွားကျင့် စသည်ဖြင့် သံသရာ
ဝ၌ ဒုက္ခမှ လွတ်မြောက် ခိုင်သည့်ဟု အပြင်းအထန် ယုံကြည်စွဲလမ်းသော
ဒိဋ္ဌိဖြစ်သည်။ မိမိကိုယ်ကို တဏှာဖြင့် တပ်မက် ခင်မင်လျက်ရှိသော
ကြောင့် နောက်နောက်ဘဝ၌ မိမိချမ်းသာဖို့ရန် တောင့်တလျက် ခွေး
ကျင့်၊ နွားကျင့်များကို ပြင်းထန်စွာ ကျင့်ခြင်းဖြစ်သည်။ ဒိဋ္ဌိပါဒါန်နှင့်
ဆိုင်သော ဒိဋ္ဌိများကို သူတို့ ပဏ္ဍိတအကွက်ကြောင့်သာ ကောင်းနိုးရာ
ရာထင်၍ ယူမှားမိကြလေသည်။ ထိုသို့ အနုစိတ်ငယ် လှယ်တာမူတဏှာ
ကြောင့် ပြင်းပြင်းထန်ထန် စွဲလမ်းတပ်မက်မှု ဥပါဒါန် ဖြစ်ပေါ်လာရပေ
သည်။

ဥပါဒါန်ကြောင့် အဝဖြစ်ပုံ။ ။ သတ္တဝါများသန္တာန်၌ ဥပါဒါန်တရားဖြစ်ပွား
လာစွဲလျှင် ထိုဥပါဒါန်ကြောင့် အဝခေါ်
သော အကျိုးတရား ပေါ်လာပေ၏။ အဗျာကမ္မဘဝ၊ ဥပပတ္တိဘဝ
ဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။ သတ္တဝါတို့ နေ့စဉ်နှင့်အမျှ လျှပ်ရှား ပြုလုပ်နေကြသော
ကောင်းသောအလုပ်၊ မကောင်းသော အလုပ်တို့ကို ကမ္မဘဝဟုခေါ်၏။
တရားကိုယ်မှာ လောကီကုသိုလ် (၁၇) ခု၊ အကုသိုလ် (၁၂) ခု၌ ရှိသော
စေတနာ(ကံ) ၂၉-ခုဖြစ်သည်။ ဥပပတ္တိဘဝ ဆိုသည်မှာ ထိုကံကြောင့် ထိုထို
ဘုံဘဝတို့၌ လူ၊ နတ်၊ ဟိရုစ္ဆာန်တို့သာ သက္ကာယတရား ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း
ဖြစ်သည်။ တရားကိုယ်မှာ-ပရိယောဂ်တို့ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် လောကီဝိပါက်
စိတ်၊ စေတသိက်နှင့် ကမ္မဇရုပ်ကို ဖြစ်သည်။

ထက္ကဝါတို့ လူချမ်းသာ၊ နတ်ချမ်းသာ စသည်တို့ကို လိုချင်မှုသည် ကာမုပါဒါန်မည်၏။ ထိုကာမုပါဒါန်ကြောင့် လူချမ်းသာ နတ်ချမ်းသာ များကို ရကြောင်းဖြစ်သည် ဒါနကုသိုလ် သီလကုသိုလ် စသည်ကောင်းမှု ကံ(ကမ္မဘဝ) တို့ကိုကြိုးစားအားထုတ် ကြရသည်။ ထိုဒါနကုသိုလ်၊ သီလကုသိုလ်၊ ဟူသော ကမ္မဘဝကြောင့် လူတို့ နတ်တို့တို့၌ ပဋိသန္ဓေတည်နေရခြင်း၊ ဥပပတ္တိဘဝ ဖြစ်လာရသည်။ ထိုအတူ ယခုကမ္မာပင် ကာမချမ်းသာကို ခံစား၍ သတ်ကြိတ်လဟင်္ဂခြင်း၊ ခိုးယူခြင်းစသောမကောင်းမှု ဒုစရိုက်အမျိုးမျိုး (ကမ္မဘဝ)ကို ပြုကြရင်း ထိုအကုသိုလ် ကမ္မဘဝကြောင့် အပါယ်ဘုံ၌ ဥပပတ္တိဘဝဖြစ်ရလေသည်။ ဤသို့မှာ ကာမုပါဒါန်ကြောင့် ကမ္မဘဝ၊ ဥပပတ္တိနှစ်မျိုးဖြစ်ပုံပင် ဖြစ်သည်။

ဥစ္စေဒဒိဋ္ဌိ အယူရှိသူများသည် “ငါ၏အတ္တသည် နတ်ဘုံဗြဟ္မာ့ဘုံတို့၌ ပြတ်စဲရလျှင် ကောင်းသော ပြတ်စဲခြင်းပေတည်း” ဟူ၍ ဥစ္စေဒဒိဋ္ဌိဟူသော ဒိဋ္ဌိပါဒါန်အရင်းခံ၍ ထိုဘုံများသို့ ရောက်ဖို့ရန် ကုသိုလ်ကမ္မဘဝကိုပြုစီမံ၏။ သထက ဒိဋ္ဌိအယူရှိသူတို့က ငါ၏အတ္တသည် နတ်ဘုံ ဗြဟ္မာ့ဘုံတို့၌ဖြစ်ရလျှင် ကော်ခမ်းသာနှင့် ရပေမိမ့်မည်” ဟု အတ္တပါဒါန်အရင်းခံလျက် ထိုဘုံများသို့ ရောက်ဖို့ရန် ကံကိုပြု၏။ ဝါဒဗူတပါးပါးအယူရှိသူတို့ကလည်း “ငါ့ယခု ကျင့်နေသော အလေ့အကျင့်ကို နှက်ပြည်၊ ဗြဟ္မာ့ပြည်တို့၌ ကျင့်ရလျှင် လွယ်ကူစွာ ပြည့်စုံပေလိမ့်မည်” ဟု သီလဗူတပါးအရင်းခံလျက် ထိုဘုံများသို့ ရောက်ဖို့ရန် ကံကုသိုလ်ပြု၏။ ထိုဂိုပြုရာ၌ လမ်းပန်းကျင့်မိလျှင် ရယ်ရယ်ရင်း သုဂတိဘုံ၌ ဥပပတ္တိဘဝဖြစ်၍ လမ်းလွဲကျင့်မိလျှင်အပါယ်ဘုံ၌ ဥပပတ္တိဘဝ ဖြစ်ရလေသည်။ ဤသို့ဒိဋ္ဌိပါဒါန် စသည်တို့ကြောင့် ကမ္မဘဝ၊ ဥပပတ္တိဘဝ နှစ်မျိုး ဖြစ်ရလေသည်။

ဘဝကြောင့်ဇာတိ စသည်ဖြစ်ပုံ။ ။ဇာတိဆိုသည်မှာ ဘဝသစ်၌ ပဋိသန္ဓေ ရုပ်နာမ် နှစ်ပါးဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုဇာတိသည် လောကီကုသိုလ်ကံ၊ အကုသိုလ်ကံ ဟူသော ကမ္မဘဝကြောင့် ဖြစ်လာရ၏။ ဇာတိဖြစ်ခြင်းကြောင့် အိုခြင်း၊

(ဇရာ)၊ သေခြင်း (မရက)၊ စိုးရိမ်ကြောင့်ကြခြင်း (သောက)၊
ငိုကြွေး မြည်တမ်းခြင်း (ပရိဒေဝ)၊ ကိုယ်ဆင်းရဲခြင်း (ဒုက္ခ)၊ စိတ်ဆင်း
ရဲခြင်း (ဒေါမနဿ)၊ အသွန်အမင်း ပြင်းစွာ ပင်ပန်း ဆင်းရဲခြင်း (ဥပါ-
ယာသ)ဟူသော အကျိုးဆက်များ ဆက်တိုက် ဖြစ်ပေါ်လာကြသည်။

သံသရာ ဘဝစက်ဝန်းလည်ပုံ။ ။ စိုးရိမ်ကြောင့်ကြမှု၊ စိတ်ဆင်းရဲမှု၊
ပြင်းစွာ ပင်ပန်းဆင်းရဲမှု တို့သည်
ဒေါသစိတ်၏ တွဲဖော်တွဲဖက် အပေါင်းအသင်း စေတသိက်များဖြစ်သည်။
ထို့ကြောင့် စိုးရိမ်ကြောင့်ကြမှု သောက စသည်တို့ဖြစ်တိုင်း အဝိဇ္ဇာဟူ
သော မောဟလည်း အမြဲတွဲလျက်ပါရှိသည်။ ပရိဒေဝခေါ် ငိုကြွေးမြည်
တမ်းမှုမှာလည်း အဝိဇ္ဇာမကင်းသူကိစ္စသာ ဖြစ်လေ့ရှိသည်။ ကိုယ်ဆင်းရဲမှု
(ဒုက္ခ) ဖြစ်လာသည့်အခါ စိတ်ဆင်းရဲမှု ဒေါမနဿနှင့်အတူ မောဟလည်း
ယှဉ်တွဲပါလာသည်။ မောဟဟူသော အဝိဇ္ဇာဖြစ်လာပြန်လျှင် သင်္ခါရ
စသောတရားများလည်း ကြောင်းကျိုးခက်ကာ ဖြစ်လာရပြန်သည်။
ဤနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာကြောင့် ဘဝဇက်ဝန်းသည် ချားရဟတ်ပမာ
မမြတ်မစဲ တလည်ဝ ြင်းလည်ပတ် နေပေသည်။

ဝေဒနာကိုအစွဲပြု၍ဘဝဇက်ဝန်း (သံသရာ)အလည်ရပ်ပုံ။ ။ဘဝသံသရာ
လည်ပတ်

ရေးတွင် မောဟခေါ် အဝိဇ္ဇာနှင့် လောဘခေါ် တဏှာတို့သည် ပင်မ
ဝေဒနာကြောင်းကြီးနှစ်လုံး ဖြစ်ကြသည်။ ထိုနှစ်ပါးသည် ဘဝဇက်ဝန်းကြီး
လည်ပတ်၍ ကော်ခေါင်းကြီး နှစ်လုံးဖြစ်သည်။ အဝိဇ္ဇာမှ ဝေဒနာအထိ
ဧည့်ပိုင်းဟု စက်ကြီးဟု၊ တဏှာမှ တိအထိ နောက်ပိုင်း ဘဝဇက်ကြီး
တခု ဟူ၍ စက်ကြီးနှစ်လုံး ရှိသည်။ ဧည့်ပိုင်းစက်ကြီးတွင် အဝိဇ္ဇာသည်
ကော်ခေါင်းဖြစ်၍ နောက်ပိုင်းစက်ကြီးတွင် တဏှာသည် ကော်ခေါင်းဖြစ်သည်။

ဤသို့ ဘဝဇက်ဝန်း လည်ပတ်ပုံမှာပင် ရှေ့စက်ခေါင်းသစ်လုံး၊ နောက်
ကော်ခေါင်းသစ်လုံး ယပ်တားသော မီးဂုထားကြီး သွားလာလည်ပတ်ပုံ
နှင့် တူပေသည်။ စက်ခေါင်းနှစ်လုံး တပ်တားသော မီးဂုထားကြီးသည်

တောကြိုတောင်ကြား တောင်နိပါး စသည့်လမ်းကောက် လမ်းကျဉ်း များ တွင် တက်တုံဆုတ်တုံ ကွေ့ကောက်တုံဖြင့် တသုန်သုန်သွားလာ နေဘိ သကဲ့သို့ အဝိဇ္ဇာတဏှာတည်းဘူသော ရှေ့ကမ်းခေါင်း နောက်စက်ခေါင်း နှစ်လုံးတပ်သားသော ဘဝယန္တရားသံအဓမ္မရထားကြီးသည့်လည်း တစ် တုံ ဆုတ်တုံကွေ့ကောက်တုံဖြင့် တသုန်သုန်လှည့်လည် သွားလာ၍သာ နေလေသည်။

ဤဘဝသံသရာ လည်ပတ်ကြောင်း အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာဆိုတည့် သံသရာ စက်ခေါင်းကြီး နှစ်လုံးတွင် တလုံးလုံ ကို လုံးဝပြတ်အောင် ရပ်အောင် လုပ်နိုင်ပါမှ သံသရာအလည် ရပ်ပေမည်။ ဤနေရာ၌ တဏှာစက်ခေါင်း၏ အကြောင်းဟု ဆိုလိုရမည့် ဝေဒနာနုပဿနာကို ရှေ့တွင်ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း သတိပဋ္ဌာန်နည်းဖြင့် ငှမုတ်ပွားပျားပျော် တဏှာစက်ကြီး အလည်ရပ် မည်ဟု ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ ဇေတသိက်ပါးတိုင်း ညွှန်ကြားတော်မူခဲ့ပေသည်။

“ဝေဒနာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်တရားကို ပွားပျားပွား ပျားပျားပွား ထုတ်ကြွသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် သတိပဋ္ဌာန်တရား လေးပါး လုံးကို ပြည့်စုံစေနိုင်ကုန်၏။ ထိုသတိပဋ္ဌာန်တရား လေးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် မဂ်လေးပါးဟူသော ပိဇ္ဇာ ဉာဏ်၊ ဖိုလ်လေးပါးဟူသော ဝိမုတ္တိအကျိုးတရားတို့ကို ရရှိ၍ သံသရာဇာတ်ရပ်လမ်း ပေါက်နိုင်ကြကုန်၏။”

ထို့ကြောင့်ဝေဒနာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်တရားဖြင့် တဏှာမဖြစ်ပေါ်လာ အောင် တားဆီးပိတ်ပင်နိုင်လျှင်တဏှာကင်းရှင်းဘူသော သံသရာစက်ခေါင်း ပြတ်၍ ဘဝသံသရာ အလည်ရပ်နိုင်ပေသည်။ ဝေဒနာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်ကို ပွားပျားပွားပျားပွားပျော်ပျော် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် သုခဝေဒနာ ပေါ်လာလျှင်ဖြစ်စေ၊ ဒုက္ခဝေဒနာ ပေါ်လာလျှင်ဖြစ်စေ ဥဒေပက္ခာဝေဒနာ ပေါ်လာလျှင်ဖြစ်စေ ဖြစ်ပေါ်လာသမျှ ဝေဒနာတို့ကို ဝေဒနာဟူ၍သာ ရှုမှတ်

သညာစေတသိက်

သညာ = အမှတ်ပြု၍ သိခြင်း၊ မှတ်ထားခြင်း။

မှတ်သားပုံ ၃- ပျိုး

- (က) အာရုံကို မှတ်သားခြင်းမျှဖြစ်သော သဘောသည် လည်းကောင်း။
- (ခ) မိမိဖြစ်ရာ တည်ရာ သတ္တဝါများကို ဖြစ်စေ၊ မိမိနှင့် အတူတကွ ဖြစ်ဖော်ဖြစ်ဖက် နှစ်တရားများကို ဖြစ်စေ အာရုံကို မှတ်သားအောင် ပြုတတ်သော သဘောသည်လည်းကောင်း။
- (ဂ) မိမိကိုယ်တိုင် အာရုံကို မှတ်သားတတ်သော သဘောသည်လည်းကောင်း။ သညာ စေတသိက် မည်ပါသည်။

(၁) သညာစေတသိက်၏ လက္ခဏာ

သညာစေတသိက်သည် အဖြူ၊ အနီ အစရှိသော အာရုံအမျိုးမျိုးကို မှတ်သားမိရုံ သိခြင်းသဘော လက္ခဏာရှိသည်။

အာရုံ အမျိုးမျိုးကို မှတ်သားပုံ။ ။ သညာဆိုသည်မှာ အဖြူ၊ အနီ အစရှိသော အာရုံအမျိုးမျိုးကို မှတ်သားတတ်သော သဘောဖြစ်သည်။ သညာ၏ သဘောလက္ခဏာနှင့် စပ်လျဉ်း၍ မူလအက္ခာသင်္ဂြိုဟ်တော်၌ ဘုရားလက်ထက်တော်က ရှင်မဟာကောဠိကနှင့် ရှင်သာရိပုတ္တရာမယေရ်ဘို့ ဆွေးနွေးချက်ကို ဤသို့တွေ့ရသည်။

၁။ သံ + ညာ သညာ၊ သံ = အမှတ်ပြု၍ + ညာ = သိခြင်း။ သညာ = အမှတ်ပြု၍ သိခြင်း မှတ်သားခြင်း။ မဏိမဇ္ဈ၊ ပ၊ ၃၁၅။
 ၂။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁၁၅၃။
 ၃။ မ၊ ၃၁၅။

ရှင်မဟာကောဠိက။ ငါ့ရှင် “သညာ သညာ” ဟု ဆို၏။ အဘယ် အကြောင်းကြောင့် “သညာ” မည်ပါ သနည်း။

ရှင်သာရိပုတ္တရာ။ မှတ်သားတတ်၊ မှတ်သားတတ်သောကြောင့် “သညာ” မည်ပေ၏ ငါ့ရှင်။

ရှင်မဟာကောဠိက။ အဘယ်ကို မှတ်သားတတ်ပါသနည်း ငါ့ရှင်။

ရှင်သာရိပုတ္တရာ။ ညိုသော အရာကိုလည်း မှတ်သားတတ်၏။ ရွှေသော အရာကိုလည်း မှတ်သားတတ်၏။ နီသော အရာကိုလည်း မှတ်သားတတ်၏။ မြူသောအရာကိုလည်း မှတ်သားတတ်၏။ ငါ့ရှင် မှတ်သားတတ်၊ မှတ်သားတတ်သော အကြောင်းကြောင့် သညာဟု ခေါ်ဆိုပေ၏။

ဟူ၍ ဖြစ်သည်။

ဤပါဠိတော်အရ သတ္တဝါတို့သည် မှတ်သားတတ်သောဤသညာဖြင့် အာရုံအမျိုးမျိုးကို မှတ်သားကြ၏။ ဤသို့ မှတ်သားရာတွင် ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါတို့က မှတ်သားခြင်းမဟုတ်၊ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်မှာ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် မှတ်သားမှုသဘောရှိသော ဤသညာကသာ မှတ်သား ခြင်း ဖြစ်သည်။

မှန်၏။ ဤသညာသည် စက္ခုပသာဒ (မျက်စိအကြည်) သောတ ပသာဒ (နှားအကြည်) အစရှိသည့် အတွင်းပသာဒ ဝတ္ထုများနှင့် ရူပါရုံ အစရှိသည့် ပြင်ပ အာရုံတို့ တွေ့ထိရာမှ သတ္တဝါတို့သန္တာန်ဝယ် မှတ်သားတတ်သည့်သညာ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဖြစ်သည်။ သတ္တဝါတို့သည် ယင်းသညာဖြင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ နှာပိုင်းဆိုင်ရာ အာရုံအမျိုးမျိုးကို အမှတ်ပြုလေသည်။ မြူသောအဆင်းအာရုံကို “အဖြူ” ဟု မှတ်သား၏။ နီသောအဆင်းအာရုံကို “အနီ” ဟု မှတ်သား၏။ ထို့အတူ အချို၊ အချဉ် စသော အရသာ၊ အရှည်၊ အတို စသော သဏ္ဍာန် အစရှိသည်တို့ကိုလည်း “အချိုပဲ၊ အချဉ်ပဲ၊ အရှည်ပဲ၊ အတိုပဲ” စသည်ဖြင့် မှတ်သား၏။

သညာစေတသိက်

ဤ၌ မှတ်သားခြင်းဆိုသည်မှာ မှတ်သောအားဖြင့် သိခြင်း၊ မှတ်သိသိခြင်းဖြစ်သည်။ အဓိအပကို “အဓိ၊ အဖ” ဟူ၍သိခြင်း၊ (မိမိမှန်း၊ ဖမိမှန်း သိခြင်း) “အရှေ့၊ အနောက်၊ တောင်၊ မြောက်” ဟူ၍သိခြင်း၊ အခေါ်အဝေါ် အမည်နာမများကို “ပဿည၊ ဖညဝါ၊ မောန်ဖြူ၊ မောင်နီ” ဟု သိခြင်း အစရှိသဖြင့် မျက်စိဖြင့် မြင်သမျှအာရုံ၊ နားဖြင့်ကြားသမျှ အာရုံ စသည့် အာရုံအပျိုးမျိုးကို မှတ်သိ သိခြင်းဖြစ်သည်။

သညာက သိခြင်းဟု ခိုင်းရာ ပညာသိ၊ ဝိညာဏ်သိတို့နှင့် သိပုံခြင်းပကူပါ။ ခြားနားကြပါသည်။

သညာသိ၊ ပညာသိ၊ ဝိညာဏ်သိအထူး။ ။ ပညာသိ အာရုံကိုပုံမှာ- မှားလည်ခြင်းမှ ပုန်သည်ဖြစ်စေ မှတ်မိရုံသာသိခြင်းမျိုး ဖြစ်သည်။ အစွမ်းပျိုး အစွမ်းပာတိုင်း ထိုး ဝှင်း၍ သိခြင်းမျိုးမှာ ပညာသိဖြစ်သည်။ ဝိညာဏ် သိမှာ အာရုံ ပိုမိုစေအောင်ယူခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုမကြောင်း-

ဝေပွားလည်းမျိုး၊ ပုန်ရုံ၍၊ နှစ်ပုံပုံသာ၊ သိပညာမှာ ဟူင်၊
 သညာ ခွန်၏၊ အော်၍ နှင်း၊ မိုးထိုးသွင် အကျက်၊ ရင်းရှင်းသေချာ၊
 သိပညာတည်း၊ ဝိညာဏ်တုံ၊ စိတ် သိပုံကား၊ အာရုံယူပူ၊ ရအောင်ပြု
 သည်၊ သောတုမှတ်ဖွယ် အချုပ်တည်း-
 ဟု ဆရာပြန်တို့ ပိန်ဆိုကြလေသည်။

ဤကားစိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍမူလဒီကာနှင့်အညီ ရိုးရိုးဖြစ်လေ့ရှိသော သညာ-ပညာ-ဝိညာဏ်အားလုံးနှင့် ဆက်ဆိုင်သည့်ထူးခြားပုံဖြစ်သည်။ ဤထူးခြားပုံ၏ဆိုလိုရင်းမှာ အနိရောင်အဆင်းတခုကို ပျက်စီးဖြင့် တွေ့မြင်ရသောအခါ မြင်သိစိတ်(စက္ခုဝိညာဏ်) ဖြစ်ပေါ်လာပြီး ယင်းစိတ်ဝိညာဏ်သည် အာရုံကိုရကောင်ယူ၏။ အာရုံ၏အရောင်အဆင်းကိုမူ ပညာသည်အရောင်ဟု မသိပေ။ အာရုံအရောင်အဆင်းကြောင်း သိရှိပျံ့သာဖြစ်သည်။ ဤသည်ပင်လျှင်

၁။ အာသာဒိကာ၁၂။ ၂။ ဝူလူဒါ၁၆၅။

ဝိညာဏ်၏အာရုံသိပုံဖြစ်သည်။ မျက်စိတွင်ထင်လာသည့် အနီရောင်ကို အနီရောင်ဟုသိခြင်းမှာ သိညာသိဖြစ်သည်။ သညာကသာလျှင် “အနီရောင်” ဟု အသိအမှတ်ပြု မှတ်သားထားလေသည်။ ဤသို့ သိညာက “အနီရောင်” ဟု အသိအမှတ်ပြုသော်လည်း အဘယ်ပုံနိသည်။ အဘယ်ကြောင့် နိသည်ဟု ဝေဖန်ပိုင်းခြား၍ သိခြင်းမျိုး မဟုတ်၊ ပညာကသာ အဘယ်ပုံနိသည်။ အဘယ်ကြောင့် နိသည်ဟု ဝေဖန်ပိုင်းခြားသိနိုင်သည်ဟု ဆိုလိုရင်းဖြစ်သည်။ ဤအသိသုံးမျိုး အထူးကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်စသော ကျမ်းများ၌လည်း အသပြာသိပုံပမာဖြင့် ဖွင့်ဆိုလျက်ရှိ၏။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်သာ အသိသုံးမျိုးအထူးမှာ ဝိပဿနာ ကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းသည့်အခါ ဖြစ်ပေါ်သည့် သညာ-ပညာ ဝိညာဏ်တို့၏ ခြားနားပုံအထူးဖြစ်သည်။

ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းစီးရာ သညာ သိပုံဖြာ သူငယ်၏အသပြာသိပုံနှင့် အသိသုံးမျိုးအထူး တူ၏။ လောက အသုံးကို မသိသေးသော သူငယ်သည် အဘိုးအဘွားဖြစ်သော အသပြာကို မြင်သောအခါ အညို (သို့မဟုတ်) အဝါ အရွှေဟု မြင်ရတိုင်းသော အဆင်းကိုသာ သိ၏။ အသပြာဖြစ်ကြောင်းမသိ၊ ထို့အတူ သညာလည်း မြင်ရသော အာရုံ၏အညို၊ အရွှေစသော အဆင်းလောက်ကိုသာ သိ၏။ မှတ်၏။ အနိစ္စစသော အခြင်းအရာတိုင်အောင် မသိနိုင်။

ဝိညာဏ်သိပုံသည် ရွာသူရွာသားတို့ သိပုံနှင့်တူ၏။ ရွာသူရွာသားသည် ထိုအတားအခဲကို အညို၊ အရွှေစသော အဆင်းနှင့်တကွ အသပြာဖြစ်ကြောင်းကို သိ၏။ သို့သော် မည်မျှအဖိုးတန်သည် အသပြာစစ်သည် မစစ်သည်ကိုကား မသိနိုင်။ ထို့အတူ ဉာဏဝိပဿနာ ဝိညာဏ်သည်လည်း အာရုံ၏အညို၊ အရွှေစသော အဆင်းနှင့်တကွ အနိစ္စစသော အခြင်းအရာတိုင်အောင်ကား သိ၏။ သို့သော် တိုးတက်အားထုတ်၍ မဂ်ဖိုလ်ရအောင် ကာသမ္မာမဂ်စီးနိုင်။

သညာ စေတသိက်

ပညာသိပ္ပံသည် ရွှေပန်းထိမ်သည်၏သိပ္ပံနှင့် တူ၏။ ပန်းထိမ်ဆရာသည် အညိုအရွှေစသော အဆင်း၊ အသပြာမှန်ကန်ကြောင်းနှင့် မည်မျှထိက် တန်ကြောင်း စသည်ဖြင့် အလုံးစုံကိုသိ၏။ ထို အတူ ပညာလည်း အာရုံ၏ အဆင်း၊ အနိစ္စစသော အခြင်းအရာနှင့်မဂ် ဖိုလ်ပေါ်လာသည်တိုင်အောင် ပင် အလုံးစုံကိုသိနိုင်သည်။ ဤသဘောအဓိပ္ပါယ်ကို ဟူ၍ သဂြိုဟ်ဂဏ္ဍိသစ်၌-

သုဇယ်အသပြာ၊ မြင်သောအခါ၌၊ ညိုဝါအရွှေ၊ သီလေမှန်
စွာ၊ အသပြာဟူး၊ သေချာမသိ၊ ဂါဒိကဟူ၊ ရွာသူမုကား၊ ဖြူဝါ
တထေ၊ ညိုရွှေလည်းကောင်း၊ တကြောင်းအသပြာ၊ သိရုံ
သာတည်း၊ တန်ရာအဂ္ဂ၊ မည်မျှအဖိုး၊ သိရိုးမရှိ၊ ဟေရည်က၊
နာမအမည်၊ ပန်းထိမ်သည်ကား၊ တပါးမကြွင်း၊ ခင်းဥသံ၊ အလုံး
စုံကို၊ အကုန်မှန်စွာ၊ သီလေ-ခု၏၊ သညာ၊ ဝိညာဉ်၊ ပညာယှဉ်
လျက်၊ ဤသုံးချက်နှင့်၊ ယထာက္ကမ၊ တူလေစွဟု၊ မိန်ဟဒ္ဓိကာဆို
သတည်း-

ဟု မိန့်တော်မူလေသည်။ ဤသို့ ယှဉ် သညာသည် အာရုံကိုသိရာ၌ သုဇယ် များမှတ်သားသကဲ့သို့ မှတ်သားမိရုံအားဖြင့်ဖြစ်သည်။ ထို ကြောင့်သညာ သည် မှတ်သားမိရုံ သိခြင်းလက္ခဏာရှိသည်ဟု ဖွင့်ဆိုကြလေသည်။

ပင်လယ်ပမာသညာသဘော။ ။ သညာ၏ မှတ်သားမှု သဘောများ မှာ များစွာပင် အဓိပ္ပါယ်နယ်ကျယ်လှ ပါသည်။ သညာသည် ပညာကဲ့သို့ အမှန်ကိုသာသိသည်မဟုတ်၊ အမှား ကိုလည်း သိမှတ်ပါသည်။ တစ္ဆေကြောက်သူသည် ညဉ့်မှောင်မှိုက်တွင် ထန်းပင်ငုတ်ကို “တစ္ဆေ”ဟု မှတ်သင်ရာ၌ အမှားကို မှတ်ခြင်းဖြစ်သည်။ မှားယွင်းသောတရားတွေကို တရားမှန်ဟုထင်မှတ်ရာ၌လည်း ဒိဋ္ဌိသာမက မှားသောသညာလည်း ပါဝင်ပါသည်။ မှားသောအရာ၌ သညာအမှတ် ကြပ်ကြပ်စွဲနုသူကို အမှန်သိအောင်ပြုပြင်ရန် ခဲယဉ်းပါသည်။ ။ အမှားကို အမှန်ဟု ထင်မှတ်နေသောသညာသည် သမုဒ္ဒရာပင်လယ်ပမာ လွန်စွာပင်

၁။ ကိုယ်ကျင့်အဘိဓမ္မာ၊ ၁၀၁။
ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ-(၁) ၉-ပ-မ-သ-၈

နယ်ကျယ်ပါသည်။ သံသရာတွင် ကြာရှည်စွာကျင့်လည်ရာ၌ အဝိဇ္ဇာတဏှာ အတွက်သာမက သညာ၏အမှတ်လွဲမှုများလည်း ပါဝင်ပါသည်။ မစင်ကို လူတို့က စက်ဆုပ်ဖွယ်ဟု အမှန်အတိုင်း မှတ်သားကြသော်လည်း ခွေး၊ ဝက်၊ ကြက်နှင့် ပိုးလောက်စသော သတ္တဝါတို့ကမူ အလွန်ကောင်းသော အာဟာရဟု မှတ်ထင်ကြသည်။ လင်းတစသည်တို့ကလည်း ခွေးစသ ကောင်ပုပ်ကို အလားတူပင် ကောင်းသောအာဟာရဟုမှတ်ထင်ကြသည်။

ဘုရားဂုဏ်တို့သည်ကား ကာမဂုဏ် အာရုံတွေကို စက်ဆုပ်ဖွယ်ဟု အမှန်အတိုင်း ထင်မှတ်ခတ်မှုကြသည်။ “ဟိနော၊ အယုတ်တမာတည်း။ ဂမ္မော၊ ရွာသူရွာသားတို့ဥစ္စာတည်း။ ပေါထုဇ္ဇနိကော၊ မဖြူစင် မသန့်ရှင်း သော ပုထုဇဉ်တို့ဥစ္စာတည်း။ အနုရိယော၊ ဖြူစင်သူတို့၏ ဥစ္စာမဟုတ်။ အနုတ္တသံဟိတော၊ ကောင်းကျိုးမစပ်” ဟု ပြတ်ပြတ်သားသားပင် ရှုတ်ချ တော်မူသည်။ လောကီလူသားတို့ကမူ ထိုတရားတို့ကို နားမဝင်ပဲ ကာမ ဂုဏ်အာရုံတွေကို မရမနေ ရှာဖွေလျက်ပင် နေကြပါသည်။”

ထိုမှတစ်ပါး သညာ၏ မှတ်သားမှုသဘောများကို စဉ်းစားလျှင် များစွာ ပင်ရှိပါသေးသည်။ ဆွေမျိုး မိတ်သက်ဟပျားကို အောက်မေ့ သတိရမှု၊ သူငယ်ချင်းချင်း ချိန်းချက်ထားသည်ကို သတိရမှု၊ မိမိအားဂရုတစိုက် လက်ဆောင်ပေးလိုက်သည်ကို အမှတ်ရမှု ဤသို့စသည်ဖြင့် တဏှာပေမ ဆိုင်ရာ အမှတ်ရမှုများသည်လည်းကောင်း၊ ထို့ပြင် မိမိအားနှိုင်းစက်ဖူး သူကို လက်စားချေရန်အမှတ်ရနေမှု၊ သတ်ချိန်ဖြတ်ချိန်ကို အမှတ်ရနေမှု၊ သွားလာရာ၌ ဘေးရန်အန္တရာယ်ကို သတိထားမှု ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဒေါသ ဒေါမနဿ ဆိုင်ရာအမှတ်ရမှုများသည်လည်းကောင်း၊ သာမန် အားဖြင့် သတိဟု မှတ်ထင်ရသော်လည်း စင်စစ်မှာ သတိသဘော မဟုတ် ပါချေ။ သညာ၏ အမှတ်အသား ကောင်းသောသဘောများသာ ဖြစ် ထိုက်ပါသည်။ ဤတွင် သတိနှင့်သညာ(၂)ပါး အထူးကို မှတ်သားရန် လိုအပ်ပါသည်။

၁။ ကိုယ်ကျင့်အဘိဓမ္မာ၊ ၁၀၂။
၂။ ကိုယ်ကျင့်အဘိဓမ္မာ၊ ၇၁။ ၇၃။

သတိနှင့်သညာအထူး ။သတိအစစ်အမှန်သဘောမှာ ကုသိုလ်ကောင်းမှု ဆိုင်ရာ၌သာ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ သညာကား ကောင်းမှုကုသိုလ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၌လည်း ပါဝင်နိုင်ပြီး၊ မကောင်းမှုအကုသိုလ် ပိုင်းဆိုင်ရာ၌လည်း ပါဝင်နိုင်ပါသည်။ ကောင်းမှုဆိုင်ရာတွင် ကောင်းသော သညာများဖြစ်နိုင်ပြီး မကောင်းမှုဆိုင်ရာတွင် မကောင်းသော သညာဆိုး များဖြစ်နိုင်ကြလေသည်။

(၂) သညာစေတသိက်၏ ဆောင်ရွက်မှုကိစ္စ (ရသ)

သညာသည် နောက်ထပ်တဖန် သိခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော အမှတ်အသားကို ပြုခြင်းကိစ္စရှိ၏။

နောက်ထပ်သိရန် မှတ်သားပုံ။ ။နောက်ထပ်တဖန်သိခြင်း၏ အကြောင်း ဖြစ်သော အမှတ်အသားကို ပြုခြင်း- ဟူသော အထက်ပါဖော်ပြချက်သည်အဋ္ဌကထာ ဖွင့်ဆိုချက်အတိုင်း မြန်မာ ပြန်ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ သိလွယ်အောင် ရေးသားရလျှင် သညာသည် အာရုံအမျိုးမျိုးကို သိရုံသာမဟုတ်၊ ထိုအာရုံကို နောက်ထပ်တဖန် ပြန်တွေ့ ရသည့်အခါ ပြန်လည် သိရှိနိုင်ရန်မှတ်သားခြင်းကိစ္စကိုလည်း ဆောင်ရွက် သည်ဟု ဆိုလိုပါသည်။

လက်သမားဥပမာ။ ။သညာ၏ ယင်းကိစ္စဆောင်ရွက်ပုံကို လက်သမား ဥပမာစသည်တို့ဖြင့် ကျမ်းဂန်များ၌ ဖော်ပြ ထား၏။ လက်သမားသည် အိမ်ဆောက်ရန်အတွက် တံခါးရွက် စသည့် အိမ်ဆောက်ပစ္စည်းများကို ပြုလုပ်ပြီးလျှင် နောင်တံခါးပေါင်ပေါ်၌ တပ် ဆင်လိုသည့်အခါ အထက်အောက် လွယ်ကူစွာ မှတ်မိစေရန် “ဤတံခါး ရွက်ကို အထက်ဘက်၌ တပ်ဆင်ရန်၊ ဤတံခါးရွက်ကို အောက်ဘက်၌ တပ် ဆင်ရန်” စသည်ဖြင့် ခဲကြောင်းကလေးများ အသီးသီး ရေးမှတ်သကဲ့သို့

၁။ ကိုယ်ကျင့်အဘိဓမ္မာ၊ ၁၀၂။

၂။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၅၄။

ထို့အတူသညာသည် တကြိမ်တခါ တွေ့ကြုံရတော့ အာရုံကို နောက် တကြိမ်ထပ်တွေ့သည့်အခါ လွယ်ကူစွာ ပြန်လည်သိရှိနိုင်ရန် “အပြုပဲ အနိပ်” စသည်ဖြင့် မှတ်သားခြင်း ကိစ္စကို ဆောင်ရွက်လေသည်။

ပစ္စည်းထိန်းဥပမာ။ ။ကျမ်းဂန်များ၌ လက်သမားဥပမာအပြင် ပစ္စည်း ထိန်း၏ပစ္စည်းများကို မှတ်သားပုံနှင့်လည်း ဥပမာ ဆောင်ပြပါသေးသည်။ ပစ္စည်းထိန်းသည် တာဝန်အရ မိမိထိန်းသိမ်း ထားသော အဝတ်တန်ဆာပစ္စည်းဥစ္စာ အမျိုးမျိုးကို နောင်အခါ အလွယ်တကူ သိရှိ အသုံးပြုနိုင်ရန် စာရင်းဇယားများပြုလုပ် မှတ်သား ထားသည်။ ထိုအတူ သညာသည်လည်း နောက်ထပ်တကြိမ် တွေ့လျှင် ပြန်လည် သိရှိနိုင်ရန် မှတ်သားခြင်းကိစ္စကို ဆောင်ရွက်သည်။

လက္ခဏာနှင့် ကိစ္စအထူး။ ။သညာ၏ လက္ခဏာနှင့် ကိစ္စအထူးမှာ အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့် အာရုံတခုကို အသိ အမှတ်ပြုမှုကို လက္ခဏာဟုခေါ်ပြီး နောင်သိလွယ်ရန် အမှတ်ပြုမှုကို ကိစ္စ ဟု ခေါ်သည်။ မှန်၏။ လူတယောက်ကို ကျွေမြင်သည့်အခါ ထိုသူ၏ အမူ အရာ ပုံပန်းသဏ္ဍာန်ကို စိတ်ထဲက အသိအမှတ်ပြုလိုက်၏။ ယင်းသို့ အသိ အမှတ်ပြုခြင်းသည် ရှေးဦးစွာ ပထမသညာဖြစ်ခြင်းတည်း။ ဤသို့ လူ တယောက်ကို အသိအမှတ်ပြုမှု = ပထမသညာဖြစ်မှုသည် ထိုလူအား နောင်အခြား တနေရာတွင် တွေ့ရသောအခါ လွယ်ကူစွာသိနိုင်ရန် အတွက်လည်း အမှတ်ပြုရာရောက်၏။ ဤသို့ ရှေးဦးစွာ အသိအမှတ်ပြုမှု နောင်လွယ်ကူစွာ သိနိုင်ရန်အမှတ်ပြုမှု (၂) မျိုးအနက် ရှေးဦးစွာ အသိ အမှတ်ပြုမှုသည် သညာ၏ လက္ခဏာဖြစ်ပြီး နောင်လွယ်ကူစွာ သိနိုင်ရန် အမှတ်ပြုမှုကား သညာ၏ ကိစ္စလုပ်ငန်း ဖြစ်လေသည်။

ဘုရားအဆူဆူချွတ်၍ ပကျွတ်နိုင်ပုံ။ ။သညာ၏ လက္ခဏာနှင့် ကိစ္စ (၂) ရပ်ကို ဆက်စပ်၍ ကောက်ချက်ချ လျှင် သညာသည် အာရုံအမျိုးမျိုးကို အသိအမှတ်လည်း ပြုတတ်၏။

နောင်သိလွယ်ရန်လည်း အမှတ်ပြုတတ်၏။ ထိုအမှတ်ပြုသည့်အတိုင်းလည်း နောက်ထပ်သိတတ်၏ဟု အဓိပ္ပာယ်ပေါ်ထွက်လေသည်။ ဤသည်ကိုပင် နောက်၌ သိခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်သော အမှတ်ကို ပြု၍ သိတတ်သောကြောင့် သညာမည်၏ဟု ဖွင့်ဆိုကြခြင်းဖြစ်လေသည်။

ဤ၌ နောင်သိလွယ်ရန် အမှတ်ပြု၍ သိတတ်သောကြောင့် သညာမည်၏ဟုဆိုလျှင် ဤပထမသညာက သိလွယ်အောင် အမှတ်ပြုလိုက်သည့်အတိုင်း ထိုအမှတ်အတိုင်းကြည့်၍ နောက်ထပ်သိသော ဒုတိယသညာသည် အဘယ်သို့ သညာမည်နိုင်ပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ ဤ ဒုတိယသညာသည်လည်း နောက်တဖန် သိလတ္တံ့ ဖြစ်သော တတိယသညာကို သိလွယ်အောင် အမှတ်ပြု၍ပင်ဖြစ်သောကြောင့် သညာမည်နိုင်လေသည်။

ဤသို့ အဆက်ဆက်သော သညာများသည် နောင်အခါ တဖန်သိလွယ်ရန် မှတ်၍ မှတ်၍ သိမှုကြောင့် မြဲမြံသော သညာအဖြစ်သို့ ရောက်ပြီး အာရုံတခုခု၌ စွဲမြဲကာ တသက်ပတ်လုံး အသက်ဆုံးသည့်တိုင်အောင်လည်းကောင်း၊ ဘဝတပါးသို့တိုင်အောင်လည်းကောင်း မမေ့မပျောက်နိုင်ပဲ ခိုင်ခိုင်မြဲမြဲမှတ်သားမှုကို ဖြစ်စေနိုင်ပေသည်။ သညာသည် အထက်တွင်ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း မှားမှားမှန်မှန် မှတ်သားတတ်သော သဘောရှိပေရာ ဤခိုင်မြဲစွာ မှတ်သားမှုသည် အကောင်းဘက်တွင်ဖြစ်ပါက များစွာ အကျိုးရှိသော်လည်း အဆိုးဘက်တွင် မိစ္ဆာသညာသို့ ရောက်သွားပါမူ ဘုရားအဆူဆူ ချွတ်၍ မကျွတ်နိုင်သောအဖြစ်သို့ ရောက်စေနိုင်လေသည်။

သညာ၏ သဘောအကျဉ်းချုပ်။ ။ဖော်ပြပါ သညာ၏ သဘောအဓိပ္ပာယ်တို့မှာ- အဘိဓမ္မာအရာလိမ္မာတော်မူကြသည့် အဘိဓမ္မာအင်္ဂါကျမ်းဆရာမြတ်တို့၏ အဆိုအမိန့်များဖြစ်သည်။ စင်စစ်အားဖြင့် သညာ၏ သဘောအဓိပ္ပာယ် အတိုချုပ်မှာ သညာသည် အာရုံကို သိရာ၌ မှားသည်လည်း ရှိ၏။ မှန်သည်

၁။ မင်္ဂလဒူတိယပါဌာန၊ ၁၃၁။ ၂။ ပရမတ္ထသိသိပုဂ္ဂိုလ်၊ ၁၁၃။ ၃။ ဂိုကာကျော်၊ ၁၀၅။

လည်း ရှိ၏။ အမှားအမှန်ကို ဝေဖန်ပိုင်းခြားခြင်းမရှိ၊ ထင်လာ သည့်အာရုံကို ထင်လာသည့်အတိုင်း မှတ်သားမိရုံ သိခြင်းသာဖြစ်သည်။ (ဝါ)အာရုံကို မှတ်သားမိရုံ သိခြင်းသဘောကို သညာဟု ခေါ်ဆိုလေ သည်။

(၃) သညာ၏ ပစ္စုပဋ္ဌာန်

သညာသည် ရှေးက မှတ်သားခဲ့ဖူးသော အမှတ်အသားအတိုင်း မှားမှားမှန်မှန် နှလုံးသွင်းတတ် စွဲလမ်းတတ်သော အခြင်းအရာ (ပစ္စု- ပဋ္ဌာန်) ရှိ၏။

မှားမှားမှန်မှန် စွဲလမ်းတတ်ပုံ။ ။ သညာ၏ အာရုံကို မှတ်သားမှုမှာ စဉ်းစဉ်းစားစား နှိုင်းနှိုင်းချိန်ချိန် မှတ် သားခြင်းမျိုးမဟုတ်။ ယကဘူတကျကျ သိမြင်၍ မှတ်သားနည်းမျိုး မဟုတ် (အမေမှာသည့် ဆန်တနဲ့ သုံးစိတ်နှင့်မလဲ) ဆိုသကဲ့သို့ ရှေးကမှတ် သားဖူးသော အမှတ်အသားအတိုင်း မှားသည်ဖြစ်စေ၊ မှန်သည်ဖြစ်စေ မှတ်သားနည်းမျိုးသာ ဖြစ်သည်။

ပျက်မပြင် ခြောက်ယောက်ဥပမာ။ ။ သညာသည် မှားသောအရာ၌ စွဲ လမ်းမှတ်သားတတ်ပုံကို ပျက်မပြင် ခြောက်ယောက် ဥပမာဖြင့် ကျမ်းဂန်များ၌ ဖွင့်ဆိုထားသည်ကိုတွေ့ရ၏။

အခါတပါး၌ ပျက်မပြင်(၆) ဟောက်တို့သည် ဆင်ပြောင်ကြီးကို စမ်း သပ်ကြသည်။ တဦးက လှုပ်လှုပ်ရှားရှားနေသော နှာမောင်းကို စမ်းမိ၍ အခြား(၅)ဦးတို့မှာလည်း အဖယ်၊ နားဖက်၊ ကိုယ်၊ ခြေထောက်နှင့်အမြီးတို့ ကိုစမ်းမိကြပြီး ကိုယ်နည်း ကိုယ်ဟန် ကိုယ်ပုံမှတ်သညာဖြင့် မှတ်သားပြီး နောက် ၎င်းတို့ ခြောက်ဦး စုပေါင်း၍ ဆင်အကြောင်းကို ဤသို့ပြောဆို ကြသည်။

သညာ စေတသိက်

၁၃၅

နာမောင်းကို စမ်းမိသူက “ဆင်ဆိုတာ-ငါတို့ မျက်လုံးမိကွယ်မိက
 တွေမြင်ခဲ့ရသော မြွေကြီးနှင့်တူသည်” ဟု ပြော၏။ အစွယ်စမ်းသူက
 “ဆင်ဆိုတာ-စပါးထောင်းသောကျည်ပွေ့နှင့်တူ၏” ဟူ၍လည်းကောင်း၊
 ကိုယ်စမ်းမိသူက “ဆင်ဆိုတာ-အိမ်နံရံနှင့်တူ၏” ဟူ၍ လည်းကောင်း၊
 နားရွက်စမ်းမိသူက “ဆင်ဆိုတာ-ဈေးသင်ဖြူးနှင့်တူ၏” ဟူ၍ လည်း
 ကောင်း၊ ခြေထောက်စမ်းမိသူက “ဆင်ဆိုတာအိမ်တိုင်နှင့်တူ၏” ဟူ၍လည်း
 ကောင်း၊ အမြီးစမ်းမိသူက “ဆင်ဆိုတာ-တံမြက်စည်းနှင့်တူ၏” ဟူ၍လည်း
 ကောင်း၊ အသီးသီး ကိုယ့်အပြင် ကိုယ့်အမှတ်အသားအတိုင်း ပြောဆို
 ကြတော့သည်။ ဤသို့ဖြင့် သညာသည် ရှေးကမှတ်သားခဲ့ဖူးသော
 အမှတ်အသားအတိုင်း မှားမှားမှန်မှန် စွဲလမ်းမှတ်ယူတတ်၏။ ထို့ကြောင့်
 သညာသည် ရှေးကမှတ်သားခဲ့ဖူးသည့် အမှတ်အသားအတိုင်း စွဲလမ်း
 မှတ်ယူတတ်သော အခြင်းအရာ (ပစ္စုပဋ္ဌာန်) ရှိသည်ဟု ဖွင့်ဆိုကြလေ
 သည်။

(၄) သညာ၏ပဒဋ္ဌာန်

သညာသည် ထင်လာသော အာရုံလျှင် နီးစွာသောအကြောင်း
 (ပဒဋ္ဌာန်) ရှိ၏။

အနီးကပ်ဆုံးအကြောင်းဖြစ်ပုံ။ ။ သညာသည် ထင်လာ မြင်လာသော
 အာရုံကို အထူးမစဉ်းစားပဲ ထင်မြင်
 တိုင်း မှတ်သားတတ်၏။ ပြုသောအဆင်း အာရုံထင်လာလျှင် အပြုဟု
 မှတ်သားပြီး၊ နိသောအဆင်း အာရုံထင်လာလျှင် အနိဟုမှတ်သား၏။
 အာရုံထင်လာမှုသည် မည်သည့်ပုံစံဖြင့် မည်သို့ပင် ထင်သည်ဖြစ်စေ
 ထင်လာသည့် ပုံစံအတိုင်း သညာက မှတ်သား၏။

၁၃၆

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်မျိုးစား အပွင့်

တောစောင့်ယောက်ျားရုပ် တောသမင်သည် မြက်ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်
(စာခြောက်ရုပ်)ဥပမာ။ တောစောင့် ယောက်ျားရုပ် (စာ
ခြောက်ရုပ်)ကို တွေ့မြင်ရာ ယောက်ျား
သဏ္ဍာန် ထင်လာသည့်အတိုင်း တကယ် တောစောင့်ယောက်ျား ဟု
အမှတ်မှားသကဲ့သို့ သညာသည် ထင်လာမြင်လာသော အာရုံကို အမှား
အမှန် အသွားမစဉ်းစားပဲ အာရုံသင့်လာသည့် ပုံစံအတိုင်း မှတ်သား
တတ်၏။

မိန်းမရွာ၊ယောက်ျားရွာဥပမာ။ ။အလားတူပင် မိန်းမစိတ်ပေါက်နေ
သည့်မိန်းမရွာနှင့် ယောက်ျားစိတ်
ပေါက်နေသည့် ယောက်ျားရွာတို့ကို တွေ့မြင်ရသောအခါ မိန်းမရွာ
ယောက်ျားသည် တကယ်မိန်းမ ဗဟုတ်သော်လည်း မိန်းမသဏ္ဍာန်ထင်
လာ၏။ယောက်ျားရွာ မိန်းမသည်တကယ် ယောက်ျားမဟုတ်သော်လည်း
ယောက်ျားသဏ္ဍာန်ထင်လာ၏။ ထိုသို့ထင်လာသည့်အတိုင်း အချို့သူတို့မှာ
မဆင်ခြင် မစဉ်းစားမိသဖြင့် မိန်းမရွာ ယောက်ျားကို မိန်းမအစစ်ဟု
လည်းကောင်း၊ ယောက်ျားရွာ မိန်းမကို တကယ်ယောက်ျားအစစ်ဟု
လည်းကောင်း အမှတ်မှားသကဲ့သို့ သညာသည် ထင်လာသောအာရုံကို
အထူးမစဉ်းစားပဲ ထင်မြင်လာသည့် ပုံစံအတိုင်း မှတ်သားတတ်၏။ ထို့
ကြောင့် ထင်မြင်လာသောအာရုံသည် သညာ၏အနီးကပ်ဆုံးအကြောင်း
ဖြစ်သည်။

သညာ၏နီးသောအကြောင်းနှင့် ဟော သမင်သည် တောစောင့်
ဝေးသောအကြောင်း ယောက်ျားရုပ်ကိုတကယ်ယောက်ျား
ဟု မှတ်ထင်ရာ၌ တောစောင့်
ယောက်ျားရုပ် ထင်လာပါမှ ယောက်ျားအစစ်ဟု အမှတ်မှားမှု သညာ
ဖြစ်လာ၏။ မထင်သော် မဖြစ်နိုင်။ ထို့ ကြောင့် ဤ အမှတ်မှားမှု သညာ
ဖြစ်လာခြင်း၏ အနီးကပ်ဆုံးအကြောင်းကို ရှာသော် တောစောင့်
ယောက်ျားရုပ်တည်းဟူသော ထင်လာမြင်လာသော အာရုံသာဖြစ်သည်။

အလားတူပင် မိန်းမရွာယောက်ျားက မိန်းမသဏ္ဌာန်၊ ယောက်ျားရွာ မိန်းမက ယောက်ျားသဏ္ဌာန် ထင်လာရာထို၌လည်း ဆိုင်ရာမိန်းမသဏ္ဌာန်၊ ယောက်ျားသဏ္ဌာန် ထင်လာပါမှ ယောက်ျားကို မိန်းမ၊ မိန်းမကို ယောက်ျားဟု အမှတ်မှားမူသညာများ ဖြစ်လာနိုင်၏။ မထင်သော် မဖြစ်လာနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ထိုအမှတ်မှားမူသညာများ ဖြစ်လာနိုင်ခြင်း၏ အနီးကပ်ဆုံးအကြောင်းကိုရှာသော် ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း မိန်းမရွာသဏ္ဌာန်၊ ယောက်ျားရွာသဏ္ဌာန်များ ထင်မြင်လာခြင်းတို့သာဖြစ်သည်။

ဤသို့လျှင် ထင်လာသောအာရုံကို သညာက မှတ်သား၏။ ယင်းသို့ မှတ်သားခဲ့သော် ထင်လာသောအာရုံရှိပါမှ သညာဖြစ်နိုင်မည်ဖြစ်၏။ မရှိသော် မဖြစ်နိုင်။ ထို့ကြောင့် သညာဖြစ်ခြင်း၏ အနီးကပ်ဆုံးအကြောင်းကို ရှာသော် ထင်လာသောအာရုံကိုသာ တွေ့ရပါမည်။ ယင်းမှတစ်ပါး သင့်လျော်သောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းမှု၊ (အယောနိသော မနသိကာရ)၊ မသင့်မလျော်နှလုံးသွင်းမှု (အယောနိသော မနသိကာရ) စသည်တို့မှာ သညာဖြစ်ခြင်း၏ ဝေးကွာသော(ဒုရ) အကြောင်းများသာ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ထင်လာတိုင်းလော အာရုံသည် သညာဖြစ်ခြင်း၏ အနီးကပ်ဆုံးအကြောင်း(ပဒဋ္ဌာန်)ဖြစ်သည်ဟု ဖွင့်ဆိုကြသည်။

သညာစေတသိက် အမျိုးမျိုးပြားပုံ

သညာ ၂-မျိုး

- (၁) ဉာဏသပ္ပယုတ်သညာ (အသိဉာဏ်နှင့်ယှဉ်သော မှတ်သားမှု သညာ)
- (၂) ဉာဏဝိပ္ပယုတ်သညာ (အသိဉာဏ်နှင့်မယှဉ်သော မှတ်သားမှု သညာ)

ဉာဏသပ္ပယုတ်သညာမှာ အသိဉာဏ်၏ ဦးစောင့်မှုဖြင့် မှန်ကန်သော မှတ်သားမှုသညာများသာဖြစ်နိုင်၏။

စူးစမ်းမှုအသိဉာဏ်ကင်းသော ဉာဏဝိပဿနာသညာများကားဖောက်ပြန်မှုသဘောများဖြစ်လာနိုင်သည်။ အထက်တွင်ဆိုခဲ့သည့် မျက်မမြင်ခြောက်ယောက်တို့ မှားယွင်းစွာ စွဲလမ်းနှလုံးသွင်းခြင်းကိုပြုမှု၊ လယ်စောင့်ယောက်ျားရုပ်ကို လူသားယောက်ျားအစစ်ဟု အမှတ်မှားမှု၊ မိန်းမရှာကို မိန်းမသားအစစ်ဟု အမှတ်မှားမှု၊ ယောက်ျားရှာကို ယောက်ျားအစစ်ဟု အမှတ်မှားမှု အစရှိသည်တို့မှာ စူးစမ်းမှု အသိဉာဏ်ကင်းသော ဉာဏဝိပဿနာသညာများဖြစ်သည်။ ဉာဏသမ္ပယုတ် သညာမှာ ဤဖောက်ပြန်မှုသဘောများ မဖြစ်နိုင်။

အလားတူပင် သမာဓိနှင့်ယှဉ်သော သညာမှာလည်း ဉာဏသမ္ပယုတ် သညာကဲ့သို့ သမာဓိနောက်သို့ အစဉ်လိုက်၏။ သမာဒိက ဦးဆောင်၏။ မှန်၏။ အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော်တွင် သမာဓိအားကောင်းနေသော ပုဂ္ဂိုလ်များမှာ သညာရှိသော်လည်း မရှိသကဲ့သို့ဖြစ်တတ်ကြောင်း ဟောတော်မူသည်။^၂

တနည်း

- (၁) မဖောက်ပြန် မှန်ကန်သော မှတ်သားမှု = သစ္စာသညာ၊
- (၂) ဖောက်ပြန်မှားယွင်းသောမှတ်သားမှု = မိစ္ဆာသညာ၊

ဤသညာ ၂-ပါးအနက် သစ္စာသညာမှာ ၃-ပါးရှိကြောင်း ပရမတ္ထသံခိပ်ဋီကာ၌ဆို၏။^၃

သစ္စာသညာ ၃-ပါး

- (၁) မမြဲဟု မှတ်သားမှု = (အနိစ္စသညာ)၊
- (၂) ဆင်းရဲဟု မှတ်သားမှု = (ဒုက္ခသညာ)၊
- (၃) အနှစ်သာရအတ္တမဟုတ်ဟု မှတ်သားမှု = (အနတ္တသညာ)၊

၁။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၅၄။
 ၂။ အံ၊ ၃၊ ၅၂။
 ၃။ ပရမတ္ထသံခိပ်ဋီ၊ ၁၊ ၁၄၄။

ဤသညာ ၃-မျိုးမှာ လက္ခဏာရေးသုံးပါးကို မှတ်သားသော သညာ များဖြစ်သည်။

တနည်း သညာ ၃-မျိုး

- (၁) မြဲသည်ဟုမှတ်သားမှုသညာ=(နိစ္စသညာ)၊
- (၂) ချမ်းသာဟုမှတ်သားမှုသညာ=(သုခသညာ)၊
- (၃) အနှစ်သာရ အတ္တဟုမှတ်သားမှုသညာ=(အတ္တသညာ)၊

မဟာဝဂ္ဂသံသုတ် အဋ္ဌကထာ တွင် ဤနှစ်ခုကိုယ်ကို အနိစ္စအားဖြင့် ဆင်ခြင်သော် နိစ္စသညာကို ပယ်စွန့်နိုင်ကြောင်းကို လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခအားဖြင့် ရှုဆင်ခြင်သော် သုခသညာကို ပယ်စွန့်နိုင်ကြောင်းကို လည်းကောင်း၊ အနတ္တအားဖြင့် ရှုဆင်ခြင်သော် အတ္တသညာကို ပယ်စွန့်နိုင်ကြောင်းကို လည်းကောင်း ဖွင့်ဆိုထားသည်။

တနည်း

- (၁) ညိုသောအဝတ်၊ ညိုသောပန်းစသည်၌ ရှေးဦးစွာ စီးဖြန်းမှုကို မှတ်သောသညာ=(ပရိကမ္မသညာ)၊
- (၂) အပွနာ၏ အနိုးဖြစ်သော မှတ်သားမှုသညာ=(ဥပစာရသညာ)၊
- (၃) ပရိကမ္မ၏ အခြားမဲ့ဖြစ်သော ဈာန်သို့သက်ဝင်၍ တည်ခြင်းကို မှတ်သားသောသညာ=(အပွနာသညာ)။

၁။ ပရိကမ္မသံခိပိ၊ ဇူ၊ ၁၁၄၂။
 ၂။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃၊ ၂၅၁။
 ၃။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၆၉။

၁၄၀

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အပွင့်

တနည်း

- (၁) ကာမုနိကို မှတ်သားသောသညာ=(ကာမသညာ)၊
- (၂) ပျက်စီးစေရန် မှတ်သားသောသညာ=(ဗျာပါဒသညာ)၊
- (၃) ညှဉ်းဆဲရန် မှတ်သားသောသညာ=(ဝိဟိသ သညာ)၊

ဤသညာ-၃-မျိုးတို့သည် ပယ်အပ်သော သညာများဖြစ်သည်။

တနည်း

- (၁) ထွက်မြောက်ရန် မှတ်သားသောသညာ=(နေက္ခမ္မသညာ)၊
- (၂) မပျက်စီးစေရန် မှတ်သားသော သညာ = (အဗျာပါဒ သညာ)၊
- (၃) မညှဉ်းဆဲရန် မှတ်သားသောသညာ=(အဝိဟိံ သ သညာ)၊

ဤသညာ-၃-မျိုးတို့သည် ပွားများအပ်သော သညာများ ဖြစ်သည်။

ဘုရားရှင်သည် ဆိုခဲ့သည့် ကာမ၊ဗျာပါဒ၊ဝိဟိံ သ သညာတို့ကို ပယ် နိုင်ရန် နေက္ခမ္မ၊ အဗျာပါဒ၊ အဝိဟိံ သ သညာတို့ကို ပွားများရမည်ဟု ဆက္က အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူသည်။

တနည်း

- (၁) ငါသည် အဆင်းဖောက်ပြန်မှုသို့ ရောက်၍ နေ၏ဟု မှတ် သားမှုသညာ၊
- (၂) ငါ၏ အသက်မွေးမှုသည် သူတပါးတို့နှင့် ဆက်စပ်နေ၏ဟု မှတ်သားမှုသညာ၊
- (၃) ငါသည် လူ့အသွင်အပြင်မှ အခြားသော ရဟန်းအသွင် အပြင်ကို ပြုအပ်၏ဟု မှတ်သားမှုသညာ၊

ဤသညာ ၃-မျိုးကို ရဟန်းအား ဖြစ်ထိုက်သည့် သမဏသညာ ၃-မျိုးဟု ခေါ်သည်။ ၎င်းသညာ ၃-မျိုးကို ရဟန်းတို့ပွားများရန် ကြိမ်ဖန်များစွာ

သညာ စေတသိက်

၅၄၁

ပြုလုပ်ကြရန် ဟောတော်မူသည်။ ၎င်းသညာ-၃-မျိုးတို့သည် တရား-
မျိုးကို ပြည့်စေနိုင်ကြောင်းကိုလည်း ဟောတော်မူသည်။

သမဏသညာ ၃-မျိုးကို ပွားများသဖြင့်

ရအပ်သောအကျိုး ၇-ပါး

- (၁) သီလဘိက္ခု မပြတ်ဖြစ်ခြင်း၊ မပြတ်ဖြည့်ကျင့်လေ့ရှိခြင်း၊
- (၂) အဘိဇ္ဈာ မများခြင်း၊
- (၃) ဆင်းရဲ မရှိခြင်း၊
- (၄) အလွန်မာန်မှု မရှိခြင်း၊
- (၅) သိက္ခာ ၃-ပါးကို လိုလားခြင်း၊
- (၆) ထိုရဟန်းအား အသက်၏ အရံအတားဖြစ်သော ပစ္စည်းတို့၌
ဤအကျိုးငှာတည်းဟု ဆင်ခြင်ခြင်း၊
- (၇) ထက်သန်သော လုံ့လရှိသည်ဖြစ်၍လည်း နေခြင်း-

ဤတရား ၇-ပါးတို့မှာ သမဏသညာ ၃-မျိုးတို့ကို ရဟန်းတို့ ပွားများ
အပ်၊ ကြိမ်ဖန်များစွာ ပြုအပ်သဖြင့် ရအပ်သည့် အကျိုးတရားများ
ဖြစ်သည်။

သညာ ၄-ပါး

- (၁) နည်းသော အာနုဘော်ရှိသောသညာ = (ကာမာဝစရ
သညာ)၊
- (၂) မြတ်သည်၏အဖြစ်သို့ ထောက်သောသညာ = (ဇ္ဈပါဝစရ
သညာ)၊

(၃) အတိုင်းအရှည် မရှိသောသညာ=(လောကုတ္တရာသညာ)၊

(၄) “တစုံတခုမျှ မရှိ”ဟူသော သညာ=(အာကိဉ္ဇညာယတန သညာ)၊

ဤသညာ ၄-မျိုးတို့တွင် အာကိဉ္ဇညာယတနသညာသည် အမြတ်ဆုံး တည်းဟု ဟောတော်မူသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဤအာကိဉ္ဇညာ- ယတနသညာမှနောက်၌ သညာဟု ပညတ်ခြင်းမည်သည်မရှိသောကြောင့် ပင်ဖြစ်သည်ဟု အဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်ဆိုလေသည်။

သညာ၌ ဝေဖန်ပုံ ၆-မျိုး

(၁) သညာတို့ကို သိခြင်း၊

(၂) သညာတို့၏ ဖြစ်ကြောင်းကို သိခြင်း၊

(၃) သညာတို့၏ ထူးသောအဖြစ်ကို သိခြင်း၊

(၄) သညာတို့၏ အကျိုးကို သိခြင်း၊

(၅) သညာတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းရာကို သိခြင်း၊

(၆) သညာတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းရာသို့ ရောက်ကြောင်း အကျင့်ကို သိခြင်း၊

သညာတို့ကို သိခြင်း။ ။ သညာတို့ကို သိခြင်းဟူသည် ရူပသညာ စသည့် သညာ ၆-မျိုးတို့ကို သိခြင်းကိုဆိုလို၏။ ၎င်းတို့မှာ-

(၁) ရူပသညာ (အဆင်း၌ မှတ်သားမှု)၊

(၂) သဒ္ဓသညာ (အသံ၌ မှတ်သားမှု)၊

(၃) ဂန္ဓသညာ (အနံ့၌ မှတ်သားမှု)၊

(၄) ရသ သညာ (အရသာ၌ မှတ်သားမှု)။

သညာ စေတသိက်

(၅) ဖောဗ္ဗသညာ(အတွေ့၌ မှတ်သားမှု)၊

(၆) ဓမ္မသညာ (သဘောတရား၌ မှတ်သားမှု)၊

ဟူ၍ ၆-မျိုးရှိပါသည်။

သညာတို့၏ဖြစ်ကြောင်း။ ။သညာတို့၏ ဖြစ်ကြောင်းဆိုသည်မှာ ဖဿကိုပင် ဆိုလို၏။ တွေ့ထိမှု ဖဿကြောင့် ဤသညာများဖြစ်ပေါ်လာ၏။ “စက္ခုသမ္ပဿဇေသညာ” (စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်နှင့်အတူဖြစ်သော ဖဿကြောင့်ဖြစ်သောသညာ) စသည်ဖြင့် ဘုရားရှင်ဟောတော်မူထားသည်ကို ကြည့်က ဖဿသည် သညာတို့၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သည်မှာ ထင်ရှားပါသည်။

သညာတို့၏ထူးသောအဖြစ်။ ။သညာတို့၏ထူးသောဖြစ်ခြင်းဆိုသည်မှာ ရူပါရုံ၌မှတ်သားမှု ရူပသညာသည် တမျိုးတခြားဖြစ်၍ သဒ္ဓါရုံ၌ မှတ်သားမှု သဒ္ဓသညာသည် တမျိုးတခြားသာဖြစ်သည်။ ထို့အတူ ဂန္ဓသညာ၊ ရသသညာ၊ ဖောဗ္ဗသညာ၊ ဓမ္မသညာတို့လည်း တမျိုးတခြားသာ ဖြစ်သည်။ ဤသည်ကိုပင် သညာတို့၏ထူးသောအဖြစ်ဟု ဆိုပေသည်။

သညာတို့၏အကျိုး။ ။သညာတို့၏အကျိုးဆိုသည်မှာ “ဤသို့ မှတ်သားမှုသညာ ရှိသူဖြစ်ခဲ့၏” ဟူ၍ သိနိုင်လောက်သည့် အခြင်းအရာအားဖြင့် ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုနိုင်သောကြောင့် သညာကို ခေါ်ဝေါ်ရခြင်း အကျိုး၏ဟု ငါဆို၏။ ရဟန်းတို့ ဤသည်ကိုပင် သညာတို့၏ အကျိုးဟု ဆိုအပ်ခြင်းဟူ၍ ဘုရားရှင်ဟောတော်မူသည်။

သညာတို့၏ချုပ်ငြိမ်းမှု။ ။သညာတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းမှုဆိုသည်မှာ တွေ့ထိမှု ဖဿ၏ ချုပ်ငြိမ်းမှုပင် ဖြစ်သည်။ တွေ့ထိမှု ဖဿချုပ်လေသော် မှတ်သားမှုသညာတို့လည်း ချုပ်ငြိမ်းလေတော့သည်။

သညာချုပ်ငြိမ်းစေနိုင်သည့်အကျင့်။ ။ ဤအကျင့်တရားဟူသည် အင်္ဂါ
ဂ-ပါးရှိသော မဂ္ဂင်တရားများပင်
ဖြစ်သည်။ မဂ္ဂင်တရား ဂ-ပါးမှာ—

- (၁) မှန်ကန်စွာသိမြင်မှု = (သမ္မာဒိဋ္ဌိ)၊
- (၂) မှန်ကန်စွာပြောဆိုမှု = (သမ္မာဝါစာ)၊
- (၃) မှန်ကန်စွာကြံစည်မှု = (သမ္မာသင်္ကပ္ပ)၊
- (၄) မှန်ကန်စွာပြုလုပ်မှု = (သမ္မာကမ္မန္တ)၊
- (၅) မှန်ကန်စွာအသက်မွေးမှု = (သမ္မာအာဇီဝ)၊
- (၆) မှန်ကန်စွာအားထုတ်မှု = (သမ္မာဝါယာမ)၊
- (၇) မှန်ကန်စွာအောက်မေ့မှု = (သမ္မာသတိ)၊
- (၈) မှန်ကန်စွာတည်ကြည်မှု = (သမ္မာသမာဓိ)။

ဟူ၍ဖြစ်သည်။ ဤသို့အားဖြင့် ဘုရားရှင်သည် သညာတို့၏ဖြစ်ကြောင်း စသည်ဖြင့် ဝေဖန်၍ ဟောတော်မူ၏။ ဤသို့ဟောဒတ်မူသော ဒေသနာကို ကိလသာကို ဖောက်ခွဲကြောင်း၊ (နိဗ္ဗေဒိက ပရိယာယ)တရားဒေသနာဟု ခေါ်၏။ ဤဒေသနာတော်ကို “နာကြကုန်၊ ကောင်းစွာ နှလုံးသွင်းကြကုန်” ဟု ဘုရားရှင် တိုက်တွန်းတော်မူသည်။ ။

တနည်းသညာ ၆-ပျိုး

- (၁) ရူပသညာ = (အဆင်း၌ မှတ်သားမှု)
- (၂) သဒ္ဓသညာ = (အသံ၌ မှတ်သားမှု)
- (၃) ဂန္ဓသညာ = (အနံ့၌ မှတ်သားမှု)
- (၄) ရသသညာ = (အရသာ၌ မှတ်သားမှု)
- (၅) ဖောဠဗ္ဗသညာ = (အတော့၌ မှတ်သားမှု)
- (၆) ဓမ္မသညာ = (သဘောတရား၌ မှတ်သားမှု)

ဘုရားရှင် သာဝတ္ထိပြည် ဇေတဝန်ကျောင်း၌ သီတင်းသုံးတော်မူစဉ် အရှင်ဓမ္မဟုလာ လျှောက်ထားတောင်းပန်ချက်အရ “ဣဒဿညာသညာ မြသလော၊ မမြသလော” စသည်ဖြင့် ဤသညာ(၆)မျိုးကို လက္ခဏာရေး (၃)ပါးဖြင့် စိစစ်ပြတော်မူကာ ထိုသညာများ၌ ငြီးငွေ့သော် တပ်ခြင်း ကင်းသော် အရဟတ္တဖိုလ်ရနိုင်ကြောင်း ဟောတော်မူသည်။

တနည်းသညာ(၆)မျိုး

ဝတ္ထုဘေဒ(ပိုရာအပြား)သညာ ၆-မျိုး။ ။ မိုရာအပြား (ဝတ္ထုဘေဒ) အားဖြင့် သညာ(၆)မျိုးရှိ၏။

- (၁) မျက်စိအကြည်ဓာတ်တွင် ထိခိုက်မှုကြောင့်ဖြစ်သော မှတ်သားမှု (စက္ခုသမ္ပဏဇာသညာ)၊
- (၂) နားအကြည်ဓာတ်တွင် ထိခိုက်မှုကြောင့်ဖြစ်သော မှတ်သားမှု (သောတ သမ္ပဏဇာသညာ)၊
- (၃) နှာခေါင်းအကြည်ဓာတ်တွင် ထိခိုက်မှုကြောင့်ဖြစ်သော မှတ်သားမှု (သာနသမ္ပဏဇာသညာ)၊
- (၄) လျှာအကြည်ဓာတ်တွင် ထိခိုက်မှုကြောင့်ဖြစ်သော မှတ်သားမှု (ဇိဝှာသမ္ပဏဇာသညာ)၊
- (၅) ကိုယ်အကြည်ဓာတ်တွင် ထိခိုက်မှုကြောင့်ဖြစ်သော မှတ်သားမှု (ကာယသမ္ပဏဇာသညာ)၊
- (၆) မနောအကြည်ဓာတ်တွင် ထိခိုက်မှုကြောင့်ဖြစ်သော မှတ်သားမှု (မနောသမ္ပဏဇာသညာ)။

ဤသညာ(၆)မျိုးတို့ကို ဝိဘင်းပါဠိတော်၊ အဘိဓမ္မဘာဇနိယတွင် သညာက္ခန္ဓာ၌ အကျုံးဝင်သော သညာများအဖြစ် ဘုရားရှင်ဟောတော်မူသည်။

၁၊ အဘိ၊ ဝိ၊ ၂၇။

ပုဂ္ဂိုလ်တို့ (၁)၁၀-ပ-ပ-သ-၈

သညာ (၇)မျိုး

- (၁) မမြဲဟု မှတ်သားမှုသည် = (အနိစ္စသည်)၊
- (၂) အနှစ်သာရ အတ္တမဟုတ်ဟု မှတ်သားမှုသည် = (အနုတ္တသည်)၊
- (၃) မတင့်တယ်ဟု မှတ်သားမှုသည် = (အသုဘသည်)၊
- (၄) အပြစ်ကို မှတ်သားမှုသည် = (အာဒိနဝသည်)၊
- (၅) ပယ်ရန်မှတ်သားမှုသည် = (ပဟာနသည်)၊
- (၆) တပ်မက်မှုကင်းရန် မှတ်သားမှုသည် = (ဝိရာဂသည်)၊
- (၇) ချုပ်ငြိမ်းမှုကို မှတ်သားမှုသည် = (နိရောဓသည်)။

ဘုရားရှင် ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၊ ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်၌ သီတင်းသုံးတော်မူစဉ် မဆုတ်ယုတ်ကြောင်း (ကြီးပွားကြောင်း) အပရိဟာနိယတရား(၇)ပါးကို ဟောတော်မူရာ—

“ငါ၏ချစ်သား၊ ချစ်သမီးတို့သည် ဖော်ပြပါ သညာ(၇)မျိုး တို့၌ ပွားများနေသမျှ သင်တို့အား ကြီးပွားရန်သာ ရှိပေ၏။ ဆုတ်ယုတ်ရန်ကား မရှိပေ”-

ဟု ဟောတော်မူလေသည်။။

ဖော်ပြပါ သညာ(၇)မျိုးအနက် အာဒိနဝသည်ဆိုသည်မှာ အချုပ်အားဖြင့် ခန္ဓာကိုယ်၏ ဆိုးကျိုး ဆိုးပြစ်များကို မှတ်သားသော သညာ ဖြစ်သည်။ သတ္တနိပါတ်အဋ္ဌကထာတွင် အာဒိနဝသည်ကြောင့် အရှင် ပစ္စေကဗုဒ္ဓါဖြစ်ကာ ဂန္ဓမာဒနတောင်၊ နန္ဒမူလိဏ်သို့ ကြွတော်မူကြောင်း ဖွင့်ဆိုထားပုံကို တွေ့ရသည်။။

၁။ ဒီ၊ ၂၊ ၂၀၉။

၂။ အံ၊ မြန်၊ ၂၊ ၅၂။

၃။ သတ္တနိပါတ်အဋ္ဌကထာ၊ ၂၊ ၂၀၉။

ပစ္စေကဗုဒ္ဓါဖြစ်သွားသော ဗာရာဏသီမင်း။ ။ ရှေးအခါဗာရာဏသီပြည်
 ၌ ဗာရာဏသီမင်းကြီး
 တွင် အိုင်းအမာနာခေါ် မြင်းဖုနာပေါက်သဖြင့် မခံသာအောင် နာကျင်
 ကိုက်ခဲနေ၏။ ဆေးဆရာသမားတော်ကြီးများက မင်းကြီး၏မြင်းဖုနာကို
 ခွဲစိပ်ကုသပေးကြကာ ထောပတ်ဆီဦး စသောမသင့်သော အစာများကို
 မသုံးဆောင်ရန် တားမြစ်လျှောက်ထားခဲ့ကြ၏။ ဤသို့ဖြင့် မြင်းဖုနာမှာ
 သက်သာရာရသော်လည်း အစားရှောင်၍ သုံးဆောင်နေရသဖြင့် အာဟာ
 ရချို့တဲ့ကာ အားအင်နိမ့် ပိန်ချုံးလာတော့၏။ မင်းကြီး
 သည် မိမိ၏အနာ ပျောက်ကင်းနိုင်လောက်ပြီဟု ထင်မှတ်ကာ အားအင်
 ပြည့်ဖြိုးစေသည့် ထောပတ်၊ ဆီဦး၊ ပျားသကာတို့ကို ပြန်လည်သုံးဆောင်
 လေ၏။ ထိုအခါ မြင်းဖုနာမှာ တဖြည်းဖြည်း ပြန်ယင်းလာပြီး မခံသာ
 အောင် ကိုက်ခဲ နာကျင်လျက်ရှိလေသည်။ သမားတော်ကြီးများသည်
 ဗာရာဏသီမင်း၏ မြင်းဖုနာကို သုံးကြိမ်တိုင်အောင်ပင် ပြန်လည်ခွဲစိပ်
 ကုသပေးကြရလေသည်။ မင်းကြီးသည် ထိုအခါ မိမိခံစားရသည့် ရောဂါ
 ဝေဒနာကို အကြောင်းပြု၍—

ငါ့မှာ ဤခန္ဓာကိုယ်ရလာမှုကြောင့် ဒုက္ခများလှချေ၏။ ဤ
 ခန္ဓာကိုယ်သည် အနာရောဂါများလှစွာ ဖြစ်ပေါ်တတ်၏။ အပြစ်
 အနာအဆာတို့ဖြင့် စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ်ကောင်းလှပေသည်—

အစရှိသည်ဖြင့် ခန္ဓာကိုယ်ပေါ် အပြစ်ဟူ၍မှတ်သားမှု = (အာဒိနဝသညာ)
 ဖြစ်ပြီး မင်းစည်းစိမ်ကိုစွန့်၍ ရဟန်းပြုကာ ဝိပဿနာတရား ပွားများ
 အားထုတ်လေ၏။ ခုနစ်နှစ်ကာလ ကြာမြင့်သောအခါ ပစ္စေကဗောဓိဉာဏ်
 ကို ရပြီး အရှင်ပစ္စေကဗုဒ္ဓါဘုရားငယ်တဆူဖြစ်ကာ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါအရှင်တို့၏
 သီတင်းသုံးတော်မူရာ ဂန္ဓမာဒနတောင်၊ နန္ဒမူလိဏ်သို့ ကြွတော်မူလေသည်။

တနည်း

- (၁) ဖကင်္ဂကယ်ဟု မှတ်သားမှုသညာ = (ကသုဘသညာ)၊
- (၂) သေခြင်း၌ မှတ်သားမှုသညာ = (မရဏသညာ)၊

(၃) စားဖွယ်၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်ဟု မှတ်သားမှုသည် = (အာဟာရေ-
ပဋိကူလသည်)။

(၄) လောကအားလုံး၌ မမေ့လျော်ဖွယ်ဟု မှတ်သားမှုသည် =
(သဗ္ဗလောကေအနဘိရတိသည်)။

(၅) မမြဲဟု မှတ်သားမှုသည် = (အနိစ္စသည်)။

(၆) မမြဲမှု၌ ဆင်းရဲပုံ မှတ်သားမှုသည် = (အနိစ္စဒုက္ခသည်)။

(၇) ဆင်းရဲခြင်း၌ အစိုးမရ အနတ္တဟု မှတ်သားမှုသည် = (ဒုက္ခေ-
အနတ္တသည်)။

ကြက်တောင် အကြောထုံးများကို ဖော်ပြပါ သညာ (၇)မျိုးတို့တွင်
မီးရှို့သည့် ဥပမာ ကြက်တောင်ကို လည်းကောင်း၊
အကြောထုံးကိုလည်းကောင်း မီးဖြင့် ရှို့အပ်လေသော် တွန့်ရှုတ်ခြင်း၊
ဆုတ်နစ်ခြင်း၊ မပျံ့နှံ့ခြင်းများ ဖြစ်သကဲ့သို့ ထိုအတူ အသုဘသည်၌
လေ့လာသောစိတ်ဖြင့် ကြိမ်ဖန်များစွာ ပွားများအားထုတ်သော ရဟန်း
အား မေထုန်အကျင့်သို့ရောက်ခြင်းမှ တွန့်ဆုတ်ခြင်း၊ မပျံ့နှံ့ခြင်း၊ လျစ်လျူ
ရှုခြင်း၊ စက်ဆုပ်ရွံရှာခြင်းဖြစ်၏။ ထိုအသုဘသည်ကို ကြိမ်ဖန်များစွာ
ပွားစသော်လည်း မေထုန်နှင့်စပ်၍ စက်ဆုပ်ရွံရှာမှု မရှိခဲ့သော်-

ငါသည် အသုဘသည်၌ မပွားများရသေး၊ ငါ့အား ယင်း
သည်ကို မပွားမိရွေ့နှင့် ပွားပြီးနောက် ထူးခြားမှု မရှိပါ။ ငါသည်
ဘာဝနာ၏ အားအစွမ်းသို့ မရောက်သေး-

ဟု သဘောပေါက်နားလည်နိုင်၏။ ယင်းသည်၌ ကြိမ်ဖန်များစွာ ပွား
သဖြင့် မေထုန်မှု၌ စက်ဆုပ်ခဲ့သော် အသုဘသည်ကို ပွားများပြီး ဖြစ်
ကြောင်းကို လည်းကောင်း၊ ရွေ့နှင့် နောက် ထူးခြားမှု ရှိကြောင်းကို
လည်းကောင်း၊ ဘာဝနာ၏ အားအစွမ်းသို့ ရောက်နေပြီဖြစ်ကြောင်းကို
လည်းကောင်း သဘောပေါက် နားလည်နိုင်၏။

ထို့အတူ-

- မရဏသညာ၌ အသက်ရှင်ခြင်းကို နှစ်သက်မှု၊
- သဗ္ဗလောကေအနဘိရတိသညာ၌ လောက၏ ဆန်းကြယ်မှု၊
- အာဟာရေပဋိကူလသညာ၌ အရသာကို တပ်မက်မှု၊
- အနိစ္စသညာ၌ လာဘ်ပူဇော်သော အကျော်အစောလိုလစားမှု-

တို့၌ မစက်ဆုပ်မရွံရှာခဲ့သော် ဆိုခဲ့သည့်သညာတို့၌ မပွားများရသေးကြောင်းကို လည်းကောင်း၊ ရွှေ့နှောက် ထူးခြားမှု မရှိကြောင်းကို လည်းကောင်း၊ ဘာဝနာ၏ အားအစွမ်းသို့ မရောက်သေးကြောင်းကို လည်းကောင်း သဘောပေါက် သိရှိနိုင်၏။ အကယ်၍ စက်ဆုပ်ခြင်းရှိခဲ့သော် ဆိုင်ရာ သညာအသီးသီးတို့ကို “ဘာဝနာ၏ အားအစွမ်း အသီးသီး သို့ရောက်ပြီ” ဟု သိနိုင်လေသည်။

သန်လျက် မြောက်ချီသည့် ဥပမာ။ ။အနိစ္စေ ဒုက္ခသညာ၌ သန်လျက် မြောက်ချီသော လူသတ်သမား၌ ပြင်းထန်အားကြီးသော ဘေးဟူသော သညာသည် ရွှေ့တည်သကဲ့သို့ ဘေးဟူသော သညာသည်အကယ်၍ တည်ခဲ့မှုအနိစ္စေဒုက္ခသညာကို အားထုတ်ပွားများသောသူအား ပျင်းရိမှု၊ ပေါ့ဆမှု၊ မရဲရင့်မှု၊ မေ့လျော့မှု၊ အားမထုတ်မှု ပထင်ခြင်မှုကို ပြင်းထန်အားကြီးသော ဘေးဟူသော သညာတည်သောအခါ ‘ဘာဝနာ၏ အားအစွမ်းသို့ရောက်ပြီ’ ဟု သိနိုင်၏။

ထို့အတူ ဒုက္ခေအနတ္တသညာကို ပွားများအားထုတ်သောအခါ ဝိညာဉ် ဆိုသော ကိုယ်ခန္ဓာ၌လည်းကောင်း၊ အပပြစ်သော အလုံးစုံသော အာရုံတို့၌လည်းကောင်း ငါ့ဟူသော အခြင်းအရာဖြင့် စွဲလမ်းမှုဒိဋ္ဌိ၊ ဝါ၏ ဥစ္စာဟူသော စွဲလမ်းမှုတဏှာနှင့် ထောင်လွှားမှု မာနကင်းသောစိတ်သည် မာနသုံးပါးကို ကောင်းစွာလွန်မြောက်ခြင်းဖြစ်ခဲ့မှု ‘ဘာဝနာအားအစွမ်း သို့ရောက်ပြီ’ ဟု သိနိုင်လေသည်။

ဤသို့လျှင် ဆိုခဲ့သည့်သညာ (၇) ပါးကို ပွားများခြင်း၊ ကြိမ်ဖန်များစွာ လေ့လာခြင်းအားဖြင့် အကျိုးအာနိသင် ကြီးမားပုံ၊ နိဗ္ဗာန်လျှင် တည်ရာရှိပုံ၊ နိဗ္ဗာန်လျှင် အဆုံးရှိပုံတို့ကို ဘုရားရှင် ဟောတော်မူသည်။

အာဟာရပဋိက္ကလသညာ။ ။ ဆိုခဲ့သည့်သညာ (၇) မျိုးအနက် အာဟာရပဋိက္ကလ သညာမှာ စားသောက်ဖွယ် အစာအာဟာရ ဟူသမျှကို 'စက်ဆုပ်ရှုံ့ရှာဖွယ်ရာ' ဟု မှတ်ထင်လာအောင် ဆင်ခြင်မှုကို 'အာဟာရပဋိက္ကလ သညာ' ဟု ခေါ်၏။ ထိုကဲ့သို့ ပဋိက္ကလသညာ ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ဆင်ခြင်ရာ၌ နည်း (၁၀)မျိုး ရှိ၏။ ထို (၁၀)မျိုးမှာ-

- (၁) အာဟာရကိုရနိုင်ရာအရပ်သို့ အရောက်သွားခြင်း (ဂမန)၊
- (၂) ရှာဖွေခြင်း (သေန)၊
- (၃) စားသောက် သုံးဆောင်ခြင်း (ဘောဂ)၊
- (၄) သလိပ်, သည်းခြေ, သွေး, ပြည် ဟူသော အာသယ ၄-ပါး (အာသယ)၊
- (၅) စုဝေးတည်ရာ အစာသစ်အိမ် (နိဓာန)၊
- (၆) မကြေကျက်ခင် (အပက္က)၊
- (၇) ကြေကျက်ပြီး (ပက္က)၊
- (၈) အကျိုးရင်း (ဖလ)၊
- (၉) အကျိုးဆက်(နိဿန္န)၊
- (၁၀) အလူးလူး အလဲလဲဖြစ်ပုံ (မက္ခန)၊

ဤဆင်ခြင်နည်း(၁၀)မျိုးတို့ဖြင့် စက်ဆုပ်ရှုံ့ရှာဖွယ်၏ အဖြစ်ကို မျှီအပ်စားအပ်, သောက်အပ်, လျက်အပ်သမျှသော ဆွမ်း, ခဲဖွယ်, ဘောဇဉ် စသောအာဟာရ၌ ရှုဆင်ခြင်ရပါမည်။

၁။ အံ၊ မြန်၊ ၂။ ၅၄၇၊ ၄၈၊ ၄၉။
၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ပ၊ ၃၃၆။

အကျိုးဆက်(နိဿန္န)အားဖြင့် ဆင်ခြင်ခြင်း။ ။ဆင်ခြင်နည်း (၁၀)
 မျိုးအနက် အထူးထင်
 ရှားသိလွယ်သည့် အကျိုးဆက်(နိဿန္န)အားဖြင့် ဆင်ခြင်ပုံကို သိသာရုံ
 ဖော်ပြပါမည်။

မုန့်မြတ်လှတဲ့ ခဲဖွယ်၊ ဘောဇဉ်သည် တပေါက်သောခွါရဖြင့်
 ကိုယ်တွင်းသို့ဝင်ပြီး ခွါရကိုးဖြာတို့မှ ယိုစီးခဲ့၏။ ထိုဘောဇဉ်ကို
 အခြံအရံများနှင့်အတူ သုံးဆောင်စားသောက်ကြ၏။ စွန့်ပစ်ကြ
 သောအခါ မိမိကိုယ်ကို မမြင်ရအောင် ပုံးအောင်း စွန့်ပစ်ကြရလေ
 သည်။ ထိုဘောဇဉ်ကို ရသတဏှာဖြင့် လွန်စွာတပ်မက် သုံးဆောင်
 ကြ၏။ စွန့်ပစ်သောအခါ ရွံရှာဝက်ဆုပ်ဖွယ် ကောင်းလှပေသည်။ ထို
 ဘောဇဉ်သည် တညဉ့်မျှကိုယ်တွင်း၌ အောင်းကာမျှဖြင့် ရွံဖွယ်
 စက်ဆုပ်ဖွယ်အတိဖြစ်လေ၏-

ဟူ၍ ဆင်ခြင်ရသည်။ ။

ခန္ဓာကိုယ်၌ ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ၊ ငါ၊ သူတပါး၊ ယောက်ျား၊ မိန်းမဟူသော
 အမှတ်သညာ ကင်းပျောက်၍ ဓာတ်လေးပါး အစုအဝေး မျှသာထင်မြင်
 လာအောင်လည်း ဆင်ခြင်ရပေသည်။

သညာ '၁၀' မျိုး

- (၁) မတင်တယ်ဟု မှတ်သားမှုသညာ (အသုဘသညာ)၊
- (၂) သေခြင်း၌ မှတ်သားမှုသညာ (မရဏသညာ)၊
- (၃) စားဖွယ်၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်ဟု မှတ်သားမှုသညာ (အာဟာရေပဋိ-
ကူလသညာ)၊
- (၄) လောကသုံးပါး၌ မမ္မေ့ လျော်ဖွယ်ဟု မှတ်သားမှုသညာ (သဗ္ဗ-
လောကေအနုဘိရတိသညာ)၊
- (၅) မမြဲဟု မှတ်သားမှုသညာ (အနိစ္စသညာ)၊

- (၆) မပြုမိမ့် ဆင်းရဲဟုမှတ်သားမှုသည် (အနိစ္စဒုက္ခသည်)၊
- (၇) ဆင်းရဲခြင်း၌ အစိုးမရ အနတ္တဟုမှတ်သားမှုသည် (ဒုက္ခ-အနတ္တသည်)၊
- (၈) ပယ်ရန်မှတ်သားမှုသည် (ပဟာနသည်)၊
- (၉) တပ်မက်မှုကင်းရန် မှတ်သားမှုသည် (ငီရာဂသည်)။
- (၁၀) ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း (၉)ပါးတို့ နိဗ္ဗာန်သို့ (ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကို မှတ်သားမှု) သညာတပါးကို ထည့်၍ သညာ(၁၀)မျိုးဖြစ်သည်။

အရှင်ဝင်္ဂီသ ပဟာနသည်ဖြစ်ပုံ။ ။ ဖော်ပြပါ သညာများအနက်ပဟာနသည်သည် ဆိုသည်မှာ ဖြစ်ပေါ်လာသော မကောင်းမှုအကုသိုလ်တရားများကို ပယ်စွန့်ခြင်း၌ မှတ်သားသော သညာဖြစ်သည်။ မိမိသန္တာန်သို့ မကောင်းမှုအကုသိုလ်တရားများ ဝင်လာသည့်အခါ လက်ခံထားခြင်းမပြုပဲ တဒဂ်ပဟာန်စသည်ဖြင့် ပယ်စွန့်ခြင်း၌ မှတ်သားသော သညာကို ပဟာနသည်ဟုခေါ်သည်။

ဝင်္ဂီသသံယုတ်ပါဠိတော်တွင် အရှင်ဝင်္ဂီသ ပဟာနသည်ဖြစ်ပေါ်လာပုံမှာ အတုယူလိုက်နာဖွယ်ရာ ကောင်းလှပေသည်။ ထိုအချိန်က အရှင်ဝင်္ဂီသမှာ ရဟန်းဘောင်သို့ ရောက်လာစ ရဟန်းငယ်ဦးပဉ္စင်းငယ်သာ ရှိသေး၏။ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာဖြစ်သော အာဠဝိပြည်၊ အဂ္ဂါဠဝစေတီကျောင်းဆရာတော် အရှင်နိဂြောဓကပုထိုးတော်၌ သီတင်းသုံးနေထိုင်ရ၏။ တနေ့တွင် ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာတော် မရှိခိုက် တပါးတည်း ကျောင်းစောင့်နေစဉ် အမျိုးသမီးတစ်ဦး ကျောင်းလှည့်လည်ကြည့်ရှုရန် ရောက်လာကြ၏။ ထိုအခါ အရှင်ဝင်္ဂီသသည် အမျိုးသမီးတို့ ရူပါရုံအဆင်းအလှကို တွေ့မြင်ရသဖြင့် သာသနာတော်၌ မမေ့ လျော်ပဲဖြစ်လာ၏။ ရဟန်းဖြစ်စအရှင်ဝင်္ဂီသကို

၁။ ဒီ၊ ၂၊ ၅၄။
၂။ ဒီ၊ ၃၊ ၂၅။

သညာစေတသိက်

တပ်မက်ခြင်းထုတ်သည် နှိပ်စက်ဖျက်ဆီးလေပြီ။ ထိုအခါ အရှင်ဝင်္ဂီသသည် မိမိ၏ ရဟန်းဘဝ အရ မတော်ဖြစ်ရသည့်ဘေးကို တွေးမိပြီး မိမိစိတ်၌ဖြစ်ပေါ်လာသည့် အကုသိုလ်ရာဂကို 'တုန်းလှန်တော့အံ့'ဟု အကြံဖြစ်ကာ ဝိပဿနာတရားဓမ္မဖြင့် ထိုရာဂကို ပယ်ဖျောက်၏။ အရှင်ဝင်္ဂီသသည် ထိုကဲ့သို့ အကုသိုလ်ရာဂကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း၌ အမှတ်သညာကို ဖြစ်စေပြီး အောက်ပါအတိုင်း ထုတ်ဖော်ကျူးရင့်လေသည်။

- “လူ့ဘောင်မှ ရဟန်းဘောင်သို့ ဝင်ရောက်၍ ငြိမ်သက်နေသော ငါ့ကို ကာမဝိတက်တို့သည် ပြေးဝင်လာကုန်ပြီတကား၊ ဤခက်ထန်ကြမ်းကြုတ်မှုတို့သည် ပြေးဝင်လာကုန်ပြီတကား၊ ဤခက်ထန်ကြမ်းကြုတ်မှုတို့သည် မည်းနက်သော မာရ်၏ အသင်းအပင်းမှ ပြေးဝင်လာကုန်ပြီတကား။
- သင်ပြီးသော လေးအတတ်ရှိကုန်သော ခိုင်ခန့်သောလေးကို စွဲကိုင်ကုန်သော လေးသမားကြီးများဖြင့်ကုန်သော မပြေးတတ်ကုန်သော တထောင်မျှသော ထင်ရှားသောမင်းသားတို့သည် ထက်ဝန်းကျင်မှ ဝိုင်းအုပ်ပစ်ကြကုန်ရာ၏။
- ဤလေးသည်တော် တထောင်အလွန်ရှိကုန်သော (ရူပါရုံစသော မြားငါးစင်းတို့ကို တပြိုင်နက်ပစ်ခြင်းငှာ ဖွမ်းနိုင်ကုန်သော) မိန်းမတို့သည် အကယ်၍ လာကုန်လတ္တံ့ (ကြာသို့လာကုန်သော်လည်း) မိမိတရား၌ဘည်နေသောငါ့ကို တုန်လှုပ်ခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်ကုန်လတ္တံ့။
- ထိုစကားမှန်၏။ ငါသည် နိဗ္ဗာန်ကို ရကြောင်း၊ ဝိပဿနာကို နေမင်း၏ အဆွေဖြစ်တော်မူသော ဗြတ်စွာဘုရား၏ (မျက်မှောက်တော်မှ) ဤသို့ကြားနား၏။ နိဗ္ဗာန်ကို ရကြောင်းဖြစ်သော ဝိပဿနာ၌ ငါ၏စိတ်သည် မွေ့လျော်ခြင်းရှိ၏။

၁၅၄

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

- ဟယ်...ကိလေသာယုတ်၊ ဤသို့ နေသော ငါ့ကို အကယ်၍ ကပ်လာခြားအံ့၊ ဤသို့ ကပ်လာသည်ရှိသော်၊ ဟယ်...သေစေတတ်သော ကိလေသာယုတ်၊ အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့် ပြုသည်ရှိသော် ငါ၏ သွားရာလမ်းကို မမြင်ရလတ္တံ့၊ ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့် ငါပြုလတ္တံ့” -

ဟူ၍ ကျူးရင့်လေသည်။ ဤသို့ တဒဂ်ပဟာန် စသည်ဖြင့် အကုသိုလ်ကို ပယ်ခြင်း၌ မှတ်သားသော သညာကို ပဟာနုသညာဟု ခေါ်သည်။

တနည်း

- (၁) မမြဲဟု မှတ်သားမှုသညာ (အနိစ္စသညာ)၊
- (၂) အနှစ်သာရ အတ္တမဟုတ်ဟု မှတ်သားမှုသညာ (အနတ္တသညာ)၊
- (၄) မတင့်တယ်ဟု မှတ်သားမှုသညာ၊ (အသုဘသညာ)၊
- (၄) အပြစ်ကို မှတ်သားမှုသညာ (အာဒိနဝသညာ)၊
- (၅) ပယ်ရန်မှတ်သားမှုသညာ၊ (ပဟာနုသညာ)၊
- (၆) တပ်မက်မှုကင်းရန် မှတ်သားမှုသညာ (ဝိရာဂသညာ)၊
- (၇) ချုပ်ငြိမ်းမှုကို မှတ်သားမှုသညာ (နိရောဓသညာ)၊
- (၈) လောကသုံးပါး၌ မမေ့လျော်ဖွယ်ဟု မှတ်သားမှုသညာ (သဗ္ဗလောကေအနုတိရတိသညာ)၊
- (၉) သင်္ခါရအားလုံး၌ အလိုမရှိအပ်ဟူသော အမှတ်သညာ (သဗ္ဗသင်္ခါရေသုအနိစ္စာသညာ)၊
- (၁၀) ထွက်သက်၊ ဝင်သက်ကို အာရုံပြု၍ အောက်မေ့ခြင်းသညာ (အာနာပါနုဿတိသညာ)

ဂိရိပာနန္ဒထေရ်၏ရောဂါကို ဘုရားရှင်လက်ထက်တော်က အရှင်ဂိရိမာ-
 သညာဖြင့် ကုသပေးပုံ နန္ဒထေရ် အသံအသနီမမာမကျန်း ဖြစ်နေ
 ၏ထိုအကြောင်းကို အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်
 မြတ်က ဘုရားရှင်အား လျှောက်ထား၏။ ဘုရားရှင်က-

“ချစ်သား...အာနန္ဒာ...၊ ဂိရိမာနန္ဒရဟန်းတော်သည် ဧဝံခံ
 သည့် သညာ(၁၁)မျိုးကို ပွားများအားထုတ်ပါက ပျောက်ကင်း
 ချမ်းသာပါလိမ့်မည်” ဟု မိန့်တော်မူ၏။ ထိုအခါ အရှင်အာနန္ဒာ-
 ထေရ်သည် ဖော်ပြပါ သညာ(၁၁)မျိုးတို့ကို ဘုရားရှင်ထံမှ သစ်
 ယူပြီး ဂိရိမာနန္ဒထေရ်အား ဟောတော်မူ၏။ ဂိရိမာနန္ဒထေရ်သည်
 အရှင်အာနန္ဒာဟောတော်မူသည်အကိုင် ဖော်ပြပါ သညာ (၁၁)
 မျိုးကို အနိစ္စသညာမှစ-

“ဣပံ = ဖောက်ပြန်တတ်သော ရုပ်သည်။ အနိစ္စံ = အမြဲမရှိ။
 ဝေဒနာ = ခံစားမှုဝေဒနာသည်။ အနိစ္စာ = အမြဲမရှိ။
 သညာ = မှတ်သားမှုသညာသည်။ အနိစ္စာ = အမြဲမရှိ

စသည်ဖြင့် ပွားများတော်မူရာ အရှင်ဂိရိမာနန္ဒ၏ ရောဂါမှာ တခဏ
 ချင်း ပျောက်ကင်းချမ်းသာလေတော့သည်။”

အနိစ္စသညာပွားခြင်းကြောင့် ဖော်ပြပါ သညာများအနက် အနိစ္စ
 ၇အပ်သော အကျိုး ၆-မျိုး သညာကို ပွားခြင်းကြောင့် ၆-မျိုး
 သော အာနိသင် များကို ရနိုင်
 ကြောင်း အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော်၂တွင် တွေ့ရသည်။ ယင်းမှာ-

- (၁) သင်္ခါရတရားတို့ကို အပိုင်းအခြားမရှိ ထင်မြင်လာနိုင်ခြင်း၊
- (၂) သင်္ခါရလောကကို မဗ္ဗေမလျော်ဖွယ်ဟု ထင်မြင်လာနိုင်ခြင်း၊
- (၃) အလုံးစုံသော သင်္ခါရဒုက္ခမှ လွန်ပြောက်နိုင်ခြင်း၊
- (၄) နိဗ္ဗာန်သို့ ညွတ်ကိုင်သောစိတ် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ခြင်း။

၁၅၆

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

(၅) လောဘ၊ ဒေါသ စသည့် သံယောဇဉ် တရားများကို ပယ်
ဖျောက်နိုင်ခြင်း၊

(၆) လောဘ၊ ဒေါသ စသည့် ကိလေသာမီးများ ငြိမ်းအေးခြင်းနှင့်
ပြည့်စုံနိုင်ခြင်း—

ဟူ၍ ၆-ပါးသော အကျိုးကို ရရှိနိုင်သည်။ အနိစ္စသညာကို ပွားများကြရန်
ဘုရားရှင်ကိုယ်တိုင် တိုက်တွန်းတော်မူခဲ့သည်။ အနတ္တသညာအကျိုးကို
အင်္ဂုတ္တိရိပါဠိတော်တွင် ရှုပါ။ ။

အရှင်အာနန္ဒာ၏ တပည့် အရှင်ဝင်္ဂီသ ဘုရားရှင်လက်ထက်ထော်က
အသုဘသညာဖြစ်ပုံ ရဟန်းငယ် အရှင် ဝင်္ဂီသ
သည် အရှင်အာနန္ဒ မထေရ်မြတ်၏ တပည့်တဦးဖြစ်သည်။ သာသနာတော်
တွင် ထင်ရှားလှသည့် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်မြတ်အား လူမျိုးပေါင်းစုံ
က ကြည်ညိုမြတ်နိုးကြသဖြင့် ပင့်ဖိတ်ကြသောအခါ အရှင်ဝင်္ဂီသသည်
မထေရ်မြတ်၏ နောက်တော်ပါအဖြစ် အမြဲပင်လိုက်ပါရလေသည်။ မထေရ်
မြတ်ကြွလာသည့်အခါတွင် လူအများ တရားနာလာရောက်ကြပြီး မရှင်း
လင်းသည့် ဓမ္မသဘောများကို မေးမြန်းကြ၏။ အမျိုးသမီးများကလည်း
အရှင်မြတ်၏ အနီးအနား ချဉ်းကပ်ကြကာ ယပ်လေခပ်ခြင်း စသည်
ဖြင့် ရှိခိုးကြည်ညိုကြ၏။ ထိုရဟန်းငယ်အရှင်ဝင်္ဂီသသည် အမျိုးသမီးတို့၏
ရှုပါရုံအဆင်းအလှကို အနီးကပ်စွာ မြင်ရလေရာ ရာဂမီးတောက်လောင်
လေ၏။ အရှင်ဝင်္ဂီသသည် မြင်မြတ်သော ရဟန်းဘဝ၏ ပစ္စုပ္ပန် သံသရာ
နှစ်ခြာသောအကျိုးစီးပွားကို တွေးမိကာ ထိုရာဂကို ပယ်ဖျောက်ရန်
စဉ်းစားမိ၏။ သို့ရာတွင် မည်သို့မည်ပုံ ပယ်ဖျောက်ရမည်ကို နည်းလမ်းရှာမရ
ပဲ ဖြစ်နေ၏။ ထို့ကြောင့် အရှင်ဝင်္ဂီသသည် မထေရ်မြတ် အရှင်အာနန္ဒာ
အား ဖွင့်ဟ၍ လျှောက်ထားရလေသည်။ ထိုအခါ အရှင်အာနန္ဒာ-
မထေရ်မြတ်က—

ငါ့ရှင်-သင်ကား အမှတ်သညာ မှားနေပါပကော၊ မာတု ဂါမတို့၏ မတင်မတယ် စက်ဆုပ်ဖွယ်သော ရုပ်အဆင်းကို တင့်တယ်လှပစည်ဟု အမှတ်မှား နေမှုကြောင့် ကာမရာဂစီး တောက်လောင်မှုကို ခံရပါလေသည်။ ထိုရာဂကို အသုဘသညာ ဖြင့် မတင်မတယ် စက်ဆုပ်ဖွယ်ဟု နှလုံးသင်း ရှုမှတ်ပါလေ၊ ထိုကဲ့သို့ ရှုမှတ်လျှင် ရာဂမီး ငြိမ်းအေးပါလိမ့်မည်။ -

ဟု မိန့်တော်မူ၏။ ဤသို့ဖြင့် ရဟန်းငယ် အရှင်ဝင်္ဂီသည် အသုဘ သညာဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ကာမရာဂကို ငြိမ်းစေခဲ့ရလေသည်။။

သညာ-၁၁-ပုဒ်

- (၁) ဖြစ်ပြီးမှတ်သားမှု (အတိတသညာ)၊
- (၂) ဖြစ်လတ္တံ့မှတ်သားမှု (အနာဂတသညာ)၊
- (၃) ဖြစ်ဆဲမှတ်သားမှု (ပစ္စုပ္ပန်သညာ)၊
- (၄) အတုင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်သောမှတ်သားမှု (အဇ္ဈတ္တသညာ)၊
- (၅) အပသန္တာန်၌ဖြစ်သောမှတ်သားမှု (ဗဟိဒ္ဓသညာ)၊
- (၆) ကြမ်းတမ်းသော မှတ်သားမှု (ဩဋ္ဌာရိကသညာ)၊
- (၇) နူးညံ့သောမှတ်သားမှု (သုခမသညာ)၊
- (၈) ယုတ်ညံ့သောမှတ်သားမှု (ဟိနသညာ)၊
- (၉) မြင့်မြတ်သောမှတ်သားမှု (ပဏိတသညာ)၊
- (၁၀) ဝေးသောမှတ်သားမှု (ဒုရေသညာ)၊
- (၁၁) နီးသောမှတ်သားမှု (သန္တိကေသညာ)။

ဤသညာ ၁၁-မျိုးကို ဝိဘင်းပါဠိတော် သုတ္တန္တဘာဇနိယတွင် ဘုရားရှင် ဟောတော်မူသည်။ ယင်းသညာ (၁၁)မျိုးကို စုပေါင်း၍ သညာက္ခန္ဓာ သညာအစုဟု ခေါ်ဆိုကြောင်း ဟောတော်မူသည်။

၁။ သံ၊ ၁၊ ၁၈၉။ သံ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၄၈။
၂။ ဣဘိ၊ ၅။

သညာ ၁၂-မျိုး

- (၁) ကာမဂုဏ်၌ မှတ်သားမှုသညာ (ကာမသညာ)၊
- (၂) ပျက်စီးစေရန် မှတ်သားမှုသညာ (ဗျာပါဒသညာ)၊
- (၃) ညှဉ်းဆဲရန် မှတ်သားမှုသညာ (ဝိဟိံသသညာ)၊
- (၄) ထွက်မြောက်ရန် မှတ်သားမှုသညာ (နေက္ခမ္မသညာ)၊
- (၅) ဖျက်စီးစေရန် မှတ်သားမှုသညာ (အဗျာပါဒသညာ)၊
- (၆) မညှဉ်းဆဲရန် မှတ်သားမှုသညာ (အဝိဟိံသသညာ)၊
- (၇) အဆင်း၌ မှတ်သားမှုသညာ (ရူပသညာ)၊
- (၈) အသံ၌ မှတ်သားမှုသညာ (သဒ္ဒသညာ)၊
- (၉) အနံ့၌ မှတ်သားမှုသညာ (ဂန္ဓသညာ)၊
- (၁၀) အရသာ၌ မှတ်သားမှုသညာ (ရသသညာ)၊
- (၁၁) အတွေ့၌ မှတ်သားမှုသညာ (ဖောဋ္ဌဗ္ဗသညာ)၊
- (၁၂) သဘောတရား၌ မှတ်သားမှုသညာ (ဓမ္မသညာ)၊

ဖော်ပြပါ သညာ(၁၂)ပါးတို့ကို မဟာနိဇ္ဇေသပါဠိတော်တွင်^၁ ပရိညာ (၃)ပါးဖြင့် ပိုင်းခြား၍ ဘုရားရှင်ဟောတော်မူသည်။

သညာအကြောင်း အခြားသိကောင်းစရာများ

ဆညာ, ဝိညာဏ်, ပညာအဆုံးအဖြတ်။ ။ သာသနဝိသောဓနိကျမ်း
ဒုတိယတွဲ၌ သညာ,
ဝိညာဏ်, ပညာတို့ ခြားနားပုံ အဆုံးအဖြတ်ကို တွေ့ရ၏။ တချိန်က
ဇြောင်းမြမြို့၊ နယ်ပိုင်ဝန်ထောက် ဦးရွှေစံအောင်က လျှောက်ထား
သဖြင့် လယ်ကံဆရာတော်ဘုရားကြီး ဖြေဆိုတော်မူသော အဆုံး

၁။ မဟာနိဇ္ဇေသပါဠိ၊ ၄၃။

သညာ စေတသိက်

အဖြတ်ဖြစ်သည်။ ဤအဆုံးအဖြတ်ကိုထောက်၍ ထိုခေတ်က လူဒါယကာတို့ အဘိဓမ္မာလေ့လာလိုက်စားကြသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ထိုသူတို့၏အဘိဓမ္မာ ဉာဏ်အတိမ်အနက်ကိုလည်းကောင်း၊ အဘိဓမ္မာသာသနာပြန့်ပွားခဲ့သည်ကို လည်းကောင်း မှန်းဆသိရသည့်ပြင် ဗဟုသုတဖြစ်ဖွယ်၊ စိတ်ဝင်စားဖွယ်၊ မှတ်သားဖွယ်လည်း ကောင်းလှသဖြင့် ဤ၌ မူရင်းအတိုင်း ဖော်ပြအပ်ပါ သည်။

သညာ၊ ဝိညာဏ်၊ ပညာသုံးပါးတို့၏ အထူးကိုပြဆိုသော အဋ္ဌကထာ ဋီကာများ၌ ဉာဏ်သဘောမကြေမလည်ရှိရာကို ထုတ်ဆိုလျှောက်ထား ချက်မှာ-

- ၁။ သညာ၊
- ၂။ ဝိညာဏ်၊
- ၃။ ပညာ၊

ဤအမည်သုံးပါးတို့သည် သိခြင်းအနက်ကိုဟောသော ဉာဏ်ဖြင့်ပြီးကြ ကုန်၏။ သံ၊ ဝိ၊ ပဟူသော ဥပသာရပုဒ်အတွက်သာ ထူးကြကုန်၏။ ထိုသုံးပါး တို့တွင်-

သညာ၌ သံသဋ္ဌိသည် = သုဋ္ဌအနက်ကိုဟော၏။ ကောင်းကောင်း သိခြင်းကို ဆိုလို၏။ ကောင်းကောင်း သိခြင်းဆိုသည်မှာလည်း မမေ့ မပျောက်သည်ကို ဆိုလိုသည်။ မှတ်မိသည်ကိုဆိုလိုသည်။ ထိုသညာသဉ္စံ အားနဲ့ခဲ့သော် ဝဏမ္ပသာမှတ်မိ၏။ မကြာမီမေ့ပျောက်၏။ အတန်အား ရှိခဲ့သော် အတန်ကြာမှတ်မိ၏။ အတန်ကြာလျှင် မေ့ပျောက်၏။ အလွန် အားရှိခဲ့သော် အလွန်ကြာမြင့်စွာ မှတ်မိ၏။

ဝိညာဏ်၌ ဝိသဋ္ဌိသည် = ဝိပိဓအနက်ကိုဟော၏။ ထွေထွေလာလာ သိခြင်းကိုဆိုလို၏။ ထွေထွေလာလာသိခြင်းဆိုသည်မှာလည်း-

- ၁။ မျက်စိမြင်ပူ .
- ၂။ နားကြားပူ .

၃။ နှာခေါင်းနို့မှု၊

၄။ လျှာ၏သို့မှု၊

၅။ ကိုယ်အင်္ဂါတို့၏ အတွေ့အထိကို သို့မှု၊

၆။ စိတ်မနော၏ အတွေးအကြံကို သို့မှု၊

၇။ ဟုတ်သည်မှန်သည်ကို ဟုတ်မှန်တိုင်းသို့မှု၊

၈။ ဟုတ်သည်မှန်သည်ကို မဟုတ်မမှန်သို့မှု၊

၉။ မဟုတ်မမှန်သည်ကို မဟုတ်မမှန်သို့မှု၊

၁၀။ မဟုတ်မမှန်သည်ကို ဟုတ်မှန်သည်ဟု သိမှု-
စသည်တို့ကို ဆိုလိုသည်။

ထိုစကား၌ ဟုတ်သည်မှန်သည်ကို ဟုတ်မှန်တိုင်းသို့မှုဆိုသည်ကား နေ့
အခါ၌ တုံးကိုတုံးမှန်းသိမှု၊ တိုင်ကိုတိုင်မှန်းသိမှုစသည်တည်း။ ဟုတ်သည်
မှန်သည်ကို မဟုတ်မမှန်သို့မှုဆိုသည်ကား ညဉ့်မှောင်တွင်း၌ တုံး၊ တိုင်ကိုပင်
အူဟုသိမှုစသည်တည်း။

ထို့အတူ မျက်စိမလည်သူမှာ အရွှေ့ကို အရွှေ့ဟု အနောက်ကို
အနောက်ဟု သိမှုစသည်တည်း။ မျက်စိလယ်သူမှာ အရွှေ့ကိုအနောက်ဟု
အနောက်ကိုအရွှေ့ဟုသိမှု၊ လူကောင်းတို့မှာ မီးကိုမီးဟု၊ ရွှေကိုရွှေဟုသိမှု၊
လူရူးတို့မှာ မီးကိုရွှေဟု ရွှေကိုမီးဟုသိမှု စသည်တည်း။

ပညာ၌ ပသဒ္ဓါသည် = ပကာရအနက်ကို ဟော၏။ အထူးအပြား
သိခြင်းကိုဆိုလို၏။ အထူးအပြားသိခြင်းဆိုသည်မှာလည်း သညာ၏သိခြင်း
ဝိညာဏ်၏သိခြင်းတို့သည် ခပ်သိမ်းသောသတ္တဝါတို့၏ ပကတိအရိုးသိ
အစဉ်သိဖြစ်ကြကုန်၏။ ထိုအသိနှစ်မျိုးတို့ကိုလွန်၍ ခက်ခဲနက်နဲသော

အရေးအခွင့်တို့၌ အမှန်အကန်သိခြင်းကို အထူးအပြားသိခြင်းဆိုသည်။
ဤသိခြင်းကို သညာသိ၊ ဝိညာဏ်သိတို့က ချီးမွမ်းအံ့ကြကုန်၏။ သညာ
သိခြင်းသည်လည်း-

၁။ မိရိုးဖလာနှင့်ပြီးသောသညာသိ၊

၂။ ပိဋကတ်ကျမ်းဂန်ရှိတိုင်းကို သင်ကြားအားထုတ်သဖြင့်
ပိဋကတ်ကျမ်းဂန်ရှိသည့်အတိုင်းကို အစေ့အစပ် မှတ်မိသဖြင့်
ပြီးသောသညာသိ-

ဟူ၍နှစ်မျိုးရှိ၏။

ထိုသင်ကြားအားထုတ်သဖြင့် ပိဋကသုံးပုံကို အကုန်အစင်တတ်သော်
လည်း သဘောဘက်ကို မှောက်ရောင်အောင် မကြံမစည်နိုင်မူ၍ ကျမ်းဂန်
ရှိတိုင်း ပြောတတ် ဟောတတ်ရုံမျှသာ တတ်ခဲ့သော် သညာတတ်သညာ
သိပင်ဖြစ်၏။ ထိုသုံးမျိုးတို့တွင်-

ဝိညာဏ်ပညာတို့သည် မိမိ၏အရာတို့၌ မိမိတို့နှင့် ဆိုက်တိုက်လာသမျှ
အာရုံတို့ကို ဖော်ပြတတ်ကြကုန်၏။ မှတ်မိအောင်ကား မပြုတတ်ကြကုန်။

၁။ စက္ခုဝိညာဏ်သည် စက္ခုဒွါရတို့၌ ဆိုက်တိုက်လာသမျှသော
ရူပါရုံတို့ကို မြင်မှုနှင့်ဖော်ပြ၏။

၂။ သောတဝိညာဏ်သည် သောတဒွါရတို့၌ ဆိုက်တိုက်လာသမျှ
သော သဒ္ဓါရုံတို့ကို ကြားမှုနှင့်ဖော်ပြ၏။

၃။ ဓာ နဝိညာဏ်သည် ဓာ နဒွါရ၌ ဆိုက်တိုက်လာသမျှသော
ဂန္ဓာရုံတို့ကို နှံ့မှုနှင့်ဖော်ပြ၏။

၄။ ဒိဝါဝိညာဏ်သည် ဒိဝါဒွါရတို့၌ ဆိုက်တိုက်လာသမျှသော
ရသာရုံတို့ကိုလျှက်မှုနှင့် ဖော်ပြ၏။

၅။ ကာယဝိညာဏ်သည် ကိုယ်အင်္ဂါတို့၌ ဆိုက်တိုက်လာသမျှ
သော ဖောဠဗ္ဗာရုံတို့ကို ထိမှုသိမှုနှင့်ဖော်ပြ၏။

၆။ မနောဝိညာဏ်သည် ဘဝင်ဟူသော မနောဒွါရ၌ ဆိုက်တိုက် လာသမျှသော ဓမ္မာရုံတို့ကို ကြံမှုသိမှုနှင့်ဖော်ပြ၏။

(ဝိညာဏ်ခြောက်ပါးတို့က ဖော်ပြသမှုတို့ကို သညာကအမှတ် ပြု၏)

ပညာသည်လည်း-မိမိအရာ၌ ဆိုက်တိုက်လာသမျှတို့ကို ဖြောင့်မှန်စွာ ဖော်ပြ၏။ ပညာဖော်ပြသမျှတို့ကို သညာက အမှတ်ပြု၏။

ဒိဋ္ဌိသည် ပညာ၏အရာ၌၌ မဟုတ်၊ မမှန်ရာတို့ကို ဖော်ပြ၏။ ဒိဋ္ဌိဖော် ပြသမျှကို သညာက အမှတ်ပြု၏။

(ဤသို့လျှင် သညာသည် ဒိဋ္ဌိတို့၏ နောက်လိုက်နောက်ပါဖြစ်၏)

စားပွဲထိုင်ကြရာ၌- စားပွဲပေါ်တွင်ရှိသမျှသော စားဖွယ်သောက်ဖွယ် ဝတ္ထုတို့ကို ဘယ်နေရာ၌ ရှိသည်ဟု စက္ခုဝိညာဏ်ကဖော်ပြ၏။ စက္ခု ဝိညာဏ်၏အလိုမှာ စားဆဲသောက်ဆဲအခါ၌ ထိုထိုဝတ္ထုကို မြင်ရ၏။ စား သောက်၍ပြီးသောအခါ၌ ဘယ်ဟာများကို စားသောက်ရသည်ဟု ပြန်၍ ပြောဆိုနိုင်ကြရန် မရှိ၊ သညာ၏ အတွက်ကြောင့်သာ ပြန်၍ ပြောဆိုနိုင် ကြ၏။

စာပေကျမ်းဂန်တို့ကို ကျက်အံကြရာ၌-ဘဝ္ဗဝိညာဏ်သည် စာလုံးတို့ကို အစဉ် အတိုင်း ဖော်ပြ၏။ သညာက အစဉ်အတိုင်း အမှတ်ပြု၏။ စက္ခု ဝိညာဏ်အလိုသော် အစဉ်အတိုင်း မြင်ရရှိသော ရှိရာ၏။ ပြီးလျှင်အကုန် အစဉ် ကွယ်ပျောက်ရ၏။ အနှစ်စာတိုင်တိုင် ကျက်အံ နေသော်လည်း စာရသည်ကု၍မရှိရာ၊ သညာအတွက်ကြောင့်သာ တခေါက်ထက်တခေါက် မှတ်မိသဖြင့် စာရမှု ဖြစ်လာ၏။

(ပညာ ဒိဋ္ဌိအရာတို့မှာလည်း ဤနည်းတူမှတ်လေ)

သညာ စေတသိက်

ဝိညာဏ်နှင့်ပညာဒိဋ္ဌိတို့၌- “ မနောပဗ္ဗင်္ဂမာဓမ္မာ၊ မနောသေဋ္ဌာ မနောမယာ” ဟူသော မေပဒပါဠိတော်နှင့် အညီ ပညာဒိဋ္ဌိတို့၏ အရာတို့၌ လည်း ဝိညာဏ်သည် ပညာဒိဋ္ဌိတို့၏ ရှေ့ဆောင်ရွှေသွားဖြစ်၍ ပညာဒိဋ္ဌိတို့ ၏အာရုံတို့ကို ထွန်းပြ၏။ ဥပမာကား- .

- ၁။ ညဉ့်အခါ၌ မီးထွန်းကြရာ ဝိညာဏ်သည် မီးတောက်နှင့်တူ၏။
- ၂။ ပညာဒိဋ္ဌိတို့သည် အိမ်သူအိမ်သားတို့နှင့် တူကုန်၏။
- ၃။ အာရုံခြောက်ပါး တရားသဘောတို့သည် အိမ်တွင်းရှိအထည် ဝတ္ထုတို့နှင့်တူကုန်၏။

ထိုသုံးမျိုးတို့တွင်-

မီးတောက်သည် ထိုအထည်ဝတ္ထုတို့ကို ထွန်းပြလေ၏။ မိမိသည်မူကား တစုံတခုကိုမျှ မမြင်တတ်၊ မသိတတ်၊ အိမ်သူအိမ်သား တို့သည်ကား ထို အထည်ဝတ္ထုတို့ကို အကုန်မြင်ကြ သိကြကုန်၏။

ထိုအတူ-

ဝိညာဏ်သည် အာရုံ ၆ ပါး တရားသဘောတို့ကို ရှေ့ဆောင်ရွှေသွား ကိစ္စနှင့် ထွန်းပြ၏။ မိမိသည်မူကား ပညာအမြင်မျိုး ဒိဋ္ဌိအမြင်မျိုးနှင့် မြင်တတ် သိတတ်သည်မဟုတ်။

သဗ္ဗညုတဉာဏ် ဘော်ကြီးပင်ဖြစ်သော်လည်း ဝိညာဏ်ရှေ့ဆောင်ရွှေ သွား မရှိက တစုံတခုသဘောမျိုးကိုမျှ အာရုံမပြုနိုင်၊ ဥပဒ်ကိစ္စနှင့် ဖြစ်ခြင်း ငှာပင် မတတ်နိုင်။

ဤဥပမာ၌ ပီးတောက်သည် ရုပ်တရားဖြစ်၍ အထည်ဝတ္ထုတို့ကို အလင်းကိစ္စနှင့် ထွန်းပြ၏။ သီးကိစ္စနှင့် ပပြုနိုင်၊ ဝိညာဏ်သည်မူကား နာမ် တရားဖြစ်ပေ၍ အာရုံကို သိမှုကိစ္စနှင့် ထွန်းပြပေ၏။ မနက်နဲသော ပညာ ဒိဋ္ဌိတို့၏နောက်လိုက်ဖြစ်သော သညာရွှေသွားဖြစ်သော ဝိညာဏ်တို့သည်

၁၆၄

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

မနက်နဲကြကုန်၊ နက်နဲသော ပညာ၊ ဒိဋ္ဌိ၏ နောက်လိုက်ဖြစ်သော သံညာ
၏ရွှေသွားဖြစ်သော ဝိညာဏ်တို့သည် နက်နဲကြကုန်၏ ပညာ၊ ဒိဋ္ဌိနှင့်
မယှဉ်သော သညာဝိညာဏ်ကို သည်လည်း ရှိကြကုန်၏။ ဤကား၌
ဒိဋ္ဌိကိုထည့်သွင်း၍ ဆိုသည်မှာ မှားသောအဖို့၌ သိမှုမြင်မှုမျိုးဖြစ်၍ ထည့်
သွင်းလိုက်သည်။

(ဤကား-သညာ၊ ဝိညာဏ်၊ ပညာဟူ သောသိမှု ၃-ပါးတို့၏ခြားနား
ပုံကိုပြဆိုခြင်းတည်း)

အဋ္ဌကထာ၊ ဇူကာတို့၏ အဘော်

အဋ္ဌကထာ၊ ဇူကာတို့၌ သညာ၏သိခြင်းသည် သူငယ်တို့၏ ရွှေကို
သိခြင်းနှင့်တူ၏။ ဝိညာဏ်၏သိခြင်းသည် ရုပ်သူရွာသား လူကြီးလူကောင်း
တို့၏ ရွှေကိုသိခြင်းနှင့်တူ၏။ ပညာ၏သိခြင်းသည် ရွှေပန်းထိပ်သည်တို့၏
ရွှေကိုသိခြင်းနှင့်တူ၏ဟူ၍-တရပ်။

သညာသည် လောကီရေးရာ၌ သိ၏။ အနိစ္စသဘော၊ ဒုက္ခသဘော၊
အနတ္တသဘောတို့ကို ပေါက်ရောက်အောင် မသိနိုင်။ ဝိညာဏ်သည် လောကီ
ရေးရာ၌လည်း သိတတ်၏။ အနိစ္စသဘော၊ ဒုက္ခသဘော၊ အနတ္တသဘော
တို့ကိုလည်း ပေါက်ရောက်အောင် ကြံနိုင်သိနိုင်၏။ မဂ်ဉာဏ်၊ ဖိုလ်ဉာဏ်
သို့မူကား မပေါက်မရောက်နိုင်။ ပညာသည်ပူကား လောကီရေးရာတို့၌
လည်း သိတတ်၏။ အနိစ္စသဘော၊ ဒုက္ခသဘော၊ အနတ္တသဘောတို့ကို
လည်း ပေါက်ရောက်အောင် သိနိုင်၏။ မဂ်ဉာဏ်၊ ဖိုလ်ဉာဏ်ကိုလည်း ပေါက်
ရောက်နိုင်၏-ဟူ၍-တရပ်လာ၏။

မောင်ရွှေစံအောင် ထင်မြင်ချက်မှာမူကား-သညာ သည် အာရုံ ကို
သိတတ်ရုံမျှသာဖြစ်၏။ အာရုံ၏ နက်နဲသော သဘောကို ထိုးထွင်း၍
သိတတ်သည်မဟုတ်။ အာရုံ၏သဘောပျိုးတို့တွင်လည်း ရုပ်တဗျား၊ နာမ်

တရားဟူသော ပရမတ္ထတရားတို့၏ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တသဘောများသည် အလွန်နက်နဲ၏။ ထိုးထွင်းသော ပဋိဝေဓဉာဏ်၏ အထူသာဖြစ်၏။ ထိုအရာ များကို ဝိညာဏ်သည် ပေါက်ရောက်အောင် သိနိုင်လိမ့်မည်မထင်၏။

(ဤကား မောင်ရွှေစံအောင်၏ ထင်မြင်ချက်တည်း)

အဖြေမူကား-ဝိပလ္လာသတရား ၃-ပါးတို့တွင် သညာဝိပလ္လာသထက် စိတ္တဝိပလ္လာသ နက်နဲ၏။ ထို့ကြောင့် သညာဝိပလ္လာသကို “မရှိစိကုပမာ သညာ” ဟူ၍ ဟောတော်မူ၏။

(သညာသည် တံလျှပ်နှင့် တူ၏၊ ဟူလို)

စိတ္တဝိပလ္လာသကို “ပာယုပမ္မဝိညာဏ်” ဟူ၍ ဟောတော်မူ၏။

(ဝိညာဏ်သည် မျက်လှည့်နှင့်တူ၏၊ ဟူလို)

တံလျှပ်ဥပမာသည် တိမ်၏၊ မျက်လှည့်ဥပမာသည် နက်နဲ၏။ ဤသို့လျှင် မိစ္ဆာပက္ခိ သညာ၏သိမှုသည် သေးငယ်၏။ ထွေထွေလာလာ ကြံဖန် တတ်သည်မဟုတ်။ ဝိညာဏ်၏ သိမှုသည် ကြီးမား၏။ ထွေထွေလာလာ မှောက်မှားစွာ ကြံဖန်တတ်၏။

ထို့ကြောင့် ဗောဓိပက္ခိယတရားတို့၌ ဝိညာဏ်သည်သာလျှင် စိတ္တိဒ္ဓိပါဒ် အမည်နှင့်ပါဝင်၏။ သညာသည် တစုံတခုသော ကိစ္စနှင့်မျှ မပါဝင်လေ။ အဋ္ဌကထာဋီကာတို့၌ သညာ၏အသိထက် ဝိညာဏ်၏ အသိက ကြီးမား သည်ကို ပြဆိုကြပေကုန်သည်။

“ဝိညာဏ်သည် အနိစ္စသဘော၊ ဒုက္ခသဘော၊ အနတ္တသဘောတို့ကို ပေါက်ရောက်အောင် ကြံနိုင်၊ သိနိုင်သည်” ဟူသောစကား၌လည်း အနိစ္စ သဘောသည် အကြမ်း၊ အလတ်၊ အနု ၃-မျိုးရှိ၏။ ထို ၃-မျိုးတို့တွင်-

၁။ မျက်မြင် ကိုယ်တွေ့တို့ကို သက်သေပြု၍ သိမြင်ထင်လင်းနိုင် ကောင်းသော ရုပ်အနိစ္စ၊ နာမ်အနိစ္စများသည် အကြမ်းမည်၏။

ဥပမာကား-

လူ့ဘဝ၏ ခန္ဓာကိုယ်ဘ၌ အဆင်း၊ အသံ၊ အပူ၊ အအေး၊ သုခ
ဝေဒနာ ဒုက္ခဝေဒနာ၊ သောမနဿ၊ ဒေါမနဿ အစရှိသည်တို့သည်
ဖောက်ပြန် ပျက်ပြား ပြောင်းလဲခွင့်ရှိတိုင်း ပြောင်းလဲ၍
နေကြမှုတို့ပေတည်း။ ဤကဲ့သို့သော အနိစ္စအကြမ်းများသည်
မျက်မြင်ကိုယ်တွေ့ဟု ဆိုအပ်သော ဝိညာဉ်၏ အရာမှပင် ထင်
လင်းစွာ သိမြင်နိုင်ကောင်း၏။ သညာသည်မူကား ထေ့ထေ့လာ
လာ ကြံဖန်ခြင်းမရှိဖြစ်၍ ဤကဲ့သို့သော အနိစ္စအကြမ်းကိုမျှ
မိမိ၏ အစွမ်းသတ္တိအားဖြင့် ပေါက်ရောက်အောင် ကြံဖန်တတ်
သော တရားမဟုတ်။

၂။ အနိစ္စလတ်ဆိုသည်ကား - ဣရိယာပုင်တို့၏ ပြောင်းလဲမှုတို့ကို
ကိုယ်တွေ့ မျက်မြင်တွေ့ ထင်ကြရသဖြင့် ထင်ရှားလှက်နေ
သော ရုပ်၊ နာမ်၊ ဓမ္မတို့၏ အနိစ္စသဘောမျိုးကို ဆိုသတည်း။
ထို အနိစ္စလတ်မျိုးသည်လည်း ကိုယ်တွေ့မျက်မြင် ဝိညာဉ်၏
ကြံဖန်မှုနှင့်ပင် ထင်ရှားနိုင်ရ၏။ ဝိညာဉ်ဆိုသော်လည်း ဘုရား
ဟော ဒေသနာကို ကြားနာဖူးသူတို့၏ ဝိညာဉ်ကိုယူလေ။

၃။ အနိစ္စနုဆိုသည်ကား- ဝိညာဉ်၏ အရာဖြစ်သော အနိစ္စကြမ်း၊
အနိစ္စလတ်တို့ကို အထောက်အထားပြု၍ အနု၊ အနုထက်အနုတို့ကို
အဆင့်ဆင့်သိမြင်ကြရ၍၊ ထင်မြင်ရသော အနိစ္စသဘောမျိုးကို
ဆိုသတည်း။ ဥပမာကား-

ကြာမြင့်စွာ နေထိုင်ရာ၌ အတော်ကြာခဲ့လျှင် ညောင်းညာမှု
ထင်ရှား၍လာ၏။ ထိုသို့ထင်ရှား၍ လာသောညောင်းညာမှုကို
ကိုယ်တွေ့ဒိဋ္ဌဟုခေါ်၏။ ဝိညာဉ်၏သိမှုနှင့်ပင် သိနိုင်၏။ ထိုသို့
ထင်ရှား၍လာသော ညောင်းညာမှုကိုတွေ့ကြုံကြရသဖြင့် ထိုင်စရာ

စ၍ ညောင်းရပ်မျိုး၊ ညာရပ်မျိုး အစဉ်အတိုင်း အဆင့်ဆင့်ဖြစ်
ပေါ်ပွားများပြောင်းလဲ၍ အနိစ္စအချက်ရာ တရုဏ္ဏဖြစ်နေသည်
ကို ညာဏ်ထဲတွင် သိမြင်နိုင်၏။

ဤကား အနိစ္စအနုတည်း၊ သိမ်မွေ့နက်နဲသည်ကို အနုဟုဆိုသည်။
ဤအနိစ္စ အနုဆိုသည်ကား - ဝိညာဏ်၏ အရသာမဟုတ်၊ ပညာ၏
အရသာပေတည်း။

(အနိစ္စကြမ်းကို ထင်မြင်ခဲ့လျှင် ဒုက္ခကြမ်း၊ အနတ္တကြမ်းတို့ကို
ထင်မြင်တော့သည်၊ အနိစ္စလတ်ကို ထင်မြင်ခဲ့လျှင် အဒုက္ခလတ်၊
အနတ္တလတ်တို့ကို ထင်မြင်ခဲ့တော့သည်၊ အနိစ္စနုကို ထင်မြင်ခဲ့လျှင်
ဒုက္ခနု အနတ္တနုတို့ကို ထင်မြင်တော့သည်)

ဒုက္ခဆိုသည်ကား။ ။ ဘယဋ္ဌေဒုက္ခကို ဆိုလိုသည်၊ ဥပမာကား - ပင်လယ်
ကျွန်း၌ ပျက်လတ္တံ့သော သင်္ဘောကို စီးမိသောသူ
တို့သည် မြန်မြန်ကြီးပျက်မည်ကို မြင်ကြလေလေ စိတ်အပူကြီးပူရန် ဘယဋ္ဌ
ဒုက္ခ ကြီးကြီးမားမား ဖြစ်လေသကဲ့သို့ အနုမတဂ္ဂသံသရာ ထိုသမုဒ္ဒရာကြီး
အတွင်း၌ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ခက်သင်္ဘောကို စီး၍ နေကြရကုန်သောသူတို့သည်
ရုပ်၊ နာမ် ဓမ္မတို့၏ မြန်မြန်ကြီးပျက်မှုကို ထင်မြင်လေလေ သင်္ခါရဒုက္ခ
ဘေး၊ ဝိပရိဏာမ ဒုက္ခဘေး ကြီးမားလေလေ ထင်မြင်ကြကုန်၏။ ထိုသုံး
ပါးတို့တွင် အကြမ်း အလတ်ကို ထင်မြင်နိုင်ရုံမျှနှင့် အနုသယ ကိလေ-
သာတို့ကို မပယ်နိုင်သေး၊ မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်မပေါက်နိုင်သေး၊ အနုကို
ထင်မြင်နိုင်ကြမှသာလျှင် အနုသယကိလေသာတို့ကို ပယ်နိုင်၏။ မဂ်ဉာဏ်၊
ဖိုလ်ဉာဏ်ပေါက်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာဋီကာတို့၌ -

ဝိညာဏ်၏ သိမှုသည် လက္ခဏာရေးသုံးပါးကို ပေါက်နိုင်၏။
မဂ်ဉာဏ်၊ ဖိုလ်ဉာဏ်သို့မူကား မပေါက်နိုင်၊ ပညာ၏ သိမှုသည်သာ
လျှင် မဂ်ဉာဏ်၊ ဖိုလ်ဉာဏ်သို့ ပေါက်ရောက်နိုင်သည်။

ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုကြလေကုန်သည်။

၁၆၈

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာစေတသိက်များ အပွင့်

(ဤကား=အဋ္ဌကထာဒိကာကျမ်းတို့၏ အဘော်ကို ပြဆိုချက်ပေတည်း)။

ဤအရာ၌ စောဒနာရန်ရှိသည်ကား- သတ္တဂုံတ္တရပါဠိတော်နောက်ဆုံးဝဂ်၌-

ရာဂဿ ဘိက္ခဝေ အဘိညာယ သတ္တဓမ္မာ ဘာဝေတဗ္ဗာ၊
ကတမေ သတ္တ အနိစ္စသညာ အနုတ္တသညာ အသုဘသညာ အာဒိ-
နသညာ ပဟာနသညာ ဝိရာဂသညာ နိရောဓသညာ-

စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း။ ဆက္ကဂုံတ္တရပါဠိတော် နောက်ဆုံးဝဂ်၌လည်း-

ရာဂဿ ဘိက္ခဝေ အဘိညာယ ဆဓမ္မာ ဘာဝေတဗ္ဗာ၊ ကတ-
မေ စ အနိစ္စသညာ အနိစ္စေဒုက္ခသညာ ဒုက္ခေအနုတ္တသညာ၊
ပဟာနသညာ ဝိရာဂသညာ နိရောဓသညာ-

စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း သုတ်ပေါင်းများစွာလာ၏။ ဤသို့လာသောကြောင့် သညာ၏ သိခြင်းသည်လည်း ဝိညာဏ်၏ သိခြင်းကဲ့သို့ လက္ခဏာရေးသုံးပါးကို ပေါက်ရောက်နိုင်၏ဟူ၍ ဆိုရန်ရှိ၏။

အဖြေကား = သညာ၏သိခြင်းမည်သည် ဝိညာဏ်၏သိခြင်း ပညာ၏ သိခြင်းတို့ကို စွဲမြဲစေတတ်၏။ ထို့ကြောင့် လက္ခဏာရေးသုံးပါးအရာ၌ ထိုနှစ်ပါးသော သိခြင်းတို့ကို စွဲမြဲစေခြင်းငှာ သညာကိုပွားစေရမည်ဟူ၍ ဟောတော်မူသည်။ အသိအမြင်မပေါက်သေးသော လက္ခဏာရေးအချက်တို့၌ သညာ၏ကိစ္စသက်သက်နှင့် အသစ်အသစ် အသိအမြင်တိုးပွားစေရန် ဟောတော်မူသည်မဟုတ်။

အနိစ္စသညာ ဘာဝေတဗ္ဗာ ဟူသည်ကား အသိအမြင် အသစ်အသစ် တိုးပွားအောင် ပွားများစေမှုကို ဆိုလိုရင်းမဟုတ်။ သတိပဋ္ဌာန်အရာ၌ သတိပဋ္ဌာန်ကို ပွားများစေမှုကဲ့သို့ မမေ့မပျောက် မလစ်မလပ်ရအောင် အထပ်ထပ်ပွားများစေမှုကို ဆိုလိုသည်။ သညာကို အထပ်ထပ်ပွားများစေခဲ့လျှင် အသစ်အသစ် အသိအမြင် တိုးပွားစေမှုဟူသော ဝိညာဏ်ကိစ္စ ပညာကိစ္စတို့လည်း အထူးအားရှိကြကုန်လတ္တံ့။

(ဤကား အဋ္ဌကထာဒီကာကျမ်းဂန်တို့နှင့် ပါဠိတော်တို့ကို ညှိနှိုင်းချက် တည်း)

နယ်ပိုင်ဝန်ထောက် မောင်ရွှေစံအောင်ထံ

ပြန်ကြားချက်

မောင်ရွှေစံအောင်ထံမှ ရောက်ရှိသည့် သညာ၊ ဝိညာဏ်၊ ပညာ၏ သုံးပါးစိစစ်ချက်များကို အသေအချာကြည့်ရှုရာ မောင်ရွှေစံအောင် အလိုမှာ-

“အနိစ္စဒုက္ခအနတ္တံ လက္ခဏာရေးမည်သည် အကြမ်းပင် ဖြစ်သော်လည်း ပညာသိ၏ အရာသာ ဖြစ်သင့်သည်။ ဝိညာဏ်၏ အရာ မဖြစ်သင့်ရာ”။ တချက်။

အဋ္ဌကထာ၌-

“ဝိညာဏ်သည် လက္ခဏာရေးသုံးပါးကို ပေါက်ရောက်စေ နိုင်၏။ မဂ်ဖိုလ်ပေါ်ပေါက်၍ လာအောင်ကား ပစ္စမ်းနိုင်”

ဟူသော စကားမှာလည်း လက္ခဏာရေးအလင်းပေါက်မှု မဂ်ပေါက် ဖိုလ်ပေါက်မှုသည် ပညာသိ၏ အရာသာဖြစ်သော်လည်း ဝိညာဏ်သည် ထို ပေါက်မှုနှစ်ပါးမှာလည်း ပညာ၏ ရှေ့ဆောင် ရှေ့သွား ကိစ္စနှင့်ပါရလျက် ရှိ၏။ ထိုနှစ်ပါးတွင်မူကား လက္ခဏာရေးအရာမှာ ဝိညာဏ်၏ ကိစ္စသည် ပြောစလောက်အောင်ပင် ရှိသေး၏။ မဂ်ဖိုလ်ပေါက်မှုမှာမူကား ဝိညာဏ် ကိစ္စသည် ပြောစလောက်အောင် မရှိပြီ။

ဥပမာကား- ညဉ့်အခါ ရွှေလသာခိုက်မှာ ပိုးစုန်းကြူး၏ အရောင်သည် လရောင်တွင်းမှာပင် ပြောစလောက်အောင် ပေါ်နိုင်သေး၏။ နေ့အခါ နေရောင်တွင်းမှာမူ ပြောစလောက်အောင် မပေါ်နိုင်ပြီ။

(ဤဥပမာအတိုင်း ၎င်းအဋ္ဌကထာစကားမှာယူလို၏ မောင်ရွှေစံ အောင်)

ဆရာတော်၏ ဉာဏ်မှာလည်း မောင်ရွှေစံအောင် ဉာဏ်နှင့် ယှဉ်ကာ ပင် သွား၏။ သို့ရာတွင်-

(၁) လက္ခဏာပုဂ္ဂိုလ်ဝေခံ ပါပေတုံ သက္ကောတိ၊ မဂ္ဂဖလာပါတု-
ဘာဝံ ပါပေတုံ န သက္ကောတိ-

ဟူသော အဋ္ဌကထာ၏ ပြဋ္ဌာန်းချက်ကြီးကို အလွန် ပေါ့လျော့၍ သွားအောင် မရှောင်ရှားသာချေဟု မြော်မိသည်။ တချက်။

(၂) စိတ်ဝိညာဏ်မည်သည် အာရုံအသစ်အသစ်ကိုလည်းရှာကြံတတ်သည်ဖြစ်၍ ဒိဋ္ဌ၊ သုတ၊ ဥပနိဿယ အားပေး အားမြှောက်ကောင်းခဲ့လျှင် လက်နက်ကိရိယာ အဆန်းတကြယ် ကြံဖန်လုပ်ဆောင်ခြင်း အစရှိသော မိစ္ဆာဉာဏ်၏အရာဖြစ်သော အကုသိုလ်အမှုမျိုးတို့၌လည်း လောကတွင် ခက်ခဲနက်နဲသောအရာကြီးများကိုပင် ပေါက်ရောက် အထမြောက်အောင် ကြံဖန်လုပ်ဆောင်နိုင်ကြသည်များကိုလည်း တွေ့မြင် ကြားသိ ပျံ့နေကြသည်။ တချက်။

(ဤစကား၌ “မိစ္ဆာဉာဏ်” ပုဒ်ကိုဖွင့်ရာ အဋ္ဌကထာမှာ “ပါဝ ကြိယာသု ဥပါယစိန္တာဝေသန ဥပ္ပန္နော မောဟော မိစ္ဆာဉာဏ် နာမ” ဟူ၍မောဟကို မိစ္ဆာဉာဏ်ဆိုလို၏။ မူသဋ္ဌိကဆရာကား ဆန်းကြယ်သောဝိတက်ကို မိစ္ဆာဉာဏ်ဆိုလို၏။ ဆရာတော်၏ အလိုကား ဆန်းကြယ်သော စိတ်ဝိညာဏ်ကို မိစ္ဆာဉာဏ်ဆိုလို၏။)

(၃) မြတ်စွာဘုရားသည်လည်း တိရစ္ဆာန်သတ္တဝါတို့၏ အဆင်မျိုး၊ သဏ္ဍာန်မျိုး၊ အနန္တဆန်းကြယ်မှုကို ဥဒါဟဂုဏ်ထုတ်ပြတော်မူ၍ ထို တိရစ္ဆာန်သတ္တဝါတို့ အနန္တဆန်းကြယ်မှုကို စိတ်သည်ပင်ပြုလေ၏။ ထို တိရစ္ဆာန်သတ္တဝါတို့ အနန္တဆန်းကြယ်မှုထက်ပင် စိတ်သည် ပိုလွန်၍ ဆန်းကြယ်နိုင်သေးသည်ဟု ဟောတော်မူသည်များကို မြော်မိသည်။ တချက်။

အနိစ္စကြမ်း၊ ဒုက္ခကြမ်း၊ အနတ္တကြမ်းဆိုသည်မှာလည်း ဝိညာဏ်၏နယ်
 တွင်းမှာပင် သံမြင်တွေ့ရှိ၍နေကြသော အနိစ္စမျိုး၊ ဒုက္ခမျိုး၊ အနတ္တမျိုး
 တို့ကို ဆိုလိုပေသည်။ ကိုယ်တွေ့ဖျက်မြင် နားကြားတို့နှင့် အများသိကြ
 သော အနိစ္စမူ၊ ဒုက္ခမူ၊ အနတ္တမူတို့ကား ဝိညာဏ်၏ နယ်တွင်း၌ရှိသည်။
 သေလောက်သော ဘေးနှင့် တွေ့ရှိခဲ့လျှင် ဘယ်အခါမဆို သေရခြင်း၊ အို
 ခွင့်ဆိုက်လျှင် အိုရခြင်း၊ နာခွင့်ဆိုက်လျှင် နာရခြင်းတို့ပေတည်း။

အလတ်ဆိုသည်ကား-ထိုအကြမ်းတို့ထက် အတန်ငယ် သိမ်မွေ့သော
 ဣဒိယာပုထ် ကြီးငယ်ပြောင်းလဲခြင်း၊ အပူအအေး ပြောင်းလဲခြင်း၊
 အာဟာရအတွက် ပြောင်းလဲခြင်း၊ သောမနဿ၊ ဒေါမနဿအတွက်
 ပြောင်းလဲခြင်း၊ ဤကဲ့သို့သော ရုပ်၊ နာမ်တို့၏ပြောင်းလဲခြင်းများကို အနိစ္စ
 လတ်၊ ဒုက္ခလတ်၊ အနတ္တလတ်ဟု ဆိုသည်။ ထိုသို့ပြောင်းလဲခြင်းသည်
 ကိုယ်တွေ့ခံစားဖြစ်ကြ၍ ဝိညာဏ်နယ်ဟူ၍ ဆိုပေသည်။

သို့ရာတွင် ပကတိ မိမ္မေ့တိုင်း၊ ဖမ္မေ့တိုင်း အနေအလေးအားဖြင့်
 ရုပ်ဟူ၍ နာမ်ဟူ၍ မသိကြ။ ချုပ်နာမ်တို့၏ အနိစ္စမူ၊ ဒုက္ခမူ၊ အနတ္တမူဟူ၍
 ပသိကြ။ မသိကြသော်လည်း အပူမှာ ဝိညာဏ်၏ နယ်တွင်းမှာဖြစ်၍
 ရုပ်နာမ်ပေါ်အောင် ခွဲခြမ်း၍ ပြောခဲ့လျှင် ဝိညာဏ်သိနှင့် ကွဲပြားစွာ
 သိနိုင်ရန်ရှိပါ၏။

(“အာရမ္မဏဝိဇာနာနလက္ခဏံ ဝိညာဏံ” ဟူသော စကား၌
 အာရမ္မဏပုဒ်ကို ကံပုဒ်ထေးသည်မှာ အာရုံဟူ၍ သိကာမတ္တပျ
 ဖြစ်၍ ထားသည်မဟုတ်။ နာမ်တရားတို့၏ သဘောသတ္တိကိုပြဆိုရာ
 တို့၌ အာရမ္မဏ ဗုဒ္ဓနလက္ခဏော ဖဿော၊ အာရမ္မဏ ဝေဒယံတ
 လက္ခဏာ ဝေဒနာ” အစရှိသဖြင့် ပျားသောအားဖြင့် အာရုံကို
 ကံပုဒ် အာဝေရပုဒ် ထားပြုဖြစ်ပေသည်။)

အာရမ္မဏသဒ္ဓါနှင့် သို့သည်ကို ပြော၍ ဝိညာဏ်သည် အာရုံကို အာရုံ
 ယူ၍ သိကာပျသဟု မသိသာပေ။ ပနောဝိညာဏ်သည်မူကား သူကို
 သူခဟူ၍၊ ဒုက္ခကို ဒုက္ခဟူ၍၊ ဣဋ္ဌကို ဣဋ္ဌဟူ၍ အနိဋ္ဌကို အနိဋ္ဌဟူ၍ဖြစ်

သံဃ်ကို အဖြစ်ဟူ၍၊ ပျက်သည်ကို အပျက်ဟူ၍၊ လူကို လူဟူ၍၊ နွားကို နွားဟူ၍၊ မြေကို မြေဟူ၍၊ ရေကို ရေဟူ၍၊ မီးကို မီးဟူ၍၊ ရွှေကို ရွှေဟူ၍၊ ငွေကို ငွေဟူ၍ သိသည်သာဖြစ်သည်။

သူတော်ကောင်းတရားကို ကြားနာရသော သူ၏ ဝိညာဏ်သည် ကုသိုလ်ကို ကုသိုလ်ဟူ၍၊ အကုသိုလ်ကို အကုသိုလ်ဟူ၍၊ လောဘကို လောဘဟူ၍၊ ဒေါသကို ဒေါသဟူ၍ သိသည်သာ ဖြစ်သည်။

လူ့လောက၌ အရပ်ဒေသအားလျော်စွာ အမျိုးအရိုးအားလျော်စွာ လုပ်ရေး ဆောင်ရေး ပြောရေး ဆိုရေးအသက်မွေးမှုအမျိုးမျိုးတို့မှစ၍ အချင်းချင်း ဒိဋ္ဌသုဘကိုနှင့် ပြီးစီးကြသော အသိအလိမ္မာမျိုးသည် သညာ ဝိညာဏ်တို့၏ကိစ္စပေတည်း။

ထိုအရေးတို့၏ အတွင်းမှာမူကား အချိုအချိုသော အချက်အရာ တို့၌ဉာဏ်၏အချက်သည်း ပါ၏။ ဉာဏ်၏အချက်မည်သည်ကား ကြံနိုင် ပေစွဟု ချီးမွမ်းရ နည်းယူ၍ နည်းခိုးရသော အရာမျိုးပေတည်း။

(ဤမျှလောက်သော စကားရပ်တို့ဖြင့် ဝိညာဏ်သည် အနိစ္စကြမ်း အနိစ္စလတ်တို့ကို ကြံနိုင်၏ဟူသောစကားရပ်တို့ကို အတည်ပြုလိုက်သည်။)

(သညာ၊ဝိညာဏ် ပညာအဆုံးအဖြတ်ပြီး၏)

သစ္စာနှင့်ပိစ္ဆာ။ ။ပရမတ္ထသံခိပ် ဋီကာ တွင် မှန်သော သစ္စာသညာမှာ အနိစ္စသညာ၊ ဒုက္ခသညာနှင့် အနတ္တသညာဟူ၍ သုံးပါးမျှသာရှိကြောင်းကို လည်းကောင်း၊ ချွတ်ယွင်း ဖောက်ပြန် မမှန် သောသညာများမှာ နိစ္စသညာ၊ သုခသညာ၊ အတ္တသညာ၊ သတ္တသညာ၊ ဣတ္ထိသညာ၊ ပုရိသသညာ စသောအားဖြင့် များပြားလှကြောင်းကို လည်းကောင်း ဖွင့်ဆိုထားသည်။

သညာ စေတသိက်

သညာနှင့်ခန္ဓဒေသနာ။ ။မှတ်သားမှုသညာကို ဆိုခဲ့သည့်အတိတ်သညာ
 အနာဂတ်သညာ အစရှိသည့် သညာအမျိုး
 မျိုးကို ဉာဏ်ဖြင့်စုစည်းတော်မူကာ မှတ်သားမှုသညာအစု(သညာက္ခန္ဓာ)
 အဖြစ် ခန္ဓဒေသနာ (ခန္ဓာငါးပါး) တွင် သီးခြားထည့်သွင်း ဟောတော်မူ
 သည်။

သညာကိုသီးခြားဟောခြင်းအကြောင်း။ ။ခတ္တထိမ္မဇယ စသည်တို့ကဲ့သို့
 ပြုပြင်မှုအစုံ (သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)
 တွင် ထည့်သွင်းဟောသင့်ပါလျှင် မဟောဘဲ သီးခြားဟောတော်မူခြင်း
 မှာ သတ္တဝါတို့အား အနှစ်သာရ ရှားပရသည့် အနတ္တသဘောကို အထည်
 ကိုယ်အမာခံ အနှစ်သာရအတ္တဟူ၍ ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန် ထင်စေတတ်
 သော တရားစုတွင် မှတ်သားမှုသညာသည် အလွန်ကဲဆုံးဖြစ်၏။ မှတ်သား
 မှုသညာအတွက်ကြောင့် အနတ္တကိုအတ္တဟု ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန်ထင်မှတ်
 မှုများ ဖြစ်ရသည်။ ဤ၌ ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန်မှားယွင်းသော တရားဆို
 သည်မှာ ဝိပဿနာသတည်း။ ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန် မှားယွင်းခြင်းကို
 (ဝါ) ဟုတ်သည် မှန်သည်ကို မဟုတ်မမှန်ဟု မှားယွင်းခြင်း၊ မဟုတ်မမှန်
 သည်ကို ဟုတ်မှန်သည်ဟု မှားယွင်းခြင်းကို ဝိပဿနာသညာဟုခေါ်သည်။

ဝိပဿနာသတည်း(၃)ပါး

- (၁) အမှတ်မှားမှု (သညာဝိပဿနာ)
- (၂) အကြံအသိမှားမှု (စိတ္တဝိပဿနာ)

၁။ ပရမတ္ထသံသိပ၊ ဇို၊ဒု၊၃၂၊၃၂၊၆၊၃၂။

(၃) အမြင်အယူမှားမှု (ဒိဋ္ဌိဝိပ္ပလ္လာသ)

ဟူ၍ သုံးမျိုးရှိ၏။ ထိုသုံးမျိုးတို့တွင် သညာဝိပ္ပလ္လာသ၌-

- (၁) အနိစ္စ၌ နိစ္စဟု အမှတ်မှားခြင်း၊
- (၂) အသုဘ၌ သုဘဟု အမှတ်မှားခြင်း၊
- (၃) ဒုက္ခ၌ သုခဟု အမှတ်မှားခြင်း၊
- (၄) အနတ္တ၌ အတ္တဟု အမှတ်မှားခြင်း။

ဟူ၍ လေးမျိုးရှိ၏။ ထိုအတူ စိတ္တဒိဋ္ဌိ ဝိပ္ပလ္လာသ တို့၌လည်း လေးမျိုးစီပင် ရှိသည်။

သညာဝိပ္ပလ္လာသ၌ တောသမင်ဥပမာ။ ။သညာ၏အမှတ်မှားပုံမှာ တခုသော တောကြီးအလယ်တွင် လယ်သမားတို့သည် စပါးခင်းများလုပ်ကိုင်ထားကြ၏။တောသမင်တို့သည် လယ်ရှင် ယောက်ျားမရှိခင် စပါးခင်းသို့ လာ၍ အသီးအနှံတို့ကို စားတတ်ကြသည်။ လယ်ရှင်သည် တောသမင်တို့ကို ကြောက်လန့်စေခြင်းငှာ မြက်ခြောက်တို့ကို လူသဏ္ဍာန်ပြုလုပ်၍ စပါးခင်းအလယ်၌ စိုက်ထား၏။ ထိုလူရုပ်၌ မြက်ခြောက်တို့ကို လျှော်ဖြင့် ပွဲစည်း၍ ကိုယ်သဏ္ဍာန် ဦးခေါင်းသဏ္ဍာန်၊ လက်သဏ္ဍာန်လုပ်၏။ အိုးငယ်ကို ထုံးဖြူဖြင့် မျက်နှာသဏ္ဍာန်ရေး၍ ဦးခေါင်း၌ စုပ်ထား၏။ အဝတ်ဟောင်း၊ အင်္ကျီဟောင်းတို့ကို စွတ်၍ ထား၏။ လက်တို့၌ လေးပြားတို့ကို ဂိုင်ဖွဲ့၏။ ဘောသမင်တို့သည် စပါးခင်းသို့ စားသောက်ရန် ချောက်လာကြသောအခါ ထိုမြက်ခြောက်ရုပ်ကို မြင်ရလျှင် လူပဟုတ်သည်ကို လူအဟုတ်သင်မှတ်၍ ကြောက်လန့်ပြီး ထွက်ပြေးကြလေသည်။

ဤဥပမာတွင် တောသမင်တို့၌ ပကတိလူအသွင်ကို ရှေးအခါက မှတ်ခဲ့ဖူးကြ၏။ ထိုအမှတ်သညာအတိုင်း မြက်ရုပ်ကို လူဟူ၍ မှတ်ကြပြန်၏။ အမှတ်မှားကြ၏။ သညာဝိပ္ပလ္လာသသည် ဤသို့ တောသမင်ဥပမာနှင့်တူလေသည်။

ကြောင်ကြောင်မြင်လျက်နှင့် မှားကြပုံ။ ။ တောသမင်တို့ ဤသို့
 မှားကြပုံမှာ မျက်စိလယ်
 သောသူသည် နေထွက်နေဝင်ကြောင်ကြောင်မြင်လျက်နှင့် မှားကြခြင်း
 ဖြစ်သည်။ ကိုယ်ခန္ဓာတွင် အသုဘသဘော၊ အနိစ္စဒုက္ခ အနတ္တသဘော
 တို့သည် ကိုယ်တွေ့မျက်မြင် အလွန် ထင်ရှား၏။ ကြောင်ကြောင်မြင်မျိုး
 ပင်ဖြစ်ပါသည်။ သညာဝိပ္ပလ္လာသသည် တောသမင်ကဲ့သို့ ကြောင်ကြောင်
 မြင်လျက် မှားတတ်၏။ မှားမိပြန်လျှင်လည်း အလွန်ခိုင်မြဲတတ်ပါသည်။
 ပြောင်းလွဲ၍ မရနိုင်အောင် ရှိတတ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် မိစ္ဆာသညာများ
 သည် ဘုရားအဆူဆူချွတ်သော်လည်း ကျွတ်ရန် ခဲယဉ်းလှကြောင်း မိန့်ဆို
 ကြသည်။ စိတ္တဝိပ္ပလ္လာသသည်မဟုတ်သည်ကို အဟုတ်ကြံ၍ လှည့်စားတတ်
 သောကြောင့် ဤသညာဝိပ္ပလ္လာသထက် နက်နဲ၏။ သို့ရာတွင် အကြောင်း
 ယုတ္တိနှင့် ဖြေပျောက်လျှင် ပြေပျောက်နိုင်ပါသေးသည်။ သညာဝိပ္ပလ္လာသ
 ကဲ့သို့ မခိုင်မြဲဘတ်ပေ။ ။

လွန်ကဲသေးတရားများ။ ။ မုဘုဇဉ်တို့အား အသည်ကို အမာဝံအနှစ်
 သာရမဟုတ်သော အနတ္တကို အသည်ကိုယ်
 အမာဝံအနှစ်သာရ အတ္တဟု ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန် ထင်စေတတ်သော
 တရားတို့တွင် သညာသည် အလွန်ကဲဆုံးဖြစ်၏။ သညာအတွက်ကြောင့်
 အတ္တဝိပ္ပလ္လာသဖြစ်ရသည်။ သတ္တဝါတို့အား သုက္ခန္ဓာ ဖောက်ဖောက်ပြန်
 ပြန် ထင်စေတတ်သော တရားတို့တွင် ဝေဒနာ ဟု အလွန်ကဲဆုံး ဖြစ်
 သည်။ ဝေဒနာအတွက်ကြောင့် သုခဝိပ္ပလ္လာသဖြစ်ရသည်။ သတ္တဝါတို့အား
 နိစ္စဟူ၍ ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန်ထင်စေတတ်သော တရားတို့တွင် စိတ်
 သည် အလွန်ကဲဆုံး ဖြစ်သည်။ စိတ်အတွက်ကြောင့် နိစ္စဝိပ္ပလ္လာသဖြစ်ရ
 သည်။ ဤသို့အားဖြင့် သညာသည် အနတ္တကို အတ္တဟု ထင်မှတ်ရာ၌

၁၇၆

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အပွင့်

အလွန်ကဲဆုံးဖြစ်သောကြောင့် သတ္တဝါကို အတ္တဟုခွဲလမ်းကြရာ၌ အားထားအပ်သော အားကိုးအပ်သော တရားစုတွင် သညာသည် အားအထားရဆုံး အားအကိုးရဆုံးဖြစ်၏။

မှန်၏။ လောကသားတို့သည် မိမိတို့ သိသင့်သိထိုက်သည့်အရာ အတတ်ပညာများကို မှတ်သားခြင်းသည်ဖြင့် အပြည့်အစုံတတ်မြောက်အောင် သင်ကြား မှတ်သားကြပြီး သိကြားလိမ္မာသော အတတ်ပညာရှင် အဖြစ်သို့ ရောက်သောအခါ မိမိကိုယ်ကို အထင်ကြီးလာကာ “ငါသည်လည်း အများနည်းတူ တတ်သည်ပင် အဘယ်သူ့က ငါ့ထက်သာလွန်တတ်ဦးမည်နည်း” ဟု ထင်မြင်ကြားမောက် ဘဝင် မြင့်လာကြ၏။ ဤသည်မှာ သိကြားလိမ္မာမှု၊ မှတ်သားသိရှိမှုတို့ ဆိုအပ်သည့်သညာကို အပွန်အမြတ်အတ္တကြီးတခု ပြုလုပ်ခြင်းပင် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် အတ္တဟု၍ မှတ်ထင်အားကိုးအပ်သော တရားတို့တွင်သညာသည် အသွတ်အသိပ်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားသည် ယင်းသညာကို အသီးအခြား ထုတ်နုတ်တော်မူ၍ ခန္ဓာတခုအဖြစ် သီးခြား ဟောခဲ့လေသည်။

သညာကို သီးခြားဟောရခြင်း အကြောင်းတမျိုး

သညာက ဝေဒနာအရသာပေါ်အောင် နာမရူပပရိစ္ဆေဒကျမ်းအဆိုအကျေးဇူးပြုပုံ ရ သညာကို သီးခြားခန္ဓာတခုအဖြစ် ဟောရခြင်းမှာ သာယာတပ်မက်မှုတဏှာ၏အကြောင်းရင်းမှာ ခံစားမှုဝေဒနာဖြစ်သည်။ ဝေဒနာက အရသာကို ခံစားသည့်အခါ မှတ်သားမှုသည် အရေးကြီးသည်။ သညာက အမျိုးမျိုး မှတ်လေလေ ခံစားမှုဝေဒနာပွာ အရသာရှိလေလေဖြစ်သည်။

၁။ ပရမတ္ထသံခိမ်၊ ဇို၊ ဒု၊ ၃၂၆။ ၃၂၇။
၂။ နာမရူပပရိစ္ဆေဒ။

တိကောင်ကို ကြာဆံထင်မှတ်သည့်ဥပမာ။ ။ ရှေးအခါက ကုန်သည်တို့
 တို့ ညမှောင်မှောင် ထမင်း
 တောင်းစားကြရာ အမျှင်အမျှင်သဏ္ဍာန်ရှိသော တိကောင်ဟင်းချိုကို
 ကြာဆံဟင်းထင်မှတ်သဖြင့် ကြာဆံဟင်းဟူသောသညာဖြင့် မြန်ရှက်စွာ
 စားသောက်ကြပြီးနောက် အခုသာ ရှိလှသောကြောင့် ကျန်သမျှကို
 နံနက်စာအတွက် ချန်ထားကြ၏။ နံနက်လင်းသောအခါ တိကောင်တွေ
 ကိုမြင်ရ၍ အေ့အန်ကြသည်ဟုဆိုသည်။ ဤ၌ မှားသည်ဖြစ်စေ မှန်သည်
 ဖြစ်စေ သညာက မှတ်သားတိုင်း ဝေဒနာမှာ အရသာရှိလေသည်။ ။

မျက်မှန်စိမ်းတပ်၍ အစာကျွေးသည့်ဥပမာ။ ။ တိရစ္ဆာန်ရုံမှမြင်းကျားကို
 အစာကျွေးနေပုံ တမျိုးကို
 တွေ့ရပူးသည်။ ပထမ ကောက်ရိုးကျွေးသည်။ မြင်းသည် အနည်းငယ်သာ
 စားသည်။ ထိုအခါ အလုပ်သမားသည် ယင်းမြင်းကို မျက်မှန်စိမ်းတပ်
 ပေးပြီး ယခင်ကောက်ရိုးကိုပင် ပြန်ကျွေးရာ မြင်းသည် အားပါးတရ
 များစွာ စားသောက်သည်။ ဤ၌ ပထမတကြိမ် ကောက်ရိုးကျွေးစဉ်က
 ခံစားမှုဝေဒနာမှာ အရသာမပါပဲဖြစ်နေရာ မျက်မှန်စိမ်းတပ်ပေးလိုက်
 သောအခါ မှတ်သားမှုသညာက မျက်စိအကြည်တွင် ထင်လာသည့်
 အတိုင်း စိမ်းစိုသော မြက်ပင်ကလေးများဟု မှတ်သားပေးလိုက်သဖြင့်
 ဝေဒနာမှာ အရသာပေါ်သွားလေသည်။ ။

ဤသို့ ခံစားမှုဝေဒနာ အရသာပေါ်အောင် မှတ်သားမှုသညာက
 ကျေးဇူးပြုတတ်လေသည်။ ထို့ကြောင့် သညာကို သီးခြားထုတ်တော်မူ၍
 ခန္ဓဝေဒနာကို ဟောတော်မူလေသည်။

သတ္တဝါနှင့်သညာ။ ။ သတ္တဝါတို့သည် အာရုံအမျိုးမျိုးကို သညာဖြင့်
 အမှတ်ပွဲကြ မှတ်သားကြ၏။ ကောင်းမှုကုသိုလ်
 ဆိုင်ရာကိုလည်း မှတ်သား၍ မကောင်းမှုအကုသိုလ်ဆိုင်ရာကိုလည်း မှတ်

၁။ သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာ ဋီကာ၊ ၅၈၆-၈၉။

သားကြ၏။ စင်စစ်အားဖြင့် သတ္တဝါတို့၏ ဤမှတ်သားမှုသည် ရေငတ်နေကြသော သားသမင်တို့အား ရေအသွင် ထင်မှတ်အောင် ဟန်ရှိဆောင်တတ်သည်။ တံလျှပ်နှင့်တူသော သဘောတရားသာဖြစ်သည်။ တရားသဘောအရ အမာခံအနှစ်သာရ ရှာမရပဲ ဆိုင်ရာဝတ္ထုအာရုံတို့ ပေါင်းဆုံသောအခါ ရုတ်တရက် ဖြစ်ပေါ်၍ ကွယ်ပျောက်တတ်သော သဘောမျှသာဖြစ်သည်။

တံလျှပ်ဥပမာနှင့်သညာ။ ။ နေပူရှိန်ပြင်းထန်လှသည့် နွေကာလတွင် မြစ်ကမ်းပါးတလျှောက် သဲသောင်ပြင်တို့၏ ထက်ဝန်းကျင်ဝယ် ရေဟုထင်မှတ်ရသည့် တံလျှပ်ခေါ် နေရောင်လှိုင်းတန်းများ ထနေသောအခါ အပူဒဏ်ကြောင့် ရေငတ်နေကြသည့် သားသမင်များသည် ထိုတံလျှပ်ကို ရေထင်မှတ်ပြီး တံလျှပ်ရှိရာသို့ အပြေးအလွှားသွားရောက်ကြကုန်၏။ တံလျှပ်သည် ရေမဟုတ်ပဲ ရေအသွင် ထင်နေရသော နေရောင် လှိုင်းတန်းပျားသာဖြစ်၍ အစိုင်အခဲ အနှစ်ရှိသော အပူဝတ္ထုမဟုတ်။ သားသမင်တို့ ရေထင်မှတ်ပြီး ထိုကြို ပြေးလွှား ရှာဖွေကြသော်လည်း ရေတွေ့လိမ့်မည်မဟုတ်ပဲ နောက်ဆုံး မောဟိုက်ပင်ပန်းပြီး သေပွဲဝင်ရသည့်အထိ ဒုက္ခရောက်ကြရလေသည်။

အလားတူပင် မှတ်သားမှု သညာအစသည် ဆိုင်ရာဝတ္ထုအာရုံတို့ ပေါင်းဆုံကြသည့်အခါ ရုတ်တရက်ဖြစ်ပေါ်လာပြီး ကွယ်ပျောက်သွားသော သဘောသာဖြစ်သည်။ အထည်ကိုယ် အမာခံအနှစ်သာရရှိသော တရားမဟုတ်။ သတ္တဝါတို့အား ငါ သူတပါး ယောက်ျား မိန်းမ စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးထင်မှတ်အောင် ပြုလုပ်တတ်သော သဘောတရားသာ ဖြစ်သည်။ ယင်းသည် တဆင့်ထက်တဆင့် ယောက်ျား မိန်းမစသော အမှတ်သည်ကို ရင့်စေကာ သံသရာဝဋ်အတွင်းမှ မလွတ်ကင်းနိုင်အောင် နှိပ်စက်တတ်၏။ စင်စစ်အားဖြင့် ငါ သူတပါး ယောက်ျား မိန်းမစသည် ယှိမ့်မှာလည်း အမာခံအနှစ်သာရ ရှာမရသော ရုပ်၊ နာမ်အစုမျှသာဖြစ်သည်။

သညာပွေက ဒုက္ခဝေမည်။ ။မှတ်သားမှုသညာ အမျိုးအစား များကို သညာအကြောင်း သိကောင်းစရာများ အဖြစ် ဖော်ပြခဲ့သည်။ ထိုဆိုခဲ့သည့် သညာအမျိုးအစားများ အနက် အောက်ဖော်ပြပါ သညာလေးမျိုးတို့၏ သဘောကို နောက်ဆုံးအနေဖြင့် ရှင်းလင်းလိုပါသည်။ ယင်းလေးမျိုးမှာ—

(၁) ဤကိုယ်ကာယ ခန္ဓာကိုယ်သည် ကျင်ကြီး၊ ကျင်ငယ်၊ ချွေး၊ တံတွေး၊ ချေးညော်တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပိုးမျိုးရှစ်ဆယ်တို့ ဖြင့်လည်းကောင်း အခါခပ်သိမ်း မတင့်တယ်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ် ဖြစ်ပါလျက် တင့်တယ်လှပသည်ဟု အမှတ်မှားပူ = (အသုဘေ- သုဘသညာ)၊

(၂) လူ့ဘဝ၊ လူ့အသွင် လူတို့အနေအထားအားဖြင့်ဖြစ်စေ၊ နတ် ဘဝ၊ နတ်အသွင်၊ နတ်တို့အနေအထားအားဖြင့်ဖြစ်စေ၊ ဗြဟ္မာ ဘဝ၊ ဗြဟ္မာအသွင်၊ ဗြဟ္မာတို့အနေအထားအားဖြင့်ဖြစ်စေ၊ မည် သည့်ဘဝ မည်သည့်အသွင် မည်သည့်အနေအထား မည်သည့် အဆင့်အတန်းမျိုးနှင့်ဖြစ်စေကာ ရုပ်နှင့်နာမ် နှစ်တန်သော ဖြစ် ပေါ်ခြင်းမျိုးသာဖြစ်နေကြောင်း တွေ့နိုင်၏။ ဤရုပ် ဤနာမ် ဖြစ်ပေါ်နေမှုသည် ဝဋ်ဒုက္ခအစစ်သာ ဖြစ်ပါချေသည်။ ယင်းသို့ ဖြစ်ပါလျက် တမျိုးတပုံ နည်းမျိုးစုံအောင် ကြိုးစား ပါက ချမ်းသာသုခကို ရနိုင် ခံစားနိုင်သည်ဟု အထင်မှား အမှတ်မှားနေမှု (ဒုက္ခေ သုခသညာ)၊

(၃) သုံးဆယ့်တစ် သင်္ခါရလောက အတွင်းဝယ် လူဟူ၍လည်း ကောင်း၊ နတ်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဗြဟ္မာဟူ၍လည်းကောင်း၊ ယောက်ျား၊ မိန်းမ၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ ဟူ၍လည်းကောင်း အထည် ကိုယ် အတုံးအခဲ မြဲသော အမာဝံ အနှစ်သာရ မရှိပါပဲလျက် နည်းမျိုးစုံအောင် ကြိုးစားပါက အမှန်ပြုသောသဘော ရှိနိုင် သည်ဟု အထင်မှား အမှတ်မှားပူ (အနိစ္စေရိစ္ဆာသညာ)၊

(၄) သုံးဆယ့်ဘက် သင်္ခါရလောကအတွင်းဝယ်... အနိယာအရှင်တို့ အမြင်အားဖြင့် ပြုလုပ်သူ စီမံဖန်တီးသူ၊ စံစား၊ ခံစားသူ၊ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ၊ ငါ၊ သူတပါး အတ္တ အနေအထားမရှိပါပဲလျက် ရှိနိုင် တွေ့နိုင်သည်ဟု အဆင်မပြေ အမှတ်မှားနေမှု (အနတ္တနိ အတ္တ ဝ-ညာ)-

ဟူ၍ အမှတ်သညာ လေးမျိုးဖြစ်သည်။

သညာအထပ်ထပ် ရစ်ပတ်ပေ့လိမ့်ပုံ။ ။ ဖော်ပြပါ သညာလေးမျိုးတို့ ပုထုဇဉ်လောကတွင် ရှုပ်ပွေ့ကြ ပုံကို အများနားလည်သော နည်းဖြင့် ရှင်းလင်းရသော်-လောက ဤလူ့နယ်တွင် ရုပ်နှင့်နာမ် နှစ်ခုသာ ပေါင်းစုနေသည့် ဤကိုယ်ကာယ ခန္ဓာငါးပါးကို ပထမ 'လူ' ဟု သညာဖြင့် မှတ်သားကြသည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် ယင်းလူကိုပင် 'ငယ်ကျား၊ မိန်းမ' ဟု မှတ်သားကြပြန်သည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် ယောက်ျား၊ မိန်းမကိုပင် 'ပုသညာ၊ ကုသညာ၊ ချောသညာ၊ လှသညာ၊ ဝသညာ၊ ဂုဏ်ရှိသညာ၊ ဂုဏ်မဲ့သညာ' အစရှိသည်ဖြင့် မှတ်သားကြပြန်သည်။ ဤသို့ မှတ်သားမှုသည် ပေ့ရှုပ်ကြသဖြင့် သားဒုက္ခ၊ သမီးဒုက္ခ၊ ပစ္စည်းဒုက္ခ၊ အပေါင်းအသင်းဒုက္ခအစရှိသည်ဖြင့် ဆင်းရဲဒုက္ခတွေ ရှုပ်ပွေ့လျက် ဝေချင် တိုင်း ဝေနေကြပါတော့သည်။ ဤဒုက္ခ ထိုဒုက္ခတို့မှ ဆင်းပွား၍ သံသရာ လောကထဲတွင် မရပ်မနား ပြေးသွားလျက်သာ နေကြရလေသည်။

သညာကိုသိမ်းလျှင် ဒုက္ခငြိမ်းမည်ကေနိ။ ။ အမှတ်မှားမှု မှတ်သားမှု သညာများ လောကသံသရာတွင် ရှုပ်ပွေ့နေကြပုံကို သိမြင်လာကြသဖြင့် ခေတ်အဆက်ဆက်မှ ပညာရှင် သူတော်စင်တို့ နည်းကောင်း နည်းမှန် ရနိုင်ရန် ရှာဖွေစူးစမ်း ခဲ့ကြသည်။ သို့ရာတွင် သာသနာပ ထိုကာလများ၌ နည်းမှန် လမ်းမှန် မတွေ့နိုင်ကြပဲ သံသရာလောကထဲဝယ် တစ်လယ်လယ်ဖြစ်၍သာ နေခဲ့ ကြရပေသည်။ ဗျူဟာပုဒ်တော်မှလာ၍ သာသနာတော်နှင့်ကြုံကြိုက် သော အခါကျမှသာ-

သညာ စေတသိက်

(၁) တင့်တယ်၏ဟူ၍ ထင်မှတ်မှု (သုဘသညာ)ကို ပျက်ပြယ်စေနိုင်သော ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန် နည်းကိုလည်းကောင်း၊

(၂) ချမ်းသာသုခရှိ၏ဟု ထင်မှတ်မှု (သုခသညာ) ကို ပျက်ပြယ်စေနိုင်သော ဝေဒနာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန် နည်းကိုလည်းကောင်း၊

(၃) မြဲ၏ဟု ထင်မှတ်မှု (နိစ္စသညာ) ကို ပျက်ပြယ်စေနိုင်သော ဝိတ္တာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်နည်းကိုလည်းကောင်း၊

(၄) ငါ့ရှိ၏ဟု ထင်မှတ်မှု (အတ္တသညာ)ကို ပျက်ပြယ်စေနိုင်သော ဓမ္မာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်ကို လည်းကောင်း—

တွေ့လာကြရလေသည်။ လိုသတိပဋ္ဌာန် နည်းလေးတန်ကို သတိပဋ္ဌာန်ဝိဘင်း ပါဠိတော်တွင် မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူသည်။

ဤသတိပဋ္ဌာန် နည်းလေးတန်သည် လောကဝယ် လောကီသားတို့၏ အထပ်ထပ် အကြိမ်ကြိမ် ရှုပ်ခတ်ပွေလိမ်ခနသည့် အမှတ်သညာများကို ပယ်ဖျောက်စေနိုင်သော နည်းကောင်း နည်းပုန် ကိုယ်ခန္ဓာ လက်ခံတရားတော်ကြီး ဖြစ်သည်။ ဤတရားတော်ကြီးကို လေလာကြိုးပမ်း အားထုတ်ခြင်းအားဖြင့် ဝဋ်ဒုက္ခသံသရာမှ လွတ်မြောက်နိုင်ကြမည်မှာ မုချကေနိပင် ဖြစ်ပါသတည်း။

စေတနာစေတသိက်

စေတနာ = ဆက်စပ်ဆက်သွယ်ပေးခြင်း၊ နှိုးဆော်တိုက်တွန်းခြင်း

ဆက်သွယ်ပေးပုံ(ဝါ)နှိုးဆော်ပုံ(၃)ပျိုး

- (က) မိမိနှင့်အတူ ဖြစ်ဖော်ဖြစ်ဖက် တရားများကို အာရုံနှင့်ဆက်စပ်ပေးတတ်၊ ဆက်သွယ်ပေးတတ်သော သဘောသည်လည်းကောင်း၊ (ဝါ) အတူဖြစ်ဖက် ဖဿ စသောတရားတို့ကိုတွေ့ထိမှုစသော မိမိတို့၏ကိစ္စကို ရှက်ဆောင်ရန် ကြောင့်ကြစိုက်တတ် နှိုးဆော်တတ်သော သဘောသည်လည်းကောင်း၊
- (ခ) မိမိနှင့်အတူ ဖြစ်ဖော်ဖြစ်ဖက် တရားများ၏ ပိပိတိုက်စွာကို ရှက်ဆောင်ကြောင်းဖြစ်သောသဘောသည်လည်းကောင်း၊
- (ဂ) မိမိနှင့်အတူ ဖြစ်ဖော်ဖြစ်ဖက် တရားများကို အာရုံနှင့် ဆက်စပ် ဆက်သွယ်ပေးကာမျှ သဘောသည်လည်းကောင်း၊ မိမိတို့၏ ကိစ္စကို ဆောင်ရွက်အောင် နှိုးဆော်တိုက်တွန်းကာမျှ သဘောသည် လည်းကောင်း-

ဒေ.တနာမည်၏။

(၁) စေတနာစေတသိက်၏ သဘောလက္ခဏာ

စေတနာသည် မိမိနှင့်အတူ ဖြစ်ဖော်ဖြစ်ဖက် ဖဿစသော တရားတို့ကို မိမိတို့၏ အာရုံကိုတွေ့ထိမှု စသော ကိစ္စ၌ နှိုးဆော်တိုက်တွန်းမှု သဘော “စေတယိတလက္ခဏာ” ဖြစ်သည်။

တနည်းအားဖြင့် ဖဿစသော အတူဖြစ်ဖော်ဖြစ်ဖက် တရားတို့ကို အာရုံနှင့် စေ့စပ် ဆက်သွယ်ပေးပူသဘော “အဘိသန္ဓယနုလက္ခဏာ” ရှိသည်။

တနည်းအားဖြင့် ဖဿစသော အတူဖြစ်ဖော်ဖြစ်ဖက် တရားတို့ကို ပြုမြင်စိမ့်မှုသဘော “အဘိသင်္ခါရဏလက္ခဏာ” ရှိသည်။ ဟု ကျမ်းဂန်များ၌ ဖွင့်ဆိုထားပေသည်။

စေ့ဆော်တိုက်တွန်းပုံ

ချဲ့ဦးအံ့—စေတနာစေတသိက်သည် စိတ်ဖြစ်သည့် အခါတိုင်း စိတ်နှင့် အတူ ဖြစ်ပေါ်လာရသည့် စေတသိက်တခု ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ထိုစေတသိက်ကို စိတ်အားလုံးနှင့် ဆက်ဆံသော စေတသိက်(ဝါ) စိတ် ဖြစ်တိုင်းပါ (သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏ) စေတသိက်ဟု အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ အဋ္ဌကထာကျမ်း စသည်တို့၌ ဖော်ပြထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထိုစေတနာ စေတသိက်သည် မိမိလည်းအာရုံကိုယူသည်၊ မိမိနှင့်အတူ ဖြစ်ဖော်ဖြစ် ဖက် စိတ်စေတသိက်တို့ကိုလည်း အာရုံနှင့် ဆက်စပ်ပေးသည်။ ထို အတူ ဖြစ်ဖက် စိတ်စေတသိက် တရားများ ဆိုင်ရာ ကိစ္စများကို ရွက်ဆောင် အောင်လည်း တိုက်တွန်းနှိုးဆော်ပေးသည်။

ဥပမာအားဖြင့် စေတနာစေတသိက်သည် ကျောင်းတွင် ပညာသင် ကြားနေသော ခေါင်းဆောင် တပည့်ကြီးနှင့် သဘောတူပေသည်။ ခေါင်းဆောင် တပည့်ကြီးသည် ဆရာလာနေသည်ကို အဝေးမှ မြင်သည် နှင့် တပြိုင်နက် မိမိကိုယ်တိုင်လည်း စာအံ့စာကျက်၏။ အခြားအတူနေ တပည့်ငယ်များကိုလည်း “ဟိုမှာ ဆရာလာနေပြီ” စသည် ပြော၍ စာအံ့ စာကျက်ရန် တိုက်တွန်းနှိုးဆော်၏။ ထိုခေါင်းဆောင် တပည့်ကြီးနည်းတူ စေတနာစေတသိက်သည် မိမိလည်း အာရုံကိုယူသည်၊ မိမိနှင့်အတူဖြစ်ဖက်

စိတ်စေတသိက် တရားတို့ကို အာရုံ၌ ဆက်စပ်ပေးမှုကိုလည်းပြုသည်။ ဖဿ စသော အတူဖြစ်ဖော်ဖြစ်ဖက် တရားတို့ကို ဆိုင်ရာကိစ္စများ ရွက်ဆောင် ကြရန်လည်း တိုက်တွန်းနှိုးဆော်ပေးသည်။

ဤသို့ မိမိကိစ္စ သူတပါးကိစ္စတို့ကို ပြီးစေတတ်သောကြောင့် (၁) မိမိလည်း အာရုံကိုယူတတ်၊ အတူဖြစ်ဖက်တရားတို့ကိုလည်း မိမိကဲ့သို့ အာရုံကိုယူပြီး ဆိုင်ရာကိစ္စကို ဆောင်ရွက်ကြရန်နှိုးဆော်သကဲ့သို့ဖြစ်သော ကြောင့် စေတနာကို ခေါင်းဆောင် တပည့်ကြီးနှင့် တူသောတရားဟု အဋ္ဌကထာဋီကာများ၌ ဖွင့်ဆိုကြပေသည်။

ပြုပြင်စီမံပုံ။ ။ တနည်းအားဖြင့် စေတနာ စေတသိက်သည် အတူဖြစ် ဖော်ဖြစ်ဖက် တရားတို့ကို ပြုပြင်စီမံတတ်သော သဘော ရှိသည်။ ဥပမာအားဖြင့် စေတနာ စေတသိက်သည် စစ်ဗိုလ်ချုပ်ကြီးနှင့် တူပါသည်။ စစ်မြေပြင်တွင် တိုက်ပွဲဝင်နေသော စစ်ဗိုလ်ချုပ်ကြီးသည် မိမိကိုယ်တိုင်လည်း ရန်သူများကို တက်တက်ကြွကြွ မနေမနား ကြိုးစား တိုက်ခိုက်သည်။ နောက်လိုက်ငယ်သား တပည့်စစ်သားများကိုလည်း မိမိ ကဲ့သို့ မနေမနားကြိုးစား တိုက်ခိုက်ကြရန် ပြုပြင်စီမံ ကွပ်ကဲရသည်။ ထို စစ်ဗိုလ်ချုပ်ကြီးနည်းတူ စေတနာစေတသိက်သည် မိမိလည်း အာရုံကိုယူ သည် (၁) အာရုံ၌ ယှဉ်စပ်ထားသည်။ မိမိနှင့်အတူဖြစ်ဖက် စိတ်စေတသိက် တရားတို့ကိုလည်း အာရုံ၌ ယှဉ်စပ်ပေးသည်။ ထိုအတူ ဖြစ်ဖော်ဖြစ်ဖက် တရားတို့အား ဆိုင်ရာဆိုင်ရာကိစ္စတို့ကို ရွက်ဆောင်ကြရန်လည်း စီမံပေး သည်။

ဤသို့ စီမံတတ်သောကြောင့် စေတနာစေတသိက်ကို စစ်ဗိုလ်ချုပ် ကြီးနှင့် တူသောတရားဟု ဖွင့်ဆိုကြပေသည်။

(၂) စေတနာ၏ ဆောင်ရွက်မှုကိစ္စ ရသ

မိမိနှင့်အတူ ဖြစ်ဖော်ဖြစ်ဖက် တရားများ ဆိုင်ရာ ကိစ္စများကို ရွက် ဆောင်နိုင်ကြမှု၌ ကြောင့်ကြ ဗျာပါရပြုမှုဟူသော လုပ်ငန်းကိစ္စကို ဆောင်ရွက်ခြင်း သဘောရှိသည်။

၁။ အဋ္ဌကထာလိနိအဋ္ဌကထာ၊ ၁၅၅။ ။ အဋ္ဌကထာလိနိအဋ္ဌကထာ၊ ၁၅၄။

စေတနာ စေတသိက်

မှန်၏။ စေတနာစေတသိက်သည် ထိုထိုအရာကိုယူဆ၍ မိမိကိုယ်တိုင် အာရုံ၌ယှဉ်စပ်မိဖို့ရန်လည်းကောင်း၊ မိမိနှင့်အတူဖြစ်ဖော်ဖြစ်ဖက် တရားတို့ကိုလည်း ယှဉ်စပ်မိဖို့ရန်လည်းကောင်း လွန်စွာကြောင့်ကြ ပျာပါရများလှ၏။ စေတနာသည် ကောင်းမှုကုသိုလ်ကိုပြုရာ၌လည်းကောင်း၊ မကောင်းမှုအကုသိုလ်ကိုပြုရာ၌လည်းကောင်း အလွန်ကြောင့်ကြ ပျာပါရ များသည်။ ထို့ကြောင့် စေတနာထက်သန်လျှင် ထက်သန်သလောက် ခန္ဓာကိုယ်တခုလုံး သွက်သွက်လက်လက် ထက်စက်မြက်မြက်၍ စေတနာသဘောပေါ်လွင်ထင်ရှားသည်။ အခြားယှဉ်ဖက်တရားများမှာ စေတနာသဘောလောက် မထင်ရှားကြချေ။

စေတနာနှင့် လယ်ပိုင်ရှင်။ ။ ဥပမာအားဖြင့် စေတနာ စေတသိက်၏ ကြောင့်ကြ ပျာပါရများပုံသည် လယ်လုပ်သားများနှင့်အတူ ကိုယ်တိုင်ထွက်၍ လယ်ရိတ်သိမ်းသော လယ်ပိုင်ရှင်ကြီးနှင့် တူပေသည်။ လယ်ပိုင်ရှင်ကြီးတို့မည်သည် စိုက်ပျိုးအောင်မြင်ဖြစ်သွန်းပြီးသော လယ်ယာသီးနှံများကို ရိတ်သိမ်းရာတွင် မိမိပိုင်ပစ္စည်းများမပျက်မစီး စေရန်၊ အခသအလွင့်နည်းပါးစေရန်၊ အချိန်မပြိုစီးရန်၊ “ဥစ္စာရင်လို ဥစ္စာရင်ခဲ” ဆိုသလိုလယ်လုပ်သားများထက် ပိုမို၍ကြောင့်ကြ ပျာပါရ စိုက်ရမည်မှာ ဓမ္မတာဖြစ်ပေသည်။

သို့ဖြစ်၍ လယ်ပိုင်ရှင်သည် ရွေးဦးစွာ လယ်ရိတ်သွားရန် လယ်လုပ်သားများကို ဆော်သြ၍ ခေါ်ဝေါ်စုဆောင်းရ၏။ ထိုနောက် မိမိနှင့် တပေါင်းတည်းတည်း လယ်ရိတ် ဆင်းကြသည်။ ကောက်ရိတ်သည့်အခါ၌လည်း “ယူကြပါ၊ ငင်ကြပါ၊ ရိတ်ကြပါ” ဟု အမြဲမပြတ် နှိုးဆော်ရ၏။ မည်သည့်နေရာအထိ ရိတ်ရမည်ဟုလည်း အပိုင်းအခြားကို ညွှန်ကြားရ၏။ ကောက်ရိတ်သမားတို့ကြိုးကြိုးစားစား ရိတ်ကြရန် သူတို့အား ထမင်းယမကာ နံ့သာ ပန်းမာလ်စသည်တို့ဖြင့် အလိုက်ခံစွာ တိုက်ကျွေးပေးကမ်းရ၏။ ရိတ်ရမည် လမ်းကိုလည်းညီမျှအောင် ဆောင်ရွက်ပေးရ၏။

ယို့ အတူ စေတနာ စေတသိက်သည်မိမိနှင့်အတူ ဖြစ်ဖော်ဖြစ်ဖက်တရား
ကို အာရုံ၌ယှဉ်စပ်မိရန် လွန်စွာ ကြောင့်ကြဗျာပါရများလှ၏။

ဤဥပမာ၌ လယ်ပိုင်ရှင်ကြီးသည် စေတနာ စေတသိက်နှင့်တူ၍
ကောက်ရိတ်သမား လယ်လုပ်သားများသည် စေတနာနှင့်အတူ ဖြစ်ကြ
သည့် တရားများနှင့် တူသည်။ လယ်လုပ်သားများ ကြိုးကြိုးစားစား
ကောက်ရိတ်အောင် လယ်ပိုင်ရှင်ကြီး၏ ကြောင့်ကြဗျာပါရ များခြင်း
သည် မိမိနှင့်အတူ ဖြစ်ဖော်ဖြစ်ဖက် တရားတို့ အာရုံ၌ ယှဉ်စပ်မိရန်
စေတနာ၏ ကြောင့်ကြဗျာပါရများပုံတို့ တူကြပါသည်။

(၃) စေတနာ စေတသိက်၏ ပစ္စုပဋ္ဌာန်

စေတနာစေတသိက်သည် ပြုပြင်စီမံတတ်သောတရားဟုလေ့လာရှုမှတ်
သူတို့၏ဉာဏ်၌ ရှေ့နုထင်လာသော အခြင်းအရာရှိ၏။

ဦးဦး-ပစ္စုပဋ္ဌာန်ဆိုသည်မှာ ရှေ့တွင် ပော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်းပရမတ်
သဘောတရားဟုခေါ်သော သဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် သက်ဝင် နက်နက်နဲ့နဲ့ဆင်ခြင်
ရှုမှတ်ဖန် များသည့်အခါ လေ့လာရှုမှတ်သူတို့၏ ဉာဏ်တွင် ထိုပရမတ်
သဘောတရား၏ သဘောလက္ခဏာဖြစ်စေ၊ ဆောင်ရွက်သည့်ကိစ္စ ဖြစ်စေ၊
အကျိုးဖြစ်စေ၊အကြောင်းဖြစ်စေ ထင်မြင်လာခြင်းမျိုးဖြစ်သည်။ ယင်းသို့
ထင်မြင်လာခြင်းကို ဥပဋ္ဌာနာကာရ ပစ္စုပဋ္ဌာန်ဟု ခေါ်သည်။ ဤစေတနာ
စေတသိက်၏ “ပြုပြင်စီမံတတ်သောတရား” ဆိုသည့် ပစ္စုပဋ္ဌာန်မှာလည်း
ဥပဋ္ဌာနာကာရပစ္စုပဋ္ဌာန်ပျိုးဖြစ်၍ စေတနာ စေတသိက်၏ လက္ခဏာပိုင်း
တွင် ပြခဲ့သော လက္ခဏာသုံးမျိုးအနက် တမျိုးထင်လာခြင်းဖြစ်သည်။

စေတနာနှင့် လက်သပားသရာကြီး။ ။ ထို့ ကြောင့် လက္ခဏာပိုင်းတွင်
ပင်ပြခဲ့သည့် စစ်ဗိုလ်ချုပ်ကြီး
ဥပမာအတိုင်း စေတနာစေတသိက်၏ ပြုပြင်စီမံပုံကို မှတ်သားသင့်ပေ

၁။ အဋ္ဌသာလိနိ အဋ္ဌကထာ၊ ၁၅၄၊ ၁၅၅။
၂။ အဋ္ဌသာလိနိအဋ္ဌကထာ၊ ၁၅၅။

သည်။ ဤနေရာတွင် စေတနာစေတသိက်၏ စီမံပုံသဘောကို ခေါင်းဆောင် လက်သမားကြီးနှင့်ပမာဆောင်၍ ရှင်းပြပါမည်။ ခေါင်းဆောင် လက်သမားကြီးသည် ခေါင်းဆောင်ဖြစ်သည့်အတိုင်း ထကြွနှိုးကြား၊ ကြောင့်ကြဖျာပါရများလှ၏။ မိမိကိုယ်တိုင် သစ်များကို ရွှေဘော်ထိုးခြင်း စသည်ကိုပြုသည့်ပြင် လက်အောက်ငယ်သားများကိုလည်း မိမိကဲ့သို့ သစ်များကို ရွှေဘော်ထိုးခြင်းမသည့်ကိစ္စများ ရွက်ဆောင်ရန်စီမံ၏။

ထို့အတူ စေတနာစေတသိက်သည်လည်း မိမိကိုယ်တိုင်လည်း အာရုံကိုယူ၏။ အတူဖြစ်ဖော်ဖြစ်ဖက် တရားများကိုလည်း အာရုံ၌ ယှဉ်စပ်၍ ဆိုင်ရာကိစ္စတို့ကိုရွက်ဆောင်ရန် ကြောင့်ကြစိုက်ကာ စီမံ၏။ ဤသို့စေတနာစေတသိက်၏ သဘောလက္ခဏာများကို အဖန်ဖန်အတပ်တပ် ရှုမှတ်လေ့လာပွားများသူ၏ ဉာဏ်၌ စေတနာစေတသိက်သည် ခေါင်းဆောင် လက်သမားကြီးပမာ ပြုပြင်စီမံကတ်သော သဘောတရားပင်တည်းဟု ထင်မြင်လာတတ်သော သဘောရှိပေသည်။

(၄) စေတနာစေတသိက်၏ ပဒဋ္ဌာန်

ပဒဋ္ဌာန်ဆိုသည်မှာ တရားတခု ဖြစ်ပေါ်လာဖို့ရာ အနီးကပ်ဆုံး အကြောင်းတရားပင်ဖြစ်သည်။ ဤ၌ စေတနာစေတသိက်၏အနီးကပ်ဆုံး အကြောင်းတရားဟူသော ပဒဋ္ဌာန်ကား ဝိညာဏ်ခေါ်သောစိတ် ၈၉-ပါး ဖြစ်သည်။

မှန်၏။ စေတနာကား စေတသိက်တရား ဖြစ်သည်။ စေတသိက်ဆိုသည်မှာ စိတ်နှင့်ကင်း၍ အာရုံကိုယူနိုင်သူ။ စိတ်ဖြစ်ပေါ်လာပုံ စိတ်ကို အမှီပြု၍ အာရုံကိုယူနိုင်ကြသည်။ စိတ်သည်သာ အသျှိုသော စေတသိက်များနှင့် ကင်း၍ အာရုံကိုယူနိုင်သည်။ ထိုစေတနာစေတသိက်သည်လည်း ဝိညာဉ်ခေါ်သော စိတ်ဖြစ်ပေါ်လာမှသာ ဝိညာဉ်ကိုပို၍ ဖြစ်ပေါ်လာရသည်။ ထို့ကြောင့် စေတနာစေတသိက် ဖြစ်ပေါ်လာရာ၌ ဝိညာဉ်သည် အနီးကပ်ဆုံးသော အကြောင်း(ပဒဋ္ဌာန်)ဖြစ်ပေသည်။

(၅) စေတနာစေတသိက်၏ နာမည်ထူးများ

စေတနာစေတသိက်သည် ကောင်းမှုကုသိုလ်ကို ပြုလုပ်ရာ၌လည်း ကောင်း၊ မကောင်းမှု အကုသိုလ်ကို ပြုလုပ်ရာ၌လည်းကောင်း ရှေ့တန်းကပါဝင်ရသော စေတသိက်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ကောင်းမှု မကောင်းမှု ပြုရာ၌ မိမိဆောင်ရွက်ရသည့် သဘောသတ္တိအလိုက် စေတနာဟူသော နာမည်မှတစ်ပါး အခြားနာမည်ထူးများကိုလည်း ရရှိသေးသည်။ ထိုနာမည်ထူးများမှာ “ကမ္မ၊ ပစ္စယ၊ အာဟာရ၊ သင်္ခါရ၊ ဘဝ၊ ဌာန” ဟူသော နာမည်များဖြစ်သည်။ စေတနာစေတသိက်၏ ထိုနာမည်ထူးများရပ်ကို အနည်းငယ်စီ ရှင်းပြပါမည်။

ကမ္မ။ ။ ကမ္မဟူသော ပါဠိကို မြန်မာလို “ကံ” ဟု ခေါ်ကြသည်။ အမှုအလုပ်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရ၏။ ထိုအလုပ်သည် ကိုယ်အလုပ်၊ နှုတ်အလုပ်၊ စိတ်အလုပ် ဟူ၍ သုံးမျိုးရှိသည်။ ကိုယ်အလုပ်ဆိုသည်မှာ လက်ခြေသောကိုယ်အင်္ဂါတို့ဖြင့် ပြုလုပ်ရသော အမှုကိစ္စများ ဖြစ်သည်။ ဥပမာ- သူ့အသက်ကို ကိုယ်တိုင်သတ်ခြင်း၊ ကိုယ်တိုင်လှူဒါန်းပေးကမ်းခြင်းစသည်တို့ ဖြစ်သည်။

နှုတ်အလုပ်ဆိုသည်မှာ နှုတ်ဖြင့် ပြောဆိုပြုလုပ်ရသော အမှုကိစ္စမျိုး ဖြစ်သည်။ ဥပမာ- သူ့ကိုကြီးပေးသတ်လိုက်ပါ၊ ဘုရားရှိခိုးပါ စသည်ဖြင့် စေခိုင်းတိုက်တွန်းမှု၊ လိမ်လည်ပြောဆိုမှု၊ စာပေသင်ကြားပို့ချမှု၊ တရားဟောပြောမှု စသည်တို့ဖြစ်သည်။

စိတ်အလုပ်ဆိုသည်မှာ ကိုယ်လမ်းမလှုပ် နှုတ်လည်းမပါ စိတ်ထဲ၌သာ တွေးတောကြံစည် စိတ်ကူးမှုများဖြစ်သည်။ ဥပမာ- “ဒီလူသေသွားယင်ကောင်းမှာပဲ” စသည်ဖြင့် မကောင်းကြံခြင်း၊ ပြုခဲ့ဖူးသော ဒါနကုသိုလ်၊ သီလကုသိုလ်တို့ကို ပြန်လည်စဉ်းစားအောက်မေ့ခြင်း၊ ဘုရားဂုဏ်ကို စိတ်ဖြင့် အာရုံပြု ပွားများခြင်း စသည်တို့ ဖြစ်ပါသည်။

အချုပ်ဆိုရသော် ကံဆိုသည်မှာ ကိုယ်အလုပ်၊ နှုတ်အလုပ်၊ စိတ်အလုပ် တို့ပင် ဖြစ်ပါသည်။ (ကမ္မ=ကမ်း=အလုပ်)

စေတနာ စေတသိက်

ထိုကိုယ်အလုပ် နှုတ်အလုပ် စိတ်အလုပ်ဆိုသည့် ကံတရားများသည် လှုံ့ဆော်သည့် အကြောင်းတရားမရှိပဲ ဘာသိဘာသာအလိုလို ဖြစ်ပေါ်လာကြသည်မဟုတ်။ စိတ်နှင့်အတူ အမြဲယှဉ်တွဲဖြစ်ပေါ်နေသည့် စေတနာ စေတသိက်တရား၏ လှုံ့ဆော်ပေးမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာကြခြင်း ဖြစ်သည်။ စေတနာသည် ကောင်းကောင်းဆိုးဆိုး အမျိုးမျိုးသော ကိုယ်မှု နှုတ်မှု စိတ်မှုတို့ကို ပြုလုပ်ရာ၌ လိုရင်းပမာန် အချက်အချာကျသော အကြောင်းတရားဖြစ်သည်။ မည်သည့်အလုပ်ကိုမဆို စေတနာမပါလျှင် မထမြောက် မအောင်မြင်နိုင်။ စေတနာပါရှိမှသာ ထံမြောက်အောင်မြင်နိုင်သည်။ ထိုကိုယ်မှု နှုတ်မှု စိတ်မှုဟူသော ကံတရားမှန်သမျှစေတနာရှိမှ ဖြစ်ပေါ်လာကြရသောကြောင့်-

ချစ်သားရဟန်းတို့- စေတနာကို ကံဘူရီ ငါ့ဘုရားဟောတော် မူ၏။ စေတနာက စေ့ဆော်ဘိုက်တန်းသောကြောင့် ကိုယ်မှု နှုတ်မှု စိတ်မှုတို့ကိုပြုရ၏။ -

ဟု ဘုရားရှင် ဟောတော်မူခြင်းဖြစ်သည်။

အမှန်အားဖြင့် ကံဆိုသည်မှာ ကိုယ်မှု နှုတ်မှု စိတ်မှုတို့ကိုပင် ခေါ်ပါသည်။ သို့သော် ထိုကိုယ်မှု နှုတ်မှု စိတ်မှုများသည် စေတနာကြောင့်သာ ထံမြောက်အောင်မြင်ကြရသောကြောင့် အကျိုးတရားများဖြစ်သော ကိုယ်မှု နှုတ်မှု စိတ်မှုတို့၏ “ကံ” ဟူသော နာမည်ကိုအခကြောင်းရင်း စေတနာပေါ်တင်စား၍ ဖလူပစာရနည်း အားဖြင့် အခကြောင်းရင်းစေတနာကိုပင် ကံတရားဟု ခေါ်ရသည်။ ထို့ကြောင့် စေတနာဘက်လျှင် ကံထက်၏။ စေတနာညံ့လျှင် ကံညံ့ရလေသည်။

ပစ္စယ။ ။ ကံအမည်ရသောစေတနာသည် အကျိုးတရားတို့ကိုဖြစ်ပေါ်စေရန် (ဝါ) အတူဖြစ်ဖော် ဖြစ်ဖက်တရားတို့တည်တံ့နိုင်ရန် ကျေးဇူးပြုနိုင်သောကြောင့် အကြောင်းတရားဟူသော အဓိပ္ပာယ်ဖြင့်ထိုစေတနာကို

၁။ အံ၊ ၂။ ၃၆၃။

၂။ မ၊ ၆၂၊ ၃၊ ၃၀။ မူလဒီကာ ၁။ ၇၇။

“ပစ္စယ”ဟုခေါ်ဝေါ်ရသည်။ ထိုပစ္စယသည် နာနာက္ခဏိက ကမ္မဗ္ဗဿ၊ သဟဇာတကမ္မပစ္စယဟု ၂-မျိုးရှိသည်။ အကျိုး(ပစ္စယုပ္ပန်)တရားမဖြစ်ပေါ်မီကြိုတင်ဖြစ်ပေါ်၍၊ အကျိုး(ပစ္စယုပ္ပန်)တရားနှင့် ဖြစ်ရာကာလကွဲပြားသော အတိတ်ကုသိုလ် အကုသိုလ်စေတနာ ၃၃-ခုကို နာနာက္ခဏိက ကမ္မပစ္စည်းဟုခေါ်သည်။ အကျိုး(ပစ္စယုပ္ပန်)တရားနှင့် ပြိုင်တူဖြစ်ပေါ်လာသော ကုသိုလ်အကုသိုလ် ဝိပါက် ကြိယာ စေတနာအားလုံးကို သဟဇာတကမ္မပစ္စယ ဟုခေါ်သည်။

နာနာက္ခဏိက ကမ္မပစ္စည်းသည် မိမိဖြစ်ပေါ် ချုပ်ပျောက်ပြီးနောက် ဝိပါက်စိတ်စေတသိက် နာမ်တရားနှင့် ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် တရားတို့အား ဖြစ်ပေါ်တည်တံ့စေသောအားဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်။ သဟဇာတကမ္မပစ္စည်းသည် ပြိုင်တူဖြစ်ဖက်စိတ်စေတသိက်နာမ်တရားနှင့် စိတ္တပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တို့အား ဖြစ်ပေါ်တည်တံ့ စေသောအားဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်။ ကုသိုလ် အကုသိုလ် စေတနာ ၃၃-ခုသည် သဟဇာတကမ္မပစ္စည်းတို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ နာနာက္ခဏိကကမ္မပစ္စည်းဖြင့် လည်းကောင်း ကျေးဇူးပြုသည်။ ဝိပါက်ကြိယာ စေတနာသည်ကား သဟဇာတကမ္မပစ္စည်းတို့ဖြင့်သာ ကျေးဇူးပြုသည်။

နာနာက္ခဏိကကမ္မစေတနာသည် မိမိဖြစ်ပေါ် ချုပ်ပျောက်သွားပြီး ဖြစ်သော်လည်း ဂတိ ဥပမိ ကာလ ပယောဂ စသော အခြားအကြောင်းများနှင့် ပေါင်းဆုံညီညွတ်လျှင် ဝိပါက်စိတ် စေတသိက်နာမ်တရားနှင့် ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အကျိုးတရားတို့ဖြစ်ပေါ်လာစေရန် မိမိဖြစ်ပေါ်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်၏ခန္ဓာအစဉ်၌ သတ္တိထူးကိုမြှုပ်နှံထားသကဲ့သို့သော သတ္တိထူးမျိုးရှိ၏။

၁။ အဘိဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၄၉။
 ၂။ အဘိဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၅၂။ ပူလဋ္ဌိ၊ ၃။ ၁၇၂။ အနုဋ္ဌိ၊ ၃။ ၂၃၂။ ပရမတ္ထဒီပနီ၊ ၃။ ၉၁။
 ၃။ ပူလဋ္ဌိ၊ ၃။ ၁၇၂။ အနုဋ္ဌိ၊ ၃။ ၂၃၂။ ပရမတ္ထဒီပနီ၊ ၃။ ၉၁။

ထို့ကြောင့် နာနာက္ခဏိက ကမ္မစေတနာသည် ဖြစ်ပေါ်ချုပ်ပျောက် ပြီး၍ ထင်ရှားမရှိတော့သော်လည်း နောင်အခါဝယ်ကမ္မာပေါင်းကုဋေများ စွာ ကွာခြားစေကာမူ အကျိုးတရားများဖြစ်ပေါ်လာစေရန် စွမ်းဆောင်နိုင် ပေသည်။ ဥပမာ ရှေးရှေး သင်ယူထားသော အတတ်ပညာသည် ဖြစ် ပေါ် ချုပ်ပျောက်ပြီး၍ ထင်ရှားမရှိသော်လည်း နောက်နောက် သင်ယူ သော အတတ်ပညာများ တိုးတက်ဖြစ်ပွားစေရန် စွမ်းဆောင်နိုင်သကဲ့သို့ ဖြစ်ပေသည်။

အာဟာရ။ ။ မိမိနှင့် စပ်ဆိုင်သော အကျိုးတရားတို့ကို လွန်စွာဆောင် တတ်၊ လွန်စွာအားထုတ်ပေးတတ်၊ လွန်စွာကျေးဇူးပြု တတ်သော အကြောင်းတရားကို ပါဠိလို “အာဟာရ” ဟု ခေါ်၏။ ထို အာဟာရအမည်ရသော တရားကား ကဗဠိကာရ အာဟာရစသော အားဖြင့် လေးပါးရှိပေသည်။ ထိုလေးပါးတွင် စေတနာသည်လည်း “မနော သဗ္ဗေတနာဟာရ” ဟူသောနာမည်ဖြင့် ပါဝင်၏။ ဧဟနာသည် ငှက်စသော သတ္တဝါတို့၏ အတောင်နှင့် တူပေသည်။ ငှက်စသော သတ္တဝါတို့သည် အတောင်ရှိ၍သာ သစ်ပင် တပင်မှ တပင်သို့၊ တေးတနမ္မ တခုသို့ လှည့် လည်ပြီး မိမိတို့ခန္ဓာကိုယ်ကို ထိန်းကျောင်း မွေးမြူနိုင်ကြ၏။ အကယ်၍ ထိုသတ္တဝါများ၌ အတောင်မရှိခဲ့ပါလျှင် မပျံသန်းနိုင်ကြပဲ သေကြပေသော ရှိပေသည်။

ထို့အတူ သတ္တဝါအပေါင်းတို့၌လည်း အတောင်နှင့်တူသော စေတနာ ရှိ၍သာ စေတနာ၏ လှုံ့ဆော်တိုက်တွန်းမှုကြောင့် ကံကြီး ကံငယ်အသွယ် သွယ်တို့ ဖြစ်ပေါ်လာကြပြီးလျှင် ဘဝတခုမှ ဘဝတခုသို့၊ ဘုံတခုမှ ဘုံ တခုသို့ လှည့်လည်နိုင်ကြပေသည်။ အကယ်၍ စေတနာမရှိပါက ကံတရား လည်း မပေါ်လာနိုင်၊ ကံတရားမပေါ်ပါက အကျိုးပီပါကဝဋ်လည်း မဖြစ် လာနိုင်၊ အကျိုးပီပါကဝဋ် မဖြစ်လာကလည်း ယုံဝီပါကဝဋ်အတွင်း၌

၁။ အဘိဋ္ဌ၊ ၃၊ ၃၇၄။
 ၂။ မ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၁၀-၂၁၄။

ထောက်တည် ကိန်းအောင်းနေကြသည့် ကိလေသာဝဋ်တို့လည်း မရှိနိုင်၊
ထိုအခါ ဝဋ်သုံးပါး ပြတ်သွားဖို့ရာပင် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဝဋ်သုံးပါး
၌ ကျင်လည်နေရမှုသည် စေတနာ၏ အစွမ်းဆောင်ဖြစ်ကြောင်း သိသာထင်
ရှားပေသည်။ ထို့ကြောင့် စေတနာသည် အာဟာရဆိုသည့် နာမည်ထူး
တမျိုးကို ရရှိခြင်း ဖြစ်သည်။

မနောသဉ္စေတနာဟာရ အမည်ရသော စေတနာသည် ကာမပဋိသန္ဓေ
ဝိညာဉ်ဟူသော ကာမဘဝ၊ ရူပပဋိသန္ဓေဝိညာဉ်ဟူသော ရူပဘဝ၊ အရူပ
ပဋိသန္ဓေဝိညာဉ်ဟူသော အရူပဘဝအားဖြင့် ဘဝသုံးပါးကို ဖြစ်စေသည်။
ထိုမနောသဉ္စေတနာဟာရ၌ ကြောက်မက်ဖွယ်ရာ ဘေးကြီးတခုရှိသည်။
ထိုဘေးကြီးကား သံသရာဝဋ်ဒုက္ခများပြည့်နှက်လျက်ရှိသော ဘဝသုံးပါး
ကို ဖြစ်စေနိုင်သည့်ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်ကံတို့ကို ပြုလုပ်အားထုတ်မိခြင်းပင်
ဖြစ်သည်။ ထိုပြုလုပ် အားထုတ်မိခြင်းကြောင့် ဘာ ၃-ပါးကို ရရှိကာ
အမျိုးမျိုးသော သံသရာဝဋ်ဒုက္ခကို ရရှိခံစားကြရပေသည်။

မနောသဉ္စေတနာဟာရကို မီးကျိုးတွင်း ဥပမာဖြင့် နှိုင်းယှဉ် မှတ်
သားသင့်၏။ အခိုးအလှုံ့မရှိ ရဲရဲညီးသော မီးကျိုးခဲတို့ဖြင့် ပြည့်နေသော
မီးကျိုးတွင်းသို့ အသက်ရှည်ကြာ အနာမဲ့လျက် ချမ်းချမ်း သာသာ နေလို
သော ယောက်ျားတယောက်ကို ခွန်အားကြီးသည့်ယောက်ျားနှစ်ယောက်
တို့က ဆွဲငင်တွန်းချသကဲ့သို့ မနောသဉ္စေတနာဟာရခေါ် ကုသိုလ် အကု-
သိုလ်စေတနာသည် ပြုလုပ်အားထုတ်သူ ဗာလုထုဇဉ်တို့ကို ဘာ (၃)
ပါးသို့သာ ဆွဲငင် တွန်းချပေးသည်။ ဤဥပမာ၌ မီးကျိုးတွင်းနှင့် ဘဝ
၃-ပါး၊ ချမ်းသာစွာ နေလိုသော ယောက်ျားနှင့် ဝဋ်တရားကို လိုလား
တောင့်တသူ ဗာလုထုဇဉ်၊ ဆွဲငင်တွန်းချသူ ယောက်ျား ၂-ယောက်နှင့်
ကုသိုလ်အကုသိုလ် စေတနာ၊ ဆွဲငင်ရာအခါနှင့် ကုသိုလ် အကုသိုလ်
စေတနာကို ပြုလုပ်အားထုတ်ရာအခါတို့ တူကြသည်။

၀။ ပရမတ္ထသံသိဝိကာ၊ ၃၊ ၃၀၅-၆။
၁။ မ၊ ၅၊ ၁။ ၂၊ ၁၇။ သံ၊ ၅။ ၁။ ၁၀၄။
၂။ သံ၊ ၅။ ၂၊ ၂၄-၂၆။

ဤ၌ ထူးခြားသော အကြောင်းတရားဖြစ်သည် ဘာ ၃-ပါးကို ဖြစ်စေနိုင်သော လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ် စေတနာ ၂၉-ခုကိုသာ မနောသဉ္စေတနာဟု ခေါ်ရသော်လည်း သာမညအားဖြင့် ယှဉ်ဘက်စိတ် စေတသိက်နာမ်တရားနှင့် စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တို့ကို ဖြစ်စေနိုင်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ် ဝိပါက်ကိရိယာ စေတနာအားလုံးကိုလည်း မနောသဉ္စေတနာဟု ခေါ်ဆိုထိုက်ပေသည်။

မနောသဉ္စေတနာဟုသည် ဘာ ၃-ပါးကို ဖြစ်စေ၏ဟု ဆိုရာ၌ သုတ္တန်နည်းအားဖြင့်သာ ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ အဘိဓမ္မာပဋ္ဌာန်း ပါဠိတော်၌ ကား တပြိုင်နက် အတူတကွ ဖြစ်ကြသည့် စိတ် စေတသိက်နာမ်တရားနှင့် စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တရားတို့ကို ဖြစ်စေနိုင်သည့် သဟဇာတ စေတနာသည်သာ “အာဟာရပစ္စည်း” အဖြစ်ဖြင့် လာရှိ၍ အတူတကွ မဖြစ်ပေ နောက်မှ ဖြစ်ပေါ်လာမည့် အကျိုးတရားတို့ကို ဖြစ်စေနိုင်သော နာနာက္ခဏိကစေတနာသည် “အာဟာရပစ္စည်း” အဖြစ်ဖြင့် မလာရှိပေ။

ဤသို့အားဖြင့် စေတနာသည် မနောသဉ္စေတနာဟု ခေါ်သော နာမည်ဖြင့် “အာဟာရ” ဟူသော နာမည်ထူးကို ရရှိပေသည်။

သင်္ခါရ။ ။ စေတနာ စေတသိက်သည် ကမ္မ ပစ္စယ အာဟာရဟူသော နာမည်သုံးမျိုးအပြင် “သင်္ခါရ” ဟူသော နာမည်ထူးကိုလည်း ရရှိသေးသည်။ အကျိုးဖြစ်သော ရုပ်နာမ် သင်္ခတတရားစုကို ပြုပြင် စီမံတတ်သည့် အကြောင်းတရားကို ပါဠိလို “သင်္ခါရ” ဟုခေါ်သည်။ ထိုသင်္ခါရမည်သော တရားသည် တရားကိုယ်အားဖြင့် လောကီကုသိုလ် စေတနာ ၁၇-ခု၊ အကုသိုလ်စေတနာ ၁၂-ခု၊ ပေါင်း ၂၉-ခု ဖြစ်သည်။ ထိုစေတနာ၏ လှုံ့ဆော်စီမံမှုကြောင့် မကောင်းသောကိုယ်မှု နှုတ်မှု စိတ်မှုတို့သည်လည်းကောင်း၊ ကောင်းသောကိုယ်မှု နှုတ်မှု စိတ်မှုတို့သည်လည်းကောင်း ဖြစ်ပေါ်လာကြရသည်။

၁။ အဘိဋ္ဌာ၊ ၁။ ၁၉၅။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၃။
၂။ ပရမတ္ထဒီပနီ၊ ၃၅၀။
ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ (၁) ၁၃-ပ-မ-၁-၈

ထိုကောင်းမကောင်းသော ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ များကြောင့် ခုဂုတိဘုံ သုဂတိဘုံများ၌ ငရဲသား တိရစ္ဆာန် ပြိတ္တာ အသူရကာယ် လူနတ် စသည်တို့ ဖြစ်လာရခြင်းဆိုသည့် အကျိုးတရားများ ဖြစ်ပေါ်လာရသည်။ ထိုသို့အကျိုးဖြစ်သော ရုပ်နာမ်ဘဝုစုများ ဖြစ်ပေါ်လာအောင် စိမ့်ဖန်တီးပေးလိုက်သည့် ဝါရားကား “အရင်းစစ် အမြစ်မြေက” ဆိုသကဲ့သို့ စေတနာဟူသော အရင်းခံလူတရားပင် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် စေတနာစတသိက်ကို “သင်္ခါရ” ဟူသော နာမည်ထူးတမျိုးဖြင့် ဟောတော်မူထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဘဝ (ကမ္မဘဝ)။ ။ ရှင်ဘော်ဗုဒ္ဓသည် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဝိသင်းပါဠိတော် စသည်၌ စေတနာ စေတသိက်ကို “ဥပါဒါနုပစ္စယာ ဘဒဝါ၊ ဘဝပစ္စယာ ဇာဘီ” ဟူ၍ ဘာဟူသောနာမည်တမျိုးဖြင့် ဟောတော်မူထားပေသည်။ အိပ္ပါယ်မှာ ဆိုခဲ့ပြီးသော လောကီကုသိုလ် ၁၇-ပါး၊ အကုသိုလ်မိတ် ၁၂-ပါး၊ ဝေါင်း ၂၉-ပါး၌ ရှိသော လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ်စေတနာ ၂၉ ပါးသည် ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ၊ ကမ္မဇရုပ်ဟူသော အကျိုးတရားတို့ ဖြစ်ပေါ်ကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် ဘဝဟူသောနာမည်ကိုရသည်။ အားကြီးသော တဏှာခေါ်သည့် ဥပါဒါန်ကြောင့် ထိုဘဝဖြစ်လာရသည်။ ထိုဘဝဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ ကမ္မဇရုပ်ဟူသော ဇာဘီဖြစ်လာရသည်ဟု ဆိုလိုပေသည်။ ။

တနည်းအားဖြင့် ဘဝဆိုသည်မှာ ကံကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသည့်အကျိုး ရုပ် နာမ်တရားတို့၏ အမည်ဖြစ်သည်။ သို့သော် အကျိုးရုပ်နာမ်တရားတို့၏ ဘာဟူသောနာမည်ကို အကြောင်းစေတနာကံ၌ တင်စား၍ ဖလူပစာရနည်းအားဖြင့် အကြောင်းကံကို ဘဝဟုခေါ်ပေသည်။ ။

၁။ ပိဘာဝိနိဒ္ဓိကာ၊ ၂၃၆၊
၂။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၇၄။

စေတနာ စေတသိက်

၁၆၅

ဘဝကား ကမ္မဘဝ၊ ဥပပတ္တိဘဝဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။ လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ်စေတနာ ၂၉-ပါးကို ကမ္မဘဝခေါ်၍ ထိုစေတနာ ကမ္မဘဝကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော လောကီဝိပါက် နာမက္ခန္ဓာ ကမ္မဇရုပ်များကို ဥပပတ္တိဘဝဟု ခေါ်ပါသည်။ ဤနေရာ၌ ဘဝဆိုသည်မှာ ဤဘဝနှစ်မျိုး တွင် ကမ္မဘဝပင်ဖြစ်ပါသည်။

သင်္ခါရနှင့်ဘဝအထူး။ ။ သင်္ခါရနှင့်ဘဝသည် စေတနာကိုချည်းကောက် ယူရသော်လည်း ထူးခြားကွဲပြားမှုရှိပေသည်။ မှန်၏။ ပစ္စုပ္ပန်ပဋိသန္ဓေ၏ အကြောင်းဖြစ်သော အတိတ်စေတနာသည် သင်္ခါရမည်၏။ အနာဂတ်ပဋိသန္ဓေ၏ အကြောင်းဖြစ်သော ပစ္စုပ္ပန်စေတနာသည် ဘဝမည်၏။ တနည်းအားဖြင့် စေတနာသက်သက်သည် သင်္ခါရမည်၏။ စေတနာ ထိုစေတနာနှင့်အတူ ဖြစ်သော ဝိဘင်္ဂစေတသိက်တို့သည် ဘဝမည်၏။

တနည်းအားဖြင့် ထိုထိုကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့ကို ပြုလုပ်ရာ၌ အထမမြောက်မီ ချွေအဖို့၌ဖြစ်သော ပုဗ္ဗစေတနာသည် သင်္ခါရမည်၏။ အထမြောက်သော မုဉ္ဇစေတနာသည် ဘဝမည်၏။ တနည်းသော်ကား ဇော ၇-ကြိမ်တွင် ရွှေဇော ၆-ကြိမ်နှင့် ယှဉ်သော စေတနာသည် သင်္ခါရမည်၏။ သက္ကမဇောနှင့်ယှဉ်သောစေတနာသည် ဘဝမည်၏။

ဒါန။ ။ စေတနာသည် ဖော်ပြပါနာမည်များအပြင် “ဒါန” ဟူသော နာမည်ကိုလည်း ရသေးသည်။ ဒါနဟူသော ပါဠိသည် ပေးကမ်း လှူဒါန်းကြောင်း (ဝါ) လှူဖွယ်ပစ္စည်းကို စွန့်လွှတ်ကြောင်း တရားဟု အဓိပ္ပါယ်ရသည်။ ထိုတရားကား စေတနာစေတသိက်ပင်ဖြစ်သည်။ ထိုစေတနာစေတသိက်၏လှုံ့သော်မှုပင်ကြောင့် ပေးကမ်းစွန့်ကြဲလှူဒါန်းမှုဆို သည့် ကံတရားပေါ်လာရသည်။ ထိုစေတနာပျိုးရှိမှ ဒါနမှု အထမြောက်

၁။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၇၅။
၂။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၇၅-၃။ ဋီလဝါ၊ ၂။ ၁၇၅။

၁၉၆

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

သည်ထို့ကြောင့်လျှင်ပူဇော်ဝတ္ထုပစ္စည်းတို့ကို ပေးကမ်းလှူဒါန်းသောသူ၏
သန္တာန်၌ ထိုဝတ္ထုပစ္စည်းတို့ ဖြစ်ရာကာလမှစ၍ မလှူမိရွှေအဖို့၌ဖြစ်စေ၊
လှူဒါန်းပေးကမ်းဆဲ၌ဖြစ်စေလှူဒါန်းပေးကမ်းပြီးနောက်၌ဖြစ်စေအချိန်
သုံးမျိုးလုံး၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော စေတနာသည် ဒါနခေါ် “ပုညကိရိယာ
ဝတ္ထုမည်၏”ဟု အဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်ဆိုထားခြင်းဖြစ်သည်။

စေတနာစေတသိက် အမျိုးပျိုးပြားပုံ

စေတနာ ၂ ပျိုး-၂။ ။စေတနာစေတသိက်သည် သဘောလက္ခဏာအားဖြင့်
မိမိနှင့်အတူ ဖြစ်ဖော်ဖြစ်ဖက် ဖဿစသောတရား
တို့ကို အာရုံတွေ့ထိမှုစသော ကိစ္စအသီးသီး၌ နှိုးဆော်တိုက်တွန်းမှု
သဘောတမျိုးတည်းသာ ရှိသော်လည်း အကျိုးတရားကို ဖြစ်ပေါ်လာစေ
နိုင်မှု အကျိုးတရားကို မဖြစ်ပေါ်လာနိုင်စေမှုသဘောအားဖြင့်-

(၁) သဝိပါက စေတနာ၊

(၂) အဝိပါက စေတနာ-

ဟူ၍ နှစ်မျိုးနှစ်စား ကွဲပြားပါသည်။

ထိုတွင် သဝိပါကစေတနာဆိုသည်မှာ ကောင်းကျိုး မကောင်းကျိုး
နှစ်မျိုးလုံးကို ဖြစ်ပေါ်ပေါက်လာစေနိုင်သည့် စေတနာမျိုးဖြစ်သည်။
(သ=ရှိသော+ဝိပါက=အကျိုးတရား)။ ထိုစေတနာသည် ကုသိုလ်စိတ်
၂၁-မျိုး၊ အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-မျိုးတို့နှင့်အတူ ယှဉ်တွဲ ဖြစ်ပေါ်လာ
သော စေတနာ ၃၃-မျိုး ဖြစ်သည်။ ကုသိုလ်စိတ်နှင့် အတူ
ဖြစ်ပေါ်လာသော ကုသိုလ်စေတနာ ၂၁-မျိုးသည် ကောင်းမွန်သော
ပဋိသန္ဓေကျိုး ပဝတ္တိကျိုး နှစ်မျိုးလုံးကိုထိုက်သလို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ထို
အတူ အကုသိုလ်စိတ်များနှင့်အတူ ဖြစ်ပေါ်လာသောအကုသိုလ်စေတနာ
၁၂-မျိုးသည်လည်း မကောင်းသောပဋိသန္ဓေကျိုး ပဝတ္တိကျိုးနှစ်မျိုးလုံး
ကို ထိုက်သလိုဖြစ်ပေါ်စေသည်။

အဝိပါကစေတနာကား ပဋိသန္ဓေအခါ၌လည်းကောင်း၊ ပဝတ္တိအခါ၌လည်းကောင်း အကျိုးတရား ဖြစ်ပွားစေမှုမရှိသော စေတနာမျိုးတည်း။ (အ=မရှိ+ဝိပါက=အကျိုးတရား) ထိုစေတနာသည် ဝိပါကစိတ် ၃၆-ခု ကြိယာစိတ် ၂၀-တို့ ဖြစ်သည့်အခါ အတူယှဉ်ဘုံပါလာသော စေတနာ ၅၆-မျိုး ဖြစ်သည်။

သဝိပါက စေတနာ ၂-မျိုး ။ ။ သဝိပါက စေတနာသည်လည်း အကျိုးပေး မြဲမြံအားဖြင့်-

၁။ ခုဝိပါက စေတနာ၊

၂။ အခုဝိပါက စေတနာ-ဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိပြန်သည်။

ထိုတိုင် ခုဝိပါကစေတနာဟူသည် အကျိုးပေးမြဲသော စေတနာမျိုး ဖြစ်သည် (ခုဝ=မြဲသော+ဝိပါက=အကျိုးတရား) အကျိုးပေးမြဲခြင်းဆိုသည်မှာ ထိုစေတနာ ဖြစ်ပေါ်ပြီးသည်၏ အခြားမဲ့ကာလ၌ ပဋိသန္ဓေကျိုး ပဝတ္တိကျိုးတို့ကို မုချပတ်သတ် ကေန်အကျိုးပေးခြင်း သဘောပင် ဖြစ်သည်။ ထိုစေတနာသည်လည်း-

၁။ ပဉ္စာနန္ဒရိယ စေတနာ၊

၂။ မဟဂ္ဂုတ်စေတနာ၊

၃။ မင်္ဂလစေတနာ၊

၄။ နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိစေတနာ-ဟူ၍ လေးမျိုးရှိသည်။

ထိုတိုင် ပဉ္စာနန္ဒရိယစေတနာဆိုသည်မှာ မိခင်ကိုသတ်ခြင်း (မာတု-ဃာတက) ဒင်္ဂင်ကိုသတ်ခြင်း (ပိတုဃာတက) ရဟန္တာအရှင်မြတ်ကို သတ်ခြင်း (အရဟန္တဃာတက) ဘုရားရှင်အား သွေးစိမ်းတည်အောင်

၁။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၉၃။ အနုဂ္ဂိ၊ ၁။ ၁၀၀။

ပြုလုပ်ခြင်း (လောဟိတုပ္ပါဒက) သံဃာအချင်းချင်း သင်းခွဲခြင်း (သံဃ
ဘေဒက) ငါးမျိုးတွင် တမျိုးမျိုးကို ပြုလုပ်အားထုတ်ရာ၌ ပါဝင်သော
အကုသိုလ်စေတနာမျိုး ဖြစ်သည်။

မဟဂ္ဂုတ်စေတနာဆိုသည်မှာ ရူပကုသိုလ်ဈာန် ၅-ပါး၊ အရူပကုသိုလ်
ဈာန် ၄-ပါး၊ ပေါင်း မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ဈာန် ၉-ပါးနှင့်အတူ ယှဉ်တွဲဖြစ်
ပေါ်သော မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်စေတနာ ၉ ပါးဖြစ်သည်။ ရူပစိတ် အရူပ-
စိတ်များကို မြင့်မြတ်သောစိတ်များ ဖြစ်သောကြောင့် ပါဠိလို မဟဂ္ဂတ
ခေါ်၍ မြန်မာလို မဟဂ္ဂုတ်ဟု ပြန်ဆိုကြသည်။ (မဟာ=မြင့်မြတ်ခြင်း
သို့+ဂတ=ရောက်သောစိတ်=မဟဂ္ဂတ=မြင့်မြတ်ခြင်းသို့ ရောက်သော
မဟဂ္ဂုတ်စိတ်-)

မဂ်စေတနာဆိုသည်မှာ သောတာပတ္တိပင်စိတ်၊ သကဒါဂါမိပင်စိတ်၊
အနာဂါမိပင်စိတ်၊ အရဟတ္တမဂ်စိတ်တို့နှင့် အတူယှဉ်တွဲဖြစ်ပေါ်လာသည့်
စေတနာမျိုးဖြစ်သည်။

နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိစေတနာကား ဘုရားပေါင်းပျားစွာ ချေချွတ်ကုစား၍
မရအောင် အယူမှားကို ခိုင်ပြဲစွာကုသော ဒိဋ္ဌိနှင့်အတူဖြစ်သည့် စေတနာ
မျိုးဖြစ်သည်။ သက္ကာယဒိဋ္ဌိစသော အယူမှားသည် ဒိဋ္ဌိများအနက်
နတ္ထိကဒိဋ္ဌိ၊ အဘတုကဒိဋ္ဌိ၊ အကိရိယဒိဋ္ဌိဟူသော ဒိဋ္ဌိကြီးသုံးမျိုးသာ
ကပ္ပပထမြောက်၍ အပါယ်ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးနိုင်သည်။

အဇိတတိက္ကံဆရာကြီးတို့ကဲ့သို့ ပေးကမ်းသူ၊ ခါန်းခြင်းသည် အကျိုးမရှိ
စသည်ဖြင့် အကျိုးတကားကိုပယ်သော အယူသည် နတ္ထိကဒိဋ္ဌိဖြစ်သည်။
မက္ခလိဂေါသာလတိတ္ထိ ဆရာကြီး ယူသလို အကြောင်းလည်း မရှိ၊
အကျိုးလည်းမရှိဟု ကြောင်းကျိုး နှစ်မျိုးလုံးကို ပယ်သောအယူသည်
အဟေတုကဒိဋ္ဌိဖြစ်သည်။ ပုရာဏကဿပတိတ္ထိဆရာကြီး၏ အယူကဲ့သို့
ကောင်းမှု မကောင်းမှုကို ပြုသော်လည်း ပြုသည်မဟုတ်။ ပြုရာပင်ရက်ဟု
အကြောင်းကံကို တားမြစ်သောအယူသည် အကိရိယဒိဋ္ဌိဖြစ်သည်။ ထို
ဆရာကြီးတို့၏ ယူဆပုံသည် မှားသောအယူ ဖြစ်သောကြောင့် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ

မည်၏။ ထိုအယူ၌ ဘုရားရှင်ချွတ်မရလောက်အောင် ခိုင်မြဲသောကြောင့် နိယတခေါ်၏။ ထိုခိုင်မြဲသောအယူများ (နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ) နှင့် အတူဖြစ်သော စေတနာကို နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ စေတနာဟုခေါ်သည်။

ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ကုသိုလ်စေတနာ အကုသိုလ်စေတနာ ၄-မျိုးမှ တပါးသော ကုသိုလ်စေတနာ အကုသိုလ်စေတနာတို့ကား အကျိုးပေး မမြဲသောကြောင့် အရဝိပါက စေတနာများ ဖြစ်ပါသည်။

စေတနာ ၃-မျိုး ။ ။ စေတနာကို—

- ၁။ ကာယသဇ္ဇေတနာ၊
- ၂။ ဝစီသဇ္ဇေတနာ၊
- ၃။ မနောသဇ္ဇေတနာ။

ဟု ကျမ်းဂန်များ၌ သုံးမျိုးခွဲခြားပြထားသေးသည်။

ထိုတိုင် ကာယသဇ္ဇေတနာသို့သက်သာ ကာယဒွါရ (ကိုယ်) ၌ ဖြစ်သော စေတနာ (ဝါ) ကာယဝိညာတ်ကို ဖြစ်စေသော စေတနာဖြစ်သည်။ ထိုစေတနာသည်လည်း အကုသိုလ် ကာယသဇ္ဇေတနာ၊ ကုသိုလ်ကာယသဇ္ဇေတနာဟု နှစ်မျိုးပြားသည်။

သူ့အသက်သတ်မှု သူ့ဥစ္စာခိုးယူမှု သူ့သားပယား ကျူးလွန်မှုတို့ကို ဖြစ်စေတတ်သော စေတနာသည် အကုသိုလ်ကာယသဇ္ဇေတနာမည်၏။ ထိုသုံးပါးမှ ဒရှောင်ကြဉ်မှုကို ဖြစ်စေတတ်သော စေတနာသည် ကုသိုလ်ကာယသဇ္ဇေတနာမည်၏။

ဝစီသဇ္ဇေတနာမှာလည်း ဝစီဒွါရ(နှုတ်)၌ဖြစ်ပေါ်သောစေတနာ(ဝါ) ဝစီဝိညာတ်ကိုဖြစ်ပေါ်စေသော စေတနာပင်တည်း။ ထိုဝစီသဇ္ဇေတနာသည်လည်း အကုသိုလ်ဝစီသဇ္ဇေတနာ၊ ကုသိုလ်ဝစီသဇ္ဇေတနာဟု နှစ်မျိုးပြားသည်။

လိမ်လည်ပြောဆိုမှု၊ ချောပြစ်ကုန်းတိုက်မှု၊ ကြမ်းတမ်းစွာဆဲရေးတိုင်း ထွာမှု၊ အကျိုးမရှိသောစကားပြောဆိုမှုတို့ကို ဖြစ်စေတတ်သောစေတနာသည် အကုသိုလ်ဝစီသဉ္ဇေတနာမည်၏။ ထိုလေးပါးမှ ရှောင်ကြဉ်မှုကိုဖြစ်စေတတ်သော စေတနာသည် ကုသိုလ်ဝစီသဉ္ဇေတနာမည်၏။

မနောသဉ္ဇေတနာဆိုသည်မှာ မနောဒွါရ၌ဖြစ်ပေါ်လာသောစေတနာ ဖြစ်သည်။ ထိုစေတနာသည်လည်း အကုသိုလ်မနောသဉ္ဇေတနာ၊ ကုသိုလ်မနောသဉ္ဇေတနာဟု နှစ်မျိုးရှိသည်။ ထိုတွင် သူတပါးစည်းစိမ်ဥစ္စာကို မိမိစည်းစိမ်ဥစ္စာဖြစ်စေလိုမှု (အဘိဇ္ဈာ)၊ သူတပါးကို ပျက်စီးစေလိုမှု (ဗျာပါဒ)၊ မှားယွင်းသော အယူဝါဒကို လက်ခံယုံကြည်မှု (မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ) တို့ကို ဖြစ်စေတတ်သောစေတနာသည် အကုသိုလ်မနော သဉ္ဇေတနာ မည်၏။ သူတပါးစည်းစိမ်ဥစ္စာကို မိမိဥစ္စာမဖြစ်စေလိုခြင်း (အနဘိဇ္ဈာ)၊ သူတပါးကို မပျက်စီးစေလိုခြင်း (အဗျာပါဒ)၊ မှန်ကန်သော အယူဝါဒကို လက်ခံယုံကြည်ခြင်း (သမ္မာဒိဋ္ဌိ)တို့ကို ဖြစ်စေတတ်သော စေတနာသည် ကုသိုလ်မနောသဉ္ဇေတနာမည်၏။

ဤစေတနာသုံးမျိုးကိုပင် ကံသုံးမျိုးဟု ခေါ်ပါသည်။ ကာယသဉ္ဇေတနာသည် ကာယကံ၊ ဝစီသဉ္ဇေတနာသည် ဝစီကံ၊ မနောသဉ္ဇေတနာသည် မနောကံဖြစ်ပါသည်။

တနည်းအားဖြင့် စေတနာသည် ပေးကမ်းလှူဒါန်းခြင်း၊ ဒါနအရာ၌-

၁။ ပုဗ္ဗ စေတနာ၊

၂။ ဗုဒ္ဓ စေတနာ၊

၃။ အပရဏေတနာ-

ဟူ၍ စေတနာသုံးမျိုးရှိသည်။

ထိုတွင် လှူဒါန်းပေးကမ်းမည်ဟု ကြံစည်သည်မှစ၍ (ဝါ) လှူဖွယ် ဝတ္ထုမရှိသေးလျှင် လှူဖွယ်ဝတ္ထုကို ရှာဖွေစုဆောင်းသည်မှစ၍ 'လှူပါ၏'ဟု မဆိုမီ၊ မစွန့်လွှတ် မဆက်ကပ်မီ ရှေ့အဖို့၌ ဒါနနှင့်ဆက်သွယ်၍

ဒွါရသုံးပါးလုံး၌ ဖြစ်ဖြစ်သမျှကုသိုလ်စေတနာများကို ပုဗ္ဗစေတနာဟုခေါ်သည်။ မဆက်ကပ် မလှူဒါန်းမီ ရွှေအဖို့၌ဖြစ်သော ငါးပါးစွဲနှင့် မဆက်သွယ်ပဲ အခြားကိစ္စအတွက်ဖြစ်သော စေတနာများကို ပုဗ္ဗစေတနာဟု မခေါ်ရချေ။ (ပုဗ္ဗ=မလှူမီ ရွှေအဖို့၌ဖြစ်သော+စေတနာ=စေတနာ)။

မုဉ္ဇူစေတနာ ဆိုသည်မှာ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်၏လက်သို့ အလှူဝတ္ထုကို ဒေမိ=လှူဒါန်းပါ၏ဟု လျှောက်ဆဲ ဆက်ကပ်ပေးကမ်းဆဲ စွန့်လွှတ်လှူဒါန်းဆဲအခိုက်မှာဖြစ်သော စေတနာမျိုးဖြစ်သည်။ အလှူဒါန ပြီးဆုံးသည့်အခိုက်၌ဖြစ်သော စေတနာဖြစ်၍ ထိုစေတနာကို သန္နိဋ္ဌာနစေတနာဟုလည်း ခေါ်ပါသည်။ (ပုဉ္ဇူ=လှူဆဲကာလ၌ ဖြစ်သော+စေတနာ=စေတနာ)။

အပရစေတနာကား-လှူဒါန်းပေးကမ်း စွန့်ကြဲပြီးသည့်နောက် ထိုဒါနကို အလက်ထပ် မပြတ်ဆင်ခြင်အောက်မေ့မှု၊ ဝမ်းသာအားရဖြစ်မှု များ၌ ပါဝင်သော ကုသိုလ်စေတနာမျိုးဖြစ်ပေသည်။

ထိုစေတနာသုံးတန် ထက်သန်ညီညွတ်နေခြင်းကို အလှူဒါနပြည့်စုံခြင်း (ယညသမ္ပဒါ)ဟု ခေါ်သည်။ ယင်းစေတနာသုံးတန်၏ ပြည့်စုံခြင်း (ယညသမ္ပဒါ)သည် မျက်မှောက်ဘဝ၌ပင် လက်ငင်း အကျိုးပေးနိုင်သော တရားသဖြင့်ရရှိသော လှူဖွယ်ဝတ္ထုပစ္စည်း၏ ပြည့်စုံခြင်း (ပစ္စယသမ္ပဒါ)စသည့် သမ္ပဒါလေးပါးတို့တွင် တပါးအပါအဝင်ဖြစ်သည်။

စေတနာသုံးတန်နှင့် ပဋိသန္ဓေကျိုး

ထိုစေတနာသုံးပါးတွင် ပုဗ္ဗစေတနာ၊ အပရစေတနာတို့သည် မုဉ္ဇူစေတနာထက်သန် မွန်မြတ်ခြင်း၏ အကြောင်းသာဖြစ်သောကြောင့် မုဉ္ဇူစေတနာသည်သာ ပဋိသန္ဓေကျိုးကိုပေးသည်။ ပုဗ္ဗစေတနာ အပရစေတနာတို့သည်ကား ပဋိသန္ဓေအကျိုးကို မပေးနိုင်။ ပဝတ္တိအကျိုးကိုသာ

ပေးစွမ်းနိုင်၏။ ထိုကြောင့် ဥပရိပဏ္ဏာသ အဋ္ဌကထာ၊ စူဠကမ္မဝိဘင်္ဂ သုတ်အပွင့်၌ “ဆုံးဖြတ်သော သဒ္ဓိဋ္ဌာနတော်နာမ် အစွမ်းကြောင့်လည်း နတ်ပြည်တို့၌ဖြစ်ရ၏။ ပုဗ္ဗစေတနာ အပရစေတနာတို့ကြောင့် ဆိုအပ်ပြီး သောနည်းဖြင့်အသက်ရှည်ခြင်းဖြစ်ပေသည်” ဟူသောအဆိုကို ကိုးကား၍ ကေတုမာလာဘိဇေစသော ရာဇဂုရုဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရ စလင်းဆရာတော် ဘုရားကြီး ဆုံးဖြတ်တော်မူပေသည်။

ကျေးဇူးရှင် လယ်တီဆရာတော်ဘုရားကြီးကမူ စေတနာသုံးပါးတွင် မည်သည့်စေတနာမဆို အားကောင်းလျှင် ပဋိသန္ဓေကျိုးကိုပေးနိုင်သည်ဟု ပရမတ္ထဒီပနီအမည်ရှိသော သင်္ဂဟမဟာဋီကာ၌ ဖွင့်ဆိုထားပေသည်။

စေတနာသုံးတန်ပြည့်ဝသော သုပနပန်းသည်။

ဗိမ္ဗိသာရပင်းအား နေ့စဉ် ပန်းဆက်သ ရသော သုမနပန်းသည် ယောက်ျားသည် တနေ့တွင် မင်းကြီးအား ပန်းဆက်သရန်လာရာ ရောင် ခြည့်ကော်မြောက်သွယ်ဖြင့် တင့်တယ်စွာဆွမ်းခံဝင်တော်မူလာသည့်ဘုရား ရှင်အား ဖူးမြင်ရသည့်အခါ အလွန်ကြည်ညိုသဖြင့် မင်းအားဆက်သရန် ယူဆောင်လာသည့် ပန်းနှစ်ဆုပ်ကို ပေးလှူလိုက်လေသည်။ ပေးလှူပြီး နောက် စိတ်သဲတွင်ကြည်နှူးဝမ်းမြောက်နေပေသည်။ ထိုစေတနာ သုံးတန် ထက်သန် ပြည့်ဝသော ပန်းဒါနကြောင့် ထိုနေ့မှာပင် ဆင်ရှစ်စီး၊ မြင်းရှစ်စီး၊ ကျွန်ငယ်ကျားရှစ်ယောက်၊ ကျွန်မိန်းမရှစ်ယောက်၊ ကောင်း မြတ်သောအသင်း တန်ဆာရှစ်မျိုး၊ အသပြာရှစ်ထောင်၊ မင်းမျိုးမှပေး ဖွားသည့် အမျိုးသမီးရှစ်ယောက်၊ ရွာကြီးရှစ်ရွာ ဟူသော ရှစ်မျိုးရှစ်လိ သောဆု သဗ္ဗဋ္ဌကဒါန ကိုရရှိသည်။ ထိုဘဝမှစတင်ပြီး နောက် ကမ္ဘာတ သိန်းပတ်လုံး ဒုဂ္ဂတိဘဝသို့ပလားရပဲလူ နတ်စည်း စိမ်းတို့ကို ခံစားပြီးလျှင် နောက်ဆုံးဘဝ၌ သုမနမည်သော ပစ္စေကဒုဒါအဖြစ်ဖြင့် ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံ ရပေသည်။

ပုဗ္ဗစေတနာ၏အကျိုး^၁

စေတနာသုံးတန်ပြည့်စုံသည်ကို မဆိုထားဘိ မီမိ၏ ပစ္စည်း ဥစ္စာကို မပေးလှူမီ ပုဗ္ဗစေတနာဖြစ်ရုံမျှဖြင့်ပင် ကြီးမြတ်သောအကျိုးကို ရရှိနိုင်သည်။ ဇုဇုဂြိုဟ်ပြည်၌ အမျိုးသမီးတစ်ယောက်သည် ဝါဝင်းသော သူပုတ်ခါးပန်းသေးပွင့်ကို စေတီတော်အားတင်လှူရန် အိမ်မှထွက်ခဲ့သည်။ စေတီတော်သို့မေးရာကမိလမ်းခရီးအကြား၌ နွားမကြီးဝေ့သဖြင့် ထိုအမျိုးသမီးမှာ စုတေ့ရှာသည်။ ထိုအမျိုးသမီးကလေးမှာ စေတီတော်အား ပန်းလှူမှုအထမမြောက်သော်လည်း တင်လှူလိုသော ပုဗ္ဗစေတနာကြောင့် တာဝတိံသာ နတ်ပြည်၌ သိကြားမင်း၏ အခြံအရံနတ်သမီးဖြစ်ရသည်။ ထိုနတ်သမီးသည် သိကြားမင်း၏ရံရှေ့တော်နတ်သမီး အပေါင်းတို့တွင် ရွှေသားအဆောင် ဝင်းပါတောက်ပြောင်သော ကိုယ်ရောင်ကိုယ်ဝါတို့ဖြင့် အခြား နတ်သမီး တို့ထက်သာလွန်သော နတ်သမီး ဟဟောက်ဖြစ်ရသည်။

ပုဗ္ဗစေတနာ ချိုတဲ့ခဲသော ပဉ္စပါပီ နှင့် ပင်းကုသ

စေတနာသုံးတန်တွင် ပုဗ္ဗစေတနာချိုတဲ့မျက်နှာကပ်ပါသည့် ပထမရွယ်၌ ဆင်းရဲနွမ်းပါးခြင်း၊ ရုပ်ဆင်းအင်္ဂါလေးခြင်းစသော အကျိုးများ ဖြစ်ရတတ်သည်။ ဘုရားရှင်လက်ထက်တော်က အစေ့အယိ ဗောဇ္ဈဗ္ဗာရုံအရာ၌ ထင်ရှားကျော်ကြားသည့် ဆင်းရဲသူမကလေး ပဉ္စပါပီသည် ရှေ့တခုသောအခါ၌ ဆင်းရဲသူမကလေးဖြစ်၍ ငြေညက်ဖျားကို နယ်ပြီး အိမ်နံရံများကို လိမ်းကျံရသော အလုပ်ကိုလုပ်၏။ ဧနေတွင် ပစ္စေကဗုဒ္ဓါတပါးသည် ငိုက်လူလိမ်းကျံရန် ငြေညက်လိုသဖြင့် သပိတ်ပိုက်ကာ ထိုဆင်းရဲသူမကလေးအနီးတွင် လာရပ်လည်။ ထိုအခါ ဆင်းရဲသူမကလေးက “ဧကိုယ်တော်ကြီးဟာ ငြေညက်တောင်မှ အလှူခံတာ” ဟု ခေါ်သစိတ်ဖြင့် ပြောကြားပြီး မျက်နှာဆင်းအိုးရှိကြည့်နေသည်။ သို့သော်လည်း ပလ္လင်မရွက်

၁။ ပိတနု၊ ၆၅။ ပိတနု၊ ၅၊ ၁၀၄။

ငြိမ်သက်စွာ ရုပ်မြဲရပ်နေသည်ကို မြင်ရသည့်အခါ တဖန် ကြည်ညိုစိတ်ဖြစ်
ပေါ်လာပြီး ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ အရှင်မြတ်၏ သပိတ်ထဲသို့ မြေညက်ခဲကြီးကို
ထည့်၍ စေတနာထက်သန်စွာဖြင့် လှူဒါန်းလိုက်လေသည်။

ထိုဆင်းရဲသူမကလေးသည် ပဉ္စပါဒိဘဝ ရောက်သောအခါ မြေညက်
လှူခဲ့သောဒါန စေတနာကြောင့် ကိုယ်အတွေ့ အလွန်ကောင်းသော
အမျိုးသမီးကလေးဖြစ်ရသော်လည်း မလှူမီ ရှေ့အဖို့၌ ဒေါသစိတ်ဖြင့်
မကောင်း ပြောကြားမှု၊ ကြည့်မှု၊ ဆိုသည့် ပုဗ္ဗစေတနာချိုတဲ့
ကြောင့် လက်၊ ခြေ၊ ပါးစပ်၊ မျက်စိ၊ နှာခေါင်း အင်္ဂါငါးပါးလုံး အချိုး
အစားမကျ အရုပ်ဆိုးလှသော အမျိုးသမီးကလေး ဖြစ်ရလေသည်။

ဘုရားအလောင်းတော် ကုသမင်းသည် ကုသမင်းမဖြစ်မီဘဝတခု၌
မိမိအတွက် ဝေစုရသောမုန့်ကို မရိုးဖြစ်သူက ပစ္စေကဗုဒ္ဓါတပါးအား
ပေးလှူလိုက်ရာ အပျက်ထွက်ပြီး မုန့်ကိုပြန်၍လှူယူလိုက်သည်။ နောက်မှ
ထိုမုန့်ကို ပစ္စေကဗုဒ္ဓါအား ပြန်လှူသည်။ မုန့်ကိုလှူခဲ့သော ဒါနစေတနာ
ကြောင့် တန်ခိုးကြီးသော မင်းတပါး ဖြစ်ရသော်လည်း ပုဗ္ဗစေတနာချိုတဲ့
ပျက်ကွက်ခဲ့သောကြောင့် ရုပ်ဆိုးသူ ဖြစ်ရလေသည်။

အပရစေတနာချိုတဲ့သော အပုတ္တကသဋ္ဌေးကြီး?

အပရစေတနာ ချိုတဲ့လျှင် ကောင်းမြတ်သော အသုံးအဆောင်
ပစ္စည်းဘုဒ္ဓာဘို့ မိမိလက်ဝယ်ရှိနေလင့်ကစား ထိုပစ္စည်းဘုဒ္ဓာများကို
မသုံးစွဲလိုခြင်း မသုံးစွဲခြင်းစသော မကောင်းကျိုးများ ဖြစ်ရတတ်လေ
သည်။ ရှေးအခါက အပုတ္တကမည်သော သဋ္ဌေးသည် တဂ္ဂုသိခိအမည်ရှိ
သော ပစ္စေကဗုဒ္ဓါအား အဝမ်းလှူရန် မှာကြားသွား၏။ အရပ်တပါးမှ
ပြန်လာ၍ ဇနီးဖြစ်သူ သောင်းလှူလိုက်သည့် မွန်မြတ်သော ဘောဇဉ်ကို
မြင်ရသည့်အခါ “ဤမွန်မြတ်သော ဘောဇဉ်ကို ငါ၏ အစေအပါးကျေး

၁။ ဇာတက၊ဋ္ဌ၊၅၊၄၇၅-၄၇၆။ ၂။ ဇာတက၊ဋ္ဌ၊၅၊၃၀၆။
၃။ သံ၊၁။၉၂။ သံ၊၄။၁၁၄၇-၈။

ကျွန်များအား ကျွေးမွေးလိုက်လျှင် ကောင်းပေမည်၊ အလုပ်သမား
ကျွေးကျွန်များသည် ဤဘောဇဉ်ကို စားရသည့်အတွက် ငါ့အမုက်စွ
များကို ပြုလုပ်ကြလိမ့်မည်။ ဤရဟန်းကား မိမိနေရာသို့ပြန်ပြီး
ဤဘောဇဉ်ကိုစားကာ အိပ်နေပေလိမ့်မည်” ဟု နှလုံးမသာမယာဖြစ်ကာ
အပရစေတနာ ချီယွင်းခဲ့လေသည်။

ထိုသဋ္ဌေးသည် ပစ္စေကဗုဒ္ဓါအား ဆွမ်းလှူခဲ့သော ဒါနစေတနာ
ကြောင့် နတ်ပြည်၌ နတ်သား ၇ ကြိမ်၊ လူ့ပြည်၌ သဋ္ဌေး ၇ ကြိမ်ဖြစ်ရ
သည်။ အပရစေတနာ ချီတဲပျက်ကွက်ခဲ့သောကြောင့် စည်းစိမ်ဥစ္စာ
ရတနာ သုံးဆောင်ဖွယ်ရာ အဖြာဖြာတို့နှင့် ပြည့်စုံသည့် သဋ္ဌေးကြီးဖြစ်ရ
သော်လည်း ထိုဖွန်မြတ်သည့် ပစ္စည်းဥစ္စာ အသုံးအဆောင်တို့ကို မသုံးခဲ့
ရက်ပဲ ဆန်ကဲ့ထမင်းနှင့် ပုန်းရည်ဟင်းကိုသာ စား၍ သုံးစပ် စပ်ချုပ်
ထားသော ပိုက်ဆံလျှော်အဝတ်ကိုသာ ဝတ်ဆင်သည်။ သွားသည့်အခါ
၌လည်း သစ်ရွက်ထိုးမျှကိုသာ ဆောင်းကာ ရထားအို ရထားဟောင်း
ကလေးဖြင့် သွားရလေသည်။

ကုသိုလ်ကံအကုသိုလ်ကံနှင့် စေတနာသုံးတန်း

ဒါနပြုရာ၌ ပုဗ္ဗ၊ မုဉ္ဇ၊ အပရစေတနာသုံးမျိုး အကြိမ်များစွာ ဖြစ်ပေါ်
သကဲ့သို့ အခြားသော ပုညကြိယာဝတ္ထု၊ သုစရိုက်မှု၊ ဒုစရိုက်မှုတို့ကို
ပြုလုပ်ရာ၌လည်း ထိုစေတနာသုံးမျိုးတို့ အကြိမ်များစွာ ဖြစ်ပေါ်လေ့
ရှိပေသည်။ သို့ဖြစ်၍ ကုသိုလ်မှု အကုသိုလ်မှု တခုခုကိုပြုလုပ်ရာ၌ ပုဗ္ဗ၊ မုဉ္ဇ
အပရစေတနာ သုံးမျိုးရနိုင်သည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ ယင်းစေတနာ
သုံးမျိုးတွင် မုဉ္ဇစေတနာကို သန့်ဋ္ဌာပက ငေတနာဟုလည်း ခေါ်သည်။

တနည်းအားဖြင့် စေတနာသည် မိမိဆိုင်ရာအကျိုးတရားကို အထူး
သဖြင့် ပြုပြင်စီရင်ခြင်း “အဘိသင်္ခါရ” ကိုစွဲ၍ -

၁။ ပုညာဘိသင်္ခါရ၊

၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၁-၂။မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇၉-၁၈၀။

၂။ အပုညာဘိသင်္ခါရ၊

၃။ အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရ-

ဟု ၃-မျိုးရှိသည်။

ထိုသုံးမျိုးတွင် ကာမကုသိုလ်စိတ် ၈-ပါးနှင့်အတူဖြစ်သော ကာမကုသိုလ်စေတနာ ၈-ပါး၊ ရူပကုသိုလ်စိတ် ၅-ပါးနှင့်အတူဖြစ်သော ရူပကုသိုလ်စေတနာ ၅-ပါး၊ ပေါင်း စေတနာ ၁၃-ပါးသည် “ပုညာဘိသင်္ခါရ” မည်၏။ အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါးနှင့်အတူဖြစ်သော အကုသိုလ်စေတနာ ၁၂-ပါးသည် “အပုညာဘိသင်္ခါရ” မည်၏။ အရူပကုသိုလ်စိတ် ၄-ပါးနှင့်အတူဖြစ်သော အရူပကုသိုလ်စေတနာ ၄-ပါးသည် “အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရ” မည်၏။

ပုညာဘိသင်္ခါရ အပုညာဘိသင်္ခါရ ၂-ပါးတို့၌ ကာယသင်္ခါရဝစ်သင်္ခါရ စိတ္တသင်္ခါရ သုံးပါးစီ ရနိုင်ဖြစ်နိုင်ကြသော်လည်း အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရ ၌ကား စိတ္တသင်္ခါရတပါးသာ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

ဤဖော်ပြခဲ့ပြီးနောက် သင်္ခါရတို့သည် “အဝိဇ္ဇာပစ္စယာသင်္ခါရ” ပါဠိဘော်အရ အဝိဇ္ဇာကြောင့် ဖြစ်ပေါ်ကြသည်။ အဝိဇ္ဇာမဂ္ဂလျှင် ထိုသင်္ခါရတရားများ မဖြစ်ပွားနိုင်ချေ၊ မှန်၏။ အဝိဇ္ဇာမကင်းသေးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်သာ ပုညာဘိသင်္ခါရ အပုညာဘိသင်္ခါရ အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရတို့ကို ပြုလုပ်အားထုတ်လေ့ရှိကြသည်။ အဝိဇ္ဇာကင်းပြီးသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်များမှာမူ ထိုပုညာဘိသင်္ခါရ အပုညာဘိသင်္ခါရ အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရတို့ကို မပြုလုပ် အားမထုတ်ကြတော့ချေ။

ခွဲပြခြင်းအံ့-တကဲ့ဆင်းရဲအမှန်ဟူသော ဒုက္ခသစ္စာနှင့် ထိုဒုက္ခသစ္စာဖြစ်ပေါ်လာကြောင်းတဏှာဆိုသည့် သမုဒယသစ္စာတို့ကိုမသိမူ အဝိဇ္ဇာတရားကြောင့်သာသံသရာဝဋ်သင်းရဲကိုဆင်းရဲဟု မသိမြင်ပဲချမ်းသာဟု မှတ်ဆင်

၁။ အဘိ၊ ၂။ ၁၄၃၊ ၁၅၂။ အဘိ၊ ၅။ ၁၃၄-၁၃၆။
၂။ အဘိ၊ ၅။ ၁၃၇။
၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၆၃။ အဘိ၊ ၅။ ၁၃၈။

စေတနာ စေတသိက်

ကာဝဋ်ဆင်းရဲကို ဖြစ်စေတတ်သည့် ကုသိုလ် အကုသိုလ်သင်္ခါရတို့ကို ပြုလုပ်အားထုတ်ကြသည်။ သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲ၏ ချုပ်ငြိမ်းရာအမှန် နိဗ္ဗာန်ဟူသော နိရောဓသစ္စာနှင့် ထိုနိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း အကျင့်ကောင်းလမ်းကောင်း လမ်းမှန်ဖြစ်သော မဂ္ဂဒဗ္ဗတို့ကို မသိမ္မာအဝိဇ္ဇာကြောင့် သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲ၏ ချုပ်ငြိမ်းရာမဟုတ်သော ဗြဟ္မာ့ပြည်စသော ဘုံထူးများကို ဝဋ်ဆင်းရဲ၏ ချုပ်ငြိမ်းရာနိဗ္ဗာန်ဟု မှတ်ထင်၍လည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း အကျင့်ကောင်းမဟုတ်သော ကြက် ငှက် ဆိတ်နွား စသော သတ္တဝါများကို သတ်ဖြတ်၍ ယင်းလူဇော်မှူးမည်ကို နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း အကျင့်ကောင်း အကျင့်မှန်ဟု မှတ်ထင်၍လည်းကောင်း၊ ဝဋ်ဆင်းရဲ၏ ချုပ်ငြိမ်းရာကို တောင့်တကာ ကုသိုလ် အကုသိုလ်သင်္ခါရတို့ကို ပြုလုပ်အားထုတ်ကြသည်။

တနည်းအားဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေ့ခြင်း၊ ဆိုခြင်း၊ နာခြင်း၊ ယေခြင်းစသော ဘေးပျားခွာတို့ဖြင့် ရောပြွမ်းနေသည့် လူ့ဘဝ လူ့ ခန္ဓာ နတ်ဘဝ နတ်ခန္ဓာဟူသော သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲကို ဆင်းရဲဟု မသိမြင် ချမ်းသာဟု မှတ်ထင်ကာ လူ့ဘဝ လူ့ ခန္ဓာ၊ နတ်ဘဝ နတ်ခန္ဓာကို ရရှိရန် ကာမကုသိုလ်ဟုခေါ်သော ပညာဘိသင်္ခါရကို ပြုလုပ်အားထုတ်ကြသည်။ ဥပမာ-နတ်သမီးအလိုရှိသောသူသည် နတ်တောင်ဟုခေါ်သော ဖောင်ကမ်းပါးသို့ ခုန်ချသကဲ့သို့ဖြစ်သည်။

ကမ္မာပေါင်း ရာထောင်ချီ၍ အသက်ရှည်ကြာသော ဂ္ဂုပဗြဟ္မာဘဝ ဂ္ဂုပဗြဟ္မာ့ခန္ဓာသည် အလွန်ချမ်းသာသည်ဟု ဆိုရသော်လည်း နောက်ဆုံးတွင် ဖောက်ပြန်ပျက်စီးရခြင်း (ပိပရိဏာမ) ဒုက္ခသဘော၊ သာယာနှစ်သက်ဖွယ်-ဋီခြင်း အသာဒသဘောတို့ရှိနေကြပေသည်။ ယင်းသဘောတို့ကို မသိမြင်သောကြောင့် ဂ္ဂုပဗြဟ္မာဘဝ ဂ္ဂုပဗြဟ္မာ့ခန္ဓာကို ရရှိရန် ဂ္ဂုပကုသိုလ်ခေါ်သော ပညာဘိသင်္ခါရကို ပြုလုပ်အားထုတ်နေကြခြင်း ဖြစ်

သည်။ ဥပမာအားဖြင့် သတ္တဝါတို့သည် မီးလျှံကို တိုးနေကြသော ပိုးပန်တို့နှင့် လည်းကောင်း၊ ပျားရည်ကို စုံမက်သဖြင့် ပျားရည်လူးထားသော သန်လျက် သွားကို လျှာဖြင့် လျက်သွန်လည်းကောင်း လွန်စွာ တူလှပေသည်။

သူ့အသက်သတ်မှု သူ့ဥစ္စာခိုးယူမှုစသော ရှစ်ရိုက်မှုများသည် အပြစ် များစွာရှိသော်လည်း အပြစ်ကို မသိမြင်သောသူသည် အသက်မွေးမှု၏ ချမ်းသာကြောင်းဟု မှတ်ထင်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ လောဘ ခေါသ စသော ကိလေသာနှိပ်စက်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အကုသိုလ် ခေါ်သော အနုညာဘိသင်္ခါရကို ပြုလုပ်အားထုတ်ကြသည်။ ဥပမာ-မသိ နားမလည်သေးသော ကလေးငယ်ကလေးသည် မစင်ပျော့ကို ကိုင်ဆောင် ကစားသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ သေလိုသောသူသည် အဆိပ်သောက် သကဲ့သို့လည်းကောင်း ဖြစ်သည်။

ကမ္မာပေါင်း သောင်းနှင့်ချီ၍ အသက်ရှည်ကြသော အဂ္ဂပဗြဟ္မာ့ ဘဝ အဂ္ဂပဗြဟ္မာ့ခန္ဓာ၌ သင်္ခါရဒုက္ခသဘော ဝိပရိဏာမဒုက္ခသဘောကို မသိမြင်သောသူသည် အဂ္ဂပဗြဟ္မာ့ဘဝ အဂ္ဂပဗြဟ္မာ့ခန္ဓာသည် သေကျေ ပျက်စီးမှုမရှိ၊ မြဲစွာတည်နေ၏ဟု မှားသော အယူဖြင့် ယူဆယုံကြည်ကာ အဂ္ဂပဗြဟ္မာ့ဘဝ အဂ္ဂပဗြဟ္မာ့ခန္ဓာကို ရရှိရန် အဂ္ဂပကုသိုလ်ခေါ်သော အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရကို ပြုလုပ်အားထုတ်ကြသည်။ ဥပမာ- မျက်စိလည် လမ်းမှားသောသူသည် ဘိလူးတို့နေထိုင်ရာမြို့သို့ ဖြောင့်စွာသွားသော လမ်းခရီးကို လိုက်မှားမိသကဲ့သို့ဖြစ်သည်။ ။

ဆည်းပူးအားထုတ်ပြုလုပ်ထားသော သင်္ခါရဂိုဏ်း ဝိညာဉ်ခေါ်သော အကျိုးတရားများဖြစ်ပေါ်လာမြဲဖြစ်သည်။ ဆည်းပူးအားထုတ် ပြုလုပ် ထားသော သင်္ခါရမဂ္ဂိုဏ်း ဝိညာဉ်ခေါ်သော အကျိုးတရားများ မဖြစ် ပေါ်နိုင်။ မှန်၏။ ကာမပညာဘိသင်္ခါရကြောင့် ကာမသုဂတိ ၇-ဘုံ၌ အဟိတ်ကုသလဝိပါက် ၈-ပါး၊ မဟာဝိပါက် ၈-ပါး ပေါင်း ၁၆-ပါးသော

ဝိညာဉ်တရားများဖြစ်ပေါ်လာရသည်။ ရူပပုညာဘိသင်္ခါရကြောင့်ရူပဘုံ၌ ရူပဝိပါက် ၁၅-ပါးဟူသော ဝိညာဉ်တရားများဖြစ်ပေါ်လာရသည်။ အပုညာဘိသင်္ခါရကြောင့် အပါယ် ၄-ဘုံ၌ အကုသလဝိပါက် ၇-ပါး ဟူသော ဝိညာဉ်တရားများဖြစ်ပေါ်လာကြရသည်။ အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရကြောင့် အရူပဘုံ၌ အရူပဝိပါက် ၄-ပါးဟူသော ဝိညာဉ်တရားများ ဖြစ်ပေါ်လာကြရသည်။

ကိစ္စအားဖြင့် စေတနာ ၄-မျိုး

စေတနာမည်သော ကံဘုရားသည် မိမိဆောင်ရွက်သည့်ကိစ္စကိုလိုက်၍

၁။ ဇနကကံ = အကျိုးအဖြစ်ကိုဖြစ်စေသောကံ၊

၂။ ဥပဿန္တကကံ = အထောက်အကူပေးသောကံ၊

၃။ ဥပသိဋ္ဌကကံ = နှိပ်စက်သောကံ၊

၄။ ဥပယာတကကံ = သတ်ဖြတ်သောကံ -

ဟူ၍ ၄-မျိုးရှိသည်။

ဇနကကံ

(၁) ထိုတွင် ပဋိသန္ဓေအခါ ပဝတ္တိအခါတို့၌ ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ၊ ကမ္မဇရုပ်၊ ကမ္မပစ္စယဥတုဇရုပ်တို့ကို ဖြစ်စေတတ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ် စေတနာသည် "ဇနကကံ" မည်၏။ ချဲ့ဦးအံ့-ထိုဇနကကံသည် ပဋိသန္ဓေအခါ၌ ပဋိသန္ဓေစိတ် စေတသိက် ကမ္မဇရုပ်များကိုလည်းကောင်း၊ နတ်ပြည်၌ နတ်ဘိုးအိတ်မာန်များ၊ ငရဲပြည်၌ သင်္ဃန်းစက်စသော ကမ္မပစ္စယဥတုဇရုပ်များကိုလည်းကောင်း ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။

ပဝတ္တိအခါ၌ ဒွေပဉ္စဒိညာဉ်၊ သမ္ပန္နိစ္စိုင်း၊ သန္တိရဏ၊ တဒါရုံ မဟာဝိပါက် စသော နာမ်ဝိပါက်များကိုလည်းကောင်း၊ စိတ်ဖြစ်တိုင်း ဖြစ်တိုင်း ကမ္မဇရုပ်များကိုလည်းကောင်း ဖြစ်စေပါသည်။ အထူးအားဖြင့် အကုသိုလ်

၁။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၄၃-၄၊ ၁၅၇-၈၊ ၂။ အံ၊ ၅၊ ၂။ ၁၀၉။ မ၊ ၅၊ ၄၊ ၁၇၈။

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ(၁) ၁၄-ပ-မ-သ-၁

ဇနကကံကြောင့် တိရစ္ဆာန်ဘုံ၌ နဂါး ဂဠုန် စသည် ဖြစ်ရသော်ငြားလည်း ပဝတ္တိအခါတွင် လှပသောအဆင်းနှင့် ဘုံဗိမာန် စသည်တို့ကိုရရှိအောင် ပဝတ္တိကုသိုလ်ဇနကကံကဖြစ်စေပါသည်။ ကုသိုလ်ဇနကကံကြောင့်လူ့ဘုံ၌ နတ်ဘုံ စသည်တို့၌ဖြစ်ရသော်ငြားလည်း ပဝတ္တိအခါ ရုပ်ဆင်းအင်္ဂါလှပခြင်းမရှိအောင်၊ ဝေမာနိကပြိတ္တာတို့ကဲ့သို့ နေ၌ ချမ်းသာသူကို ခံစားရသော်လည်း ညအခါတွင် ဆင်းရဲဒုက္ခခံရအောင် ပဝတ္တိဇနကကံကဖြစ်စေပေသည်။

ထိုဇနကကံသည် ကမ္မပထမြောက်မှသာ ပဋိသန္ဓေအကျိုး ပဝတ္တိအကျိုးနှစ်မျိုးလုံးကို ပေးစွမ်းနိုင်သည်။ ကမ္မပထမမြောက်လျှင် ပဝတ္တိအကျိုးမျှကိုသာပေးသည်ဟု ပရမတ္ထဒီပနီဟောဠိကော၌ ဆို၏။ သို့ရာတွင် အင်္ဂုတ္တိုရ် ဗျူဟသာ၊ ဒုတိယအုပ်၊ နိဒါနသုတ်အပွင့်၌ကား ဇနကကံသည် ပဋိသန္ဓေကျိုးကိုသာဖြစ်စေနိုင်၍ ပဝတ္တိကျိုးကို မဖြစ်စေနိုင်ဟုဆိုသေး၏။

ဥပတ္တမ္မကကံ

ဥပတ္တမ္မကကံဆိုသည်မှာ ဇနကကံကို လည်းကောင်း၊ ဇနကကံ၏ အကျိုးကို လည်းကောင်း ကူညီ ထောက်ပံ့ပေးသော ကုသိုလ်အကုသိုလ်စေတနာများ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုစေတနာများသည်-

- (က) ဇနကကံကို အကျိုးပေးခွင့်ရအောင်လည်း ကူညီထောက်ပံ့သည်။
- (ခ) အကျိုးပေးခွင့်ရသည့် ဇနကကံကို အကျိုးပေး ထက်သန်အောင်လည်း ကူညီထောက်ပံ့သည်။
- (ဂ) ဇနကကံ၏ အကျိုးကို ကြာရှည်စွာ တည်တံ့အောင်လည်း ကူညီထောက်ပံ့သည်။

၁။ ပရမတ္ထဒီပနီဟောဠိကော၊ ၂၀၉။
 ၂။ ပရမတ္ထဒီပနီဟောဠိကော၊ ၂၀၈၊ ၉။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၁၀။

ဇနကကံကို အမျိုးမျိုးထောက်ပံ့ပုံ

ချဲ့ဦးအံ့-သေခါနီးအချိန်၌ ကုသိုလ်ဇောစောလျှင် နောက်ဘဝ၌ ကုသိုလ်ကံ အကျိုးပေးခွင့်ရ၏။ သေခါနီးအချိန်၌ အကုသိုလ်ဇော စောလျှင် နောက်ဘဝ၌ အကုသိုလ်ကံအကျိုး ပေးခွင့်ရ၏။ ဤနေရာ၌ သေခါနီးအချိန်တွင် စောသော ကုသိုလ်ဇော အကုသိုလ်ဇောတို့သည် ကိုယ်တိုင် အကျိုးမပေးပဲ ရေလှာမြောင်းပေးဆိုသလို အခြားကံများ အခွင့်သာအောင် ထောက်ပံ့သော ဥပတ္တမ္ဘကံများဖြစ်သည်။ ရိုးရိုးပဝတ္တိအခါ၌လည်း ကုသိုလ်များစွာ ပြုလုပ်နေလျှင် ထိုကုသိုလ်ဥပတ္တမ္ဘကံများက အခွင့်သာအောင် ထောက်ပံ့မှုကြောင့် ရှေးရှေး ကုသိုလ်ဇနကကံများ အကျိုးပေးခွင့်ရကြ၏။ အကုသိုလ်များစွာပြုလုပ်နေလျှင်လည်း ရှေးရှေးက အကုသိုလ်ဇနကကံများ အကျိုးပေးခွင့် ရပြန်သောသည်။

ဇနကကံတို့ အကျိုးပေးပုံ အခွင့်သာပေးသည့်အခါ အကျိုးပေး ထက် သန်အောင်လည်း ထောက်ပံ့၏။ ဘုရားအလောင်းဟော်ဘို့ ပဋိသန္ဓေ နေရာ၌ ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးမည့် ဇနကကံတပါးပါး အားရှိအောင် (ဝါ)အကျိုးပေးထက်သန်အောင် များစွာသော ပါရမီကုသိုလ်များက ဝိုင်းဝန်းထောက်ပံ့ကြ၏။ ဥပမာ-လူလောက၌ ပြစ်ချက်များစွာ ရှိဘူးသူများသည် အပြစ်တခုပေါ်ပေါက် ထင်ရှားလာသောအခါ ထိုရွက်ပြစ်ချက်များ၏ ထောက်ပံ့ချက်ကြောင့် ကြီးလေးသော အပြစ်ဒဏ်ကို ခံရ၏။ ဤသည်မှာ ဇနကကံကို ဥပတ္တမ္ဘကံက ထောက်ပံ့ပုံဖြစ်သည်။

ဇနကကံက နှိမ်ဖြစ်စေသောအကျိုးဝိပါက်အခါကို (ဝါ) ဣဋ္ဌ အနိဋ္ဌ ဖြစ်သော အကျိုးနာမ်ရုပ်တရားများကို ကြာရှည်စွာ တည်တံ့နိုင်အောင်လည်း အထောက်အကူပြု၏။ ကုသိုလ်ဇနကကံ၏ အစွမ်းကြောင့် လူ့ဘဝနတ်ဘဝကိုရရှိလေရာ ထိုလူ့နတ်အဖြစ်၌ တာရှည်စွာ တည်နိုင်အောင် ကုသိုလ်ဥပတ္တမ္ဘကံက ဘေးအန္တရာယ်ရန်အသွယ်လွယ်တို့ကို ကာကွယ်

၁။ ပရပတ္တိပနိမဟာဒိကာ၊ ၂၀၀၊ ၉။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၉။

ပေး၏။ အသက်ရှည်ရာ ရှည်ကြောင်း၊ ဆေးဝါးကောင်းများကို ရရှိအောင် သောက်ပုံ၏။ အကုသိုလ်ဇနကကံအစွမ်းကြောင့် ခွေးဘဝကိုရရှိလေရာ ထိုခွေးဘဝ၌ ခွေးပိန် ခွေးချိုအဖြစ်ဖြင့်သာရှည်အောင်အကုသိုလ်ဥပတ္တမ္မကကံက ထောက်ပံ့ပေး၏။ ဤကား ဇနကကံ၏ အကျိုးဝိပါက်အစဉ်ကိုအခွန်ရှည်စွာ တည်လေအောင် ဥပတ္တမ္မကကံက အထောက်အကူပြုပုံတည်း။

ကုသိုလ်က အကုသိုလ်ကို အကုသိုလ်က ကုသိုလ်ကို ထောက်ပံ့ပုံ

ဤနေရာ၌ ကုသိုလ်ဥပတ္တမ္မကကံက အကုသိုလ် ဇနကကံကြောင့် ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်ခန္ဓာအစဉ်ကို လည်းကောင်း၊ အကုသိုလ်ဥပတ္တမ္မကကံက ကုသိုလ်ဇနကကံကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်ခန္ဓာအစဉ်ကို လည်းကောင်း ထောက်ပံ့နိုင်ပေးသေးသည်။ ရှင်းဦးအံ့၊ နဂါး ဂဠုန်စသော သတ္တဝါတို့၏ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာအစဉ်ကို ရရှိခြင်းကား အကုသိုလ်ဇနကကံကြောင့်ဖြစ်သည်။ ထိုနဂါး ဂဠုန်စသည်တို့ ပဝတ္တိအခါ၌ တန်ခိုးအာနုဘော် ကြီးခြင်းစသော အကျိုးတရားများကို ရရှိခြင်းသည် ရှေ့အတိတ်ကပြုခဲ့ဖူးသော ကုသိုလ်ဥပတ္တမ္မကကံ၏ ကူညီထောက်ပံ့မှုပင်ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ဝိနိပါတိကအသုဏ္ဍာဘဝကို ရောက်ရခြင်းသည် ကုသိုလ်ဇနကကံကြောင့်ဖြစ်သည်။ ထိုဘဝ၌ ဆင်းရဲခံရခြင်းစသော အနိစ္စကျိုးများကို ကြာရှည်လေးမြင့် ခံစားနေရခြင်းကား ရှေးဘဝက ပြုခဲ့သော အကုသိုလ်ဥပတ္တမ္မကကံ၏ ကူညီထောက်ပံ့မှုဖြစ်သည်။

ဥပပိဋကကံ

ဥပပိဋကကံကား ဇနကကံကိုလည်းကောင်း၊ ထိုဇနကကံကြောင့်ဖြစ်သော အကျိုးခန္ဓာအစဉ်ကိုလည်းကောင်း ဆုတ်ယုတ်လျော့ပါး ညှိုးနွမ်းသိင်ငယ်သွားအောင် ပိစိးနှိပ်စက် နှောင့်ယှက် တားမြစ်တတ်သော ကုသိုလ်စေတနာ အကုသိုလ်စေတနာများတည်း။

၁။ ပရမတ္ထဒီပနိမဟာဒီကာ၊ ၂၀၈၊ ၉။
၂။ ပရမတ္ထဒီပနိမဟာဒီကာ၊ ၂၀၉။

ထိုဥပပိဋကကံသည်—

- (က) ကုသိုလ်ဇနကကံကို တားမြစ် နှိပ်စက်တတ်သော အကုသိုလ်ဥပပိဋကကံ၊
- (ခ) အကုသိုလ်ဇနကကံကို တားမြစ် နှိပ်စက်တတ်သော ကုသိုလ်ဥပပိဋကကံဟု နှစ်မျိုးရှိသည်။

ထိုတွင် အသက်အထက်ဘုံ၌ အကျိုးပေးနိုင်သော ကုသိုလ်ကံရှိသော်လည်း အကုသိုလ်ဥပပိဋကကံ၏ နှိပ်စက်မှုကြောင့် အောက်အောက်ဘုံတို့၌ အကျိုးပေးရခြင်း၊ တန်ခိုးကြီးသော ဌာနတို့၌ အကျိုးပေးနိုင်သော ကုသိုလ်ကံရှိသော်လည်း အကုသိုလ်ဥပပိဋကကံ၏ တားမြစ် နှိပ်စက်မှုကြောင့် ဘုန်းတန်ခိုးငယ်သော ဌာနတို့၌ အကျိုးပေးရခြင်း၊ မြတ်သော အမျိုး၌ အကျိုးပေးနိုင်သော ကုသိုလ်ကံရှိသော်လည်း အကုသိုလ်ဥပပိဋကကံ၏ တားမြစ်နှိပ်စက်မှုကြောင့် ယုတ်ညံ့သော အမျိုး၌ အကျိုးပေးရခြင်း၊ အသက်ရှည်၍ ဥစ္စာပစ္စည်း ကြွယ်ဝချမ်းသာသော အမျိုး၌ အကျိုးပေးနိုင်သော ကုသိုလ်ကံရှိသော်လည်း အကုသိုလ်ဥပပိဋကကံ၏ တားမြစ်နှိပ်စက်မှုကြောင့် အသက်တို၍ စည်းစိမ်ဥစ္စာ နည်းပါးသော အမျိုး၌ ပြစ်ရခြင်းစသည်တို့ကား အကုသိုလ်ဥပပိဋကကံက တပါးသော ကုသိုလ်ဇနကကံကို တားမြစ်နှိပ်စက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အကုသိုလ်ဥပပိဋကကံက တပါးသော ကုသိုလ်ကံကို တားမြစ်ရာ၌ သုနက္ခတ္တဝတ္ထုဖြင့် ထင်ရှားသိသာပေသည်။ ။

ဇရဲကြီးရှစ်ထပ်၌ အကျိုးပေးနိုင်သော အကုသိုလ်ကံ ရှိသော်လည်း နောက်နောက်ကပိုခဲ့သော အားကြီးသော ကုသိုလ်ဥပပိဋကကံ၏ တားမြစ် နှိပ်စက်မှုကြောင့် ဥသဒဇရဲတို့၌လည်းကောင်း၊ တိရစ္ဆာန်ဘုံ၊ ဗြိတ္တာဘုံ၊ အသုရကာယ်ဘုံတို့၌လည်းကောင်း အကျိုးပေးရခြင်း၊ ခိုးယူတို့ဟု သတ်ပြတ်ရသည့် အကုသိုလ်ကံကို အနုဂါးအက်ပတ်လုံး လွန်ကျူးခဲ့

၁။ အံ၊ ငှ၊ ၂။ ၁၀၃။ ပရမတ္ထဒီပနီ၊ ၃။ ၂၆၄။

သော်လည်း လက်ယာဘော်ရုံ အရှင်သာရိပုတ္တရာအား နို့ဆွမ်းလှူဒါန်း ရသည့် ကုသိုလ်ဥပပိဋကကံ၏ တားမြစ်နှိပ်စက်မှုကြောင့် ဝါတကာဥ္ဇက မည်သော ခိုးသူသဟယောကျ်ား၏ တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌ ဖြစ်ရခြင်း စသည်တို့သည် ကုသိုလ်ဥပပိဋကကံက တပါးသော အကုသိုလ်ကံကို တားမြစ်နှိပ်စက်ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

ကံတပါးကြောင့်ဖြစ်သော ခန္ဓာအစဉ်ကို တားမြစ်ရာ၌ ကုသိုလ်ဇနက ကံကြောင့် လူ့ခန္ဓာကိုယ်ကို ရရှိပြီးသော်လည်း ပဝတ္တိအခါ၌ အကုသိုလ် ဥပပိဋကကံ၏ နှိပ်စက်မှုကြောင့် အနာရောဂါထူပြောခြင်း၊ စည်းစိမ်ဥစ္စာ ပျက်စီးခြင်း၊ ဖုလ္လုးဌာနန္တရ လျှောကျခြင်းစသည်တို့သည် ကံတပါး ကြောင့်ဖြစ်သော ခန္ဓာအစဉ်ကို အကုသိုလ်ဥပပိဋကကံက တားမြစ်နှိပ်စက် ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

နှိပ်စက်ပုံ (၃)မျိုး။ ။ ထို့ပြင် ဥပပိဋကကံသည် ကုသိုလ်ဇနကကံ၊ အကုသိုလ် ဇနကကံတို့ကို နှိပ်စက်ရာတွင်—

- (၁) ဇနကကံများ လုံးဝအကျိုးပေးခွင့်မရအောင်လည်းကောင်း၊
- (၂) အကျိုးပေးခွင့် ရနေသည့်အခါ၌ပင် အကျိုးပေးမထက်သန် အောင်လည်းကောင်း၊
- (၃) ပေါက်ရောက်ပြီးသော သစ်ပင်ချုံနွယ်များကို ဓား တုတ်စသည် တို့ဖြင့် နှိပ်စက်သည့်အခါ ကြာရှည်စွာ မညှော်နိုင်သကဲ့သို့ ကံတပါးတို့ပေးထားအပ်သော အကျိုးဝိပါက်အစဉ်ကို မစည် ပင်အောင် ကြာရှည်စွာမတည်အောင်လည်းကောင်း—
နည်းသုံးမျိုးဖြင့် နှိပ်စက်လေ့ရှိပေသည်။

၁။ ပရမတ္ထဒီပနိပဟာဒီကာ၊ ၂၁၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၉။
၂။ ပရမတ္ထဒီပနိပဟာဒီကာ၊ ၂၁၀။

စေတနာ စေတသိက်

ထိုတွင် အကျိုးပေးခွင့်မရအောင် နှိပ်စက်ရာ၌-ကျမ်းပြုဆရာများ သည် ကျမ်းမပြုမီ ရှေးဦးစွာ “နမောတဿ” စသည်ဖြင့် ရတနာသုံးပါးတို့ကို ရှိခိုးပူဇော်လေ့ရှိကြသည်။ ထိုရှိခိုးပူဇော်ရာ၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော ကုသိုလ်စေတနာကို ပဏာမကုသိုလ်စေတနာဟုခေါ်သည်။ ထိုပဏာမကုသိုလ်စေတနာသည် ကျမ်းပြုခြင်းကိစ္စ၌ ကျမ်းမပြီးအောင် အန္တရာယ်ပြုနိုင်သော အကုသိုလ်များကို အကျိုးပေးခွင့် မရအောင် ကာကွယ်နှောင့်ယှက် နှိပ်စက်၏။ ယခုကာလ၌ ဆရာသမား၊ မိဘအိုးဘွား၊ သက်ကြီး ဝါကြီးများကို ပြစ်မှားမှု၊ သူ့တော်သူမြတ်တို့အား ပြစ်မှားမှု အကုသိုလ်ကံသည် ရှေးရှေးကုသိုလ်ကံများ အကျိုးပေးခွင့်မရအောင် တားမြစ်နှိပ်စက်၏။

အကျိုးပေး မထက်သန်အောင် နှိပ်စက်ခြင်းကား ပင်ကိုက မျက်စိနား နှာ အင်္ဂါစုံသော လူ့ဘဝကိုပေးနိုင်သည့် ဇနကကုသိုလ်ကံရှိသော်လည်း အကုသိုလ်ကံနှောင့်ယှက်မှုကြောင့် စက္ခု၊ ဗဟု၊ ဝေပပါပဲ ဇဗ္ဗန္တအကျိုးကိုသာ ပေးရခြင်း၊ အဘာဟထတ်မင်း၏ ခမည်းတော် ဗိဇ္ဇိကာရမင်းကြီးကို သက်မှ ပိတုဗာဟဟ အကုသိုလ်ကံကြီးသည် အဝိစိတိဝိဒအောင် အကျိုးပေးရန်ရှိသော်လည်း ဘုရားရှင်နှင့် သာဓကနာမကံကို ကြည်ညိုသော ကုသိုလ်ကံများက နှောင့်ယှက်နှိပ်စက်မှုကြောင့် အဝိစိတိဝိဒကြီး၏ အခြံအရံဖြစ်သော ဥဿဒရေဇယ်၌သာ အကျိုးပေးခြင်းမျိုးကည်း။

အကျိုးပေးကြာရှည်စွာ မတည်အောင်နှိပ်စက်ခြင်းမှာ--ကုသိုလ်ဇနကကံစွမ်းကြောင့် လူ့ခန္ဓာကိယ်ကို ရပြီးဖြစ်သော်လည်း ပဝတ္တိအခါဝပ် အကုသိုလ်ကံ၏ နှိပ်စက်မှုကြောင့် ရောဂါဟူသောခြင်း၊ သွေပျိုးဂုဏ်သိန်စည်းစိမ်ထူးများ ပျက်ပြားလျက် စိတ်စက်မကြည်သာခြင်း စသည်တို့သည် ကုသိုလ်ကံ၏အကျိုးကို အကုသိုလ်ကံက နှိပ်စက်ခြင်းပင်တည်း။ အကုသိုလ်ကံ၏ အကျိုးဝိပါက်အရာကို ကုသိုလ်ကံကနှိပ်စက်မှုမှာ ကျမ်းဂန်များ၌ အထင်အရွား မလာချေ။ အကုသိုလ်ကံကြောင့် ခွေး နဂါး ဂဠုန် စသည်ဖြစ်ရသော ခန္ဓာအစဉ်ဝပ် အကုသိုလ်ကံ အလိုကျအောင်

ဆင်းရဲသမျှ မဆင်းရဲရပ် အစားအသောက်စသည်ကို ရရှိအောင် စိမ့်တတ်
သော ကုသိုလ်ကံသည် အကုသိုလ်ကံ၏အကျိုးဝိပါက်အစဉ်ကို နှိပ်စက်ရာ
ရောက်သည်ဟု ပြောကုန်ပြန်ကြပေသည်။ ထို့ပြင် အကုသိုလ်ကြောင့်
ဖြစ်သော အကျိုးဝိပါက်အစဉ်ကို အကုသိုလ်ကံပင် ထပ်မံနှိပ်စက်သော
အရာလည်းရှိသေးသည်။ ဥပမာ-အကုသိုလ်ဇနကံကြောင့် ဖြစ်လာရ
သော ခွေးခန္ဓာဝယ် အစာဝတ်၍ ခွေးပိန်ခွေးနာဖြစ်အောင် အကုသိုလ်
ကံက နှိပ်စက်ပုံမျိုးကဲ့သို့ပင်ဖြစ်သည်။

ဥပဿာတကကံ

ဥပဿာတကကံဆိုသည်မှာ- ကံတပါးကိုလည်းကောင်း၊ ကံတပါး
ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် အကျိုးခန္ဓာအစဉ်ကိုလည်းကောင်း သတ်ဖြတ်
တတ်သော ကုသိုလ်စေတနာ အကုသိုလ်စေတနာများဖြစ်သည်။ ထိုကံ
ကိုပင် ကံတပါးကိုကပ်၍ ဖြတ်တတ်သောကြောင့် -“ဥပဗ္ဗေဒကံ” ကံဟု
လည်း ခေါ်ပါသည်။

ထိုဥပဿာတကကံသည်-

၁။ ဟပါးသောကုသိုလ်ကံကို သတ်ဖြတ်တတ်သော အကုသိုလ်
ဥပဿာတကကံ၊

၂။ တပါးသော အကုသိုလ်ကံကို သတ်ဖြတ်တတ်သော ကုသိုလ်
ဥပဿာတကကံ။

ဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိပေသည်။

ထိုနှစ်မျိုးတွင် အဇာတသတ်မင်း၏ တဘဝလုံး ဘုရားသခင်အား
ဆည်းကပ်ခြင်းစသော ကုသိုလ်ကံများကို ပခင်ကြီးဗိမ္ဗိသာရာသုရင်အား
သတ်ခြင်းဟူသော ဥပဿာတကကံက တားမြစ်သတ်ဖြတ်သည်။ ထို့ပြင်
သေခါနီးအချိန်၌ ကုသိုလ်ကံ၏အစွမ်းကြောင့် သုဂတိနိမိတ်ကင်လာစဉ်
တဖန် အကုသိုလ် ဥပဿာတကကံက ထင်လာသော သုဂတိနိမိတ်ကိုတား

မြစ်သတ်ဖြတ်သည်။ ထိုသို့တားမြစ်သတ်ဖြတ်ချက်ကြောင့် ဒုဂ္ဂတိနိမိတ် ထင်လာ၍ အပါယ်ဘုံ၌ ဖြစ်စေသည်။ ဤသည်မှာ အကုသိုလ် ဥပဿာတကကံက ကုသိုလ်ကံကို သတ်ဖြတ်ပုံဖြစ်ပါသည်။

အင်္ဂုလိမာလမထေရ်အကြောင်း စာဖတ်ပရိသတ်များ သိပြီးဖြစ်ပါလည်း။ အင်္ဂုလိမာလ ခိုးဘူးကြီးအတွင်း ကျူးလွန်ခဲ့သည့် အကုသိုလ်ကံများကား မလွန်ပျားလှသည်။ သို့သော် အနုပာတ္တမဂ်ကို ရသည်နှင့် တပြိုင်နက် မဂ်စေတနာဟူသော ကုသိုလ်ဥပဿာတကကံက ထိုအကုသိုလ်အားလုံးကို ချေမှုန်းသတ်ဖြတ်ပစ်လိုက်ပေသည်။ သို့ပြင် သေခါနီးကာလ၌လည်း အကုသိုလ်ကံ၏အစွမ်းကြောင့် ဒုဂ္ဂတိနိမိတ်ထင်လာစဉ် တဖန် ကုသိုလ်ဥပဿာတကကံက ဝင်လာသော ဒုဂ္ဂတိနိမိတ်ကို တားမြစ်သတ်ဖြတ်သည်။ ထိုသို့ တားမြစ်သတ်ဖြတ်ချက်ကြောင့် သာဝါနိမိတ်ထင်လာ၍ နတ်ပြည်၌ နေစေသည်။

ထင်ရှားစေဦးမှာ သောဏဂီရိသေဝါ ဘောင်ပေါ်ကျောင်း၌ သီတင်းသုံးနေသော ဗုဒ္ဓန္တာ အရင်ကလ အမထေရ်၏ ခမည်းတော်ကြီးသည် သန်သန်မာမာ ချီစဉ်ကမာရ်အလုပ်ဖြင့် နှစ်ပေါင်းများစွာ အသက်မွေးခဲ့၏။ အိုမင်းပေမိန်းမိလာလည့်အခါမှ သားတော်ထံတွင် ပုဟန်းကြီးပြုနေသည်။ မကျန်းမာ၍ သေခါနီးအချိန်ပျောက်သည့်အခါ မုဒိုးလုပ်ခဲ့ နှင့်အကုသိုလ်ကံကြောင့် ဗဟင်ခြေ ချွေးကြိုးများ မိမိကိုကိုက်စေကာ မည့်ဟန်ဖြင့် ဂတိနိမိတ်များထင်လာ၍ “အောက်ပါဟဲ့ သားဇွဲ” ဟု အင်္ဂါကာဆက်ကာအော်ဟစ်ရုံသတည်း တို့အခါ ရှေးကလေးက “ကလေးဦးညွှင်းကြီး” ဟု မေးသည့်အခါ “ခွေးကြီးတွေ၊ ခွေးကြီးတွေ” ဟု ပြန်ပြောရာ ငရဲဂတိနိမိတ် ထင်နေကြောင်း ဗုဒ္ဓန္တာအမတ်မြတ်သိသားလေသည်။ သို့ နောက် “ငါလိုသားရှိပါလျက် ငရဲဘာဖြစ်ဖို့ ချစ်လဲ” ဟု သာသနာစိတ်ပေး၍ သားမထေရ်များကို နန်းစုခိုင်မြို့ အရာမရှိပိုင်စေဘဲမှာ ဂန်းစုပူ အခမ်းစေကာ ဦးပဉ္စင်းကြီးကို ခြောက်စောင်းနှင့်အားကုသု၍ ရုပ်ပွားတော်ရေ၌ ချထားသည်။

သားဖြစ်သူရဟန္တာမထေရ်က “ဦးပဉ္စင်းကြီးအတွက်ပန်းပူဇော်ထားသည့်၊ ကြည်ညိုပါ” ဟု တိုက်တွန်းသဖြင့် ကြည်ညိုဝမ်းမြောက်သည့်ခဏ၌ခွေးကြီး နိုမိတ်များ မသင်တော့ပဲ နတ်သမီး နိုမိတ်များ ပြောင်းလဲထင်လာရာ “ဟဲ့ သားရဲ့ ဖယ်ပေးပါ၊ ဖယ်ပေးပါ၊ သားရဲ့ မိထွေးများလာနေတယ်” ဟု ယောင်ယမ်းပြောဆိုနေစဉ် စုတိစိတ်ကျ၍ နတ်ပြည်သို့ရောက်ရလေသည်။

ဤသို့ ကုသိုလ်ဥပဿာတကကံက ထင်လာသော ဒုဂ္ဂဘိနိုမိတ်ကိုတား မြစ်၍ သုဂတိနိုမိတ်ထင်စေကာ နတ်ပြည်၌ ဖြစ်စေနိုင်ပေသည်။

ကုသိုလ် ဇနုကကံ၏အစွမ်းကြောင့် လူ့နတ်ခန္ဓာအစဉ်ကို ရရှိလာရာ အကုသိုလ်ဥပဿာတကကံ၏ တားမြစ်နှိပ်စက်မှုကြောင့် အသက်တမ်း မကျန်မီလတ်တလောပေးရခြင်းသည် ကံတပါးကြောင့် ရလာသောခန္ဓာ အစဉ်ကို အကုသိုလ် ဥပဿာတကကံက တားမြစ်သတ်ဖြတ်သည် မည် ပေသနည်း။

သတ်ဖြတ်ပုံ (၃)မျိုး

- ကံတပါး၏ အကျိုးဝိပါက်ခန္ဓာအစဉ်ကို သတ်ဖြတ်ရာ၌—
- ၁။ သတ်ရုံသာသတ်သော ဥပဿာတကကံ၊
- ၂။ သတ်ပြီးနောက် အခြားသောဇနုကကံကို အကျိုးပေးခွင့်ပြုသော ဥပဿာတကကံ၊
- ၃။ သတ်ဖြတ်ပြီးနောက် မိမိကိုယ်တိုင်ပင် ပဋိသန္ဓေအကျိုးကို အက် လက်ပေးသော ဥပဿာတကကံ—

ဟူ၍ (၃)မျိုးရှိပြန်သည်။

၁။ အဘိဓမ္မာ ၂။ ၄၂၀။
 ၂။ ပါဒ္ဒါ ၄။ ၁၇၈။

ထိုတွင် မမ္မဒိဋ္ဌိလောသော စက္ခုပါလမထေရ်ဝတ္ထုဝယ် ဆေးဆရာဘဝ တုန်းကပြုခဲ့သော အကုသိုလ်ဥပစာတကကံ၏ သတ်ဖြတ်မှုကြောင့် ကုသိုလ် ဇနကကံက စီမံထားအပ်သော စက္ခုပသာဒကမ္မဇရုပ်၏ ပျက်စီးသွားရ ခြင်း၊ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလား၏ ရှေ့ဘဝက အဓိကိတ်ခံခဲ့သော အကုသိုလ် ကံကြောင့် ခိုးသား ငါးရာ၏ လက်ချက်ဖြင့် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူခြင်းတို့ မှာ ကံတပါး၏ အကျိုးကို သတ်ရုံသာသတ်၍ နောက်ထပ် အကျိုးမဆက် သော ဥပစာတကကံများ၏ လက်ချက်ပေတည်း။

မိမိသာရမင်းသည် ရှေ့ဘဝက ဘုရားယင်ပြင်တော်ပေါ်မှာ ဖိနပ်စီးခဲ့ ဘူးသော အကုသိုလ် ဥပစာတကကံ၏ လက်ချက်ကြောင့် ခြေပဝါးကို ဓားခွဲခံရပြီးနောက် အခြားသော ကုသိုလ်ဇနကကံအတွက် ဇေယျမဟာ ဘုရင်နတ်ပြည်၌ ဖြစ်ရ၏။ သာမာတယ် အမျိုးရှိသော မောင်းမတို့သည် ရှေ့ဘဝက အကုသိုလ်ဥပစာတကကံကြောင့် မိုးပလောင်ခံရ၍ သေဆုံးပြီး နောက် ကုသိုလ်ဇနကကံအတွက် နတ်ပြည် ဗြဟ္မာ့ပြည်တို့သို့ တက် ရောက်ကြရလေသည်။ ဝဂ္ဂုမုဒါဖြစ်နား၌နေသော ရဟန်းငါးရာတို့သည် ရှေ့ဘဝ သားမုသိုးဖြစ်ခဲ့စဉ်က သားရက်တို့ကို သတ်ဖြတ်ခဲ့သော အကုသိုလ် ဥပစာတကကံကြောင့် ရဟန်းတုရဟန်းယောင် မိဂလဏ္ဍိက၏ သတ်ဖြတ် မှုကိုခံရပြီးနောက် တပါးသော ကုသိုလ်ဇနကကံကြောင့် နတ်ပြည်၌ဖြစ်ကြ ရသည်။ ဤသည်တို့ကား မိမိကသတ်ရုံသာသတ်၍ အခြားသော ဇနက ကံကို အကျိုးပေးခွင့်ပြုသော ဥပစာတကကံဖြစ်သည်။

ဒုသိခေါ် မာရ်နတ်သည် ကကုသန်မြတ်စွာဘုရား၏ လက်ယာတော်ရံ အဂ္ဂသာဝက အရှင်ဝိဇုရ၏ ဦးခေါင်းတော်ကို ကျောက်ခဲဖြင့် ပေါက်၏။ နန္ဒမည်သော နတ်ဘိလူးတယောက်သည် အရှင်သာရိပုတ္တရာ၏ ရိတ်ပြီး ခါစ ဦးခေါင်းပြောင်ပြောင်ကို လက်ဖြင့်ခေါက်၏။ ဝာယာဗုမင်းသည် အလောင်းတော် ခန္တီဝါဒီရှင်ရသေ့ကို သေကြေအောင် နှိပ်စက်၏။ ယုံ

၁။ ပရမတ္ထဝိပနီ မဟာဝိကာ၊ ၂၁၂။ အနုဒိပနိ၊ ၁၅၄။

နတ်များနှင့် မင်းတို့၏ ခန္ဓာအစဉ်ကို ထိုအကုသိုလ်ကံက သတ်ဖြတ်၍ ထိုအကုသိုလ်ကံကြောင့်ပင် အဝိစိရေ၌ ပဋိသန္ဓေ နေရပြန်သည်။ ဤသို့ လျှင် ကံတပါး၏ အကျိုးကို သတ်ဖြတ်ပြီးနောက် မိမိကိုယ်တိုင်ပင် ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ဆက်လက်ပေးသော ဥပသာတကံမျိုးလည်း ရှိပေသည်။

အကျိုးပေးစဉ်အားဖြင့် စေတနာ ၄-မျိုး

တနည်းအားဖြင့် စေတနာမည်သော ကံတရားသည် အကျိုးပေးစဉ် အားဖြင့်—

- ၁။ ဂရုကံ = အကျိုးအပြစ် ကြီးမားသောကံ၊
- ၂။ အာသန္နကံ = သေခါနီး၌ အောက်မေ့အပ် ပြုအပ်သောကံ၊
- ၃။ အာစိဏ္ဏကံ = အမြဲလေ့ကျက် တိုးပွားစေသောကံ၊
- ၄။ ဘဇ္ဇတ္တာကံ = အမှတ်မဲ့ သာမန်ပြုလုပ်သောကံ—
ပု၍ (၄)မျိုး ရှိသည်။

ဂရုကံ

ထိုတွင် ဂရုကံဆိုသည်မှာ— ကြီးလေးသော အကျိုးကိုပေးသည့် ကံမျိုး ဖြစ်သည်။ (ဂရု = ကြီးလေးသော အကျိုးကို + က = ပြုတတ် သောကံ) ကြီးလေးသော အကျိုးကို ပေးခြင်းဆိုသည်ကား အခြားကံ များက ဆိုက်၏အကျိုးပေးမှုကို မရလိုဘဲ သီးခြားသဖြင့် သေဆုံးသည် နှင့်တူပြိုင်နက် ဧကန်အကျိုးပေးသော (အကျိုးပေးခြင်းကံ)ကံမျိုးအစွဲ အခဲပေးပေသိပေသည်။

ကုသိုလ်ဂရုကံနှင့် အကုသိုလ်ဂရုကံများ။ ထိုဂရုကံများကား ကုသိုလ် အရာ၌ တန်ခိုး အာနုဘော် ပြီးမသေးဘဲ ဝေပျက်စွာ ကုသိုလ်ကံများဖြစ်၍ အကုသိုလ်ကံများပင် အပြစ်ကြီးမားသော ပဇ္ဇာနန္တရိုဟကံနှင့် နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကံများတည်း။

ဆက်ဦးအံ - ဂရုကကံဟူသည် ပင်ကိုသဘောအားဖြင့် ကြီးလေးသောကံပင်ဖြစ်၏။ တပါးသောကံများက လွှမ်းမိုးအားဆိုးနိုင်မှုမလွှမ်းမိုးမတားဆီးနိုင်မှုမှာ ကျွန်ုပ်ကြီးလေးသောသဘောနှင့်မသက်ဆိုင်။ ထို့ကြောင့် အာနန္တရိယကံ ၂-ပါး ၃-ပါး ပြုမိရာ၌ ကံတရုက လွှမ်းမိုး၍ အကျိုးပေးခြင်း၊ မဟဂ္ဂုတ်ဈာန် ၂-ပါး ၃-ပါး စသည်ရရာ၌ အထက်အထက်ချာန်က လွှမ်းမိုး၍ အကျိုးပေးခြင်းတို့ကြောင့် အကျိုးမပေးရသော ကံများ၌ ဂရုကဟူသော အမည်မပျက်၊ ပင်ကိုသဘောအားဖြင့် ကြီးလေးသောကံများဖြစ်၍ ဂရုကကံအမည် ရခြင်းပေသည်။

အကုသိုလ် ဂရုကကံ ၅-မျိုး။ ။ အကုသိုလ်အရာ၌ ပဉ္စာနန္တရိယကံ ဆိုသည်မှာ အာနန္တရိယကံ ငါးပါး ဖြစ်သည်။ သေဆုံးကွယ်လွန်ပြီးနောက် အခြားမဲ့ ဒုတိယဘဝနှင့် အကျိုးပေးလေ့ရှိသော ကံမျိုးကို အာနန္တရိယကံဟုခေါ်သည်။ ထိုကံသည်-

- ၁။ မာတုဃာတကကံ = အမိကို သတ်သောကံ၊
- ၂။ ပိတုဃာတကကံ = အဖကို သတ်သောကံ၊
- ၃။ အရဟန္တဃာတကကံ = ရဟန္တာကို သတ်သောကံ၊
- ၄။ လောဟိတုပ္ပါဒကကံ = ဘုရားရှင်၌ သွေးခြေဥအောင် လုပ်သောကံ၊
- ၅။ သံဃဘေဒကကံ = သံဃာအချင်းချင်း သင်းခွဲသောကံ - ဟူ၍ ငါးမျိုးရှိသည်။

ထိုတွင် အမိကို သတ်အောင် လှုံ့ဆော်ပေးသည့် စေတနာကို မာတုဃာတကကံ၊ အဖကို သတ်အောင် လှုံ့ဆော်ပေးသည့် စေတနာကို ပိတုဃာတကကံဟု ခေါ်သည်။ အမိအဖမှန်းသိသိ မသိသိ သေစေလို၍ သတ်မိလျှင် ဂရုကကံ ထိုက်၏။ မိဘတို့က တိရစ္ဆာန်ဖြစ်လျှင် သို့မဟုတ် မိမိက တိရစ္ဆာန်ဖြစ်လျှင် အာနန္တရိယကံ မထိုက်သော်လည်း အာနန္တရိယကံ လောက်နီးနီး အပြစ်ကြီးလှ၏။ အခြားသူကို သေစေလို၍ သေနတ်ဖြင့်

ပစ်ခတ်ရာ မိဘတို့ မတော်တဆ ထိမှန်လျှင်လည်း မတုမာတကကံ၊ ပိတုမာတကကံများ ထိုက်သည်ဟု တတိယပါရာဇိက အဋ္ဌကထာစသည်၌ ဖွင့်ဆိုထားပေသည်။

ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်အား သတ်ကြောင်းဖြစ်သော စေတနာကို အရဟန္တာ- ဘာတကကံဟု ခေါ်သည်။ ရဟန္တာမဖြစ်မီ သတ်သော်လည်း ရဟန္တာ ဖြစ်ပြီးမှ သေခံလျှင် ထိုဘဝဇိဝိတိန္ဒြေအစဉ်ကို လျင်စွာချသည်မည်သော ကြောင့် အရဟန္တာဘာတကပင် ဖြစ်သည်။

လောဟိတုပ္ပါဒကကံ ဆိုသည်မှာ ဘုရားရှင်၏ မပြုကဲ့နိုင်သွေးယေထိုက် နိုင်သော ခန္ဓာကိုယ်၌ သွေးခြေဥအောင် ပြုလုပ်ကြောင်းဖြစ်သော ဝေတနာပင်ဖြစ်သည်။ ဝေတနာအားဖြင့် - သရဏဝေတနာသည် ဂိဇ္ဈကုဋ် တောင်ခြေ၌ စင်္ကြံကြီးတော်မူနေသော ဘုရားရှင်ကို သန္တမုဒ္ဒါဝေတနာ ကျောက်တုံးကြီးဖြင့် ဖိသတ်သည်။ ကျောက်တုံးကြီး ပြိုကျလာသော တောင်သွယ်နှုံးမှ ဝေတနာကြောင့် ကျောက်တုံးကြီးဖြင့် မဖိမိပဲ လို ကျောက်တုံးပျံ ကျိုးခဲ့သောကျ ပာသော ကျောက်ခဲဖြင့် ဘုရားရှင်၏ ခြေစတော်ကို ဖိခိုက်ရာ ခြေကောင် သွေးခြေဥသွားပေသည်။ ဤကဲ့သို့ ဘုရားရှင်၏ ခန္ဓာကိုယ်တော်၌ သွေးခြေဥအောင် ပြုလုပ်မှုမျိုးကို လောဟိတုပ္ပါဒကကံဟု ခေါ်သည်။ ဤသွေးခြေတော်ဥအောင် ပြုလုပ်မှု လျှင် သေခံလိုသော စေတနာဖြင့် ပြုသောကြောင့် ပါဏာတိပါတ ကပ္ပပဏ မမြောက်သော်လည်း (အနုဂ္ဂိကာ အလိုအားဖြင့်) ဗျာပါဒ ကပ္ပပဏ မြောက်သည်ဟု ဆိုသင့်ပေသည်။

သံသာတော်အချင်းချင်း ကွဲပြားအောင် ပြုလုပ်ကြောင်း စေတနာ သည် သံသဘေဒကကံ မည်ပါသည်။ သိမ်တခုတည်း၌ ရဟန်း သံသာ အချင်းချင်း အတူတကွ ကံမပြုပဲ သူ့ဘက်ဒါဘက် နှစ်စုခွဲ၍ တပြိုင်နက် ကံပြုအောင် အားထုတ်စိမံသဖြင့် အထမြောက်ခဲ့သော် ကွဲပြားအောင် ကြံဆောင်စိမံသော ပုဂ္ဂိုလ်မှာ သံသဘေဒကကံထိုက်၏။ မတရားကံ၌ လိုက်ပါအားပေးသော ပုဂ္ဂိုလ်များသည်လည်း အပြစ်ကြီးမားလှ၏။

စေတနာ စေတသိက်

တသိမ်တည်းပင် ဖြစ်သော်လည်း တဘက်ပြီးမှတဘက်က ကံပြုခြင်း ကံ
 ဒွါရကဲ့ပြားခြင်း စသည်တို့မှာ သံဃဘေဒကကံနှင့်မဆိုင်။ တသိမ်တည်း
 ဝယ် ကံကြီးကံငယ် ခွဲခြားလျက် တပြိုင်နက် ကံပြုမှု သံဃဘေဒကကံ
 ဖြစ်သောကြောင့် လူသာမဏေတို့မှာ သံဃဘေဒကကံ မထိုက်နိုင်ပါ
 ချေ။ သို့သော် ရုပ်ရွာနယ်ပယ်တို့၌ သံဃာတော်အချင်းချင်း ကွဲပြား
 အောင် ကြံဆောင်အားထုတ်သူတို့မှာ သူတို့အတွက် ဆိုင်ရာဝယ် အကုသိုလ်
 တိုးပွားရသောကြောင့် သံဃဘေဒကကံလောက်နီးနီး အပြစ်ကြီးလေး
 လှ၏။

ဤအနန္တရိယကံ ၅-ပါးတွင် တပါးပါးကို ပြုမိလျှင် သေသည်၏
 အခြားမဲ့၌ အဝီစိငရဲသို့ ရောက်ရ၏။ အဇာကသက်မင်းသည် အဖကို
 သတ်၍ ပိတုဃာတကကံ ဟိုက်စေရာကြောင့် အဝီစိငရဲ၏အခြံအရံ
 ဥဿဒရေ၌ ကျရောက်ရသော်လည်း အဝီစိတွင် အပါအဝင်ပင်ဖြစ်၏။
 ဤကံ ၅-ပါးတွင် သံဃဘေဒကကံသည် အပြစ်အကြီးဆုံးဖြစ်၏။ အဝီစိ
 ရေကြီးတွင် ထိုငရဲဘုံသက်ကုန်သည်အထိခံရသော ကပ္ပဋ္ဌိတိယကံတည်း။
 ကြွင်းသောကံလေးပါးကို ကပ္ပဋ္ဌိတိယကံများဟု အစိုမရှိချေ။ ထိုကံသင့်
 သမျှ ခံကြရမည်။

ထို့ကြောင့် ကံ ၅-ပါးလုံးပြုမိလျှင် သံဃဘေဒကကံက အခြားကံ
 ၄-ပါးကို လွှမ်းမိုး၍ ပဋိသန္ဓေကျိုးပေး၏။ အခြားကံများအတွက် အဝီစိ၌
 ဖြစ်ဖွယ်မရှိ။ သို့သော် နောင်အခွင့်သင့်ရာဘဝ၌ ပဝတ္တိကျိုးကိုကား ပေးပေ
 ပည်။ ရှေ့ကံ ၄-ပါးလုံးကို ပြုမိလျှင် လောဟိတုပ္ပာဒကကံ အကျိုးပေး၏။
 ရှေ့ကံသုံးပါးလုံးပြုမိလျှင် အဂ္ဂဟန္တဃာတကကံက အကျိုးပေး၏။ ရှေ့ဆုံး
 ကံ ၂-ပါးလုံးကို ပြုမိလျှင် မိဘနှစ်ဦး သိလရှိချင်း မရှိချင်း တန်းတူ
 ဖြစ်ခဲ့သော် အဓိကသာ၍ ကျေးဇူးများသောကြောင့် မာတုဃာတက
 ကံက အကျိုးပေး၏။ အဖက အဓိပတိကံ သိလသာနေပါမူ ပိတုဃာတက
 ကံက အကျိုးပေးလေသည်။ နိယတပိစ္ဆာဒိဋ္ဌိစေတနာအကြောင်းကို
 ရှေ့တွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီးလေပြီ။

ကုသိုလ်အရာ၌ မဟာဂုဏ်ကုသိုလ်စေတနာ ၉-ပါးသည်လည်း အခြား၊
ပဲ့ ဒုတိယဘဝ၌ ကေနအကျိုးပေးမြဲသောကြောင့် ရေကကမည်သည်။

အာသန္နကံ

အာသန္န သဒ္ဓါသည် အနီးဟု အဓိပ္ပာယ်ရ၏။ ထို့ကြောင့်အာသန္နကံ
ဆိုသည်မှာ သေခါနီးကာလ၌ (မရဏာသန္န ဇောဝိသိသို့ မရောက်မီ)
ပြုခဲ့ပြီးသည်ကိုပြန်၍ အောက်မေ့သောကံသည်လည်းကောင်း၊ သေခါနီး
ကာလ၌ ကုသိုလ်ကံခြင်း အလှူဒါနပြုခြင်း သီလဆောက်တည်ခြင်း
ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်း စီးပြန်ခြင်းစသော ကံသည်လည်းကောင်း အာသန္န
ကံ မည်ပါသည်။

ထင်ရှားစေဦးအံ့။ အချို့ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံများကို ကာသအတန်
ကြာက ပြုခဲ့ပြီးသည့်နောက် ထပ်ခါကပ်ခါ သတိမရပဲ သေခါနီးရောက်မှ
သတိရတတ်၏။ ထိုကံမျိုးသည် အာသန္နကံမည်၏။ သေခါနီးမှ တရား
နာခြင်း၊ ပန်းဆီမီးပူဇော်ခြင်း၊ တယောက်နှင့်တယောက် သတ်ပုတ်
ရိုက်နှက်ခြင်းစသော ကံမျိုးကိုလည်း အာသန္နကံဟု ခေါ်ပါသည်။

ဒဓိဋ္ဌဂေါဝါရိကမည်သော တံငါသည်တယောက်သည် အနှစ်ငါးဆယ်
ပတ်လုံး ငါးများခြင်းဖြင့် ပါဏာတိပါတကံကို ပြုခဲ့သော်လည်း သေခါနီး
အချိန်တွင် စူဠပိဏ္ဍပါတိကတိဿမထေရ်ထံ၌ သရဏဂုံနှင့် ငါးပါးသီလ
ဆောက်တည်လိုက်ရသော ကုသိုလ်အာသန္နကံကြောင့် စာတုမဟာရာဇ်
နတ်ပြည်၌ ကြံစင်လေသည်။

မဟာဝါစကော အညရှိသော ဥပါသကာသည် သောတာပန်ဖြစ်ရန်
ရည်မှန်း၍ အနှစ်သုံးဆယ်ပတ်လုံး ၃၂-ကောဋ္ဌာသ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးပြန်
အားထုတ်သော်လည်း သြဘာသနိမိတ်မျှ မရသောကြောင့် “ဘုရား
သာသနာတော်သည် သံသရာမှထွက်မြောက်ကြောင်း ဖြစ်မည်မထင်” ဟု

၁။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၁၀၂။ ၂။ ဝိဘာဝိနိဒ္ဓိကာ။ ၁၆၇။
၂။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၁၀၇။

အယူမှားယွင်း ဖောက်ပြန်၏။ ထိုအယူမှားယွင်း ဖောက်ပြန်မှု အကုသိုလ် အာသန္နကံ၏ အစွမ်းကြောင့် သေဆုံးကွယ်လွန်သည့်အခါ မဟာကံ ဖြစ်၍ ကိုးဥသဘရည်သော မိကျောင်းပြိတ္တာကြီး ဖြစ်ရရှာပေသည်။

အာစိဏ္ဍကံ

အာစိဏ္ဍဟူသော ပါဠိကား မြန်မာလို “အမြဲမပြတ်၊ ဆည်းပူး လေ့လာအပ်၊ တိုးပွားစေအပ်ခြင်း” ဟု အဓိပ္ပာယ်ရပါသည်။ ထို့ကြောင့် အကုသိုလ်အရာ၌ သတ်ခြင်း ခိုးခြင်း စသည်တို့ဖြင့် အမြဲအသက် မွေးမှုသည်လည်းကောင်း၊ ကုသိုလ်အရာ၌ ပိဏ္ဏပါတ်ဆွမ်းလောင်းလှူ ခြင်း၊ ငါးပါးသီလ ဆောက်တည်ခြင်း၊ ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းစီးပြန် ခြင်း၊ စာပေသင်ကြားပို့ချမှု စသည်တို့ကို အမြဲမပြတ် လေ့လာ ဆည်းပူးမှုသည်လည်းကောင်း အာစိဏ္ဍကံဖြစ်ပါသည်။ ထို့ပြင် အကြိမ် ကြိမ် အဖန်ဖန် ထပ်ကလဲလဲ ပြုလုပ်နေမှ အာစိဏ္ဍကံ မည်သည်မဟုတ်၊ တကြိမ်ကုသိုလ်ပြုပြီးသည့်နောက် ထိုကုသိုလ်ကို ထပ်ကလဲလဲ ကြိမ်ဖန် ပျားစွာ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ ဖြစ်နေမှုသည်လည်းကောင်း၊ တကြိမ် အကုသိုလ်ပြုပြီးနောက် ထိုအကုသိုလ်ကို အကြိမ်ကြိမ်အဖန်ဖန် စိုးငုံမ် ပူပန်နေမှုသည်လည်းကောင်း အာစိဏ္ဍကံ မည်ပါသည်။

ကဋ္ဌတ္တာကံ

ဂရုကံ အာသန္နကံ အာစိဏ္ဍကံတို့မှ အလွတ်ဖြစ်သော အတိတ်ဘဝ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝတို့၌ အမှတ်မပြုအပ်သော ကုသိုလ်အကုသိုလ်ကံမျိုးကို ကဋ္ဌ-တ္တာကံဟု ခေါ်သည်။ သူ့ရူးပစ်လိုက်သော တုတ်သည် အမှတ်မရှိသော အရပ်၌ ကျသကဲ့သို့ ဂရုကံစသော ကံသုံးပါးမရှိသော် ကဋ္ဌတ္တာကံသည် အကျိုးပေး၏။

ကံလေးမျိုးတို့ ကကျိုးပေးပုံ။ ။ ထို နဲ့ ခဲ့ ပြီး သော ဂရုကံစသော ကံ လေး မျိုး လုံး ပင် ပဋိသန္ဓေ အကျိုးကို ပေးပါသည်။ ယခု ဤကံလေးမျိုးကို စဉ်းစားခြင်းပုဒ်လည်း ပဋိသန္ဓေ

၁။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၁၀၈။ ၂။ အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၅။ ဝိဘာဝိနိဋ္ဌိကော၊ ၁၆၉-၇၀။
၃။ ပရမတ္ထဝိပနိဋ္ဌိကော။ ၂၁၄။
ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ (၁) ၁၅-ပ-မ-သ-စ

အကျိုးပေးသည့် အလှည့်အကြိမ်အစဉ်အားဖြင့် စဉ်ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကံ ၄-မျိုးလုံးရှိသူတို့၌ နောက်ဘဝမှာ ဂရုကကံက ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေး၏။ လောကီဈာန်လည်းမရ၊ အာနန္တရိယကံ နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကံလည်းကင်းကြ၍ ဂရုကကံမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်များ၌ အာသန္နကံစသော ကံသုံးမျိုးရှိလျှင် အာသန္နကံက ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေး၏။ ဂရုကကံ အာသန္နကံမရှိပဲ လတ်တလောလားလဆုံးရသူ မေ့မေ့မှားမှားနှင့်သေဆုံးရသူ များ၌ အာစိဏ္ဍကံစသောကံ ၂-ပါးရှိလျှင် အာစိဏ္ဍကံက ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးလေသည်။

ဤစကားစဉ်အရ ဂရုကစသော ရှေ့ကံ ၃-မျိုးသည် ယခုမျက်မှောက်ဘဝ၌ ပြုသောကံများတည်း။ ကဋတ္တာကံကား ယခုဘဝ၌ အမှတ်တမဲ့ ပြုထား၍ ဂရုကစသောအဖြစ်သို့ ပရထက်သောက်များနှင့် ရှေးရှေးဘဝတို့၌ ပြုခဲ့ပြီးသောကံများတည်း။ ထို့ကြောင့် ကဋတ္တာကံနှင့် မည်သူပျံ မကင်းနိုင်ကြပေ။ ဂရုကကံစသော ရှေ့ကံ ၃-ပါးမရှိလျှင် ဤကဋတ္တာကံသည်ပင် ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးရလေသည်။ ဤအပ္ပိယာယဖြင့် နောင်တမလွန်ဘဝအတွက် ဂတိကောင်းဖို့မကောင်းဖို့မှာ ယခုလက်ရှိဘဝတွင် အားရပါးရထူထောင်ထားသောကံတို့၏ လက်ချက်သာဖြစ်သည်။ ထိုကံများ မရှိမှ ရှေ့ဘဝက ကံများအကျိုးပေးခွင့်ရနိုင်ပေသည်ဆိုသည့်အချက်မှာပေါ်လွင်သိသာပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဒုတိယဘဝ၌ အားရကျေနပ်နိုင်မည့် ပဋိသန္ဓေကိုရနိုင်ဖို့ လက်ရှိဘဝတွင် ကြိုးစားအားထုတ်သင့်ကြသည်။

အာသန္နကံနှင့် အာစိဏ္ဍကံပြဿနာ။ ။အာသန္နကံ၊ အာစိဏ္ဍကံ ၂-မျိုးတွင် ဒုတိယဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေကျိုးပေးပူကိုမခံပဲပင်ကို ယခုဘာအတိုင်းဆိုပါက အာသန္နကံထက် အာစိဏ္ဍကံက အားကောင်း၏။ ထို့ကြောင့် အင်္ဂုတ္တိုရ်အဋ္ဌကထာနှင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ တို့၌ “ယဂ္ဂနုကံ၊ ယဗ္ဗဟုလံ၊ ယဒါသန္နံ၊ ကဋတ္တာကပ္ပံ” ဟု အာသန္န

ကံ၏ ရှေ့က အာစိဏ္ဍကံကိုထား၍ အစဉ်တမျိုးစဉ်ထားသည်။ ထို့ကြောင့် အင်္ဂုတ္တိုရ်ဒီကာနှင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဒီကာ တို့၌ “ဂရုကကံသည် ကျန်ကံသုံးပါး တို့၏ ရှေးဦးစွာအကျိုးပေးသည်။ ဂရုကကံမရှိသော် အာစိဏ္ဍကံအကျိုး ပေးသည်။ အာစိဏ္ဍကံမရှိသော် အာသန္နကံအကျိုးပေးသည်။ အာသန္နကံ မရှိသော် ကဒ္ဓတ္တာကံအကျိုးပေးသည်” ဟု ဖွင့်ဆိုတော်မူကြခြင်းဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ဤကလေးပါး၏ ရှေ့နောက်စီစဉ်ပုံမှာ ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်ဘုရား၏ မဟာကမ္မဝိဘင်္ဂဉာဏ်အရာသာဖြစ်သည်။ သာဝကတို့၏ ဉာဏ်အရာမဟုတ် ဟု ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဒီကာ၌ ကောက်ချက်ချထားတော်မူသည်။ (ယဗ္ဗဟုလံ ဆိုသည်မှာ အာစိဏ္ဍကံပင်ဖြစ်သည်)။

ဤသို့ ပင်ကိုသဘောအားဖြင့် အာသန္နကံထက် အာစိဏ္ဍကံက အားရှိသော်လည်း တမလွန် (ဒုတိယ)ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေကျိုးပေးရာတွင် မရဏာသန္ဓေဇာတိဝိသုဒ္ဓိနှင့် နိုးကပ်နေသော အာသန္နကံသာလျှင် သာလွန်၍ အရေးပါ အရာထောက်၏ မှန်၏။ မရဏာသန္ဓေဇာတ် ကံကမ္ပုဒိမိတ် ဂတိ နိမိတ်တပါးပါးသည် ပဋိသန္ဓေကျိုးပေးမည်ကံ၏အစွမ်းကြောင့် ထင်လာ ရပြေပျတာဖြစ်၏။ ထိုသို့ထင်စေနိုင်သောကံသည် အမှန်ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးရတော့ပည်။ ထိုကဲ့သို့ မရဏာသန္ဓေဇာတ် နိမိတ်တပါးပါးထင်စေဖို့ကိစ္စ ကိုလည်း ရှေးရှေးက အလေ့အကျက်များခဲ့သော အာစိဏ္ဍကံထက် မရဏာ- သန္ဓေဇာတ်နှင့် နိုးကပ်လျက်ရှိသော အာသန္နကံကသာလွန်၍ ဆောင်ရွက် နိုင်ဖွယ်ရှိ၏။

ဤအဓိပ္ပာယ်ကို ရည်ရွယ်၍ အင်္ဂုတ္တိုရ်အဋ္ဌကသာ ၂ စသည်၌ နွားခြံ ကြီးထဲတွင် အားခွန်ဗလကောင်းသော နွားငယ်၊ လိမ္မာသော နွား ပျိုများ ရှိနေကြသော်လည်း နွားခြံတံငါးကို ဖွင့်လိုက်သည့်အခါ ခြံတံခါး အနီး၌ထောက်နေသော အားအင်ချိန်သည့် နွားအိုကြီးကသာ ခြံတံခါးဝနှင့် နီးသောကြောင့် ရှေ့ဆုံးကထွက်ရသကဲ့သို့ အာစိဏ္ဍကံသည် အခြားကံများ ရှိသော်လည်း အာသန္နကံသည်သာ သေခါနီးကာလနှင့် နီးသည့်အတွက်

၁။ အံ၊ ၂။ ၁၀၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၇၇။
၂။ အံ၊ ၅။ ၁၁၇။

ထိုကံကသာ ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးသည်ဟု ဥပမာဆောင်ပြထားလေသည်။ ဤနည်းအရ အာသန္နကံက အာစိဏ္ဏကံသက် ရှေ့ဦးစွာအကျိုးပေးလှည့် ကျသောကြောင့် အာသန္နကံကို အာစိဏ္ဏကံ၏ ရှေ့မှာချ၍ သင်္ဂဟအဋ္ဌကထာ၌ စဉ်ပြထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

အကျိုးပေးကာလအားဖြင့် စေတနာလေးမျိုး။ ။ တနည်း အားဖြင့် စေတနာသည်သော

ကံတရားသည် အကျိုးပေးရာကာလကို အစွဲပြု၍ -

- ၁။ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနိယကံ = လက် ရှိ ဘဝ ၌ ပင် ပဝတ္တိအကျိုးပေးသောကံ။
- ၂။ ဥပပဋ္ဌဓမ္မဝေဒနိယကံ = သေပြီးဒုတိယဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေ ပာတ္တိအကျိုးပေးသောကံ။
- ၃။ အပပဋ္ဌဓမ္မဝေဒနိယကံ = တတိယဘဝမှ နိဗ္ဗာန်ရသည့်အထိ ပဋိသန္ဓေကျိုးပဝတ္တိကျိုးတို့ကို ပေးသောကံ။
- ၄။ အဟောသိကံ = လုံးဝအကျိုးမပေးသောကံ - ဟူ၍လေးမျိုးရှိပြန်သည်။

ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနိယကံ

ထိုတွင် ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနိယကံဆိုသည်မှာ မျက်မှောက်သင်ထင် တွေ့မြင်ရသော ပစ္စုပ္ပန် အတ္တဘော၌(ဝါ) လက်ရှိဘဝ၌ ခံစားအပ်သောကံမျိုးဖြစ်သည်။ “ခံစား” ဟူသော စကားသည် အကြောင်းကံနှင့်မဆိုင်၊ အကျိုးဝိပါက်နှင့်သာဆိုင်၏။ အကြောင်းကံကို ခံစား၍မဖြစ်၊ အကျိုးဝိပါက်ကိုသာ ခံစား၍ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် အကျိုးဝိပါက်၏- “ဝေဒနိယ” (ခံစားအပ်) ဟူသော နာမည်ကို အကြောင်းကံပေါ်တင်စား၍ ဖလူပာသုအားဖြင့် အကြောင်းကံကိုပင် “ဝေဒနိယ” (ခံစားအပ်) ဟု ဆိုထားသည်။ လက်ရှိ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ပင် အကျိုးပေးသောကံဟုဆိုလိုသည်။ (ဒိဋ္ဌဓမ္မ၊ မျက်မှောက်သင်ထင် တွေ့မြင်ရသော ပစ္စုပ္ပန်အတ္တဘော၌- ဝါ-လက်ရှိဘဝ၌။ ဝေဒနိယ၊ ခံစားအပ်သောကံ)။

ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနိယကံနှင့် ပဝတ္တိကျိုး

တရားကိုယ်အားဖြင့် ကုသိုလ် အကုသိုလ် ပထမီလောစေတနာသည် ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနိယကံဖြစ်သည်။ ဤပထမီလောစေတနာသည် လောဘနစ်ကြိမ် ဟွင် အစဆုံးဖြစ်ရသည်အတွက် မိမိရွှေ့က အာသေဝနသတ္တိဖြင့် ထောက်ပံ့ကူညီချက်ကို မရသောကြောင့် ဒုတိယ၊ တတိယစသော လောစေတနာများလောက် အားမရှိပါချေ။ ထို့ကြောင့် အခြားဒုတိယ၊ တတိယစသော လောစေတနာများကဲ့သို့ ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ရွက်ဆောင်၍ ဘဝသစ်တမျိုး ဖြစ်ပေါ်လာအောင် မထူသောင်နိုင်။ လက်ရှိဘဝ၌သာ အဟိတ်ကုသလဝိပါက် အကုသလဝိပါက် အကျိုးပျားနှင့် ကမ္မဒရုပ်၊ ကမ္မပစ္စယဥတုဇရုပ် အကျိုးပျားဟူသော ပဝတ္တိကျိုးမျှကိုသာ ဖြစ်ထွန်းပေါ်ပေါက်စေနိုင်ပေသည်။

ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနိယကံ ဤ၌ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနိယကံ၏ အကျိုးပေးပုံကို ဝဠု၊
 အကျိုးပေးပုံ သာဓကများဖြင့် ရှင်းပြပါမည်။ ပုဏ္ဏမည်သော
 ဆင်းရဲသားသည် နိရောဓသမာပတ်မှ ထပြီးစ
 ညှိပ်လော အရှင်သာရိပုဏ္ဏရာမဒေဝါကြီးအား နံနက်စောစော မျက်နှာ
 သစ်ဇေကို လှူဒါန်း၏။ ဇနီးသည် ဘာဂီတက သွမ်းလှူဒါန်းဆက်
 ကပ်၏။ ထိုကုသိုလ်ပျားကြောင့် ဇနီးမောင်နှံတို့မှာ ထွန်ချေးခဲများက
 ရှေ့တုံးရှေ့ခဲ၌၍ နေ့ချင်းပင် သဋ္ဌေးဖြစ်သွားကြ၏။ ကာကဓဋ္ဌိယဇနီး
 မောင်နှံတို့သည် နိရောဓသမာပတ်မှ ထပြီးစဖြစ်သော အရှင်မဟာကဿပ
 ဒေဝါကြီး၏အား ယာဂုသွမ်းလှူဒါန်း၏။ ထိုကုသိုလ်ကြောင့် ၇-ရက်
 အတွင်း၌ ရှေ့တုံး ဖွဲ့တုံးပျားကို၍ သဋ္ဌေးဖြစ်လေသည်။

ထိုသို့ သဋ္ဌေးဖြစ်ကြသည်အခါ ကောင်းသောအာရုံပျားကို မြင်ရ
 ကြားရမှုကြောင့် အဟိတ်ကုသလဝိပါက် စက္ခုဝိညာဉ်စသည်နှင့် ခန္ဓာ
 နိဗ္ဗာန် ကုသိုလ် ကမ္မဒရုပ်ပျား တိုးပွားခွင့်ရလေသည်။ သဋ္ဌေးဖြစ်
 အောင် တိုးပွားလာကြသော ဥစ္စာများကား ကံကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာ

၁။ ပရမတ္ထဒိပနိမဟာဋီကာ။ ၂၁၄။

သော ရုပ်ဝတ္ထုများဖြစ်၍ ကမ္မပစ္စယဥတုဇရပ်များဟု ခေါ်သည်။ ဤကား
ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကုသိုလ်ကံကြောင့် လက်ရှိဘဝ၌ ထင်ထင်ရှားရှား အကျိုး
ပေးသော သာဓကများဖြစ်၏။

ကောင်းသောအမှုကို ပြုသဖြင့် သူတော်ကောင်းစသည်တို့၏ ချီး
ကျူးမှု၊ ချီးမြှောက်ထောက်ပံ့မှုတို့ကို ခံရခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ထိုက်
သည့်အလျောက် လောကီဝတ္တရားဖြင့် အစိုးရတို့၏ အချီးအမြှောက်
အမအစကို ခံရခြင်းတို့သည်လည်းကောင်း ကုသိုလ်ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံ၏
မထင်ရှားသော အကျိုးတရားများဟု ဆိုသင့်ပေသည်။

နန္ဒလုလင်သည် ဥပ္ပလဝဏ်မည်သော ရဟန္တာထေရီမအား မတရား
ကျင့်သည့် အကုသိုလ်ကြောင့် နေ့ချင်းမြေမျို၍ ဘဝဆုံးရသည်။ နန္ဒ
နွားသတ်သမားသည် အနှစ် ၅၀-ပတ်လုံး နွားသတ်ခြင်းဖြင့် အသက်မွေး
ခဲ့၏။ တနေ့တွင် ထမင်းပွဲ၌ အမဲသားဟင်းမပါသောကြောင့် နွားအပိုင်
တကောင်၏ လျှာကို လုံးဖြတ်၍ မီးကင်စားနေစဉ်မှာပင် လျှာပြတ်
ကျပြီး သေဆုံးရသည်။ သေဆုံးပြီးသည့်နောက် ရေသို့ ကျရရှာ၏။^{၁။}

နန္ဒဘီလူးသည် အရှင်သာရိပုတ္တရာ၏ ရိတ်ပြီးစ ဦးခေါင်းပြောင်
ပြောင်ကို လက်ဖြင့်ခေါက်၏။ ထိုအကုသိုလ်ကြောင့်ပင် “ပူလှချည်း၊
လောင်လှချည်း” ဟု မြည်တမ်းကာ အဝီစိငရဲကျရလေသည်။ ဤသည်တို့မှာ
ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယ အကုသိုလ်ကံကြောင့် မျက်မှောက်ဘဝ၌ပင် ထင်ထင်
ရှားရှား အကျိုးပေးသော သာဓကများဖြစ်ပါသည်။^{၂။}

မကောင်းမှုဒုစရိုက်များကို ပြုကျင့်သဖြင့် သူတော်ကောင်းတို့၏ ကဲ့ရဲ့
မှုကို ခံရခြင်း၊ ထိုက်သည့်အလျောက် အစိုးရအပြစ်ဒဏ်ကို ခံရခြင်းများ
မှာ အကုသိုလ်ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံ၏ မထင်ရှားသော အကျိုးတရားများ
ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသင့်ပေသည်။

၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၄-၄-၅။

၂။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၃၇။ ဓမ္မပဒ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၃၃ ၄။

၂။ ပရပတ္တသံသိယိကာ ၂၊၆၀။

၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၅-၆။

ဤပထမဇောစေတနာဟူသော ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနိယကံသည် ပဝတ္တိအကျိုးကို ပေးသည်ဟုဆိုသော်လည်း အခါခပ်သိမ်း ပေးနိုင်ကြသည် မဟုတ်။ အကြောင်းအထောက်အပံ့များစွာ စုံညီမှ အကျိုးပေးနိုင်သည်။ ခွဲခြားအံ့- ဤပထမဇောစေတနာသည် ရွှေဦးဆုံးဖြစ်သော ဇောဖြစ်၍ မိမိကို အာသေဝနသတ္တိဖြင့် ထောက်ပံ့ကူညီသည့် ဇောမရှိသည့်အတွက် အလွန်အားနည်းပေသည်။ ထို့ကြောင့် ကုသိုလ်ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနိယကံ ဖြစ်လျှင် ဆန့်ကျင်ဘက် အကုသိုလ်တို့၏ လွှမ်းမိုးနှိပ်စက် နှောင့်ယှက်မှုကို မခံရပါမှ မျက်မှောက်ဘဝ၌ အကျိုးပေးနိုင်ပါသည်။ ဆန့်ကျင်ဘက် ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်မှုများ မရှိသည်တိုင်အောင် ကုသိုလ် အရာ၌ ဂတိသမ္ပတ္တိ၊ ကာလသမ္ပတ္တိ၊ ဥပဂါသမ္ပတ္တိ၊ ပယောဂသမ္ပတ္တိဆိုသည့် ထူးခြားသောအကြောင်း အထောက်အပံ့အကူအညီတို့ကိုလည်းကောင်း၊ အကုသိုလ်အရာ၌ ဂတိဝိပတ္တိ၊ ကာလဝိပတ္တိ၊ ဥပဂါဝိပတ္တိ၊ ပယောဂဝိပတ္တိ ဆိုသည့် ထူးခြားသောအကြောင်း အလေးစားယုံ အကူအညီတို့ကို လည်းကောင်း ပဌမဇော အားကောင်းလောက်အောင် ရရှိပါမှ ဒိဋ္ဌဓမ္မ ကျိုးကို ပေးနိုင်သည်။

ဒိဋ္ဌဓမ္မ ဝေဒနိယကံ၏ အင်္ဂါ ၄-ပါး။ ။ သို့ဖြင့် ဇယုပဒ သုခသာမဇော ဝတ္ထု၌-

- ၁။ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်သည် အနာဂါမ် ရဟန္တာဘယျိုးမျိုး ဖြစ်ရခြင်း = ဝတ္ထုသမ္ပဒါ၊
- ၂။ လှူသော ပစ္စည်းမှာ ထူးထူးခြားခြား ရှားစွာ ရရှိသော သော ပစ္စည်းဖြစ်ခြင်း = ပစ္စယသမ္ပဒါ၊
- ၃။ အလှူရှင်က စေတနာ သုံး တန် လုံး ထက်သန်ရခြင်း = စေတနာသမ္ပဒါ၊
- ၄။ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်က နိရောဓသဘာဝတို့မှ ထပြုံးစဖြစ်၍ လွန်ကဲသော ဂုဏ်နှင့် ပြုစုခြင်း = ဂုဏာပိဋကသမ္ပဒါ-

ဟု ဒိဋ္ဌဓမ္မကျိုးပေးဖို့ထု အကြောင်းလေးမျိုး လာသေး၏။ သို့သော်

၁။ ဝိဘာဝိနိဇိကာ။ ၁၇၁။

ထိုအကြောင်းလေးပါးမှာ ငါနကုသိုလ်စေတနာ၏ ဒိဋ္ဌဓမ္မကျိုးပေးရာ၌သာ ဆိုင်၏။ အခြားကုသိုလ်တို့နှင့်မဆိုင်ဟု မှတ်သားရမည်။

ထိုဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံသည် ကုသိုလ်ဖြစ်စေ၊ အကုသိုလ်ဖြစ်စေ ကာက-
ဝဋ္ဌိယသဋ္ဌေး နန္ဒလုလင်တို့ကဲ့သို့ ပြုလုပ်လှန်ကျိုးပြီး ၇-ရက်အတွင်း
အကျိုးပေးသော “ပရိပက္ခဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံ”၊ ၇-ရက်လွန်ပြီးမှ အရွယ်
၃-ပါးတွင် တရွယ်ရွယ်၌ အကျိုးပေးသော “ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယမတ္တကံ” ဟူ၍
နှစ်မျိုးနှစ်စား ရှိပေသည်။

ဥပပဇ္ဇ ဝေဒနီယကံ

ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယကံကား- ပထမဘဝ၏ အနီးဖြစ်သော ဒုတိယ
ဘဝသို့ရောက်၍ (ဝါ) အခြားမဲ့ဘဝ၌ ရရှိခံစားရသော ကံမျိုးဖြစ်သည်။
ဒုတိယဘဝ၌ အကျိုးပေးသောကံဟု ဆိုလိုပါသည်။ ဤကံသည် ဇာတိ-
ကုယ်အားဖြင့် ဇော ၇-ကြိမ်တို့တွင် နောက်ဆုံးသတ္တမဇော၌ရှိသော
စေတနာဖြစ်၏။ ဒါန သီလစသောကုသိုလ်မှု၊ သူတပါးအသက်သတ်ခြင်း
ပါဏာတိပါတစသော အကုသိုလ်မှုများသည် ဤသတ္တမဇော အနိက်
ရောက်မှ အထမြောက်ကြ၏။

ရှင်းပြဦးအံ့- ထိုအကုသိုလ်မှု အကုသိုလ်မှုကိုပြုရာ၌ ရှေ့ဇောများဖြင့်
အထမမြောက်သေး၊ ရှေ့ဇောများသည် သတ္တမဇောအားဖုံးအောင်
အထောက်အပံ့များသာ ဖြစ်ကြ၏။ သတ္တမဇောကျမှသာ ဆိုင်ရာအကျိုး
ပြီးစီးနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် “အမူကိစ္စများကိုပြီးမြောက်စေနိုင်၍ သဒ္ဓိဋ္ဌာန်ကျ
ဆုံးဖြတ်ချက်ချကြောင်း ဖြစ်သော သတ္တမဇောစေတနာသည် ဥပပဇ္ဇ-
ဝေဒနီယကံမည်၏” ဟု ဝိဘာဝိနိဒ္ဓိကဗျာသည်တွင် မိန့်ဆိုကြခြင်း ဖြစ်ပေ
သည်။ ဤသို့ သတ္တမဇောစေတနာသည် ကံအထမြောက်မှု၌ အချုပ်အချာ
ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့်ပင် ဤသတ္တမဇောစေတနာသည် ပဋိသန္ဓေကျိုးကို
ပေးနိုင်သောစေတနာတို့တွင် ရှေ့ဦးစွာထွက်၍ ဒုတိယဘဝတွင် ပဋိသန္ဓေ

ကျိုးကို ပေးစွမ်းနိုင်လေသည်။ (ဥပပဇ္ဇ=အနီးဖြစ်သော ဒုတိယဘဝသို့
ရောက်၍ (ဝါ) အခြားမဲ့ဘဝ၌ + ဝေဒနိယ = ခံစားရခြင်း အကျိုးရှိ
သောကံ)။

ထိုဥပပဇ္ဇဝေဒနိယကံသည် ဒုတိယဘဝတွင် ပဋိသန္ဓေကျိုး ပဝတ္တိကျိုး
နှစ်မျိုးလုံးကို ဖြစ်စေ၊ တမျိုးမျိုးကိုဖြစ်စေ အကျိုးပေးသောကံမျိုး
ဖြစ်သည်။ ထိုကံသည် ဒုတိယဘဝတွင် ပဋိသန္ဓေကျိုးကို မပေးသော်လည်း
ပဝတ္တိကျိုးကို ပေးနိုင်ပေသည်။ မှန်၏။ စမ္ပေယျဇာတ်၌ အလောင်းတော်
စမ္ပေယျနဂါးမင်းသည် ရှေးဘဝကနဂါးမင်းစည်းစိမ်ကို တောင့်တ၍ ဒါန
သီလစသော ကုသိုလ်ကောင်းမှုများကို ပြုလုပ်ခဲ့၏။ သေဆုံးသောအခါ
ဒဏ္ဍိကသိုလ်ကံကြောင့် အဟိတ်တိရစ္ဆာန်ဖြစ်သော နဂါးပဋိသန္ဓေနေ၍ နဂါး
မင်းဖြစ်လာခဲ့ပါသည်။ ဤ၌ ရွှေဘဝကပြုလုပ်ခဲ့သော ဒါန သီလ စသည့်
ကုသိုလ်ကောင်းမှုများသည် ပဋိသန္ဓေကျိုးကို မပေးလိုက်ရပါချေ။ သို့သော်
ထိုကုသိုလ်ကောင်းမှုများကြောင့် ပဝတ္တိအခါ၌ကား ကြီးကျယ်သော နဂါး
စည်းစိမ်ကို ခံစားရလေသည်။ ဤသို့ ဒုတိယဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေကျိုးကို
မပေးရသော်လည်း ပဝတ္တိကျိုးမျှကိုပေးသော ဇာတ်ဝတ္ထုပေါင်းများစွာ
ရှိလေသည်။

ထိုဥပပဇ္ဇဝေဒနိယကံသည် အခြားမဲ့ဒုတိယဘဝ၌ အကျိုးပေးသောကံ
ဖြစ်သောကြောင့် ကုသိုလ်အရာတွင် သမာပတ် ၈-ပါးသည်လည်းကောင်း၊
အာပုသိုလ်အရာတွင် အာနန္တရိယကံ ၅-ပါးနှင့် နိယတဒိဋ္ဌိကံတို့သည်
လည်းကောင်း ဥပပဇ္ဇဝေဒနိယကံများ ဖြစ်ပေသည်။

အပရာပရိယာယ ဝေဒနိယကံ။ ။ အပရာပရိယာယ ဝေဒနိယကံဆို ရည်
မှာ တတိယဘဝမှစ၍ နိဗ္ဗာန်ရသည်
တိုင်အောင် အခွင့်သာတိုင်း ပဋိသန္ဓေကျိုး၊ ပဝတ္တိကျိုးတို့ကို ဖြစ်စေ
နိုင်စေ သောကံမျိုး ဖြစ်သည်။ ဤကံသည် တပုဒ်ကိုယ်အားဖြင့် ဇော ၇-ကြိမ်

၁။ ဇော၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၄၅၇-၄၇၂။ ၂။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၀၄။

တို့တွင် အလယ်လောငါးချက်ရှိ စေတနာပင်ဖြစ်သည်။ ဤစေတနာများသည် ခွေရွှေလောများ၏ အာသေဝနအကြောင်းဖြင့် ထောက်ပံ့ကူညီမှုကို ရရှိကြသောကြောင့် အလွန်အားကောင်းကြသည်။ ထို့ကြောင့် တတိယဘဝမှစ၍ ဘဝမဆုံးမချင်း သံသရာအတွင်း၌ အခွင့်သင့်ရာဘဝတွင် အကျိုးပေးနိုင်သည်။ အပခုပရိယာယဝေဒနီယကံမှ လွတ်သောသတ္တဝါမည်သည် မရှိချေ။

“ကောယ စေတနာယ ကမ္မေ အာယူဟိတေ ကော ပဋိသန္ဓိဟောတိ” -

ဟူသော အဋ္ဌသာလိနိအဋ္ဌကထာအဖွင့်၌ “စေတနာတခုဖြင့် ကံကို အားထုတ်လျှင် တခုသောပဋိသန္ဓေ ဖြစ်၏။ (ဝါ) စေတနာတခုလျှင် ပဋိသန္ဓေကျိုးတမျိုးပေး၏” ဟု အဓိပ္ပာယ်ယူ၍ အပခုပရိယာယဝေဒနီယကံသည် ဇောစောနာ ၅ ချက်ရှိသည့်အတွက် ပဋိသန္ဓေကျိုးငါးမျိုးကို ပေး၏ (၅-ဘာပဋိသန္ဓေရ၏) ဟု ပြောစမှတ်ပြုကြသည်။ ဤကျမ်း၌ကား ထိုအဋ္ဌသာလိနိကားကိုပင်ထောက်၍ အပခုပရိယာယဝေဒနီယကံသည် စေတနာ ၅-တန်လုံးမှ ပဋိသန္ဓေကျိုးတမျိုးသာ ပေးခွင့်ရှိသည်ဟု ယူလို့ပေသည်။

ထင်ရှားစေဦးအံ့-“ကောယ စေတနာယ ကမ္မေ အာယူဟိတေ” ပါဠိ၌ စေတနာဟူသည် ဇောနှင့် ယှဉ်သော စေတနာစေတသိက်တည်း။ ကံကား ကိုယ် နှုတ် စိတ်တို့၏ အမူအရာတည်း။ ထိုကံကို ဇောစေတနာတခုတည်းဖြင့် ထမြောက်အောင် အားမထုတ်နိုင်၊ ဝိသိတခုတွင် ပါဝင်သော ဇော ၇-ကြိမ်ဖြင့် အားထုတ်မှ ကံတခု ထမြောက်နိုင်သည်။ ထိုဇောစေတနာ ၇-ကြိမ်လုံးကိုပင် သဘောတူသောကြောင့် စေတနာတခုဟု ဆိုထားသည်။ ထို့ကြောင့် “သတ္တမဇောအတွက် ပဋိသန္ဓေတကျိုး၊ အလယ်လော ၅-ချက်အတွက် ပဋိသန္ဓေ ၅-ကျိုး” ဟူသော စကားသည် လားလားမှ ပသင့်။ တာဝိပိပါ ဇောစေတနာအားလုံးအတွက်မှ ပဋိသန္ဓေ

၁။ ပရပတ္တိပနိဋိကော၊ ၂၁၉။ အံ၊ ၅၊ ၂။ ၁၀၄။

ကျိုးတချက်သာ ရနိုင်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ဥပပဇ္ဇဝေဒနိယကံ (သတ္တမဇော စေတနာ)သည် ဒုတိယဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေကျိုးပေးခဲ့လျှင် အလယ်ဇော (၅)ချက်က နောက်ထပ် ပဋိသန္ဓေကျိုး မပေးနိုင်၊ ပဝတ္တိအကျိုးကိုသာ ဆိုင်ရာဘဝ၌ ပေးခွင့်ရှိတော့သည်။ သတ္တမဇော ပေးပြီးနောက် အလယ် ဇော ၅-ချက်က ထပ်၍ပဋိသန္ဓေကျိုး ပေးဦးမည်ဆိုလျှင် အာနန္တရိယ နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ သတ္တမဇောတို့အတွက် အဝီစိ၌ ဖြစ်ပြီးနောက် အလယ် ဇောများအတွက် အဝီစိ၌ပင် ထပ်၍ ဖြစ်ရလိမ့်ဦးမည်။ ထိုကဲ့သို့လည်း ဖြစ်ရိုးမဟုတ်။

“နာနာစေတနာ ဟိ ကမ္မေ အာယုဟိတေ နာနာ ဟောဘိ ပဋိသန္ဓိ” ဟူသော အဋ္ဌသာလိနိဒ္ဒါပုဒ်၌လည်း နာနာ စေတနာအရ တဝီထိ၌ပုံသော ဇောစေတနာ ၇-ကြိမ်ကို ဆိုလိုရင်းမဟုတ်။ ပုဗ္ဗစေတနာ မုဉ္ဇူစေတနာ အပရစေတနာအမျိုးမျိုးကို ဆိုလိုရင်းဖြစ်သည်။ ထိုစေတနာအမျိုးမျိုး ဖြင့် ကံကိုအားထုတ်လျှင် ပုဗ္ဗအပရ စေတနာတို့ အတွက်ကြောင့် ပဋိသန္ဓေကျိုး များစွာဖြစ်နိုင်သည်ဟူလို။

ဤအဆုံးအဖြတ်နှင့် စပ်လျက် ထောက်ထားချက်များမှာ လက္ခဏာ သံယုတ်၊ စတုတ္ထပါရာဇိကပါဠိတော် အဋ္ဌကထာနှင့် ဝိမတိဝိနောဒနိဋ္ဌိကာ တို့တည်း။ ညွှန်ပြပေအံ့-နွားသတ်သမားတယောက်သည် နွားသတ်မှုကံ ကြောင့် နှစ်ပေါင်းများစွာ ငရဲ၌ ကျက်ရ၏။ ထိုနွားသတ်မှုကံ အကြွင်း အကျန်ကြောင့် ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်မှာ အရိုးစုပြိတ္တာ ဖြစ်လာသည်။ ဤ ဝတ္ထု၌ အချို့ဆရာတို့ အယူအတိုင်းဆိုလျှင် နွားသတ်မှု ပါဏာတိပါတကံ ကို ထမြောက်အောင် ပြုလုပ်သော ဝီထိ၌ ပါဝင်သော ဇောစေတနာ-၇ ကြိမ်တွင် သတ္တမဇောဟူသော ဥပပဇ္ဇဝေဒနိယကံကြောင့် ငရဲ၌ ကျ၍ ထိုဝီထိ၌ပါသော အလယ်ဇော ၅-ချက်တွင် တချက်ချက် အပဏပရိယာယဝေဒနိယကံကြောင့် ပြိတ္တာဖြစ်ရသည်ဟု မှတ်ယူဖွယ်ရှိ၏။ အမှန်မှာ ကား ထိုအတိုင်းမဟုတ်။ နွားသတ်မှုပြုစဉ်က ပါဏာတိပါတကံ တကြိမ် ထမြောက်ဖို့ရာ ပုဗ္ဗစေတနာ၊ မုဉ္ဇူစေတနာ၊ အပရစေတနာများဖြစ်၏။

မုဉ္ဇစေတနာမှာ ကံထမြောက်သည့် တဝီထိ၌ပါသော ဇောစေတနာတို့ တည်း။ ကံအထမမြောက်မီ ရွှေအဖိုက ဝီထိပေါင်းများစွာ ပါရှိသော စေတနာများကို ပုဗ္ဗစေတနာဟု လည်းကောင်း၊ နောက်အဖို့၌ စေတနာ များစွာကို အပရစေတနာဟုလည်းကောင်း ခေါ်၏။

ထိုတွင် မုဉ္ဇစေတနာ၌ ပါဝင်သော သတ္တမဇောကြောင့် ငရဲ၌ ပဋိသန္ဓေနေရပြီးနောက် ပုဗ္ဗစေတနာ အပရစေတနာတို့တွင် ဝီထိတခုခု၌ ပါသော အလယ်ဇောစေတနာကြောင့် ပြိတ္တာဖြစ်လာရသည်ဟု ဖွင့်ပြီ။ အလယ်ဇောစေတနာ ၅-ခုကို ပဋိသန္ဓေတကြိမ်ပေးရာ၌ “မည်သည့် ဇောက ပေးသနည်း၊ ဒုတိယဇောက ပေးသလော၊ ဆဋ္ဌဇောက ပေးသလော”ဟု မစောကြောထိုက်၊ သင့်ဆုတချက်ချက်အတွက် ပဋိသန္ဓေ တကျိုးသာ ထွက်သည်ဟု မှတ် ဟူ၍ သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဒီကာတွင် ဆုံးဖြတ် ထားပေသည်။

ထို့ပြင် “အပရာပရိယာယဝေဒနိယကံသည် တတိယဘဝမှ၍ နိဗ္ဗာန် ရသည့် ဘဝတိုင်အောင် ပဝတ္တိကျိုးကို ပေးနိုင်သည်” ဟူသောဝကားအရ မည်သည့် အပရာပရိယာယဝေဒနာကို အကြိမ်များစွာ ထပ်ကာ ဝေဒနာ အကျိုးပေးနိုင်သည်” ဟု မှတ်ယူကြ၏။ လိုကဲ့သို့ မမှတ်ယူထိုက်၊ ပိမိသတ္တိ ရှိသမျှ အကျိုးပေးပြီးဖြစ်ပျောက် နိဗ္ဗာန်မရမီလည်း ထိုစေတနာပျား၏ အစွမ်းသတ္တိ ကုန်ဆုံးကြရသည်သာ။ အကျိုး မပေးရသေးသျှင်သာ နောက်ဆုံးဘဝတိုင်အောင် သတ္တိပါနိုင်သည်ဟု ဆိုလိုသည်။ များစွာ သော ဇောတိနိပါတ်တို့၌ သတ္တပါဟကောင်ကို သတ်နိုင်၍ ငရဲကျက်ရပြီး နောက် ထိုသတ္တဝါ၏ အဓမ္မ အရအဟွန်နှင့် အညီအမျှ (ပုဗ္ဗ အပရ စေတနာများစွာအတွက်) အသတ်ခံရ၍ချည်း သေပုကြောင်း၊ နောက် ဆုံး အရေအတွက်အစ မည့်ဘာ၌ အသတ်ခံရသော်လည်း ပဋိကျွတ်တော့ မည် ဖြစ်၍ ဝမ်းမြောက်ကြောင်းကို ပြသောဝတ္ထုအတွဲများစွာ ရှိလေသည်။ နိမိယဇောတကအဋ္ဌကထာ၌လည်း “အပရာပရိယာယဝေဒနိယကံသည် အကျိုး မပေးရလျှင် မပျက်စီး” ဟု ပဋိကရိုက်ပြသဖြင့် အကျိုးပေးသည်အား ပျက်စီးပျောက်ကွယ်သည်ဟု အဝိပွာယ်ပြလျက် ရှိသည်။

စေတနာ စေတသိက်

အဟောသိက်

အဟောသိက်ဆိုသည်မှာ ကံတရားသာဖြစ်၍ ထိုကံ၏အကျိုးတရားလုံးဝမဖြစ်ပေါ်မပေါ်ပေါက်လာသည့်ကံမျိုးဖြစ်သည်။ (အဟောသိက်ဗ္ဗမ္မ = အဟောသိက်။ ကမ္မ = ကံသာလျှင် + အဟောသိ = ဖြစ်၏)။ ထိုကံသည် တရားကိုယ်အားဖြင့် သီးခြားပုဂ္ဂိုလ်မျိုးပထမဇောဇောနာ (ဒိဋ္ဌဓမ္မဇောနိယကံ)၊ အလယ်ဇော ၅-ချက် စေတနာ (အပရာပရိယာယဝေဒနိယကံ)၊ သတ္တမဇော စေတနာ (ဥပပဇ္ဇောဒနိယကံ)တို့သည်ပင် အဟောသိက်၏ တရားကိုယ်များ ဖြစ်ပါသည်။

အဓိပ္ပာယ်မှာ ပထမဇောစေတနာဟူသော ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနိယကံသည် မျက်ပျောက်ကော့ ကျိုးမပေးသော်လည်းကောင်း၊ အလယ်ဇော ငါးချက်ဟူ၍ အပရာပရိယာယဝေဒနိယကံသည် တတိယဘဝမှန်ဗျာန် ရသည့်ဘဝထိ အကျိုးမပေးခဲ့သော်လည်းကောင်း၊ သတ္တမဇောစေတနာ ဟူသော ဥပပဇ္ဇောဒနိယကံသည် ဒုတိယဘဝ၌ အကျိုးမပေးခဲ့သော်လည်းကောင်းအဟောသိက်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုပေသည်။

ပုန်၏၊ ပဉ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ ဒိဋ္ဌဓမ္မအကျိုးပေးနိုင်လေ့ကံသော ကံအများကို အားထုတ်ထားလျှင် ကံတခုကသာ ဒိဋ္ဌဓမ္မအကျိုးကို ပေးနိုင်၏။ ကြွင်းသော ကံများသည် အဟောသိက်ဖြစ်ကြရသည်။ ဥပပဇ္ဇောဒနိယကံများကို အားထုတ်ထားရာ၌လည်း ကံတခုက ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးလျှင် ကြွင်းသောကံများသည်ပဋိသန္ဓေကျိုးကိုမပေးနိုင်၊ ပဝတ္တိအကျိုးကိုကားပေးနိုင်သေး၏။ ပဝတ္တိကျိုးကိုမျှမပေးနိုင်လျှင် အဟောသိက် ဖြစ်ကြရလေသည်။

ပဉ္စာနန္တရိယကံ ငါးမျိုးလုံးကို လွန်ကျူးထားရာ၌ အစွမ်းသတ္တိအသက်ဆုံးဖြစ်သော သံသယဒဏ်ကံသာ ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးသည်။ ကြွင်းသော အာနန္တရိယကံလေးမျိုးသည် အဟောသိက်ဖြစ်ကြရသည်။ ဈာန်သမာပတ် ဂ-ပါးလုံးကို ရရာ၌ တပါးသာ ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေး၏။ ကြွင်းသော ဈာန်သမာပတ်များသည် အဟောသိက် ဖြစ်ကြရသည်။

၁။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၃၄။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၀၄-၅။

အပ-ဥပရိယာယဝေဒနိယကံကား နိဗ္ဗာန်ရ၍ သံသရာစက်ပြတ်မှ အဟောသိက် ဖြစ်သည်။ သံသရာစက်ရဟတ် မပြတ်လည်ခနသေးလျှင် အဟောသိက် မဖြစ်ပေ။

ဤကဲ့သို့အဟောသိက် ဖြစ်ရသောကံများကား အတော်များများရှိပေ သည်။ ကမ္မပထမမြောက်သော စားရင်းသောက်ရင်း သွားရင်းလာရင်း ဖြစ်သည့် သာမန်ကုသိုလ် အကုသိုလ်ဇောစေတနာများ များစွာရှိပေ သည်။ ထိုစေတနာများသည် ပဇတ္တိကျိုးမျှကို ပေးနိုင်ထောက်ပံ့နိုင်သည် ဟု ဆိုရသော်လည်း သန္တာန်အစဉ်၌ သတ္တိအရာမထင်ရှားရစ်ပဲ ပြီးပြီး ပျောက်ပျောက် အဟောသိက်လောက်ဖြစ်သော ဇောစေတနာတို့သာ များဖွယ်ရှိလေသည်။ အချုပ်ဆိုရသော် အဟောသိက်ဆိုသည်မှာ သီးခြား ကံတမျိုးမဟုတ်။ ပဋိသန္ဓေကျိုး ပဇတ္တိကျိုး လုံးဝမပေးသော ဒိဋ္ဌဓပု- ဝေဒနိယကံ ဥပပဇ္ဇဝေဒနိယကံနှင့် အပ-ဥပရိယာယဝေဒနိယကံဘို့ပင် ဖြစ် ပါသည်။

ထိုကံများကို ပထမဘဝ ဒုတိယဘဝ တတိယဘဝမှ နိဗ္ဗာန်အထိ စသည်ဖြင့် အကျိုးပေးရာ အချိန်ကာလ နယ်နိမိတ် သတ်မှတ်ပိုင်းခြား ထားသောကြောင့် ပါကကာလကံများဟု ခေါ်ရလေသည်။

အကျိုးပေးခြင်း နှိုင်းယှဉ်ပုံ။ ။ ယခုကာလ၌ ချက်ခြင်း သဋ္ဌေးဖြစ်သွားမှု၊ ချက်ခြင်း မြေမျိုမှု၊ လျှာပြတ်မှုများကို အလွန်ကြီးကျယ်သော အကျိုးအပြစ်များဟု ထင်မှတ်ကြ၏။ ချက်ခြင်း သဋ္ဌေးဖြစ်မှုနှင့် ပဋိသန္ဓေသစ် ဘဝသစ်ကို ထူထောင်၍ နတ်ပြည်၌ ဖြစ်ရ မှုနှစ်ပျိုးကို နှိုင်းယှဉ်ကြည့်လျှင် အလွန်ကွာခြားကြောင်း ထင်ရှားပေ သည်။ ချက်ခြင်းသဋ္ဌေးဖြစ်မှုကား ဒိဋ္ဌဓပုဝေဒနိယကံ၏ အကျိုးတည်း။ ပဋိသန္ဓေသစ် ဘဝသစ်ကို ထူထောင်၍ နတ်ပြည်၌ဖြစ်ရမှုကား ဥပပဇ္ဇ- ဝေဒနိယကံ၊ အပဥပရိယာယဝေဒနိယကံ တမျိုးပျိုး၏ အကျိုးဖြစ်သည်။

စေတနာ စေတသိက်

ဤနေရာ၌ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံသည် ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယကံ အပဏပရိ-
ယာယဝေဒနီယကံများကဲ့သို့ သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကျိုးကို မပေးနိုင်ပဲ
နောက်တဆင့်မျိုးစေ့ရဖို့ အသီးမသီးနိုင်သည့် လေပွင့်မျှကဲ့သို့ အဟိတ်-
ဝိပါက်မျှဖြစ်သော ပဝတ္တိအကျိုးကိုသာ ပေးနိုင်လေသည်။ ဘဝသစ်တခု
ကို ထူထောင်နိုင်ဖို့ကား မလွယ်ကူလှ။ အလွန်အားကောင်းသောကံဖြစ်မှ
ဘဝတခုကို ထူထောင်နိုင်သည်။ ပထမဇောစေတနာကား အစဆုံးဇော
ဖြစ်သောကြောင့် အင်အားမရှိသေးချေ၊ ထို့ကြောင့် အခြားကံများကဲ့
သို့ ဘဝသစ်တခုကို မထူထောင်နိုင်ပဲ ပဝတ္တိကျိုးမျှကိုသာ ပေးရခြင်းဖြစ်
သည်။ သို့ဖြစ်၍ ဒိဋ္ဌဓမ္မအကျိုးကား ကြီးကျယ်သော အကျိုးမျိုး
မဟုတ်ချေ။

အကျိုးပေးရာဌာနအားဖြင့် တနည်းအားဖြင့် စေတနာမည်သော ကံတ
စေတနာလေးပျိုး ဖူးသည် အကျိုးပေးရာဌာနအားဖြင့်-

- ၁။ အကုသိုလ်ကံ
- ၂။ ကာမာဝစရကုသိုလ်ကံ
- ၃။ ရူပါဝစရကုသိုလ်ကံ
- ၄။ အရူပါဝစရကုသိုလ်ကံ

ဟူ၍ လေးပျိုးရှိသည်။

၁။ အကုသိုလ်ကံ။ ။အဖြစ်လည်းရှိ၊ မကောင်းကျိုးကိုလည်း ပေးတတ်
သော (ဝါ) ကုသိုလ်နှင့် ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်
သော တရားကို အကုသိုလ်ဟု ခေါ်သည်။ ထိုအကုသိုလ်တရား ၁၂-ပါး၌ရှိ
သော အကုသိုလ်စေတနာ ၁၂-ပါးသည် အကုသိုလ်ကံ မည်၏။

ထိုတွင် ဥဒ္ဓစ္စစေတနာမှတပါး အခြားအကုသိုလ်စေတနာ ၁၁-ပါးသည်
အပါယ် ၄-ဘုံ၌ “အကုသလဝိပါက် ဥပပက္ခာသန္တရဏ” ဟူသော အပါယ်
ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်၏။ ပဝတ္တိအား၌ပူ၍ ဥဒ္ဓစ္စစေတနာနှင့်

တကွ အကုသိုလ်စေတနာ ၁၂-ပါးလုံးပင် ကာမ ၁၁-ဘုံတို့၌ အကုသလ-
ဝိပါက် ၇-ပါးဟူသော ပဝတ္တိကျိုးကို ဖြစ်စေနိုင်၏။ အသညသတ်ကြည့်
သော ရူပ ၁၅-ဘုံ၌ကား ဘာနဝိညာဉ်၊ ဇိဝှိဝိညာဉ်၊ ကာယဝိညာဉ်တို့မှ
တပါး ကျန်အကုသလဝိပါက် ၄-ပါး ဟူသော ပာတ္တိကျိုးကိုသာ ဖြစ်စေ
နိုင်၏။ ဥဒ္ဒစ္စ အကုသိုလ်စေတနာမှာ ပဝတ္တိအကျိုးမျှကိုသာ ပေးနိုင်၍
ပဋိသန္ဓေ အကျိုးကို ပေးနိုင် ။

ထိုအကုသိုလ်ကံသည် ကံ၏ဖြစ်ကြောင်း ကမ္မဒွါရအားဖြင့် ကာယကံ
စေတိကံ မနောကံဟု သုံးမျိုးပြားသည်။ ထိုသုံးမျိုးတွင် သူတပါးအသက်
သတ်မှု (ပါဏာတိပါတကံ) သူဥစ္စာခိုးမှု (အဒိန္နာဒါနကံ)၊ ကာမတို့၌
ဖောက်ဖောက် ပြားပြား မောက်မောက်မှားမှားပြုကျင့်မှု (ကာမေသုမိစ္ဆာ
စာရကံ) သုံးပါးတို့ကို ကိုယ်ဖြင့်ပြုလုပ်မှုများဖြစ်၍ အကုသိုလ်ကာယကံဟု
ခေါ်သည်။ လိမ္မာညင်ပြောဆိုမှု (မုသာဝါဒကံ)၊ ချောပြစ်ကုန်းတိုက်စကား
ပြောဆိုမှု (ပိသုဏဝါစာကံ)၊ ဆဲရေးတိုင်းထွာခြင်းစသည်ဖြင့် ကြမ်းကြမ်း
တမ်းတမ်းပြောဆိုမှု (ဖရုသဝါစာကံ)၊ မဟုတ်မမှန် ကောင်းကျိုးမာန်
သော စကားကို ပြောဆိုမှု (သမ္ပပ္ပသာပဝါစာကံ) လေးပါးတို့ကို နှုတ်ဖြင့်
ပြောဆိုမှုများဖြင့်၍ အကုသိုလ်စိကံဟုခေါ်သည်။ သူဘာပါးစည်းစိမ်ကို
တောင့်တကြံစည်မှု (အဘိဇ္ဈာ)၊ သူဘာပါးပျက်စီးသွားစေလိုမှု (ဗျာပါဒ)၊
ပုား သွင်းစားစားမှုကို နှုတ် (မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ) သုံးပါးတို့ကို စိတ်ဖြင့်ကြံစည်မှုများ
ဖြစ်၍ အကုသိုလ်မနောကံဟု ခေါ်သည်။

၂။ ကာမာဝစရကုသိုလ်ကံ။ ။ ကာမာဝစရကုသိုလ်စေတနာ၊ ဂ-ပါးသည်
ကာမာဝစရ ကုသိုလ်ကံမည်၏။ ထိုကုသိုလ်
စေတနာ ဂ-ပါးသည် များသောအားဖြင့် ကာမ ၁၁-ဘုံ၌ ဖြစ်တတ်
သောကြောင့် ကာမာဝစရ (ကာမ = ကာမ ၁၁-ဘုံ၌ + အဝစရ = အပျား

၁။ ဝိဘာဝိနိဒ္ဓိကဿ ၁၇၀-၉။
၂။ အဘိဓမ္မတ္ထဘင်္ဂဟ-၃၄၊ ၃၅။

စေတနာ စေတသိက်

အားဖြင့် ဖြစ်တတ်သောတရား) အမည်ရ၍ အပြစ်လည်းကင်း၊ ကောင်းကျိုးပေးခြင်း သဘောလည်းရှိသောကြောင့် ကုသိုလ်အမည်ကို ရပေသည်။

ထိုကာမာဝရကုသိုလ်ကံ ဂ-ပါးသည် ကာမသုဂတိ ၇-ဘုံ၌ မဟာဝိပါက်စိတ် ဂ-ပါးဟူသော ပဋိသန္ဓေအကျိုးကို ဖြစ်စေနိုင်၏။ ပဝတ္တိအခါ၌ကား ကာမဘုံ ရူပဘုံတို့၌ ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ မဟာဝိပါက်စိတ် ဂ-ပါး၊ အဟိတ်ကုသလဝိပါက်စိတ် ဂ-ပါး အကျိုးတရားတို့ကို ဖြစ်စေပေသည်။

ဤကာမာဝရကုသိုလ်ကံသည် အခြားရူပကုသိုလ်သောကုသိုလ်များ ထက်လည်း အခရအဘွားများသည်၊ ကုသိုလ်ဖြစ်ရာဌာနအားဖြင့်လည်း ကျယ်ဝန်းသည်။ လှူဒါန်းပေးကမ်းမှုမျိုးစုံကို ပြုရာ၌လည်း ထိုကုသိုလ်ဂ-ပါးတွင် တပါးပါးဖြစ်သည်။ ငါးပါး ဆယ်ပါးစသော သီလများကို စောင့်ထိန်းရာ၌လည်း ထိုကုသိုလ် ဂ-ပါးတွင် တပါးပါးဖြစ်သည်။ အယုတ်ဆိုးအားဖြင့် ရူပကုသိုလ် အရူပကုသိုလ်ဆိုသည့် ဈာန်တရားများရအောင် အားထုတ်ရာ၌လည်းကောင်း၊ လောကမှ လွန်မြောက်ကြောင်း မဂ်တရား ဖိုလ်တရားများကို ရအောင်အားထုတ်ရာ၌လည်းကောင်း ဤကာမာဝရကုသိုလ်ကံ ဂ-ပါးအနက် ပညာဉာဏ်ပါသော ကုသိုလ်စိတ် ၄-ပါးကို အခြေခံ အရင်းအနှီးပြုကာ အားထုတ်ကြရသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုကုသိုလ်စိတ် ဂ-ပါးကို “မဟာ” ဟူသောပုဒ်ဖြင့် အထူးပြုကာ “မဟာကုသိုလ်ကံ ဂ-ပါး” ဟု အမည်ပေးကြပေသည်။

ထိုမဟာကုသိုလ်စေတနာတို့သည် ပဝတ္တိအခါ၌ အပါယ်လေးဘုံတို့၌ ကြီးကျယ်ခမ်းနားသော စည်းစိမ်ချမ်းသာတို့ကို ဖြစ်စေနိုင်သည်။ တန်ခိုးကြီးကုန်သော နဂါး ဂဠုန် ဆင်အာဇာနည် မြင်းအာဇာနည် ခြင်္သေ့အာဇာနည်စသော သတ္တဝါတို့၏ ခန္ဓာအစဉ်၌ ချမ်းသာခြင်း တန်ခိုးကြီး

၁။ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ။ ၃၄-၃၅။
ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ (၁) ၁၆-ပ-မ-သ-စ

ခြင်း အစွမ်းသတ္တိရှိခြင်းစသော ပဝတ္တိအကျိုးများသည် မဟာကုသိုလ် စေတနာ၏ အကျိုးများဖြစ်သည်။ အခြားအပါယ်ဘုံသားတို့အားလည်း ဣဋ္ဌာရုံများနှင့် တွေ့ကြုံဆုံသည်းရသည့် နာခါများ၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော ချမ်းသာမှုများသည်လည်း ထိုစေတနာ၏ အကျိုးတရားများ ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ရူပဗြဟ္မာကြီးသန္တာန်၌လည်း ဣဋ္ဌာရုံနှင့်ပေါင်းဆုံမိသည့်အခါ စက္ခုဝိညာဉ်စသော အဟိတ်ကုသလ ဝိပါက်များဖြစ်လေ့ရှိရာ မဟာကုသိုလ်စေတနာသည် ရူးဘုံ၌လည်း ပဝတ္တိကျိုးကို ပေးနိုင်ပေသည်။

တိဟိတ်ကုသိုလ်နှင့် ဒွိဟိတ်ကုသိုလ်။ ။ဤ မဟာကုသိုလ်ကံဟူသော ကာမာဝစရ ကုသိုလ်စေတနာ သည် တိဟိတ်ကုသိုလ် စေတနာ၊ ဒွိဟိတ်ကုသိုလ်စေတနာဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိ ပြန်၏။ ထိုတွင် အမောဟစေတသိက်တည်းဟူသော ဉာဏ်မပါပဲပြုလုပ်သော ဉာဏဝိပဿနာ မဟာကုသိုလ်စေတနာလေးပါးသည် ဒွိဟိတ်ကုသိုလ် စေတနာဖြစ်သည်။ ထိုကုသိုလ်များ၌ ဟိတ်အားဖြင့် အလောဘ၊ အဒေါသဟိတ်နှစ်ပါးသာပါဝင်သောကြောင့် ဒွိဟိတ်ကုသိုလ်ဟုခေါ်သည်။ အမောဟဟိတ်တည်းဟူသော ဉာဏ်ဦးစောင့်၍ ပြုလုပ်သည့် ဉာဏသမ္ပယုတ် မဟာကုသိုလ်လေးပါးသည် တိဟိတ်ကုသိုလ်စေတနာများဖြစ်သည်။ ထိုကုသိုလ်များတွင် အလောဘ၊ အဒေါသ၊ အမောဟ ဟိတ်သုံးပါး လုံးပါဝင်သောကြောင့် ထိုကုသိုလ် စေတနာများကို တိဟိတ်ကုသိုလ် စေတနာဟု ခေါ်သည်။

ဤနေရာ၌ ဉာဏ်သို့သည်မှာ ကမ္မဿကတာဉာဏ်နှင့် ဝိပဿနာဉာဏ်များဖြစ်သည်။ ဉာဏ်ကို အဘိဓမ္မာကျမ်းများ၌ ပညိန္ဒြေစေတသိက်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ အမောဟစေတသိက်ဟူ၍လည်းကောင်း ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲ၏။ ကုသိုလ်ပြုလုပ်ရာ၌ ထိုဉာဏ်နှစ်ပါးတွင် တပါးပါး ဦးဆောင်ပြုလုပ်ရန် အထူးလိုအပ်၏။ ကမ္မဿကတာဉာဏ်ဆိုသည်မှာ ကံနှင့် ကံ၏ အကျိုးကို ယုံကြည်သောဉာဏ် (ဝါ) ကံသဘာဝ ပိမိကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာရှိသည်ဟု

သိသောဉာဏ်မျိုး ဖြစ်သည်။ အဓိပ္ပါယ်မှာ- လောက၌ ကုသိုလ်ကံ၊
ကုသိုလ်ကံတို့ အမှန်တကယ်ရှိကြ၏။ ကုသိုလ်ကံပြုလျှင် ကောင်းကျိုး
ခံရမည်။ အကုသိုလ်ကံပြုလုပ်လျှင်မကောင်းကျိုးခံရမည်။ သတ္တဝါမှန်သမျှ
မိမိတို့ပြုလုပ်သည့်ကံသာ ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာရှိသည်ဟု အမှန်ယုံကြည်သိမြင်
သောဉာဏ်ဟု ဆိုလိုပါသည်။

ရုပ်ဘုရား၊ နာမ်ဘုရားတို့၌ အခြံမရှိ အနိစ္စ၊ ဆင်းရဲအစု ဒုက္ခ၊ အစိုးတရ
အနှစ်သာရမရှိ အနတ္တဟု ရှုမြင်သောဉာဏ်ကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဟု
ခေါ်သည်။ ကုသိုလ်ပြုသည့်အခါ ‘ငါ ယခုပြုလုပ်တာ ကုသိုလ်ကံပဲ၊
ဒီကုသိုလ်ကံဟာ အမှန်ကောင်းကျိုးပေးနိုင်တယ်’ လို့ ဆင်ခြင်သိမြင်
သည့် ကမ္မဿကတာဉာဏ်အပြင် ဝိပဿနာဉာဏ်ပါဖြစ်လျှင် ထိုကုသိုလ်
သည် သာ၍ အားကောင်းထက်မြက်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ကုသိုလ်ပြုစဉ်
အခါဝယ် ကမ္မဿကတာဉာဏ်ဖြစ်စေ၊ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြစ်စေ ဉာဏ်တခု
ပါလျှင် တိတိတိကုသိုလ်ဖြစ်သည်။

ကုသိုလ်ပြုစဉ် ထိုကဲ့သို့ နားလည် သိမြင်သော ကမ္မဿကတာဉာဏ်၊ ဝိပဿ
နာဉာဏ် နှစ်ပါး တလေးသွယ်နှင့် လူ့ဂိုဏ်းများပြုစု ကဲ့သို့ တော်စွာ
လျှော့စွာ အမှတ်တမဲ့ပြုလျှင် ဉာဏ်ပါ ပညာအတွက် ဒွိတိတိကုသိုလ်မျိုး
သာဖြစ်သည်။

အယုတ်အမြတ် ကုသိုလ်ကံ(၄)ပါး။ ။ အစက်တွင်ပြုဆိုခဲ့သော တိတိတိ
ကုသိုလ် ဒွိတိတိကုသိုလ်ဖြစ်မှုသည်
ပြုလုပ်ဆဲ မုဉ္ဇူစေတနာအခိုက်အတန့်ကို အစွဲပြု၍ ကွဲပြားခြားနားကြ
ခြင်းဖြစ်သည်။ ပြုလုပ်ဆဲ မုဉ္ဇူစေတနာအခိုက်၌ ဖော်ပြပါဉာဏ်များပါ
လျှင် တိတိတိကုသိုလ်ဖြစ်၍ ပပါလျှင် ဒွိတိတိကုသိုလ်ဖြစ်၏။ ဤတိတိတိ
ကုသိုလ် ဒွိတိတိကုသိုလ်တို့ကို အယုတ်အမြတ် ခွဲခြားသတ်မှတ်ရာ၌ ကား
ကုသိုလ်မပြုလုပ်မီ ရှေးဗုဒ္ဓစေတနာအခိုက်နှင့် ကုသိုလ်ပြုပြီးနောက်အပရစေ
တနာအခိုက်တို့၌ ကုသိုလ်စိတ်ဖြစ်ပုံ မဖြစ်ပုံတို့ကို ကြည့်ရှု၍ သတ်မှတ်ခြင်း
ဖြစ်ပါသည်။ အကျဉ်းအားဖြင့်ဆိုရလျှင် ကုသိုလ်မပြုမီ ရှေးအဖို့၌ သော်

လည်းကောင်း၊ ကုသိုလ်ပြုပြီးနောက်ပိုင်း၌ သော်လည်းကောင်း၊ အကုသိုလ်
မရောပဲ ကုသိုလ်စိတ် စေတနာချည်းသာ ခြံရံနေလျှင် ထိုကုသိုလ်သည်
တိဟိတ်ကုသိုလ်ဖြစ်စေ၊ ဒွိဟိတ်ကုသိုလ်ဖြစ်စေ မြင့်မြတ်သောကုသိုလ်မျိုး
ဖြစ်သည်။ အပြန်အားဖြင့် ကုသိုလ်မပြုမီ ရှေ့အဖို့၌ သော်လည်းကောင်း၊
ကုသိုလ်ပြုပြီး နောက်ပိုင်း၌ သော်လည်းကောင်း အကုသိုလ်စိတ်များ
ခြံရံနေလျှင် ထိုကုသိုလ်ကို တိဟိတ်ဖြစ်စေ၊ ဒွိဟိတ်ဖြစ်စေ အညံ့စား
ကုသိုလ်မျိုးဟု ခေါ်ပေသည်။

ချဲ့ပြဦးအံ့ - ပါဠိလိုအမြတ်စားကို “ဥက္ကဋ္ဌ” အညံ့စားကို “ဩမက”
ဟု သုံးနှုန်း၏။ လှူဒါန်းပေးကမ်းတော့မည်ဟု ကြံစည်သည်မှစ၍ မလှူမီ
ပုဗ္ဗစေတနာ အခိုက်၌ အချို့မှာ ကုသိုလ် ဖြစ်မြောက်ရေးကိုသာ တွေး
တောနေ၏။ ကုသိုလ်နှင့်စပ်သော ဇောများ၊ ဖုဗ္ဗာ၊ ဖုဗ္ဗာ၊ ဖြစ်နေ၏။
ကုသိုလ်ပြုမှု အထမြောက်ပြီးသည်နောက် အပရစေတနာ အခိုက်မှာ
လည်း လွန်စွာအားရ၏။ ငါ ကြံစည်ခဲ့သော ကုသိုလ်ကြီး အထမြောက်
သွားပေပြီ၊ ငါ အရတော်လေစွ စသည်ဖြင့် ငမ်းမြောက်လျက် ရှိ၏။ ထို
ကုသိုလ်မျိုးသည် ရှေ့ရော နောက်ပါ ကုသိုလ်များ ခြံရံလျက်ရှိသော
ကြောင့် အလွန်အားရှိသည့် အမြတ်စား ဥက္ကဋ္ဌ ကုသိုလ်မျိုး ဖြစ်သည်။
ပြုသောကုသိုလ်က တိဟိတ်ဖြစ်လျှင် တိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌကုသိုလ်၊ ဒွိဟိတ်ဖြစ်
လျှင် ဒွိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌ ကုသိုလ်ဟု ခေါ်ပေသည်။

အချို့မှာ ပုဗ္ဗစေတနာအခိုက်၌ ဝမ်းမြောက်ပမ်းသာပူ ပဋိ၊ မလှူချင်
လှူချင်နှင့် နှမြောဘွန်တို့နေခြင်း၊ တစ်စုံတစ်ရာအတွက် မကျေမနပ်ဖြစ်ခြင်း၊
မိမိဂုဏ်သတင်း ကြီးလိုခြင်း၊ အထောက်အပံ့ အကူအညီကို မြှော်လင့်
ခြင်း၊ ပူဇော်သက္ကာရပြုမှုကို ခံယူလိုခြင်းစသော အကုသိုလ်များ ရှေ့သွား
လျက်ရှိ၏။ ကုသိုလ်ပြုပြီးနောက် အပရစေတနာ အခိုက်မှာလည်း “ငါ
ကုသိုလ်ပြုမိတာ မှားလေခြင်း၊ ကုသိုလ်ပြုလုပ်တဲ့အတွက် ငါ့ပစ္စည်း
ဆုတ်ယုတ်သွားတယ်၊ ကြွေးတင်သွားတယ်” စသည်ဖြင့် နှလုံးမသာမယာ
ဖြစ်တတ်ကြ၏။ ထိုကုသိုလ်မျိုးမှာ ရှေ့နောက်အဖို့တို့၌ အကုသိုလ်များ

ခြံရံလျက်နေသောကြောင့် များစွာအားမရှိသော အညံ့စား ဩမက ကုသိုလ်မျိုးဖြစ်ရလေသည်။ ထိုကုသိုလ်သည် တိဟိတ်ဖြစ်လျှင် တိဟိတ် ဩမကကုသိုလ်၊ ဒွိဟိတ်ဖြစ်လျှင် ဒွိဟိတ်ဩမကကုသိုလ်ဟု ခေါ်ဆိုရသည်။

ဆက်ဦးအံ့- ကုသိုလ်ကောင်းမှုပြုပြီးနောက် ရက်ပေါင်း၊ လပေါင်း၊ နှစ်ပေါင်း အတော်ကြာသည့်အခါ ထိုကုသိုလ်ကို သတိရတိုင်း အလွန် အမင်း ဝမ်းမြောက်ခြင်း ထပ်ကာထပ်ကာ ဖြစ်နေတတ်၏။ ဤသို့ကုသိုလ် စိတ် တဖန်ထပ်၍ထုံမှမ်းမှုကို “အာသောန” ရသည် အဆိုရသည်ဟု ခေါ်၏။ ထိုအခါ မူလကကုသိုလ်သည် အမြတ်စား ဥက္ကဋ္ဌ ကုသိုလ်မျိုး ဖြစ်ပါက အလွန်အလွန် မြင့်မြတ်သော (ဥက္ကဋ္ဌ၊ ဥက္ကဋ္ဌ) ကုသိုလ်မျိုးဖြစ်သွား၏။ ဩမက ကုသိုလ်ဖြစ်ပါက မူလကထက် အားချိုမြင့်မားလာသော (ဩမကဥက္ကဋ္ဌ) ကုသိုလ်အဖြစ်သို့ ရောက်ရ၏။

ထိုသို့မဟုတ်ပဲ ကုသိုလ်ပြုပြီးနောက် ရက်လအတော်ကြာသည့်အခါ “ငါကုသိုလ်ပြုမိတာ မှားလေခြင်း” ဟု စိတ်နှလုံးမသာယာမှု (ဝိပဋိသာရ) ဖြစ်လျှင် ထိုနှလုံးမသာယာမှုက မူလ ကုသိုလ်ကိုပြန်၍ အားသေးအောင် ပြုရာရောက်သောကြောင့် မူလကုသိုလ်သည် အမြတ်စားဥက္ကဋ္ဌဖြစ်လျှင် ဥက္ကဋ္ဌဩမက အဖြစ်သို့ လျောကျရလေသည်။ မူလကအညံ့စား ဩမက ဖြစ်နေလျှင် သာရိညံ့သွားသဖြင့် ဩမကောမက အဖြစ်သို့ လျောကျ ရလေသည်။ ထို့ကြောင့် ကုသိုလ်တမျိုးလျှင် အတန်းအစား ၆ မျိုး ခွဲနိုင်ပေသည်။

ထိုဥက္ကဋ္ဌစသော ကုသိုလ်များ၌လည်း ဆန္ဒဝိရိယစိတ်နှင့် ဝိမံသခေါ် ပညာတို့ ထက်သန်လျှင် ထက်သန်ပလောက် အကျိုးပေးတတ်၏။ ညံ့လျှင်ညံ့သလောက် အကျိုးယုတ်လျော့၏။ လို့ ပြင် ပုဗ္ဗစေတနာအခိုက် ၌သာ အကုသိုလ်ခြံရံ၍ အပရစေတနာအခိုက်၌ ကုသိုလ်ခြံရံသော ကုသိုလ် မျိုး၊ ပုဗ္ဗစေတနာ အခိုက်၌ ကုသိုလ်ခြံရံ၍ အပရစေတနာ အခိုက်၌ အကုသိုလ်ခြံရံသော ကုသိုလ်မျိုးတို့လည်း ရှိသေးသည်။

အကြမ်းအားဖြင့် ကာမာဝစရကုသိုလ်ကံကို အယုတ်အမြတ်အားဖြင့် ခွဲခြားရလျှင် အောက်ပါအတိုင်း လေးမျိုးရပေသည်။

- (၁) ကုသိုလ်ပြုဆဲ၌လည်း ဉာဏ်နှင့်ယှဉ်၍ ပြု၏။ ကုသိုလ်မပြုမီ ရှေ့ပိုင်းနှင့် ကုသိုလ်ပြုပြီး နောက်ပိုင်းတို့၌လည်း လောဘ၊ ဒေါသ၊ စသော အကုသိုလ်များကင်း၏။ ထိုကုသိုလ်ကို တိတိတိတိကုသိုလ်ဟု ခေါ်၏။
- (၂) ကုသိုလ်ပြုဆဲ၌မူ ဉာဏ်နှင့်ယှဉ်၍ ပြု၏။ ကုသိုလ်မပြုမီ ရှေ့ပိုင်းနှင့် ကုသိုလ်ပြုပြီး နောက်ပိုင်းတို့၌ကား လောဘ၊ ဒေါသ စသော အကုသိုလ်များ ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ ထိုကုသိုလ်မျိုးကို တိတိတိတိဩမကကုသိုလ်ဟု ခေါ်သည်။
- (၃) ကုသိုလ်ပြုဆဲ၌ကား ဉာဏ်နှင့်မယှဉ်ပဲ ကလေးသူငယ်များကဲ့သို့ အမှတ်တမဲ့ပြု၏။ ကုသိုလ်မပြုမီ ရှေ့ပိုင်းနှင့် ကုသိုလ်ပြုပြီး နောက်ပိုင်းတို့၌မူ လောဘ၊ ဒေါသ စသော အကုသိုလ်များ ကင်းစင်၏။ ထိုကုသိုလ်မျိုးကို ဒွိတိတိကုသိုလ်ဟုခေါ်သည်။
- (၄) ကုသိုလ် ပြုဆဲ၌လည်း ဉာဏ်မပါပဲ ကလေးသူငယ်များပဟာ အမှတ်တမဲ့ပြု၏။ ကုသိုလ်မပြုမီ ရှေ့ပိုင်းနှင့် ကုသိုလ်ပြုပြီး နောက်ပိုင်းတို့၌လည်း လောဘ၊ ဒေါသ စသော အကုသိုလ် တရားများ ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ ထိုကုသိုလ်မျိုးကို ဒွိတိတိဩမက ကုသိုလ်ဟု ခေါ်သည်။

အယုတ်အမြတ် ကုသိုလ်ကံ ၃-မျိုး။ ။ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကဏ္ဍ၊ သီလနိဒ္ဒေသ၌ လာသည့် ကုသိုလ် အယုတ်၊ အလတ် အမြတ် ခွဲနည်း သုံးမျိုးကိုလည်း မှတ်သားနည်းတူဖွဲ့ဖွဲ့ဖြစ်၍ ဖော်ပြလို ပါသည်။ ထိုသုံးမျိုးမှာ-

- (၁) ဂုဏ်သဘာဝပျံ့သင်း ကျော်ကြားမှုကို လိုလားသောစိတ်ဖြင့် ပြုလုပ်သော ကုသိုလ်စတုရသည့် အညွှန်းကုသိုလ်စတုရ ဖြစ်၏။

(၂) ကုသိုလ်၏အကျိုးတရားကို လိုလားတပ်မက်သော စိတ်စေတနာဖြင့် ပြုလုပ်သော ကုသိုလ်စေတနာသည် အလတ်စားကုသိုလ်စေတနာဖြစ်၏။

(၃) ဤဒါနမှ သီလမှစသည်တို့ကား ပြုသင့်ပြုထိုက်သော အမှုများတည်းဟု နှလုံးသွင်းကာ အရိယာသူတော်ကောင်းတို့၏ အလေ့သဘောကို နည်းယူပြုလုပ်သော ကုသိုလ်စေတနာသည် အမြတ်စား ကုသိုလ်စေတနာဖြစ်၏။

ဟူ၍ဖြစ်သည်။ ဤသုံးပျိုးတို့တွင် ပထမကုသိုလ်ပျိုးကား ဂုဏ်ပကာသနစိတ်ထားဖြင့် ပြုလုပ်သော ကုသိုလ်ပျိုးဖြစ်၍ လူ့ဘုံ နတ်ဘုံတို့၌ ဖြစ်ရခြင်း ဘဝသမ္ပတ္တိ၊ စည်းစိမ်ဥစ္စာ ရအောင်နှင့် ပြုလုပ်ခြင်း ဘောဂသမ္ပတ္တိတို့ကိုပျံ့ပင် လှလှအကျိုးပေးနိုင်သော ကုသိုလ်ပျိုး မဟုတ်ပါ။ ပါရမီကုသိုလ်ဖြစ်ဖို့ကား အလွန်အလှမ်းကားပေသည်။

ဒုတိယကုသိုလ်ပျိုးကား အကျိုးကိုလိုလားသောစိတ်ဖြင့် အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့ အယုတ်အမြတ် ရှေးအုပ်စု၊ အကျိုးကြီးအုဘောနည်းလမ်းကို ရှေးဘုရားရှင်နှင့်ပြုသော ကုသိုလ်ပျိုးတည်း။ ထိုကုသိုလ်ပျိုးမှာ ဘဝသမ္ပတ္တိ၊ ဘောဂသမ္ပတ္တိတို့ကိုကား အောင်းကောင်းအကျိုးပေးနိုင်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ပါရမီကုသိုလ်ပျိုးကား မဟုတ်ချေ။

တတိယကုသိုလ်ပျိုးမှာပူ အလုပ်အမှုကိုသာအလေးကျပြုသည်။ အကျိုးကိုမမျှော်လင့်၊ မိမိလက်ရှိ ပစ္စည်း ဝယ်ယူထိုက်သူတပါးတို့နှင့် မကန့်ပကွက်ဆက်ဆံသည်ကိုပြု၍ သုံးဆောင်ပူဇော် အရိယာသူဖြစ်ထိုက် အစဉ်ထုံးတမ်း သွားမြဲလမ်း ပေတည်း။ အရိယာလောင်း သူတော်ကောင်းတို့၏ အစဉ်ထုံးတမ်း ကျင့်ပြုလမ်းပေတည်း။ ငါလည်းလည်း အလောင်းအလျာ အရိယာတို့၏ လမ်းစဉ်ကို လိုက်ဆိုက်သည်။ မိမိပိုင်ထိုက်သော ပစ္စည်းဥစ္စာပို သူတပါးတို့နှင့် ကန့်ပကွက်ကွက် မဆက်ဆံသည်ကိုပြု၍

၁။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ။ ပ၊ ၁၃။

သုံးဆောင်ခြင်းသည်အန္တရာလပုထုဇဉ်တို့၏ အစဉ်ထုံးတမ်း သွားမြဲလမ်းပေတည်း။ ငါသည် ထိုအန္တရာထုဇဉ်တို့၏ လမ်းကို လိုက်ခြင်းငှာမထိုက်။ ဤသို့ နှလုံးထား၍ မိမိပိုင်ထိုက်သော ပစ္စည်းဥစ္စာများကို အယုတ်အလတ် အမြတ်မရွေး မျှဝေလှူဒါန်း ပေးကမ်းစွန့်ကြဲသော ဒါနကုသိုလ်သည် အရိယဘာဝ(အရိယာသူတော်ကောင်းတို့၏ အဖြစ်သနစ် ထုံးတမ်းစလေ့) ကိုမှီ၍ ပြုသောကုသိုလ်မည်၏။ ပါရမီကုသိုလ်မျိုးတည်း။ သီလမူ နိက္ခမမူ စသည်တို့၌လည်း ဤနည်းအတိုင်း အကျိုးကို မမျှော်ကိုးပဲ အလုပ်အမှု ကိုသာ အလေးဂရုပြု၍ ပြုလုပ်နိုင်မှသာ ပါရမီကုသိုလ်မျိုး ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ရမည်။

တနည်းအားဖြင့်—

- (၁) တဏှာဒါနအလိုဖြင့် ဘဝသမ္ပတ္တိ၊ ဘောဂသမ္ပတ္တိတို့ ပြည့်စုံရန် ရည်ရွယ်၍ကျင့်သော သီလကုသိုလ်စေတနာသည် အညွှစား ကုသိုလ်စေတနာမည်၏။
- (၂) မိမိတဦးတည်း ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်ရန် ရည်ရွယ်၍ ကျင့်သော သီလကုသိုလ်စေတနာသည် အလတ်စား ကုသိုလ် စေတနာမည်၏။ ပါရမီမြောက်ကုသိုလ်လည်း ဖြစ်၏။
- (၃) ခပ်သိမ်းသော သတ္တဝါတို့ ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်ရန်ရည်ရွယ် ၍ ကျင့်သော သီလကုသိုလ်စေတနာသည် အမြတ်စားကုသိုလ် စေတနာ မည်၏။ ပါရမီမြောက်ကုသိုလ်မျိုး ဖြစ်၏။

တနည်းအားဖြင့် ဝဋ်ကိုမှီသော ကုသိုလ်နှစ်မျိုး၊ ဝဋ်ကိုမမှီသော ကုသိုလ်နှစ်မျိုးဟူ၍ အယုတ်အမြတ် ကုသိုလ်လေးမျိုး ရှိ၏။ ထိုလေးမျိုး မှာ—

- (၁) တဏှာကိုမှီတွယ်သော တဏှာနိဿိတကုသိုလ်၊
- (၂) ဒိဋ္ဌိကိုမှီတွယ်သော ဒိဋ္ဌိနိဿိတကုသိုလ်၊

၁။ ပိသုဒ္ဓိမဂ် အဋ္ဌကထာ ပ။ ၁၃။

(၃) လောကုတ္တရာကုသိုလ်(ဝဋ်အနိဿိတ)၊

(၄) လောကုတ္တရာ၏ အခြေမူလ အဆောက်အဦဖြစ်သော(ဝဋ်အနိ-
သိတ) လောကီကုသိုလ်-

တို့ ဖြစ်သည်။

ထိုတိုင် လူ့ဘဝ နတ်ဘဝတို့၌ဖြစ်ခြင်း ဘဝသမ္ပတ္တိ၊ စည်းစိမ်ဥစ္စာ ရတနာတို့နှင့်ပြည့်စုံခြင်း ဘောဂသမ္ပတ္တိတို့ကို တဏှာဖြင့် လိုလားတောင့်တ၍ ပြုလုပ်သော ကုသိုလ်စေတနာသည် တဏှာနိဿိတကုသိုလ်ကံ မည်၏၊ ပါရမီကုသိုလ်မျိုး မဟုတ်ပေ။

ဒါနုမ္မ လောကီသီလမူ တခုခုသော ပဗ္ဗင်္ဂတနိက္ခမမူ စသည်၌ တည်၍ ဤအကျင့်သည်သာလျှင် သံသရာမှ စင်ကြယ်စေနိုင်၏။ ဤအကျင့်အပြင် စင်ကြယ်စေနိုင်သော နည်းလမ်းမရှိတော့ ဝိပဿနာမဂ်ဖိုလ်တို့ကို ပစ်ပယ်၍ ပြုသောကုသိုလ်ကံစေတနာသည် ဒိဋ္ဌိနိဿိတကုသိုလ် မည်၏။ ကုလား ဘုန်းကြီးတို့၏ ကုသိုလ်မျိုးတည်း။ ပါရမီကုသိုလ်မျိုးမဟုတ်။ ဤ (၂)မျိုး တို့သည်ပါရမီမျိုးမဟုတ်သော “ဝဋ်အနိဿိတ” ကုသိုလ်မျိုးတို့ ဖြစ်ကြသည်။

ဘဝသမ္ပတ္တိ၊ ဘောဂသမ္ပတ္တိတို့ကို လိုချင်တောင့်တမှု တဏှာလောဘ ပါသော စိတ်လည်းမရှိ၊ ဒိဋ္ဌိသဘောလည်း မသက်ရောက်ပဲ မိုးကောင်းကင် သဖွယ် အတွယ်အတာ ပျံ့ပျံ့ပျော်ပျော်ဉာဏ်တည်းဟူသော တဖက်ကမ်းသို့ တမ်းတမ်းစူးစူး အထူးရည်ရွယ်၍ စင်ကြယ်သောစိတ်ဖြင့် ပြုအပ်သော ဒါနုမ္မ သီလမူစသော ကုသိုလ်များသည်သာ လောကုတ္တရာ၏ အခြေမူလ အဆောက်အဦဖြစ်၍ ပါရမီကုသိုလ်မျိုး ဖြစ်ပေသည်။

ယခုကာလ၌ “ဤကုသိုလ်ကြောင့် နိဗ္ဗာန်ကို ရရပါလိ၏။ အကြင် မျှလောက် နိဗ္ဗာန်ကို မရသေး၊ လိုမျှလောက်ကာလ၌....” စသည်ဖြင့် နိဗ္ဗာန်နှင့် သမ္ပတ္တိနှစ်ပါးတို့ကို တုံ့ပက်တောင့်တ၍ ပြုကြသောကုသိုလ် များကို ပါရမီကုသိုလ်ဟူ၍ကား လိုရ၏။ သို့သော် ထိုကုသိုလ်များသည် ဗောဓိဘုရားကို မြန်မြန်ဆိုင်ဆိုင်သော ကုသိုလ်မျိုးကား မဟုတ်ချေ။

၁။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် အဋ္ဌကထာ ပ။ ၁၂။

ထင်ရှားစေဦးအံ့-ဝိပဿီဘုရားရှင်မပွင့်မီ သာသနာပအခါ၌ ညီအစ်ကို နှစ်ဦးတို့သည် ကြွခင်းစိုက်ပျိုးသည့် လုပ်ငန်းဖြင့် အသက်မွေးကြ၏။ ညီဖြစ်သူမှာ ဇောတိကသဋ္ဌေးလောင်း ဖြစ်သည်။ တနေ့တွင် ကြွခင်းသို့ ကြွလာသည့် ပစ္စေကဗုဒ္ဓါအရှင်မြတ်အား ညီနောင်နှစ်ဦးတို့ ကြံရည် လှူဒါန်း၍ ဆုအသီးသီး တောင်းလိုက်ကြသည်။ အစ်ကိုကြီးက “အရှင် ဘုရားသိသောရသောဘုရားကို သိရပါလိုရပါလို၏” ဟုတိုတိုဆုတောင်း၏။ ညီဖြစ်သူ ဇောတိကသဋ္ဌေးလောင်းကမူ “အရှင်ဘုရား သိသော ရသော တရားကို သိရပါလိုရပါလို၏” ဟု ဆိုပြီးနောက် “အကြင်မျှလောက်၍ ပြန်၍ သမ္ပတ္တိနှစ်ပါးတို့ကို နောက်ဖျားကဆွယ်၍ ဆုတောင်း၏” ဆုတောင်း တိုသည့် အစ်ကိုမှာ ဝိပဿီဘုရားအပွင့်တွင် သံသရာဝဋ်မှ ကျွတ်သွား၏။ ညီဖြစ်သူ ဇောတိကအလောင်းမှာမူ ဆုတောင်းရှည်သည့်အတွက် ဝိပဿီ ဘုရားလက်ထက်တွင် အကျွတ်ကရား မရရှာဘဲ ဘုရားကြောက်ဆူကျော်လွန် ပြီး ဂေါတမဘုရားလက်ထက်မှာမှ အကျွတ်တရား ရလေတော့သည်။

သဘောယုတ္တိကား- ကုသိုလ်ပြုစဉ်အခါ၌ ဘဝသမ္ပတ္တိ တဏှာ၊ ဘောဂ သမ္ပတ္တိတဏှာ အစေးအခဲ ဆက်တွဲခဲ့သည်များနှင့် ထိုကုသိုလ် အကျိုး ပေးရာဘဝတို့၌ ထိုစည်းစိမ်နှင့် ထိုတဏှာခါ၍မူ၊ ခွဲ၍မရအောင် အကြပ်အတည်း ဖွဲ့စည်းလေ၏။ အထွတ်အမြတ်တရားနှင့် တွေ့သော်လည်း တရားဘက်သို့ မပါနိုင်ရှိလေ၏။ ကုသိုလ်ပြုစဉ်အခါ၌ ဘဝတဏှာ၊ ဘောဂတဏှာ အလူးအလဲခရှိဝိဝဋ္ဌ (ဝဋ္ဌဆင်းရဲကိုမမှီသောတရားသဘော) မျိုးသက်ဆက် ဖြစ်ခဲ့သည်ရှိသော် ထိုကုသိုလ်အကျိုးပေး၍ ပဓာသဗျာဒိ၊ ကေရာဒိ၊ စကြာမန္ဒာတ် စည်းစိမ်၌ပင် တက်၍ငြားသော်လည်း တရားနှင့် တွေ့ခဲ့လျှင် ထိုစည်းစိမ်ကို ခဏချည်း စွန့်လွှတ်လိုက်နိုင်၏။

ဤကား ယခုပြဆိုခဲ့သည့် ကြံစိုက်ပျိုးရေးလုပ်သူ ညီနောင်နှစ်ဦးတို့ ဝတ္ထုကပြဆိုသော သဘောကိစ္စပျက်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် နောက် ဆက်လက်၍ ပြည့်ကျင့်ရန် လူ့ဘဝကိုပင် တောင့်တသော်လည်း ခံစား စံစားလိုသည့် စိတ်ကို ပြုပုံကားမူ မသိစေမူ၍ ပါရမီပြည့်ဖို့စိတ်ဖြင့်သာ တောင့်တရမည်။

စေတနာ စေတသိက်

မေတ္တာကသဋ္ဌေး၏ ကျွန်ဖြစ်သော ပုဆွဲသည် ပစ္စေကဗုဒ္ဓါကိုပူးမြင်၍ ဆွမ်းလှူသောအခါ ဆုတောင်း နေရာမကျသည့်အတွက် ဘဝအဆက်ဆက် ကျွန်ချည်းဖြစ်ရလေသည်။ စူဠသုဘဒ္ဓါကျွန်မသည် ပစ္စေကဗုဒ္ဓါကို သစ်သီးဆွမ်းလှူရာ ဆုတောင်းချော်၍ အလောင်းတော်ဆင်မင်းကိုသတ်သဖြင့် ငရဲသို့ကျရလေသည်။ ရှေ့ဘဝ၌ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါကိုတွေ့ကြသော ကုသမင်းကြီးနှင့် ပပဝတီတို့သည်လည်း ဆုတောင်းမတွဲ အတန်ငယ်ရှုံ့ကြ၍ ကသိလင်တ ဗုက္ခအသွေတွေ့ ဖြစ်ကြရသည်။ ဤသို့လျှင် ကုသိုလ်ပြုကြရာ တွင် ဆုတောင်းချော်ကြသဖြင့် မအတတ်မလှ ဖြစ်ကြကုန်သော ဝတ္ထုနိပါတ် ဇာတ်ဆုဇဝင်တို့သည် အသွန်ပင်များလှကုန်၏။

ကာမာဝစရကုသိုလ်ကံများ အကျိုးပေးပုံ။ ။ လှူဒါန်းပေးကမ်းခြင်းဒါန ကုသိုလ်၊ ၅-ပါး ၈-ပါး ၁၀-ပါး စသည်တို့ကိုစောင့်ထိန်းမှု သိလကုသိုလ်များနှင့် ဈာန်မဂ်ဖိုလ်အထိ မထောက်သေး မရသေးသော သမာဘာဝနာ၊ ဝိပဿနာဘာဝနာ ကမ္မဋ္ဌာန်း မီးဖြန်းအားထုတ်မှု ဘာဝနာကုသိုလ်များမှာ ကာမာဝစရကုသိုလ်များပင်ဖြစ်ပါသည်။

ထိုကာမာဝစရကုသိုလ်ကံ (၈) ပါးသည် လူ့ဘုံ နတ်ဘုံဟူသော ကာမသုဂတိ ၇-ဘုံတို့တွင် ကာဘုံဘုံ၌ မဟာဝိပါက်စိတ် ၈-ပါး၊ အဟိတ်ကုသလဝိပါက် ၉ ပေက္ခာသန္တိရဏဝိပါက် ၁-ပါး အားဖြင့် ကာမသုဂတိပဋိသန္ဓေကိုးပါးကို ဖြစ်စေနိုင်ပေသည်။ ထိုပဋိသန္ဓေကိုးပါးကို ဖြစ်စေနိုင်ခြင်းဆိုသည်မှာ ထိုကာမသုဂတိခန္ဓာဘုံတို့၌ ယိမိတ်ကပါးပါးဖြင့် ပဋိသန္ဓေ နေ၍လူအမျိုးမျိုး နတ်အဖွဲ့ဖွဲ့ဖြစ်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

ပဝတ္တိအခါ၌မူ ကာမသုဂတိ(၇)ဘုံ၌ မဟာဝိပါက် ၈-ပါး၊ အပိက်ကုသလဝိပါက် ၈-ပါးအားဖြင့် (၁၆)ပါးသော အကျိုးဝိပါက်စိတ်များကိုလည်းကောင်း၊ အပါယ်လေးဘုံတို့၌ အဟိတ်ကုသလဝိပါက် ၈-ပါးတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ရူပာ၅-ဘုံ၌သာနဝိညာဉ် ဇိဝှါပိညာဉ် ကာယဝိညာဉ် မှတပါး အဟိတ်ကုသလဝိပါက်(၅)ပါး ကိုလည်းကောင်း ပဝတ္တိကျိုးအ

ဖြစ် ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်၏။ ထိုတွင် ကာမသုဂတိ(၇)တို့၌ လူ့ စည်းစိမ်၊ နတ်စည်းစိမ်တို့ကို ရရှိခံစားခြင်း၊ စိတ်ချမ်းသာမှု ကိုယ်ချမ်းသာမှုကို ရရှိခြင်း၊ အလိုရှိအပ် နှစ်သက်မြတ်နိုးအပ်သော ဥယျာဉ် ရေကန် ဘုံဗိမာန် အဆင်တန်ဆာ အဆောက်အဦစသည့် ဣဒ္ဓာရုံများကို မြင်တွေ့ရခြင်း ရရှိပိုင်ဆိုင်ခြင်း စသည်တို့သည်ပင် (၁၆) ပါး သော အကျိုးဝိပါက်များ ဖြစ်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထိုစိတ်များသည် ဘာဝကိစ္စ၊ တဒါရုံကိစ္စ မြင်ခြင်း ဒဿနစသော ကိစ္စ၊ သမ္ပုဋ္ဌိစွိုင်းကိစ္စ စသည်ဖြင့် သူ့ ကိစ္စနှင့်သူ ဆောင်ရွက်ကြသည်။

နဂါး ဂဠုန် ဆင်အာဇာနည် မြင်းအာဇာနည် ခြင်္သေ့အာဇာနည် စသော သတ္တဝါတို့၏ ခန္ဓာအစဉ်၌ ကြီးကျယ်ခမ်းနားစွာသော စည်းစိမ်ကို ခံစားရခြင်း၊ တန်ခိုးကြီးခြင်း၊ ဣဒ္ဓာရုံများနှင့် တွေ့ကြုံထုံဆည်းရခြင်းတို့သည် အပါယ်ဘုံများ၌ အဟိတ်ကုသလဝိပါက် ၈-ပါး အကျိုးတရားတို့ ဖြစ်ပွားခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

ရူပဗြဟ္မာကြီးများသည် လူ့ဘုံလိုလား၍ ဘုရားဖူး တရားနာကြသည့် အခါ၌ဖြစ်စေ၊ ရူပဘုံပင် ဣဒ္ဓာရုံများကို မြင်ကြားရကြသည့် အခါ၌ ဖြစ်စေ အဟိတ်ကုသလဝိပါက် ၅-ပါးတို့ ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ ဖြစ်နိုင်ကြပေသည်။

အဘန်ဇယ်ရွဲ၍ ဆိုရသော်-ရှေ့တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့် အယုတ် အလတ် အမြတ်ကုသိုလ်တို့တွင် အမြတ်စားတိတိဥက္ကဋ္ဌ ကုသိုလ်ကံဖြစ်ပါက ထိုကံကြောင့် လူ့ဘုံ နတ်ဘုံကုသော သုဂတိဘုံတို့၌ တိတိတ်ဖာသာဝိပါက် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ပါးတွင် တပါးပါးဖြင့် ပဋိသန္ဓေနှင့် ဉာဏ်ပညာ ထက်မြက်သည့် တိတိတ်ပုဂ္ဂိုလ်အမျိုးအစား ဖြစ်နိုင်သည်။ ပာတိအခါ၌မူ အသက်ဖော်ပြပါ အဘိုး(၁၆)ပါးသော အကျိုးဝိပါက် စိတ်များကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်၏။

စေတနာ စေတသိက်

တိဟိတ်ဩမကကုသိုလ်နှင့် ဒွိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌ ကုသိုလ်များကြောင့်ကား ထိုသူကတိဘုံများ၌ မဟာဝိပါက် ဉာဏဝိပဿနာတိစိတ် ၄-ပါးတို့တွင် တပါး ပါးဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေ၍ ဉာဏ်ပညာကင်းသော ဒွိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်မျိုး ဖြစ်နိုင် သည်။ ပဝတ္တိအခါ၌လည်း မဟာဝိပါက်ဉာဏဝိပဿနာ ၄၊ အဟိတ်ကုသလ ဝိပါက် ၈၊ ပေါင်း ၁၂ ပါးသော အကျိုးကိုပေး၏။

ဒွိဟိတ်ဩမက ကုသိုလ်ကံကြောင့်မူ လူ့ ဘုံနှင့် စာတုမဟာရာဇ်နတ်ဘုံ တို့၌ အဟိတ်ကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာသန္တိ ၄၀၀၀၀၀ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေကြ၍ ပဋိသန္ဓေကပင် မျက်စိကန်းသူ၊ နားတိုင်းသူ၊ ဆွဲအသူ၊ နပိုးပဏ္ဍိတ် စသော လူ့အညံ့စားများနှင့် ဝိနိပါတိကအသူရာခေါ်သည့် တစ္ဆေ ဖြေကုတ်စသော နတ်အညံ့စားများ ဖြစ်ကြရသည်။ ပဝတ္တိအခါ၌လည်း အဟိတ်ကုသလဝိပါက် ၈-ပါးကို ဖြစ်စေသည်။

ကာမကုသိုလ်စိတ်သည် အကျိုးပေးရာ၌ အလွန်ကျယ်ပြန့်သည်။ အရာ ကျယ်လှသည်။ ဘဝသစ်တခုကို လူ့ဘဝခြင်းဆိုသည့် ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးစွမ်းနိုင်သော ဇနကသတ္တိရှိသူကဲ့သို့ နိဗ္ဗာန်ရောက်သည့်တိုင်အောင် ဘဝအဆက်ဆက်တို့၌ ပဝတ္တိအကျိုး အမျိုးမျိုးကိုလည်း ပေးနိုင်သော အပရာပရိယကမ္မသတ္တိလည်းရှိ၏။ ထို့ပြင် ဈာန် ဖက်ဖိုလ်တရားများကို ရအောင်အားထုတ်ရာ၌ ပရိကံ ဥပကာ အနုလုံ ဂေါတြဘူ ကုသိုလ်စော များ အဖြစ်ဖြင့် အခြေခံအကြောင်းတရားများလည်း ဖြစ်ကြသည်။ အယုတ်ဘိုး ဈာန်ငင်စားရာ(ဈာနသမာပတ်)၊ ဖိုလ်ဝင်စားရာ(ဖလသမာ ပတ်)၊ နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားရာတို့၌ပင်သော်လည်း ကာမကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်တို့ပါ ရသည်ချည်းဖြစ်၏။ ဤသို့ အရာကျယ်လှသဖြင့် မဟာပုဒ်ဖြင့် အထူးပြုကာ “မဟာကုသိုလ်”ဟု ခေါ်ခြင်းဖြစ်သည်။

လောက၌ သူသူငါငါ ပြုလုပ်နေကြသော ကုသိုလ်တို့မှာ ကာမ- ကုသိုလ်သာ များကုန်၏။ ထိုကုသိုလ်ပြုရာ၌ အပွန်အပြတ် ဖြစ်နိုင်သမျှ ဖြစ်အောင် ပြုလုပ်တတ်ကြရန် မောင်ပါကုသိုလ် ၆-မျိုးကို နောက်ဆုံး တင်ပြလိုက်ပါသည်။

- ၁။ မိမိသဘောအလျောက် ပြုသောကုသိုလ် (သယံကာရကုသိုလ်)၊
- ၂။ သူတပါးပြုသည်ကိုမြင်၍ ပြုသောကုသိုလ် (ဗရံကာရကုသိုလ်)၊
- ၃။ မိမိလက်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ ပြုသောကုသိုလ် (သာဟတ္ထိကကုသိုလ်)၊
- ၄။ သူတပါးကိုစေခိုင်း၍ ပြုသောကုသိုလ် (အာဘတ္တိကကုသိုလ်)၊
- ၅။ ကံ၊ကံ၏အကျိုးကို သိမြင်နားလည်၍ ဉာဏ်နှင့်ယှဉ်ပြီးပြုသောကုသိုလ် (သမ္ပဇာနကတကုသိုလ်)၊
- ၆။ ကံ၊ကံ၏ အကျိုးကိုမသိပဲ ဉာဏ်ကင်း၍ပြုသော ကုသိုလ် (အသမ္ပဇာနကတကုသိုလ်) -

တို့ဖြစ်သည်။ (၁)(၂)(၅) အမှတ်ပြု ကုသိုလ်တို့သည် ကျန်ကုသိုလ်များထက် သာလွန်မှုရှိမြတ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် ကုသိုလ်ပြုလုပ်ကြရာ၌ သူတပါးကို ကြည့်မနေပဲ ကိုယ့်သဘောအလျောက် ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ ကံ၊ကံ၏အကျိုးကို သိမြင်နားလည်သော အသိဉာဏ်ခေါင်းဆောင်သည့် ကုသိုလ်စိတ်အပြည့်အဖြင့် အားထုတ်ပြုလုပ်သင့်ကြပေသည်။

၃။ ဂ္ဂပါဝစရကုသိုလ်ကံ။ ။ဂ္ဂပါဝစရကုသိုလ်စေတနာ ၅-ပါးသည် ဂ္ဂပါဝစရကုသိုလ်ကံသည်၏။ ထိုကုသိုလ်စေတနာ ၅-ပါးသည် များသောအားဖြင့် ဂ္ဂပါဝတို့များ၌ ဖြစ်ပေါ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဂ္ဂပါဝတို့၌ ပဋိသန္ဓေအကျိုးကို ဖြစ်ပေါ်စေဟတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း ဂ္ဂပါဝစရဟူသော နာမည်ကို ရရှိခြင်းဖြစ်သည်။ (ဂ္ဂပါ၊ ဂ္ဂပါ ၁၅-ဘုံ၌+အဝစရ၊ များသောအားဖြင့် ဖြစ်ပေါ်သောဟု)။ ထိုစေတနာများကို အပြစ်လည်းကောင်း ကောင်းကျိုးပေးခြင်း သဘောလည်းရှိသောကြောင့် ကုသိုလ်ကံဟု ခေါ်သည်။

၁။ ဝိသသိနိဂ္ဂိကာ။၇၆။

ထိုဂ္ဂပကုသိုလ် ၅-ပါးတွင်ပါဝင်ကြသော ဝိတက် ဝိစာရ ပီတိ ဝေဒနာ
 ကေဂ္ဂတာတို့သည် ကသိုဏ်းစသော အာရုံတို့ကို စူးစူးစိုက်စိုက်ရှုတတ်
 သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ကာမစ္ဆန္ဒစသော နိဝရဏးတရားတို့ကို
 လောင်မြိုက်တတ်သောကြောင့် လည်းကောင်း ဈာန်ဟုခေါ်သည်။ ထို
 ဝိတက်စသော ဈာန်တို့နှင့်အတူ ယှဉ်တွဲ၍ ဖြစ်သော ကုသိုလ်ကံ ၅-ပါးကို
 ဈာန်စေတနာဟုခေါ်ပေသည်။ ထိုကုသိုလ်တို့သည်ကိလေသာကို နှစ်ပေါင်း
 ကြာညောင်းစွာ ပယ်ခွဲထားနိုင်စွမ်းလည်းရှိ၏။ ငြီးကျယ်သော အကျိုး
 ပေးမှုလည်းရှိ၏။ ဈာန်သမာပတ်ဝင်စားသည့်အခါ၌ ရှည်လျားသောစိတ်
 အစဉ်လည်း ရှိပေသည်။ ထို့ကြောင့်မဟဂ္ဂုတ် (မဟဂ္ဂုတ) ဟူ၍လည်း
 ခေါ်လေသည်။ ကြီးမြတ်ခြင်းသို့ ရောက်သောတရားဟု အပေါ်ယံရသည်။
 တနည်းအားဖြင့် ဆန္ဒ၊ ပီရိယစသောအဓိပင်တရား ၄-ပါးထက်သန်၍
 မြင့်မြတ်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့ ကျင့်ရသည့်တရားမျိုးဖြစ်သောကြောင့် မဟဂ္ဂုတ်
 ဟု ခေါ်ခြင်းဖြစ်သည်။

ထိုကုသိုလ်ကံများကို လှူဒါန်းပေးကမ်းခြင်းဒါန၊ ကုယ်နှုတ်တို့ကို
 စောင့်ထိန်းမူလိမ္မာတို့ဖြင့် မရရှိနိုင်၊ ပွားများအားထုတ်ပူဇော်ရာကုသိုလ်
 ဖြင့်သာ ရရှိနိုင်၏။ စိတ်၌သာဖြစ်၍ မနောက်ပေးပျိုးသာရှိသည်။ ထိုဂ္ဂပါ-
 ဝစရကုသိုလ်ကံသည်-

- ၁။ ဈာန်အင်္ဂါ ၅-ပါးရှိသော ပထမဈာန်ကုသိုလ်ကံ၊
- ၂။ ဈာန်အင်္ဂါ ၄-ပါးရှိသော ဒုတိယဈာန်ကုသိုလ်ကံ၊
- ၃။ ဈာန်အင်္ဂါ ၃-ပါးရှိသော တတိယဈာန်ကုသိုလ်ကံ၊
- ၄။ ဈာန်အင်္ဂါ ၂-ပါးရှိသော စတုတ္ထဈာန်ကုသိုလ်ကံ၊
- ၅။ ဈာန်အင်္ဂါ ၂-ပါးရှိသော ပဉ္စမဈာန်ကုသိုလ်ကံ-

ဟူ၍ ငါးမျိုးရှိ၏။

၁။ အဘိဓမ္မာ၊ ၁၊ ၈၇၊ ၂၊ ၁။ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ၊ ၄၊ ၃၅။

ဂ္ဂပကုသိုလ်ကံ(၃)မျိုးစိတို့ကွဲပြားပုံ

ထိုငါးမျိုးတွင် ပထမဈာန်ကုသိုလ်ကံသည် ဈာန်ကို အားထုတ်စဉ် အခါ၌ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော ဆန္ဒ၊ဝိရိယ၊စိတ်၊ဝိမံသတို့၏အထက်အနံ့ကိုလိုက်၍ သုံးမျိုးကွဲပြားသွားသည်။ ဈာန်တရားတို့၌ ဆန္ဒ၊ ဝိရိယ၊ စိတ္တ၊ ဝိမံသ (ပညာ)ဟူသော အဓိပတိတရား လေးပါးတို့တွင် တပါးပါးသည် အမြဲ အဓိပတိတပ်၏။ အဓိပတိတပ်ခြင်းဆိုသည်မှာ ထိုတရားလေးမျိုးတွင် အလွန်အင်အားကောင်းသည့် တပါးပါးက အကြီးအမှူး၊ ဦးစီးနာယက၊ ပဓာနရှေ့ဆောင်ပြုခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုအခါ အတူတကွ ဖြစ်ပေါ်ဖြစ်ဖက် ရုပ်တရား နှာမ်တရားအားလုံးတို့ အဓိပတိကိစ္စကို ဆောင်ရွက်သော တရား၏နောက်သို့လိုက်ပါကြရ၏။

ဥပမာ-လိုချင်မှုဆန္ဒ တရားသည်အဓိပတိကိစ္စတပ်၍ ဆန္ဒ၏အားစွမ်း ထက်သန်ကြီးမားနေလျှင် ထိုဆန္ဒကို ခေါင်းဆောင်ပြုကာ အတူဖြစ်ဖက် ရုပ်တရား နှာမ်တရားတို့သည် ပြုလိုသောအမှုကို ပြီးစီးအောင် ရှက်ဆောင် ကြရ၏။ ဤသည်မှာ အဓိပတိတပ်ခြင်း၏ အဓိပ္ပါယ်ဖြစ်ပါသည်။

ဈာန်ကိုရအောင် အားထုတ်စဉ်က ဆန္ဒ၊ဝိရိယ၊စိတ္တ၊ ဝိမံသ တ.ပ.တို့ ယုတ်ညံ့အားနည်းနေလျှင် ဈာန်ရသည့်အခါ ထိုအဓိပတိတပ်သော တရား တို့ နှံ့ညံ့နေပါသည်။ ထိုဈာန်မျိုးကို ပရိတ္တဈာန်ဟုခေါ်၏။ ထို့အတူ ဈာန်ရသည့်အခါ အဓိပတိတပ်သော တ.ပ.ကအား အလယ်အလတ်ရှိလျှင် မဇ္ဈိမဈာန်ဖြစ်သည်။ အဓိပတိတပ်သော တ.ပ.က ဆက်မြက်အားကောင်း လျှင် ပဏိတဈာန်ဟုခေါ်သည်။ ဤသို့ ပထမဈာန်စသော ဂ္ဂပကုသိုလ်ကံ တို့သည် ဆန္ဒ၊ ဝိရိယ၊ စိတ္တ၊ ဝိမံသဟူသော အဓိပတိတရားတို့၏အထက် အနံ့ကိုလိုက်၍ ပရိတ္တဈာန်၊မဇ္ဈိမဈာန်၊ ပဏိတဈာန်ဟု သုံးမျိုးသုံးစား ကွဲပြားလေသည်။ ။

ဂ္ဂပကုသိုလ်ကံများ၊ အကျိုးပေးပုံ

ဂ္ဂပကုသိုလ်ကံများတွင် ပရိတ္တဖြစ်သော ပထမဈာန်ကုသိုလ်ကံသည် ပထမဈာန်သုံးဘုံတွင် အညံ့စားဖြစ်သော ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာတို့၌ ပထမဈာန် ဝိပါက်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေသော ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာဗြဟ္မာကို ဖြစ်ပေါ်လာစေ၏။ မဇ္ဈိမဖြစ်သော ပထမဈာန်ကုသိုလ်ကံသည် ပထမဈာန်သုံးဘုံတွင် အလတ် တန်းစားဖြစ်သော ဗြဟ္မပုရောဟိတာတို့၌ ပထမဈာန်ဝိပါက်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေ နေသော ဗြဟ္မပုရောဟိတာဗြဟ္မာကို ဖြစ်ပေါ်လာစေ၏။ ပဏီတဖြစ်သော ပထမဈာန်ကုသိုလ်ကံသည် ပထမဈာန်သုံးဘုံတွင် အထက်တန်းစား ဖြစ် သော မဟာဗြဟ္မာတို့၌ ပထမဈာန်ဝိပါက်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေသော မဟာ ဗြဟ္မာကြီးကို ဖြစ်ပေါ်လာစေသည်။

ပရိတ္တဖြစ်သော ဒုတိယဈာန် တတိယဈာန်ကုသိုလ်ကံတို့သည် ဒုတိယ ဈာန်သုံးဘုံတွင် အညံ့စားဖြစ်သော ပရိတ္တာဘာတို့၌ ဒုတိယဈာန်ဝိပါက် ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေသော ပရိတ္တာဘာဗြဟ္မာကြီးတို့ကို ဖြစ်ပေါ်လာစေသည်။ မဇ္ဈိမဖြစ်သော ဒုတိယဈာန်၊ တတိယဈာန်ကုသိုလ်ကံတို့သည် ဒုတိယဈာန် သုံးဘုံတွင် အလတ်တန်းစားဖြစ်သော အပ္ပမာဏာဘာတို့၌ ဒုတိယဈာန် ဝိပါက်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေသော အပ္ပမာဏာဘာဗြဟ္မာကြီးတို့ကို ဖြစ်ပေါ် လာစေသည်။ ပဏီတဖြစ်သော ဒုတိယဈာန် တတိယဈာန် ကုသိုလ်ကံ တို့သည် ဒုတိယဈာန်သုံးဘုံတွင် အထက်တန်းစားဖြစ်သော အာဘဿရာ တို့၌ ဒုတိယဈာန်ဝိပါက်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေသော အာဘဿရဗြဟ္မာကြီး တို့ကို ဖြစ်ပေါ်လာစေသည်။

ပရိတ္တဖြစ်သော စတုတ္ထဈာန်ကုသိုလ်ကံကြောင့် တတိယဈာန်သုံးဘုံ တွင် အညံ့စားဖြစ်သော ပရိတ္တသုဘာတို့၌ စတုတ္ထဈာန်ဝိပါက်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေ နေသော ပရိတ္တသုဘာဗြဟ္မာကြီးများ ဖြစ်ကြရသည်။ ထိုအတူ မဇ္ဈိမဖြစ် သော စတုတ္ထဈာန်ကုသိုလ်ကံကြောင့် တတိယဈာန် သုံးဘုံတွင် အလတ် တန်းစားဖြစ်သော အပ္ပမာဏသုဘာတို့၌ စတုတ္ထဈာန်ဝိပါက်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေ နေသော အပ္ပမာဏသုဘာဗြဟ္မာကြီးများ ဖြစ်လာကြရသည်။ ပဏီတဖြစ်

သော စတုတ္ထဈာန်ကုသိုလ်ကံကြောင့် တတိယဈာန်သုံးဘုံတွင် အထက် တန်းစားဖြစ်သော သုဘကိဏှာဘုံ၌ စတုတ္ထဈာန်ဝိပါက်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေ သော သုဘကိဏှာဗြဟ္မာကြီးများဖြစ်လာကြရ၏။

အဘိညာဉ်ကိစ္စမတပ်သောမန်ဖြစ်သော ပဉ္စမဈာန် ကုသိုလ်ကံသည် စတုတ္ထဈာန်ဘုံတို့တွင် တဘုံအပါအဝင်ဖြစ်သော ဝေဟပ္ပိုလ်ဘုံ၌ ပဉ္စမ ဈာန်ဝိပါက်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေသော ဝေဟပ္ပိုလ်ဗြဟ္မာကြီးတို့ကို ဖြစ်ပေါ် စေလေသည်။ ထိုဗြဟ္မာကြီးတို့သည် ပဉ္စမဈာန်ကုသိုလ်ကံကြောင့် ကမ္ဘာ ငါးရာအထိ အသက်ရှည်ကြ၏။ ဈာန်ရ တိဟိတ်ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်များ အနေ ဖြင့် အမြင့်ဆုံးရောက်နိုင်သော “ပုကုဇနဘဝဂ်” ခေါ်သည့်ဘုံ ဖြစ်သည်။

သာသနာပအခါ၌ ကမ္ဘာကိရိယဝါဒီအယူရှိသော တိတ္ထိတို့သည် စိတ်ရှိ နေ၍သာ တပ်နှစ်သက်ခြင်း အမျက်ထွက်ခြင်း တွေဝေခြင်း စသည့်ဒုက္ခ များနှင့် တွေ့ကြုံကြရ၏။ ထိုစိတ်မရှိပါက အလွန်ချမ်းသာပေမည်။ မျက် မှောက်ဘဝမှာပင် နိဗ္ဗာန်ရောက်သူဖြစ်မည်ဟု ယူဆကာ “သညာသည် အနာရောဂါနှင့်တူ၏။ အိုင်းအမာကြီးဖြစ်၏။ စိတ်သည် စက်ဆုပ်ရွံရှာ ဖွယ် ကောင်း၏” စသည်ဖြင့် သညာကို စက်ဆုပ်သည့် သညာဝိရာဂ ဘာဝနာကို ပဉ္စမဈာန်ဝင်စားပြီးအထမှ ဝါးများ၏။ ထိုသညာ ဝိရာဂ ဘာဝနာ အရူပဝိရာဂဘာဝနာ ပေါက်လျှင် သညာအပေါ် နာမ်တရားအ ပေါ်၌ လုံးဝစက်ဆုပ်သောကြောင့် မူလရပြီးသော ပဉ္စမဈာန်အတွင်း၌ သညာဝိရာဂဓာတ် အရူပဝိရာဂဓာတ်ပေါက်လျှင် သညာဝိရာဂဓာတ် ဝင်ပြီးဖြစ်သော ပဉ္စမဈာန်ကုသိုလ်ကံကြောင့် ထိုကံ၏အလုံကျအဘိဉ်း နာမ်တရားလုံးဝမရှိသော အသညသတ်ဘုံ၌ ဇိဝိတနဝက ကလာပ်ခေါ် ရုပ်တရားဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေကာ အသညသတ်ဗြဟ္မာကြီးဖြစ်ရ၏။ ပဝတ္ထိအ ခါ၌ ကမ္မဇရုပ်နှင့် ဥတုဇရုပ်များသာ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသည်။ ကာမဘုံ တွင် သေဆုံးခဲ့စဉ်က ဣရိယာပုတ်အတိုင်းပင် လိုင်၍သော်လည်းကောင်း၊ ရုပ်၍သော်လည်းကောင်း၊ လျောင်း၍သော်လည်းကောင်း ကမ္ဘာငါးရာ ပတ်လုံး ရွှေတုံးကြီးကဲ့သို့ တည်နေပေသည်။

အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ပဉ္စမဈာန်ကုသိုလ်ကံသည် သုဒ္ဓါဝါသငါးဘုံ၌ ထိုက်သင့်သလို ပဉ္စမဈာန်ဝိပါက် ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်ကို ဖြစ်ပေါ်စေ၏။ ပဉ္စမဈာန်ရသော အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်သည် သဒ္ဓါခန္ဓာလွန်ကဲလျှင် အဝိဟာဘုံ၌၊ ဝိရိယိန္ဒြေလွန်ကဲလျှင် အဘပတိဘုံ၌၊ သတိခန္ဓာလွန်ကဲလျှင် သုဒဿာဘုံ၌၊ သမာဓိခန္ဓာလွန်ကဲလျှင် သုဒဿာဘုံ၌၊ ပညိန္ဒြေလွန်ကဲလျှင် အကနိဋ္ဌာဘုံ၌ အသိးသိး ဖြစ်ကြရသည်။ ဒေါသစသော ကိလေသာ အညစ်အကြေးတို့ စင်ကြယ်ပြီးသော အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်၊ အရဟတ္တမဂ်ပုဂ္ဂိုလ် ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့ နေနေထိုင်ရာဘုံဖြစ်၍ သုဒ္ဓါဝါသဘုံခေါ်သည် (သုဒ္ဓါ=ကိလေသာ စင်ကြယ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏+အာဝါသ=နေထိုင်ရာဘုံ)။

အဘိညာဉ်နှင့် ပဋိသန္ဓေအကျိုး။ ။ ဤပဉ္စမဈာန် ကုသိုလ်ကံကုသိုလ်ကံသည် ပဉ္စမဈာန် ကုသိုလ်ကံသည် ဝေဟပ္ဖိုလ်ဘုံ၌ ပဉ္စမဈာန်ဝိပါက်ကို ဖြစ်ပေါ်စေ၏။ သညာဝိရာဂဓာတ် ရှင်းထားသော ပဉ္စမဈာန်ကုသိုလ်ကံမှာ အသညသတ်ဘုံ၌ ရုပ်ပဋိသန္ဓေပျိုးကို ဖြစ်ပေါ်စေ၏။ အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ပဉ္စမဈာန်ကုသိုလ်ကံကား သုဒ္ဓါဝါသငါးဘုံ၌ ဗုဒ္ဓေါလိက် ပဉ္စမဈာန်ဝိပါက် ပဋိသန္ဓေဝိညာဉ်ကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။

တန်ခိုးအပျိုးပျိုး ဖြစ်ပေါ်လာရအောင်ဝင်စားသော ပဉ္စမဈာန်ကုသိုလ်မှာ အထက်သော်ပြပါ ပဉ္စမဈာန်ထိုက်သည့် ပဋိသန္ဓေကျိုးကို မဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ပါချေ။ အကြောင်းကား မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်တို့သည် တူသော အာသေဝနကို ရမှအားရှိ၍ ပဋိသန္ဓေကျိုးပေးနိုင်သည်။ အဘိညာဉ်ကုသိုလ်မှာ ထိုကဲ့သို့တူသော အာသေဝနကို မရသောကြောင့် ပဋိသန္ဓေကျိုးမပေးနိုင်ဟု နာမရူပပရိစ္ဆေဒအဋ္ဌကထာဘုံ၌ ဖြေဆိုထား၏။ တူသော အာသေဝနကို ရဟူသည်ကား ဇောဇောရာဋ္ဌိ မဟဂ္ဂုတ်အစာချင်းတူ၍ ထိုတူသော မဟဂ္ဂုတ်ဇောဘို့ဘွင် ရှေးရှေးဇော၏ ကျေးဇူးပြုခြင်းကို ခံရမှုတည်း။ ဈာန်ဝိထိကို ကြည့်လျှင် ဈာန်တကြိမ်သာကျသော အာဒိကမ္ဘီကဝိထိ၊ အဘိညာဉ်ဝိထိတို့၌ ဈာန်ခဏသည် ဘုံအားဖြင့် မဟဂ္ဂုတ်ချင်းတူသော ရှေးရှေးဇောမှ

အာသေဝနသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုမခံရ၊ သမာပတ်ဝင်စားသော(ဈာနသမာပတ္တိ) ဝီထိဋ္ဌိသာ ဈာန်အကြိမ်များစွာဖြစ်၍ မဟဂ္ဂုတ်ချင်းတူသော ရှေးရှေးဇောမှ ကျေးဇူးပြုခံရသည်။ ထို့ကြောင့် နာမရူပပရိစ္ဆေဒကျမ်းအလို အာဒိကမ္မိကဝီထိက မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ဈာန်နှင့် အဘိညာဝီထိကပဉ္စမဈာန်တို့သည် ပဋိသန္ဓေကျိုးကို မပေးနိုင်ဟု ဆိုရန် ရှိပေသည်။

ထိုတွင် အာဒိကမ္မိက ဝီထိကဈာန်သည် တူသော မဟဂ္ဂုတ်ဇောမှ အာသေဝနကိုမရ၍ အကျိုးမပေးဟူသောစကားကို ပထမစဉ်းစားသင့်၏။ ဈာန်မရသော (သုက္ခဝိပဿက) အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် သေခါနီး လောလောဆယ်မှာ ဧကန်အမှန် ဈာန်ရ ရ၏။ တိုဈာန်ကို နောက်ထပ်လည်း ဝင်စားချိန်မရတော့ပြီ။ ထိုသေခါနီးမှရသော အာဒိကမ္မိကဈာန်သည် ဗြဟ္မာပြည်၌ ပဋိသန္ဓေကျိုးပေးနိုင်ပုံကိုထောက်လျှင် အာဒိကမ္မိကဝီထိမှ ဈာန်သည် ပဋိသန္ဓေကျိုးပေးနိုင်ကြောင်း သိသာပေသည်။

အဘိညာဉ်ဇောများလည်း အကြိမ်များစွာ အဘိညာဝီထိများကျနေပါလျှင် အားမရှိဟုမဆိုနိုင်။ အားရှိလွန်းသည့်အတွက် ချက်ချင်းလက်ငင်း တန်ခိုးအမျိုးမျိုးဖြစ်အောင် စွမ်းဆောင်နိုင်ကြသည်။ ထိုသို့အားရှိသော်လည်း မိမိတို့ကပင် ပဉ္စမဈာန်၏အကျိုးအရာမှာ တည်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ တန်ခိုးအမျိုးမျိုးဖြစ်ပေါ်လာခြင်းသည်ပင် အဘိညာဉ်၏အကျိုးဖြစ်သောကြောင့် လည်းကောင်း နောက်ကပ် အကျိုးပေးခွင့်မရှိတော့ချေ။ ထိုတန်ခိုးပျား ပေါ်လာဖို့ရန် ရည်သန်အားထုတ်အပ်သော အဘိညာဉ်ဖြစ်ရကား လိုအကျိုးပျားပေါ်လာသည်နှင့်တပြိုင်နက် ရည်ရွယ်ချက် ပြီးမြောက်သဖြင့် အဘိညာဉ်အင်အားလည်း ကုန်ခန်းလျော့သွားလေသည်ဟု ဆိုလိုပေသည်။

ဂ္ဂုပကုသိုလ်ကံများနှင့် နိကန္တိတဏှာ။ ။ “ပရိတ္တ (အညံ့စား) ဖြစ်သော ဂ္ဂုပဂစရ ပထမဈာန်ကုသိုလ်ကံကြောင့် ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာပထမဈာန်ဘုံ၌ ဖြစ်ရ၏” စသော ဥပဒေသကား နိကန္တိတဏှာစသည်တို့မရှိရာ သိုးရာအားဖြင့် အကျိုးပေးရာဌာနကို ညွှန်းဆို

သော သတ်မှတ်ချက်ဖြစ်သည်။ နိကန္တိတဏှာနှင့် စေတောပဏိဓိတို့ရှိပါလျှင် ထိုသတ်မှတ်ချက်အတိုင်းမဟုတ်ပဲ တမျိုးပြောင်းလဲ၍ ဖြစ်တတ်သေး၏။ ထိုတွင် နိကန္တိတဏှာဆိုသည်မှာ ရှေးရှေးကအနေအထိုင်များခဲ့သော ဘုံဘဝကို နှစ်သက်တွယ်တာမှု၊ ထိုဘုံအဝ၌ ဖြစ်ရန်တောင့်တမှု မျိုးဖြစ်သည်။ စေတောပဏိဓိကား စိတ်၏တောင့်တမှု ဆန္ဒတည်း။ သီလ စင်ကြယ်ပါက စေတောပဏိဓိအတိုင်း ပြည့်စုံနိုင်ပုံကို ရဟန်းတို့... သီလရှိ သော ပုဂ္ဂိုလ်အား သီလကရား စင်ကြယ်ခြင်းကြောင့် စိတ်၏ တောင့်တခြင်း (စေတောပဏိဓိ)သည် ပြည့်စုံနိုင်၏” ဟု အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော်၌ ဟောကြားထားပေသည်။

ဈာန်ကိုရပြီးသော ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ် သည် စုတေခါနီး၌ နိကန္တိတဏှာဖြင့် ကာမဘုံကို တွယ်တာလျှင် ဈာန်ကွယ်ပျောက်၍ နတ်ပြည်တထပ်ထပ်သို့ ရောက်ကြရာ၏။ ဈာန်ရလောဘာပန်၊ သကဒါဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ဈာန်မှမယုတ်လျှင် သုဒ္ဓါဝါသမှစပါး အခြား ဗြဟ္မာဘုံများတွင် အလိုရှိရာဘုံတွင် ဖြစ်နိုင်ကြ၏။ ဗြဟ္မာဘုံသို့မရက်ပြီးသော တိဟိတ်ပုထုဇဉ် ဗြဟ္မာကြီးသည်ပင် လူ့ဘုံစသော ကာမသုဂတိဘုံများ၌ ဖြစ်လိုသော စေတောပဏိဓိရှိခဲ့လျှင် ဈာန်မှယုတ်လျော့လျက် ကာမဘုံ၌ ဖြစ်နိုင်ပေ၏။

ဤနေရာ၌ တိဿခေါ် မဟာဗြဟ္မာကြီးအကြောင်းကို သာဓကအဖြစ် ထောက်ထားနိုင်ပေသည်။ တိဿဗြဟ္မာကြီးကား ပထမဈာန်သုံးဘုံတွင် မဟာဗြဟ္မာဘုံ၌ရှိသော ဗြဟ္မာမင်းကြီးတည်း။ ထိုဘုံ၌ သက်တမ်းကုန်လုနီး၍ အထက်ဗြဟ္မာဘုံသို့ တက်ရန် ဈာန်ပွားပြီးလေပြီ။ အရှင်အာနန္ဒာ၏ တပည့်ကြီးများဖြစ်၍ ဘုရားရှင်ကို ပူးမြင်လိုက်ကြရသော သမဗ္ဗကာမိမထေရ်စသော ရဟန္တာမဇလင်္ဂကြီးတို့သည် ဒုတိယ သင်္ဂါယနာတင်ပွဲအပြီးတွင် ဆင်းခြင်ကြည့်ကြရာ နောင်အနှစ် ၁၁၀-နှစ် ကြာမြင့်သည့်အခါ ဤကဲ့သို့ပင် သာသနာ့ အညစ်အကြေး ဘေးရန်များ ပေါ်လာပေဦးမည်ဟု မြင်၏။ ထိုအခါ သာသနာ့ အညစ်အကြေးများကို မည်သူဖြေရှင်းသုတ်သင်နိုင်မည်နည်းဟု စက်လက် ဆင်ခြင်ကြည့်ကြရာ လူ့ဘုံ

နတ်ဘုံတို့တွင် ဖြေရှင်းပေးနိုင်စွမ်းသည့် ပုဂ္ဂိုလ်ကို မမြင်ပဲ မဟာဗြဟ္မာ ဘုံက တိဿဗြဟ္မာကြီးသာ ဖြေရှင်းနိုင်မည်ကို မြင်တော်မူကြသတဲ့။ ထို အခါ ရဟန္တာမသေရုံကြီးအချို့သည် မဟာဗြဟ္မာဘုံသို့ ကြွရောက်ကာ တိဿဗြဟ္မာကြီးအား ထိုအချိန်တွင် သာသနာတော် သန့်ရှင်းရေးကို ဆောင်ရွက်ပေးရန် တောင်းပန်ကြသည်။

တိဿဗြဟ္မာကြီးလည်း တာဝန်ယူပါမည်ဟု ဝမ်းသာအားရ ကတိပြု လိုက်လေသည်။ ထိုအချိန်ရောက်သည့်အခါ ဗြဟ္မာ့ဘုံမှ စုတေ၍ မောဂ္ဂလိ ပုဏ္ဏေးမ၏ဝမ်း၌ ပဋိသန္ဓေနေလေသည်။ မွေးဖွားလာသည့်အခါတွင် တိဿ အမည်တင်၍ နောင်သောအခါ ဘုရားသာသနာသို့ ဝင်လာပြီး အရှင်မဟာ မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿ မထေရ်ဖြစ်လာသည်။ သာသနာတော်တွင် ရှုပ်ထွေး နေသော သာသနာအညစ်အကြေးများကို သုတ်သင်ရှင်းလင်း၍ အကြီး အမှူး ဦးစီးခေါင်းဆောင်ပြုကာ တတိယသင်္ဂါယနာ တင်ခဲ့ပေသည်။

ဤတိဿဗြဟ္မာကြီးဝတ္ထု၌ တိဿဗြဟ္မာကြီးသည် အထက်ဗြဟ္မာဘုံ၌ ဖြစ်နိုင်သည့် ဈာန်သမာပတ်ရပြီးသော မဟာဗြဟ္မာ့မင်းကြီး ဖြစ်လျက် စေတောပဏိဓိကြောင့် ကာမဘုံ၌ ဖြစ်သည်ကို တွေ့ရ၏။ သာဓုတ္တဒီပနိ ဋီကာ၌ ဤသို့ ဖြစ်ခြင်းမှာ ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်း စေတောပဏိဓိကြောင့် မဖြစ်နိုင်၊ ပြုအပ်သော ကောင်းမှုအထူးရှိကြ၍ ဘုန်းကံကြီးမားသူများသာ စေ တောပဏိဓိအစွမ်းကြောင့် ဖြစ်နိုင်ပေသည်။ ကာမဘုံ၌ ဖြစ်ခြင်းသည် ကာမာဝစရကုသိုလ်ကံ၏ အစွမ်းဖြစ်သည်။

ကာမာဝစရကုသိုလ်ကံမှာ အင်အားသေးသော လဟုကကံ ဦးဖြစ်၍ အင်အားကြီးမားသော ဈာန်ကုသိုလ်ဂရုကကံ၏အကျိုးပေးမှုကို တားမြက် နိုင်စွမ်းမရှိပါချေ။ သို့သော်လည်း “ရဟန်းဟို...သီလရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်အား သီလတရား၏ စင်ကြယ်ခြင်းကြောင့် စိတ်၏တောင့်တခြင်းသည် ပြည့်စုံ၏” (ဣန္ဒြေတိ ဘိက္ခုဝေ သီလဝတော စေတောပဏိဓိ ဝိသုဒ္ဓိက္ခာ)ဟု ဘုရားရှင်

ဟောသားတော်မူသောကြောင့် ကာမဘုံ၌ ဖြစ်လိုသော စေတောပဏိဓိ တရားသည် ဈာန်ဂရုဏာကံ၏ အကျိုးကို တားမြစ်လိုက်သဖြင့် ကာမာဝစရကုသိုလ်ကံသည် အကျိုးပေးခွင့်ရခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ရှင်းပြထားပေသည်။

ရူပ အရူပဗြဟ္မာဘုံ၌ဖြစ်ကြသော သောတာပန်၊ သကဒါဂါမ်အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ ကာမဘုံ၌ ပြန်မဖြစ်ကြတော့ပဲ ထိုဘုံတို့၌သာ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုကြ၏။ ထိုအရိယာတို့သည် ဈာန်ကြောင့် ကာမဘုံသို့ ပြန်မလာရကား ဈာန်အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့မည်၏။ ရူပါဝစရသမာပတ် ၄-ပါး၊ အရူပါဝစရသမာပတ် ၄-ပါး ပေါင်းသမာပတ် ၈-ပါးကိုရသော ပုဂ္ဂိုလ်များသည် ထိုဈာန်များအနက် မိမိအစားစေတနာ သောတာပန်ဘုံသို့ ဈာန်က ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေး၏။

၄။ အရူပါဝစရကုသိုလ်ကံ။ ။ အရူပါဝစရကုသိုလ်စေတနာ ၄-ပါးသည် အရူပါဝစရကုသိုလ်ကံမည်၏။ ထိုကုသိုလ်စေတနာ ၄-ပါးသည် များသောအားဖြင့် အရူပဘုံများ၌ ဖြစ်တတ်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ အရူပဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ဖြစ်ပေါ်စေတတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း အရူပါဝစရဟူသော နာမည်ကို ရရှိခြင်းဖြစ်သည်။ (အရူပ=အရူပ ၄-ဘုံ၌+အဝစရ=များသောအားဖြင့် ဖြစ်တတ်သော တရား)။ ထိုစေတနာများကို အပြစ်လည်းကင်း၊ ကောင်းကျိုးပေးခြင်း သဘောလည်း ရှိသောကြောင့် ကုသိုလ်ကံဟုလည်း ခေါ်သည်။

ထိုအရူပါဝစရကုသိုလ်စိတ်သည် ဥပသက္ခာ၊ ကေဂ္ဂဘာဟူသော ဈာန်အင်္ဂါနှစ်ပါးရှိသော ဈာန်စိတ်ဖြစ်သည်။ ကောင်းကင်ပညတ် စသော အာရုံတို့ကို စူးစူး စိုက်စိုက် ရှုဟတ်သော ကြောင့်လည်းကောင်း၊ နိဝရဏတရားတို့ကို လောင်မြိုက်ပတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း ဈာန်မည်၏။ ထိုဈာန်စိတ်နှင့်အတူဖြစ်သည့် စေတနာကို အရူပါဝစရကုသိုလ်ကံဟု

ခေါ်သည်။ ထိုကုသိုလ်ကံကို ပွားများအားထုတ်မှု အာသနာကုသိုလ်ကြောင့် သာ ရနိုင်သည်။ စိတ်၌သာဖြစ်၍ မနောက် ကုသိုလ်တမျိုးသာ ဖြစ်၏။ ထိုအရူပါဝစရကုသိုလ်ကံသည်—

၁။ အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်ကံ၊

၂။ ဝိညာဏဉ္စာယတနကုသိုလ်ကံ၊

၃။ အာကိဉ္စညာယတနကုသိုလ်ကံ၊

၄။ နေဝသညာနာသညာယတနကုသိုလ်ကံ—

ဟူ၍ လေးမျိုးရှိသည်။

အင်္ဂါတိက္ကမဈာန်နှင့် ရူပဈာန်၌ အောက် အောက်ဈာန်၏ အင်္ဂါကို အာလမ္ဗနာတိက္ကမဈာန် ပယ်ခွါနိုင်မှ အထက်အထက်ဈာန်များ ဖြစ်နိုင်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ရူပဈာန်များကို အင်္ဂါတိက္ကမဈာန်ဟုခေါ်သည်။ (အင်္ဂ=ဈာန်အင်္ဂါကို+တိက္ကမ=လွန်မြောက်သောဈာန်)။ အရူပဈာန်မှာမူကား ဥပေက္ခာ၊ ကေဂ္ဂတာဟု ဈာန်အင်္ဂါ ၂ ပါးစီ အညီအမျှရှိသောကြောင့် ဈာန်အင်္ဂါကို လွန်ဖွယ်မလို။ အောက် အောက်ဈာန်၏ အာရုံကို လွန်မြောက်နိုင်မှ အထက်အထက်ဈာန်များ ဖြစ်ပေါ်လာကြသည်။ ထို့ကြောင့် အရူပဈာန်ကို အာလမ္ဗနာတိက္ကမဈာန်ဟုခေါ်သည်။

အရူပဈာန်အားထုတ်ရာ၌ ရည်မှန်းချက်များ။ ။ ထိုအရူပါဝစရဈာန်ကို သာသနာပ အခါ၌သာ ကြိုးစား အားထုတ်ကြသည်မဟုတ်။ သာသနာတော်တွင်း၌လည်း အားထုတ်ကြသည်။ သို့ရာတွင် အားထုတ်သူတို့ ရည်ရွယ်ချက်ခြင်း မတူကြချေ။ သာသနာပအခါ၌ ရသေ့ ပရိပိုင်တို့သည် ရုပ်တရား၌ အပြစ်မြင်၍ ရုပ်တရား၏ နယ်နိမိတ်ကို လွန်မြောက်ရန်ဟူသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် အားထုတ်ကြ၏။ ရုပ်တရားတို့မည်သည် အလွန်ရှုန်ရင်း၏၊ အလွန်ရှုန်ရင်း

စေတနာ စေတသိက်

သော ကိလေသာတို့၏ အာရုံလည်းဖြစ်၏။ ရုပ်ကြီးကို ထိန်းသိမ်းပေးပြု
ရသည့် ကိစ္စကား အလွန်ကြီးလေး၏။ အတွင်းဘေးရန် အပြင်ဘေးရန်
တို့ ဝိုင်းရံလျက်ရှိ၏။ အပါယ်ဘေးနှင့် အလွန်နီး၏။ ရုပ်တရားသည်
အနှစ်မရှိ၊ အရှည်အကြာမခိုင်၊ ယိုယွင်းလွယ်၏။ ရူပါဝစရဈာန်သည်
ရုပ်နိမိတ်၌ တွယ်တာသောဈာန်ဖြစ်၍ အနှစ်မရှိ၊ ရုပ်၌သာယာသည့်
နိကန္တိတဏှာတည်းဟူသော သံကြီးအနှောင်အဖွဲ့ရှိနေသည်ဖြစ်၍ ရုပ်နိမိတ်
ကို လွန်မြောက်နိုင်သော အစွမ်းသတ္တိမရှိ၊ ထို့ကြောင့် ရုပ်နိမိတ်နှင့် မစပ်
မရှက်သော ကောင်းကင်နိမိတ်ဖြစ်သောဈာန်ကို ရလိုကြခြင်းဖြစ်သည်။

သာသနာတော်တွင်း၌ ဘုရားတပည့်သား ရဟန်းတော်များမှာမူကား
အရူပဈာန်များသည် အထူးသိမ်မွေ့၏။ သမာဓိအားရှိ၍ အထူးအား
ကောင်းရကား ဝိပဿနာ၏ အခြေပါဒကနှင့် အဘိညာဉ်၏အခြေပါဒက
ပြုရန် အလွန်ကောင်း၏။ ရံဖန်ရံခါ ဝင်စားနေရန်လည်း အလွန်သင့်လျော်
သည့် ဈာန်မျိုးဖြစ်သည်ဟု ထင်မြင်ယူဆကြသည်။ ထိုယူဆချက်အတိုင်း
ဝိပဿနာနှင့် အဘိညာဉ်တို့အတွက် အခြေပါဒကပြုရန် ရည်ရွယ်၍ ထို
အရူပဈာန်ကို ကြိုးစားအားထုတ်ကြခြင်း ဖြစ်သည်။

အရူပဈာန်များရအောင် ပထမ အရူပကုသိုလ်ဈာန်များကို အလိုရှိ
အားထုတ်နည်းများ သော ရူပါဝစရဈာန်လာဘိပုဂ္ဂိုလ်သည်
ရှေးဦးစွာ “ဓိရူပံ၊ ဓိရူပံ” (ရုပ်ကြီးသည်
စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ် ကောင်းပေစွ၊ ရုပ်ကြီးသည် စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ်ကောင်း
ပေစွ)ဟု စီးဖြန်းရ၏။ ရရှိထားသော ပဉ္စမဈာန်ကိုလည်း စတုတ္ထဈာန်၌
ပါရှိသော သုခနှင့် နီးကပ်နေသဖြင့်လည်း မငြိမ်သက်ဟု ထင်၏။ အထက်
အရူပဈာန်ကို ထောက်လျှင် ရုန်ရင်းကြမ်းတမ်းသေး၏ဟု အပြစ်မြင်၏။
ထို့ကြောင့် ရူပါဝစရပဉ္စမဈာန်၌ ထပ်နှစ်သက်ခြင်းကိုစွန့်၍ အာကာသ
ကသိုဏ်းမှတစ်ပါး ကျန်ကသိုဏ်း ၉-ပါးတို့တွင် ပထဝီကသိုဏ်းစသော တပါး
ပါးကို အလိုရှိသော အရပ်ပိုင်းခြားပြီး “ပထဝီ၊ ပထဝီ” စသည်ဖြင့်
စီးဖြန်းရ၏။ ထိုစီးဖြန်းသောဘာဝနာအဟုန်ကြောင့် ကြည့်ရှုတိုင်း ကြည့်

ရှုတိုင်းသော အရပ်မျက်နှာ ကောင်းကင်အားလုံးသည် ပထဝီကသိုဏ်း ဝန်းသာ ထင်၏။ နေ၊ လ၊ နက္ခတ်၊ တာဆာ၊ တော၊ တောင်၊ သစ်ပင် စသော တစ်စုံတစ်ခုကိုမျှ မမြင်တော့ချေ။ ထိုသို့ ပထဝီနိမိတ်ထင်လာသော အခါမှ မိမိထင်လာသော ပထဝီကသိုဏ်းဝန်းနိမိတ်ကိုခွဲခြား၊ နိမိတ်ခွဲခြားဆိုသည်မှာ မိမိရသော ကသိုဏ်းဝန်းနိမိတ်ကို နှလုံးမသွင်းပဲနေခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

ဤသို့ ထင်နေသော ကသိုဏ်းဝန်းကို အာရုံမပြု၊ နှလုံးမသွင်းတော့ပဲ ကသိုဏ်းဝန်းပျံ့နှံ့ရာအရပ်ကို “အာကာသော အနန္တော၊ အာကာသော အနန္တော” (ကောင်းကင်သည် အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိ)ဟု ကောင်းကင်ကိုသာ စိတ်ဖြင့် နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်ပွားများရ၏။ သို့ပွားများမှုကို ပရိကမ်ပြုသည်ဟု ခေါ်သည်။ ဤသို့ ပရိကမ်ပြုဖန်များလျှင် ထမင်းအိုးဝတွင် ဖုံးထားသော အဝတ်ကို ပွင့်လှစ်လိုက်သည့်အခါ အဝတ်ကွယ်ပျောက်၍ မျက်နှာဝဟင်းလင်း ပေါ်ပေါက်လာသကဲ့သို့ ကသိုဏ်းဝန်းကွယ်ပျောက်၍ ကသိုဏ်းဝန်းပျံ့နှံ့ရာအရပ်အားလုံး၌ ကောင်းကင်ဟင်းလင်းဖြစ်၍ ထင်လာသည်။ ဤသို့ မူလကသိုဏ်းကို နှလုံးမသွင်းပဲ ခွဲခြားရအပ်သော ထမင်းအိုးဝကဲ့သို့ ဟင်းလင်းပွင့်ထင်လာသည့် ကောင်းကင်နိမိတ်ကို အာရုံပြု၍ “အာကာသော အနန္တော၊ အာကာသော အနန္တော”ဟု အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ကြိမ်ဖန်များစွာ ပွားများရာ၏။

ထိုသို့ စီးဖြန်းပွားများရာ၌ ရူပပဉ္စမဈာန်အင်္ဂါ၌ နှစ်သက်တွယ်တော့ မှု နိကန္တိတဏှာမကွာမီအတွင်း၌ဖြစ်သော မဟာကုသိုလ်သည် ပရိကမ္ပသာဝနာ အဆင့်ဖြစ်သည်။ ထိုနိကန္တိတဏှာကွာသည်မှစ၍ ဂေါတြဘူမိတ် ဖြစ်သည့်အထိ ဥပစာရဘာဝနာ အဆင့်တည်း။ ဤဥပစာရဘာဝနာ အစုမ်းဖြင့် နေ့ညမပြတ် ပွားများအားထုတ်သည့်အခါ ပရိကံ၊ ဥပစာရ၊ ဗာနုလံ၊ ဂေါတြဘူ ဟူသော ကာမကုသိုလ်ဇော လေးကြိမ်စော့ပြီးနောက် ပထမာရဗျူပိညာဏ်ခေါ်သော အာကာသဝရဉ္စာယတနကုသိုလ်ဈာန်စိတ် ဖြစ်ပေါ်လာလေတော့၏။

ဝိညာဏဉာဏယတနဈာန်ကို အလိုရှိသော ဈာန်လာဘိယောဂိပုဂ္ဂိုလ်သည် အာကာသာနဉာဏယတနဈာန်ကို အဖန်ဖန်ဝင်စား၍ အသားကျသည့်အခါ အာကာသာနဉာဏယတနဈာန်မှ အထွတ် “ငါရပြီးသော အာကာသာနဉာဏယတနဈာန်သည် ရူပပဉ္စမဈာန်တည်းဟူသော ရန်သူနှင့်နီးလှ၏။ အဖန်ဖန် မလေ့လာပဲ အမှတ်တမဲ့ခနလျှင် ရူပပဉ္စမဈာန်သို့ လျော့ကျဖွယ်ရှိသည်။ ဒုတိယာရူပပုဂ္ဂိုလ် ဝိညာဏဉာဏယတနဈာန် လောက်လည်း မငြိမ်သက်” ဟု အပြစ်ရှုပြီးလျှင် ကောင်းကင်ပညတ်ကို အာရုံမပြုတော့ပဲ လွန်မြောက်၍ ပထမာရူပဝိညာဏ်ကို အာရုံပြုကာ “အနန္တဝိညာဏ်” ဟု အဖန်ဖန်ပွားများလတ်သော် ထိုအာရုံ၌ စွဲမြဲလျက် ပထမာရူပဝိညာဏ်၌ နိကန္တိတဏှာ ကင်းကွာသည့်အခါ ဥပစာရတာဝနာသို့ရောက်၏။ ထို့နောက် ဆက်လက် အားထုတ်လျှင် ဒုတိယာရူပဝိညာဏ်သို့ ဝိညာဏဉာဏယတနဈာန်သို့လ် ဈာန် ဖြစ်ပေါ်လာပေသည်။

အာကိဉ္စညာဏယတနဈာန်ကို အလိုရှိသော ဈာန်လာဘိယောဂိပုဂ္ဂိုလ် သည် မိမိ ရထားသော ဝိညာဏဉာဏယတနဈာန်ကို အဖန်ဖန်ဝင်စား၍ အသားကျသည့်အခါ ဝိညာဏဉာဏယတနဈာန်မှ အထွတ် “ငါရအပ်ပြီး သော ဝိညာဏဉာဏယတနဈာန်သည် အာကာသာနဉာဏယတနဈာန်တည်း ဟူသော ရန်သူနှင့်နီး၏။ တတိယာရူပဈာန်လောက်လည်း မငြိမ်သက်” ဟု အပြစ်ရှုပြီးလျှင် ပထမာရူပဝိညာဏ်တည်းဟူသော အာရုံကိုလွှတ်၍ ထို ပထမာရူပဝိညာဏ်၏ မရှိခြင်းတည်းဟူသော နတ္ထိဘောပညတ်အာရုံကို မှန်းလျက် နတ္ထိ ကိဉ္စိ၊ နတ္ထိကိဉ္စိ (စိုးစဉ်း အနည်းငယ်မျှမရှိတော့ပြီ) ဟု စိုးဖြန်း၏။ စိုးဖြန်းပါများလတ်သော် ထိုအာရုံ၌ စွဲမြဲလျက် ဒုတိယာရူပ-ဝိညာဏ်၌ နိကန္တိတဏှာ ကင်းကွာသည့်အခါ ဥပစာရတာဝနာသို့ရောက်၏။ ထို့နောက် ဆက်လက်အားထုတ်လျှင် တတိယာရူပဝိညာဏ်ခေါ်သော အာကိဉ္စညာဏယတနဈာန်သို့လ် ဈာန် ဖြစ်ပေါ်လာပေသည်။

နေဝယညာ နာသညာဏယတနဈာန်ကို အလိုရှိသော ဈာန်လာဘိယောဂိပုဂ္ဂိုလ်သည် ရှေးနည်းအတိုင်း မိမိရပြီးသော တတိယာရူပဈာန်ကို လေ့လာ၍ အသားကျသည့်အခါ ဈာန်မှအထွတ် “ငါရထားသော

အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်သည် ဝိညာဏဉ္ဇာယတန ဈာန်တည်းဟူသော ရန်သူနှင့်နီးကပ်လှ၏။ စတုတ္ထာရူပဓါ နေဝသညာနာသညာယတနဈာန် လောက်လည်း မငြိမ်သက်၊ သညာသည် အိုင်းအမာ ဆူးငြောင့်နှင့်တူ၏။ နေဝသညာ နာသညာယတနသမာပတ်ကား မွန်မြတ်လှပေ၏ဟု အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်ကို အပြစ်ရှုလျက် နေဝသညာ နာသညာယတနဈာန်ကို မွန်မြတ်သည်ဟု ဆူဆူပြုံး နတ္တိဘော ပညတ်အာရုံကို စွန့်လွှတ်လွန်မြောက်၍ တတိယာရူပဈာန်ကို အာရုံပြုကာ 'သန္တမေတံ၊ ပဏိတမေတံ' (ဤတတိယာရူပဈာန်သည် မရှိခြင်းကိုပင် အာရုံပြုနိုင်သည့်အတွက် ငြိမ်သက်ပါပေစွ၊ မွန်မြတ်ပါပေစွ)ဟု အဖန်ဖန်ပွားများရသည်။ ပွားများဖန်များ၍ ဝိညာဏဉ္ဇာယတနဈာန်၌ နိကန္တိတဏှာ ကင်းကွာသည့်အခါ ဥပစာရဘာဝနာသို့ ရောက်၏။ ထို့နောက် ဆက်လက်အားထုတ်လျှင် စတုတ္ထာရူပဓါ နေဝသညာ နာသညာယတနကုသိုလ်ဈာန် ဖြစ်ပေါ်လာလေသည်။

အရူပကုသိုလ်ကံများအကျိုးပေးပုံ။ ။ ထိုအရူပကုသိုလ်ဈာန် လေးပါး၌ ဂြိုသောစေတနာ(၄)ပါးကို အရူပကုသိုလ်ကံဟုခေါ်သည်။ ထိုတွင် အာကာသာနဉ္ဇာယတန ကုသိုလ်ကံစေတနာကြောင့် အာကာသာနဉ္ဇာယတနဘုံ၌ အာကာသာနဉ္ဇာယတနဝိပါက်စိတ်စေတသိက် ၃၀-ဟူသော နာမ်တရားများဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေကာ အာကာသာနဉ္ဇာယတန အရူပဗြဟ္မာကြီး ဖြစ်လာပြီး မဟာကပ်ပေါင်းနှစ်သောင်းအသက် ရှည်ကြ၏။

ထို့အတူ ဝိညာဏဉ္ဇာယတန ကုသိုလ်ကံစေတနာကြောင့် ဝိညာဏဉ္ဇာယတနဘုံ၌ ဝိညာဏဉ္ဇာယတနဝိပါက်စိတ်၊ စေတသိက် ၃၀-ဟူသော နာမ်တရားများဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေကာ ဝိညာဏဉ္ဇာယတနအရူပဗြဟ္မာကြီး ဖြစ်လာပြီး မဟာကပ်ပေါင်း လေးသောင်းအသက်ရှည်ကြ၏။ အာကိဉ္ဇညာယတနကုသိုလ်ကံ စေတနာကြောင့် အာကိဉ္ဇညာယတနဘုံ၌ အာကိဉ္ဇညာယတနဝိပါက်စိတ်၊ စေတသိက် ၃၀-ဟူသော နာမ်တရားများဖြင့်

စေတနာ စေတသိက်

ပဋိသန္ဓေနေကာ အာကိစ္ဆညာယတန အဂ္ဂပဗြဟ္မာကြီးဖြစ်လာပြီး မဟာကပ်ပေါင်း ခြောက်သောင်း အသက်ရှည်ကြ၏။ နေဝသညာ နာသညာယတနကုသိုလ်ကံစေတနာကြောင့် နေဝသညာ နာသညာယတနဘုံ၌နေဝသညာ နာသညာယတနဝိပါက်စိတ် စေတသိက် ၃၀-ဟူသော နာမ်တရားတို့ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေကာ မနေဝသညာ နာသညာယတန အဂ္ဂပဗြဟ္မာကြီး ဖြစ်လာပြီး မဟာကပ်ပေါင်း ရှစ်သောင်း အသက်ရှည်လေသည်။

ပြုလုပ်ပုံအားဖြင့် စေတနာ ၄-မျိုး။ ။ တနည်းအားဖြင့် စေတနာမည်သော ကံတရားသည် ပြုလုပ်ပုံအကျိုးပေးပုံကို အစွဲပြု၍ -

- ၁။ ကဏှ ကဏှ ဝိပါကကံ၊
- ၂။ သုက္က သုက္က ဝိပါကကံ၊
- ၃။ ကဏှသုက္က ကဏှသုက္က ဝိပါကကံ၊
- ၄။ အကဏှအသုက္က အကဏှအသုက္က ဝိပါကကံ -

ဟူ၍ လေးမျိုးရှိပါသည်။

၁။ ကဏှကဏှဝိပါကကံ။ ။ ထိုတွင် ပြုလုပ်စဉ်က မည်း၍ မည်းသော အကျိုးရှိသော အမည်းကံ၊ အမှောင်ကံကို ကဏှ ကဏှဝိပါကကံခေါ်သည် (ကဏှ-ပြုလုပ်စဉ်က မည်း၍ + ကဏှဝိပါက မည်းသော အကျိုးရှိသောကံ)။ မည်းသောကံဆိုသည်မှာ ကမ္မပထမြောက်သော အကုသိုလ်ကံမျိုးဖြစ်၏။ သို့ကံကြောင့် အပါယ်လေးဘုံတို့၌ ဖြစ်ရခြင်း၊ လူ့ ဘုံ၌ လူသတ္တဝါများ ဖြစ်လာရသော်ငြားလည်း ရုပ်ဆင်းအင်္ဂါ မလှမပခြင်း၊ ကိုယ်အင်္ဂါ ချို့တဲ့ခြင်း၊ ဘုန်းကံနည်းပါး ဆင်းရဲနွမ်းပါးခြင်း စသည်တို့ကား မည်းသောအကျိုးများဖြစ်ပါသည်။

၂။ သုက္က သုက္ကဝိပါကကံ။ ။ ပြုလုပ်စဉ်က ပြူစင်၍ ပြူစင်သော အကျိုးရှိသော အဖြူကံ အလင်းကံကို သုက္က သုက္က ဝိပါကကံဟု ခေါ်သည်။ (သုက္က-ပြုလုပ်စဉ်က ပြူစင်၍ + သုက္ကဝိပါက=

ဖြုတ်သောအကျိုးရှိသည်ကို။ အဖြုတ်ဟူသည် ကမ္မပထမြောက်သော ကုသိုလ်ကံများဖြစ်သည်။ ထိုဖြုတ်သောကံကြောင့် နတ်ပြည်စသော သုဂတိဘုံတို့၌ဖြစ်ခြင်း၊ လူ့ဘဝ၌ ဥပဓိသမ္ပတ္တိဘောဂသမ္ပတ္တိတို့နှင့် ပြည့်စုံ၍ ဘုန်းကံကြီးမားခြင်းစသည်တို့ကား ဖြုတ်သောအကျိုးများဖြစ်ပေသည်။

၃။ ကဏှသုက္က ကဏှသုက္ကဝိပါကကံ။ ။ပြုလုပ်အားထုတ်စဉ်၌ အမည်းအဖြူရောသော အကျိုးရှိသည့် အမည်းအဖြုတ်၊ အမှောင်အလင်းကံကို ကဏှသုက္က ကဏှသုက္ကဝိပါကကံဟု ခေါ်သည် (ကဏှသုက္က=အမည်းအဖြူရော၍ + ကဏှသုက္ကဝိပါက=အမည်းအဖြူရောသော အကျိုးရှိသည်ကို)။ အမည်းအဖြုတ်ကား ကုသိုလ် အကုသိုလ်နှစ်မျိုး ရောနှောပြုသော မိမိအကျိုးတည်း။ ထိုကံကြောင့် ခြစ်ပေါ်လာသည့် ဆင်းရဲချမ်းသာ နှစ်မျိုးကို အမည်းအဖြူရောသော အကျိုးဟုခေါ်၏။ ဥပမာ- အကုသိုလ်ကံကြောင့် တိရစ္ဆာန်ဘုံတွင် မဂ်လာဆင်မျိုး၌ဖြစ်၍ ကုသိုလ်ကံကြောင့် ပဝတ္တိအခါ ချမ်းသာကို ခံစားရခြင်းမျိုးကိုလည်းကောင်း၊ ကုသိုလ်ကံကြောင့် မင်းမျိုး၌ ဖြစ်ရသော်လည်း အကုသိုလ်ကံကြောင့် ပဝတ္တိအခါ၌ ဆင်းရဲကို ခံစားရခြင်းမျိုးကိုလည်းကောင်း အမည်း အဖြူရောသော အကျိုးဟု ဆိုသည်။

၄။ အကဏှအသုက္က အကဏှအသုက္ကဝိပါကကံ။ ။ပြုလုပ်အားထုတ်စဉ်၌ အမည်း အဖြူမလွတ်၍ မမည်း မဖြူ အကျိုးရှိသည့် မမည်း မဖြူသောကံ၊ မမှောင်မလင်းသော ကံကို အကဏှအသုက္က အကဏှအသုက္ကဝိပါကကံဟု ခေါ်သည် (အကဏှအသုက္က=ပြုလုပ်စဉ်အမည်းအဖြူမလွတ်၍ + အကဏှအသုက္ကဝိပါက=မမည်း မဖြူ အကျိုးရှိသောကံ)။ မမည်းမဖြူသောကံ ဆိုသည်မှာ ကံကုန်ခြင်းကို ပြုတတ်သည့် မဂ်ဉာဏ်လေးပါးဖြစ်သည်။ ထိုမဂ်ဉာဏ်လေးပါးသည် မည်းသော အကျိုးကိုလည်းမပေး၊ ဖြုတ်သောအကျိုးကိုလည်း မပေးပဲ အလွန်ဖြုတ်သည့် ဖိုလ်လေးပါးကည်းဟူသော အကျိုးကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။

ဖြစ်ရာဌာန စသော အားဖြင့် တနည်းအားဖြင့် စေတနာမည်သော
 စေတနာ ဂ-မျိုး။ ကံတည်းသည် ဖြစ်ရာဌာန (ဂတိ)၊
 ရုပ်အင်္ဂါလက္ခဏာ (ဥပဓိ)၊ အား
 ထုတ်ခြင်းလုံ့လ (ပယောဂ)၊ ခေတ်ကာလ (ကာလ)၊ ပြည့်စုံမှု ချို့တဲ့မှု
 တို့ကို အစွဲပြု၍ အကုသိုလ်ကံ ဂ-မျိုး၊ ကုသိုလ်ကံ ဂ-မျိုး အားဖြင့် (၁၆)
 မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် အကုသိုလ်ကံ ဂ-မျိုးကား—

- ၁။ ဂတိသမ္ပတ္တိ ပဋိဗ္ဗာဠ အကုသိုလ်ကံ။
- ၂။ ဥပဓိသမ္ပတ္တိ ပဋိဗ္ဗာဠ အကုသိုလ်ကံ။
- ၃။ ကာလသမ္ပတ္တိ ပဋိဗ္ဗာဠ အကုသိုလ်ကံ။
- ၄။ ပယောဂသမ္ပတ္တိ ပဋိဗ္ဗာဠ အကုသိုလ်ကံ။
- ၅။ ဂပိဝိပတ္တိ အကုသိုလ်ကံ။
- ၆။ ဥပဒိဝိပတ္တိ အကုသိုလ်ကံ။
- ၇။ ကာလပိပတ္တိ အကုသိုလ်ကံ။
- ၈။ ပယောဂပိပတ္တိ အကုသိုလ်ကံ။

တို့ဖြစ်သည်။

၁။ ဂတိသမ္ပတ္တိ ပဋိဗ္ဗာဠ အကုသိုလ်ကံ။ ။ယုံတွင် ဂတိသမ္ပတ္တိ ပဋိဗ္ဗာဠ
 အကုသိုလ်ကံ ဆိုသည်မှာ
 လူ့ဘုံ နတ်ဘုံတို့၌ဖြစ်ခြင်း ဂတိသမ္ပတ္တိ၏ အားမြစ်ချက်ကြောင့် အကျိုး
 ပေးခွင့်ရသော အကုသိုလ်ကံဖြစ်၏။ မှန်၏။ တယောကံ-သာသနာအား
 ပျားစွာသော အကုသိုလ်ကံတို့ရှိကြ၏။ ထိုအကုသိုလ်ကံများသည် အပါယ်
 လေးဘုံ၌ဖြစ်ခြင်း ဂတိဝိပတ္တိရှိပါမှ အကျိုးပေးနိုင်ကြသည်။ သို့ရာတွင်
 ယုံသူကား ကုသိုလ်ကံကြောင့် လူ့ ဘုံနတ်ဘုံ တဘုံတို့၌ဖြစ်၍ ဂတိသမ္ပတ္တိ

၁။ အဘိ၊ ၂၊ ၃၅၁။

ရှိနေ၏။ ထို့ကြောင့် အကျိုးပေးခွင့်မရကြသော အကုသိုလ်ကံများကို ဂတိသမ္ပတ္တိ ပဋိဗျာဠ အကုသိုလ်ကံဟု ခေါ်ပါသည်။ (ဂတိသမ္ပတ္တိ=ဂတိ ပြည့်စုံခြင်း၏+ပဋိဗျာဠ=တားမြစ်ချက်)။

၂။ ဥပဓိသမ္ပတ္တိ ပဋိဗျာဠ အကုသိုလ်ကံ။ ။ဥပဓိရုပ်လက္ခဏာ ကိုယ် အင်္ဂါပြည့်စုံခြင်း ဥပဓိ သမ္ပတ္တိ၏ တားမြစ်ချက်ကြောင့် အကျိုးပေးခွင့်မရသော အကုသိုလ်ကံကို ဥပဓိသမ္ပတ္တိပဋိဗျာဠ အကုသိုလ်ကံဟုခေါ်၏။ မှန်၏။ လူ့တဦးတွင် များ စွာသော အကုသိုလ်ကံများရှိရာ ထိုအကုသိုလ်ကံများသည် ဥပဓိ ရုပ် လက္ခဏာ ကိုယ်အင်္ဂါချို့တဲ့မှု အကျိုးပေးနိုင်၏။ သို့သော် ထိုသူမှာ ကုသိုလ်ကံကြောင့် ဥပဓိရုပ်လက္ခဏာနှင့် ပြည့်စုံလျက်ရှိရာ ထိုအကုသိုလ် ကံများ အကျိုးပေးခွင့် မရပဲ ရှိလေသည်။

ဥပမာ-အကုသိုလ်ကံကြောင့် ယုတ်ညံ့သောအမျိုး၌ ဖြစ်ရစေကာမူ ဥပဓိသမ္ပတ္တိကြောင့် ယုတ်ညံ့သောအလုပ်ကို မလုပ်ရပဲ ဘဏ္ဍာစိုး စသော ဗုဒ္ဓများ၌ ခန့်သားခံရခြင်းမျိုးဖြစ်သည်။

ဘာတိုကမင်းလက်ထက်၌ နွားသတ်သမားများကိုဖမ်း၍ မင်းထံ ခေါ်ဆောင်လာကြသည်။ နွားသတ်သမားတို့၏ သမီးတယောက် သည် အလွန်တရာ အဆင်းလှပ၍ ဥပဓိ ရုပ်လက္ခဏာနှင့် ပြည့်စုံ၏။ ထို့ကြောင့် မင်းကြီးက ထိုသဘို့သမီးကို မောင်းမအရာ၌ထား၍ ချီး မြှောက်၏။ ကျန်ရှိသော ဆွေမျိုးများမှာလည်း ထိုသဘို့သမီး၏ အရှိန် အဝါကြောင့် ချမ်းချမ်းသာသာ အသက်မွေးကြသည်။ ဤသည်မှာ ဥပဓိသမ္ပတ္တိ တားမြစ်ချက်ကြောင့် အကုသိုလ်ကံများ အကျိုးပေးခွင့် မရသော သာဓကပင်ဖြစ်သည်။

၁။ အထိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၂၁-၂။
၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၁။

၃။ ကာလသမ္ပတ္တိ ပဋိဗ္ဗာဠ အကုသိုလ်ကံ။ ။ ခေတ်ကောင်း အခါကောင်း ဟူသော ကာလသမ္ပတ္တိ တားမြစ်ချက်ကြောင့် အကျိုးမပေးနိုင်သည့် အကုသိုလ်ကံများသည် ကာလသမ္ပတ္တိပဋိဗ္ဗာဠ အကုသိုလ်ကံဖြစ်၏။ မှန်၏။ လူ့ဘဦးတယောက်၌ များစွာသော အကုသိုလ်ကံတို့ ရှိကြ၏။ ထိုအကုသိုလ်ကံ များသည် ခေတ်ဆိုး ကာလဆိုးဟူသော ကာလဝိပတ္တိနှင့် ကြုံမှသာ အကျိုးပေးနိုင်ခွင့် ရှိလေသည်။ သို့သော် ထိုသူမှာ ကုသိုလ်ကံကြောင့် ခေတ်ကောင်း ကာလကောင်းဟူသော ကာလသမ္ပတ္တိ၌ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် အကုသိုလ်ကံများသာ အကျိုးပေးခွင့်ရ၍ ထိုအကုသိုလ်ကံများမှာ အကျိုးပေးခွင့် မရချေ။ ဤကား ကာလသမ္ပတ္တိဘားမြစ်ချက်ကြောင့် အကုသိုလ်ကံများ အကျိုးပေးခွင့် မရခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ။

၄။ ပယောဂသမ္ပတ္တိပဋိဗ္ဗာဠအကုသိုလ်ကံ။ ။ မှန်ကန်သော အားထုတ်မှု လုံ့လနှင့်ပြည့်စုံခြင်း ပယောဂသမ္ပတ္တိ၏ တားမြစ်ချက်ကြောင့် အကျိုးပေးခွင့်မရသည့် အကုသိုလ်ကံများကို ပယောဂသမ္ပတ္တိပဋိဗ္ဗာဠ အကုသိုလ်ကံဟု ခေါ်သည်။ ချဲ့ဦးအံ့- တစ်တယောက်သောသူ၌ များစွာသော အကုသိုလ်ကံများရှိရာ လုံ့လကြီးကုတ် အားထုတ်မှုမရှိ ပယောဂဝိပတ္တိဖြစ်ပါမှ ထိုအကုသိုလ်ကံများ အကျိုးပေးနိုင်သည်။ သို့ရာတွင် ထိုသူသည် ကုသိုလ်ကံကြောင့် မှန်သော အားထုတ်လုံ့လဝီရိယနှင့် ပြည့်စုံလျက်ရှိရာ ထိုအကုသိုလ်ကံများ အကျိုးပေးခွင့်မရ၊ ကုသိုလ်ကံပျားသာ အကျိုးပေးခွင့်ရလျက် ရှိလေသည်။ ဤကား ပယောဂသမ္ပတ္တိ တားမြစ်ချက်ကြောင့် အကုသိုလ်ကံများအကျိုးပေးခွင့်မရခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ။

၅။ ဂတိဝိပတ္တိအကုသိုလ်ကံ။ ။ အပါယ်လေးဘုံ၌ ဖြစ်ခြင်းဟူသော ဂတိဝိပတ္တိ အခွင့်ကောင်းကိုရ၍ အကျိုးပေးသော အကုသိုလ်ကံကို ဂတိဝိပတ္တိအကုသိုလ်ကံဟု ခေါ်၏။ မှန်၏။

၁။ အင်္ဂါ၊ ၅၊ ၂၀၄၂။
ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ (၁)၁၈-ပ-မ-သ-၈

တစုံတယောက်သောသူ၌ များစွာသော အကုသိုလ်ကံများရှိရာ ထို အကုသိုလ်ကံများသည် လူ့ဘုံ နတ်ဘုံတို့၌ ဖြစ်ခြင်းဟူသော ဂတိသမ္ပတ္တိ နှင့် ကြုံခဲ့လျှင် အကျိုးပေးနိုင်ခွင့် မရချေ။ သို့သော် ထိုသူသည် အကု သိုလ်ကံကြောင့် အပါယ်ဘုံ၌ဖြစ်လာရာ ဂတိဝိပတ္တိနှင့်ကြုံသဖြင့် ထိုအကု သိုလ်ကံများ အကျိုးပေးခွင့် ရလေသည်။ ဤသည်မှာ ဂတိသမ္ပတ္တိ တားမြစ်ချက်ကြောင့် အကျိုးမပေးစွမ်းနိုင်သော အကုသိုလ်ကံတို့ ဂတိ ဝိပတ္တိကြောင့် အကျိုးပေးခွင့်ရလာခြင်း ဖြစ်သည်။

၆။ ဥပဓိဝိပတ္တိအကုသိုလ်ကံ။ ။ဥပဓိရုပ်လက္ခဏာ ကိုယ်အင်္ဂါချိုတဲ့မူ ကြောင့် အကျိုးပေးသော အကုသိုလ် ကံကို ဥပဓိဝိပတ္တိ အကုသိုလ်ကံဟုခေါ်၏။ ထင်ရှားစေဦးအံ့-တယောက် သောသူ၌ အကုသိုလ်ကံတို့ များစွာရှိ၏။ ထိုအကုသိုလ်ကံများသည် ရုပ်ဆင်းအင်္ဂါ ကြန့်အင်လက္ခဏာနှင့် ပြည့်စုံခြင်း ဥပဓိသမ္ပတ္တိဖြစ်လျှင် အကျိုးပေးခွင့်မရချေ။ သို့ရာတွင် ထိုသူသည် တခုသော အကုသိုလ်ကံ ကြောင့် ဥပဓိရုပ်လက္ခဏာ ချိုတဲ့လာခဲ့ရာ ထိုအကုသိုလ်ကံများ အကျိုး ပေးခွင့် ရလာကြသည်။ ဥပမာ မြတ်သောအမျိုး၌ ဖြစ်သော်လည်း ဥပဓိရုပ်လက္ခဏာ ချိုတဲ့ရှာသောကြောင့် အခွန်တောင်းလာသူ မင်းမှုထမ်း က အိမ်ကျွန်မဟု မှတ်ထင်ကာ ပျက်ရယ်ပြုခြင်းခံရသော ကောတလဝါပီ ရှာနေ သူဌေးကြီး၏ အိမ်ရှင်မကဲ့သို့တည်း။ ဤကား ဥပဓိသမ္ပတ္တိ တားမြစ် ချက်ကြောင့် အကျိုးပေးနိုင်ခွင့် မရှိသော အကုသိုလ်ကံများ ဥပဓိဝိပတ္တိ ကြောင့် အကျိုးပေးခွင့် ရလာခြင်းဖြစ်သည်။

၇။ ကာလဝိပတ္တိအကုသိုလ်ကံ။ ။ခေတ်ပျက် ကာလပျက် ခေတ်ဆိုး ကာလဆိုးနှင့် ကြုံကြိုက်၍ အကျိုး ပေးခွင့်ရသော အကုသိုလ်ကံကို ကာလဝိပတ္တိ အကုသိုလ်ကံဟု ခေါ်၏။ မှန်၏။ တစုံတယောက်သောသူ၌ များစွာသော အကုသိုလ်ကံများရှိရာ

၁။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၂၂။
၂။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၂၃။

ထိုအကုသိုလ်ကံများသည် ခေတ်ကောင်း ကာလကောင်းဖြစ်လျှင် အကျိုး ပေးနိုင်ခွင့် မရှိချေ။ သို့သော် ထိုသူမှာ တခုသော အကုသိုလ်ကံကြောင့် ခေတ်ဆိုး ကာလဆိုးဟူသော ကာလဝိပတ္တိအချိန်၌ လာကြုံကြိုက်လေရာ အကုသိုလ်ကံများ အကျိုးပေးခွင့်မရလာသည်။ ဤကား ခေတ်ကောင်း အချိန်ကောင်းဟူသော ကာလသမ္ပတ္တိ တားမြစ်ချက်ကြောင့် အကျိုး မပေးစွမ်းနိုင်သော အကုသိုလ်ကံများသည် ခေတ်ပျက် ကာလပျက် ဟူသော ကာလဝိပတ္တိကြောင့် အကျိုးပေးခွင့်ရခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

ဂ။ ပယောဂဝိပတ္တိအကုသိုလ်ကံ။ ။ မမှန်ကန်သော ကြိုးစားအားထုတ်မှု (ဝါ) လုံးဝမကြိုးစား မအားထုတ်မှု ဟူသော ပယောဂဝိပတ္တိကြောင့် အကျိုးပေးနိုင်ရသော အကုသိုလ်ကံမျိုး ကို ပယောဂဝိပတ္တိ အကုသိုလ်ကံဟု ခေါ်သည်။ ချဲ့ဦးအံ့-ထိုအကုသိုလ်ကံ များသည် မှန်ကန်သော ကြိုးစားအားထုတ်မှုဟူသော ပယောဂသမ္ပတ္တိ ရှိခဲ့လျှင် အကျိုးပေးနိုင်ခွင့် မရနိုင်ချေ။ သို့သော် ထိုသူ၌ မှားယွင်းသော အားထုတ်မှုဟူသော ပယောဂဝိပတ္တိ၌ နည်းလျက် ပျားစွာသော သူ့အသက် သတ်မှု၊ သူ့ဥစ္စာခိုးယူသည့် အကုသိုလ်ကံများကို ကြိုးစားအားထုတ်၏။ ထိုသူကို ဥစ္စာနှင့်တကွ ဖမ်း၍ မင်းထံပို့ကြ၏။ မင်းက ညှဉ်းဆဲမှုအမျိုးမျိုး ကိုပြု၍ သတ်စေ၏။ ဤကား ပယောဂသမ္ပတ္တိ တားမြစ်ချက်ကြောင့် အကျိုးမပေးစွမ်းနိုင်သော အကုသိုလ်ကံများသည် ပယောဂဝိပတ္တိကြောင့် အကျိုးပေးခွင့် မရခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

ကုသိုလ်ကံ (ဂ) မျိုးကား-

- ၁။ ဂဘိဝိပတ္တိပဋိဗာဠကုသိုလ်ကံ၊
- ၂။ ဥပဓိဝိပတ္တိပဋိဗာဠကုသိုလ်ကံ၊
- ၃။ ကာလဝိပတ္တိ ပဋိဗာဠကုသိုလ်ကံ၊

၁။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၂၃။
 ၂။ ဆုံး၊ ၂။ ၁၁၂။

၂၇၆

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

၄။ပယောဂဝိပတ္တိ ပဋိဗာဠကုသိုလ်ကံ၊

၅။ဂတိသမ္ပတ္တိကုသိုလ်ကံ၊

၆။ဥပဓိသမ္ပတ္တိကုသိုလ်ကံ၊

၇။ကာလသမ္ပတ္တိကုသိုလ်ကံ၊

၈။ပယောဂသမ္ပတ္တိကုသိုလ်ကံ-

တို့ဖြစ်သည်။

၁။ဂတိဝိပတ္တိပဋိဗာဠကုသိုလ်ကံ။

။ထိုတွင် ဂတိဝိပတ္တိပဋိဗာဠကုသိုလ်

ကံဆိုသည်မှာ အပါယ်ဘုံတို့၌ဖြစ်

ခြင်းဟူသော ဂတိဝိပတ္တိ၏တားမြစ်ချက်ကြောင့် ကောင်းကျိုးပေးခွင့်မရ

သောကုသိုလ်ကံမျိုးဖြစ်ပါသည်။ မှန်၏- တစုံတယောက်သောသွင် များ

စွာသော ကုသိုလ်ကံတို့ရှိကြ၏။ ထိုကုသိုလ်ကံများသည် လူ့ဘုံနတ်ဘုံတို့၌

ဖြစ်မှုဟူသော ဂတိသမ္ပတ္တိရှိခဲ့ပါလျှင် အကျိုးပေးနိုင်ကြသည်။ သို့သော်

ထိုသူသည်တစုံတခုသော အကုသိုလ်ကံကြောင့် ငရဲ အသူရကာယ်ဟူသော

ဂတိဝိပတ္တိ၌ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့်ကုသိုလ်ကံများ အကျိုး ပေးခွင့် မရပဲ အ

ကုသိုလ်ကံများသာ အကျိုး ပေးခွင့်ရကြသည်။ ဤကား ဂတိဝိပတ္တိတား

မြစ်ချက်ကြောင့်ကုသိုလ်ကံများအကျိုး ပေးခွင့် မရခြင်းဖြစ်သည်။

၂။ဥပဓိသမ္ပတ္တိပဋိဗာဠကုသိုလ်ကံ။

။ဥပဓိရုပ်သက္ခဏာ ချိုတဲ့ခြင်းဟူ

သောဥပဓိဝိပတ္တိ၏ တားမြစ်ချက်

ကြောင့် အကျိုး ပေးခွင့်မရသောကုသိုလ်ကံမျိုးကို ဥပဓိဝိပတ္တိပဋိဗာဠကု

သိုလ်ကံဟု ခေါ်၏။ လူ့တဦးတယောက်တွင် များစွာသော ကုသိုလ်ကံတို့ရှိ

ကြ၏။ ထိုကုသိုလ်ကံများသည် ကိုယ်လက်အင်္ဂါမချိုတဲ့ပဲ ဥပဓိရုပ်သက္ခ

ဏာကောင်းပွင့်ခြင်းဆိုသည့် ဥပဓိသမ္ပတ္တိအင်္ဂါနှင့်ညီညွတ်မှ အကျိုးပေးနိုင်

၁။ အဘိ၊ ၂၊ ၃၅၁။

၂။ အဘိ၊ ၄၊ ၂၅၄၂။

ခွင့်ရှိကြသည်။ သို့သော် ထိုသူသည် တစ်စုံတစ်ခုသော အကုသိုလ်ကံကြောင့် ဥဓိရုပ်လက္ခဏာချိုတဲ့လျက် ရှိရာ ထိုကုသိုလ်ကံများ အကျိုး ပေးခွင့်မရ တော့ချေ။

ထင်ရှားစေဦးအံ - ဥပဓိရုပ်လက္ခဏာချိုတဲ့နေသူသည် ဘုရင့်သား တော်ပင် ဖြစ်သော်ငြားလည်း ဘုရင်ဖြစ်နိုင်သည့် အခွင့်အရေးတို့မရ နိုင်။ ထို့အဘွဲ့ စစ်သေနာပတိချုပ်၏သားပင်ဖြစ်လင့်ကစား စစ်သေနာ ပတိရာထူးကို ရနိုင်မည်မဟုတ်။ ရှေးအခါက သီရိလင်္ကာခေါ် သီဟိုဠ် ကျွန်း ကို အုပ်စိုးသောဘုရင်ကြီး၌ သားတော်တပါးထွန်းကားခဲ့ရာ မိဖုရားအား ဆုတော်ပေးမည်ဟု ဝန်ခံကတိပြုခဲ့၏။ မင်းသားကလေးသည် ၇-နှစ် ၈-နှစ်သား အရွယ်တွင် နန်းတော်ရင်ပြင်၌ ကြက်ဘိုက် ကစားရာ ကြက်ခွပ်လိုက်သဖြင့် မင်းသားကလေးမှာ ဖျက်စီးနှစ်ကွင်း အလင်း မရဖြစ်ခဲ့ရသည်။

ထိုမင်းသားကလေး ၁၆-နှစ်သားအရွယ်ခရက်သည့်အခါ မယ်တော် မိဖုရားကြီးက ဘုရင်ကြီးထံ သားတော်အား မင်းမြှောက်ရန် ဆုကို တောင်း၏။ ထိုအခါ ဘုရင်ကြီးက သားတော်ကလေးမှာ ကိုယ်အင်္ဂါ လက္ခဏာချိုတဲ့သောကြောင့် သီရိလင်္ကာကျွန်းကြီးတွင် ဘုရင်မြှောက်ခွင့် မပေးပဲ နာဂခေါ်ကျွန်းငယ်ကလေး၌သာ မြို့စားနယ်စားအဖြစ် ပေးခဲ့ ရသည်။ ဤသို့ မင်းသားကလေးပွား ဘုရင့်သားတော်ဖြစ်သော်ငြားလည်း ဥပဓိရုပ်လက္ခဏာချိုတဲ့ရှာသောကြောင့် တကျွန်းလုံးကို အုပ်ချုပ်ရသည့် မင်းမဖြစ်လာပဲ ကျွန်းငယ်ကလေးကိုအုပ်စိုးရသည့် နယ်စားရာထူးဖြင့်သာ ကျေနပ်ရရှာလေသည်။ ဤကား ဥပဓိဝိပတ္တိတားမြစ်ချက်ကြောင့် ကုသိုလ် ကံများ ပြည့်ပြည့်စုံစုံအကျိုးပေးခွင့်မရသောသာမကောင် ဖြစ်ပေသည်။

၃။ ကာလဝိပတ္တိ ပဋိဗာဠကုသိုလ်ကံ။ ခေတ်ပျက် ကာလပျက်ဟူသော ကာလဝိပတ္တိတားမြစ်ချက်ကြောင့် အကျိုးပေးခွင့်မရသောကုသိုလ်ကံများကို ကာလဝိပတ္တိပဋိဗာဠကုသိုလ်ကံ

၁။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၂၅။

ဟုခေါ်၏။ မှန်၏။ တစုံတယောက်သောသူ၌ ကုသိုလ်ကံများ စွဲ၍ ရှိ၏။ ထိုကုသိုလ်ကံများသည် အချိန်ကောင်းကာလကောင်းမျိုးနှင့် ကြုံကြိုက်မှသာ အကျိုးပေးခွင့်ရကြ၏။ သို့သော် ထိုသူသည် တစုံတခုသော အကုသိုလ်ကံကြောင့် ခေတ်ဆိုး ကာလဆိုးထဲ၌ဖြစ်ရရာ ထိုကုသိုလ်ကံများမှာ အကျိုးပေးခွင့် မရတော့ချေ။ ဤကား ကာလဝိပတ္တိတားမြစ်ချက်ကြောင့် ကုသိုလ်ကံများအကျိုးပေးခွင့် မရခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

၄။ ပယောဂဝိပတ္တိပဋိဗာဠကုသိုလ်ကံ။ ။ မှားသော အားထုတ်ခြင်းဟူသော ပယောဂဝိပတ္တိ၏ တားမြစ်ချက်ကြောင့် အကျိုးပေးခွင့်မရသောကုသိုလ်ကံများကို ပယောဂဝိပတ္တိပဋိဗာဠကုသိုလ်ကံဟုခေါ်သည်။ မှန်၏။ ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်း၌ ကုသိုလ်ကံများစွာရှိ၏။ ။ ထိုကုသိုလ်ကံပွားသည် မှန်ကန်သော ကြိုးစားအားထုတ်မှုဟူသော ပယောဂသမ္ပတ္တိအကူအညီကိုရလျှင် အကျိုးပေး နိုင် ခွင့် ရှိ၏။ သို့သော် ထိုသူသည် သတ်ဖြတ် ခိုးဆိုးသောစားဖြင့် မှားယွင်းသော ကြိုးစားအားထုတ်မှု ဟူသော ပယောဂဝိပတ္တိ၌ တည်လျက်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် မိမိနှင့်အပျိုးတူ အနွယ်တူများကပင် ထိမ်းမြားလက်ထပ်မှုကို မပြုကြ။ “မိန်းမလိုက်စားသူ၊ ခေသနာကံကြီးသူ၊ အလောင်းစားဝါသနာပါသူ” ဟု အဝေးမှခရှင်သွားကြ၏။ ထို့ကြောင့် ကုသိုလ်ကံများအကျိုးပေးခွင့် မရတော့ချေ။ ဤကား ပယောဂဝိပတ္တိတားမြစ်ချက်ကြောင့် ကုသိုလ်ကံများအကျိုး ပေးခွင့်မရခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

၅။ ဂတိသမ္ပတ္တိကုသိုလ်ကံ။ ။ လူ့ဘုံ နတ်ဘုံတို့၌ဖြစ်ခြင်းဟူသော ဂတိသမ္ပတ္တိနှင့် ပြည့်စုံသောကြောင့် အကျိုးပေးသောကုသိုလ်ကံကို “ဂတိသမ္ပတ္တိကုသိုလ်ကံ” ဟု ခေါ်၏။ ချဲ့ဦးအံ့။ တစုံတယောက်သောသူအား ကုသိုလ်ကံတို့ပွားစွာရှိကြ၏။ ထိုကုသိုလ်ကံတို့သည် အပါယ်ဘုံတို့၌ဖြစ်ခြင်းဟူသော ဂတိဝိပတ္တိဖြစ်ခဲ့လျှင် အကျိုးပေးနိုင်ခွင့် မရှိပါချေ။ သို့ရာတွင် ထိုသူသည် တခုသောကုသိုလ်ကံကြောင့် လူ့ဘုံ နတ်ဘုံဟူသော ဂတိသမ္ပတ္တိ၌ ဖြစ်ရာအကျိုး ပေးခွင့်ရကြလေသည်။

စေတနာ စေတသိက်

ဤကား ဂတိဝိပတ္တိတားမြစ်ချက်ကြောင့် အကျိုးမပေးစွမ်းနိုင်သော ကုသိုလ်ကံများ ဂတိသမ္ပတ္တိကြောင့် အကျိုးပေးခွင့်ရလာခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

၆။ ဥပဓိသမ္ပတ္တိကုသိုလ်ကံ။ ။ ဥပဓိရုပ်လက္ခဏာ ကိုယ်အင်္ဂါပြည့်စုံမှု ဟူသော ဥပဓိသမ္ပတ္တိကြောင့် အကျိုး ပေးသောကုသိုလ်ကံမျိုးကို ဥပဓိသမ္ပတ္တိကုသိုလ်ကံဟု ခေါ်၏။ မှန်၏။ လူတဦးတယောက်၌ ကုသိုလ်ကံများစွာရှိ၏။ ထိုကုသိုလ်ကံများသည် ဥပဓိ ရုပ်လက္ခဏာချို့တဲ့မှု ဥပဓိဝိပတ္တိဖြစ်နေလျှင် အကျိုးပေးနိုင်ခွင့်မရှိချေ။ သို့သော် ထိုသူသည်တခုသောကုသိုလ်ကံကြောင့် ဥပဓိရုပ်လက္ခဏာ ကိုယ် အင်္ဂါတို့နှင့်ပြည့်စုံခြင်း ဥပဓိသမ္ပတ္တိရှိလေရာ ထိုကုသိုလ်ကံများ အကျိုး ပေးခွင့်ရရှိကြကုန်၏။ ထိုဥပဓိရုပ်လက္ခဏာကိုယ်အင်္ဂါတို့နှင့် ပြည့်စုံသူသည် ဘုရင့်သားတော်ဖြစ်ခဲ့ပါမူ မိမိထက်အသက်ကြီးသည့် နောင်တော်မင်းသား များကိုပင် ကျော်လွန်၍ မင်းအဖြစ်ကိုရနိုင်သည်။ အိမ်ရှေ့မင်း၏သား ဖြစ်ခဲ့မူ ဖခင်ကွယ်လွန်သော် အိမ်ရှေ့မင်းသော်လည်းကောင်း၊ စစ်သူကြီး သော်လည်းကောင်း၊ ဘဏ္ဍာစိုးသော်လည်းကောင်း ဖြစ်နိုင်သည်။ ဤသည် မှာ ဥပဓိဝိပတ္တိတားမြစ်ချက်ကြောင့် အကျိုးမပေးနိုင်သော ကုသိုလ်ကံ များသည် ဥပဓိသမ္ပတ္တိရှိမှုကြောင့် အကျိုးပေးခွင့်ရလာခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

၇။ ကာလသမ္ပတ္တိကုသိုလ်ကံ။ ။ ခေတ်ကောင်း၊ အချိန်ကောင်း၌ ဖြစ်။ ။ ခြင်းကာလသမ္ပတ္တိ ရှိမှုကြောင့် အကျိုး ပေးခွင့်ရသော ကုသိုလ်ကံများကို ကာလသမ္ပတ္တိကုသိုလ်ကံဟု ခေါ်၏။ ထိုကုသိုလ်ကံများသည် ခေတ်ပျက်၊ အခါပျက် (ကာလဝိပတ္တိ) ဖြစ်လျှင် အ ကျိုးမပေးနိုင်ချေ။ သို့သော်ထိုသူသည် တစုံတခုသော ကုသိုလ်ကံ ကြောင့် ခေတ်ကောင်း၊ အခါကောင်း ဟူသောကာလသမ္ပတ္တိနှင့် ကြုံတွေ့ ရ၍ ထိုကုသိုလ်ကံများ အကျိုးပေးခွင့် ရလာကြသည်။ ထင်ရှားစေဦးအံ့။

၁။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၄၂၆။
၂။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၄၃၀-၂။

သီတိုဋ်ကျွန်း၌ ဗြဟ္မဏတိဿခိုးသူ သူပုန်နှိပ်စက်၍ ခေတ်ပျက်၊ ကာလပျက် (ကာလဝိပတ္တိ) နှင့် ကြုံကြိုက်နေသောကြောင့် မဟာသောဏထေရ် အမှူး ရှိသော ရဟန်းတော်များသည် ကုသိုလ်ကံများ ရှိလင့်ကစား ထိုကုသိုလ် ကံများသည် ကာလဝိပတ္တိကြောင့် အကျိုးမခပေးနိုင်သဖြင့် သစ်မည်စည် သီးသစ်ခေါက်၊ သစ်ခွံ၊ ကြာရိုး စသော အစာအာဟာရများဖြင့်သာရောင်း ရဲတင်းတိမ်၍ နေကြရရှာလေသည်။

ဗြဟ္မဏတိဿခိုးသူဘေးကြီး ကင်းငြိမ်း၍ မင်းကျင့်တရား(၁၀)ပါးနှင့် အညီ အုပ်ချုပ်သော ပိတုမဟာရာဇာနန်းတက်လာသည့်အခါ မြို့ရွာ နယ်ပယ်များ ပြန်လည် စည်ကားလာ၏။ ရဟန်းတော်များလည်း ဆွမ်း သင်္ကန်း၊ ကျောင်း၊ ဆေးဟူသောပစ္စည်းလေးပါးပေါများလာကြသည်။ မဟာသောဏထေရ်တပါးတည်းကို အကြောင်းပြု၍ ရသောပစ္စည်း လေးပါးသည်ပင် ရဟန်းပေါင်းများစွာသုံးစွဲ၍ မကုန်နိုင်တော့ချေ။

ဤကား ခေတ်ပျက်၊ ကာလပျက်(ကာလဝိပတ္တိ)၌ ကုသိုလ်ကံအကျိုး ပေးခွင့် မရ၍ လာဘ်လာဘနည်းပါးကြသော်ငြားလည်း ခေတ်ကောင်း၊ ကာလကောင်း (ကာလသမ္ပတ္တိ)၌ ကုသိုလ်ကံအကျိုးပေးခွင့်ရ၍ လာဘ် လာဘပေါများသော ဝတ္ထုသာဓကပင် ဖြစ်ပေသည်။

၈။ ပယောဂသမ္ပတ္တိကုသိုလ်ကံ။ ။ မှန်ကန်သော အားထုတ်မှု ဟူသော ပယောဂသမ္ပတ္တိကြောင့် အကျိုးပေး နိုင်သော ကုသိုလ်ကံမျိုးကို ပယောဂသမ္ပတ္တိကုသိုလ်ကံဟု ခေါ်၏။ တစ် တယောက်သောသူအား များစွာသော ကုသိုလ်ကံ ဘွဲ့ရှိကြ၏။ ထိုကုသိုလ် ကံများသည် မှားယွင်းသော အားထုတ်မှု (ပယောဂဝိပတ္တိ) ဖြစ်ခဲ့လျှင် အကျိုးပေးနိုင်ခွင့်မရချေ။ သို့သော် ထိုသူသည် တစ်တစ်ခုသော ကုသိုလ်ကံ ကြောင့် မှန်ကန်သောအားထုတ်မှု၌ တည်၍ ကောင်းမှုကုသိုလ်များကို ဆည်းပူး၏။ ဤပါး၊ ဆယ်ပါးစသော သီလများကို စောင့်ထိန်း၏။ ဤသို့ ပယောဂသမ္ပတ္တိနှင့် ပြည့်စုံခဲ့လျှင် တိုင်းပြည် အုပ်ချုပ် မင်းလုပ်သူများက

၁။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၄၃၃။

ပင် ဆင်ယာဉ် မြင်းယာဉ်စသော လက်ဆောင်ပဏ္ဏာများနှင့် မင်းသမီး တို့ကိုပင် ထိုသူနှင့်တော်သည်ဟု ပို့စေကြကုန်၏။ ရွာလှန်းထော်များ ဖြစ်မှု အခြံအရံများ၏ ဘုန်းကြီး၏ စသည်ဖြင့် ကုသိုလ်ကံများအကျိုးပေးခွင့် ရလာကြလေသည်။

ထင်ရှားစေဦးအံ့။ ကုဋကဏ္ဍမင်းသည် တိပိဋကစူဠ်နာမထေရ်ကို ကြည်ညို၏။ တချိန်တွင် မထေရ်မြတ်၏ လက်ညှိုး၌ အနာတလုံးပေါက် လေသည်။ မင်းကြီးသည် မထေရ်၏ ဆောဂါအခြေအနေကို မေးရန် ကျောင်းသို့လာ၏။ မထေရ်ကို ကြည်ညိုလွန်းသဖြင့် ပြည်ပေါက်လှနီးနေ သော မထေရ်၏ လက်ညှိုးကို ပါးစပ်၌ ငိုထားရာ ပါးစပ်တွင်း၌ပင်အနာ သည် ပြည်ပေါက်၏။ မင်းကြီးသည် သွေးပြည်ဘို့ကို ထွေးမပစ်ပဲ အမြိုက် ရသာကဲ့သို့ မျိုချလိုက်သည်။ ထိုမေးထရ်ပျံ့လွန်တော်မူသောအခါ မင်းကြီး သည် မီးအိုးကင်းကို ခေါင်းပေါ်ရွက်၍ 'ဓမ္မလှည်းယာဉ်ကြီး၏ ဝန်ရိုးကျိုး ပါပြီ'ဟု ဆိုကာ ငိုကြွေးမြည်တမ်းရှာလေသည်။ ဤသည်မှာ မထေရ်၏ ပယောဂသမ္ပတ္တိကြောင့် ဘုန်းတန်ခိုးကြီးသော သာဓကပင် ဖြစ်သည်။

ဤကံ ၁၆-ပါးတို့ကား ဝိဘင်းပါဠိတော်၌ ဟောကြားသောကံတို့ ဖြစ် သည်။ ထိုကံအားလုံး ဇနကစသော ကံများ၌ အကျိုးဝင်ကြ၏။ ထိုဇနက စသောကံများကို အကျဉ်းချုံးလျှင် 'ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနိယကံ၊ ဥပပဇ္ဇဝေဒနိယကံ' အပုံစုပရိယာယဝေဒနိယကံ'ဟု သုံးမျိုးသာ ကျန်သည်။ ထိုကံ ၃-ပါး ကား အကျိုးပေးရာကာလပြောင်းရွှေ့ကြ၊ မိမိအကျိုးပေးရမည့်ကာလ ၌သာ အကျိုးပေးကြတော့၏။

၇။ စေတနာ အကြောင်း အခြား သိကောင်းစရာများ

ရှေးဘဝကံကံ ယခုဘဝ၌ အကျိုးပေးနိုင်ပုံ။ ။ ရှေ့အခန်းတွင် အကုသိုလ် ကံ၊ ကာမာဝစရကုသိုလ်ကံ ရှုပါဝစရကုသိုလ်ကံနှင့် အရှုပါဝစရကုသိုလ်ကံတို့က နောက်ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေ

အကျိုး၊ ပဝတ္တိအကျိုးအမျိုးမျိုးတို့ ဖြစ်ပေါ်စေပုံကို စုံလင်စွာဖော်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ဤနေရာ၌ ‘ရွှေရွှေဘဝတို့က ပြုလုပ်ခဲ့သော ထိုထိုကုသိုလ်ကံစေတနာ၊ အကုသိုလ်ကံစေတနာတို့သည် ထိုဘဝ ထိုခဏ၌ပင် ချုပ်ငြိမ်းခဲ့လေပြီ ဖြစ်ရကား ယခုဘဝ၌ အဘယ်သို့ ပဋိသန္ဓေအကျိုး ပဝတ္တိအကျိုးတို့ကို ဖြစ်ပေါ် ဖွံ့ဖြိုးစေနိုင်ပါသနည်း’ဟု မေးစရာရှိပေသည်။

ဤအမေးကို အတန်ငယ် ရှင်းလင်းဖြေဆိုပါမည်။ စေတနာခေါ် ကံတရားတို့ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းမည်သည်-

၁။ စေတနာ၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်း (စေတနာနိရောဓ)

၂။ ကံအရှိန်အဟုန်အာနုဘော်၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်း (ကမ္မဝေဂနိရောဓ)ဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိသည်။

ထိုနှစ်မျိုးတွင် ရှေးဘဝ ပြုလုပ်ခဲ့သော စေတနာတို့သည် နာမ်တရားတို့၏ သဘောတရား၊ ဓမ္မတာအတိုင်း ဥပါဒ်အားဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာပြီး ဘင်သဘောဖြင့် ချုပ်ငြိမ်းသွားကြ၏။ ထိုသို့ ဖြစ်တည် ပျက် သဘောဖြင့် စေတနာတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းသွားခြင်းကို စေတနာနိရောဓဟု ခေါ်သည်။ ဤသို့ စေတနာတရား ချုပ်ငြိမ်းသွားသော်ငြားလည်း စေတနာကံ၏ အရှိန်အဟုန်အာနုဘော်မှာကား ချုပ်ငြိမ်းသွားသည်မဟုတ်။ နောက်ဘဝတို့၌ အခွင့်သင့်သည့်အခါ အကျိုးပေးရန် အကြောင်းတရားအနေဖြင့် ကျန်ရှိနေပေသေးသည်။ ထိုကံ၏ အရှိန်အဟုန်သည် ပဋိသန္ဓေအကျိုး ပဝတ္တိအကျိုး အမျိုးမျိုးတို့ကို အစွန်အဖျား ဖြစ်ပေါ်စေပြီးမှသာလျှင် ချုပ်ငြိမ်းသွားပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်က -

“ရဟန်းတို့ ... စေ့ဆော်စိရင်၍ ဆည်းပူး ပြုလုပ်အပ်ကုန်ပြီး သော ကုသိုလ်ကံ၊ အကုသိုလ်ကံစေတနာတို့၏ အကျိုးတရားတို့ကို မခံစားရမူ၍ ပျောက်ချက်ခြင်းကို ငါဘုရား ဟောကြားတော်မမူ”-

ဟု ဆုံးလေမ်းညွှန်တော်မူခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

“ကုသိုလ် အကုသိုလ်စေတနာသည် ချုပ်ငြိမ်းပြီးနောက်မှ ဖော်ပြချက်
 ကွာခြား၍လည်းကောင်း၊ ဘဝများစွာ ကွာခြား၍လည်းကောင်း၊ အကျိုး
 ဝိပါက်တရားကို ဖြစ်ပေါ်စေ၏ဆိုသည့် သဘောကား သာမန်ဉာဏ်ဖြင့်
 သိနိုင်ခဲ့သောအရာ ဖြစ်၏။ သာမန်စဉ်းစားလျှင် ယုံကြည်နိုင်ဖွယ်မရှိ၊
 သို့သော်လောက၌ အကြောင်းတရား ထင်ရှားမရှိပါမှ အကျိုးပေးနေ
 သည့်အရာများကို သတိထားကြည့်လျှင် များစွာတွေ့ရမည် ဖြစ်ပါသည်။
 အမြော်အမြင်ရှိသော မိဘတို့သည် မိမိတို့သားသမီးများကို နုနု နယ်နယ်
 ငယ်ရွယ်စဉ်ကပင် ကျန်းမာစေကြောင်း၊ အစားကောင်း၊ ဆေးကောင်း
 များကို ကျွေးမွေးကြ၏။ ထိုဆေးအစာနှင့် ထိုဆေးအစာတို့ကြောင့် ဖြစ်
 သော ရုပ်ဘုံသည် အတော်အတန် ကြီးလာသည့်အခါ စွဲမြဲတည်ရှိကြ
 တော့သည်ဟုတ်။ သို့သော် ထိုလူငယ်တို့ ကြီးရင့်လာသည့်အခါ လူ
 တကာထက် ကျန်းမာသန့်ရှင်းသော ဝတ်အဆင်များကို ရရှိနိုင်ကြသည်။

ထို့ပြင် ငယ်ရွယ်စဉ်ကပင် ကြားထူးသော လက်ပျံ၊ နှုတ်ပျံ၊ ဝိတ်ပျံ
 အဝတ်တို့သည် ခန္ဓာကိုယ်တွင်း၌ စွဲမြဲတည်ရှိကြ တော့သည်မဟုတ်။ အချို့
 အတတ်ပညာများကို မှတ်ပင်မမှတ်မိဘေးဘေးချေ။ သို့သော် ငယ်ရွယ်စဉ်က
 သင်ကြားမှုကြောင့် ကြီးရင့်သည့်အခါ ကျေးဇူးပြုလျက် အသိဉာဏ်တိုး
 တက်ကြပေသည်။ ထိုကဲ့သို့ အကြောင်းတရားမရှိပဲ ချုပ်ကွယ်ပြီးနောက်မှ
 ကျေးဇူးခံစားရသော်လည်း အခြားသူ ခံစားရသည်ဟုတ်။ ထိုသူပင်
 ခံစားရသည်။ ဤသို့လျှင် ချုပ်ကွယ်ပြီးမှ ကျေးဇူးခံစားရသော အရာ
 များ လောကမဂ္ဂဖြင့် အထင်အရှားရှိလေရကား ဤကုသိုလ် အကုသိုလ်
 စေတနာတို့ ချုပ်ကွယ်သွားပြီးမှ အကျိုးပေးမှု၌ ယုံမှားဖွယ် မရှိထိုက်
 ဟော့ချေ။

ဤနုနုနှင့် ဗုဒ္ဓရှင်ခတ်မြတ်ဘုရား ဟောကြားတော်မူသော ဗုဒ္ဓာန်း
 ဟုတ်တော်တွင် နာနာကုဏိကဗျာစုည်း၏ ကြောင်းကျိုးဆက်ပုံကို သိ
 မြင် နားလည်ရန် အထူးလိုအပ်ပေသည်။ အကျိုးတရားနှင့် ပြိုင်တူမဖြစ်ပဲ
 အကျိုးတရားမဖြစ်မီ ရွှေဘဝက ကြိုတင်ဖြစ်နှင့်သော အကြောင်းတရား

ကို နာနာကွဏိကကမ္မအကြောင်းဟုခေါ်သည် (နာနာ=အကျိုးတရားနှင့် တခြားစီ+ခဏိက=အချိန်၌ဖြစ်သော+ကမ္မ=စေတနာအကြောင်းကံ)။ ထိုအကြောင်းကံစေတနာသည် ယခုဘဝတွင် ဖြစ်ပေါ်ချုပ်ငြိမ်းသွားပြီး နောက် ထိုအကြောင်းကံ၏ အရှိန်အဟုန်အစွမ်းသတ္တိကြောင့် အနာဂတ် ဘဝသစ်တွင် ပဋိသန္ဓေဝိညာဉ်နာမ်ရုပ်စသော အကျိုးတရားတို့ဖြစ်ပေါ် လာခြင်းကို နာနာကွဏိကကမ္မပစ္စည်းဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်ဟု ဆိုလို ပါသည်။

ခွဲဦးအံ့-ကုသိုလ် အကုသိုလ်စေတနာတို့သည် ချုပ်ကွယ်သွားသည် ဟု ဆိုသော်လည်း ပြီးပြီးပျောက်ပျောက်ဆိုသလို ဘာမှအစအနမကျန် အောင် ချုပ်ကွယ် သွားကြသည်ကား မဟုတ်ပေ။ ဥပမာ ဌာဝင်စေ့၍ ပရမတ္ထအထည်ကိုယ်သဘော ပျောက်ကွယ်သွားသော်လည်း ကုသိုလ် အကုသိုလ်စေတနာ၏ သတ္တိမှာ ကျန်ရစ်ခဲ့လေသည်။ ကုသိုလ်ဇောစိတ် အကုသိုလ်ဇောစိတ်များကား အကျိုးဝိပါက်စိတ်များ ဖြစ်ပေါ်ပုံနှင့်မတူ ကြပေ။ ဝိပါက်စိတ်တို့ဖြစ်လာသည်မှာ ညင်ညင်သာသာ ငြိမ်ငြိမ်သက် သက် ဖြစ်ပေါ်လေ့ရှိသော်လည်း ကုသိုလ်ဇောစိတ် အကုသိုလ်ဇောစိတ် တို့မှာ မငြိမ်မသက် တက်တက်ကြွကြွ ကြောင့်ကြဗျာပါရ ရှိကြသည်။

ချစ်ဖွယ်အာရုံတခု၌ လောဘစိတ်ဖြစ်ပုံ၊ မုန်းဖွယ်အာရုံတခု၌ ဒေါသ စိတ်ဖြစ်ပုံနှင့် ရတနာသုံးပါး၏ ဂုဏ်ကိုသေးနက်စွာ အာရုံပြုရာ အလှူ အတန်း ရှင်လန်းစွာ ပေးကမ်းရာတို့၌ မဟာကုသိုလ်စိတ်ဖြစ်ပုံတို့ကို ကိုယ်တွေ့ကြုံခဲ့သမျှ ပြန်လည်စဉ်းစားကြည့်က ကုသိုလ်စိတ် အကုသိုလ် စိတ်တို့၏ တက်တက်ကြွကြွ ကြောင့်ကြ ဗျာပါရရှိမှုကို တွေ့မြင်ရမည်ဖြစ် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ကုသိုလ်ဇောစိတ် အကုသိုလ်ဇောစိတ်တို့ ကြောင့်ကြ ဗျာပါရရှိမှုသည် စေတနာစေတသိက်၏အစွမ်းသတ္တိဖြစ်၏။

ဥပမာအားဖြင့်-စေတနာ စေတသိက်သည် အသင်းအဖွဲ့ တခုတွင် အတွင်းရေးမှူးနှင့်တူ၏။ ထိုအသင်းအဖွဲ့၌ ဥက္ကဋ္ဌ၊ အတွင်းရေးမှူးနှင့် အသင်းဝင်များရှိကြရာတွင် အတွင်းရေးမှူးမှာ ကြောင့်ကြဗျာပါရ

အများဆုံးပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်။ အသင်းကိစ္စအသက်ကို မိမိကိုယ်တိုင်လည်းရွက်ဆောင်ရသည်။ အသင်းဝင်များကိုလည်း ဆိုင်ရာကိစ္စများကို ရွက်ဆောင်ကြရန် နှိုးဆော်ရသည်။ အကြောင်းအားလျော်စွာ အစည်းအဝေးဖိတ်ခေါ်၍ အစည်းအဝေး တက်ရောက်ကြရန်လည်း တိုက်တွန်းလှုံ့ဆော်ရသည်။ အစည်းအဝေး အစီအစဉ်များကိုလည်း စီစဉ်ရသည် စသည်ဖြင့် အခြားအသင်းဝင်သူများထက်ပို၍ ကြောင့်ကြံဗျာပါရများရလေသည်။

ထိုသို့ ကုသိုလ်စိတ် အကုသိုလ်စိတ်တို့၌ရှိသော စေတနာစေတသိက်သည် အသင်းအဖွဲ့၏ အတွင်းရေးမှူးပမာ လွန်စွာဗျာပါရများလှသောကြောင့် အခြားစိတ်စေတသိက်များထက်ပို၍ အစွမ်းသတ္တိရှိ၏။ ပို၍အရှိန်အဝါအာနုဘော်ကြီး၏။ ထို့ကြောင့် ထိုစေတနာဟုခေါ်သော ကံတရားသည် နာမ်တရားတို့၏ ဓမ္မတာသဘောအရ ပြန်၊ တည်ပျက်အားဖြင့် ချုပ်ကွယ်ပျောက်ဆုံးသွားသော်ငြားလည်း မိမိ၏ အရှိန်အဝါသတ္တိကို သတ္တဝါတို့၏သန္တာန်၌ မြှုပ်နှံ ထားရစ်သကဲ့သို့ဖြစ်လေသည်။

တန်ခိုးအရှိန်အဝါ မထက်မြက်မထင်ရှားသော မိဘများကွယ်လွန်သွားသည့်အခါ ထိုမိဘတို့၏ အရှိန်အဝါသည် သားသမီးများအပေါ်၌ သိသိသာသာမကျန်ရစ်တော့ပဲ ထက်မြက် နိုင်ရှား တန်ခိုးအရှိန်အဝါများ ရှိသော မိဘတို့ကွယ်လွန်သည့်အခါ၌သာ ထိုမိဘတို့၏ အရှိန်အဝါသည် သားသမီးတို့အပေါ်မှာ သိသိသာသာ ကျန်ရစ်သကဲ့သို့ဖြစ်သည်။

မျိုးစေတနာသည် ဆိုင်ရာသစ်ပင်ကို တကြိမ်ပေါက်ဒရာက်စေပြီးသည့်အခါ အသုံးမကျတော့သကဲ့သို့ အဘိဇာန်က မြှုပ်နှံထားရစ်ခဲ့သည့် အရှိန်အဟုန်သတ္တိသည်လည်း ဆိုင်ရာအကျိုးကို ပေးပြီးသည့်အခါမှာသာ အရှိန်အဟုန်ကုန်ခမ်းလေတော့သည်။ ထို့ကြောင့်စေတနာ ကွယ်ပျောက်ရာ၌ တရားကိုယ်သာ ကွယ်ပျောက်၍ သူ၏ နာနာကွဏိက ကမ္မသတ္တိမှာ မပျောက်မပျက် ဆက်လက်တည်ရှိရစ်၏။ အကျိုးပေးပြီးသည့်အခါနှင့် အကျိုးပေးခွင့်မရ၍ အဟောသိက်ဖြစ်သည့်အခါကျမှသာ ထိုစေတနာ၏ သတ္တိများ လုံးဝကင်းရှင်းသွားလေတော့၏။ ထို့ကြောင့် ပဋ္ဌာနပကရဏ အနုဋီကာ၌—

မှန်၏။ အကြင်သတ္တဝါ သန္တာန်၌ ကုသိုလ် အကုသိုလ် စေတနာဖြစ်၏။ ထိုသတ္တဝါ သန္တာန်၌ပင် ကာလ ဂတိ ဥပစိ ပယောဂဟူသော အကြောင်းတို့နှင့် ပေါင်းဆုံညီညွတ်သည့်အခါ ထိုစေတနာ၏ အကျိုးဘဝများဖြစ်ကြသော ဝိဂါကံ နာမက္ခန္ဓာ နှင့် ကမ္မဇရုပ်ဘိသည့်ဖြစ်ကြပေလိမ့်မည်။ ထိုသတ္တဝါသန္တာန်၌ ထို ဝိဂါကံနာမက္ခန္ဓာနှင့် ကမ္မဇရုပ်ဘိကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည့်သဘော ရှိသောသတ္တိသုံးကို စွမ်းအား၌သလောက် မြှုပ်နှံ၍ စေတနာ တရားချုပ်ငြိမ်းသွားခြင်းဖြစ်ပေသည် -

ဟု အနုဋီကာဆရာကြီး ဖွင့်ဆိုထားခြင်းဖြစ်ပေသည်။

ဤနေရာ၌ ဥပမာဆောင်၍ ပြုရသော် လူဘယောက်သည် အခြေ နနေ အရ မိတ်ဆွေတဦးထံမှ ကြွေးမြီချေးယူသည် ဆိုကြပါစို့။ ထိုကြွေးယူ ခြင်းကိစ္စသည် ကြွေးယူ၍ ရလျှင်ရခြင်း ပြီးငြိမ်း ချုပ်ပျောက်သွား၏။ သို့ရာတွင် ကြွေးယူခြင်းအမှုကို ပုံစံလေးဘာကြောင့် ထိုကြွေးယူခြင်းအမှု သည် နောင်ဘနှစ် နှစ်နှစ် စသည်အချိန်ကျမှ ချက်သည့်အခါ ဆိုက်ဆွေ ၏ ကြွေးမြီကို ပြန်၍ ပေးဆပ် နန်အတွက် အကြောင်းပစ္စည်းဖြစ်နေပေ သည်။ ထိုကြွေးယူမှု ချုပ်ငြိမ်းပျောက်ပျက်သွားသော်ငြားလည်း ထိုကြွေး ယူမှု၏ အရှိန်အဟုန် အစွမ်းသတ္တိ ရှိရန်နေလေသောကြောင့် မိတ်ဆွေ ဖြစ်သူ၏ ကြွေးကို ကော်ပေးဆပ်ရမည့်သဘော ကျရောက်နေ၏။ ကြွေး ဝန်တင်၍နေလေ၏။ ကြွေးကိုပြုလည်အောင် ဆပ်ပြီးသည့်အခါ၌မူကား တစ်စုံတစ်ရာကြွေးဝန်ဟူ၍ မရှိတော့ပြီ။

ထိုအတူ မိမိပြုလုပ်လိုက်သော ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံသည် နောင် အကြောင်းညီညွတ်သည့်အခါ အကျိုးတရား ဖြစ်ပွားပေါ်ပေါက်လာစေ ရန်မျိုးထားမှု၊ အာမခံမှုဟူသော နာနာကွဏိက ကမ္မပစ္စယသတ္တိထူးကို ထားခဲ့ပြီး ချုပ်သွား၏။ အကျိုးမပေးသေးသမျှ ကာလပတ်လုံး ကံကြွေး တင်လေ၏။ ထိုသို့ ကံကြွေးတင်နေခြင်းကြောင့် အကျိုးမပေးပဲမဖြစ်

၁။ ပဉ္စမကဒက (ပဋ္ဌာန) ဓနုဋီကာ၊ ၂၃၂။

စင်စစ် အကျိုးပေးရမည်သာ ဖြစ်၏။ အကျိုးပေးပြီးသည့် အခါမှသာ ကံကြေးပြေလည်၍ ထိုကံ၏အရှိန်အဟုန် သတ္တိ ဖျက်ဆုံးသွားလေတော့သည်။ ဤကဲ့သို့ အတိတ်ဘဝက ပြုလုပ်ခဲ့သည့် ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ စေတနာတို့ကြောင့် နောက်ဘာသစ်တွင် နွှောအသစ်ဖြစ်ပေါ်ရခြင်းမှာ နာနာကွဏိကမ္မပစ္စည်းအရ ကြောင်းကျိုးဆက်သွယ်ပုံ င် ဖြစ်ပါသည်။

ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်ဘုရားသည် ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်တွင်—

အတိတ်ဖြစ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံ စေတနာသည်
(ဝိပါက်) နာမ်ခန္ဓာ အကျိုးတပုဒ်တို့အားလည်းကောင်း၊ ကမ္မဇ
ရုပ်ဘဏ္ဍားတို့အားလည်းကောင်း နာနာကွဏိကမ္မပစ္စယသတ္တိ
ဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေ၏။—

ဟု ဧကောဘော်မှုခြင်းဖြစ်ပေသည်။ ဤသို့ သတ္တဝါတို့၏ အတိတ်ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ စေတနာသည် ဘာသာသစ်တွင် ခန္ဓာသစ်ကို ဖြစ်ပေါ်ဖန်တီးနိုင် ပုံကို ပဋ္ဌာန်းဒေသနာတော်လာ နာနာကွဏိကမ္မပစ္စည်းဖြင့် နားလည် နိုင်ပေသည်။

ဝေးကွာသော အရပ်၌ ကံဘို့အကျိုးပေးနိုင်ပုံ။ ။ စေတနာကံ ဟူသော နာမ်တရားသည် ဥပါဒ် ဌိတင်အားဖြင့် ဖြစ်တည် ချုပ်ပျက်သွားသော်ငြားလည်း ကံ၏ အရှိန် အဟုန် အစွမ်းအာနုဘော်မှာမူကား ထိုသတ္တဝါ၏ သန္တာန်၌ ကျန်ရစ် တည်ရှိနေသည်ဟုဆို၏။ ထိုသို့ဖြစ်လျှင် ကံကို ပြုလုပ်သော သတ္တဝါသည် ဤလူ့ ပြည်၌ ကွယ်လွန် သေဆုံးသွားပါလျက် အလွန်ဝေးကွာလှသော ငရဲပြည်၊ နတ်ပြည်၊ ဗြဟ္မာပြည်တို့၌ အဘယ်သို့ဖြစ်နိုင်ပါသနည်းဟု မေး ဖွယ်ရှိပြန်၏။

၁။ ပဋ္ဌာနပါဠိ၊ ၁။ ၇၊ ၁၅၄။

အဖြေကား ဝေးလွန်းသော အရပ်မှာပင် ဖြစ်စေ၊ နီးလွန်းသော အရပ်မှာပင်ဖြစ်စေ၊ အောက်အရပ်မှာဖြစ်စေ၊ အထက်အရပ်မှာဖြစ်စေ ကံအရှိန် အဟုန် အာနုဘော်၏ ပြန့်နှံ့ခြင်း မည်သည် ကြံစည်၍မချနိုင် လောက်အောင် အရှိန်အဟုန်ရှိ၏။ အကျိုးဝိပါက်ကို မည်သည် ဗည်း မိမိတို့ဖြစ်ထိုက်သော ဘုံဌာနမှာသာ ဖြစ်ကြကုန်၏။ ဋ္ဌာနဘူမိလွှဲပြောင်း၍ ဖြစ်လေ့မရှိကြ။ ငရဲဇာတ်ရှိသော ဝိပါက်သည် ငရဲဘုံ၌သာဖြစ်၏။ ဗြဟ္မာ ဇာတ်ရှိသော ဝိပါက်သည် ဗြဟ္မာဘုံ၌သာဖြစ်၏။ ကံ၏ အရှိန်အဟုန် ပြန့်နှံ့ခြင်းနှင့် အကျိုးဝိပါက်များကို သဗ္ဗညုဘဉာဏ်ရှင် ဘုရားသခင်တို့ပင် သော်လည်း တားဆီးပိတ်ပင်၍ မရနိုင်ပေ။ ဤကား အကျဉ်းဖြေဆိုချက် ဖြစ်၏။

ခွဲဦးအံ့- ပကတိ လူသားတို့၏ အဆင်းအရောင်သည် ပြင်ပသို့ ထွက်လေ့မရှိ၊ လူတို့၏အရိပ်မှာမူ ကြည်လင်သောမုန်အပြင်၊ ငေအပြင် စသည်တို့၌ထင်သော သဒ္ဓါတို့၏၊ ကြေ မုံဖလ်မုန်စသည်တို့သည် ဆယ် တောင် တဆယ်နှစ်ကောင် ဝေးကွာသော်လည်း ထိုကြေးမုံ ဖလ်မုန် အကြည်ပေါ်၌ လူရိပ်ကင်၏။ အလွန်တရာကြည်လင်သော ကြေးမုံမုန်ပြင် များဖြစ်လျှင်မူ အလွန်တရာ ဝေးကွာသော အရပ်ကပင်သော်လည်း ထင် ပေသည်။ ကြေးမုံမုန်ပြင် စသည်တို့၏ ကြည်လင်ခြင်းသာ လိုချင်းပဓာန ဖြစ်၏။ မုန်၏ကြည်လင်သော ကြေးမုံမုန်ပြင်စသည်ကား လူရိပ်လှပုံ ဖြစ် ပေါ်ခြင်းငှါ ထိုက်သော အရပ်ဋ္ဌာနဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် လူတို့၏အဆင်း သည်ကြေးမုံမုန်ပြင်စသော ကြည်လင်သောအရာများ မရှိခဲ့လျှင် အနီး အရပ်ဋ္ဌာနမှာသော်လည်း မထင်ချေ။ ကြေးမုံမုန်ပြင် စသော ကြည်လင် သော အရာခွဲသော် အနီးမှာဖြစ်စေ၊ အဝေးမှာဖြစ်စေထင်၏။ သို့သော် လူရိပ်ရွေ့လျားသွားလာမှုကား မရှိပါချေ။

ဤဥပမာအတိုင်း ကံ၏အကျိုးဝိပါက်များ ဖြစ်ပေါ်ပုံကို မှတ်သား သင့်၏။ အရိပ်စင်မှုမှာ လူ၏ ကိုယ်ကိုလည်းကောင်း၊ ကြည်လင်သော ကြေးမုံပြင်ကိုလည်းကောင်း၊ အလယ်စပ်ကြား၌ တည်ရှိသော အလင်းကို

လည်းကောင်း အစွဲပြု၍ အရိပ်ထင်ခြင်းဖြစ်သည်။ အခြင်း၏ သွားခြင်း လာခြင်းမရှိသောကြောင့် အနီးမှာ လျင်မြန်စွာထင်သည်။ အဝေးမှာ နှေးနှေးထင်သည်ဟူ၍ ကွဲပြားခြားနားမှု မရှိချေ။ ကြေးမုံမှန်ပြင်ရွေတွင် ရပ်လိုက်လျှင် ဝေးသောမှန်မှာဖြစ်စေ၊ နီးသောမှန်မှာဖြစ်စေ တပြိုင်နက် အရိပ်ထင်လေသည်သာ ဖြစ်၏။

လူသည် ကံနှင့်တူ၏။ မှန်၌ထင်သောအရိပ်သည် ကံကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အကျိုးဝိပါက်များနှင့်တူ၏။ ဝေးသောမှန်၌ဖြစ်စေ နီးသောမှန်၌ဖြစ်စေ တပြိုင်နက် အရိပ်ထင်သကဲ့သို့ ကံ၏အရှိန်အဟုန် ပျံ့နှံ့ခြင်းအားဖြင့် ထိုက်သင့်သောဘုံဘဝတို့၌ အကျိုးဝိပါက် ပေါ်လာသည့်အခါ နီးသော လူ့ဘုံမှာဖြစ်စေ၊ ဝေးလှစွာသော အောက်အဝီစိမ့်မှာဖြစ်စေ အနှေးအမြန် အထူးမရှိပဲ ကံအားလျော်စွာအကျိုးဝိပါက် ပေါ်လာခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

လူပုံလူရိပ်မှာ ရုပ်တရားလျှင် အရင်းခံရှိသောကြောင့် အလယ်ကြား၌ အကာအကွယ် ငြားနေလျှင် ထင်နိုင်သည် မဟုတ်ချေ။ အကျိုးဝိပါက်များမှာမူ စေတနာတည်းဟူသော နာမ်တရားလျှင် အရင်းမူလရှိသောကြောင့် အကြား၌ မြေကြီး သမုဒ္ဒရာ မြင်းမိုရ်တောင် စသည်တို့ရှိနေသော်လည်း အဆီးအတား အကာအကွယ်သဘော မသက်ရောက်ပါချေ။ ကြောင်းကျိုးညွှန်ပြပဋ္ဌာန်းဒေသနာ၌ အကျိုးဝိပါက်များကို ဖြစ်ပေါ်စေရာတွင် အာရမ္မဏပစ္စည်း(အာရုံကြောင်းတရား)၊ ဥပနိဿယပစ္စည်း(အားကြီးသော မှီရာအကြောင်း)၊ နာနာက္ခဏိကမ္မပစ္စည်း (အကျိုးနှင့် ကာလခဏသီးခြားဖြစ်သော ကံဟူသောအကြောင်း) တို့သည် အထူးကျေးဇူးပြုသော အကြောင်း ပစ္စည်းများဖြစ်၏။ ဤပစ္စည်း သုံးမျိုးတို့ ကျေးဇူးပြုသောကြောင့် ကာလအားဖြင့် အလွန်ရှည်ကြာသော်လည်းကောင်း၊ ဌာနအားဖြင့် အလွန်ဝေးကွာသော်လည်းကောင်း မိမိတို့၏ အကျိုးတရားများကို ဖြစ်ပွားပေါ်ပေါက်လာစေနိုင်သည်သာလျှင် ဖြစ်ပေသည်။

၂၉၀

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

ကံတရားနှင့်မျိုးစေ့။ ။ကံဆိုသည်မှာ မျိုးစေ့နှင့်သဘောတူပင် ဖြစ်သည်။ သစ်ပင်တို့သည် တပင်နှင့်တပင် တူကြသည်မဟုတ်။ အချို့သစ်ပင်များက ချိုသောအရသာရှိသော သစ်သီးကိုသီး၍ အချို့သစ်ပင်များ ချဉ်သောအရသာရှိသည့် သစ်သီးကိုသီးကြသည်။ အကြောင်းရင်းကို ရှာဖွေစိစစ်ကြည့်လျှင် မျိုးစေ့မတူသောကြောင့် ဖြစ်သည်ဟု တွေ့ရ၏။ ထို့အတူပင် မျိုးစေ့တည်းဟူသော ကံအကြောင်းအရာ၊ မတူကြခြင်းကြောင့် မင်းပုဏ္ဏား သဋ္ဌေး သူကြွယ် ကုန်သည် လယ်လုပ် အရာရှိ မင်းစေဟု လူတန်းစား ကွဲပြားခြားနားလာရသည်။ ။

သရက်စေ့ကို စိုက်ပျိုးပါလျှင် သရက်ပင်ပေါက်၍ သရက်သီးကိုစားကြရပေသည်။ သံပရာစေ့ကိုစိုက်ပါလျှင် သံပရာပင်ပေါက်၍ သံပရာသီးကိုစားရသည်။ ထို့အတူ ကုသိုလ်ကံကို ပြုလုပ်သူသည် ကောင်းကျိုးကို စံရသကဲ့သို့ အကုသိုလ်ကံကို ပြုလုပ်သူမှာ မကောင်းကျိုး မ်ရပည့်မှာ ယုံမှားဖွယ် မရှိချေ။ မှန်၏—ကုသိုလ်ကံသည် ကုသိုလ်ပြုသူနောက်သို့ အကျိုးပေးရန် အစဉ်လိုက်နေသည့်နည်းတူ အကုသိုလ်ကံသည်လည်း အကုသိုလ်ပြုသူနောက်သို့ အပြစ်ပေးရန်အတွက် အစဉ်အစိုက် လိုက်လျက်နေပေသည်။ ။

ကံကိုချည်းသာအားပကိုးရာ။ ။ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်ဘုရားသည် “သတ္တဝါ မှန်သမျှ ကံသာ မိမိတို့ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာရှိကြ၏” စသည်ဖြင့် ကံကို အငှင်းပူလ ပဓာနအဖြစ် ဟောတော်မူထားပါသည်။ သို့သော် စည်းစိမ်ဥစ္စာ ကြီးပွားဘိုးဘက်ပေးနှင့် တိုင်းပြည်ကြီးပွားတိုးတက်ရေး စသည်တို့အတွက်ကား ကံကိုချည်း အားပကိုးရာ ဉာဏ်ဖြင့်လည်း တီထွင်ကြံဆရသကဲ့သို့ ပလ္လေ့သော လုံ့လပီရိယာတို့ဖြင့်လည်း ကြိုးစား၍ အလုပ်လုပ်ကြရပေသည်။ သို့မဟုတ် အဖက်ဖက်က ကြီးပွားတိုးတက်လာနိုင်ပေသည်။ မှန်ပါသည်—ဤလူ့ဘုံလောကကြီးကား ကံ၏

၁။ မ၊၃။ ၂၄၄။ ။ ပိလိန္ဒ။ ၆၇။ အဘိ၊ ၆။ ၃၂၆။ ။ ဟဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၇။ ။
၂။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၈၂။

ဇေတဝန် ဇေတဝန်

အကျိုးသက်သက်ကို မှီခို၍ အသက်မွေးကြရသော ကမ္မလူပုဂ္ဂိုလ်တို့ မျိုးမဟုတ်၊ ထကြွနှိုးကြား ကြိုစားအားထုတ်မှုဘူမိသာ လုံ့လဝီရိယ၏ အကျိုးကို မှီခိုအားထား၍ အသက်ခွေးရသော ဥဋ္ဌာနပလူပုဂ္ဂိုလ်မျိုး ဖြစ်သည်ကို သတိပြုရမည် ဖြစ်ပေသည်။

မဟောကဆ အသက်ခွေးနှင့်ကြုံတွေ့ရာ၌လည်း “ကံကောင်းလျှင် ဤခွေးမှ လွတ်မြောက်မှာ” ဟု ကံကိုချည်းပုံ၍ အားမကိုးရဘေးလွတ် ရာလွတ်ကြောင်းကို ဉာဏ်ဖြင့် ကြံဆမြော်မြင်၍ လုံ့လဉာဏ်ဖြင့် လွတ်မြောက်အောင် အားထုတ်ကြိုးပမ်းရပေသည်။ အလောင်းတော် မဟာဇနကမင်းသားသည် ပင်လယ်သမုဒ္ဒရာ၌ သင်္ဘောပျက်၍ အသက် ဘေးနှင့် ကြုံတွေ့ခဲ့ရ၏။ သို့သော်-၇-ရက်ပတ်လုံး မခလျာသော လုံ့လ ဝီရိယဖြင့် ကြိုးစားကူးခတ်ခဲ့ရာ မောသနတ်သမီးကမ်းသဖြင့် အသက် ဘေးမှ လွတ်မြောက်ခဲ့သည့်အပြင် မူလရည်မှန်းချက်အတိုင်း မင်းအဖြစ် ကိုပင် ရရှိခဲ့လေသည်။

အလောင်းတော်နှင့်အတူ ပါလာသော သင်္ဘောသားများကား လုံ့လမကူကြသဖြင့် ရေတွင်နှစ်ကာ ငါးစာဖြစ်ကြရရှာသည်။ ဤဝတ္ထု၌ အလောင်းတော် မဟာဇနကမင်းသည် ကံကိုချည်းအားကိုး အားထား ပြုခဲ့ပါမူ အခြားသင်္ဘောသားများနည်းတူ ပင်လယ်ကြောတွင် နှစ်မြော သေဆုံးဖွယ်ရာ ရှိ၏။ ဉာဏ်ဝီရိယကုမရှိသာ အသက်ဘေးမှ လွတ်မြောက် လာရခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ ထီးနန်းအုပ်ချုပ် မင်းလုပ်ရခြင်းကား ကံ၏ကိစ္စ သာ ဖြစ်၏။

လုံ့လကြိုးကုတ် အားထုတ်ကြရာ၌လည်း ဉာဏ်မပါသော ဝီရိယသည် အကျိုးမပြုသည့်အပြင် အချည်းနှီးပင် ဖြစ်တတ်ပေ၏။ ဉာဏ်ဝီရိယ ပမာန် ကံသက်သက်ကိုသာ ယုံကြည်မှုပါကား ပို၍ အကျိုးမပြု အချည်းနှီး ဖြစ်လေသည်။ အဘိဘျား၌ တင်ပါသည့်ကယောက်သည် ငါးသုံးကောင်ကို ဖမ်းမိ၏။ ထိုတွင် ကံကိုယုံကြည်လည်းငါးက “ကံကောင်းလျှင် လွတ်မှာ”

၁။ အံ၊ ၁။ ၄၅၂။ အံ၊ ၅၂။ ၃၃၇။
၂။ ၁။ ၅။ ၆။ ၃၉-၄၄။

ဟု မလှုပ်မရွက် ငြိမ်သက်စွာပင်နေ၏။ ဉာဏ်နှင့်မဖက် ဝီရိယသက်သက် ကိုသာ အားကိုးသော ငါးကလည်း တံငါသည်၏လက်တွင်းမှ လွတ်ကင်း ရန် ရံခါရံခါ ခုန်ကြည့်သောအားဖြင့် ကြိုးပမ်းရှာ၏။ သို့သော် ထိုငါး နှစ်ကောင်လုံး နောက်ဆုံးတွင် အသတ်ခံကြရသည်။ ဉာဏ်ရှိသော ငါး တကောင်ကမူ တံငါသည်အလစ်ကိုချောင်း၍ လစ်သည်နှင့်တပြိုင်နက် တကြိမ်တည်း မြစ်တွင်းသို့ ခုန်ဆင်းလွတ်မြောက်သွားလေသည်။ ဤသို့ မူလရှိနေသောကံကို ဉာဏ်ဝီရိယတို့ဖြင့် အဆံ့အကူပြုပုံမှ အကျိုး ပြီးမြောက်နိုင်သည်ဟုသော ရှင်တော်ဗုဒ္ဓ၏ ညွှန်ကြားချက်ကို မပျက် မကွက် လိုက်နာသင့်ကြပေသည်။ ကံကိုယုံ၍ မီးပုံအတွင်း ခုန်ဆင်းခဲ့ပါ လျှင် မီးလောင်ခံရမည်မှာ သေချာ၏။ ကျားသောင်းကျန်းနေသည့် အရပ်သို့သွား၍ ကျားကိုက်ခံရလျှင်လည်း “ကံမခကောင်း၍” ဟု ကံကြမ္မာ ကို ရိုးစွပ်၍မရနိုင်ချေ။ ထို့ကြောင့် ကျေးဇူးရှင် မန်သည်ဆရာတော် ဘုရားကြီးက—

“ကံဟူမူလ၊ သဗ္ဗုဒ္ဓတို့၊ ဟောပြသည်မှာ၊ အရင်းသာရှင်၊ ဥစ္စာ ဘောဂ၊ ဇီဝိတနှင့်၊ သုခပွားရန်၊ ဤလူ့လံ၌၊ ဉာဏ်ဝီရိယ၊ ပယောဂ တည့်၊ ကာလဒေသ၊ ပုဂ္ဂလကို၊ နှိုင်းဆအပ်တုံ၊ ကံကိုယုံ၍၊ မီးပုံ အတွင်း၊ မဆင်းဆိုက်စွာ၊ ကျားရဲဗလည်း၊ ကြမ္မာအကြောင်း၊ မရိုးကောင်းရှင်၊ သူဟောင်းရွှေက၊ ဆိုကုန်ကြ၏၊ လုံ့လမထူ၊ ဉာဏ်မကူပဲ၊ အယူတချောင်း၊ ကံတကြောင်းပျ၊ မကောင်းလည်း ကံ၊ ကောင်းလည်းကံဟု၊ ကံကိုချည်းသာ၊ မကိုးစရာဘူး၊ ပညာ ဉာဏ်ဖြင့်၊ သင့်မသင့်ကို၊ အခွင့်ရှု၍၊ အပြုလုံ့လ၊ ရှိအပ်စွတည့်၊ တံငါလက်တွင်း၊ နောက်၊ ဖျင်းတုံငြား၊ သုံးကောင်ငါးကို၊ မှတ်သား ဝမ်းထဲ၊ နည်းယူစွဲလော့”။

၁။ မဃဒေဝလင်္ကာသစ်၊ ၁၇၆-၇။

စေတနာ စေတသိက်

ကံယုံကြည်မှုနှင့် ပုဗ္ဗေကတဟေတုဒိဋ္ဌိ။ ။ကံတရားကို ယုံကြည်လက်ခံ
 ထားကြသည့် ဗုဒ္ဓဘာသာ ကမ္မ
 ဝါဒီ ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် မြတ်ဗုဒ္ဓ၏ ကမ္မဝါဒကို တိကျပြတ်သားစွာ နားလည်
 သိရှိထားရန် အလွန်အရေးကြီး၏။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် ကံနှင့်ပတ်သက်၍-
 သတ္တဝါတို့သည် ကံသာ ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာရှိ၏၊
 ကံကပေးသော အမွေကို ခံယူရ၏၊
 ကံသာ ဆင်းရဲကြောင်း၊ ချမ်းသာကြောင်းဖြစ်၏၊
 ကံသာ ဆွေမျိုးမိတ်ရင်း သူငယ်ချင်းရှိ၏၊
 ကံသာ အားထား ကိုးကွယ်ရာ ရှိ၏။

ကံကသာ သတ္တဝါတို့ကို အယုတ်အမြတ်ဖြစ်အောင် ဝေဖန်
 ဖန်တီးပေးသည် ဟု လမ်းညွှန်တော် မူထားခဲ့ပါသည်။
 ဤမြတ်ဗုဒ္ဓ၏ ကမ္မဝါဒ၌ ကံဆိုသည်မှာ လွန်ခဲ့သည့် ဘဝများက
 ပြုလုပ်ခဲ့သည့် အတိတ်ကံများနှင့် ယခုလက်ရှိဘဝ၌ ပြုလုပ်သော ပစ္စုပ္ပန်ကံ
 ၂-မျိုးလုံးပင် ဖြစ်ပါသည်။ ဤကံ ၂-မျိုးလုံးကို အားကိုးယုံကြည်မှုသာ
 အယူမှန်သော ကမ္မဿကတာ သမ္မာဒိဋ္ဌိဖြစ်နိုင်သည်။

မှန်ပါသည်-အချို့ကမ္မဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် အတိတ်ကံကို အလွန်အစွဲ
 သန်ကြသည်။ ဘာမဆို အတိတ်ကံကိုချည်း ချကြသည်။ လက်ရှိဘဝ၌
 ချမ်းသာမှု၊ ဆင်းရဲမှု၊ ကျန်းမာမှု၊ ပညာရှိမှု၊ ပညာမဲ့မှု ဖြစ်ပျက်သမျှ
 အစုစုတို့သည် ရှေ့ဘဝကပြုခဲ့သော အတိတ်ကံကြောင့် ဖြစ်ကြသည်ဟု
 အယူရှိကြသည်။ ယင်းပုဂ္ဂိုလ်များကား ကံနှင့်ပတ်သက်ရာ၌ တဖက်စွန်း
 ရောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်များတည်း။ ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းကံကို လုံးဝပယ်ထား၍
 အတိတ်ကံ အကြောင်းတရားတခုကိုသာ လက်ခံယုံကြည်သောကြောင့်
 ကေပက္ခဟိနိဝါဒ (ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတဘက်ကို ပယ်သော အယူဝါဒ)
 ရှိသူများ ဖြစ်၏။

ထိုအယူဝါဒရှိသူများသည် ဒိဋ္ဌိကြီးသုံးမျိုးတွင် 'ပုဗ္ဗေကတဟေတုဒိဋ္ဌိ' ခေါ် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိများ ဖြစ်ကြောင်း တိကအင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော် တိတ္ထာယတန သုတ်၌ ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်ဘုရား ဟောကြားတော် မူထားပေသည်။ ပုဗ္ဗေကတဟေတုဒိဋ္ဌိဆိုသည်မှာ နိဂဏ္ဍတက္ကတွန်းတို့ကဲ့သို့ ဖြစ်ဖြစ်သမျှ ပြုပြုသမျှ ရွှေအတိတ်ကံကြောင့်ချည်းဖြစ်သည်ဟု မှားယွင်းစွာယူမှုမျိုး ဖြစ်ပေသည်။

အကယ်၍ ပုဗ္ဗေကတဟေတုဒိဋ္ဌိကို အယူမှန်ဟု လက်ခံခဲ့လျှင် အကျိုးမဲ့ မှုများ မြောက်မြားစွာ ဖြစ်ပေါ်လာမည် ဖြစ်ပေသည်။ ပုဗ္ဗေကတဟေတု ဒိဋ္ဌိဖြစ်သူသည် ရှေ့ကံက တိုက်တွန်းသောကြောင့် သတ္တဝါတို့သည် သူ့ အသက်ကိုသတ်ကြရ၏၊ သူ့စွာကို ခိုးကြရ၏၊ မမြတ်သောမေထုန်အကျင့် ကို ကျင့်ကြရ၏၊ လိမ်လည်ပြောဆိုကြရ၏၊ ကုန်းတိုက်ကြရ၏၊ အကျိုးမရှိ ပေါ့ပျက်သော စကားကို ပြောဆိုကြရ၏၊ ငြူစူစောင်းမြောင်းကြရ၏၊ သူတပါးကို ညှဉ်းဆဲလိုသော စိတ်ရှိကြရ၏၊ မှားသောအယူ ယူကြရ၏၊ တဘက်စွန်းရောက်သော အလှူကို ယူ၏။

ထိုသို့ယူဆသဖြင့် ထိုပုဗ္ဗေကတ ဟေတုဒိဋ္ဌိရှိသူများအဖို့ သူတော်ကောင်း ပညာရှိဖြစ်ကြောင်း၊ သူတော်ကောင်းတို့၏ ဟုဇ္ဈာန်ကို နာကြားခြင်း၊ အသင့်အတင့် နှလုံးသွင်းခြင်း၊ တရားအားလျော်စွာ ကျင့်ခြင်းစသော တရားတို့သည် အကျိုးမပွား၊ အလကားတရားတို့သာ ဖြစ်ကြပေတော့၏။ အကြောင်းမှာ လူတော်သူကောင်းဖြစ်ရန်နှင့် လူမိုက်လူယုတ်မာဖြစ်ရန် အကြောင်းများသည် ရှေ့ကပြုခဲ့သော ကံအကြောင်း တရားများသာ ဖြစ်သည်။ အခြားအကြောင်းတပါးမရှိဟု ယုံကြည်သော ကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။

ထို့ပြင် ဤပုဗ္ဗေကတဝါဒကိုသာ အမြတ်ဟုခိုး အားကိုးယုံကြည်သော သူတို့အား အကြင်အပူကို ငါတို့ မချွတ်ကေန် အမှန်ပြုထိုက်၏၊ ထိုအပူကို ငါတို့ ပြုလုပ်ကုန်အံ့ဟူ၍လည်းကောင်း၊ အကြင်အပူကို ငါတို့ မပြုသင့် မပြုထိုက်၊ ထိုအပူကို ငါတို့မပြုပဲ ရှောင်ကြဉ်ကုန်အံ့ဟူ၍လည်းကောင်း စိတ်ကောင်းဆန္ဒ၊ ဝီရိယမဖြစ်နိုင်ကြတော့ပေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော်

စေတနာ စေတသိက်

ပြုထိုက်သည်ကိုပြုခြင်း၊ မပြုထိုက်သည်ကို မပြုပဲ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းများသည် ရွှေကံကြောင့်သာဖြစ်၏။ စိတ်ကောင်းဆန္ဒ ဝီရိယထို့ကြောင့်ဖြစ်သည် မဟုတ်ဟု ယုံကြည်ထားသောကြောင့်ပင် ဖြစ်သည်။

ဤသို့ ပုဗ္ဗေကတဟေတု အယုတိဒရိသုတို့သည် ပစ္စုပ္ပန်ကံကို လုံးဝ ဘေးဖယ်ထားသဖြင့် မျက်မှောက်ဘဝ၌ ကောင်းသောအမှုကိစ္စများကို ဆောင်ရွက်လိုစိတ်၊ ဆောင်ရွက်မှု၊ မကောင်းသော ဒုစရိုက်မှုများကို ရှောင်ကြဉ်လိုစိတ်၊ ရှောင်ကြဉ်မှုတို့ ပဂ္ဂိတော့ပဲ ဖြစ်မှုပျက်မှု ကောင်းမှု ဆိုးမှု အားလုံးအတွက် အတိတ်ကံလက်ချက်ဟု အတိတ်ကံကိုချည်း ပုံချ နေရကား တဘက်အစွန်းရောက်၍ မှားသောအယုတိဒပင် ဖြစ်ပါသည်။

အမှန်စင်စစ်သော်ကား လောက၌ ဟိုးတက်မှု၊ ဆုတ်ယုတ်မှု၊ ချမ်းသာ မှု၊ ဆင်းရဲမှု၊ ကျန်းမာမှု၊ ရောဂါရမှုစသော ကောင်းကျိုး ဆိုးပြစ်များ သည် အတိတ်ဘဝက ပြုလုပ်ခဲ့သည့် အတိတ်ကံသက်သက်ကြောင့်ချည်း မဟုတ်ချေ။ မျက်မှောက်ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ ဉာဏ်ဦးဆောင်သည့် ကြိုးစား အားထုတ်မှု ဝီရိယကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ပစ္စုပ္ပန်ကံသည်လည်း အရေးပါသော အကြောင်းတရားတခု ဖြစ်ပါသည်။ ရှေးဘဝကအတိတ်ကံ ပါလာသော်လည်း ထိုအတိတ်ကံသည် လက်ရှိဘဝ၌ ဉာဏ်ရှေ့ဆောင်၍ ကြိုးစားအားထုတ်သည့် ပစ္စုပ္ပန်ကံ၏ အကူအညီကိုမရပါက ထိုကံသင့် သလောက် အကျိုးတရား မဖြစ်ပွားနိုင်ချေ။

ပစ္စုပ္ပန်ကံ၏ အကူအညီကိုမရပဲ အတိတ်ကံသက်သက်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ် ရသော အကျိုးတရားများကား မှီပါသည်။ လိုအတိတ်ကံသက်သက် ကြောင့် ဖြစ်ရသည့် အကျိုးတရားများမှာ အပါယ်လေးဘုံ လူ့ဘုံ နတ်ဘုံ ဗြဟ္မာဘုံတို့၌ ပုဂ္ဂိုလ်သန္ဓေလေးမျိုးတွင် တပျိုးမျိုးဖြင့် ပဋိသန္ဓေ နေကာ အပါယ်ဘုံသားနှင့် လူ နတ် ဗြဟ္မာများ ဖြစ်လာခြင်းသည် လည်းကောင်း၊ လူ နတ် ဗြဟ္မာ ဖြစ်ကြရာ၌လည်း မြင့်မြတ်သောအမျိုး၌ ဖြစ်ခြင်း၊ ယုတ်ညံ့သောအမျိုး၌ ဖြစ်ခြင်း မှားသည်လည်းကောင်း၊ ပဋိ သန္ဓေတည်နေပုံနိမိတ်၍ မျက်စိ နား နှာခေါင်းစသည်တို့၏ ပြည့်စုံမှု ချွတ်ယွင်းမှုတို့သည်လည်းကောင်း ပဋိသန္ဓေပညာ၏ ပြည့်စုံမှု ချွတ်ယွင်း

မူ့ဘို့သည်လည်းကောင်း၊ ကြွင်းသော အင်္ဂါကြီးငယ် တင့်တယ်သော ရုပ်လက္ခဏာတို့နှင့် ပြည့်စုံမှု စသည်တို့သည်လည်းကောင်း၊ အတိတ်ဘဝက ပြုလုပ်ခဲ့သော သုစရိုက်ကံ ဒုစရိုက်ကံတို့ကြောင့်သာ ဖြစ်ပေါ်လာသော အကျိုးတရားများ ဖြစ်ပါသည်။

ထိုဆိုခဲ့ပြီးသော အကျိုးတရားတို့ကို ပစ္စုပ္ပန်ကံဖြင့် ဖြစ်ပေါ်အောင် မတတ်နိုင်ကုန်။ အတိတ်ကံကြောင့် ပဋိသန္ဓေတည်နေ့စဉ်ကပင် မျက်စိအကြည်ရုပ် မပါလာခဲ့သည့် ပဋိသန္ဓေကန်းအား ပဝတ္တိကာလတွင် လူ့နတ်၊ ဗြဟ္မာ သတ္တဝါတစ်စုံတယောက်သည်လည်းကောင်း၊ တန်ခိုးရှင်ကြီးသည်လည်းကောင်း၊ ပစ္စုပ္ပန်ဉာဏ်စွမ်း၊ ဝီရိယစွမ်း၊ တန်ခိုးစွမ်းတို့ဖြင့် မျက်စိအကြည်ရုပ်ကို ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ဖေတံနိုင်ပါချေ။

သို့ရာတွင် လက်ရှိဘဝ၌ စီးပွားဥစ္စာအဖြာဖြာနှင့် ပြည့်စုံခြင်း၊ ပညာတတ်မြောက်ခြင်း၊ အသက်ရှည်ခြင်း၊ အနာရောဂါကင်းခြင်း စသော အကျိုးတရားများ ဖြစ်ပွားလာရခြင်းကား အတိတ်ကံချည်း သက်သက် မဟုတ်ပါချေ။ လယ်ယာထွန်ယက် စိုက်ပျိုးခြင်း၊ တိရစ္ဆာန်များမွေးမြူခြင်း၊ ကုန်စည်ရောင်းဝယ် ဖောက်ကားခြင်း၊ သိပ္ပံပညာ ဝိဇ္ဇာပညာရပ်များကို သင်ကြားခြင်းစသည့် ပစ္စုပ္ပန်ကံ၏ အထောက်အကူပြုမှုကြောင့်သာ ထိုအကျိုးတရားများ ဖြစ်ပွားလာရခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ထို့အတူ လက်ရှိဘဝ၌ပျက်စီးဆုတ်ယုတ်မှု အမျိုးမျိုးတို့ ဖြစ်ပေါ်လာရခြင်းသည်လည်း ပစ္စုပ္ပန်ကံ၏ အကူအညီရသောကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ ဤသို့ “ကံ” ဟူသော အရာ၌ အတိတ်ကံတမျိုး ရည်းကိုသာ မယူပဲ အတိတ်ကံ ပစ္စုပ္ပန်ကံ နှစ်မျိုးလုံးကို ယူခြင်းသည်သာ ဗုဒ္ဓရှင်တော် မြတ်ဘုရား၏ ကမ္မဝါဒဖြစ်ပါသည်။

ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ ကမ္မဝါဒီတို့သည် လက်ရှိဘဝ၌ အတိတ်ပစ္စုပ္ပန် နှစ်တန်သောကံကိုအားကိုးယုံကြည်မှသာ မဇ္ဈိမပဋိပဒါလမ်းဖြောင့်လမ်းမှန်သို့ရောက်၍ သမ္မာဒိဋ္ဌိအယူရှိသော ဗုဒ္ဓဘာသာ လူမျိုးအစစ် ဖြစ်

နိုင်ကြပေမည်။ ထိုသို့ဟုတ်ပဲ ဖြစ်ဖြစ်သမျှ ပြုပြင်သမျှမှာ ရှေးဘဝက ကံကြောင့်သာဟု ယူဆခဲ့ပါလျှင် နိဂဏ္ဍတက္ကတန်းတို့ယူသော ပုဗ္ဗေကတ-
 ဟေတုဒိဋ္ဌိသို့ ဝင်ရောက်သွားမည်ကို သတိပြုစရာ ကောင်းလှပေသည်။
 အတိတ်က ပြုခဲ့သောကံမှာ ကောင်းသည်ဖြစ်စေ၊ မကောင်းသည်ဖြစ်စေ
 အတိတ်ကံအတွက် ဆောင်ရွက်ဖွယ် စိုးစိမျှ မရှိတော့ပြီဖြစ်၍ အတိတ်
 ကံကို ပဓာနမပြု၊ လျစ်လျူရှုထား၍ ယခုဘဝ၌ ပြုသင့်ပြုထိုက်သော
 ဝိရိယကိုသာ ဉာဏ်နှင့်ယှဉ်၍ ပစ္စုပ္ပန်ကံကောင်းရန်အတွက် ကြိုးစား
 အားထုတ်သင့်ကြပေသည်။

စေတနာပါ-မပါသာ ပဓာန။ ။လောက၌ တစ်တခုသော ကိုယ်မှုနှုတ်မှု
 တို့ကို ပြုလုပ်ပြောဆိုရာတွင် စေတနာ
 ပါမှု မပါမှုသာ လိုရင်းပဓာနဖြစ်ပေသည်။ ထင်ရှားစေဦးအံ့။ မျက်စိ
 နှစ်ကွင်း အလင်းမရရှာသော ကျွဲပါလခေါ် ရဟန္တာမထေရ်မြတ်သည်
 မိုးရွာပြီးစ နံနက်ခစာစောထ၍ ကြံကြံတော်မူရာ ပိုးကောင်များစွာကို
 နင်းမိသဖြင့် ပိုးကောင် အမြောက်အများ သေကြပျက်စီးကြရ၏။
 သို့သော် ထိုမထေရ်မြတ်အား သေစေလိုသော စေတနာမရှိသဖြင့်
 ပါဏာတိပါတမဖြစ်ပေ။

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ သက်တော်ထင်ရှား ရှိတော်မူစဉ်အခါက သောတာပန်
 အရိယာဖြစ်သူ အမျိုးသမီးတဦးသည် မုဆိုးကြီးတယောက်နှင့် သင့်
 မြတ်ကာ အတူနေထိုင်ကြသည်။ ထိုအမျိုးသမီးသည် ခင်ပွန်းဖြစ်သူ
 မုဆိုးကြီး စေခိုင်းသမျှ လေးမြားလှ ပိုက်ကွန်စသည်တို့ကို ယူဆောင်
 ပေးရသည်။ ဇနီးသည် ယူဆောင်ပေးသော လေး မြား စသည်ဖြင့်
 တောသတ္တဝါတို့၏ အသက်ကိုသတ်ဖြတ်သည်။ သို့ရာတွင် ဇနီးဖြစ်သူမှာ
 သတ္တဝါတို့ကို သတ်ဖြတ်ပါစေဟူသောရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် လေးမြားစသည်
 တို့ကို ယူဆောင်ပေးသည်မဟုတ်။ သောတာပန် အရိယာဖြစ်၍ သတ္တဝါ
 တို့အား သေစေလိုသော စေတနာလည်းမရှိ၊ ခင်ပွန်းသည်၏ စကားကို

သားမယားတို့အား ချစ်ခင်ခြင်းသည် တဏှာအားဖြင့် ချစ်ခြင်း၊ မေတ္တာအားဖြင့် ချစ်ခြင်းဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိသည်။ ထိုနှစ်မျိုးတို့တွင် “ငါ့အား ခြေဆုပ်လက်နယ်ပြုခြင်း၊ ယပ်ခပ်ခြင်း၊ ကျွေးမွေးခြင်း၊ နာရေးဖျားတာ ပြုစုခြင်း၊ ကောင်းမှုပြုရာ ညီညာခြင်း၊ ဥစ္စာကို ထိန်းသိမ်းခြင်း စသော အမှုကိုပြုပေသည်” ဟု ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ဦးအောင့်မေ့၍ ချစ်ခြင်းသည် မေတ္တာအားဖြင့် ချစ်ခြင်းမည်၏။ ထိုမေတ္တာသည် မဟာကုသိုလ်ပင်ဖြစ်ရ ကား မြတ်သောအကျိုးကို ပေး၏ဟု မနောရထပူရဏီ ကျမ်း၌ရေးသား ဆုံးဖြတ်ထားပေသည်။

ကံတူအကျိုးပေးပုံ။ ။ ဇာတ်တော်များ၌ ကံတူအကျိုးပေးပုံမှာများစွာ ပါရှိပေသည်။ ရှေးရှေးက စိတ်တူကံတူ ပြုခဲ့သော ကံတို့သည် နောင်အခါ၌လည်း အတူအကျိုးပေးတတ်ကြ၏။ ဝါနအတူ ပြုခြင်း၊ သီလအတူဆောက်တည်ခြင်း၊ အတူပြုခွင့်မရသည့် အခါ၌လည်း တယောက်ပြုနေသည်ကို တယောက်က သဘောကျခြင်း၊ အိမ်ရှင်လင် ယောက်ျားပစ္စည်းရှာ၍ အိမ်သူက ထိုပစ္စည်းဖြင့် ကုသိုလ်ပြုသည်ကို ဝမ်း မြောက်ခြင်း စသော ကုသိုလ်များကို “ကံတူ” ဟု ဆိုလိုပေသည်။ ထို ကဲ့သို့ ကံတူပြုရာ၌ ပညာရှိ သူ့ဒဏ်ကောင်းခြင်းဖြစ်လျှင် တယောက် စကားတယောက်နားထောင်ကာ မခွဲမခွာနေလိုသော သမ္မာဆန္ဒဖြင့် တယောက်နှင့်တယောက် ဝဲညှာသောဘဏှာဆန္ဒများလည်း ကုသိုလ်၏ ရှေ့အဖို့ နောက်အဖို့မှာ မကင်းပဲရှိတတ်၏။ ထိုကုသိုလ်ကံ အကျိုးပေး သောအခါ သမ္မာဆန္ဒ၊ တဏှာဆန္ဒအလိုကျ ဒဏ် အထို သူ နှစ်ယောက်တို့ အတူဒေသဆုံရတတ်၊ အတူအကျိုးခံစားရတတ်ပေသည်။ ဤအရာပျိုးကို “ကံတူအကျိုးပေး” ဟု ခေါ်သည်။

ထိုကဲ့သို့ တယောက်နှင့်တယောက် ဝဲညှာမှုဆန္ဒပြင်းပြလှသော ကုသိုလ် ရှင်တို့သည် သံသရာသို့ ပါရမီဖြည့်ဖက် ဖြစ်ဖြင့် ကျင်လည်ကာ တပျော် တပါး အလောင်းတော်များဖြစ်ရပုံကိုလည်း ဘုရားရှင်နှင့် ယသော်ရော

၁။ မနောရထပူရဏီကျမ်း၁၅၇။

မိဖုရား၊ ရှင်မဟာကဿပနှင့် မယ်ဘဒ္ဒါ၊ မဟာကပ္ပိနမင်းနှင့်အနော်ဇောတို့ အပြင် မကင်းရာ မကင်းကြောင်းဖြစ်၍ ပါလာကြသောရှင်သာရိပုတ္တရာ၊ ရှင်မောဂ္ဂလာန်၊ ရှင်အနုရုဒ္ဓါ၊ ရှင်ရာဟုလာ၊ ခေမာထေရီ၊ ဥပ္ပလဝဏ် ထေရီ၊မိထွေးတော် ဂေါဘမိ၊ သုဒ္ဓေါဒနမဟာရာဇာတို့၏ ဝတ္ထုကြောင်း များဖြင့် ကောင်းကောင်းကြီး ယုံကြည်သင့်ကြပေသည်။

အကုသိုလ်ကံအရာမှာလည်း စိတ်တူသဘောတူပြုလျှင် ကံတူအကျိုးပေး ပင်ဖြစ်၏။ရှေ့အခါက ဇနီးမောင်နှံနှစ်ဦးတို့သည် လှေပျက်၍ လူမရှိသော ကျွန်းငယ်တစ်ခုသို့ ရောက်သွားသည်။ ထိုကျွန်း၌ အစာမရကြသဖြင့် ငှက် ကလေးများကိုသတ်၍ စားကြရ၏။ ထိုမကောင်းမှုအတွက် ငရဲကျပြီး နောက် ဘုရားလက်ထက်၌ ဥတေနမင်း၏သားဘော် ဗောဓိမင်းသားနှင့် မိဖုရားဖြစ်လာကြသည်။ ရှေ့ကငှက်ကလေးများကိုသတ်စားခဲ့သော ကံကြောင့် သားသမီးမရပဲ ရှိလေသည်။

ငှက်ငယ်ကလေးများကို သတ်စားစဉ်က မိန်းမက သဘောမတူခဲ့လျှင် မိန်းမအတွက် သားသမီးရထိုက်၏။ ယောက်ျားက သဘောမကျလျှင် လည်း ယောက်ျားအတွက် သားသမီးရထိုက်၏။ ထိုဇနီးမောင်နှံ နှစ်ယောက်တို့မှာမူ စိတ်တူကိုယ်တူသတ်ခဲ့သောကြောင့် လုံးဝ သားသမီးမရ နိုင်ပဲ ရှိလေသည်။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် စိတ်တူကိုယ်တူပြုခဲ့သော အကုသိုလ်ကံများ၏ ကံတူအကျိုးပေးတတ်ပုံကို သတိထား၍ တယောက်က အကုသိုလ်မှုကိုပြုသည့်အခါ တဟောက်က သဘောမကျပဲ တားမြစ်ရန် သတိပြုဘင့်ကြပေသည်။ ထို့ကြောင့် မသဒေဝလင်္ကာသစ်၌-

“အကုသိုလ်နှင့် ကုသိုလ်နှစ်ပါး၊ ကံတရားကား၊ မယားပြုရာ၊
စိတ်မပါလျှင်၊ လင်မှာမရ၊ လင်ပြုကလည်း၊ မယားအိမ်သူ၊ စိတ်
မတူသော်၊ မုတ်ယူမှန်စွာ၊ မရရာဘူး”-

ဟု ညွှန်ကြားထားခြင်းဖြစ်ပေသည်။

တယောဝက်ကုသိုလ်ကံကြောင့် လောက၌ ဆရာတပည့်တစု၊ မိသား
 အများစံရပုံ တစု၊ ဆွေမျိုးကစု စသည်ဖြင့်အစုအဖွဲ့
 များရှိလေရာ တယောက်ယောက်၏
 ကုသိုလ်ကံအကျိုးကို အစုအဖွဲ့ပါဝင်သူများလည်း ထိုကံတန်သလောက်
 ခံစားကြရ၏။ သိဟိန္ဒိကျွန်း ဘာတိကမင်းလက်ထက်၌ နွားသားစားသူ
 များကို ဖမ်းဆီး၍ ဒဏ်ကပ်လေရာ ဒဏ်ငွေမသော်နိုင်ကြသဖြင့် နန်း
 တော်တွင်း၌ အမှုိုက်သုတ်သင်သူများအဖြစ် စေခိုင်းထားလေသည်။ ထို
 သူတို့အထဲတွင် အဆင်းလှသူကလေးတယောက်ကို ရှင်ဘုရင်မြင်၍ ထို
 သူကလေးကို နန်းတွင်းတွင် “သာမားဒဝီ” ဟူသော သူ့အမည်ဖြင့် နန်း
 တွင်းသူအဖြစ် ချီးမြှောက်လိုက်၏။ သူကလေး၏ ဆွေပျိုးများကိုလည်း
 အပြစ်မှ လွတ်စေပြီးလျှင် ချမ်းသာစွာ အသက်မွေးနိုင်လောက်အောင်
 ချီးမြှောက် မှစလေသည်။ ဤကား တယောက်ကုသိုလ်ကြောင့် ဆွေမျိုး
 များ၌ အကျိုးရပုံ ဖြစ်သည်။

မြန်မာဘုရင်များ လက်ထက်၌လည်း ပထမကျော် အောင်မြင်ခဲ့လျှင်
 ထိုပထမကျော် အောင်မြင်သူ၏ မိသားစုများအပြင် မွေးချင်းပေါက်ဖော်
 နီးစပ်ရာ ဆွေမျိုး ၁၅-ဦးအထိဈေး၊ ပွဲ၊ ကင်း၊ ကူးတို့စသည့် အခွန်တော်
 များ၊ သဏ္ဍမေဓအခွန်တော်များနှင့် မင်းတိုင်း ၁၂- မှတို့မှ လွတ်ငြိမ်း
 ချမ်းသာခွင့်များ ရကြခြင်းသည်လည်း တယောက်ကံကြောင့် အများ
 အကျိုး ခံစားရပုံဖြစ်သည်။ ထို ပြင်နန္ဒမင်းသား၏ ကုသိုလ်အကျိုးဆက်
 ကြောင့် ပဒေသာပင်ပေါက်၍ နိုင်ငံသူ နိုင်ငံသားအားလုံး ချမ်းသာကြရာ
 ခြင်းသည်လည်း တယောက်ကံကြောင့်အများ ခံစားရပုံဖြစ်ပါသည်။

ဘုန်းကံပါရမီ ကြီးမားသောပုဂ္ဂိုလ်ကောင်း တဦးတယောက်ပါ
 ပေါက် ဖြစ်ထွန်းလာသည်ရှိသော် “တယောက်ကောင်း၊ အပေါင်းချမ်း
 သာ” ဆိုသကဲ့သို့ လူများစွာတို့ အကျိုးစီးပွား ဖြစ်ထွန်းကြ၏။ ချမ်းသာ
 သုခရရှိကြပေသည်။ ကုသိုလ်ကံကြီးလျှင် ကြီးသည့်အလျောက် များစွာ
 သောသူတို့ ခိုကိုးကြရ၏။ ဥပမာ-လဌေးကြီးတယောက် ဖြစ်ထွန်းလျှင်
 ထိုသဌေးကိုမိ၍ အသက်မွေးကြကုန်သော သူတို့မှာ ချမ်းသာကြီးပွားကြ

ကုန်၏။ မင်းကောင်းတပါး ပေါ်ထွန်းသာသည်ရှိသော် ထိုမင်း၏ တိုင်း
 နိုင်ငံမှာ ချမ်းသာကြီးပွားကြကုန်၏။ စကြဝတေးစင်းကြီးပေါ်ပေါက်
 လာသောအခါ ကျွန်းငယ်များစွာတို့နှင့်တကွ လေးကျွန်းလုံး၌ နေကြ
 ကုန်သောသူတို့မှာ ချမ်းသာကြီးပွားကြကုန်၏။ သုံးလောကထွတ်တင်
 သဗ္ဗညုဘုရားရှင် ပွင့်ပေါ်တော်မူလာသောအခါ၌မူ ဇာတိ၊ အာဏာ၊
 ဝိသယာဟူသော လောကဓာတ် ၃-ပါး၌ နေထိုင်ကြကုန်သော လူနတ်
 ဗြဟ္မာ သက္ကတိအပေါင်းတို့မှာ နိဗ္ဗာန်တိုင်အောင်သော အကျိုးကိုရ၍
 ချမ်းသာကြီးပွားကြရပေကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာက-

ရဟန်းတို့-လောက၌ တဦးတယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ် ထွန်း
 လင်း ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သော်လည်း လူအပေါင်း၏ အကျိုးစီးပွား
 ဖြစ်ခြင်းငှာ လူအပေါင်း၏ ချမ်းသာခြင်းငှာ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း
 ဖြစ်သည်။ -

ဟု ဟောတော်မူခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့အတူ မျက်မှောက်ခေတ်၌လည်း
 ဆွေမျိုးအုပ်စုတွင် ကံဆူးချွန်သူ တစ်စုံတယောက် ထွန်းကား ပေါ်ပေါက်
 လာပါက ဆွေမျိုးသားချင်းများ မိတ်ဆွေသင်္ဂဟများ အခြံအရံများ
 အားလုံး ကောင်းကျိုးခံစားရပုံကို လေ့လာ တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။

တယောက် အကုသိုလ်ကံကြောင့် ကုသိုလ်ကံကြီးသူတဦးတယောက်၏
 အများခံရပုံ ကုသိုလ်ကံသည် အခြားဆွေမျိုး
 မိတ်ဆွေသင်္ဂဟတို့၏ ကုသိုလ်ကံအား
 အကျိုးပေးရန် အထောက်အကူပြုနိုင်သကဲ့သို့ အကုသိုလ်ကံကြီးသူ၏အကု-
 သိုလ်ကံသည်လည်း အခြားဗုဒ္ဓိုလ်များ၏ အကုသိုလ်ကံအား အကျိုးပေး
 ရန် အထောက်အကူ ပြုနိုင်ပေသည်။ လယ်ရှားစေဦးအံ့-ကဿပဘုရားရှင်
 လက်ထက်တော်၌ သူကြွယ်တယောက်၏ ကျောင်းဘုန်းကြီးတပါးသည်

၁။ အံ၊၁။၂။
 ၂။ ဇာတကအဋ္ဌက ၈၊၁၊၂၅။ ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ ၈၊၂၉၅။

သီလရှိ၏။ အနေအထိုင်ကောင်း၏။ သို့သော် ကျောင်းဒကာသူကြွယ်
 ခဏခေတ္တလာရောက်ပို့ထားသည့် အာဂန္တုရဟန္တာဘား ကျောင်းဒကာ
 ကြည်ညိုသည်ကို သည်းမခံနိုင်ပဲ ကုသမစ္ဆရိယ အကုသိုလ်တရား ဖြစ်ပွား
 လျက် ရှိလေသည်။ ထို့ကြောင့် သူကြွယ်အိမ်သို့ နံနက်ဆွမ်းစားသွားခါ
 နီး၌ အာဂန္တုကိုယ်တော်မရိုးအောင် ခေါင်းလောင်းကို လက်သဲဖြင့်
 ထိုး၍ ကြသွားလေသည်။ အိမ်ရောက်၍ သူကြွယ်က အာဂန္တုကိုယ်တော်
 အကြောင်း မေးသည့်အခါ-

ဒကာကြီးရှဲ့ကိုယ်တော်ဟာ အင်မတန် အအိပ်ကြီးတယ်။
 မနေ့က ဒကာကြီးရှဲ့အိမ်မှာ အစားကောင်း အသောက်ကောင်း
 များ စားသောက်ပြီး နင်းကန် အိပ်နေတယ်။ ခေါင်းလောင်း ထိုး
 တာတောင် မနိုးလို့သားခဲ့တယ်-

ဟု ပြောလေသတဲ။

ကျောင်းဒကာမှာ လိမ္မာပါးနပ်သူဖြစ်၍ သူဘုန်းကြီး၏ စိတ်ထားကို
 ခိုပိစားမိ၏။ ထို့ကြောင့် ကျောင်းဘုန်းကြီးအား ဆွမ်းကပ်ပြီးနောက်
 “ဤခဲဖွယ်ဘောဇဉ်များကို အာဂန္တုကိုယ်တော်အား လှူပါ” ဟု သပိတ်
 ထဲ၌ ထည့်ပေးလိုက်၏။ ကျောင်းဘုန်းကြီးက မကျေနပ်။ “သည်လို
 ဆွမ်းကောင်းတွေ စားနေရလျှင် ဒီကိုယ်တော် ငါ့ကျောင်းက သွေ့
 တောင် သွားတော့မှာ မဟုတ်ဘူး” ဟု ကျောင်း၌ ဆက်လက် နေထိုင်
 ပည်ကို ဝန်တိုသော အာပါသမစ္ဆရိယ၊ မိမိထက်သာသည်ကို မနာလို
 သော ဣဿာဘို့ကြောင့်ကျောင်းဒကာလှူဒါန်းလိုက်သည့် ဆွမ်းပျားကို
 လမ်းမှာ သွန်ပစ်လိုက်လေသည်။

အာဂန္တုရဟန္တာ အရှင်မြတ်သည် ကျောင်းဘုန်းကြီး၏ စိတ်ဓာတ်ကို
 သိတော်မူ၍ စောစောကပင် ကောင်းကင်ခရီးဖြင့် လိုရာအရပ်သို့ ကြွနှင့်
 ပြီးဖြစ်လေသည်။ ကျောင်းဘုန်းကြီးသည် ကျောင်းသို့ရောက်၍ ရှာဖွေ
 ရာ အာဂန္တုကိုယ်တော်ကို မတွေ့သည့်အခါ “ဒီကိုယ်တော်ဟာ

ကေန့်ရဟန္တာဖြစ်မှာပဲ၊ ငါ့စိတ်သဘောကို သိတဲ့အတွက် တပါးအရပ်သို့ ကြွသွားတာဖြစ်မယ်၊ ငါဟာ ဝမ်းရေးကြောင့် ရဟန်းထို့နဲ့ မသင့်မလျော် တံအမှုကို ပြုမိလေပြီ” ဟု ကြီးစွာသော စိတ်နှလုံး မချမ်းမသာခြင်းဖြစ် လေသည်။ ထိုဘုန်းကြီးမှာ မကြာမီစုတေ၍ ငရဲသို့ ရောက်ရလေသည်။

ထိုငရဲမှ တက်ပြီးနောက် ဘိလူးဘဝ-၅၀၀၊ ခွေးဘဝ ၅၀၀-တို့၌ အစာ ဝအောင် မစားရသည်သာ များလေ၏။ ထိုကဲ့သို့ ဆင်းဆင်းရဲရဲဖြင့် ကျင် လည်ခဲ့ရာ ကျွန်ုပ်တို့ဘုရားရှင်လက်ထက်တော်၌ အိမ်ခြေတထောင်ရှိသော တံငါသည်ရွာဝယ် တံငါသယ်မ ဝမ်း၌ ပဋိသန္ဓေနေရလေသည်။ ထိုသူ ပဋိသန္ဓေနေသည့် နေ့မှစ၍ တံငါရွာကြီးတရွာလုံး ငါးရှာမရုံသာမက မီး ၇-ကြိမ်လောင်၍ မင်းဒဏ် ၇-ကြိမ်ခံရသည်။ တရွာလုံး ခဏချက်ချင်း ဆိုသလို ဆုတ်ယုတ်လျော့ပါး ဆင်းရဲသွားကြ၏။

ထိုအခါ စဉ်းစားဘူးစိရှိသူ လူကြီးများက “ငါတို့ရွာယံမှာ ကံဆိုးသူ ရှိလိမ့်မယ်၊ ရွာကို တဝက်စီခွဲကြစို့” ဟု တိုင်ပင်ပြီး တဝက်စီခွဲကြသည်။ ထို အခါ ထိုကိုယ်ဝန်ပါသောဘက်၌ ရှေးနည်းတူ ဆင်းရဲပြန်သဖြင့် ထပ်၍ ထပ်၍ ခွဲကြရာ နောက်ဆုံး၌ ထိုကိုယ်ဝန်ရှိသော မိဘတို့အိမ်သာ သီး ခြား ဖြစ်နေလေသည်။ ထိုနောက် မိခင်မှာ ဆင်းရဲစွာ ဖွားမြင်ပြီး သူငယ်ကလေး သွားလာနိုင်သည့်အခါ ခွက်ကလေးကို ကလေးလက်၌အပ် ၍ မိခင်ခမြာထွက်ပြေးရှားလေတော့သည်။ ကလေးငယ်လည်း ထိုခွက်က လေးဖြင့် ကောင်းရမ်းစားသောက်၍ ဆင်းရဲငြိုငြင်စွာအသက်မွေးရရှာ၏။ ဤသို့ဖြင့် ၇-နှစ်သားအရွယ် ရောက်လာ၍ တနေ့တွင် အိမ်တအိမ်၏ တံခါးဝ၊ ထမင်းအိုးဆေးခဲ စွန့်သွန်ရာဌာနတွင် ကျီးငှက်ပမာ ထမင်းလုံး တလုံးစီ ရှာဖွေကောက်ယူစားနေစဉ် သာဝတ္တိပြည်ထဲ ဆွမ်းခံဝင်လာသည့် တရားစစ်သူကြီး အရှင်သာရိပုတ္တရာမထေရ်ကြီး မြင်သွားလေသည်။

ဟိုအခါ ရှင်သာရိပုတ္တရာမထေရ်ကြီးသည် အလွန်သနားတော်မူသဖြင့် ကျောင်းတော်သို့ ခေါ် သွားကာ ကိုယ်ဘိုင် ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်များ ကျွေး မွေး၍ ကိုယ်တိုင်ပင် ရေခါးပေးပြီး ရှင်ပြုပေးလိုက်လေသည်။ ထိုနောက်

အသက်နှစ်ဆယ်ပြည့်၍ ရဟန်းခံပေးရာ လောသကတိဿ ရဟန်းဟု အမည်တွင်၏။ ရဟန်းဘဝတွင် ဝိပဿနာတရားကို ပွားများအားထုတ်ရာ ရှေးရဟန်းဘဝတုန်းက သိလရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည့်အတွက် ရဟန္တာ ဖြစ်သွားလေသည်။ ထိုသို့ ရဟန္တာဖြစ်သွားသော်လည်း ဘုန်းကံနည်းပါး လာဘ်လာဘ ရှားပါးလှပေသည်။ အသဒိသ အလှူကြီးပေးလှူသော် လည်း ထိုရဟန်းမှာ ဆွမ်းဝအောင် မဘုဉ်းပေးရရှာပေ။ အသက်ရှင်ရုံမျှ သာ စားသောက်ရ၏။ ထိုရဟန်း၏ သပိတ်ထဲသို့ ယာဂုတဇွန်းမျှ ထည့် လိုက်ရုံဖြင့် သပိတ်ပြည့်သွားပြီဟု အလှူရှင်တို့စိတ်တွင် ထင်သွား၏။ တခါတရံ ထိုရဟန်း၏သပိတ်ထဲသို့ ယာဂုခဲဖွယ်စသည်တို့ကို လှူဒါန်းမည် ပြုသော်အခါ အလှူရှင်တို့၏ ခွက်ကဲ၌ ယာဂုခဲသည်တို့ ပျောက်နေတတ် ပေသည်။

ထိုရဟန်း ပရိနိဗ္ဗာန်စံမည့်နေ့၌မူ ဆရာရှင် ဖြစ်သူ အရှင်သာရိပုတ္တရာ မထေရ်ကြီးက “ဒီနေ့ ငါ့တပည့် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော့မယ်။ ငါသည် ငါ့တပည့် အား အစားအစာအောင် လှူဒါန်းကျွေးမွေးသင့်ပေသည်” ဟု ကြံစည် ပြီး မိမိနှင့်အတူ ဆွမ်းခံခေါ်သွားလေသတည်း။ ထိုအခါ ထိုရဟန်းအတွက် ကြောင့် အရှင်သာရိပုတ္တရာ ကိုယ်တော်ကြီးပင် ကန်တော့ဆွမ်းမျှကိုပင် မရတော့ချေ။ ထို့ကြောင့် ထိုရဟန်းကိုပြန်လွှတ်လိုက်ပြီး ရှင်သာရိပုတ္တရာ တပါးတည်းဆွမ်းခံကြံမှ ဆွမ်းရလေတော့သည်။

အရှင်သာရိပုတ္တရာလည်း အိမ်ဟုအိမ်တွင် ဆွမ်းဘုဉ်းပေးပြီးလျှင် အိမ်ကလူများကို ထိုရဟန်းထံသို့ဆွမ်းပို့လွှတ်လိုက်ရာ လွှတ်လိုက်သူများမှာ သတိမေ့ပြီး လမ်းတွင်ချ၍စားပစ်လိုက်ကြလေသည်။ ထိုအကြောင်းကို အရှင်သာရိပုတ္တရာကျောင်းပြန်ရောက်မှသိရလျှင် ကောသလဗင်းထံသွား၍ စတုမဇ္ဇအလှူခံကာ ထိုရဟန်းအား ကျွေးရလေသည်။ ထိုသို့ကျွေးရာ၌ လည်း သပိတ်ကိုလွှတ်ပေးလိုက်လျှင် သပိတ်ပါကွပ်မည်စိုးသောကြောင့် အရှင်သာရိပုတ္တရာ ကိုယ်တော်တိုင် သပိတ်ကိုကိုင်၍ ကျွေးတော်မူမှ ထိုစတုမဇ္ဇကို အဝဘုဉ်းပေး၍ပရိနိဗ္ဗာန်စံရလေသည်။

အာနန္ဒာသဋ္ဌေး

ထိုအဘူ တယောက်ကံကြောင့်အများခံရသည့် ဝတ္ထုတခုရှိသေးသည်။ ထိုဝတ္ထုမှာ- မဗ္ဗဒဒ္ဒကထာ၊ ဗာလဝင်္ဂဉ္စလာသော အာနန္ဒာသဋ္ဌေးကြီး ဝတ္ထုဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓရှင်တော်ဘုရား သက်တော်ဆင်းရှားရှိစဉ်က သာဝတ္ထိပြည်၌ အာနန္ဒာခေါ်သော သဋ္ဌေးတဦးရှိ၏။ ကုဋေရှစ်ဆယ် ကြွယ်ဝချမ်းသာ၏။ သို့သော် မပေးကမ်း မဂျုဒါန်းလို၊ အလွန်နုမြောဝန်တိုသော သဘောရှိ၏။ လဝက်ဘိုင်းလဝက်တိုင်း ဆွေမျိုးများကို စည်းဝေးစေပြီး ပစ္စည်းဥစ္စာများကို မသုံးဖြုန်းကြရန် ဆုံးမ၏။ သားဖြစ်သူ မူလသိရိကိုမူ “ချစ်သား- ကုဋေလေးဆယ်လောက်သော ပစ္စည်းဥစ္စာကို များတယ်လို့ မယူဆနဲ့၊ ရှိရင်ပစ္စည်းတောင်းများကို မလျော့သွားအောင် မပေးမကမ်းပဲ စုဆောင်းထားပြီး ပစ္စည်းသစ်များကိုသာ တိုးပွားအောင် ဩဆောင်အားထုတ်ရမယ်” စသည်ဖြင့် တနန္ဒသုံးကြိမ် ဆုံးမလေ့ရှိသတဲ့။

ထိုအာနန္ဒာသဋ္ဌေးကြီး သေဆုံးသွားသည့်အခါ မြေ၌မြုပ်ထားသည့် ရွှေအိုးကြီးငါးလုံးကို သားဖြစ်သူ မူလသိရိအား မပြောကြားမိခဲ့ချေ။ ထိုအာနန္ဒာသဋ္ဌေးကြီးသည် သာဝတ္ထိပြည် တံခမ်းအနီးရှိ ဒွန်းစဏ္ဍားရွာ တချွာက ဒွန်းစဏ္ဍားမအိဝမ်း၌ ပဋိသန္ဓေနေလေသည်။ ထိုကလေး ပဋိသန္ဓေနေချိန်မှာ၍ ထိုဒွန်းစဏ္ဍား ရွာသားအားလုံး အလင်အကိုင် အဆင်မပြေကြတော့ချေ။ လုပ်သလောက် အခကြေးငွေများကို မရရှာကြ။ ထမင်းဟင်းကိုလည်း စားလောက်ရုံမျှသာရကြ၏။ ထို့ကြောင့် သူ့အထဲ၌ “ကံဆိုးသူ” ရှိမည်ဟု တိုင်ပင်ကြပြီး ရွာကိုအထပ်ထပ် ဝိပိပိုင်းကြရာ နောက်ဆုံး ထိုအာနန္ဒာသဋ္ဌေးဘဝက လာသူ၏ အမိ အဖ တို့သာ ကြွင်းကျန်လေတော့သည်။ ဤသို့ ထိုသုဇယ်၏ကံကြောင့် ဒွန်းစဏ္ဍားတရွာလုံး မကောင်းကျိုးခံရလေသည်။

ဤဝတ္ထုများတွင် ကဿပဘုရားရှင်လက်သက်ကပြုခဲ့သော မကောင်းမှု ကံကြောင့် ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သာမက ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့ နေထိုင်ရာ တရွာလုံး မကောင်းကျိုး ခံစားရပုံ၊ အရှင်သာရိပုတ္တရာ ကိုယ်တော်ကြီးပင် ထို

ရဟန်းနှင့်ဘွဲ့၍ ဆွမ်းခံဝင်ရာ ဆွမ်းမရပုံတို့မှာ တယောက်၏ မကောင်းမှု ကံက အခြားသက်ဆိုင်သူများကိုလည်း ကံအရှိန်ခတ်တတ်ကြောင်း ညွှန်ပြသည့် သက်သေသာကေတို့ပေတည်း။

ဒဏ်ခံရတတ်ပုံ။ ။ အချို့ ကုသိုလ်ကံများသည် ကံပြုသူက အစောင့်အရှောက် အနေအဆိုင်ကောင်းလှ၍ ထိုသူကို တိုက်ခိုက်ထိခိုက်အောင် မတတ်နိုင်လျှင် ထိုသူနှင့် ဆက်နွယ်သော မိဘ၊ ဆရာ၊ သား၊ သမီး၊ ကျေးကျွန်နှင့် တပည့်၊ ဒါယကာ၊ ဒါယိကာမများကို ထိခိုက်စေတတ်၏။ ထိုကဲ့သို့တစ်ယောက်ကိုထိခိုက်သွားလျှင် “ဒဏ်ခံသွားရှာသည်” ဟု ပြောစမှတ်ပြုကြ၏။ ထိုသို့ သက်ဆိုင်သူက ဒဏ်ခံသွားသော အခါ အကုသိုလ်ကံရှင်မှာလည်း စိတ်ဒုက္ခထောက်ရသောကြောင့် တနည်းအားဖြင့် ကံပြုသူကိုလည်း ညှဉ်းဆဲပြီးပင် ဖြစ်လေသည်။ ထို့ကြောင့် မဆဒေဝလင်္ကာသစ်၌—

“အခံပညာ၊ ရှိကြသူမှာ၊ ဇာတာလူ၊ ဇနမိဉ္ဇ၊ ပါပဂြဟ၊
စီးနင်းကျလည်း၊ ကိုယ်မှတပါ၊ ရွှေရံများနှင့်၊ ကျွဲ နွားမျှသာ၊
ပျက်စီးရာ၏၊ ကိုယ်မှာချမ်းမြေ့၊ ဘေးဒေတေဘူး၊—

ဟု မာန်လည်ဆရာတော်ဘုရားကြီး မိန့်ဆိုတော်မူခြင်းဖြစ်သည်။

ကုသိုလ်ကံ များသူနှင့် နည်းသူ။ ။ လောကတွင် လှူဒါန်းမှု၊ သီလ ဆောက်တည်မှု၊ ကမ္မဋ္ဌာန်း ဘာဝနာ စီးဖြန်းအားထုတ်မှု ဟူသော ကုသိုလ်ကောင်းမှု၌ ပျော်မွေ့သူ လူသူတော်ကောင်းများရှိသကဲ့သို့ အမြဲလို ခိုးဆိုးတိုက်ခိုက်လှယ်က်သတ်ဖြတ် စားသောက်နေသူ လူယုတ်မာများလည်း ရှိကြ၏။ ထိုသူနှစ်မျိုးသည် သာမန်အကုသိုလ်ကံတခုကို ကိုယ်စီကိုယ်စီ ပြုမိကြသည့် အခါ သူတော်ကောင်း၌ ထိုအကုသိုလ်ကံမှာ အကျိုးပေးခွင့် မရတတ်ပေ။ များစွာသောကောင်းမှုကံတို့က ထိုကံကို ဖုံးလွှမ်းလျက်ကြ၏။ ယုတ်မာသူ

၁။ ဇနမ—ဖြစ်ပုံ။ ၂။ မဆဒေဝလင်္ကာသစ်၊ ၃၀၇။

ဦးမှ ထိုအကုသိုလ်ကံကို ကာကွယ်ဖို့ရန် အားကိုးလောက်သည့် ကုသိုလ်ကံ မရှိရကား ထိုအနည်းငယ်မျှသော အကုသိုလ်ကံသည်ပင် ဆွတ်လွတ်လပ်လပ် အကျိုးပေးနိုင်တော့၏။ အတန်ငယ်ဘင်ရှားပေးအံ့ တညတွင် သဋ္ဌေး သားနှင့် ဘိန်းစားတို့သည် အိမ်တအိမ်မကြက်ကို တကောင်စီ ခိုးယူကြ၏။ ကြက်ရှင်ကသိ၍ လိုက်ရှာသည့်အခါ ကြက်တကောင်ကို သဋ္ဌေးသားထံ၌ ဘွေရ၏။ သို့ရာတွင် သဋ္ဌေးသားကို သူ့ခိုးဟု မစွပ်စွဲဝံ့သည့်ပြင် ချော့ချော့ မော့မော့နှင့် ကြက်ကို ပြန်တောင်းယူရ၏။ ဘိန်းစားကိုမူ ရဲငှာနာတိုင်၍ ထောင်ချလိုက်သည်နှင့် တူပေသည်။

တနည်းအားဖြင့် ဆားတပိဿာကို ရောတီမြစ်ထဲ၌ချသော် ရေ၏ အရသာမပျက်သကဲ့သို့ ကုသိုလ်ကံများစွာရှိသည့် အကုသိုလ်ကလေးအတွက် မကောင်းကျိုးအရသာ မပေါ်ထွက်နိုင်ချေ။ ထိုဆားတပိဿာကို ရေအင် အား နည်းသည့် သောက်ရေအိုးတလုံးထဲ၌ထည့်လိုက်လျှင် သောက်ရေများ အားလုံး ပျက်သွားသကဲ့သို့ ကုသိုလ်ကံအကာအကွယ် အနည်းငယ်မျှရှိသည့် အထိုက်အလျောက် အကုသိုလ်ဖြစ်လျှင် ထိုရှိရင်း ကုသိုလ်ကလေးများ၏ သတ္တိပင် ပျက်ပြားတုတ်လေသည်။

ဤသို့လျှင် ကာမာဝစရကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံတို့သည် “ရေများ ရှေ့နိုင်၊ မီးများမီးနိုင်” ထိုသကဲ့သို့ ပျားရာကနိုင်သော သဘောရှိရကား များစွာသောကုသိုလ်များကို အနည်းငယ်သောအကုသိုလ်က မနှောင့်ယှက် နိုင်ပါသော်လည်း အနည်းငယ်သောကုသိုလ်ကို အနည်းငယ်သောအကုသိုလ် ကပင် အနှောင့်အယှက်ပေးနိုင်သောကြောင့် လှဘိုင်းလူဘိုင်း ကုသိုလ် ခံဘိကြီးများကို ခိုင်ခန့်စွာ ဖောက်တည် ထားသင့်ကြပေသည်။

ကုသိုလ်ကအကုသိုလ်ထက်အားကြံ ပုံ။ ။ ကာမကုသိုလ် တရားတို့သည် မိမိနှင့်ဆန့်ကျင်ဘက်အကုသိုလ် တရားတို့ကို မိမိဖြစ်စေ တည်ဆဲစေ၍ အခိုက် အဘန့် အားဖြင့် ပယ်ခြင်း (တဒင်္ဂပဟာနသတ္တိ)။ မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်တို့သည် ကာမတ္ထန္တစသော နိဝရဏ

အကုသိုလ်တို့ကို ကာလအတန်ကြာအောင် ပယ်ခွာသားခြင်း (ဝိက္ခမ္ပနုပဟာနသတ္တိ)။ မဂ်ကုသိုလ်များသည် ဆိုင်ရာအကုသိုလ်တရားတို့ကို နောက်ထပ်တစ်ဖန် ပြန်၍ မဖြစ်နိုင်အောင် အပြီးတိုင် အကြွင်းမဲ့ပယ်ရှားဖျက်ဆီးခြင်း (သမုစ္ဆေဒပဟာနသတ္တိ) ဟူသော အစွမ်းသတ္တိသုံးမျိုးဖြင့် အကုသိုလ်တို့ကို ပယ်ဖျောက်နိုင်ခြင်းကြောင့် ကုသိုလ်သည် အကုသိုလ်ထက် အားကြီးကြောင်း ထင်ရှားသိသာ၏။

ကုသိုလ်သည် အဖန်တလဲလဲပါးများအပ်၊ ထုံအပ်သော အာဒေဝနုသတ္တိရသောကြောင့် အားကြီး၍ အကုသိုလ်မှာ မူပွားများအပ်၊ ထုံအပ်သော အာဒေဝနုသတ္တိမရှိသောကြောင့် အားနည်းသည်။

ကုသိုလ်တို့၌ သဒ္ဓါ၊ ဝီရိယ၊ သင်္ဂါ၊ သမာဓိ၊ ပညာ၊ ဟိရိ၊ ဩက္ကပ္ပဟူသော အား (၇) ပါး ပါဝင်ခြင်းကြောင့် အားကြီးသည်။ အကုသိုလ်၌ကား အထက်ပါအားများမရှိ၊ အဘိရိက္ခာသနာက္ခယအား ၂ ပါးသာရှိ၍ ထိုအားများသည်လည်း သန့်ကျင်ကက်၍ ဟေ့သည့်အခါ ပတန်ဇေယျခံနိုင်ရည်ရှိသော အားများမကုတ်ကြ။ အချို့၌ကား ဘေးတရားတို့ကို ခိုင်ခံ့ရုံသာ စွမ်းနိုင်သောတရားများ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အကုသိုလ်သည် ကုသိုလ်ထက် အားနည်းသည်ဟု မှတ်ယူနိုင်သည်။

မိလိန္ဒပဉ္စာ ပါဠိတော်၌လည်း မိလိန္ဒမင်းကြီးက - အကုသိုလ်သည် ချက်ချင်း လက်ငင်း ဒိဋ္ဌဓမ္မအကျိုးပေးများခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း၊ အကျိုးပေးမြန်ခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း၊ ကုသိုလ်ထက်အားကြီးသည် မဟုတ်လောဟု သာဓကဥပမာစုံလင်စွာဖြင့် လျှောက်ထားရာ အရှင်နာဂသေနမထေရ်က ကုသိုလ်ကသာ အကုသိုလ်ထက် အားကြီးကြောင်းကို အထောက်အထား ယုတ္တိသာဓကဥပမာတို့ဖြင့် ဖြေကြားတော်မူရာ မိလိန္ဒ

၁။ အလင်္ကာ၊ ဝိ၊ လင်္ကာ၊ ၅၁။
၂။ အဘိဓမ္မာ၊ ၁၆၇-၈၊ ၂၉၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၃။
၃။ မူလဒီကာ၊ ၁။ ၂၉။ အဘိဓမ္မာဝိသုဒ္ဓိကာသစ်၊ ၁။ ၁၇၆။

မင်းကြီးသည် သာဓုခေါ်၍ ကုသိုလ်၏ အားကြီးသည့်အဖြစ်ကို ဝန်ခံရပေ
စေသည်။ အကျယ်ကို သိလိုပါမူ မိလိန္ဒပညာပါဠိတော် ၂၇၀နှင့် မြန်မာပြန်
(၃၀၀)တို့၌ကြည့်နိုင်ပါသည်။

ကံအကျိုးပေးဆန်းကြယ်ပုံ။ ။ အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့သည် အစမထင်
သော အနုမတဂ္ဂသံသရာပြင်၌ ကျင်လည်
ကြရာတွင် အောက်ဆုံးဖြစ်သော အဝီစိငရဲကြီးမှသာ အသတ်ဆုံး ဘဝကံ
ခေါ်သည့် နေဝသညာ နာသညာယတနဘုံအထိ ဘုံပေါင်း သုံးဆယ့်တ
ဘုံအတွင်း၌ ကျင်လည်ကြရကုန်၏။ ထိုဘုံများကား သတ္တဝါများတည်းခိုရန်
စရပ်ကြီးများသဖွယ် ဖြစ်ကြကုန်၏။ သတ္တဝါတို့သည် ကံအားလျော်စွာ
ကျင်လည်ကြရသည်ရှိသော် နတ်အဖြစ်သို့လည်း ရောက်ကြ၏။ ဗြဟ္မာ
အဖြစ်သို့လည်း ရောက်ကြ၏။ မဟာဗြဟ္မာအဖြစ်သို့လည်း ရောက်
ကြ၏။ ထိုမှအထက်၌ ဒုတိယဈာန် ဗြဟ္မာ၊ ဗဟိယဈာန် ဗြဟ္မာ၊
ဒုတိယပျိုလ်ဗြဟ္မာ၊ အသုဿသတ်ဗြဟ္မာ အခြင်သို့လည်း ရောက်ကုန်၏။
ထိုမှအထက် အရှုပဗြဟ္မာအဖြစ်သို့လည်း ရောက်ကြ၏။ ထိုသို့ အထက်
အထက်ဘုံတို့၌ ဖြစ်ကုန်သော်လည်း စိတ်မချရသေးပဲ တဖန်အပါယ်ငရဲသို့
ကျရောက်ရပြန်ကုန်၏။

ထိုသို့ ကမ္မဝိပါကတန်ခိုးဖြင့် မြေလျှိုးမိုးပုံ ကျင်လည်ကြရပုံသည်
အလွန်ဆန်းကြယ်လှသောကြောင့် ထိုကံ၏အစွမ်းကို သာမန်လူသားတို့
ကြံစည်ခြင်းငှာ ထိုက်သောအရာမဟုတ်ချေ။ ယနေ့ပင်လျှင် တန်ခိုး
အာနုဘော်ကြီးသော နတ်မင်းကြီး၊ ဗြဟ္မာမင်းကြီးဖြစ်၍ ဝမ်းနားစွာ
ခံစားစံစားနေရ၏။ နက်ပြန်သဘက်တွင် ငွေ ဝက် ကြက်ငှက်တိရစ္ဆာန်
ဖြစ်နိုင်၏ဟု ဆိုထိုက်၏။ ဤသို့ဖြစ်ခြင်းမှာ ကံအကျိုးပေးအစွမ်းက
မပြုစည်နိုင်လောက်အောင် ဆန်းကြယ်၍နေသောကြောင့် ထိုသို့ကျင်
လည်မှု ဆန်းကြယ်ပုံကို လူသာမန်တို့ မကြံစည်နိုင်ကုန်။ အပါယ်ဘုံတွင်
အကျိုးဝင်သော ပြိတ္တာဘုံ ကိရစ္ဆာန်ဘုံတို့၌ သတ္တဝါအမျိုးမျိုးတို့

အထူးထူးအထွေထွေ ဖြစ်နေကြပုံကို ကြည့်ရှုဆင်ခြင်လျှင် သာသနိပင်
ကံအချိုးပေးဆန်းကြယ်၍ ကြိုင်ဖွယ်ရာအကြောင်းမရှိသော အချက်တို့
တင်ရှားကုန်၏။

ထို့ပြင် လူတိရစ္ဆာန်တို့ ကိုယ်ခန္ဓာတွင် ရှေးကံကြောင့်ဖြစ်ပွားနေကြ
သော ကမ္မဇရုပ်များ ရှိကြ၏။ ထိုကမ္မဇရုပ်တို့သည် ကြံစည်၍မရနိုင်
လောက်အောင် ဆန်းကြယ်သော ရုပ်များဖြစ်ကြ၏။ ကမ္မဇရုပ်တို့
အကြွင်းမဲ့ချုပ်ငြိမ်းသွားသည့် ခန္ဓာကိုယ်ကြီးကို တဖန်ပြန်၍ ရှင်အောင်
ကြိုးစားသူသည် ရူးသွပ်ခြင်း ဟူသော ဆုလာဘ်ကိုသာ ရရှိမည်။
အကြောင်းမှာ ထိုရုပ်တစ်ခုခုသည် မစွဲပွန်၌ဖြစ်သော လူတို့၏အစွမ်းနှင့်
မည်သို့မျှ မသက်ဆိုင်ပဲ ရှေးအကိတ်ကံ၏ အာဇာနည်ဖြစ်သောကြောင့်ဖြစ်
သည်။

ထိုမှတစ်ပါးလည်း ကံ၏အစွမ်းကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော သတ္တဝါတို့၏
သန္တာန်၌ ရုပ်နာမ်တို့၏ တည်ထောင်ဖြစ်ပွား၍ နေပုံသည်လည်း လွန်စွာ
ဆန်းကြယ်၏။ လူသတ္တဝါလျှင် အတူတူဖြစ်ကျက် အချို့မှာ အသက်ရှည်၍
အချို့မှာ အသက်တိုကြ၏။ အချို့မှာ အနာရောဂါများ၍ အချို့မှာ အနာ
ရောဂါနည်းကြ၏။ အချို့မှာ ရုပ်ဆင်းအင်္ဂါ လှပဘင်တယ်ကြ၍ အချို့မှာ
အရုပ်ဆိုး အကြည့်ဟန်ကြ၏။ အချို့မှာ တန်ဖိုးအာဇာနည်ကြ၍ အချို့မှာ
အချို့မှာ တန်ဖိုးအာဇာနည် မြင့်မားပိုင်အပါ နည်းပါးကြ၏။ အချို့မှာ
ပစ္စည်းဥစ္စာခရီးငွေရတနာများ ကြွယ်ဝချမ်းသာကြ၍ အချို့မှာ ထမင်း
နပ်မုန့်အောင် မစားရသည်အထိ ဆင်းရဲကြ၏။ အချို့မှာ အဆင့်အတန်း
မြင့်သော အမျိုး၌ဖြစ်၍ အချို့မှာ အဆင့်အတန်းနိမ့်သော အမျိုး၌
ဖြစ်ကြ၏။ အချို့မှာ ပညာရှိ၍ အချို့မှာ ပညာမဲ့ကြသည်။ ဤသို့မတူ
ကွဲပြားခြားနားကြပုံ ပုံပန်းသဏ္ဍာန်နှင့်တကွ တည်ထောင်အားဖြင့် ရုပ်
နာမ်တို့၏ ဖြစ်နေပုံတို့သည် သာမန်လူသားတို့ ကြံစည်ဆင်ခြင်၍ ရနိုင်
သော အရာမဟုတ်ပေ။ အရားရှင်တို့၏ ဉာဏ်ဖော်အရာသာ ဖြစ်သည်။

သူတို့သုံးဦး။ ။ကံအကျိုးပေး ဆန်းကြယ်ပုံကို ပြဆိုဦးဆုံး-ဗုဒ္ဓရှင်တော် မြတ်ဘုရား သက်တော်ထင်ရှားရှိရှောင်မှစဉ်က သံဝတ္ထိ မြို့တော်၏ တံခါးအနီးတွင် ဒွါရမည်သော ရွာတရွာရှိ၏။ ထိုရွာကို မီးလောင်သည့်အခါ မီးလောင်ပြီး လေဟုန်ဖြင့် ကောင်းကင်သို့ လွင့်တက်သွားသော မြက်ကရွတ်ခေတ္တသည် ကောင်းကင်တွင် ပျံလာသော ကျီးတကောင်၏ လည်ပင်းတွင် ဝင်စုပ်မိလေသည်။ ထိုကျီးမှာ ကျယ်လောင်စွာ အော်မြည်ကာ မြေသို့ကျ၍ သေရရှာသည်။

မဟာသမုဒ္ဒရာ၌လည်း သင်္ဘောကြီးတစင်းသည် ရွက်တိုက်စက်ခုတ်၍ သွားနေဆဲမှာပင် ရုတ်တရက် ရပ်သွား၏။ ရွက်လည်းရ စက်လည်းကောင်းလျက် သင်္ဘောကြီးရပ်ဟန်သွားသည့် အချက်ကို လေ့လာရှာဖွေကြရာမည်သည့်ချွတ်ယှင်းချက်ကိုမှ မတွေ့ကြသဖြင့် သင်္ဘောမှာ ကံဆိုးသူပါနေပြီဟု ယူဆပြီး မဲချကြသည်။ စာရေးတံမည် သင်္ဘောသူကြီးကတော်၏ လက်၌သာ ဆုံးကြဲမိတိုင်တိုင် ကျလေသည်။ ထိုအခါသင်္ဘောသူကြီးသည် မိမိမိန်းပမောက် လူအများကို မပျက်စီးကောင်းပေဟု ခြီးထိုလေသူကြီးကတော်၏ လည်တွင် သဲအိုးကိုချည်၍ သမုဒ္ဒရာထဲသို့ ပစ်ချလိုက်ခေသည်။ ထိုအခါမှသာ သင်္ဘောကြီးသည် ရှေးနည်းအတိုင်း ဆက်လက်ပြေးသွားနိုင်လေ တော့သည်။

ရဟန်းသော်တပါးသည်လည်း တောင်ခြေရင်းရှိ လိုဏ်တခွံ့ သီတင်းသုံးနေထိုင်စဉ် အာဇာနည်မှ တောင်လွတ်ကြီးတခု ပြိုကျ၍ လိုဏ်ပေါက်ဝ ပိတ်သွားလေသည်။ ခုနစ်ရက်ကြာမှ ကျောက်တုတ်ကြီး အလိုလိုလိမ်သွား၍ ဖွင့်လေသည်။

ထိုဆန်းကြယ်သောအဖြစ်အပျက်ကြီးသုံးခုတို့အကြောင်းကို ဇေတဝန်ကျောင်းတော်၌ ရှင်တော်မြတ်ဘုရား တရားဟောကြားတော်မူနေစဉ် လျှောက်ထားကြသည်။ ထိုအခါမှ ရှင်တော်ဘုရားသည် ထိုပုဂ္ဂိုလ်သုံးဦးတို့၏ အတိတ်အကြောင်းကို ပြန်ပြောင်း ဟောကြားတော်မူသည်။ ထို

သုံးဦးတို့တွင် ကျီးသတ္တဝါသည် ရှေးလူဖြစ်စဉ်ဘဝ၌ နွားကြမ်းတကောင်ကို ဆုံးမ၍မရသောကြောင့် နွား၏လည်တွင် ကောက်ရိုးစည်းကို ဖွဲ့ချည်လျက် မီးတိုက်ပြီးလွှတ်လိုက်၏။ နွားကြမ်းကြီးမှာ ထိုမီးလောင်မှုကြောင့် ပျက်စီးဆုံးရှုံးသွားရလေသည်။ ထိုကံဟောင်းကြောင့် ယခု ကျီးဖြစ်သောဘဝတွင် ကောင်းကင်၌ သွားစဉ်မှာပင် လည်တွင်မီးကွင်းစုပ်၍ သေဆုံးခြင်းဖြစ်သည်။

လှေသူကြီး ကတော်မှာလည်း ရှေးဘဝက မိန်းမတယောက်ပင်ဖြစ်၏။ ခွေးတကောင်သည် မိမိတောထဲသို့ ဝင်သည့်အခါ၌ဖြစ်စေ၊ ပြန်လာသည့်အခါ၌ ဖြစ်စေ မိမိနောက်သို့ တကောက်ကောက်လိုက်လျက်နေသည်။ ဘွေမြင်သူများက “ဒို့ ခွေးမုဆိုး ထွက်လာပြီဟေ့” ဟု ပျက်ရယ်ပြုကြ၏။ မိမိခွေးကိုလည်းမလိုက်အောင် မည်သို့မျှမလုပ်နိုင်ချေ။ ထို့ကြောင့် ခွေး၏လည်တွင် သဲအိုးကိုဆွဲကာ ရေထဲ၌နှစ်သတ်ဖူးခဲ့သည်။ ထိုကံဟောင်းကြောင့် သင်္ဘောသူကြီးကတော် ဖြစ်လာချိန်တွင် ယခုကဲ့သို့ သမုဒ္ဒရာထဲတွင် သဲအိုးဆွဲ၍ ပစ်ချခံရလေသည်။

လိုက်ပိတ်ခံရသော ရဟန်းမှာလည်း ရှေးဘဝက နွားကျောင်းသားဖြစ်ခဲ့ရာ ဖွတ်တကောင် တွင်းထဲဝင်သည်ကို မြင်၍ သစ်ရွက်တို့ဖြင့် ဟွင်းကို ပိတ်ဆို့သွားခဲ့သည်။ ခုနစ်ရက်ကြာမှ ထိုနေရာသို့ရောက်၍ တွင်းကိုဖွင့်ကြည့်ရာ အဘဝတ်၍ အားပြတ်ပြီးထွက်လာသည့် ဖွတ်ကို မြင်ရ၍ သနားသဖြင့် ချမ်းသာစွာလွှတ်လိုက်သည်။ ထိုကံဟောင်းကြောင့် လိုက်ပိတ်ခုနစ်ရက်ခံရခြင်း ဖြစ်လေသည်ဟု အတိတ် ဇာတ်ကြောင်းပြန်ကာ အောက်ပါတရားကို ဟောကြားတော်မူပါသည်။

“မကောင်းမှုကို ပြုခဲ့သောသတ္တဝါသည် ကောင်းကင်၌ပင် ကည်နေသည်ဖြစ်စေ၊ သမုဒ္ဒရာအလယ်၌ပင် ကည်နေသည်ဖြစ်စေ၊ တောင်ခေါင်းတွင်း၌ပင် ဝင်အောင်းနေသည်ဖြစ်စေ၊ ထိုပြုခဲ့သည့်မကောင်းမှု

ကံ၏အကျိုးမှ မလွတ်မြောက်နိုင်ချေ။ ။ ဤ ဩကာသလောကတွင် မကောင်းမှုကံ၏ အကျိုးပေးမှုမှ လွတ်မြောက်နိုင်သည့် အရပ်ဆိုသည်မှာ လုံးဝမရှိပါချေ။

သေကံမရောက် သက်မပျောက်သူနှစ်ဦး။ ။ ကံအကျိုးပေး ဆန်းကြယ် ပုံကိုမျက်မှောက်ခေတ်အဖြစ်

အပျက်များဖြင့် ဆက်လက်တင်ပြုပါဦးမည်။ လွန်ခဲ့သည့် နှစ်နှစ်လောက်က မြန်မာနိုင်ငံအထက်ပိုင်းမြို့ကြီးတို့တွင် အသက်(၁၇) နှစ်ရွယ်အမျိုးသမီး ငယ်တဦးမှာ ကိစ္စတစ်ခုဖြင့် ကားသပိးမကြီးဘေးမှ လမ်းလျှောက် လာ ပါသည်။ ထိုအချိန်တွင် လော်လီကားကြီးတစင်းမှာထိုကလေးမနောက်မှ သူသွားသည့်ဘက်သို့ပင် ဦးတည်မောင်းနှင်လာရာ ထိုကလေးမလေးနှင့် ပေ(၄၀) ကျားအရောက်တွင်တိတိကရင် ချုပ်သွင်းသွားပြီးထိုကလေးမ လေးရှိရာဘက်သို့ ထိုးသွားနေသည်။ ယိုသို့ ကားကြီးမိမိဘက်သို့လာနေ သည်ကိုပူ ကလေးမလေးမှာ နောက်ပြန်ပြန်နေ၍ မသိရွာချေ။ သို့သော် အနီးမှ အမျိုးသားကြီးတစ်ဦးက ဝေးရာသို့ဖြင့် အလျင်အမြန်ပြေးသွားပြီး ထိုကလေးမကလေးကို ဘေးသို့တန်းလိုက်ရာ ထိုကလေးမလေးလွတ်သွား ပြီး အမျိုးသားကြီးမှာ ထိုကားကြီးတိုက်၍ ကွယ်လွန်သွားရရှာလေသည်။

ထို အတူ လွန်ခဲ့သည့်နှစ်က မွန်ပြည်နယ်၊ အပေါင်မြို့အနီး ဇင်းကျိုက် ရွာကလေးတွင် ကလေးမိခင်တဦးသည် ကားလာနေစဉ် လမ်းဖြတ်ကူး သည့် သားငယ်အား ကားတိုက်မိမည်စိုးသောကြောင့် နောက်မှလိုက်၍ ဖမ်းရာ သားငယ်ကလေး လွတ်သွားပြီး မိခင်မှာ ကားတိုက်သေဆုံးရ ရွာသည်။

အမိနိုင်ငံပြန်လိုသည့်သင်္ဘောသား။ ။ ထို့ပြင် မကြာမီကမြန်မာသူငယ် ချင်းနှစ်ယောက်တို့သည် နိုင်ငံခြား သင်္ဘောကုမ္ပဏီတစ်ခုတွင် သင်္ဘောလားပျားအဖြစ် ဝင်ရောက် အမှုထမ်း

၁။ အဘိဋ္ဌ ၁၊ ၃၁၃။ ဓမ္မပဒပါဠိ၊ ၃၂။

နေကြပါသည်။ ထိုနှစ်ယောက်အနက် တယောက်မှာ မြန်မာနိုင်ငံရှိ မိဘများထံသို့ ကားတစ်စီးတင်ပို့လိုက်ရာ မိဘများထံသို့ ကားရောက်ရှိနေပြီဖြစ်ပါသည်။ ထိုအချိန်တွင် သွားယံချင်း နှစ်ယောက်တို့အမှုထမ်းကြသည့် သင်္ဘောနှစ်စင်းမှာ စက်ပူနိုင်ငံတွင် ဆုံမိကြပါသည်။ မိဘများ ထံသို့ ကားပို့ထားသည့် သင်္ဘောသား အမှုထမ်းသည့် သင်္ဘောမှာ အခြားတစ်နိုင်ငံသို့ ဆက်လက်ထွက်ခွာရမည်ဖြစ်၍ သွားယံချင်း၏သင်္ဘောမှာ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ထွက်ခွာရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့်မိဘများထံ ကားပို့ထားသည့်သင်္ဘောသားကလေးမှာ ကားနှင့်ပတ်သက်သည့် စီမံစရာ ကိစ္စများကို မိဘများထံ ပြန်စီမံလိုသဖြင့် မိမိသွားယံချင်းကို တောင်းပန်ကာ သင်္ဘောအရာရှိများ၏ သဘောတူညီချက်ကို ရယူ၍ နေရာချင်းလဲလိုက်ကြပါသည်။

သို့ဖြင့် မိဘများက ကားပို့ထားသည့် မြန်မာသင်္ဘောသားကလေးမှာ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ထွက်ခွာလာသည့်သင်္ဘောတွင် မီးနှင့်လိုက်ပါလာပါသည်။ ကံမကောင်း အကြောင်းမလျင်တော့ ယုံသင်္ဘောကြီးမှာ မြန်မာနိုင်ငံသို့ မရောက်မီ လေမုန်တိုင်းကန်ကြောင့် သမုဒ္ဒရာထဲတွင် နစ်မြုပ်သွားလေရာ ထိုမြန်မာသင်္ဘောသားကလေးမှာလည်း အခြားသင်္ဘောသားအများစုနှင့် အတူ ပျက်စီးသေဆုံးသွားရရှာပါသည်။ ကံဘေးကား အကျိုးပေးဆန်းကြယ်လှပေစွာတကား။

လက်မှတ်ပရမကဝယ်သောဘုန်းတော်ကြီး။ ။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးငြိမ်းပြီးစကာလ၌ ထားဝယ်မြို့သား ကျောင်းထိုင်ဘုန်းတော်ကြီး တပါးသည် ညောင်တုန်းမြို့ ရွှေဟင်္သာဘေသာရတိုက်၊ ကျေးဇူးရှင်ဆရာသမားများထံသို့ အဖူးမြော်လာခဲ့ပါသည်။ ထိုဘုန်းတော်ကြီးသည် ထားဝယ်မြို့သို့အပြန်တွင် ကားဝယ်မြို့သို့ဝင်သည့် လမ်းမဆင်ခေါ် ခရီးသယ်တင်သင်္ဘောကြီးနှင့် လိုက်ပါရန်သင်္ဘော လက်မှတ်သွားယူပါသည်။ လက်မှတ်ရောင်းငှာနု ပန်နေဂျာက သင်္ဘောလက်မှတ်ကုန်သွားပြီဖြစ်ကြောင်း လျှောက်ထားရာ ဘုန်းတော်ကြီးကသင်္ဘော

လက်မှတ်ရအောင် စီစဉ်ပေးဖို့ အတန်တန်တောင်းပန်သည်။ မန်နေဂျာက
“အရှင်ဘုရား၊ သိတ်လိုက်ချင်နေရင် နက်ပြန်နံနက်စောစော တခေါက်
လာကြည့်ပါ။ ကံကောင်းလျှင် အရှင်ဘုရားလက်မှတ်ရမှာပဲ” ဟု ပြန်
လျှောက်ထားလိုက်သည်။

မန်နေဂျာ ပြောထားသည့်အတိုင်း နောက်တနေ့ နံနက်စောစော
တခေါက်သွားရာ အခြားပျက်ကွက်သွားလက်မှတ်ကိုရရှိ၍ ထို
အခါအထက်ဆောင်ကံကြီးဖြင့် ထားဝယ်သို့ ပြန်ခဲ့သည်။ အခါအထက်
သင်္ဘောကြီးကား ထားဝယ်သို့ဝင်ကားနိုးတွင် ညအချိန်နစ်မြုပ်သွား
လေရာ ထိုဘုန်းတော်ကြီးမှာလည်း ခဲရိုးသည်ပေါင်းဖျားစွာနှင့် အတူ
ပျံလွန်တော်မူရရှာသည်။ လက်မှတ်အရောင်းဌာနက မန်နေဂျာပြော
လိုက်သည့် “ကံကောင်းလျှင် ဆိုသောစကားမှာ ကံအကျိုးပေး ဆန်း
ကြယ်မှုကြောင့် ထိုဘုန်းတော်ကြီးအတွက်ပြောင်းပြန်ဖြစ်သွားရပေသည်။

ထို့ပြင် ကူးတို့သင်္ဘောဖီးလက်မှတ်ယူပြီးမှ ခရီးလည် များလွန်း၍
ပြန်လည်အင်းနေခဲ့သဖြင့် ကူးတို့သင်္ဘောနားမြင်သွားရာတွင်မသေပဲ ကျန်
နေသူများရှိသကဲ့သို့ လေသာညွှန်လက်မှတ်ယူပြီးမှ အချိန်မီ ရောက်မလာ
သဖြင့် ကျန်ရစ်ခဲ့ရာ ထိုလေသာညွှန်ပျက်ကျရာတွင် မပါဝင်ပဲ အသက်ရှင်သူ
များလည်း ရှိပေသည်။

ဤသို့လျှင် ကံအကျိုးပေးကား မကြံစည်နိုင်လောက်အောင်ပင်ဆန်း
ကြယ်လှပေသည်။ ဟို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓရှင်တော်ဘုရားက-

ရဟန်းတို့၊ ကြံစည်၍ မချနိုင်သော (ဝါ) မကြံစည်သင့် မကြံ
ထိုက်သောကံ၏အကျိုးကို မကြံစည်သင့်၊ မကြံစည်ထိုက်၊ ထိုက်
အကျိုးပေးပုံကို ကြံစည်စဉ်းစားသောသူသည် ရူးသွပ်ရုံ၊ ပင်ပမ်း
ဆင်းရဲရုံမှတစ်ပါး အခြားအကျိုးမရှိ -
ဟု လမ်းညွှန် ဟောကြားတော်မူခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

၁။ အ၊ ၁၊ ၃၊ ၂။

နာမ်ရုပ်ကြောင့်အာယာတန စေတသိက်ခန္ဓာသုံးပါး ဟူသောနာမ်
(၆) ပါးစသည် ဖြစ်ခြင်း တရားနှင့် ရုပ်များကြောင့် မျက်စိ၊ နား၊

နှာ၊ လျှာ၊ ကိုယ်၊ စိတ်ဟူသော အာယာ-
တန (၆)ပါးဖြစ်သည်။ အာယာတန (၆)ပါးကြောင့် အာချဲ့အာယတန၊
ဝိညာဏ်တို့ပေါင်းဆုံမှု အတွေ့ဓာတ်ဖဿဖြစ်သည်။ အတွေ့ဓာတ် ဖဿ
ကြောင့် အာရုံကိုခံစားမှုဝေဒနာပေါ်လာ၏။ ခံစားမှုဝေဒနာကြောင့်
ကပ်မက်တွယ်တာမှု၊ လိုချင်စေတနာတို့ပေါ်လာသည်။ ဟောကြောင့်
လက်ရှိဘဝလောကစည်းစိမ်ဟူသော ဘောဂသမ္ပတ္တိဟောလှည့်ဘဝချမ်းသာ
ဟူသော ဘဝသမ္ပတ္တိတို့ကိုမရမနေလိုချင်မှု စွဲလမ်းမှုဥပါဒါန်ဖြစ်လာသည်။
ဥပါဒါန်ကြောင့်ကောင်းသောအလုပ် (ကုသိုလ်)၊ မကောင်းသောအလုပ်
(အကုသိုလ်)တို့ကိုပြုလုပ်အားထုတ်ခြင်း စေတနာတို့ပေါ်လာ၏။ ပိုင်း
ကမ္မဘဝကြောင့် ဘဝသမ္ပတ္တိ တို့ပေါ်လာခြင်း စေတနာတို့ပေါ်လာ၏။ ဇာတိ
ကြောင့်အိန္ဒြိယ(၄၀)၊ သေခြင်း(မရဏ)၊ မီးခိုးကြောင့်ကြခြင်း(သေဝက)
တို့ကြောင့်မြှုပ်နှံခြင်း(ဝိနိဗ္ဗာန်)၊ တိုက်ခတ်ခြင်း(ပုပ္ဖ)၊ စိတ်ဆင်းရဲ
ခြင်း(ဘိယဒနာ)၊ အစွမ်းအစားပြိုင်ဆိုင်ခြင်း(ဥပါယာယ)၊
တူမကားစားခြင်းဆက်များဖြစ်လာကြသည်။

အာသဝကြောင့်အဝိဇ္ဇာဖြစ်သည်။ ။ ဤစိုးရိမ်ကြောင့်ကြခြင်း(သေဝက)၊
စိတ်ဆင်းရဲ(ဘိယဒနာ)၊ မြင်းစာ
ပင်ပန်းမင်းရဲ(ဥပါယာယ)တို့သည် ဝိညာဏ်တို့ဖက် ဖော်တို့ဖက် စေတ
သိက်များဖြစ်သည်။ ဤကြောင့်ဘောဂ၊ ဘညျှု၊ ဤစိုးရိမ်အဝိဇ္ဇာဟူသော
မောဟလည်း အမြဲတို့ပျက်ပါသည်။ ဝိညာဏ်တို့ပေါ်လာခြင်းကြောင့်မြည်တမ်း
ခြင်းမှာလည်း အဝိဇ္ဇာမကင်းသူတို့သာဖြစ်လေ။ ဤစိုးရိမ်ဆင်းရဲပူပန်ခြင်း
လာသည့်အခါ စိတ်စောင်းရုံပူပန်နေကာအဝိဇ္ဇာလည်း ဆက်လက်ဖြစ်လာ
ဟပ်ပါသည်။ ယိုဘောဂ စသည်တို့မှာ ဇာတိကြောင့် ဖြစ်သည်ဆိုသော်လည်း
အလှူပေးပေး အစုပေးပေး အပေးပေးပေး အပေးပေးပေး “ကာဝဒတော
ဘာလဟိ ဘောဂော” ဟောသောကပ်အရာ သနိုးဆုံး အကြောင်းမှာ
အာသဝတရားများသာဖြစ်ပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ သောကစသည်ဖြစ်ခြင်း

မှာ အာသဝေါမကင်းသေးသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ အာသဝေါမကင်းသေးက အာသဝကြောင့် သောကစသည်နှင့်တကွ အဝိဇ္ဇာလည်း ဖြစ်ပြန်သည်ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။

အဝိဇ္ဇာကြောင့်သင်္ခါရဖြစ်သည်။ အဝိဇ္ဇာ တိမ်သလာ စွဲနေကြသော သတ္တဝါများသည် အာရုံ၏အမှုန် သဘောတရားများကို ထိုးဖောက်မမြင်နိုင်ရကား ဒုက္ခအဘိဖြစ်သောရုပ် နာမ်တို့၏ အပြစ်အနာအသာတို့ကို မမြင်စွမ်းနိုင်ပါချေ။ မြင်သမျှကြားသမျှ၊ တွေ့သမျှအာရုံတို့ကို သာယာဖွယ် နှစ်သက်ဖွယ်အသွင်ဖြင့်သာ ထင်ဖတ် မှားကြသည်။ ထို့ကြောင့် လက်ရှိဘဝ၌ ချမ်းသာရေးအတွက် မင်းပြစ် မင်းဒဏ်ခံရခြင်း အပါယ်ကျခြင်း စသောအပြစ်များကို မမြင်နိုင် မကြောက်နိုင်ပဲ ခိုးမှု သတ်မှုစသော အကုသိုလ်ဒုစရိုက်မှုများကို လွန်ကျူးကြသည်။ အဝိဇ္ဇာမှောင်ချထားမှုကြောင့် လူ့စည်းစိမ် နတ်စည်းစိမ်၊ ဗြဟ္မာ့စည်းစိမ်တို့၏ အပြစ်ကိုမမြင်ပဲ ထိုချမ်းသာများအတွက် ဒါန သီလ ဘာဝနာကုသိုလ်တို့ကို အဆင်းရဲ မာနစံနာခံကာ ဤစွမ်းအားထုတ်ကြသည်။ ထိုကုသိုလ်အကုသိုလ်များကို အကျိုးပရားကို ပြုစီမံတတ်သောကြောင့် သင်္ခါရဟုခေါ်သည်။ ထိုသင်္ခါရများကား အဝိဇ္ဇာ မှားလွမ်းထားမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဖြစ်သည်။ ဤနည်းအားဖြင့် ရုပ် နာမ် ခန္ဓာအစရှိတို့သည်ကြောင်းကျိုးဆက်ကာ မပြတ်မစဲ ထပ်ဘလဲပဲ လျာပတ် ဖြစ်ပေါ်နေကြပေသည်။။

၉။ စေတနာသျှုပ်ငြိမ်းကင်းပြတ်သဖြင့် ဘဝစက်ဝန်း (သံသရာ) အလည်ရပ်ပုံ

စေတနာခေါ် ကုသိုလ် အကုသိုလ် သင်္ခါရတို့ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း တရားကား “အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရဖြစ်သည်” (အဝိဇ္ဇာပစ္စယာသင်္ခါရ) ဟူသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဒေသနာတော်အရ အဝိဇ္ဇာအမှောင်တရား ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဘဝသံသရာသွက်ရပ်လမ်းတွင် အဝိဇ္ဇာအကြွင်းမဲ့သျှုပ်ငြိမ်းမှုသာ လိုရင်းပဓာနဖြစ်သည်။ ဝဋ်တရားများ၏ ဦးခေါင်းပမာ လွန်စွာအရေး

ပါသည်။ အဝိဇ္ဇာအမှောင်ခတ် အဆုံးသတ် ချုပ်ငြိမ်းခဲ့လျှင် သင်္ခါရ ဝဋ်တရားများ ချုပ်ငြိမ်းတော့သည်သာ ဖြစ်၏။

အဝိဇ္ဇာကား အလွန်အစွမ်းသတ္တိထက်သော နာမ်ခတ်တမျိုးတည်း။ ထိုအဝိဇ္ဇာခတ်ကို ဝိဇ္ဇာခတ်ကမ္မ သတ်နိုင်သည်။ ဒါနမူ သီလမူတို့က လည်း မသတ်နိုင်၊ သမထဘာဝနာမူကလည်း မသတ်နိုင်၊ အရိယဝိဇ္ဇာ ဂတ်ဖြင့်သာ သတ်နိုင်ပါသည်။ အရိယဝိဇ္ဇာခတ်ဆိုသည်မှာ အနိစ္စ-ဝိဇ္ဇာ၊ ဒုက္ခဝိဇ္ဇာ၊ အနတ္တဝိဇ္ဇာဟူသော ဝိပဿနာ ဝိဇ္ဇာနှင့် မဂ္ဂဝိဇ္ဇာ၊ ဖလဝိဇ္ဇာခတ်ကြီးတို့ဖြစ်ပါသည်။ ထိုအရိယဝိဇ္ဇာခတ်များဖြင့် အဆင့် ဆင့် သတ်မှ မောဟတည်းဟူသော အဝိဇ္ဇာခတ်ကြီး သေနိုင်သည်။ “အာသဝသမုဒယာ အဝိဇ္ဇာသမုဒယော” ဒေသနာတော်အရ ကာမာ-သဝစသော အာသဝတရားများ မချုပ်ငြိမ်းသေးသမျှအာသဝကြောင့်ဖြစ် သော အဝိဇ္ဇာခတ်လည်း ဆက်လက် ရှင်သန်နေမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

အရိယဝိဇ္ဇာခတ်များဖြင့် ပယ်သတ်ရာတွင်လည်း အနာဂါမိမဂ္ဂဝိဇ္ဇာ၊ ဖလဝိဇ္ဇာခတ်တို့ဖြင့် ပယ်သတ်ပြီးသည့်အထိ အဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော အမှောင်ခတ်မှာ လုံးဝချုပ်ဆုံး ပျောက်ကွယ်မသွားသေးပါချေ။ ဆိုလို သည်မှာ သောတာပန် သကဒါဂါမ် အနာဂါမ်အရိယာပုဂ္ဂိုလ်များ ဖြစ် နေသည့် တိုင်အောင် အဝိဇ္ဇာအမှောင်ခတ် ပုံးလှမ်းလျက် ရှိနေပေ သေးသည်။ သို့သော် အဝိဇ္ဇာခတ်မှာ တဆင့်ထက် တဆင့် ပါး၍ပါး၍ သွားပြုဟု ဆိုလိုပါသည်။

နောက်ဆုံး အရဟတ္တမဂ် ဝိဇ္ဇာဉာဏ်ကြီး ပေါ်လာသည့်အချိန်၌ကား (၀၁) ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သွားသည့် အချိန်၌ကား အာသဝေတရားကုန် ခန်း၍ အဝိဇ္ဇာခတ်လည်း အကြွင်းမဲ့ချုပ်ငြိမ်းသွားလေတော့၏။ အဝိဇ္ဇာ အမှောင်ထုကြီး ဖယ်ခွါချုပ်ငြိမ်း သွားသည့်နှင့်တပြိုင်နက် သင်္ခါရဟူ သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်စေတနာစသည်တို့လည်း ပပေါ်လာတော့ပဲ ဘဝစက်ဝန်းကြီး အလည်ရပ်ကာ ဘဝသရာ ထွက်ရပ်လမ်းပေါက်ပါတော့ သည်။ ဤကား စေတနာဟူသော သင်္ခါရပြတ်သဖြင့် ဘဝစက်ဝန်းအလည် ရပ်သွားပုံပင် ဖြစ်သည်။

ဧကဂ္ဂတာ (သမာဓိ) စေတသိက်

ဧကဂ္ဂတာ၊ အာရုံတခု၌ စိတ်တည်တံ့ခြင်း၊ တည်ကြည်ခြင်းသဘော (သမာဓိ)။

စိတ်၏တည်ကြည်ခြင်းသဘောသုံးမျိုး

- (က) အာရုံတခု၌ စိတ်၏တည်တံ့ခြင်း၊ တည်ကြည်ခြင်းမျှ ဖြစ်သော သဘောသည်လည်းကောင်း၊
- (ခ) အာရုံတခု၌ စိတ်၏တည်တံ့ကြောင်း၊ တည်ကြည်ငြိမ်သက်ကြောင်းဖြစ်သော (ဝါ) အာရုံတခု၌ စိတ်ကိုတည်တံ့အောင်၊ ငြိမ်သက်တည်ကြည်အောင် ပြုလုပ်တတ်သော သဘောသည်လည်းကောင်း၊
- (ဂ) အာရုံတခု၌ တည်တံ့တတ်သော၊ ငြိမ်သက် တည်ကြည်တတ် (ဝါ) မိမိကိုယ်တိုင် အာရုံတခု၌ ငြိမ်သက် တည်ကြည်တတ်သော သဘောသည်လည်းကောင်း ဧကဂ္ဂတာ စေတသိက်မည်ပါသည်။

၁။ ဧကဂ္ဂတာ စေတသိက်၏ လက္ခဏာ

ဧကဂ္ဂတာခေါ် သမာဓိသည် အာရုံတပါးသို့ မိမိကိုယ်တိုင် မရွေ့ရှားခြင်း၊ ယှဉ်ဘက်သမ္ပယုတ်ဘုရားတို့ကို မပြန်လွင့်စေခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိသည်။

၁။ ဧက+အဂ္ဂ+တာ+က=တခု၊ အဂ္ဂ=အာရုံရှိသည်၊ တာ=အဖြစ်။
 ၂။ သံ+အာ+မာ+ဣ၊ သံ=ကောင်းစွာ အာ+ဝာ+ဣ= အာသာန=ဌပန= ထားခြင်း။ အာရုံတခု၌ စိတ်ကို ကောင်းစွာထားခြင်း = တည်ကြည်ခြင်း။ ပဏိမဉ္ဇူ၊ ၇၊ ၂၄၇။
 ၃။ ကာဘိ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၆၂။ သံသိဝါ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၆။

သဘောအားဖြင့် မရွေ့ရှားပုံ။ ။ အာရုံတပါးသို့ မိမိ မရွေ့ရှားခြင်း ဆိုသည်မှာ ကေဂ္ဂတာသည် အာရုံ တပါးသို့ မိမိ သဘောအားဖြင့် မရွေ့ရှားခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ကေဂ္ဂတာ ကို သမာဓိဟူ၍လည်းခေါ်၏။ ဤကေဂ္ဂတာခေါ် သမာဓိ၏ သဘော လက္ခဏာကို ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဇေတဝန်ကျောင်းတော်၌ သီတင်းသုံးတော်မူ စဉ် ဝိသာခမညီသော ဥပါသကာတဦးက အရှင်မဓမ္မဒိန္နာဘိက္ခုနီအား-

“အရှင်မ.....သမာဓိဆိုသည်မှာ အဘယ်ပါနည်း”

ဟု လျှောက်ထားရာ အရှင်မဓမ္မဒိန္နာက-

ဒါယကာ....စိတ်၏အာရုံတမျိုးတည်းသာ ရှိခြင်းသည် သမာဓိ တည်း” —

ဟု ဖြေတော်မူခဲ့သည်။

ဤပါဠိတော်အရ ကေဂ္ဂတာခေါ် သမာဓိဆိုသည်မှာ စိတ်၏အာရုံ တမျိုးတည်းသာ ရှိခြင်းဖြစ်သည်။ စိတ်သည် အာရုံအမျိုးမျိုးသို့ ရွေ့ရှား ခြင်းမရှိပဲ မိမိသဘောအားဖြင့်ပင် အာရုံတမျိုးတည်း၌ တည်နေခြင်းဖြစ် သည်။ အဆင်းရူပါရုံမှ အသံသဒ္ဓါရုံသို့ ဖြစ်စေ၊ ရူပါရုံတခုမှ အခြားရူပါရုံတခု သို့၊ ဣန္ဒြိယစေ မရွေ့ရှားပဲ အာရုံတခု၌ တစုတစုတည်နေခြင်းသည် လည်း ကောင်း။ ထိုအာရုံ၌ ကြာမြင့်စွာ တည်နေခြင်းသည်လည်းကောင်း စိတ်၏ အာရုံတမျိုးတည်းသာ ရှိခြင်းဖြစ်၍ ကေဂ္ဂတာသမာဓိဟု ခေါ် သည်။

အာရုံနှင့်စိတ်တွေ့ကြုံသောအခါ အချို့သောစိတ်တို့သည် အာရုံ၌တည် နေရုံမျှဖြစ်ပြီး အခြားအာရုံတမျိုးသို့ ရွေ့ရှားသွားတတ်၏။ အာရုံတခုကို အမှား၊ အမှန် အကောင်း၊ အဆိုးပဆိုး ဖြတ်နိုင်ပဲ ယုံမှားနေသောစိတ်သည် ထိုအာရုံ၌ တည်နေရုံမျှသာတည်နေသောစိတ်မျိုးဖြစ်သည်။ အမှား၊

အမှန် အကောင်းအဆိုး တမျိုးမျိုးသော အာရုံ၌ ကြာကြာမတည်၊ တခဏ
မျှသာတည်နေပြီး ထက်ဝန်းကျင်ဝေလည်လည် ယုံမှားကာ “ဟုတ်မှဟုတ်
ပါမည်လား” စသည်ဖြင့် အကောင်းလိုလို အဆိုးလိုလို ထိုဤ ရွှေ့ရွှား
နေတတ်၏။ အချို့ သောစိတ်သည် အခြားအာရုံတမျိုးသို့ မရွှေ့ မလည်ပဲ
အာရုံတမျိုးတည်း၌ ကြာမြင့်စွာတည်နေတတ်၏။

စိတ်ပါလက်ပါ ငါးမျှားနေသည့်အခါ လောဘဦးစီးသော အကုသိုလ်
ဒိဋ္ဌိသည် ငါးတည်းဟူသော အာရုံတမျိုးတည်း၌ ကြာမြင့်စွာတည်နေ
တတ်၏။ စိတ်ပါလက်ပါ ဘုရားရှိခိုးသည့်အခါ သဒ္ဓါဦးစီးသော အကုသိုလ်
ပိတ်သည် ဘုရားတည်းဟူသော အာရုံတမျိုး၌ ကြာမြင့်စွာတည်နေ
တတ်၏။ ထိုစိတ်များသည် အခြားအာရုံတမျိုးမျိုးသို့ မရွှေ့ မလည် ဝေပိ
သဘောပေး၍ တည်ကြည်နေ၏။ ဤသည့်အခါ ငါးတည်းဟူသော အာရုံ၊
ပုံပုံမည် ဘုရားတည်းဟူသော အာရုံတမျိုး၌ ကေဂ္ဂတာကျနေခြင်း
အစောင့်ရောက်နေခြင်းဖြစ်သည်။ ဤသို့တစ်မျိုးပင် သဘောအားဖြင့် စိတ်တည်
နေမှု၊ မရွှေ့မလည် ကြာမြင့်စွာတည်နေသည့်သဘောကို ကေဂ္ဂတာ
သမာပိတုခေါ်သည်။

ထို့ပြင် အာရုံတိုမည်သည့် တခုတည်းပင် ဖြစ်သော်လည်း သဘော
အမျိုးမျိုးနှင့် ပြုလုပ်စွဲ၏။ ရူပါရုံဘခုတည်းကိုပင် လူအများဝိုင်းကြည့်
အားပေးပါ စိတ်အမျိုးမျိုးဖြစ်သွားတတ်ခြင်း၊ ပုဂ္ဂိုလ်တယောက်တည်းပင်
ကျင့်လှူသောလည်း ပကြာ မကြာ စိတ်အမျိုးမျိုးပြောင်းသွားတတ်ခြင်း
တို့မှာ တခုတည်းအာရုံ၏ သဘောပေးမျိုးမျိုးရှိကြောင်း ထင်ရှားသော
သဘောပေးချက်ဖြစ်သည်။ သို့ကြောင့် တခုသော အာရုံ၏ သဘောအမျိုးမျိုး
သို့ ဝေလှုပ်စေပေ ကူးစေပျံ့နှံ့စေ၊ ကြာမြင့်စွာဖြစ်စေ စိတ်၏တည်တံ့မှု
တည်ကြည်မှုသဘောကို ကေဂ္ဂတာ သမာပိတု ခေါ်သည်။ ဤသို့ ကေဂ္ဂ-
တာ သမာပိတုသည် အာရုံကပါးသို့ ပိုမိုသဘောအားဖြင့် မရွှေ့ရွှား
ခြင်းပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သည်။

သုတ္တန်ကေဂူတာနှင့် ဤ၌ စိတ်၏အာရုံတခု၌ ကြာမြင့်စွာတည်တံ့
 အဘိဓမ္မာ ကေဂူတာ မှ တည်ကြည်မှုသဘောကို သုတ္တန်နည်းအရ
 ကေဂူတာဟု ခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်ပြီး ဝိတ်၏ ပုံပါ၌
 ဌီ၊ ဘင် အခိုက်အတံ့အစာမဲ့ အာရုံတခု၌တည်တံ့မှု တည်ကြည်မှု
 သဘောကို အဘိဓမ္မာနည်းအရ ကေဂူတာဟုခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။

သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ကေဂူတာခေါ် သမာဓိသည် အာရုံတပါး
 မပျံ့လွင့်အောင်ပြုပုံ သို့ မရှေ့ရှုားပဲ ဖိမိသဘောအားဖြင့် တည်
 ကြည်ရုံမျှသာမက ယှဉ်ဘက်စိတ်စေတသိက်
 တို့ကို ထိုထိုအာရုံသို့ မပျံ့လွင့်အောင် အာရုံတခုတည်း၌ တည်တံ့နေ
 အောင်လည်း ပြုလုပ်တတ်ပေသည်။ ကေဂူတာခေါ် သမာဓိ၏အစွမ်း
 ကြောင့်ပင် ယှဉ်ဖက် စိတ်စေတသိက်တို့သည် ထိုထိုအာရုံသို့ မပျံ့လွင့်ပဲ
 တခုတည်းသောအာရုံ၌ တည်တံ့နေနိုင်ကြသည်။

သတ္တဝါတို့၏စိတ်သည် အဆင်း (ဂ္ဂပါရိ)မှ အသံ (သဒ္ဒါရိ) သို့လည်း
 ကောင်း၊ အလိုရှိအပ်သောအဆင်း (ဣဋ္ဌဂ္ဂပါရိ)မှ ပလိုလားအပ်သော
 (အနိဋ္ဌဂ္ဂပါရိ)သို့လည်းကောင်း၊ သာယာဖွယ်အဆင်းသော (ဣဋ္ဌသဒ္ဒါရိ)
 ကိုနာခံနေရာမှ မနှစ်မြို့ဖွယ်ကောင်းသော အသံ (အနိဋ္ဌသဒ္ဒါရိ)များသို့
 လည်းကောင်း၊ ပညာရေးအကြောင်းကို စဉ်းစားနေရာမှ စီးပွားရေး
 အကြောင်း၊ သားရေး သမီးရေး အကြောင်းသို့လည်းကောင်း ပြေးသွား
 ပျံ့လွင့်၍နေတတ်လေသည်။ ဘုရားရှိခိုးယင်း တရားနာယင်းပင် ထိုထို
 ပြု၍ တွေးချင်ရာ တွေးနေတတ်ခြင်း၊ လတ်တလောအကြောင်းအရာ
 တမျိုးကိုစဉ်းစားနေရာမှ အတိတ်ဖြစ်စဉ်အမျိုးမျိုးသို့ ပေးစားတွေးတော
 မနေတတ်ခြင်းစသည်တို့မှာ စိတ်၏ပျံ့လွင့်ခြင်းများပင်ဖြစ်သည်။

ကေဂူတာသည် ထိုကဲ့သို့ အာရုံအမျိုးမျိုးသို့ ပျံ့လွင့်၍နေသော
 ယှဉ်ဘက် စေတသိက်တရားများကို အာရုံတမျိုးတည်း၊ တအာရုံ
 တည်း၌ တစာစာမပျံ့လွင့်စေ ဟည်တံ့အောင်၊ တည်ကြည်အောင် ပြုလုပ်
 တတ်သည်။ ထို့ကြောင့် ကေဂူတာခေါ် သမာဓိသည် ယှဉ်ဖက်သမ္ပယုတ်
 တရားတို့ကို မပျံ့လွင့်စေခြင်း လက္ခဏာရှိသည်ဟု ဖွင့်ဆိုကြသည်။

ကေဂ္ဂတာသမာဓိနှင့်
ဈာန်-ဣန္ဒြေ-ဗိုလ်

ကေဂ္ဂတာ စေတသိက်ကို သမာဓိဟူသော
အမည်ဖြင့် အဘိဓမ္မာအဖွင့် ကျမ်းများတွင်
ကုသိုလ်ဆိုင်ရာဈာန်၊ မဂ်အရာ စသည်များ

၌သာ များသောအားဖြင့် ဖွင့်ဆို သုံးနှုန်းထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ဈာန်
အရာတွင် စူးစိုက်စွာတည်ကြည်မှု၊ မဂ်အရာတွင် မဖောက်မပြန် မှန်ကန်
သောတည်ကြည်မှု၊ ဣန္ဒြေအရာတွင် အစိုးတရ တည်ကြည်မှု၊ ဗိုလ်အရာ
တွင် မတုန်မလှုပ်တည်ကြည်မှု၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာအရာတွင် စိတ်၏ငြိမ်ဝပ်
ပိပြားမှုသဘောများဖြစ်သဖြင့် အားကောင်းသော ကေဂ္ဂတာ သမာဓိ
သဘောမျိုးဖြစ်သည်။ အာရုံ၌တည်ကာမျှဖြစ်သော ရိုးရိုးကေဂ္ဂတာသမာဓိ
မျိုးမဟုတ်ပေ။ ပင်ကို ကေဂ္ဂတာသမာဓိမှာ အရှင်မဂ္ဂဒိန္နာ အမိန့်၌
လည်အတိုင်း “စိတ်၏ အာရုံတမျိုးဟည်းသာရှိခြင်း” နှင့် အာရုံတခု၌
စိတ်တည်တံ့ခြင်း (တည်ကြည်ခြင်း) သဘောများသာ ဖြစ်သင့်သည်။ ဤ
သဘောတို့သည် ကေဂ္ဂတာခေါ် သမာဓိ၏ သဘောအားလုံးကိုခြုံမိငုံ မိ၏။
“စိတ္တဿေ ကဂ္ဂတာ ဝိညာဿဋ္ဌိတိ” ဟူသော ဘုရားစကားတော်နှင့်လည်း
ညီညွတ်လေသည်။

စိတ်ဖြစ်တိုင်း ကေဂ္ဂတာဖြစ်ပုံ။ ။ကေဂ္ဂတာသည် ကောင်းမှု၊ မကောင်း
မှုကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်စသည်အားလုံး၌
ပင် စိတ်ဖြစ်သိုင်း ဖြစ်တိုင်းပါသော သဘောဟုလည်းဖြစ်သည်။စိတ်
ဖြစ်သည့်တချိန်တည်းမှာပင် အာရုံနှင့် စိတ်ချိတ်မိလျက်ရှိသည်။စိတ်သည်
အာရုံနှင့်ကင်း၍ စိတ်ချည်းသက်သက် မဖြစ်နိုင်။ ဤအရာတွင် အာရုံနှင့်စိတ်
ချိတ်မိခြင်းကို ကေဂ္ဂတာခေါ်သည်မဟုတ်။ ယင်းသည် အာရုံနှင့်စိတ်ဆုံ
ပွေ့ခြင်းသာဖြစ်သည်။အနိရောဓပန်းကမ္မင်္ဂကိုပွေ့ပြင်ရာ၌ ပြင်သီစိတ်ဖြစ်
ကုန်နှင့် တချိန်တည်းမှာပင် အနိရောဓပန်းအဆင်းအာရုံနှင့် ချိတ်
မိလျက်ရှိသည်။ သို့ရာတွင် မြင်သီစိတ်နှင့် အဆင်းအာရုံတို့ ချိတ်မိ ဆုံမိ
မှုကို ကေဂ္ဂတာမခေါ်။ ပြင်သီစိတ်၏ အနိရောဓ ပန်းအဆင်းအာရုံ၌
တစ်ဏှပင်သော်လည်း တည်တံ့မှု၊ တည်ကြည်မှုသဘောကိုသာ ကေဂ္ဂ-
တာခေါ်သည်။ ထို့ပြင် ဤတည်တံ့မှုကေဂ္ဂတာ သဘောသည် မြင်သီစိတ်

နှင့် အနီရောင်ပန်းအဆင်း အာရုံတို့ကို တွေ့ဆုံပြီး နောက်မှ ဖြစ်ပေါ်လာ သည်မဟုတ်၊ တွေ့ဆုံသည်နှင့် တပြိုင်နက် တည်တံ့မှုသဘော ကေဂူတာ လည်း ဖြစ်ပေါ်လာလေသည်။

ထို့ပြင် ဤမြင်သိစိတ်၏ အာရုံ၌ တည်တံ့မှုသဘောသည် ပကတိ ရိုးရိုးကေဂူတာများအနက် တည်တံ့ရုံတည်ကြည်ရုံမျှဖြစ်သည့် အားနည်း သော ကေဂူတာသာဖြစ်သည်။ ဣန္ဒြေကိစ္စ၊ ဗိုလ်ကိစ္စတပ်သော ကေဂူတာ သမာဓိမျိုးမဟုတ်၊ မြင်သိစိတ်၊ ကြားသိစိတ်၊ စသည်တို့၏အာရုံ၌ တည်တံ့မှု သမာဓိသည် အားထုတ်မှုဝိရိယမှကင်းသဖြင့် အစိုးတရ တည်တံ့မှု၊ မတုန် မလှုပ် တည်တံ့မှုသဘောများ မဖြစ်နိုင်ပဲ အာရုံ၌တည်တံ့ရုံမျှ တည်ကြည် ရုံမျှသာဖြစ်သည်။ အလားတူပင် ဘုရား၊ တရား စသည်များ၌ ယုံပုံား သောစိတ်သည်လည်း ဘုရားအာရုံ၊ တရားအာရုံ၌ ဆုံးဖြတ်နိုင်ခြင်းသဘော မရှိသောကြောင့် စိတ်တည်တံ့ရုံမျှ၊ တည်ကြည်ရုံမျှသာဖြစ်သည်။ အကုသိုလ် ဆိုင်ရာ ရိုးရိုးသမာဓိ၊ အားနည်းသော သမာဓိသာဖြစ်သည်။ သမာဓိန္ဒြေ၊ သမာဓိဗိုလ် မဟုတ်။

အကုသိုလ်မှုဆိုင်ရာ စိတ်ပါလက်ပါ ငါးမျှားနေသော သမာဓိနှင့် စိတ်ပါလက်ပါ ဘုရားရှိခိုးသော သမာဓိ၊ တရားနာသော သမာဓိ၊ ဒါနမှု၌ ရေစက်ချနေသော သမာဓိ၊ စာပေဆိုင်ရာ စိတ်ဝင်စားစွာ လေ့ လာနေသော သမာဓိ စသည်တို့မှာ ထပ်ခါထပ်ခါ ကေဂူတာကျသမာဓိ ရနေသော သဘောများဖြစ်၍ မိစ္ဆာသဘာဝပိက္ကင်္ဂ သမာဓိန္ဒြေ၊ သမာဓိ ဗိုလ် စသည်တို့ ဖြစ်နိုင်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ကုဋ္ဌာန်း စသည့် အာရုံ တခုခုကိုယူရာ၌ ထိုအာရုံပေါ်မှာ ကြာရှည်စွာ ထပ်ခါထပ်ခါ အာရုံပြု နိုင်ခဲ့လျှင် “သမာဓိရပြီ- သမာဓိအားကောင်းလာပြီ” ဟု ပြောဆိုလေ့ ရှိကြ၏။ သမာဓိဓာတ်ခံ ကောင်းသူဟု အနေအထိုင်လည်း တည်ကြည်ပြီး အပြောအဆိုလည်း တည်ငြိမ်၏။ သွားလာသောအခါ၌လည်း ဣန္ဒြေရပြီး ပေါင်းသင်းဆက်သံမှု၌ ဖြောင့်မတ်တည်ကြည်လေသည်။ သို့ရာတွင် စွဲလ် စွဲရာ မစွဲလမ်းအောင်လည်း သတိထားအပ်မေသည်။

အချုပ်အားဖြင့်ဆိုရလျှင် ကေဂ္ဂတာခေါ် သမာဓိဆိုသည်မှာ စိတ် မလှုပ်ရှားမှု၊ စိတ်မပျံ့လွင့်မှု၊ စိတ်တည်တံ့မှု၊ တည်ကြည်မှု၊ ငြိမ်သက်မှု၊ တည်ငြိမ်မှု၊ စိတ်၏ တည်တည်တံ့တံ့ စူးစိုက်မှု၊ အာရုံတခု၌ ခိုင်ခန့်တည် ငြိမ်မှု၊ ဗိတ်၏ ငြိမ်ဝပ်ပီပြားမှု၊ အာရုံတခု၌ စိတ်ကို ကောင်းစွာထားမှု သေသည်တို့ ဖြစ်ပါသည်။ ဤသဘောတရား အားလုံးတို့မှာ သမာဓိ အနု အရင့် သဘောကွာခြားခြင်းမဟုတ်ပါ။ ဘုရားလက်ထက်တော်က ဘိက္ခုနီမ ခေဒ္ဒိန္နာအမိန့်ရှိသည့် “စိတ်၏ ကာရုံတမျိုးတည်းသာရှိခြင်း” သဘော များပင်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ယင်းတို့ကို ကေဂ္ဂတာသမာဓိဟု ခေါ်သည်။

ကေဂ္ဂတာသမာဓိ၏ လက္ခဏာတမျိုး

ကေဂ္ဂတာသမာဓိသည် အကြီးအမှူး အဖြစ်ဟူသော ပါမောက္ခ လဘောလက္ခဏာရှိသည်။ ။

အကြီးအမှူး ပစာနဖြစ်ပုံ။ ။ မိလိန္ဒပညာ ပါဠိတော်တွင် မိလိန္ဒမင်းကြီး က အရှင်နာဂသိန် မထေရ်ကျော်အား သမာဓိ၏ လက္ခဏာသဘော လျှောက်ထားပုံကို တွေ့ရ၏။ မိလိန္ဒ မင်းကြီးက—

“အရှင်ဘုရား နာဂသေန၊ သမာဓိသည် အဘယ်လက္ခဏာ ရှိပါသနည်း”-

ဟု လျှောက်ထားရာ မထေရ်မြတ်က—

“မင်းမြတ်... သမာဓိသည် ပြီးပူး- ပြဋ္ဌာန်းခြင်းပါမောက္ခ လက္ခဏာရှိ၏။ ဟုပျံ့လှစွာ အားလုံးတို့သည် သမာဓိလျှင် ပြဋ္ဌာန်းကုန်၏၊ သပာဓိ၌ ညွတ်ကုန်၏၊ သပာဓိ၌ ကိုင်းကုန်၏၊ သမာဓိ၌ ရိုင်းကုန်၏”-

ဟု မိန့်တော်မူကာ “စုလစ်ပင်းချွန် ဥပမာ၊ ပြည့်ရှင်မင်း ဥပမာ” ဝါဖြင့် ဖြေတော်မူသည်ကို တွေ့ရ၏။

သမာဓိနှင့် စုံလင်မွမ်းချွန် ဥပမာ။ ။ဇရပ်၊ တန်ဆောင်း၊ ပြာသာဒ် စသော အဆောက်အဦများတွင် ထုပ်ကာခေါ် စုံလင်မွမ်းချွန် အထုတ်သည် အခြားသော အခြင်၊ ထုပ်၊ လျှောက်၊ ဒိုင်း၊ မြား စသည်တို့ကို ဖွဲ့လျက်တည်သောကြောင့် အခြင်၊ ထုပ်၊ လျှောက် စသည်တို့၏ အကဲ၊ အဦး၊ အမှူး ပခာနဖြစ်၏။ တို့အတူ သမာဓိနှင့် ယှဉ်သောစိတ်သည် ကုသိုလ်တရားအားလုံးတို့ကို ပြီးစေတတ်သောကြောင့် ထိုကုသိုလ်တရားအားလုံးတို့၏ အကဲအဦးအမှူးပခာနဖြစ်၏။ ကုသိုလ်တရား အားလုံးတို့သည် သမာဓိ၌ ညွတ်ကိင်းကြရလေသည်။ ထို့ကြောင့် ကေဂူတာသမာဓိကို ပါမောက္ခ လက္ခဏာရှိသည်ဟု ဖွင့်ဆိုကြလေသည်။ တဆက်တည်းမှာပင် မိလိန္ဒမင်းကြီးက-

“ထိုထက်အလန် ဥပမာပြုတော်မူဦးလော”

ကု လျှောက်ထားပြန်ရာ ပဒေတရ်ပြတ်က ပိဋိယင်္ဂါးအောင် ပြည့်ရှင်မင်း ဥပမာကို မိန့်တော်မူပြန်၏။

သမာဓိနှင့် ပြည့်ရှင်မင်းဥပမာ။ ။စစ်သည်တော် များစွာတို့နှင့် စစ်မြေပြင်သို့ မှီတက်သောမင်းသည် စစ်သည်တော်များစွာတို့၏ အကြီးအမှူးဖြစ်သကဲ့သို့ ထိုအတူ ကေဂူတာခေါ် သမာဓိသည် ကုသိုလ်တရား အားလုံးတို့၏ အကြီးအမှူး ပခာနဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ကေဂူတာသမာဓိကို ပါမောက္ခလက္ခဏာရှိသည်ဟု ဖွင့်ဆိုကြလေသည်။

သမာဓိနှင့် ထီးမြို့ရုံ ဥပမာ။ ။ဝါဠိတော်လှ ဥပမာများအပြင် အသိပဋ္ဌာန်သရုပ်ပီတကကျမ်း၌ ထီးမြို့ရုံဥပမာဖြင့်လည်း ဖွင့်ဆိုထား၏။ ထီးမြို့ရုံ၌ ခရိုင်ချုပ်သည် ထီးရိုး၊ ထီးရွက် စသည်တို့၏ အကြီးအကဲအမှူး ဖြစ်သကဲ့သို့ သမာဓိသည်လည်း ကုသိုလ်တရား အားလုံးတို့၏ အကဲအဦး အမှူးဖြစ်သည်ဟု သမာဓိကို ထီးခရိုင်ချုပ်နှင့် ဥပမာပေးထားပါသည်။

၁။ သရုပ်ပီတက၊ ပ၊ ၄၀၊ ၄၁။

၂။ ကေဂ္ဂတာ၏ ဆောင်ရွက်မှုရသ(၂)မျိုး

ကေဂ္ဂတာစေတသိက် ဆောင်ရွက်သည့် လုပ်ငန်းကိစ္စသည်--

- (၁) အတူဖြစ်ဖော် ဖြစ်ဖက် နှာမ်တရားများကို ဖရိုဖရဲမကြဲ အောင် ပေါင်းစုပေးခြင်းကိစ္စ (သဟဇာတသမ္ပိဏ္ဏနရသ)၊
- (၂) အာရုံ၌ ပျံ့လွင့်မှုသဘောရှိသော ဥဒ္ဓစ္စကို ဖျက်ဆီးခြင်းကိစ္စ (ဥဒ္ဓစ္စဝိဗ္ဗိသနရသ)၊

ဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိပါသည်။

၁။ အတူဖြစ်ဖက် နှာမ်တရားတို့ကို ပေါင်းစုပေးခြင်းကိစ္စ

အာရုံတစ်ခု တည်တံ့မှု ကေဂ္ဂတာသည် အတူတကွ ယှဉ်ဖော်ယှဉ်ဖက် ဖိတ်စေတသိက် သပ္ပယုတ်တရားများကို ဖရိုဖရဲ မကြဲစေမှု ပေါင်းစုခြင်း ကိစ္စ(သဟဇာတသမ္ပိဏ္ဏနရသ)ရှိသည်။

ပေါင်းစုပေးပုံနှင့် ရေဥပယာ။ ** ရေသည် မုန့်မုန့် ဆပ်ပြာမုန့်စသည်ကို ဖရိုဖရဲ မကြဲရအောင် ပေါင်းစုသကဲ့သို့ ကေဂ္ဂတာလည်း ယှဉ်ဖက် သပ္ပယုတ်တရားများကို စည်းစည်းလုံးလုံးရှိ အောင် ပေါင်းစုခြင်းကိစ္စကို ဆောင်ရွက်သည်။ သိမှုသဘောစိတ်နှင့် ထို စိတ်ကို ချယ်လှယ်တတ်သော စေတသိက်များသည် အာရုံတစ်ခု၌ ယောင်းစွာပလုပ်၊ အောင်းရွှေ့ပျံ့မှု အား သဒ္ဓါရှိသည့်ကောင်း၊ အနိ တ္တဘျူတပျံ့မှု အား ရှိသည့်ကောင်း၊ အာရုံပလျှံ သိစည်းထူးကားလျှော့စွာ ထိုကဲ့ ဤကဲ့ အလည်လည်သို့ ပြေးသွားပျံ့လွင့်လျက် ဖရိုဖရဲပျံ့ကြဲ သကဲ့သို့ ဖြစ်နေသော သဟဇာတသပ္ပယုတ်တရားများကို ဖရိုဖရဲပျံ့ကြဲ ခွင့်မပြုပဲ စည်းစည်းလုံးလုံးရှိအောင် ပေါင်းစုပေးခြင်းသည် ကေဂ္ဂတာ၏ ဆောင်ရွက်မှုကိစ္စရသဖင် ဖြစ်သည်။

** အာရုံတစ်ခု တည်တံ့မှု ကေဂ္ဂတာက ယှဉ်ဖက်သပ္ပယုတ်တရားများကို ဖရိုဖရဲ မကြဲအောင် ပေါင်းစုပေးပုံကို ရေနှင့်ဥပယာပြု၍ ဖွင့်ဆိုကြသည်။

ဘုရင်မင်းပြတ်ဥပမာ။ ။အာရုံတခု၌ တည်သည့်ပုဂ္ဂလိကတို့ကို ဘုရင်မင်း
 မြတ်နှင့် ဟူကြောင်းလည်း ဖွင့်ဆိုကြသည်။ ။
 စစ်ပွဲတပွဲတွင် နှစ်ဘက်သော စစ်တပ်တို့ တဘက်နှင့်တဘက် ပစ်ခတ်တိုက်
 ခိုက်ကြသောအခါ တဘက်စစ်တပ်မှာစစ်အင်အားနိမ့်ကျ၍ တပ်သားများ
 ဝိတ်ခတ်ကျဆင်းလျက် ဖေ့ဖေ့ ကွဲပျက်လုမတတ် ဖြစ်နေတော့၏။ ထို
 အခါ ယင်းစစ်တပ်မှ ဘုရင်မင်းမြတ်သည်ကိုယ်တိုင် ချွေကုန်းစစ်မျက်နှာသို့
 နောက်လာပြီးဖေ့ဖေ့ပြုကွဲလုမတတ် ဖြစ်နေသော စစ်တပ်ကို မပြိုမကွဲဖေ့ဖေ့
 မရှိရအောင် တပ်သားများ စိတ်ဓာတ်ဘက်ကြိုလာပြီး စည်းစည်းလုံးလုံး
 ရှိအောင် ကွပ်ကဲကြီးကြပ် ပေါင်းစုပေးကာ သေခံရက်သက်သို့ ကေဂ္ဂ-
 ကာသည်သည် ဖေ့ဖေ့ ပြုကြံသတ်သို့ ဖြစ်သော အပူယုတ်တကူးများကို
 စည်းစည်းလုံးလုံးဖုံးကောင် ဝေါင်စုပေးခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်သည်။

၂။ ပျံ့လွင့်မှုဥဒ္ဓစ္စကို ဖျက်ဆီးခြင်းတို့

▶ အာရုံတခု၌ တည်ကွဲ ကေဂ္ဂတာသည် မိတ်ကို အာရုံတခု၌ မည်
 အညွတ် ကောင်းစွာထားခြင်းဖြင့် ပျံ့လွင့်မှု ဖြစ်ကြသည်မှ ဖောက်မလုပ်
 ဘည်ကြည့်ပေသည် ဖြစ်ပေါ်လာစေရမည်။ ပျံ့လွင့်မှု (ဥဒ္ဓစ္စ) ကို ဖျက်ဆီး
 တတ်သော (ဥဒ္ဓစ္စပိဒ္ဓိသန) ကိစ္စကိုသည့် အခါ ဖြစ်သည်။

ဥဒ္ဓစ္စကိုဖျက်ဆီးပုံ။ ။ ဟောင်းအားပျက်စီးစွာ လေထဲ သူ့ကော်စင်သည်
 မိတ်ကို ခြေစိုင်း လေထဲကပိုင်းပန်း)အစရှိသော
 ဟောင်းတို့ ပျက်စီးစွာ ပြိုကွဲစေရန် ဖြစ်ပေါ်စေရန် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့
 ဟောင်းပျက်စွာ ပျက်စီးစွာ ပြိုကွဲစေရန် အစရှိသော အစရှိသော အစရှိသော
 ရင့်လျက် သမာဓိအဆင့်လည်း ပြုစုပေးရမည်။ ထိုအခါ အာရုံ တခု
 အညွတ် ကောင်းစွာထားမှု သဘာဝတို့ ပြုစုပေးခြင်းတို့ကို ပျံ့လွင့်
 နေကတိသော ဥဒ္ဓစ္စကို ဖျက်ဆီးခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ပေသည်။

ပျံ့လွင့်မှုဥဒ္ဓစ္စကို ဖျက်ဆီးခြင်း ဖြစ်ပေါ်စေရန် ကျေးဇူးတော်
 ပြီးစေတတ်သော ကိစ္စရသဒ္ဓိတို့ကို အစရှိသော အစရှိသော ဖြစ်သည်။

၁။ တာဝတိံသာလော။ ၂။ ပျံ့လွင့်မှုဥဒ္ဓစ္စ။

သမ္မတ္တိရသ(အကျိုးရသ)။ ။အာရုံတခု၌ တည်တံ့မှု ကေဂ္ဂတာသည် ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း စီးဖြန်းမှုဘာဝနာအဆင့် အတန်းမြင့်မားလာပြီး အစိုးတရ တည်ကြည်မှု မတုန်မလှုပ်တည်ကြည်မှု စသည့် သမာဓိသဘောများ ဖြစ်ပေါ်လာသောအခါ ပျံ့လွင့်မှု(ဥဒ္ဓစ္စ)ကို ဖျက်ဆီးခြမ်းကိစ္စကို ဆောင်ရွက်လေသဖြင့် ယင်းပျံ့လွင့်မှု(ဥဒ္ဓစ္စ)ကို ဖျက်ဆီးနိုင်စွမ်းသော ဂုဏ်သတ္တိနှင့်လည်း ပြည့်စုံတော့သည်။ ထိုကဲ့သို့ ဥဒ္ဓစ္စကို ဖျက်ဆီးနိုင်သော ဂုဏ်သတ္တိနှင့် ပြည့်စုံခြင်းသည် သမ္မတ္တိရသ (အကျိုးရသ)ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ မြန်မာပြန်၌ “ဥဒ္ဓစ္စကို ဖျက်ဆီးနိုင်သော အစွမ်းသတ္တိနှင့် ပြည့်စုံခြင်းဂုဏ်ရှိ၏”ဟု မိန့်ဆိုလေသည်။ ။

၃။ ကေဂ္ဂတာ၏ ပစ္စုပဋ္ဌာန်(၂)ပျိုး

ကေဂ္ဂတာ၏ ပစ္စုပဋ္ဌာန်သည်-

- (၁) ငြိမ်သက်သောတရားဟု ရှေ့ရှုထင်ခြင်း(ဥပသမပစ္စုပဋ္ဌာန်)၊
- (၂) ဉာဏ်ဟူသောအကျိုးတရားကို ဖြစ်ပွားပေသည်ဟု ရှေ့ရှုထင်ခြင်း(ဉာဏပစ္စုပဋ္ဌာန်)၊

ဟူ၍နှစ်မျိုးရှိပါသည်။

၁။ ငြိမ်သက်သောတရားဟု ရှေ့ရှုထင်ခြင်း

အာရုံတခု၌တည်ကြည်မှုသမာဓိသည် ငြိမ်သက်သောသဘောတရားဟု ယေးဂံတို့ဉာဏ်အား ရှေ့ရှုထင်လာသော အခြင်းအရာရှိသည်။ ။

အာရုံတခု၌ငြိမ်သက်ပုံ။ ။အာရုံတခု၌ တည်တံ့မှု ကေဂ္ဂတာသည် ကောင်းမှုကုသိုလ်ဆိုင်ရာတွင် စူးစိုက်စွာ တည်တံ့မှု ကစဦးတရတည်တံ့မှု မတုန်မလှုပ်တည်တံ့မှုသဘောများ ဖြစ်ပေါ်လာပြီး အာရုံတခု၌ စိတ်ငြိမ်သက်စွာ တည်ကြည်မှု သမာဓိသဘောဖြစ်

၁။ ဝိသုဒ္ဓိပြန်၊ပ။၁၅၃။
 ၂။ အဘိဋ္ဌ၊၁။၁၆၂။

လာ၏။ ထိုသို့ဖြစ်ပေါ်လာသော သမာဓိသည် အဋ္ဌကထာအဆိုအရ လေ့ငြိမ်သောအရပ်၌ ထွန်းညှိ၍ ထားအပ်သော ဆီမီးလျှံ၏ တည်ငြိမ်ခြင်းနှင့်တူလေသည်။

ဆီမီးလျှံ၏ငြိမ်သက်ခြင်းနှင့်တူပုံ။ ။လေ့ငြိမ်သော အရပ်၌ ထွန်းညှိ၍ ထားအပ်သောဆီမီးလျှံသည် မယိမ်းမယိုင် ဖြောင့်မတ်တည်ငြိမ်သကဲ့သို့ စိတ်၏ တည်ကြည်မှု သမာဓိသည် ထိုထိုအာရုံသို့ ယိမ်းယိုင်လှုပ်ရှားခြင်းမရှိ၊ တခုတည်းသော အာရုံ၌သာ ငြိမ်သက်စွာ တည်ကြည်လေသည်။

ရှင်းပါဦးမည်။ ယောဂီသုတော်စင်သည်မြေခိုင်း(ပထဝိကသိုဏ်း) အာရုံကို မြန်မာလို 'မြေမြေ'၊ ပါဠိလို 'ပထဝီ၊ ပထဝီ' ဟုအဖန်ဖန် စီးပြန်းသောအခါ ထိုယောဂီ၏စိတ်သည် မြေခိုင်း(ပထဝိကသိုဏ်း)ဟူသော အာရုံတခု၌သာ ငြိမ်သက်စွာ တည်၍နေသည်။ ပီးပြန်းမှုအရှိန်ရလေလေ တည်ကြည်ငြိမ်သက်မှု သမာဓိအားကောင်းလေလေဖြစ်၏။ ထိုအခါ ယောဂီသုတော်စင်၏ စိတ်သည် လေ့ငြိမ်သောအရပ်၌ ထွန်းညှိ၍ထားအပ်သော ဆီမီးလျှံ၏ တည်ငြိမ်ပုံကဲ့သို့ မြေခိုင်း(ပထဝိကသိုဏ်း)ဟူသော အာရုံပေါ်မှသွေဖီ၍ မသွားပဲ ပျံ့လွင့်မှု ဥဒ္ဓစ္စမည်မျှပင်ဆွဲသော်လည်း တုန်လှုပ်ထကြွခြင်းမရှိ ငြိမ်သက်စွာတည်ရှိလေသည်။ ထို့ကြောင့် သုတော်စင် ယောဂီသည် သမာဓိ၏သဘောကို ဆင်ခြင်လိုက်သည့်အခါ "ငြိမ်သက်သောသဘော တရား" ဟုဉာဏ်အား ရှေ့ရှုထင်လာလေသည်။ ထိုသို့ ထင်လာသောကြောင့် အာရုံတခု၌ တည်တံ့မှုသမာဓိသည် ငြိမ်သက်သောသဘော (ဥပသမပစ္စုပဒ္ဓာန်) ရှိသည်ဟု ဖွင့်ဆိုကြသည်။

၂။ ဉာဏ်ဟူသောအကျိုးတရားကို ဖြစ်ပွားစေသည်ဟု ရှေ့ရှုထင်ခြင်း

အာရုံတခု၌ တည်ကြည်မှုသမာဓိသည် ဉာဏ်တည်းဟူသောအကျိုးကို ရှေးရှုဖြစ်စေတတ်သော အခြင်းအရာရှိသည်။ ။

၁။ အဘိ၊ ငါ၊ ၁၆၂။

သမာဓိက ဉာဏ်ကို ဖြစ်စေနိုင်ပုံ။ ။ယောဂီတို့ သမာဓိအလုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ် ကြရာ သမာဓိ အရှိန် တောက်၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းပေါက်မြောက်သည့်အခါတွင် ထိုယောဂီတို့သန္တာန်၌ ဖြစ်ပေါ်လာသောတည်ကြည်မှု သမာဓိသည်အစိုးတရတည်ကြည်မှု၊ မတုန် မလှုပ် တည်ကြည်မှု စသော သဘောများ ထင်ရှားလာ၏။ ထိုကဲ့သို့ တခု သော ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံပေါ်၌ ဗျာဓိတရတည်ကြည်မှု၊ မတုန်ပလှုပ် တည်ကြည်မှုသဘောများကို ရရှိလေသောအခါ ထိုသမာဓိသည် ဟုတ် တိုင်းမှန်စွာ သိလွယ် မြင်လွယ်ခြင်းဉာဏ်ဟူသော အကျိုးကို ဖြစ်စေ တတ်ပေသည်။

မှန်ပေသည်။ ဝာပေကျမ်းဂန်ကို သင်အံ့ လေ့ ကျက်ရာတွင် သမာဓိရှိသူတို့မှာ တတ်ဆွယ်၊ မြင်လွယ်၊ သိလွယ်သော်လည်း သမာဓိမရှိသူ သမာပိ နည်းပါးသူတို့မှာ တတ်မြောက်ရန် ခက်ခဲကြ ပေသည်။ အချို့သော ယောဂီတို့ ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်ယင်း ဝာပေကို လေ့လာကြရာ ကမ္မဋ္ဌာန်း အားမထုတ်ပဲ သင်ကြားသူများထက် တတ်လွယ် မြင်လွယ်၊ သိလွယ်ကြသည်ဟု ဆိုကြပေသည်။ ဝာပေကို လေ့လာရာ၌ ဝာပေကို စိတ်ဝင်စားမှု၊ ဝာပေဝည်းဟူသော အာရုံတခု၌ ဝာပေတည်ကြည်မှုသမာဓိမရှိပဲ စိတ်က တောင်ရောက်၊ မြောက်ရောက်ဖြင့်လေ့ လာသူများမှာ “ပိုးသာကုန် မောင်ပုံစောင်းမတတ်” ဆိုဘိသကဲ့သို့ အချိန် တွေကုန်သော်လည်း အကျိုးမပြု၊ အချည်းနှီးသာ ဖြစ်ကြလေသည်။

တရားအားထုတ်၍ ဝာပေကို လွယ်လင့်တကူ တတ်မြောက်ခြင်းမှာ တရားအားထုတ်သောအခါတွင် ရှိပေသော သမာဓိ၏ အစွမ်းကြောင့် အလွယ်တကူပင်ဖြစ်ခြင်း ဉာဏ်ဟူသောအကျိုး ဖြစ်ပေါ်ခြင်းပင် ဖြစ်လေ သည်။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ “တည်ကြည်မှု သမာဓိရှိသောသူသည် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိမြင်ပေသည်” ဟု တရားဟောကော်မူခဲ့ကြောင်းဖွင့် ဆိုထားသည်။

၄။ ကေဂူတာ၏ အနီးကပ်ဆုံးအကြောင်း=ပဒဋ္ဌာန်

အာရုံတခု၌ တည်တံ့မှု ကေဂူတာသည် တခုသော အာရုံလျှင်နီးစွာ သောအကြောင်းရှိသည်။ (ကောလမ္ပကပဒဋ္ဌာန်)။

အနီးကပ်ဆုံး အကြောင်းဖြစ်ပုံ။ ။ ကေဂူတာသည် စိတ်၏ တခုသော အာရုံရှိခြင်းပင်ဖြစ်ရာတခုသော အာရုံသည် ကေဂူတာ၏ အနီးကပ်ဆုံးအကြောင်းဖြစ်သည်။ ယင်း တခုသော အာရုံကြောင့် ကေဂူတာဖြစ်လာရသည်။ စိတ်က အာရုံအများသို့ပျံ့လွင့် ပြေးသွားနေလျှင် ကေဂူတာ မဖြစ်နိုင်၊ မှန်ပေသည်။ ပုထုဇဉ်တို့စိတ်သည် “ပုထုဇဉ်နော ဥဒ္ဓတ္တကော” ဟု ဆိုသည့်အခိုင်း အာရုံတခု၌ ပတည်ထိုင်ထိုင် ဤ၍ အလိလံသော အာရုံများသို့ ပြေးသွား၍နေတတ်ပေသည်။ “စိတ် သွားတိုင်းကိုယ်မပါ” ဟု ပြောဆိုခြင်းမှာ စိတ်သည် အာရုံတခု၌ တည်တံ့မှု မရှိပဲ အာရုံအများသို့ ပြေးသွားပျံ့လွင့်တတ်ပုံကိုပင် လင်္ခာသည့်အချက် တရပ်ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် “အလုပ်ခွင်ဟင်္ဂိ ဝိတ်ဝင်သားပုဂ္ဂို” ဟု ပြောဆို ခြင်းများသည်လည်း စိတ်သည် အာရုံတခု၌ တည်တံ့မှုမရှိ၊ အာရုံအများသို့ ပြေးသွားကြောင်းကင်ရှားစေသည့် အာရုံအများကင်ဖြစ်သည်။

ဤကဲ့သို့ စိတ်က အာရုံအမျိုးမျိုးသို့ပျံ့လွင့်ပြေးသွားနေလျှင် ကေဂူ တာ မဖြစ်နိုင်၊ စိတ်က အာရုံတခု၌ တည်တံ့နေပါမီ ကေဂူတာဖြစ်လာနိုင် သည်။ ထို့ကြောင့် တခုသောအာရုံသည် ကေဂူတာ၏ အနီးကပ်ဆုံး အကြောင်း ဖြစ်သည်။ သင့်သောအားဖြင့် နှလုံးဘဝ(ပေးနိသောမန သိကာရ)၊ မသင့်သောအားဖြင့် နှလုံးဘဝ(အာသဝနိသောမနသိကာရ) စသောအကြောင်းများမှာ ကေဂူတာ၏အကြောင်းအကြောင်းများသာ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ကေဂူတာကို တခုသောအာရုံလျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိသည်ဟု ဖွင့်ဆိုကြသည်။

သုခပဒဋ္ဌာန်။ ။ အာရုံတခု၌ တည်တံ့မှုကေဂူတာဟု ပြောသောအား ဖြင့် သုခလျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိသည်။”

သုခသည် ကေဂ္ဂတာ၏ အနီးကပ်ဆုံးသော အကြောင်းပဒဋ္ဌာန်ဖြစ်ပုံ

ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ပီတိ၊ သုခ၊ ကေဂ္ဂတာ ဟူ၍ ဈာန်အင်္ဂါငါးပါးရှိ၏။ ယင်းငါးပါးအနက် ကေဂ္ဂတာ၏ အနီးကပ်ဆုံး ပဒဋ္ဌာန်မှာသုခဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားလှသည်။ မှန်၏။ ဆိုခဲ့သည့် ဈာန်အင်္ဂါငါးပါးတို့သည် မိမိတို့ကိုစွဲကို အသီးသီး ဆောင်ရွက်လျက်ရှိကြသည်။ ထိုသို့ ဆောင်ရွက်ကြရာ၌ ဝိတက်က ယှဉ်ဖက်သမ္ပယုတ်တရားစုကို အာရုံတခုသို့ရောက်နေသော မနေမနားတင်ပေးပါမှ ဝိစာရက အာရုံကို ထပ်တလဲလဲ စွဲမြဲစွာ သုံးသပ်ခြင်းသဘောကို ဆောင်ရွက်နိုင်ပေသည်။

ဝိစာရက အာရုံကို ထပ်တလဲလဲသုံးသပ်ပေးပါမှ ပီတိက အာရုံကိုနှစ်သက်ခြင်းသဘောကို ဆောင်ရွက်နိုင်ပါမည်။ ပီတိက အာရုံကိုနှစ်သက်ပါမှ လည်း သုခက အာရုံ၏ အရသာကိုခံစားခြင်း သဘောကို ဆောင်ရွက်နိုင်ပါမည်။ သုခက မွန်မြတ်သော အရသာကို ခံစားပါမှ ကေဂ္ဂတာက တခုတည်းသော အာရုံ၌ စိတ်ကိုတည်တံ့စေခြင်း ကိစ္စကို ဆောင်ရွက်နိုင်ပါမည်။

ဤဆိုခဲ့သည့် စကားအစဉ်အရ ကေဂ္ဂတာ၏ အနီးကပ်ဆုံးသော အကြောင်းမှာ သုခဖြစ်နေသည်ကို ထင်ရှားစွာ တွေ့နိုင်လေသည်။ အခြားဝိတက်၊ ဝိစာရ စသည်တို့ကား ကေဂ္ဂတာ၏ အနီးကပ်ဆုံးသော အကြောင်းမဟုတ်ပဲ ဝေးသော(ဒုရ) အကြောင်းများသာ ဖြစ်ကြလေသည်။

သုခနှင့်စတုတ္ထဈာန်။ ။ ကေဂ္ဂတာ၏ အနီးကပ်ဆုံးသော အကြောင်းသည် သုခဖြစ်သည်ဟု ဆိုသော်လည်း စတုတ္ထဈာန် စသည်မှာ သုခမရှိသောကြောင့် ယင်းစတုတ္ထဈာန်၌ရှိသော ကေဂ္ဂတာ၏ အနီးကပ်ဆုံးသော အကြောင်းမှာ သုခမဖြစ်နိုင်။ ထို့ကြောင့် သုခမရှိ ကေဂ္ဂတာ၏ အနီးကပ်ဆုံးသော အကြောင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုခြင်းသည်

များသောအားဖြင့် ဖြစ်သည်ကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုခြင်း ဖြစ်လေသည်။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ “သုခသည် ကေဂ္ဂတာ၏ ပဒဋ္ဌာန်ဖြစ်သည်ဟုဆိုရာ၌ ဝိသေသအားဖြင့် ဖြစ်သည်ကို ဆိုလိုပေသည်” ဟု ဖွင့်ပြ၍ “ဝိသေသအားဖြင့် ဖြစ်သည်ဟု အဋ္ဌကထာဆရာဆိုသည်မှာ များသော (ယေဘုယျ)အားဖြင့်ဖြစ်သည်ကို ဆိုလိုရင်းဖြစ်၏” ဟု ထပ်ဆင့်ဖွင့်ပြပေသည်။ အနုဋီကာ၌ကား-သုခသည် သုမာဓိ၏ အထူးဝိသေသအားဖြင့် အနိုးကပ်ဆုံး အကြောင်းဖြစ်နိုင်ပုံကို “ချမ်းသာမှုသုခရှိသူ၏ စိတ်သည် တည်ကြည်၏” ဟု ဟောတော်မူချက်ကို ကိုးကားလျက် ဝိသေသဆိုသည်မှာ အလွန်အကဲ အထူးဝိသေသအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်းမျိုးကို ဆိုနိုင်သေးကြောင်း ဖွင့်ဆိုလေသည်။

စတုတ္ထဈာန်၌ရှိသော ကေဂ္ဂတာ၏ အနိုးကပ်ဆုံးသော

အကြောင်း

ဆိုခဲ့သည့် စကားမျိုးအရ စတုတ္ထဈာန်၌ သုခမရှိသောကြောင့် ယင်းစတုတ္ထဈာန်၌ရှိသော ကေဂ္ဂတာ၏ အနိုးကပ်ဆုံးသော အကြောင်းမှာ သုခမဖြစ်လျှင် အဘယ်သည် စတုတ္ထဈာန်၌ရှိသော ကေဂ္ဂတာ၏ ပဒဋ္ဌာန် ဖြစ်သနည်း။

အဖြေကား-ယင်းကေဂ္ဂတာ၏ အနိုးကပ်ဆုံးသော အကြောင်းမှာ လျစ်လျူရှုမှု ဥပေက္ခာဖြစ်သည်။

ချဲ့ပါဦးမည်-ဤ၌ ဥပေက္ခာဆိုသည်မှာ လျစ်လျူရှုမှုတည်း။ လျစ်လျူရှုမှုဆိုသည်မှာလည်း ပစ်ထားမှုသဘောမဟုတ်၊ ချမ်းသာမှုသုခသဘော၊ ဆင်းရဲမှုဒုက္ခသဘောသို့ မထောက်စေပဲ အာရုံ၌ စိတ်ကို အလယ်အလတ် တည်မတ်ပေးမှုသဘောပင် ဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ဖြစ်သော် စိတ်ကို အာရုံသို့ အလယ်အလတ် တည်မတ်ပေးမှု ဥပေက္ခာသဘောမဖြစ်လျှင်

၁။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁၁၆၂။

၂။ ဗူလဒီ၊ ၇၈။

၃။ အနုဋီ၊ ၉၅။

၃၃၈

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

တခုတည်းသောအာရုံ၌ တည်အံ့မှု ကေဂ္ဂတာသဘော ဖြစ်လာလိမ့်မည် မဟုတ်ချေ။ ထို့ကြောင့် သုခမရှိသော စတုတ္ထဈာန်၏ အနီးကပ်ဆုံး အကြောင်းမှာ အာရုံ၌ အလယ်အလတ် တည်မတ်ပေးမှု ဥပေက္ခာသာ ဖြစ်သင့်ပေသည်။

သုသည့် သမာဓိ၏ နီးစွာသောအကြောင်း

ဆိုခဲ့သည့် ဈာန်အင်္ဂါငါးပါးအနက် အာရုံကို စူးစိုက်စွာရှုမှု ကေဂ္ဂတာ သည် အာရုံ၌ အညီအညွတ် ကောင်းစွာထားမှု သမာဓိသဘော အာရုံ တခု၌ တည်ကြည်မှု သမာဓိသဘောရှိသည်ဖြစ်ရာ ယင်းစိတ်၏တည်ကြည် မှု သမာဓိမှာလည်း စိတ်ချမ်းသာမှု သုခသဘောမရှိလျှင် ယင်းသမာဓိ သဘောလည်း ရှိနိုင်လိမ့်မည်မဟုတ်ချေ။ မှန်၏။ တရားအားထုတ်သော ဝေယျာဂိသုတော်ငင်သည် မြေဝိုင်း (ပထဝီကသိုဏ်း ဝန်း)အာရုံပေါ်၌ စိတ် ကို တည်ကြည်ငြိမ်သက်အောင် ပြန်မာလို “မြေ၊ မြေ” ၊ ပါဠိလို “ပထဝီ၊ ပထဝီ” ဟု အဖန်ဖန်စီးဖြန်းရာ၌ စိတ်ချမ်းသာမှုသုခမရှိပဲ စိတ်ဆင်းရဲမှု၊ စိတ်ကြောင့်ကြမှုများ ဖြစ်နေလျှင် ထိုဝေယျာဂိသည် မည်မျှပင်အားထုတ် သော်လည်း ၎င်းစိတ်သည် မြေခိုင်း = ပထဝီကသိုဏ်း အာရုံပေါ်၌ ငြိမ်သက်တည်ကြည်ခြင်း သမာဓိဖြစ်နိုင်လိမ့်မည် မဟုတ်ပါချေ။

ဆိုလိုသည်မှာ - စိတ်ချမ်းသာမှု သုခမဖြစ်လျှင် သမာဓိမရ၊ သမာဓိမရ လျှင် ယထာဘူတလမ်းမှန်ကျအောင်မသိ၊ ယထာဘူတကျအောင်မသိလျှင် မည်မျှပင်အားထုတ်သော်လည်း ဈာန်မဂ်ဖိုလ်မရနိုင်၊ သုခရှိမှသမာဓိရ၍ သမာဓိရမှ ယထာဘူတလမ်းမှန်ကျအောင်သိပြီး၊ ယထာဘူတသိမြင်ပါမှ ဈာန်မဂ်ဖိုလ်ကို ရရှိနိုင်သည်ဖြစ်ရာ ဈာန်မဂ်ဖိုလ်ကိုရနိုင်ခြင်း၏ အနီးဆုံး အကြောင်းမှာ ယထာဘူတလမ်းမှန်ကျအောင် သိမြင်ခြင်းဖြစ်၍ ယင်း ယထာဘူတသိမြင်နိုင်ခြင်း၏ အနီးဆုံးအကြောင်းမှာ သမာဓိရရှိမှုဖြစ်ပြီး ယင်းသမာဓိရနိုင်ခြင်း၏ အနီးကပ်ဆုံးအကြောင်းမှာ စိတ်ချမ်းသာမှု သုခသာဖြစ်လေတော့သည်။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ “ချမ်းသာမှုသုခရှိ

ကေဂ္ဂတာ စေတသိက်

၃၃၉

သောလူ၏ စိတ်သည် ကောင်းစွာတည်ကြည်၏” ဟူ၍ လည်းကောင်း၊
“ကောင်းစွာတည်ကြည်မှု သမာဓိရှိသော သူသည် ဖထာတူတလမ်းမှန်
ကျအောင်သိမြင်၏” ဟူ၍လည်းကောင်း ဘုရားရှင် ဟောကြားတော်
မူကြောင်းဖွင့်ဆိုခဲ့ပေသည်။ ထို့ကြောင့် သူသည် သမာဓိ၏ အနီးကပ်
ဆုံးသော အကြောင်းဖြစ်သည်ဟု ဖွင့်ဆိုကြလေသည်။

ကေဂ္ဂတာစေတသိက် အပျိုးပျိုးပြားပုံ

ဇာတ်အားဖြင့် ကေဂ္ဂတာ ၃-ပျိုး။ ။ အာရုံတံ့၌ တည်တံ့မှု ကေဂ္ဂတာ
သမာဓိသည် မပျံ့လွင့်ခြင်း သဘော
(အဝိက္ခေပလက္ခဏာ)အားဖြင့် ဟမျိုးတည်းသာရှိသည်။ အကုသိုလ်၊
ကုသိုလ်၊ အဗျာကတဇာတ်အားဖြင့်ကား-

- (၁) အကုသိုလ်ကေဂ္ဂတာ၊
 - (၂) ကုသိုလ်ကေဂ္ဂတာ၊
 - (၃) အဗျာကတကေဂ္ဂတာ-
- ဟူ၍ သုံးမျိုးကွဲပြားလေသည်။

၁။ အကုသိုလ်ကေဂ္ဂတာ

သတ္တဝါတို့၏သန္တာန်၌ အကုသိုလ်စိတ် ဖြစ်ပေါ်လာသည့်အခါ ထို
အကုသိုလ်စိတ်၌ ယှဉ်တွဲပါရှိသော ကေဂ္ဂတာစေတသိက်ကို အကုသိုလ်
ကေဂ္ဂတာဟုခေါ်သည်။ ထို ကေဂ္ဂတာသည် အကုသိုလ်စိတ်ကို ဆိုင်ရာ
အကုသိုလ်အာရုံ၌ တည်တံ့အောင် ဆောင်ရွက်ပေးသည်။

သတ်မှုဆိုင်ရာ။ ။ ဥပမာ- သူ့အသက်ကိုသတ်မှု (ပါဏာတိပါတကံ) ဆိုင်
ရာတွင် တဘက်ရန်သူကို သေနတ်ဖြင့် ပစ်ခတ်သတ်
ဖြတ်ရာ၌ ပစ်ခတ်သည့်အခါ ကျည်သံလွှဲချော်မသွားအောင်၊ တဖက်ရန်သူ
ကို တည့်တည့်ထိမှန်အောင် တဖက်ရန်သူပေါ်၌ စိတ်စိုက်ပြီး ပစ်ခတ်

ထုတ်ပြတ်ပေလိမ့်မည်။ ထိုအခါ ပစ်ခတ်သူ သန္တာန်ဝယ် ဖြစ်ပေါ်သည့် ဒေါသစိတ်(ဒေါသဗူစိတ်)သည် တဘက်ရန်သူတည်းဟူသော ဒေါသဖြစ် ဖွယ်အာရုံ၌ စိတ်စူးစိုက်တည်တံ့လေသည်။

ထို့ပြင် လူတစ်ဦးကို မုန်းထား၍ ဓားဖြင့်ခုတ်သတ်ရာ လူသတ်သမား သည် မျှဲလွင့်သောစိတ်ဖြင့် မိမိခုတ်လိုက်သည့် ဓားချက်မလွဲချော်ရ အောင် အသတ်ခံသူအားပါ၌ စိတ်စိုက်၍ခုတ်သတ်ပေလိမ့်မည်။ ထိုအခါ ဆိုခဲ့သည့်နည်းကဲ့သို့ ဒေါသစိတ်သည် ဒေါသဖြစ်ဖွယ် အာရုံ၌ စိတ်တည် တံ့လေသည်။

စိုးမှုဆိုင်ရာ။ ။ ဥပမာ- သတပါးပစ္စည်း ကိုစိုးမှု (အဒိန္နာဒါနကံ) ဆိုင်ရာတွင် သတပါးပိုင် ရွှေထည်ပစ္စည်းတခုကိုစိုးယူရာ၌ စိုးသူ၏သန္တာန် ၌ဖြစ်သော လိုချင်တပ်မက်ခမာမှု လောဘစိတ်(လောဘမူစိတ်)သည် အခြားအာရုံတပါးသို့ မျှဲလွင့်၍ ရွှေတည်းဟူသော စိုးချင်ဖွယ် မက်မော ဖွယ်အာရုံတခု၌သာတည်၍ စိုးပေလိမ့်မည်။ ထိုအခါ-စိုးသူ၏သန္တာန်ဝယ် ဖြစ်ပေါ်သည့် လောဘစိတ်သည် ရွှေတည်းဟူသော စိုးရာပါပစ္စည်း အာရုံ၌ စိတ်စူးစိုက်တည်တံ့လေသည်။

မိစ္ဆာစာရမှုဆိုင်ရာ။ ။ အလားတူပင် - ကာမဂုဏ်တို့၌ မှားယွင်းမှု (ကာမေသုမိစ္ဆာစာရကံ) ဆိုင်ရာတွင် အမျိုးသမီး တဦးကို အလိုမတူပဲ လွန်ကျူးရာ၌ ကျူးလွန်သူသည် မိမိ၏ရာဂတဏှာ စိတ်ကို ကာမမျှမ်းသာကို ခံစားလိုသည့်ဘက်၌ စိတ်စိုက်၍ လွန်ကျူးမှု ကို ပြုပေလိမ့်မည်။ ထိုအခါ လွန်ကျူးသူ၏သန္တာန်ဝယ် ဖြစ်ပေါ်သည့် ရာဂတဏှာစိတ်သည် ကာမဂုဏ်ချမ်းသာတည်းဟူသော တပ်နှစ်သက် ဖွယ်အာရုံ၌ စိတ်တည်တံ့လေသည်။ ဤသို့ အကုသိုလ်ဆိုင်ရာတွင် အကုသိုလ်စိတ်၏ ပင်ကိုသဘောအားဖြင့် အာရုံတခု၌ တည်တံ့မှုကို အကုသိုလ်ကေဂ္ဂတာဟု ခေါ်သည်။ ယင်းအကုသိုလ်ကေဂ္ဂတာသည် ဒေါသ ဖြစ်ဖွယ်အာရုံ၌ ဒေါသစိတ်တည်တံ့အောင်၊ စိုးမှုဆိုင်ရာ လောဘဖြစ်ဖွယ်

အာရုံ၌ လောဘစိတ်တည်ဘုံအောင်၊ ကာမဂုဏ်မှဆိုင်ရာ အာရုံ၌ ဗုဒ္ဓ
တဏှာစိတ်တည်တုံအောင် အသီးသီး ဆောင်ရွက်ပေးလေသည်။
ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ -

သူအသက်ကိုသတ်ခြင်း အစရှိသော အမှုတို့၌သော်မှလည်း
မပျံ့လွင့်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် စိတ်၏တခုတည်းသော အာရုံရှိ
သည်၏အဖြစ်သည် ဖြစ်၏။ ချွဲခြီးအံ့၊ လူတို့သည် စိတ်ကိုကောင်း
စွာသား၍ မပျံ့လွင့်သော စိတ်ရှိကုန်သည်ဖြစ်၍ မချွတ်မယွင်း
ကုန်သော (မလွဲမချော်ကုန်သော) လက်နက်တို့ကို သတ္တဝါတို့၏
ကိုယ်တို့၌ ကျနိုင်စေကုန်၏။ ခိုးဖို့ဆိုင်ရာအာရုံ၌ ကောင်းစွာထား
အပ်သော စိတ်ရှိကုန်သည်ဖြစ်၍ သူတပါးတို့၏ဥစ္စာကို ခိုးဆောင်
ကြကုန်၏။ ကာမဂုဏ်ချမ်းသာကို ခံစားမှုဟူသော တခုသော
ကိစ္စရှိသောစိတ်ဖြင့် ကဲ့ရဲ့သိက်စွာ ယုတ်မာသော အကျင့်သို့
ရောက်ကြကုန်၏။ ဤသို့လျှင် အကုသိုလ်၏ ဖြစ်ခြင်း၌လည်း
စိတ်တခုတည်းသော အာရုံရှိသည်၏ အဖြစ်သည် ဖြစ်၏ -

ဟု ဖွင့်ဆိုထားလေသည်။

ဤသို့အားဖြင့် အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့် လူ့သတ်ကောင်း၊ သူခိုး၊ မုဒိမ်း
ကောင်တို့သန္တာန်ဝယ် ဖြစ်ပေါ်သည့် ဒေါသစိတ်၊ လောဘစိတ်၊ တဏှာရာဂ
စိတ်တို့၏ဆိုင်ရာအကုသိုလ်အာရုံအသီးသီး၌ တည်တံ့မှုကေဂ္ဂတာများသည်
လည်းကောင်း၊ အလားတူပင် ဒေဝဒတ်သည် ဘုရားရှင်အား သတ်ရန်
တောင်ပေါ်မှကျောက်ဟုံးများလှိပ်ချရာ၌ ဒေဝဒတ်သန္တာန်တွင် ဖြစ်ပေါ်
သည့် ဒေါသစိတ်၏အာရုံတခု၌ တည်တံ့မှု၊ ဖခင်ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီးကိုသတ်
ရာ၌ သားတော် အဇာတသတ်သန္တာန်တွင် ဖြစ်ပေါ်သည့်ဒေါသစိတ်၏
ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီးတည်းဟူသော အာရုံတခု၌ တည်တံ့မှု၊ မိခင်၏ လက်
ညှိုးကို ဖြတ်ယူရန်အမှီလိုက်သော အင်္ဂုလိမာလသန္တာန်တွင် ဖြစ်ပေါ်သည့်
ဒေါသစိတ်၏ မိခင်တည်းဟူသော အာရုံတခု၌ တည်တံ့မှု ကေဂ္ဂတာများ
သည်လည်းကောင်း အကုသိုလ်ကေဂ္ဂတာများပင် ဖြစ်သည်။

အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်- ကေဂ္ဂတာသည် စိတ်မှန်သမျှနှင့် ဆက်ဆံသဖြင့် အကုသိုလ်စိတ် ဖြစ်တိုင်းဖြစ်တိုင်း ကေဂ္ဂတာ ပါဝင်သည်သာ ဖြစ်သည်။ ယင်းအကုသိုလ်စိတ် ဖြစ်တိုင်းဖြစ်တိုင်း ပါဝင်လျက်ရှိသော ကေဂ္ဂတာကို အကုသိုလ်ကေဂ္ဂတာဟု ခေါ်သည်။

၂။ ကုသိုလ် ကေဂ္ဂတာ။ ။ကုသိုလ် ကေဂ္ဂတာမှာ- ဘုရားရှိခိုးခြင်း၊ တရားနာခြင်း သမထ ဝိပဿနာ အားထုတ်ခြင်းတို့၌ သိသာထင်ရှားပါသည်။

၃။ အဗျာကတ ကေဂ္ဂတာ။ ။အဗျာကတ ကေဂ္ဂတာဟူသည် ကုသိုလ် အကုသိုလ်ဟုမဆိုထိုက်သည့် အဗျာကတ စိတ်များဖြစ်၍ ဆိုင်ရာအာရုံတခု၌ တည်တံ့မှု ကေဂ္ဂတာပင် ဖြစ်သည်။

အဗျာကတ ကေဂ္ဂတာဖြစ်ပုံ။ ။အကုသိုလ် ကုသိုလ်မူဆိုင်ရာ မည်သည့် အလုပ်ကိုမျှ မလုပ်ပဲ အိပ်နေစဉ်အခါ စသည်များ၌ အိပ်နေသောသူ၏ သန္တာန်၌ဖြစ်သော ဘဝင်စိတ်၏ အတိတ် အာရုံတခုခု၌ တည်တံ့မှုကိုပင် အဗျာကတကေဂ္ဂတာဟု ဆိုရပေသည်။ ထို့ပြင် မြင်သိစိတ် စက္ခုဝိညာဏ်၏ မြင်သိဖွယ်အာရုံတခု၌ တည်တံ့မှုသည်လည်း အဗျာကတ ကေဂ္ဂတာပင် ဖြစ်သည်။

အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့် အကျိုးဝိပါက်စိတ်များနှင့် ပြုကာမျှမတူ ပြုခြင်းမျှသာ ဖြစ်သော ကြိယာစိတ်များ ဖြစ်တိုင်းဖြစ်တိုင်း ပါဝင်လျက်ရှိသော ကေဂ္ဂတာသည် အဗျာကတ ကေဂ္ဂတာဖြစ်သည်။

အဗျာကတ ကေဂ္ဂတာနှင့် အားနည်းမှု။ ။အဗျာကတ ကေဂ္ဂတာလည်း အကုသိုလ်ကေဂ္ဂတာကဲ့သို့ပင် အားနည်းလေသည်။ မှန်ပေသည်။ မြင်သိစိတ် (စက္ခုဝိညာဏ်) သည် အမြင်ခံ အဆင်းရှုပါရုံ၌ တည်တံ့၍ ကေဂ္ဂတာဖြစ်ရာ၌ ဥပါဏ်၊ ဌိ၊ ဘင်

အခိုက်အတန့်တည်ကာမတ္တ တည်ခြင်းမျှသာ ဖြစ်လေသည်။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ “ဤမြင်သိစိတ် (စက္ခုဝိညာဉ်) သည် အားနည်း၏။ စိတ်၏တည်ကာမတ္တ (ဌိတိ) မျှကိုသာ ရအပ်၏” ဟု ဖွင့်ဆိုလေသည်။

အကုသိုလ်ကေဂူဘာနှင့် ကုသိုလ်ကေဂူတာ အကုသိုလ် ကေဂူတာသည်
နှိုင်းယှဉ်ပုံ ကုသိုလ်ကေဂူဘာနှင့်နှိုင်းစာ
ပါက အားနည်းလေသည်။

အကုသိုလ်တရားများမှာ အပယ်ခံ (ပဟာတဗ္ဗ) သဘောတရားများဖြစ် ကြပြီး ကုသိုလ်သဘောတရားများမှာ ပယ်တတ်သော (ပဟာယက) သဘောတရားများ ဖြစ်ကြလေသည်။

လောက၌သတ်သူ၊ အသတ်ခံရသူ နှစ်ဦးအနက် အသတ်ခံရသူမှာ သတ်သူအောက် အားနည်း၍ အသတ်ခံလိုက်ရခြင်း ဖြစ်သကဲ့သို့ ထို့အတူပင် အကုသိုလ် သဘောတရားများမှာ အပယ်ခံပျားဖြစ်၍ ကုသိုလ် သဘောတရားများအောက် အားနည်းကြပေသည်။

၎င်းပြင်- အကုသိုလ် ဆိုင်ရာဘ၌ ကေဂူတာ၏ တည်တံ့မှုမှာ- အကုသိုလ် ခုဆိုင်ရာ သဘောတရားနှင့် ဖောနေ့လျက် ရှိသည်ဖြစ်ရာ အကုသိုလ်ခုဆိုင်ရာ မနှစ်မြို့ဖွယ်အာရုံတို့၌ သန့်ရှင်းစွာ တည်တံ့နိုင်ခွင့်ရနိုင် လိမ့်မည် မဟုတ်ပါ။

ထို့ပြင် အကုသိုလ်၊ ကုသိုလ်သဘောတရားတို့၏ အားနည်းမှု အား ကြီးမှုများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အဋ္ဌကထာ၌ ဥပမာ ဥပဒမယျများဖြင့် အောက်ပါအတိုင်း ဖွင့်ဆိုသားသည်ကိုလည်း မှတ်သားအပ်ပေသည်။

“ဥပမာဆောင် ထင်ရှားအောင် ပြဆိုဦးအံ့၊ မြူမျို (ဖုံ) ထရာ အရပ် ကို ရေဖြင့်ဖျန်း၍ တံမြက်လှည်းအပ်သည်ကို ပြုအပ်သည်ရှိသော် အနည်း ငယ်သော ကာလပတ်လုံးသာလျှင် ပြုသည် ငြိမ်သက်စွာ တည်နေ၏။ ခြောက်လေ ခြောက်လေသော် တဖန် ပင်ကို ပြုကတေ့သော

၁။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၁၃။ ၂။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၀၈၊ ၁၊ ၁၀၉။

သဘောဖြင့်သာလျှင် ထသကဲ့သို့ ဤအတူ အကုသိုလ် အဖို့အရာ၌ ကေဂ္ဂဘာသည် အားမရှိ။ (ပါဠိတော်၌ “သက်ဝင်၍တည်ခြင်း” ဟု ဟောတော်မူသည်မှာ ပါဏာတိပါတ စသော မကောင်းမှုကိုပြုရာဝယ် အခိုက်အတန့်ပင် ဖြစ်စေကာမူ ထိုအာရုံ၌ သက်ဝင်၍တည်မှ ကံထမြောက်ကြ၏။ ထိုထမြောက်ရုံမျှ သက်ဝင်၍ တည်သည်ကို ရည်ရွယ်၍ ဟောတော်မူခြင်းဖြစ်သည်။ အားရှိ၍ ဟောတော်မူခြင်း မဟုတ်ပေ) ထိုမှတစ်ပါး ထိုမြူထရာအရပ်ကို အိုးတို့ဖြင့် ရေကို သွန်းဖြန်း၍ ပေါက်တူးဖြင့်တူးဆွ၍ မြေကြီးခဲတို့ကို ထုရိုက်ခြင်း၊ ရေဖြင့်နယ်ခြင်း၊ ဆောင့်ချခြင်းတို့ကိုပြု၍ လိမ်းကျံအပ်သည်ရှိသော် ကြေးမုံမှန်၌ အရိပ်သည် ထင်သကဲ့သို့ အရိပ်ထင်၏။ အနှစ်တခုလွန်သော်လည်း ထိုခဲအပူပြုအပ်သကဲ့သို့ဖြစ်၏။ ဤအကုသိုလ် အဖို့အရာ၌ ကေဂ္ဂတာသည် အားရှိ၏” ဟူ၍ ရှင်းလင်းဖွင့်ဆိုထားလေသည်။

သမာဓိ (၂) ပျိုး

- ၁။ ဥပစာရသမာဓိ = အပ္ပနာဈာန်၏ အနိုး၌ဖြစ်သော သမာဓိ။
- ၂။ အပ္ပနာသမာဓိ = ခိုင်မြဲသော သမာဓိ = ဂေါတြဘူ၏ အခြားမဲ့၌ ဖြစ်သော ကေဂ္ဂတာ = မဟဂ္ဂုတ်စိတ်၊ လောကုတ္တရာစိတ်၌ ရှိသော သမာဓိ။

တနည်း သမာဓိ (၂) ပျိုး

- ၁။ လောကီသမာဓိ = ကာမ၊ ရူပ၊ အရူပ ဟုဆိုအပ်သော ဘုံသုံးပါး၌ လောကီစိတ်များနှင့်အတူဖြစ်သော ကေဂ္ဂတာ။
- ၂။ လောကုတ္တရာသမာဓိ = လောကုတ္တရာအရိယာမဂ်၊ ဖိုလ်များနှင့် ယှဉ်သော သမာဓိ။

၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၂၀။

တနည်း သမာဓိ (၂) ပျိုး

၁။ သပ္ပိတိကသမာဓိ = စတုက္ကဏ္ဍဈာန်နည်းအားဖြင့် ပထမဈာန်၊ ဒုတိယဈာန်၊ ဈာန် (၂) မျိုး၊ ပဉ္စကဈာန် နည်းအားဖြင့် ပထမ၊ ဒုတိယ၊ တတိယဈာန်၊ ဈာန် (၃) မျိုးတို့၌ ရှိသော ကေဂူတာ။

၂။ နိပ္ပိတိကသမာဓိ = ကြွင်းသောစတုက္ကဏ္ဍဈာန်၊ ပဉ္စမဈာန်၊ ဈာန် (၂) မျိုးတို့၌ ရှိသော ကေဂူတာ။

တနည်း-သမာဓိ (၂) ပျိုး

၁။ သုခသဟဂတသမာဓိ = စတုက္ကဏ္ဍဈာန်နည်းအားဖြင့် ဈာန်(၃) မျိုး ပဉ္စကဈာန်နည်းအားဖြင့် ဈာန်(၄)မျိုးတို့၌ ရှိသော ကေဂူတာ။

၂။ ဥပေက္ခာသဟဂတသမာဓိ = ကြွင်းဈာန်၌ရှိသောကေဂူတာ။

ဘမာဓိ (၃) ပျိုး

၁။ ခဏိကသမာဓိ = နှံ့သောကာမာဝစရစိတ်၌ရှိသော အနည်းငယ် တည်ကြည်ခြင်း ကေဂူတာ။

၂။ ဥပစာရသမာဓိ = ထက်သော ကာမာဝစရ စိတ်၌ရှိသော ကေဂူတာ။

၃။ အပ္ပနာသမာဓိ = ပဟဂ္ဂုတ်စိတ်နှင့် လောကုတ္တရာစိတ်တို့၌ ရှိသော သမာဓိ။

တနည်း-သမာဓိ (၃) ပျိုး

၁။ ဟိနသမာဓိ = ရခါပျ ဂုဏ်အဖြစ်သော (အညံ့စားသမာဓိ)။

၂။ မဇ္ဈိမသမာဓိ = လွန်စွာပွားအပ်သော အလယ်အလတ်ဖြစ်သော သမာဓိ။

၃။ ပထိတသမာဓိ = လွန်စွာပွားအပ်ပြီး၍ ဝသီဘော်ထောက်သော မွန်မြတ်သော သမာဓိ။

၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၈၁။ ၂။ အနုဂစ္ဆနာ၊ ၃။ ၂၁၀။ ၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၈၂။

တနည်း-သမာဓိ (၃)ပျိုး

- ၁။ သဝိတက္ကသဝိစာရသမာဓိ = ဥပစာရသမာဓိနှင့်တကွ ပထမ
ဈာန် သမာဓိ။
- ၂။ အဝိတက္ကသဝိစာရမတ္တသမာဓိ = ပဉ္စကဈာန်နည်း ဒုတိယဈာန်
သမာဓိ။
- ၃။ အဝိတက္ကအဝိစာရသမာဓိ = စတုက္ကဈာန်နည်း၌ ဒုတိယဈာန်
အစရှိသော ဈာန်များ၊ ပဉ္စကနည်း၌ တတိယဈာန်အစရှိ
သော သုံးပါးသောဈာန်တို့၌ ရှိသောကေဂ္ဂတာ။

တနည်း-သမာဓိ (၃)ပျိုး

- ၁။ ပီတိသဘာဝသမာဓိ = စတုက္ကနည်း၌ အစ(၂)ပါးသောဈာန်၊
ပဉ္စကနည်း (၃)ပါးသော ဈာန်တို့၌ရှိသော ကေဂ္ဂတာ။
- ၂။ သုခသဟဂတသမာဓိ = တတိယဈာန် စတုတ္ထဈာန်၌ရှိသော
ကေဂ္ဂတာ။
- ၃။ ဥပေက္ခာသဟဂတသမာဓိ = အစိုးဖြစ်သောဈာန်၌ ရှိသော
ကေဂ္ဂတာ။

တနည်း-သမာဓိ (၃)ပျိုး

- ၁။ ပရိတ္တသမာဓိ = ကာမာဝစရစိတ်၌ ယှဉ်သောသမာဓိ။
(အားနည်းသော ကာမာဝစရတရားကို ပရိတ္တဟုခေါ်သည်)
- ၂။ ပဟဂ္ဂတသမာဓိ = ရူပါအဇ္ဈပဈာန်စိတ်တို့၌ယှဉ်သောသမာဓိ။
- ၃။ အပ္ပမာဏသမာဓိ = လောကုတ္တရာစိတ်၌ ယှဉ်သောသမာဓိ။

သမာဓိ (၄)မျိုး

- ၁။ ကာမာဝဇရသမာဓိ=ကာမာဝဇရစိတ်၌ ရှိသော ကေဂူတာ။
- ၂။ ရူပါဝဇရသမာဓိ=ရူပစိတ်၌ ရှိသော ကေဂူတာ။
- ၃။ အရူပါဝဇရသမာဓိ=အရူပစိတ်၌ရှိသော ကေဂူတာ။
- ၄။ အပရိယာပနန္ဒသမာဓိ=လောကုတ္တရာသမာဓိ။

တနည်း- သမာဓိ (၄)မျိုး

- ၁။ ဆန္ဒာဓိပတိသမာဓိ= ဆန္ဒကို အကြီးအမှူးပြုသော စိတ်၏ တည်ကြည်မှု။
- ၂။ ဝိရိယာဓိပတိသမာဓိ=ဝိရိယကို အကြီးအမှူးပြုသော စိတ်၏ တည်ကြည်မှု။
- ၃။ စိတ္တာဓိပတိသမာဓိ=စိတ်ကို အကြီးအမှူးပြုသော စိတ်၏ တည်ကြည်မှု။
- ၄။ ဝိမံသာဓိပတိသမာဓိ=ဝိမံ သကို အကြီးအမှူး ပြုသော စိတ်၏ တည်ကြည်မှု-

ဟူ၍ အဓိပတိအစွမ်းဖြင့်(၄)မျိုးဖြစ်သည်။

သမာဓိ (၅)မျိုး

- ၁။ ပထမဋ္ဌာနသမာဓိ။ ။ရှေးဦးစွာ ကသိုဏ်းစသော တခုသောသဟေ အာရုံ၌ တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိပဲ ရှုမြင်ထင်စွဲ ခိုင်မြဲ တည်ငြိမ်သောသမာဓိ။
- ၂။ ဒုတိယဋ္ဌာနသမာဓိ။ ။နှစ်ကြိမ်မြောက် ကသိုဏ်းစသော တခုသော အာရုံ၌ တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိပဲ ရှုမြင်ထင်စွဲ ခိုင်မြဲ တည်ငြိမ်သော သမာဓိ။

၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၀၅။

၃၄၈

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

၃။ တတိယဇ္ဈာနသမာဓိ။ ။သုံးကြိမ်မြောက် ကသိုဏ်းစသော တခုသော သမထအာရုံ၌ တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိပဲ ရှုမြင် ထင်စွဲ ခိုင်မြဲတည်ငြိမ်သော သမာဓိ။

၄။ စတုတ္ထဇ္ဈာနသမာဓိ။ ။လေးကြိမ်မြောက် ကသိုဏ်းစသော တခုသော အာရုံ၌ တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိပဲ ရှုမြင်ထင်စွဲ ခိုင်မြဲတည်ငြိမ်သော သမာဓိ။

၅။ ပဉ္စမဇ္ဈာနသမာဓိ။ ။ငါးကြိမ်မြောက် ကသိုဏ်းစသော တခုသော အာရုံ၌ တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိပဲ ရှုမြင်ထင်စွဲ ခိုင်မြဲတည်ငြိမ်သော သမာဓိ။

သမာဓိ၏အမည်ထူးများ

အာရုံတခု၌တည်ကြည်မှု သမာဓိ၏ အမည်ထူးများမှာ-

၁။ သမသ၊

၂။ အဓိစိတ္တ၊

၃။ အပ္ပနာ-

ဟူသောအမည်များ ပင်ဖြစ်သည်။

(၁)သမထအမည်ကိုရခြင်း

သမထဟူသည် ကာမဂုဏ်ကို နှစ်သက်တွယ်တာတတ်သော ကာမတ္တန္တ- နိဝရဏသော ကိလေသာ စသည်တို့ကို ငြိမ်းအေးစေမှုပင် ဖြစ်သည်။ တရားကိုယ်မှာ မဟာကုသိုလ်နှင့် ဈာန်စိတ်များ၌ ရှိသော သမာဓိပင် ဖြစ်သည်။

ပုထုဇဉ်သမာဓိ။ ။ထိုသမာဓိသည် နိဝရဏကိလေသာ အပူမှတ်တို့ကို ငြိမ်သက် အေးမြစေတတ်ပေရာ ပုထုဇဉ်တို့ ကမ္မဋ္ဌာန်း စတင်အားထုတ်ကြသောအခါ ၎င်းသို့၏ သန္တာန်၌ မဟာကုသိုလ် စိတ်

၁။ ဒိပနိပေါင်းချုပ်၊ ၁၁၅၁။ ၂။ ဘာသာဋီ၊ ၆၂၆။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၈၉၊ ၁၇၅။

ကေဂူတာ စေတသိက်

စေတသိက်များ ဖြစ်ကြပေသည်။ ကမ္မဋ္ဌာန်းပေါက်၍ ဈာန်အထမြောက်
သောအခါ ရူပပထမဈာန် စိတ်စေတသိက်များ ဖြစ်ကြပေသည်။ ထိုဖြစ်
ပေါ်လာသော စိတ်များတွင် ကေဂူတာခေါ် သမာဓိသည် အချုပ်အချာ
ဖြစ်သည်။ ထိုသမာဓိသည် ထကြွသောင်းကျန်းလေ့ရှိသော နိဝရဏ-
ကိလေသာအပူဓာတ်တို့ကို ငြိမ်သက်မြေ့စေတတ်လေသည်။ ထို့ကြောင့် ပုထု
ဠတို့၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်သော သမာဓိသည် သမထအမည်ကို ရရှိလေသည်။ ။

ရဟန္တာသမာဓိ။ ။ ရဟန္တာဖြစ်ပြီးမှ လောကီဈာန်ကို အားထုတ်ရာ၌
ထိုကဲ့သို့ ကိလေသာအပူဓာတ်တို့ကို ငြိမ်ဝပ်စေဖွယ်
မလိုပါ။ အာရုံများစွာကို ယူနေရသည့်အတွက် မငြိမ်မသက်ဖြစ်လျက်ရှိ
သော စိတ်ကို (ဝါ) သမာဓိမရခင် အာရုံအမျိုးမျိုးကို ယူနေရသဖြင့် မငြိမ်
မသက်ဖြစ်လျက်ရှိသောစိတ်ကို ငြိမ်သက်စေတတ်သည် ဖြစ်သောကြောင့်
သမထအမည်ကို ရရှိခြင်းဖြစ်သည်။ ။

ဒုတိယဈာန်စသည်ရှိသော သမာဓိ။ ။ ဒုတိယ ဈာန်စသည်၌ ရှိသော
သမာဓိမှာ ကိလေသာကိုလည်း
ငြိမ်သက်စေဘွယ်ပသို၊ စိတ်ကိုလည်း ငြိမ်သက်စေဘွယ်မလိုပါ။ ဝိတက်
စသော ရုန်ရင်းသော ဈာန်အင်္ဂါကို ငြိမ်းစေတတ်သောကြောင့်သာ
သမထဟူသောအမည်ကို ရရှိခြင်း ဖြစ်လေသည်။ ။

(၂) အဓိစိတ္တအမည်ကိုရခြင်း

အဓိစိတ္တဟူသည် လွန်ကဲမြင့်ပြတ်သော သမာဓိဖြစ်သည်။ ဤ၌စိတ်
ကို အဦးပြု၍ သမာဓိစေတသိက်ကို အဓိစိတ္တဟုဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ မဂ်သမာဓိ
ဖိုလ်သမာဓိကို မုဒျအားဖြင့် အဓိစိတ္တခေါ်သည်။ ဝိပဿနာ၏ အခြေခံ
သမာပတ္တိသမာဓိကို ဥပစာအားဖြင့် အဓိစိတ္တဟု ခေါ်သည်။ ။

၁။ ဘာသာဋီ။ ၆၂၆။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၈၉။ ၁၇၅။
၂။ ဘာသာဋီ။ ၆၂၆။
၃။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၇၃၊ ၇၆။

(၃) အပ္ပနာအမည်ကို ရခြင်း

အမှန်စင်စစ်၊ အပ္ပနာဆိုသည်မှာ သမ္ပယုတ္တကဏ္ဍတို့ကို အာရုံသို့ ရွှေ့ရှုတင်ပေးတတ်သည့် ဝိတက်၏အမည်ဖြစ်သည်။ ဝိတက်စသော ဈာန်အင်္ဂါတို့နှင့် အတူဖြစ်သောကြောင့် ဈာန်ကိုလည်း အပ္ပနာဟုခေါ်သည်။ ဈာန်အင်္ဂါတို့တွင် သမာဓိသည် ပဓာနဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် သမာဓိကိုလည်း အပ္ပနာဟု ခေါ်သည်။

ဣန္ဒြေ၊ ဗိုလ်စသောအမည်ကို ရခြင်း

ဣန္ဒြေမည်ပုံ။ ။ အာရုံတခု၌တည်ကြည်မှုသမာဓိသည် ဣန္ဒြေထိုက်သော တရားများတွင်ပါဝင်၏။ မိမိနှင့်သက်ဆိုင်သော တရားများအား မိမိအလိုအတိုင်း ဖြစ်စေနိုင်သောတရားကို ဣန္ဒြေဟု ဆိုရ၏။ သမာဓိသည် မိမိနှင့်သက်ဆိုင်သော ပိမိနှင့်အဘူဖြစ်သော သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို မိမိအလိုအတိုင်း မပျံ့လွင့်ခြင်းသဘောသို့ လိုက်စေတတ်၏။ ထို့ကြောင့် ဣန္ဒြေကိစ္စတပ်၍ ဣန္ဒြေအမည်ကိုရသည်။ ယင်းကဲ့သို့ဣန္ဒြေကိစ္စတပ်သောကြောင့် ပျံ့လွင့်ပူဇွန်သည်ပင် သမာဓိအလိုသို့လိုက်ရလေသည်။

ဥဒ္ဓစ္စသည်သမာဓိအလိုသို့ လိုက်၊ ပလိုက် ။ ဥဒ္ဓစ္စနှင့် ကေဂ္ဂတာသမာဓိတို့သည် သဘောအားဖြင့် ဆန့်ကျင်ကြ၏။ ဥဒ္ဓစ္စမှာပျံ့လွင့်တုန်လှုပ်သောသဘောဖြစ်သည်။ ကေဂ္ဂတာသမာဓိကား မပျံ့လွင့်မတုန်လှုပ်တည်ကြည်၏။ ကေဂ္ဂတာသမာဓိသည် စိတ်မှန်သမျှနှင့် သက်သံသဖြင့် ဥဒ္ဓစ္စစိတ်၌ ဥဒ္ဓစ္စနှင့် ကေဂ္ဂတာတို့အတူဖြစ်သောအခါ ဥဒ္ဓစ္စသည်သမာဓိအလိုသို့လိုက်၍ သို့မဟုတ် သမာဓိသည် ဥဒ္ဓစ္စအလိုသို့လိုက်၍ အတူဖြစ်နိုင် မဖြစ်နိုင် စိစစ်ရန် လိုအပ်လေသည်။

ပဏိသာရပဉ္စုအဆို။ ။ မပျံ့လွင့်မှုကေဂ္ဂတာသမာဓိသည် ပျံ့လွင့်မှုဥဒ္ဓစ္စကို ဖြားယောင်းသွေးဆောင်နိုင်၏။ ဥပမာ- မြင်းစီးအဘတ် ကျွမ်းကျင်သူသည် မြင်းကြမ်းကိုစီးသောအခါ မြင်း၏အလိုသို့ အတန်ငယ်ဖြားယောင်းလိုက်ပါပြီးနောက် မိမိအလိုသို့ လိုက်

၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိ၊ ၃၃၃။ သာရဏ္ဍီ၊ ၂၊ ၂၆၁။

ဧကဂ္ဂတာ စေတသိက်

အောင် ဆုံးအောင်စီးနှင်းသကဲ့သို့ သမာဓိသည် ပျံ့လွင့်မှုသဘော ဥဒ္ဓစ္စ အလိုသို့ ၁-ဝီထိခန့်ဖြစ်စေ၊ ၂-ဝီထိ၊ ၃-ဝီထိခန့်ဖြစ်စေ အတန်ငယ်လိုက်၍ ပျံ့လွင့်ပြီးနောက်မှ မပျံ့လွင့်မှုသဘော မိမိအလိုသို့ လိုက်ပါစေကာ အတူ တကွ ဖြစ်နိုင်ကြလေသည်။

ပရမတ္ထသရူပအနုဝဏ္ဏနာအလို၌ ။ ။ပရမတ္ထသဘောတို့သည် မြင်းကြမ်း ကို စီးသည့် ဥပမာကဲ့သို့ မဖြစ်နိုင်၊ မပျံ့လွင့်မှု တည်ကြည်မှု သမာဓိသည် ပျံ့လွင့်တုန်လှုပ်မှု ဥဒ္ဓစ္စအလိုသို့ လိုက်၍အနည်းငယ်မျှပျံ့လွင့်၍ မသွားပါ။

“သမာဓိသည်ပျံ့လွင့်မှု ဥဒ္ဓစ္စကိုလွှမ်းမိုးတတ်သဖြင့် အတူဖြစ်ဖက် တရားတို့အပေါ် အစိုးတရဖြစ်၏။ထို့ကြောင့် ဣန္ဒြေမည်၏”-

ဟု အဋ္ဌကထာ၌^၂ ဆိုထား၏။ သမာဓိသည် ဣန္ဒြေကိုစွတ်ပစ်၏။ မိမိနှင့်အတူ ဖြစ်ဖက်တရားတို့ကို မိမိအလိုအတိုင်း မပျံ့လွင့်ခြင်းသဘောသို့ လိုက်ပါ စေနိုင်၏။ ဣန္ဒြေစစ်စစ်၊ သမာဓိစစ်စစ်ကေန်ဖြစ်သော သမာဓိသည် ဣန္ဒြေ ကိစ္စမတပ်သော ဥဒ္ဓစ္စနောက်သို့ အနည်းငယ်မျှလိုက်၍ ပျံ့လွင့်မှုသဘော မဖြစ်နိုင်၊ ပျံ့လွင့်မှုသဘောဥဒ္ဓစ္စကသာလျှင် သမာဓိနှင့်အဘူဖြစ်ရသဖြင့် မပျံ့လွင့်မှုသဘောသို့လိုက်ကာ အတူဖြစ်ရလေသည်။

ဥဒ္ဓစ္စ၏ ပျံ့လွင့်မှု သဘောဆိုသည် မှာလည်း ဥဒ္ဓစ္စ စေတသိက်နှင့် ဥဒ္ဓစ္စစိတ်တို့အတူဖြစ်သော အခါ၌သာ လက္ခဏာတူ သဘာဂချင်းဖြစ်၍ စိတ်ဘူကိုယ်တူ သဘောတူဖြစ်သော လူဆိုး ၂-ဦးကဲ့သို့ပျံ့လွင့်မှု သဘော ဖြစ်ရပေသည်။ ဣန္ဒြေကိုစွတ်ပစ်သဖြင့် မိမိထက်တန်ခိုးကြီးသော သမာဓိ နှင့်အတူဖြစ်ရသော အခါ၌မူ အာဏာရှိသူ အစိုးရသူတို့ လာသောအခါ လူဆိုးများ မထိုးဝန်သကဲ့သို့ ပျံ့လွင့်မှုဥဒ္ဓစ္စသည် မပျံ့လွင့်ပဲ သမာဓိ အလိုသို့လိုက်၍ အတူဖြစ်ရလေသည်။

၁။ ပရမတ္ထအနုဝဏ္ဏနာ၊ပ။၂၃၄-၃၅။
၂။ အဘိဋ္ဌ၊၁။၁၆၅။

ဒီပနိအလို။ ။ ကေဂ္ဂတာ၏ သဘောလက္ခဏာတို့ ပြဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း အာရုံတရားသည် တခုတည်းပင် ဖြစ်သော်လည်း- သဘော အမျိုးမျိုးဖြစ်နိုင်သည်။ ထိုသဘောအမျိုးမျိုးတို့၌ ပျံ့လွင့်ခြင်းသို့ မထောက်စေပေ။ တခုသောသဘော၌ တခဏမျှဖြစ်သော စိတ်၏ မပျံ့လွင့် မတုန်လှုပ်သော အခြင်းအရာသည်ဖြစ်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့်ပျံ့လွင့်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော ဥဒ္ဓစ္စ၌ မပျံ့လွင့်ခြင်းလက္ခဏာရှိသော ကေဂ္ဂတာယှဉ်နိုင်၏။ ဆိုလိုသည်မှာ စိတ်သည် အာရုံနှင့်မကင်းနိုင်၊ စိတ်ဖြစ်ပေါ်လာလျှင်-အာရုံတခု၌ တခဏပင်ဖြစ်စေ တည်တံ့ရပါသည်။ ဥဒ္ဓစ္စသည်အာရုံ၌ပျံ့လွင့်သော်လည်း ဥဒ္ဓစ္စစိတ်ဖြစ်ပေါ်လာလျှင် တခဏပင်ဖြစ်စေ၊ အာရုံတခု၌ တည်တံ့ရပေဦးမည်။ ထို့ကြောင့်တခုသော အာရုံ၌ ဥဒ္ဓစ္စစိတ်၏ တည်တံ့သော အခြင်းအရာသည် ဖြစ်နိုင်လေသည်။ ထို့ကြောင့် ဥဒ္ဓစ္စစိတ်၌ ကေဂ္ဂတာယှဉ်နိုင်လေသည်။

ဗိုလ်မည်ပုံ။ ။ အာရုံတခု၌ တည်ကြည်မှုသမာဓိသည် ဗိုလ်ကိစ္စတပ်သော တရားများတွင်ပါဝင်၏။ မှန်၏။ ဗိုလ်ဟူသည်မှာ- လှုပ်ရှားမယိုင်မြဲခိုင်တတ်သောတရားများကို ခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်၏။ သမာဓိသည်ဆန့်ကျင်ဘက်အကုသိုလ်ကြောင့် မိမိကိုယ်တိုင်လည်း မလှုပ်ရှားအတူဖြစ်ဖက်သမ္ပယုတ်သတိုးတို့ကိုလည်း မလှုပ်ရှားစေတတ်သည့်ပြင်ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော အကုသိုလ်များကိုပင်ပယ်ရှားဖြိုဖျက်နိုင်သော ပဟာသကသတ္တိရှိပေသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုသမာဓိသည် ဗိုလ်ကိစ္စတပ်၍ ဗိုလ်အမည်ရလေသည်။

ဗောဇ္ဇင်မည်ပုံ။ ။ အာရုံတခု၌ တည်ကြည်မှုသမာဓိသည် ဗောဇ္ဇင်ကိစ္စတပ်သောတရားများတွင်လည်းပါဝင်ပေသည်။ ဗောဇ္ဇင်ဆိုသည်မှာ- ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် သစ္စာလေးရပ်တရားမြတ်ကို အကြင်တရားအပေါင်းဖြင့် သိရ၏။ ထိုတရားအပေါင်းကို ဗောဇ္ဇင်ဟု ခေါ်ဆို၏။ သမာဓိသည်လည်း ထိုသစ္စာ-၄-ရပ်တရားမြတ်ကို သိရခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်လေသည်။ ထို့ကြောင့်ဗောဇ္ဇင် ကိစ္စတပ်သော တရားများတွင်လည်း ပါဝင်လေသည်။

ကေဂ္ဂတာ စေတသိက္ခိ

မဂ္ဂင်မည်ပုံ။ လပိ။ အာရုံတစ်ခု၌ တည်ကြည်မှုသမာဓိသည် မဂ္ဂင်ကိစ္စလည်းကောင်း၊ တပ်၏။ မှန်၏။ မဂ္ဂင်ဟူသည်မှာ သုဂတိသို့ ရောက်ဖို့ရာ လမ်းကြောင်းကို ခုဂ္ဂတိသို့ရောက်ဖို့ရာ လမ်းကြောင်းဖြစ်သော တရားအပေါင်း၏အစိတ်အပိုင်းကို မဂ္ဂင်ဟုဆိုအပ်ပေသည်။ သမာဓိသည် ကောင်းစွာ တည်ကြည်မှုသမာဓိအမည်ကို ခံယူသောအခါ သုဂတိသို့ ရောက်ဖို့ရာ လမ်းကြောင်းဖြစ်၏။ ဖောက်ပြန်မှားယွင်းသောတည်းကြည်မှုမိစ္ဆာသမာဓိ အမည်ကို ခံယူသောအခါ ဒုဂ္ဂတိသို့ ရောက်ဖို့ရာ လမ်းကြောင်းဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုသမာဓိသည် မဂ္ဂင်ကိစ္စလည်း တပ်သောတရားဖြစ်လေသည်။

ဣန္ဒြေ၊ ဗိုလ်၊ မဂ္ဂင်မမည်သော ကေဂ္ဂတာ။ ။ဝိစိကိစ္ဆာစိတ်၌ရှိသော ကေဂ္ဂတာသည် သာမန်ကေဂ္ဂတာ သာဖြစ်သည်။ အထူးသတ္တိကောင်းသောကေဂ္ဂတာ မဟုတ်ပေ။ မှန်၏။ အဆိုပါ ကေဂ္ဂတာသည် “တည်ကြည်ပါတယ်” ဟု ဆိုသော်လည်း ယုံမှားသံသယများသော ဝိစိကိစ္ဆာက အာရုံပေါ်၌ စွဲမြဲမြဲ မရှိသောကြောင့် ထိုဝိစိကိစ္ဆာနှင့် ယှဉ်ရသည့်အတွက် ကေဂ္ဂတာလည်း အာရုံပေါ်၌ မစွဲမြဲနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ထိုဝိစိကိစ္ဆာစိတ်၌ရှိသော ကေဂ္ဂတာသည် ဣန္ဒြေ၊ ဗိုလ်၊ မဂ္ဂင်ကိစ္စ မတပ်ပေ။

ဈာန်မည်ပုံ။ ။သမာဓိသည် ဈာန်ကိစ္စဟပ်သော တရားများတွင် လည်း ပါဝင်၏။ ဈာန်ဟူသည် ဆိုင်ရာအာရုံကို ရိုးရိုး အာရုံပြပုံထက် လွန်ကဲ၍ စူးစူးစိုက်စိုက် ရှုတတ်သောဈာန်တရား၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သော ဝိဟာရစသည့် တပါးစိတပါးစိုက် ဈာန်ဟု ခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်၏။ ယောဂီထိုသို့သတ္တိ၌ ဖြစ်သော ကေဂ္ဂတာခေါ် သမာဓိသည် ဆိုင်ရာကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံကိုစူးစူးစိုက်စိုက် ရှုတတ်သောသဘော ရှိသောကြောင့် ဈာန်ကိစ္စဟပ်သော တရားများတွင် ပါဝင်လေသည်။

ဈာန်အမည်မရသောကေဂ္ဂတာ။ ။ကေဂ္ဂတာခေါ် သမာဓိသည် ဈာန်ကိစ္စ တပ်သည်ဟု ဆိုသော်လည်း ဧဝံပုဂ္ဂိုလ်သား၌ရှိသော ကေဂ္ဂတာမှာ ဈာန်ကိစ္စမတပ်ပေ။ မှန်ပေသည်။ ဈာန်မရှိသည်မှာ အာရုံထဲ၌စူးစိုက်ဝင်သွားသကဲ့သို့ထင်မိလောက်အောင်

ရွတ်၊ အာရုံယူတတ်သော တရားဖြစ်၏။ ဒွေပဉ္စဝိညာဏ်၌ ဝိတက်ဝိစာရ စသည့် စေတသိက်များ မရှိပေ။ အာရုံသို့ တင်ပေးမည့် ဝိတက်မရှိပါ လျှင် အဘယ်မှာ အာရုံကို စူးစိုက်စွာ ယူနိုင်မည်နည်း၊ အာရုံကိုစူးစိုက်စွာ မယူနိုင်လျှင် ဈာန်အမည်လည်း မရထိုက်ပါ။

ဈာန်အမည်ရသောသမာဓိ၏ အထက်တွင် ဖော်ပြပါ ဈာန်ကိစ္စ သမာဓာနသဘော တပ်သောကေဂူတာခေါ် သမာဓိသည် အာရုံ၌ ကောင်းစွာထားခြင်းကိစ္စဖြင့် ယှဉ်ဖက်သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို မိမိအလိုသို့လိုက်စေလျက် တခုတည်းသော အာရုံ၌ ကောင်းစွာထားခြင်း (သမာဓာန) သဘောရှိပေသည်။

ယင်းသမာဓိ၏ ကောင်းစွာထားမှုသည်-

- (၁) အာရုံ၌ စိတ်ကိုကောင်းစွာထားခြင်းနှင့်၊
- (၂) အာရုံ၌ စိတ်ကို အညီအမျှထားခြင်းဟူသော သဘော နှစ်မျိုးကို ဆောင်ပေသည်။

အာရုံ၌ စိတ်ကိုကောင်းစွာထားခြင်း။ ။ အာရုံ၌ စိတ်ကိုကောင်းစွာ ထားခြင်းဆိုသည်မှာ ကာမဂုဏ်တို့၌ နှစ်သက်တွယ်တာမှု (ကာမစွန္ဒ) စသော သမာဓိ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် သဘောတရားတို့မှ ဝေးကွာမှုကြောင့် စိတ်၏ တွန့်ဆုတ်ခြင်း (လိန) သဘောမရှိအောင် ထားခြင်း၊ ပျံ့လွင့်မှုဥဒ္ဓစ္စ၏ မရှိခြင်းကြောင့် စိတ်ကို တွန့်လည်းမဘွန် ပျံ့လည်းမပျံ့လွင့်ရအောင် ထားရှိခြင်းသဘောကို ဆိုလို ပေသည်။

၁။ ဝိဘာဝနိဂိုဏ်း၊ ၉၂၊ ၉၃။
 ၂။ သံ+အာဝိသံ=သမ္မာ=ကောင်းစွာ၊ အာ+ဓာ+ဣ=အာဓိ=ထားခြင်း။
 ၃။ သံ+အာဝိသံ=သမံ=အညီအမျှ၊ အာ+ဓာ+ဣ=အာဓိ=ထားခြင်း။

အာရုံ၌စိတ်ကိုအညီအမျှထားခြင်း။ ။အာရုံ၌ စိတ်ကို အညီအမျှထားခြင်း ဆိုသည်မှာ အာရုံ၌စိတ်ကို သဒ္ဓါနှင့် ပညိ၌ ၂-ပါးညီမျှအောင် ထားရှိမှု၊ ဝိရိယ်နှင့် သမာဓိနှင့် ၂-ပါးညီမျှအောင် ထားရှိမှုမျိုး ဖြစ်သည်။ သတိ၌မူကား ညီမျှစရာ မလိုပေ။

တနည်း။ ။စိတ်ကိုအညီအမျှ ကားခြင်း ဆိုသည်မှာ တခုတည်းသော အာရုံ၌ သဒ္ဓါနှင့် သော ငါးပါးသော ဣန္ဒြေတို့၏ အချင်းချင်း တပါးကိုတပါး မလွန်စေ၊ အညီအမျှ ဖြစ်စေသည်၏ အစွမ်းဖြင့် အဆိုပါဣန္ဒြေတို့၏ ယုတ်မှု၊ လွန်ကဲမှုကိစ္စများမရှိအောင် ညီညီမျှမျှထားရှိခြင်းသဘောကို ဆိုလိုပေသည်။

ဣန္ဒြေတို့ကိုအညီအမျှထားရှိခြင်း။ ။ဤတွင် ဈာန်ကိစ္စ တပ်သော သမာဓိသည် သဒ္ဓါနှင့်စသည်တို့ကို အဘယ်သို့လျှင် အညီအမျှ ထားလိုပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိပေသည်။ ဤမေးခွန်းကို ဖြေဆိုရာ၌ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် နန္ဒကထာ စသည်တို့တွင် လာရှိသည့် အတိုင်း ဖြေဆိုနိုင်ပေသည်။ အလွန်ကျယ်လွန်းမည် ဖြစ်သဖြင့် အောက်ဖော်ပြပါ မန်လည်ထုတ်ဝေသော ဘုရားကြီး၏ မသဒေဝလင်္ကာသစ်ကို ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

“သဒ္ဓါပညာ၊ သမာဓိရိ၊ စောင်းနှယ်ညိုလော့၊ လောကီ
ဓမ္မတာ၊ လူ့ဘုံမှာလျှင်၊ ပဒ္ဓါမိသွန်း၊ ကုန်၍ဖိုးဝှန်း၊ ဉာဏ်မလွန်
နှင့်၊ သားမွန်လိမ္မာ၊ ဘျှံအရာ၌၊ ပညာမဘက်၊ သဒ္ဓါထက်ကာ၊
နက်၏ဆင်းရဲ၊ အမြဲမှန်မှာ၊ သဒ္ဓါနှင့်သွန်း၊ တွန်၍ဉာဏ်ကွန်၊ ပညာ
လွန်သော်၊ ဝက်န်ကောက်ကျစ်၊ ကျိုးမဖြစ်ဘူး၊ စင်စစ်ထိုပြီ၊
သမာဓိများ၊ ပျင်းရိပွား၏၊ အားထုတ်လွန်က၊ ပြန်တတ်စွရှင်၊

ဝိရိယသိုး၊ ဣညဉ်ကိစ္ဆိးမှ၊ သူခိုးဖြစ်တတ်၊ ဟူထုံလတ်၏။ မပြတ်
စိတ်က၊ သတိမလော၊ ညီမျှသော်သာ၊ ကျိုးထင်ရာခွဲ၊ သေချာ
မှတ်သိ၊ မလွန်ဘိနှင့်၊ ဉာဏ်ယိုယောကျ်ား၊ မှားလတ်သောအခါ၊
ဆေးလွန်နာကို၊ ဆရာနောက်ဆက်၊ အကုခက်သို့၊ ဖျက်၍အမြဲ
ပြင်နိုင်ခဲ၏။ ထူးကဲလက္ခဏာ၊ ဆားပမာလျှင်၊ ဟင်းလျာတိုင်းညှိ၊
ကျေးဇူးရှိသို့၊ သတိမှန်တိုင်၊ မလွန်နိုင်ငြား၊ ဤတရားကို၊ ငါ့သား
မင်းစစ်၊ မလစ်ရစ်နှင့်။

ပညာအားနည်း၊ သဒ္ဓါသည်းကာ၊ အရည်းမည်ကာ၊ ယူမိစ္ဆာ၌၊
သဒ္ဓါလေးမြတ်၊ ဆည်းကပ်တတ်၏။ ပရမတ်အရာ၊ မလိမ္မာပဲ၊
သဒ္ဓါနှုန့်နဲ့၊ ပညာကဲလည်း၊ အလွဲပြေးဝင်၊ အမြင်ယွင်းစွ၊ တိမ်းပါး
ကြလျက်၊ မီးပြသမား၊ တွင်းကျမှားသို့၊ ဆယ်ပါးကောင်းမှု၊ လှူ
ဝတ္ထုကို၊ စွန့်ပြုမလွတ်၊ စိတ္တပြုစီမံ၊ ဒါနအလှူ၊ မြောက်သော
ဟူ၍၊ အယူဘောက်လဲ့၊ မိစ္ဆာစွဲ၏။

ထို့ပြင် မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ် နိဿယ၌လည်း-

“သဒ္ဓါလွန်လျှင်-ကွန်သည်၊
ပညာလွန်လျှင်-ဆွန်သည်၊
ဝိရိယလွန်လျှင်-ပြန်သည်၊
သမာဓိလွန်လျှင်-တွန်သည်”

ဟု နာမည်ကျော် ဆရာတော်ဦးဗုဒ္ဓက အတိုချုပ် မိန့်ဆိုတော်မူပါ
သေးသည်။

၁၈ မဆဗေဝလင်္ကာ၊ ပိုဒ်၊ ၁၉၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ပ၊ ၁၂၆၊ အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၆၄။
၂၉ မဆဗေဝလင်္ကာ၊ ပိုဒ်၊ ၂၁၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ပ၊ ၁၂၆၊ ဝိသုဒ္ဓိမဟာသု၊ ပ၊ ၁၅၃။

မဇ္ဈိမပဋိပဒါလမ်းစဉ်။ ။ ဤသို့လျှင် “သဒ္ဓါပညာ၊ သမာဓိရိ၊ စောင်းနှယ်
ညီလော့” အစရှိသည်ဖြင့် မှစ၍ အလင်္ကာသစ်၌
စပ်ဆိုတော်မူသည်နှင့်အညီ သဒ္ဓါနှစ်သက်တို့၏ ယုတ်မှုလွန်မှုကိုစွဲများ
မရှိအောင် မလျော့မတင်း စောင်းကြိုးညှင်းသို့ ညီညီမျှမျှ မဇ္ဈိမပဋိပဒါ
လမ်းစဉ်အရ အာရုံ၌ ထားရှိခြင်းသဘောကို သမာဓိ၏စိတ်ကို အညီအမျှ
ထားရှိခြင်း ဟုဆိုပေသည်။

ဤတွင် အဆိုပါ မိန့်ဆိုတော်မူချက်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ကောက်ချက်
ချရပါမူ ဘုရားရှင်၏ အလိုတော်မှာ သဒ္ဓါစသော ဣန္ဒြေတို့ကို တပါးနှင့်
တပါး အယုတ်အလွန်မရှိအောင် အညီအမျှ ထားရှိရန်ဖြစ်ပေသည်။ ဤသို့
ညီမျှစေခြင်းအားဖြင့် ဘုရားရှင်သည် ရွှေနောက်ဝဲယာ ဘယ်ညာ မတ်မီး
မစောင်းသော အလယ်အလတ် တည့်မတ်သော မဇ္ဈိမပဋိပဒါ လမ်းစဉ်
ကောင်းတရားကို ချမှတ်ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

သမာဓိအကြောင်း အခြားသိကောင်းစရာများ

သမာဓိသမာဓာနနှင့် သီလသမာဓာန ၂ ပါးအထူး

သမာဓိ၏ကောင်းစွာထားခြင်း(သမာဓာန)ဆိုသည်မှာ မိမိကိုယ်တိုင်
လည်း ပျံ့လွင့်ခြင် မရှိ၊ ယှဉ်ဘော်ယှဉ်ဘက် သမ္ပယုတ်တရားတို့၏လည်း
မပျံ့လွင့်ခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်လေသည်။

သီလ၏ ကောင်းစွာထားခြင်း(သမာဓာန)ဆိုသည်မှာကား ကိုယ်ဖြင့်
ပြုလုပ်မှု(ကာယကံ)စသည်တို့ကို ကောင်းစွာကားခြင်း၊ စောင့်စည်းခြင်း
ပင် ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဒ္ဓိကာ၌ သမာဓိ၏ကောင်းစွာထားခြင်း
သည် ယှဉ်ဘက် သမ္ပယုတ်တရားတို့၏မပျံ့လွင့်ခြင်း၏ အကြောင်း၏အဖြစ်
တည်း။ သီလ၏ ကောင်းစွာထားခြင်းသည် ကာယကံစသည်တို့ကိုကောင်း
စွာကားခြင်း စောင့်ရှောက်ခြင်းတည်းဟု ဖွင့်ဆိုလေသည်။

၁။ ဝိသုဒ္ဓိမဟာဒ္ဓိ၊ ပ။ ၂၇။

၂၅၇

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

ဥပစာရသမာဓိနှင့် အပ္ပနာသမာဓိအထူး

စိတ်၏တည်ကြည်မှု သမာဓိသည် ဥပစာရအခိုက်အတန့်၌ နီဝရဏတို့ကို ပယ်ခြင်းဖြင့် စိတ်၏ တည်ကြည်မှုကို ရရှိသည်။ ဈာန်ကိုရသော အပ္ပနာ အခိုက်အတန့်၌ကား ဈာန်အင်္ဂါထင်ရှားဖြစ်ပေါ်ခြင်းဖြင့် စိတ်၏တည်ငြိမ်မှုကို ရရှိခြင်းဖြစ်သည်။

ထို့ပြင်-ဥပစာရသမာဓိဖြစ်သောအခါ ယောဂီ၏စိတ်သည် ရံခါနိမိတ်ကို အာရုံပြု၍ ရံခါဘဝင်သို့ သက်ရောက်လေသည်။

ဥပမာ-နုနယ်သောကလေးသူငယ်ကို မထူ၍ထားရာ အဖန်ဖန်မြေသို့ လဲကျတိသကဲ့သို့ ထိုအတူ ဥပစာရအခိုက်၌ အားအစွမ်းမရှိသောကြောင့် ရံခါ နိမိတ်ကို အာရုံပြုသော်လည်း ရံခါဘဝင်သို့ သက်ရောက်ရလေသည်။

အပ္ပနာသမာဓိဖြစ်သောအခါ၌ကား ဈာန်စိတ်သည် နေ့ရောညဉ့်ပါ ကုသိုလ်ဇောစိတ်အစဉ်များဖြစ်ပြီး (ဝါ) ကုသိုလ်ဇောချည်းဖြစ်၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌ တည်လေသည်။

ဥပမာ-အားရှိသော ယောကျ်ားသည် နေရာမှထ၍ တနေ့ပတ်လုံး ရပ်နိုင်တိသကဲ့သို့ ဤအတူ အပ္ပနာအခိုက်အတန့်၌ ဈာန်အင်္ဂါတို့သည် အားရှိလေသောကြောင့် နေ့ရောညဉ့်ပါ ကုသိုလ်ဇောချည်းဖြစ်၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌တည်လေသည်။

တည်ကြည်မှု သမာဓိကို ပွားပုံ။ ။ တည်ကြည်မှုသမာဓိကိုပွားပုံမှာ သီလကို သုတ်သင်၍ စင်ကြယ်သောသီလ၌ တည်သော ယောဂီသူတော်စင်သည် ကြောင့်ကြံမှု ပယ်ပစ်ခံရမှုများကို ဖြတ်ပယ်၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းပေးတတ်သော မိတ်ဆွေကောင်းကို ချဉ်းကပ်ပြီးလျှင် မိမိ၏စရိုက်ငါးသန့်အားလျော်သော တပါးပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုယူ၍ သင့်လျော်သောနေရာ၌နေပြီး ဘာဝနာပွားခြင်း အစီရင် ဈာန်ကို မယုတ်စေမူ၍

ပွားများအပ်ပေသည်။ ဤကား အကျဉ်းမျှသာဖြစ်ပေသည်။ သမာဓိ
ဘာဝနာပွားနည်းအကျယ်ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ၊ ကမ္မဋ္ဌာနနိဒ္ဒေသပိုင်း
တွင် ကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။

သမာဓိ၏အကျိုးအာနိသင်။ ။ အာရုံတစ်ခုတည်းတည်ကြည်မှုသမာဓိကို ပွား
စေခြင်းကြောင့် ရအပ်သော အကျိုး
ငါးမျိုးရှိပေသည်။^၂ ယင်းငါးမျိုးမှာ-

(၁) မျက်မှောက်သော ကိုယ်၏အဖြစ်၌ ချမ်းသာစွာနေရခြင်းအကျိုး
ရှိသည် (ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရ)။

၎င်းအကျိုးမှာ ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့ ဈာန်ဝင်စားကြရာ
တည်ကြည်သော စိတ်ရှိစေတတ်မှုကြောင့် တနေ့ပတ်လုံး
ချမ်းသာစွာနေကုန်အံ့ဟု နှလုံးသွင်းတော်မူကြပြီး အထက်တွင်
ဆိုခဲ့သည့် အပ္ပနာသမာဓိကို ပွားစေတော် မူကြလေသည်။
ထိုရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့၏ အပ္ပနာသမာဓိကို ပွားစေတော်မူကြ
ခြင်းသည် မျက်မှောက်သော ကိုယ်၏အဖြစ်၌ ချမ်းသာစွာ
နေရခြင်း အကျိုးအာနိသင် ရှိလေသည်။ ယင်းအကျိုးကိုပင်
ဆိုလိုပေသည်။

(၂) ဝိပဿနာဟူသော အကျိုးအာနိသင်ရှိသည် (ဝိပဿနာနိသံသ)။

၎င်းအကျိုးမှာ သမာပတ်မှထ၍ တည်ကြည်သောစိတ်ဖြင့်
ဝိပဿနာ ရှုကုန်အံ့ဟု နှလုံးသွင်းကြပြီး သမာဓိကို ပွားစေ
ကြကုန်သော သေက္ခပုထုဇဉ် ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ဝိပဿနာလျှင်
နိုးစွာသော အကြောင်း ရှိသောကြောင့် အပ္ပနာသမာဓိ
ဘာဝနာသည် ဝိပဿနာဟူသော အကျိုးအာနိသင်ရှိလေသည်။

၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ပ၊ ၈၆။
၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ပ၊ ၃၆၊ ၈၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ပဟာဠိ၊ ၃၊ ၅၄၀။

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ-စေတနာသိက္ခာများ အဖွင့်

တကျသံကိလေသ စသည်တို့ဖြင့် ညစ်နွမ်း၍ အလွန်ကျဉ်း
မြောင်းသော သံသရာဝံ့၌ အကျိုးစီးပွားအား သင့်လျော်
သောနည်းဖြင့် ဥပစာရသမာဓိကို ပွားစေခြင်းသည် လည်း
ဝိပဿနာဟူသော အကျိုးအာနိသင် ရှိသည်ပင်ဖြစ်သည်။
ယင်းအကျိုးကိုပင် ဆိုလိုပေသည်။

(၃) အဘိညာဉ်ဟူသော အကျိုးအာနိသင်ရှိသည်(အဘိညာနိသံသ)

၎င်းအကျိုးမှာ သမာပတ်-ဂ-ပါးကို ဖြစ်စေသောသူသည်
အဘိညာဉ်၏ အခြေတည်ရာဖြစ်သော စတုတ္ထဈာန်ကို ဝင်စား၍
သမာပတ်မှ ထလေသောအခါ တဦး တယောက် တည်း သာ
ဖြစ်သော်လည်း အရာအဘောင်မက ဖြစ်စေနိုင်သော အဘိညာဉ်
တို့ကို တောင့်တ၍ ဖြစ်စေသောသူအား ရှေးဘဝက ပြီးစေ
အပ်သော အဘိညာဉ်ရခြင်း၏ အကြောင်း အဓိကာရရှိခဲ့သော်
အဘိညာဉ်လျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိသောကြောင့် အပ္ပနာ
သမာဓိဘာဝနာသည် အဘိညာဉ်ဟူသော အကျိုးအာနိသင်ရှိ
ပေသည်။ ယင်းအကျိုးကိုပင် ဆိုလိုပေသည်။

(၄) ဘဝအထူးကို ရောက်ခြင်း အကျိုးအာနိသင်ရှိသည်(ဘဝဝိသေ
သာနိသံသ)။

၎င်းအကျိုးမှာ မယုတ်သောဈာန်ရှိသည်ဖြစ်၍ ဗြဟ္မာဘုံ
လောက၌ ဖြစ်ကုန်အံ့ဟု ဗြဟ္မာပြည်၌ ဖြစ်ခြင်းကို တောင့်တ
သော်လည်းကောင်း၊ မတောင့်တသော်လည်းကောင်း ပုထုဇဉ်
ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ဈာန်သမာဓိမှ မယုတ်ကုန်သည် ဖြစ်အံ့။
ဈာန်မလျော့သောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဗြဟ္မာပြည်ဟူသော ဘဝအထူးကို
ဆောင်တတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် အပ္ပနာသမာဓိဘာဝနာသည်

ပြဟောပြည်ဟူသော ဘဝအထူးသို့ ရောက်ခြင်းအကျိုးအာနိသင် ရှိလေသည်။ ဤသို့ဘုရားနှင့်သည် ယင်းသို့ ဟောတော်မူသော် လည်း ဥပစာဒုးသမာဓိ ဘာဝနာ သည်လည်း ဣသျှကတိ ဟူသော ဘဝအထူးကို ဆောင်တတ်သည်ပင် ဖြစ်ပေသည်။ ယင်း ကဲ့သို့ အကျိုးများကိုပင် ဆိုလိုပေသည်။

(၅) နိရောဓသမာပတ်ဟူသော အကျိုးအာနိသင်ရှိသည် (နိရောဓာနိ သံသ)။

၎င်းအကျိုးမှာ သမာပတ် ၈-ပါးတို့ကိုဖြစ်စေပြီး နိရောဓ သမာပတ်ကို ဝင်စားကြကုန်သော အရိယာအရှင်မြတ်တို့သည် (၂) ရက်ပတ်လုံး စိတ်မရှိပဲ မျက်မှောက်သော ကိုယ်၏အဖြစ်၌ ချုပ်ခြင်း၊ ငြိမ်းငြိမ်း သို့ရောက်၍ ချမ်းသာစွာနေကုန်အံ့ဟု နှလုံး သွင်းတော်မူကြပြီး စူးနံ့ သမာဓိကို ပွား စေ ကြ ကုန် ၏။ ထိုအရိယာ အရှင်မြတ်တို့၏ အပ္ပနာသမာဓိ ဘာဝနာသည် နိရောဓသမာပတ်ဟူသော အကျိုးအာနိသင် ရှိပေသည်။ ယင်း အကျိုးကိုပင် ဆိုလိုသည်။

ဤသို့လျှင်-မျက်မှောက်သောကိုယ်၏ အဖြစ်၌ ချမ်းသာစွာနေခြင်း အဝရှိသော ငါးပါးအပြားရှိသော ဤအကျိုး အာနိသင်များသည် သမာဓိကို ပွားပြင်း၏ အကျိုးအာနိသင်များ ဖြစ်ကြလေသည်။

သမာဓိကို ပွားခြင်းသည် ယင်းကဲ့သို့ များစွာသောအကျိုးအာနိသင် ရှိသဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကိလေသာအညစ်အကြေးကို လျှော်ဆေးသုတ် သင်တတ်သဖြင့်လည်းကောင်း ယင်းသမာဓိ ဘာဝနာဟူသော ယောဂ၌ ပညာရှင်တို့ မဝေမဂ္ဂော့ ကြပါလေနှင့်ဟု ဝိသုဒ္ဓိမဂ် အဋ္ဌကထာဆရာ တိုက်တွန်းတော်မူလေသည်။

သပာဝိ၏ဘန်ခိုး။ ။ အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အပ္ပနာသမာဓိ ဘာဝနာသည်အဘိညာဉ်ဟူသော အကျိုးအာနိသင် ရှိပေရာ ယင်းအဘိညာဉ်သည်ဣဒ္ဓိဝိစအစရှိသောအားဖြင့်ငါးပါးရှိပေသည်။

ထိုငါးမျိုးအနက် ရှေးဦးစွာသော ဣဒ္ဓိဝိဓ အဘိညာဉ်၌ ဣဒ္ဓိဆယ်မျိုး(တန်ခိုးဆယ်မျိုး)ရှိ ပြန်လေသည်။ အဆိုပါဆယ်မျိုးအနက် သမာဓိ ဝိပ္ပာရက္ခဒ္ဓိ ခေါ် တည်ကြည်မှုသမာဓိ၏ ပျံ့နှံ့မှုအဟုန်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော တန်ခိုးများကို အကျဉ်းချုံး၍ ဖော်ပြလိုပေသည်။

သမာဓိဝိပ္ပာရက္ခဒ္ဓိ

သမာဓိ၏ပျံ့နှံ့မှုအဟုန်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော တန်ခိုးဆိုသည်မှာ ပထမဈာန်စသော သမာဓိမှ ရှေးအနီး ဥပစာရခဏ၌ လည်းကောင်း၊ နောက်သမာပတ်လေ ကျင့်သည်အဆုံး၌လည်းကောင်း၊ ထိုသမာပတ်ဝင် စားဆဲခဏ၌လည်းကောင်း ထိုဈာန်တည်ကြည်မှု သမာဓိ၏ အစွမ်းကြောင့်ဖြစ်သော အထူးကိုပင် ဆိုလိုပေသည်။ မှန်ပေသည်။ ပထမဈာန် စသည်ဖြင့် နိဝရဏစသော တရားတို့ကိုပယ်ခြင်းကိစ္စ ပြည့်စုံသောကြောင့် သမာဓိဝိပ္ပာရက္ခဒ္ဓိမည်၏ ဟူ၍ အဆိုအမိန့် ရှိပေသည်။

သမာဓိဝိပ္ပာရက္ခဒ္ဓိ သမာဓိဝိပ္ပာရက္ခဒ္ဓိ ခေါ်သမာဓိပျံ့နှံ့မှု အဟုန် ဖြစ်ပေါ်သောပုဂ္ဂိုလ်များ ကြောင့် တန်ခိုးဖြစ်ပေါ်သော ပုဂ္ဂိုလ် များမှာ-

- (၁) အရှင်သာရိပုတ္တရာမထေရ်၊
- (၂) အရှင်သဠိဝမထေရ်၊
- (၃) အရှင်ခါဇုကောဏ္ဍညမထေရ်၊
- (၄) ဥတ္တရာဥပါသိကာ၊
- (၅) သာမဝတိဥပါသိကာတို့ ဖြစ်လေသည်။

အရှင်သာရိပုတ္တရာ၏ အထက်ဖော်ပြပါ ပုဂ္ဂိုလ်များအနက် အရှင် သမာဓိတန်ခိုး သာရိပုတ္တရာမထေရ်မြတ်သည်ကားပေါတကန္ဓရ ခေါ် တောကျောင်း တကျောင်း၌ အရှင်

မဟာမောဂ္ဂလာန်နှင့်အတူ သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏။ ထိုစဉ် တနေ့သော အခါဝယ် လရောင်ဖြင့် တောက်ပြောင် တင့်တယ်လျက်ရှိသော လွင်တီး ခေါင်၌ ကြည်ညိုဖွယ်ရာ သီတင်းသုံး ထိုင်နေတော်မူပေသည်။

ထိုအခါ ဘီလူးကြမ်းတကောင်သည် ၎င်း၏ အပော်ဘီလူးက တားမြစ် သည်ကိုမနာခံပဲ အရှင်သာရိပုတ္တရာ မထေရ်မြတ်၏ ဆံရိတ်ပြီး ဦးခေါင်း တော်ပြောင်ပြောင်ကို ရိုက်ပုတ်လေ၏။ ကိုကဲ့သို့ ရိုက်ပုတ်ခြင်းကြောင့် ထွက် ပေါ်လာသော ရိုက်ပုတ်သံသည် မိုးခြိမ်းသံကဲ့သို့ မြည်၏ဟု ဆိုပေသည်။ မထေရ်မြတ် အရှင်သာရိပုတ္တရာသည် ထိုဘီလူးရိုက်သော ခဏ၌ပင် သမာ ပတ်ကို ဝင်စားတော်မူလိုက်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် မိုးကြိုးပစ်သကဲ့သို့ ပြင်း ထန်စွာ ရိုက်ပုတ်လှော်လည်း တစ်စုံတရာ နာကျင်ခြင်းရှိတော်မမူပေ။ ထို ကဲ့သို့ တစ်စုံတရာ နာကျင်ခြင်းရှိတော်မမူသည်၏ အဖြစ်သည် သမာဓိပျံ့ နှံ့ခြင်းအဟုန်ကြောင့် ဖြစ်သောကုန်ခိုး ဖြစ်ပေသည်။

အရှင်သဗ္ဗိဝမထေရ်၏ သမာဓိတန်ခိုး အရှင်သဗ္ဗိဝမထေရ်ကား-ကကုသန် မြတ်စွာ ဘုရား၏ လက်ဝဲရံ အဂ္ဂသာဝကဗုဒ္ဓ ဖြစ် တော်မူပေသည်။ ထိုအရှင် နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားနေတော်မူသည်ကို နွားကျောင်းသားတို့က သေနေပြီထင်မှတ်၍ မြက်ထင်းစသည်ကို ရှာဖွေစုခံပြီး မီးသဂြိုဟ်ကြလေသည်။ ထိုကဲ့သို့ ပြု လုပ်ကြသော်လည်း အရှင်မထေရ်၏ ခန္ဓာကိုယ်ကို မဆိုထားဘိ အရှင် မခေရ်ဝတ်ဆင်ထားသော သင်္ကန်းချည်ပျင်ကိုပျံ မီးလောင်ခြင်းကျမ်းခြင်း မရှိပေ။ ထိုကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်းသည် အစဉ်အတိုင်း ပင်စားတော်ပူအပ်သော သမာပတ်၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော သမာပတ်၏ အာနုဘော်ပြည့်စုံ မှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော တန်ခိုးဖြစ်လေသည်။

အရှင်ခါနုကောဏ္ဍဉ၏ သမာဓိတန်ခိုး။ ထိုအရှင်သည် ပင်ကိုယ်ကပင် သမာပတ်ဝင် စားခြင်း အလော့အလာပျားပေသည်။ တနေ့ သော ညဉ့်ဝယ် တောအုပ်အတွင်းတနေ

၂၆၄

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာစေတသိက်များ အပွင့်

ရာ၌ သမာပတ်ဝင်စား၍ နေတော်မူ၏။ ခိုးသားငါးရာတို့သည် ဥစ္စာထုပ်ကို ခိုးယူလာကြပြီး ထိုအရင် သမာပတ်ဝင်စားရာသို့ ရောက်သောအခါ “ယခု ငါတို့နောက်သို့ လိုက်၍ ဖမ်းဆီးသရိုတော့မည်မဟုတ်၊ ဤနေရာမှာ အမောဖြေ နားနေကြပါစို့” ဟု ပြောဆိုပြီး ထိုအရင်သမာပတ်ဖြင့် နေတော်မူသည်ကို မြင်မောက်သော သစ်ငုတ်တို့ဟု မှတ်ထင်၍ ခိုးယူလာသော ပါသမျှဥစ္စာထုပ်ကို မထေရ်မြတ်၏ အပေါ်၌ စုပုံတင်ထားမိကြလေသည်။

ခိုးသားငါးရာတို့သည် အမောပြေလေသော အခါ သွားကြရန် ပြင်ဆင်လျက် ပထမဆုံးတင်ထားသော ဥစ္စာထုပ်ကို နောက်ဆုံးယူစဉ် အချိန်စေ့ သဖြင့် မထေရ်သည် သမာပတ်မှ ထလေ၏။ ထိုအခါ မထေရ်၏ လှုပ်ရှားသော အခြင်းအရာကိုမြင်၍ ငါးရာသောခိုးသားတို့သည် ကြောက်လန့်သဖြင့် အော်ဟစ်ကြကုန်၏။ ထိုစဉ် မထေရ်မြတ်က “အိုဒါယကာတို့ မကြောက်ကြလေနှင့် ငါကား အခြားမဟုတ် ရဟန်းသာတည်း” ဟု မိန့်လေ၏။ ခိုးသားတို့သည် မထေရ်ကို ရိုခိုးကြပြီး လွန်စွာကြည်ညိုလှသဖြင့် ရဟန်းပြုကြ၍ ပဋိသမ္ဘိဒါလေးပါးနှင့်တကွ ရဟန္တာချည်း ဖြစ်ကြလေသည်။ ဤဝတ္ထု၌ ဥစ္စာထုပ် ငါးရာတို့ဖြင့် ဖိထားသောမထေရ်၏ တစ်တရာ မနာမကျင်သောအဖြစ်သည် သမာဓိ၏ အာနုဘော်ပြည့်စုံမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော တန်ခိုးဖြစ်လေသည်။

မယ်ဥတ္တရာ၏ သမာဓိတန်ခိုး။ ။ တခါသော် ပြည့်တန်ဆာမ သီရိမာလာသည် တဏှာမာန်မှု ငြူစုလျက် ပုဏ္ဏသဋ္ဌေး၏ သမီးချစ် မယ်ဥတ္တရာ၏ ဦးခေါင်းပေါ်သို့ ကျိုက်ကျိုက်ဆူဆီပူများကို သောင်းချလေသည်။ ထိုအခိုက် မယ်ဥတ္တရာသည် မေတ္တာဈာန်ကို ဝင်စားလိုက်သဖြင့် ပိန်းကြာဖက်တိုင် ရေမတင်သကဲ့သို့ ဆီပူသည် လျော့ကျလေ၏။ ဤသို့ ဆီပူမလောင်သောအဖြစ်သည် သဋ္ဌေးသမီး မယ်ဥတ္တရာ၏ သမာဓိပျံ့နှံ့မှုဟုန်ကြောင့် ဖြစ်သော တန်ခိုးဖြစ်လေသည်။ ။

ကေဂ္ဂတာ စေတသိင်္ဂ

၃၆၅

မိဖုရားခေါင်ကြီး သာမာဝတီ၏ သာမာဝတီကား - ဥတေနမင်း၏
 သမာဓိတန်ခိုး မိဖုရားခေါင်ကြီးဖြစ်သည်။ မာ-
 ဂဏ္ဍိမုတ္တာသည် သမီးအိမ့်တံထား
 သောတူမ မာဂဏ္ဍိကို မိဖုရားခေါင်ကြီးဖြစ်စေချင်လှသဖြင့် သာမာဝတီ၏
 စောင်းခွတ်ထဲ၌ မြေဟောက်ကို သွင်းထားစေပြီး ဥတေနမင်းကြီးအား
 “အရှင်မင်းကြီး၊ သာမာဝတီသည် အရှင်မင်းကြီးကို သတ်လိုသဖြင့်
 မြေဟောက်ကို စောင်းခွက်တွင်းမှာထည့်လျက် သွားလေရာရာ ယူဆောင်
 ပါသည်”ဟု ဥတေနမင်းကြီးအား ဂုံးတိုက်စကား လျှောက်ထားလေ
 သည်။ ဥတေနမင်းသည် ထိုမြေကို မြင်၍ အမုက်တော်ထွက်သဖြင့်
 သာမာဝတီကို သတ်ရန်လေးတင်၍ အဆိပ်လွှဲမြူးကို တပ်လေ၏။

သာမာဝတီသည် မိမိအခြံအရံ ငါးရာနှင့် အတူ ဥတေနမင်းကို
 မေတ္တာဖြင့် ပျံ့နှံ့ စေ၏။ ဥတေနမင်းသည် မြူးကို ပစ်လွှတ်ခြင်း
 လေးကိုလည်း ချခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်ရုံသာမက ခန္ဓာကိုယ်သည်လည်း
 ကဆတ်ဆတ်တုန်လျက် ရှိတော့၏။ ထိုအခါ သာမာဝတီက “အရှင်မင်းကြီး
 ပင်ပန်းတော်မူပါသလား” မေးလျှောက်လေလျှင် “ရှင်မိဖုရား အလွန်း
 ပင်ပန်းလှပါပြီ”ဟု ဆိုလေ၏။ ယင်းသို့ဖြစ်လျှင် “လေးကိုချတော်မူပါ”ဟု
 ဆိုလေသော် မြူးသည် မင်းကြီး၏ ခြေရင်း၌ အလိုအလျောက်ကျလာ
 လေ၏။ သာမာဝတီက “အရှင်မင်းကြီး မပြစ်မှားကောင်းသူအား မပြစ်
 မှားသင့်”ဟု ဆိုဆုံးမလိုက်ပေသည်။ ဤသို့ ဥတေနမင်း မြူးကိုမပစ်
 လွှတ်နိုင်ခြင်းသည် သာမာဝတီ၏ သမာဓိပျံ့နှံ့မှုအဟုန်ကြောင့် ဖြစ်သော
 တန်ခိုးဖြစ်လေသည်။

ပရမတ္ထသဂ္ဂပဘောဒနိ။ ။ ဖော်ပြပါအဓိပ္ပာယ်ကို ရည်ရွယ်၍ ဝိသုဒ္ဓါရုံဆရာ
 တော်ဘုရားကြီးသည် ပရမတ္ထသဂ္ဂပဘောဒနိ၌
 အောက်ပါအတိုင်း စပ်ဆိုတော်မူခဲ့ပေသည်။

“ရှစ်သမာပတ်၊ ခါသုံးမှတ်၌၊ ပစ္စုတ်ပယ်ခွါ၊” ကေပေါတာ-
 ချောက်၊ ဘီလူးခေါက်တည်း၊ သေပျောက်ကျင်နာ၊ ဆိတ်စာမရှိ၊
 ထေရ်သာရိလည်း၊ တစ်ထိုမှ၊ သဗ္ဗိဝကို၊ နိဗ္ဗေဝဝင်၊ အသေထင်
 ၍၊ မီးတင်ဝိုင်းစု၊ ထိုအတူပင်၊ ခါဏုတွင်ထ၊ ကောဏ္ဍညကို၊
 စောရင်းရာ၊ ဘဏ္ဍာထုပ်ဖိ၊ မသေရှိ၏၊ သေဋ္ဌိဝိတာ၊ ဥတ္တရာကို၊
 ဝန်တိုလှစွာ၊ သိရိမာဟု၊ ပြည့်တန်ဆာမ၊ ဆိပ္ပုချလျှင်၊ ဝင်ထ-
 မေတ္တာ၊ သာမာဝတီ၊ မာဂဏ္ဍိကြောင့်၊ ဥတိန-ခင်၊ လေးကိုတင်
 ၍၊ မနှင့်မချ၊ နိုင်ရလေဘိ၊ ဘေးမထိသား၊ သမာဓိဝိပ္ပာ” ဟု စပ်ဆို
 တော်မူသည်။

သပာဝိကို မထူထောင်နိုင်က သံသရာ၌

အူကြောင်ကြောင် ဖြစ်မည်

လောက၌ ရေတို့မည်သည် အတားအဆီးမရှိ အလွတ်ထားခဲ့လျှင်
 နိမ့်ရာသို့ စီးဝင်ပြဲ ဓမ္မတာဖြစ်သည်။ ထို့အတူ သတ္တဝါတို့၏ စိတ်မည်သည်
 လည်း အာရုံတခု၌ တည်ကြည်ပူရအောင် မလုပ်ပဲ လွတ်ထားခဲ့လျှင်
 မကောင်းရာသို့သာ တွင်တွင်သွားမြဲ ဓမ္မတာဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်ပင်
 “ပါပသ္မိ” ရမတေ မနော (စိတ်သည် မကောင်းရာ၌သာလျှင် မွေ့လျော်
 တတ်၏) ဟု ဓပုပဒပါဠိတော်၌ ဗုဒ္ဓဟောတော်မူခဲ့ပေသည်။

ထို့ပြင် - “ပုသုဇ္ဇနော ဥမ္မတ္တကော” ဟု အဆိုအမိန့်ရှိသည်နှင့်အညီ
 ပုကုဇ်သတ္တဝါသို့၏ စိတ်သည် စိတ်ရှူးစိတ်နုနာန် စိတ်ဇ ပစိတ်လွင့်ပျိုး
 သာ ဖြစ်သည်။ လောကတွင် စိတ်ပန့်သော အဂ္ဂူးပျားသားက လူ

၁။ ပစ္စုတ်ပယ်ခွါ = (ပစ္စုတ် = ပစ္စုတ္တ = အသီးသီး) အသီးသီးပယ်ခွါခြင်း (ပထမ
 ဈာန်ဖြင့် နိဝရဏကို ပယ်ခွါခြင်း ။ နေဝသညာနာသညာယတနသမာ
 ပတ်ဖြင့် အာကိဉ္ဇညာယတန သညားကိုပယ်ခွါခြင်းသည် သပာမိဗျံနှင့်သော၊
 သမာဓိအဟုန်ကြောင့် ဖြစ်သော သပာဝိဝိပ္ပာယဟုန် ပုံပေည်၏)

၂။ ပရမတ္ထသဋ္ဌပဘေဒနိ၊ ဒု၊ ၄၁၃။
 ၃။ ဓမ္မပဒ၊ ၃၀။ ၄။ ဒိပနိပေါင်းချုပ်၊ ၂၃၂။

ကောင်း သူကောင်းဟု အများက အသိအမှတ်ပြုခြင်းခံရသော သူတို့သည် ပင် သမာဓိကို ပြုစုပျိုးထောင်ခြင်းမရှိပါက စိတ်ကိုအစိုးမရသော အရူး (သူရူး) တို့သာ ဖြစ်ကြလေသည်။

စိတ်ကိုအစိုးမရသူ အရူးနှင့်တူ။ ။ စိတ်သည် တံခါးဖိ-ပေါက် (ဖိ-ခွါရ) တို့၏ အနီးအပါး ဥပစာ၌ အာရုံ ဖိ-ပါးသို့ ပြေးသွားလွင့်ပါး လေ့ရှိသည်။ ဥပမာဆိုကြပါစို့ - စိတ်မန့် သူတဦးသည် ထမင်းစားချိန်မှန်းပင် မသိ၊ ရောက်မီရောက်ရာ သွားလာ၍ နေတတ်ပေသည်။ သက်ဆိုင်ရာ အုပ်ထိန်းသူများက ချော့မော့၍ ထမင်းကျွေးသော အခါ ငါးလုပ်ခြောက်လုပ်မျှ မျှ မိစားမိလျှင် ထမင်းပန်းကန်ကို သွန်မှောက်၍ ထသွားပေလိမ့်မည်။ ထမင်းကို ဝအောင်စားလိုမှ စားပေလိမ့်မည်။ ထမင်းစားရာ၌ ပြီးစီးရုံမျှပင် စိတ်ကိုအစိုးရခြင်းမရှိပေ။ စကားပြောဆိုရာ၌လည်း စကားဝါကျတခု ချော့မော့ရုံမျှပင် စိတ်ကိုအစိုးမရပေ။ အစတခြား အလယ်တခြား အဆုံးတခြား ကတေးကတက် အမြီးအမောက် မတဲသော စကားများသာ ဖြစ်နေတတ်ပေသည်။

ထို့အတူ သတ္တဝါဘို့၏ စိတ်သည်လည်း ဘုရားကိုရှိခိုးမည်၊ ဘုရားဂုဏ်ကို ကြည်ညိုသော အလုပ်ကို ငါလုပ်မည်ဟု ဦးတည်ကြပါလျက် စိတ်ကို အစိုးမရကြသည့်အတွက် ဣတိပိသောကပုဒ် ဆုံးသည့်တိုင်အောင် ဘုရားဂုဏ်တော်၌ စိတ်ကို တည်ငြိမ်စွာနေအောင် အစိုးမရကြပေ။ ဘုရားကို လွှတ်၍ ထိုထိုအာရုံတပါးသို့ အစိုးပျားစာ ထွက်သွားလွင့်ပါးလျက် ရှိကြပေသည်။ ထိုကဲ့သို့ဖြစ်ရသည်မှာ မိမိ၏စိတ်ကို အစိုးတရ ဖြစ်အောင် သမာဓိကို မထူထောင်ကြသော ကြောင့် ဖြစ်သည်။

စိတ်ကိုအစိုးပရသူ ခွေးရူးပြန်သူသည် ကာလောင်ပုတ်သိပ် ပူလောင်လှ ခွေးရူးပြန်သူနှင့်တူ ၍ ရေရှိရာသို့ ပြေးလေရာ အလွန်အေးမြလှ စွာသော ရေအိုင်ကို တွေ့မြင်ရသော်လည်း ရေအိုင်တွင်းသို့မဆင်းဝန်ရေကိုပင်မမြင်ဝန်မကြည့်ဝန်ပုံ ရှောင်လှုံ့ပြေးသွားသကဲ့

၁။ ဒိပနိပေါင်းချုပ်၊ ၂၇၂။ ၂။ ဒိပနိပေါင်းချုပ်၊ ၂၇၀၊ ၇၁၊ ၇၂။

၃၆၇

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်မျိုး အပွင့်

သို့ ထိုအတူပင် သမာဓိကို ပြုစုပျိုးထောင်မှုမရှိသော သူတို့သည်လည်း အလွန်အေးမြသော ဘုရားအာရုံနှင့် တွေ့ရသော်လည်း ဘုရားဂုဏ်တော် သို့ ထိရောက်အောင် မကြည့်ညှိနိုင်ကြ ဘုရားဂုဏ်တော်၌ မသက်ဝင်နိုင်ကြပဲ အာရုံတပါးသို့သာ စိတ်ထွက်၍ သွားပေသည်။

ဣတိပိသော တပုဒ်ဆုံးအောင် ဣတိပိသောစသော ဂုဏ်တော်ကို သမာဓိမရှိကြ ရွတ်ဆိုစဉ် တခြားတပါးသို့ စိတ် ထွက်၍ သွားသဖြင့် အရွတ်အဆို ချွတ်ယွင်းလေသည်။ အရွတ်အဆိုချွတ်ယွင်းတိုင်း ချွတ်ယွင်းတိုင်းအစက ပြန်ကောက်ပြီး ရွတ် ဆိုခဲ့လျှင် နှစ်နှစ်သုံးနှစ်ဘိုင်အောင်ပင် ဘုရားရှိခိုး သော်လည်း ဣတိပိသော တပုဒ်အဆုံးသို့ ရောက်မည်မဟုတ်ပေ။

နှုတ်နှင့်သာအဆုံးသတ်ကြရပုံ။ ။အချို့မှာ ဣတိပိသော တပုဒ်ဆုံး သွားသော်လည်း ဣတိပိသော တပုဒ် ဆုံးနိုင်သောက်သော သမာဓိရှိ၍ မဟုတ်ပဲ နှုတ်တက်ရွရွ ကြေညက်လှ သောကြောင့်သာ အဆုံးသို့ရောက်ကြရပေသည်။ သဗ္ဗေသတ္တာ စေတသိ သော ဗြဟ္မဝိဟာရသမထ အလုပ်ကြီးကို ဦးတည်ကြပါသော်လည်း သမာဓိကို ပြုစုပျိုးထောင်ခြင်း မရှိသဖြင့် စိတ်ကိုမနိုင်ကြသည့်အတွက် စိတ်မှာ လွင့်ချင်ရာသွင့်၍ နေသဖြင့် မေတ္တာပို့ ပရိတ်ရွတ် ဘုရားရှိခိုး စသည်၌ နှုတ်နှင့်သာ အဆုံးသတ်ကြရပေသည်။

စိတ်မခိုင်သူနှင့် ပဲ့မနိုင်သည့် အနုမတဂ္ဂ သံသရာကြီးသည် ပြင်းထန် လှေသူကြီးဥပမာ စွာ စီးဆင်းနေသော မြစ်ပင်လယ်ကြီး နှင့် တူပေသည်။ သမာဓိလက်နက်ကို မကိုင်သဖြင့် စိတ်မခိုင်သူ သတ္တာအပေါင်းသည် လှေဘက်ကို မနိုင်သော လှေသူကြီးနှင့်တူပေသည်။ စိတ်သည် လှေနှင့်တူသည်။ လှေဘက်ကိုမနိုင် သော လှေသူကြီးသည် မြစ်ပင်လယ်ရေယာဉ်ကြောတွင် မျောချင်တိုင်း

မျော၍ နေသကဲ့သို့ သမာဓိလက်နက်ကိုမကိုင်သော စိတ်မခိုင်သည့်သတ္တဝါ အပေါင်းသည် အနုမတဂ္ဂသံသရာကြောတွင် မျောချင်တိုင်း မျော၍နေကြ ပေသည်။ ထို့ကြောင့် သမာဓိလက်နက်ကို စိတ်ခိုင်အောင်စွဲကိုင်သင့်ကြ လေသည်။

သမာဓိကိုထူထောင်မှ အူကြောင်ကြောင်ဘဝမှလွတ်မည်

ဘုရားသာသနာနှင့်ကြုံကြိုက်သော ယခုအခါတွင် သမာဓိကိုထူထောင် သင့်ကြပေသည်။ အာဠာရနှင့် ဥဒကရသေ့ တို့သည် သမာဓိကိုထူထောင် ကြသူများ ဖြစ်ကြသော်လည်း သာသနာပတွင် လုပ်ခဲ့ကြ၍ လောက၌ ဘုရားပွင့်ရာ သာသနာနှင့် ကြုံကြိုက်သောအခါတွင် ၎င်းတို့မှာ ရပ်ပြစ် ရှစ်ပါး၌ပါဝင်သော အရူပဘုံသို့ ရောက်နေတော့သဖြင့် ဘုရားပေါင်းတထု တထောင်ပွင့်သော်လည်း ကျွတ်ခွင့်မရပဲရှိနေကြပေသည်။ ဘုရားမြတ်စွာ၏ သာသနာနှင့်ကြုံကြိုက်ရာ ယခုအခါတွင် သမာဓိကို ထူထောင်လိုက်ပါက စိတ်ရှူးစိတ်နှောက် စိတ်လေလွင့်များ ကင်းပျောက်ပေလိမ့်မည်။ သမာဓိ ကိုထူထောင်ပါမှ အူကြောင်ကြောင်ဘဝမှ လွတ်ကင်းရပေလိမ့်မည်။

သမာဓိကိုထူထောင်ကြပါစို့။ ။ အနုမတဂ္ဂသံသရာဘဝ၌ ဗလပွာ လွင့် ပါး ပေါက်လွတ်ပဲစား ဖြစ်၍နေသော စိတ်ရှူးစိတ်နှောက်တို့ကို ပျောက်ကင်းစေခြင်းငှါ သမာဓိကွန့်မဂ္ဂင်သုံးပါး ကိုထူထောင်ရန် လိုအပ်ပေသည်။ မဂ္ဂင် ၈-ပါးကို အုပ်စု အနေအထား အားဖြင့် ခွဲခြားလိုက်ပါလျှင်--

- ၁။ သီလကွန့် (သီလအုပ်စု)
- ၂။ သမာဓိကွန့် (သမာဓိအုပ်စု)
- ၃။ ပညာကွန့် (ပညာအုပ်စု)

ဟူ၍ သုံးမျိုးသုံးစား မှတ်သားနိုင်ပေသည်။ ယင်းသုံးမျိုးအနက် သမာဓိ

၁၊ ဒီပနီပေါင်းချုပ်၊ ၂၂၂၊ ၂၃။
ဗုဒ္ဓထာဝိဓမ္မာ(၁) ၂၄-ပ-မ-သ-၈

အုပ်စုမှာ သမ္မာဝါယာမ သမ္မာသတိ သမ္မာသမာဓိသုံးမျိုးပင်ဖြစ်၍ ယင်း သုံးမျိုးသော သမာဓိက္ခန္ဓာဟုင်ကို ထူထောင်ရန်ဖြစ်သည်။ အဆိုပါသမာဓိ- က္ခန္ဓာမဂ္ဂင်သုံးပါး ထူထောင်မှုဆိုသည်မှာလည်း ကသိုဏ်း ၁၀-ပါးအစရှိ သော သမထကမ္မဋ္ဌာန်းလေးဆယ်တွင် တခုခုကိုတည်ထောင်မှု အထူး သဖြင့် အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို တည်ထောင်မှုပင်ဖြစ်ပေသည်။^၁

အာနာပါန ကမ္မဋ္ဌာန်းအလုပ်ကို နေ့ရှည်ချက်များ ကြီးပွားထမြောက် အောင် အားထုတ်နိုင်ပါမူ ဗောဓိပက္ခိယဘုရား ၃၇-ပါးတို့ကို ပွားများမှု အကုန်ပြီးစီးနိုင်သည်။^၂

အာနာပါနဖြင့် သမာဓိကိုထူထောင်ပုံ။ ။ ဘရာဝါသသမ္မာဓိ၌နေကြကုန် သောသူတို့သည် နေ့အခါတွင် အားထုတ်ခွင့်မရနိုင်သော် ညအခါ မအိပ်စက်မီ ၁-နာရီခန့်၊ ၂-နာရီခန့် နံနက်၌ မထမီ တနာရီမျှပင်ဖြစ်စေ အာနာပါနအလုပ်ကို အားထုတ်သင့် ကြပါသည်။ အားထုတ်ပုံမှာ -

“သတောဝ အဿသတိ၊ သတောဝ ပဿသတိ”

ဟူသော ပါဠိဘော်မြတ်နှင့်အညီ ပိုင်းခြားသောနာရီတွင်း၌ မိမိစိတ်ကို ထွက်သက် ဝင်သက်အာရုံမှတစ်ပါး အခြားသို့ မထွက်စေမူ၍ ထိုနာရီ အတွင်းတွင် ထွက်သက်ဝင်သက် အာရုံ၌သာ မိမိစိတ်ကိုတည်ငြိမ်စွာ နေ အောင် ကာယိကဝီရိယ၊ စေတသိကဝီရိယ ၂-ပါးနှင့် အားထုတ်၍ ရှုကြ ရမည်။

ဝီရိယ ၂-ပါး။ ။ ကာယိကဝီရိယဆိုသည်ကား မိမိပိုင်းခြားသော နာရီ အတိုင်းတနေ့တရက်မျှ ဟုဂျက်မကွက်စေရအောင် ဟက် ကြလုံ့လ ဝီရိယကိုပြုမှုဖြစ်သည်။ စေတသိကဝီရိယဆိုသည်ကား ထွက်သက် ဝင်သက်တည်းဟူသောအာရုံမှ တခြားဟု ပိုင်းသောအာရုံသို့ မိမိစိတ်ကို

၁။ ဒိပနိပေါင်းချုပ်။ ၃၂၄။
၂။ အာနာပါနဒီပနီ။ ၁၇။

မထွက်စေရအောင် ကြောင့်ကြစိုက်သုတ်ခြင်း၊ ငိုက်ပြည်းမှု၊ မှိုင်ငေးမှု၊ မေ့ မော့မမှုရှိစေရန် မိမိစိတ်ကို ထွက်သက်ဝင်သက်တည်ဟူသော အာရုံ၌ အတုတ်လုံးဆော်ပေးမှုဖြစ်သည်။

စိတ်အမှတ်ပြုမှု မြဲအောင်လုပ်။ ။ နှာခေါင်းဝ၌ မိမိစိတ်ကို အခိုင်အမြဲစိုက် ထား၍ ထိုအရပ်၌ ထွက်သက်လေခပ် သောအခါ (ဝါ) ထိတွေ့ရသောအခါ “ထွက်သက်” ဟူ၍ ဝင်သက်လေ ထိတွေ့သောအခါ “ဝင်သက်” ဟူ၍ စိတ်အမှတ်ပြုမှုမြဲအောင် လုပ်ရမည်။ ထိုသို့အားထုတ်သောကာယိကဝီရိယ စေတသိကဝီရိယ ၂-ပါးသည် သမ္မာ-ဝါယာမမဂ္ဂင်မည်၏။ ထိုသို့အားထုတ်၍ လခွဲ၊ ၁-လ၊ ၂-လစသည် ကြာမြင့် သောအခါ ထွက်သက်ဝင်သက်၌ သတိတရားသည် ခိုင်စွာရပ်တည်၏။ ထိုသတိတရားသည် သမ္မာသတိ မဂ္ဂင်မည်၏။ ထွက်သက် ဝင်သက် အာရုံ၌ စိတ်၏တည်ငြိမ်ခြင်း သမာဓိတရားသည် ဝိုးပွား၍လာ၏။ ထို သမာဓိတရားသည် သမ္မာသမာဓိမဂ္ဂင်မည်၏။ သမာဓိက္ခန္ဓမဂ္ဂင်သုံးပါး ထူထောင်မိ၏။ စိတ်ရှူး၊ စိတ်နောက်သည် တနေ့တခြား ပျောက်ကင်း၍ သွား၏။

ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံနှင့် ကျွဲကြုံလျှင် မိမိစိတ်ကို အစိုးမရမှုသည် လူတိုင်းမှာပင် သိမြင်ထင်ရှားလျက် ရှိကြ၏။ လောက၌ စိတ်ကိုအစိုးမရ ကြသော သူရှူးသူနမ်းများသည် လောကအရေးအရာတို့၌ အသုံးမကျ ဖြစ်၏။ ထို့အတူ လောက၌ လူကောင်းသူကောင်း ဆိုရသော သူတို့သည် ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံကား စိတ်ကိုအစိုးမရပြီသော သူရှူးသူနမ်း အရာ၌ပင် တည်ကြကုန်၏။ ကမ္မဋ္ဌာန်းမမ္ဂင်ပင် ကျွဲကြုံလျှင် အသုံးမကျ ရှိနေကြ ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် စိတ်ရှူးစိတ်နောက်တို့ကို ပျောက်ကင်းကြစေခြင်းငှာ ဤသမာဓိက္ခန္ဓမဂ္ဂင်သုံးပါးကို အားရထုကြကုန်။

စိတ်ရှူး စိတ်နောက် ပျောက်နိုင်ပုံ။ ။ စကမ္မဋ္ဌာန်မဂ္ဂင်သုံးပါး ထူထောင် မိလျှင် ဥပစာရတာဝနာ အပ္ပနာ-တာဝနာ အဆင့်သို့ မရောက်ကြသေးသော်လည်း တနေ့ တနေ့လျှင်

၁-နာရီအတွင်း၊ ၂-နာရီအတွင်းမှာ အာနာပါနအာရုံ၌ မိမိစိတ်ကို တည်
 ငြိမ်စွာ သမာဓိရအောင် ထားနိုင်ပါလျှင် အလိုရှိရာကမ္မဋ္ဌာန်း၌ စိတ်ကို
 ထားခြင်းငှာ လွယ်ကူပေတော့သည်။ သမာဓိက္ခန္ဓမဂ္ဂင်သုံးပါး ထူထောင်
 မိ၍ စိတ်၏စင်ကြယ်မှု (စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ) ဖြစ်လေသောအခါ ငါ၊ ငါ၊ ငါ ဟု
 စွဲလမ်းမှု (သက္ကာယဒိဋ္ဌိ) ၏ အစီးအပွားဖြစ်ကုန်သော သူတပါးစည်းစိမ်
 ကို မတရားယူလိုမှု (အဘိဇ္ဈာ)၊ သူတပါးပျက်စီးဖို့ရန် ကြံစည်မှု (ဗျာပါဒ)၊
 အယူမှားမှု (မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ) ဟူသော မနောဒုစရိုက် သုံးပါးတို့ ကင်းကွာ၍
 ဒိဋ္ဌိ၏ မနောကံထကြွလှုပ်ရှားမှုကြီး မရှိတော့ပဲ ငြိမ်ဝပ်၍သွားပေတော့၏။
 ဈာန်မဂ် စသည်ကို တားမြစ်ပိတ်ပင်တတ်သော နိဝရဏတရားတို့ကြောင့်
 ဖြစ်သော စိတ်ရှူးစိတ်နောက် စိတ်လေစိတ်လွင့်များ ကင်းပျောက်လျက်
 မဂ်လမ်း ဖိုလ်လမ်း နိဗ္ဗာန်စခန်းသို့ ဖြောင့်တန်းစွာ ဝင်ရောက်နိုင်မည်
 ဖြစ်ပါသတည်း။ ။

ဇိဝိတိန္ဒြေ စေတသိက်

၁။ ဇိဝိတိန္ဒြေမည်ပုံ

ဇိဝိတိန္ဒြေ-၌- ဇိဝိတ+ ဣန္ဒြေ = ဇိဝိတိန္ဒြေ၊ ဇိဝိတ=အသက်၊
ဣန္ဒြေ=အစိုးရခြင်း၊ ဇိဝိတိန္ဒြေ = အသက်ရှင်သန်မှုကို အစိုးရခြင်း၊
ထို့ကြောင့်—

- (က) သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို အသက်ရှင်စေတတ်သော သဘောသည် လည်းကောင်း၊
- (ခ) မိမိကိုယ်တိုင်လည်း အသက်ရှင်တတ်သော သဘောသည် လည်းကောင်း၊
- (ဂ) အသက်ရှင်ခြင်းမျှဖြစ်သော သဘောသည် လည်းကောင်း ဇိဝိတိန္ဒြေမည်အံ့။

၂။ ဇိဝိတိန္ဒြေ၏ လက္ခဏာ

ဇိဝိတိန္ဒြေစေတသိက်သည် မိမိနှင့် အတူတကွဖြစ်သော နာမ်တရား တို့ကို အစဉ်မပြတ် စောင့်ရှောက်ခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိသည်။

နာမ်တရားတို့ကို စောင့်ရှောက်ပုံ။ ။ဇိဝိတိန္ဒြေ စေတသိက်နှင့် အတူ တကွ ဖြစ်သည့် တရားများမှာ သတ္တဝါထိုသန္တာန်ဝယ် ဇိဝိတိန္ဒြေ စေတသိက်နှင့် အတူတကွ ဖြစ်ပေါ်နေ သည့်စိတ်၊ စေတသိက် နာမ်တရားများ ဖြစ်သည်။

သတ္တဝါတို့ သန္တာန်တွင် ထိုနာမ်တရားတို့ သက်တမ်းစေ့ တည်တံ့နေ အောင် ဇိဝိတိန္ဒြေ စေတသိက်က စောင့်ရှောက်သည်။ စောင့်ရှောက်ပုံကို အဘိဓမ္မာကျမ်းဂန်များ၌ ရေ၊ နို့၊ ထိန်း၊ လှေလှော်သူ ဥပမာများဖြင့် ထင်ရှားအောင် ဖွင့်ဆိုကြသည်။

၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၄၄။
၂။ အဘိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၇။

၃။ အဘိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၇။

ရေဥပမာ။ ။ရေသည် ကြာကို စိမ်းစိုရွှင်လန်းအောင် စောင့်ရှောက်၏။
 ကြာပင်တို့ မညှိုးမခြောက်ရအောင် ရေကစောင့်ရှောက်
 သည်။ ကြာပင်တို့ စိမ်းရွှင်လန်းဆန်းရှင်သန်နေခြင်းသည် ရေက စောင့်
 ရှောက်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထို့အတူ ဇိဝိတိန္ဒြေသည် ဖဿ၊ဝေဒနာ
 စသည့် နာမ်တရားတို့ သက်တမ်းစေ့ တည်တံ့နေအောင် စောင့်ရှောက်
 ၏။ နာမ်တရားတို့ သက်တမ်းစေ့ တည်တံ့ရှင်သန်နေခြင်းသည် နာမ်
 ဇိဝိတိန္ဒြေ စောင့်ရှောက်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဖဿ၊ ဝေဒနာ စသည့်
 နာမ်တရားတို့သည် သတ္တဝါတို့ ပဋိသန္ဓေတည်နေသည်မှစ၍ ခန္ဓာငါးပါးတို့
 အပြီးသတ် ချုပ်ငြိမ်းသည့်တိုင်အောင် မိမိတို့ လက္ခဏာများလျော်စွာ
 ဖြစ်ပေါ်၍နေသည်။ ဤသို့ ဖြစ်ပေါ်နေမှုကို နာမ်တရားတို့ အသက်ရှင်
 သန်နေသည်ဟုဆိုသည်။ ဤသို့ နာမ်တရားတို့ အသက်ရှင်သန်နေအောင်
 ဇိဝိတိန္ဒြေစေတသိက်က စောင့်ရှောက်ရသည်။ နာမ်တရားတို့သည် ဇိဝိ-
 တိန္ဒြေမရှိက အသက်မရှင်နိုင်၊ ဇိဝိတိန္ဒြေရှင်ကင်း၍ အသက်ရှင်နိုင်ခွင့်
 ပရှိ၊ ဗိဗ္ဗာန်မရောက်သေးသမျှ နာမ်တရားတို့ အသက်ရှင်သန် ဖြစ်ပေါ်မှု
 သည် နာမ်ဇိဝိတိန္ဒြေလက်တွင်းမှာ ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် နာမ်တရားတို့ကို
 သက်တမ်းစေ့ အသက်ရှင်သန်မှုအပေါ် ဇိဝိတိန္ဒြေစေတသိက်ကအစိုးရ၏။

ငါ့ရှင်ကင်း၍ သင်စိတ်အစဉ် နာမ်တရားတို့မှာ အသက်ရှင်
 နိုင်ခွင့်မရှိ၊ ထို့ကြောင့် သင်တို့၏ အသက်ရှင်သန်မှုသည် ငါ၏
 လက်တွင်းမှာ ရှိနေ၏ သင်တို့၏ အသက်ရှင်သန်မှုကို ငါအစိုးရ၏-

ဟုဆိုဘိသကဲ့သို့ နာမ်တရားတို့ အသက်ရှင်မှုကို ဇိဝိတိန္ဒြေကအစိုးရသည်။
 ထို့ကြောင့် ဇိဝိတိန္ဒြေစေတသိက်ဆိုသည်မှာ နာမ်တရားတို့ အသက်ရှင်
 သန်မှု၌ အစိုးရမှု၊ နာမ်တရားတို့ အသက်ရှင်နေအောင် စောင့်ရှောက်
 ထိန်းသိမ်းနေသည့် သဘောတရားကို ဇိဝိတိန္ဒြေစေတသိက်ဟုခေါ်သည်။

အချုပ်အားဖြင့် ဆိုရသော် ဇိဝိတိန္ဒြေစေတသိက်ဆိုသည်မှာ-နာမ်
 ခန္ဓာအစဉ် မပျောက်မပျက်စေရန် စောင့်ရှောက်ထိန်းသိမ်း နေသည့်

သဘောတရားကိုခေါ်သည်။(ဝါ)ပဋိသန္ဓေမစ၍ ဘဝဇာတ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်း သည့်အထိ နာမ်တရားများ အစဉ်မပြတ်ဖြစ်စေနိုင်သည့် သတ္တိထူးကို ဇိဝိတိန္ဒြေစေတသိက်ဟုခေါ်သည်။

ထင်ရှားရှိခိုက်သာ စောင့်ရှောက်ပုံ။ ။ရေးဥပမာ၌ နှစ်မျိုးခွဲခြားမှတ် သားသင့်သည်။

(၁) ရေကန်ရှိရေ-

(၂) ကြာရိုးကြာစွယ်အတွင်းရှိရေ-

ဟူ၍နှစ်မျိုးဖြစ်သည်။

၁။ ရေကန်ရှိရေ။ ။ရေကန်ရှိရေသည် ကြာပင်ကို စိမ်းရွှင်လန်းဆန်း အောင် စောင့်ရှောက်သော်လည်း ကြာပင် ထင်ရှားရှိခိုက်သာ စောင့်ရှောက်နိုင်၍ ကြာပင်မရှိက မစောင့်ရှောက်နိုင် ထိုအတူ ဇိဝိတိန္ဒြေစေတသိက်သည် နာမ်တရားတို့ကို သက်တမ်းစေ့တည်ရှိ အောင် စောင့်ရှောက်သော်လည်း နာမ်တရားတို့ မချုပ်မပျောက်ထင်ရှား ရှိခိုက်သာ စောင့်ရှောက်နိုင်သည်။ သက်တမ်းစေ့၍ ချုပ်ပျောက်ပြီး နောက် မစောင့်ရှောက်နိုင်။

၂။ ကြာရိုးကြာစွယ်အတွင်းရှိရေ။ ။ကြာရိုးကြာစွယ်အတွင်းရှိ ရေ သည် ကြာရိုးကြာစွယ်အတွင်း မိမိထင်ရှားရှိခိုက်သာ ကြာရိုးကြာစွယ်ကို စိမ်းရွှင်လန်းဆန်းအောင် စောင့် ရှောက်နိုင်သည်။ ထိုအတူ ဇိဝိတိန္ဒြေစေတသိက်သည် မိမိထင်ရှားရှိဆဲ ခဏ၌သာ နာမ်တရားတို့ သက်တမ်းစေ့ တည်ရှိအောင် စောင့်ရှောက်နိုင် သည်။

ဤ၌ ဆိုလိုသည် သဘောမှာ - သားသမီးက မိဘကို စောင့်ရှောက် ဟု၌ သားသမီးနှင့်မိဘတို့ အသက်ထင်ရှား ရှိခိုက်၌သာ စောင့်ရှောက်နိုင်

သကဲ့သို့ ဇီဝိတိန္ဒြေစေတသိက်က နာမ်တရားတို့ကို စောင့်ရှောက်ရာ၌ မိမိ
ဇီဝိတိန္ဒြေစေတသိက်နှင့်နာမ်တရားတို့ ထင်ရှားရှိခိုက်သာ စောင့်ရှောက်နိုင်
သည်ဟု ဆိုလိုပါသည်။

နို့ထိန်း(ကလေးထိန်း)ဥပမာ။ ။ဇီဝိတိန္ဒြေ စေတသိက်က မိမိထင်ရှား
ရှိခိုက် နာမ်တရားတို့ကိုစောင့်ရှောက်
ရာ၌ နို့ထိန်းနှင့်တူ၏။ နို့ထိန်းသည် သူတပါးဝမ်းမှ သူတပါးကြောင့်ဖြစ်
ပေါ်လာသော ကလေးငယ်တို့ကို ကျွေးမွေးယူယ စောင့်ရှောက်၏။ မိမိ
ကိုယ်တိုင်ကမူ သားငယ် သမီးငယ် ကလေးငယ်များဖြစ်ပေါ်လာအောင်
မစွမ်းနိုင်။ ထို့အတူ ဇီဝိတိန္ဒြေစေတသိက်သည် မိမိထင်ရှားရှိခိုက် ယှဉ်
ဖက်နာမ်တရားတို့ကို စောင့်ရှောက်သော်လည်း တပါးသောကံစသော
အကြောင်းတရားတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ယှဉ်ဖက်နာမ်တရား
တို့ကိုသာ စောင့်ရှောက်သည်။ မိမိကိုယ်တိုင်ကမူ ကံစသော တပါးသော
အကြောင်းတရားတို့ကဲ့သို့ မဖြစ်ပေါ်သေးသော တရားများ ဖြစ်ပေါ်လာ
အောင် မစွမ်းနိုင်။

လှေလှော်သူဥပမာ(ကိုယ်ကိုယ်ကိုယ်စောင့်)။ ။ဇီဝိတိန္ဒြေ စေတသိက်သည်
ယှဉ်ဖက် နာမ်တရားတို့ကို
စောင့်ရှောက်သည်ဟု ဆိုရာ၌ မိမိဇီဝိတိန္ဒြေစေတသိက်ကို မည်သည့်
တရားက စောင့်ရှောက်သနည်းဟူမူ—

လှေကို တဘက်ကမ်းသို့ ပို့ဆောင်သော လှေသမားသည်
ပို့ရင်းက လှေကိုသာ ပို့ဆောင်သော်လည်း လှေနှင့်မိမိသည်
ထက်စပ်တည်နေသဖြင့် မိမိကိုလည်း ပို့ဆောင်ရာ ရောက်သကဲ့သို့
ဇီဝိတိန္ဒြေ စေတသိက်သည်လည်း ယှဉ်ဖက် နာမ်တရားတို့ကိုသာ
စောင့်ရှောက်၏။ သို့ရာတွင် မိမိသည် ယှဉ်ဖက် နာမ်တရားတို့နှင့်
ထက်စပ်တည်ရှိနေသဖြင့် မိမိကိုယ်ကိုလည်း စောင့်ရှောက်သည်
မည်ပေသည်။ ။

ဤ၌ ဆိုလိုသည်မှာ-ပျော်ပွဲရှင်ပွဲသို့ သားသမီးများကို လိုက်ပို့သော မိဘများသည် မိမိကိုလည်း ပျော်ပွဲရှင်ပွဲသို့ ပို့ဆောင်ပြီးသားဖြစ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ ဇိဝိတိန္ဒြေစေတသိက်က ယှဉ်ဖက်နာမ်တရားတို့ကိုစောင့်ရှောက် သောအခါ မိမိသည်လည်း ယှဉ်ဖက်နာမ်တရားတို့နှင့် အတူဖြစ်သော ကြောင့် မိမိကိုလည်း မိမိပင် စောင့်ရှောက်ရာ ရောက်သည်ဟုဆိုလိုပါ သည်။

၃။ ဇိဝိတိန္ဒြေစေတသိက်၏ ရသ

ဇိဝိတိန္ဒြေစေတသိက်သည် မိမိနှင့်အတူတကွဖြစ်သည့်နာမ်တရားတို့ကို သန္တတိအစဉ် ပြတ်၍မသွားရန် စိတ်၊ စေတသိက်၊ နာမ် အစဉ်ဆက်ကာ ဆက်ကာ ဖြစ်အောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း ကိစ္စရှိသည်။

နာမ်အစဉ်ဖြစ်အောင် ဆောင်ရွက်ပုံ။ ။ သတ္တဝါတို့ သန္တာန်တွင် ဇိဝိ-
တိန္ဒြေစေတသိက်နှင့်အတူ စိတ်၊
စေတသိက် နာမ်တရားများ ထာဝစဉ် ဖြစ်ပေါ်၍နေသည်။ နာမ်တရား တို့သည် သတ္တဝါတို့သန္တာန်ပယ် ဖြစ်ပျက်လက္ခဏာဖြင့် ဖြစ်ပေါ်နေကြ ခြင်းဖြစ်သည်။ ဖြစ်လိုက်ပျက်လိုက်၊ အခုဖြစ်၊ အခုပျက်လက္ခဏာဖြင့်ဖြစ် ပေါ်နေကြသည်။ ရေမြှုပ် ရေဗူးပေါင်းကလေးများပမာ တဖြစ်တည်း ဖြစ်၍ တပျက်တည်း ပျက်နေကြသည်။ ပဋိသန္ဓေမှစပြီး နိဗ္ဗာန်မရောက် သေးသမျှ ဖြစ်ပျက်၊ ဖြစ်ပျက်လက္ခဏာဖြင့် ဆက်ကာဆက်ကာ ဖြစ်ပေါ် နေသည်။ ဤသို့ ဖြစ်ပေါ်နေမှုကို နာမ်သန္တတိ နာမ်အစဉ် ဖြစ်နေခြင်းဟု ခေါ်သည်။

ယင်းနာမ်အစဉ်ကို ဇိဝိတိန္ဒြေကဖြစ်စေသည်။ နာမ်အစဉ်ဆက်ကာ ဆက်ကာ ဖြစ်နေအောင် နာမ်အစဉ်ပြတ်မသွားအောင် ဇိဝိတိန္ဒြေက ဆောင်ရွက်သည်။ သတ္တဝါတို့သန္တာန်တွင် နာမ်တရားများ ယင်းကဲ့သို့ ဖြစ်ပြီးနောက် ပျက်သွားခြင်းဖြင့် မပြတ်မလတ် ဆုံးပါး၍ နေသော်လည်း သန္တတိနာမ်အစဉ်ကား ပျက်မသွားပေ။ ဇိဝိတိန္ဒြေ၏ ဆောင်ရွက်မှုကြောင့်

၁။ အဘိဓမ္မာ၊ ၁။ ၂၆၇။

ထပ်ကာထပ်ကာ အဖန်ဖန်အသက်ရှင်ပြန်၍ နိဗ္ဗာန်မရောက်မချင်း ဆက်
တိုက် ဖြစ်ပေါ်နေလေသည်။ ဤသို့ စိတ်၊ စေတသိက်နာမ်အစဉ် ပြိုကွဲ
ပျက်စီးမသွားအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် ဇီဝိတိန္ဒြေ စေတသိက်ကိစ္စ
ဖြစ်သည်။

စိမ်းလန်းစိုပြေသော သစ်သီးသစ်ရွက်မှ အရည်ခတ်သည် မိမိနှင့်
အတူဖြစ်သည့် အသီးအရွက်ကို မညှိုးမနွမ်း မပိန်မခြောက်ရအောင်
ဆောင်ရွက်သကဲ့သို့ ထိုအတူ ဇီဝိတိန္ဒြေစေတသိက်သည် မိမိနှင့်အတူ
ဖြစ်သည့်စိတ်၊ စေတသိက်၊ နာမ်တရားတို့ အစဉ်တစိုက် ဆက်ကာဆက်ကာ
ဖြစ်ပေါ်ရှင်သန်နေအောင် ဆောင်ရွက်လေသည်။ ယင်းသို့ ဇီဝိတိန္ဒြေက
မဆောင်ရွက်ပါလျှင် သတ္တဝါတို့သန္တာန်ဝယ် စိတ်၊ စေတသိက်၊ နာမ်
အစဉ်ကြီး ပြိုကွဲပျက်စီးသွားမည်သာ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဇီဝိတိန္ဒြေ
စေတသိက်သည် နာမ်အစဉ်ပြစ်ခေါ်အောင် ဆောင်ရွက်ခြင်းကိစ္စရှိသည်
ဟု ဖွင့်ဆိုလေသည်။

၄။ ဇီဝိတိန္ဒြေစေတသိက်၏ ပစ္စုပဋ္ဌာန်

ဇီဝိတိန္ဒြေစေတသိက်သည် အတူဖြစ်ဖက် စိတ်၊ စေတသိက် နာမ်တရား
တို့ကို ချုပ်ပျက်မှု၊ ဘင်ခဏမတိုင်မီ တည်တံ့အောင် ထားတတ်သော
တရားဟု တရားလေ့လာသူတို့ဉာဏ်မှာ ရှေ့ထင်မြင်ခြင်းအခြင်းအရာ
ရှိသည်။

ဘင်ခဏမတိုင်မီတည်တံ့အောင် ထားပုံ။ ။ ဇီဝိတိန္ဒြေ စေတသိက်သည်
ပဋိသန္ဓေမှစ၍စတိုကျအောင်
သို့မဟုတ် နာမ်ခန္ဓာအစဉ် အကြွင်းမဲ့ချုပ်ငြိမ်းသည့်တိုင်အောင် သတ္တဝါ
တို့သန္တာန်ဝယ် ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိ၏။ ဇီဝိတိန္ဒြေစေတသိက်နှင့်အတူဖြစ်ဖက်
စိတ်၊ စေတသိက် နာမ်တရားများလည်း အတူဖြစ်ပေါ်၏။ ယင်းသို့ဖြစ်
ပေါ်သောအခါ ပထမဆုံး စတင်ဖြစ်ပေါ်မှုကို ဥပါဒ်ခဏ၊ ယင်းနောက်
ပင်ကိုအတိုင်း တည်နေမှုကို ဌိခဏ၊ ယင်းနောက် ချုပ်ပျက်သွားမှုကို

ဇိဝိတိန္ဒြေ စေတသိက်

ဘင်ခဏဟု ခေါ်သည်။ ဇိဝိတိန္ဒြေစေတသိက်သည် အတူဖြစ်ဖက်နာမ် တရားတို့ကို ဆိုခဲ့သည့် ခဏသုံးပါးမျှ တည်တံ့လျက် ရှင်သန်နေအောင် စောင့်ရှောက်သည်။ ထို့ကြောင့် ယင်းဇိဝိတိန္ဒြေစေတသိက်သည် အတူ ဖြစ်ဖက်နာမ်တရားတို့ကို ခဏသုံးပါးကာလမျှ တည်တံ့အောင်ထားတတ် သော တရားဖြစ်သည်။

ခဏသုံးပါးကာလမျှ တည်တံ့အောင် ထားတတ်သည်ဟု ဆိုသော် လည်း ဘင်အခိုက်အတန့် ဘင်ခဏသို့မဆောက်မီသာ တည်တံ့အောင် စွမ်းဆောင်နိုင်သည်။ ဂျုပ်ဂျက်ဆဲ ဘင်ခဏ၌ကား တည်တံ့အောင်မစွမ်း ဆောင်နိုင်ပေ။

ဆိပိးဥပမာ။ ။ ကုန်ခန်းဆဲ ဆို မီးလာတို့သည် မီးလျှံမီးတောက်ကို တည်တံ့အောင် မစွမ်းဆောင်နိုင်သကဲ့သို့ ဇိဝိတိန္ဒြေ သည်လည်း မိမိကိုယ်တိုင် ပျက်ဆဲဂျုပ်ဆဲဖြစ်သောကြောင့် ဘင်ခဏ ဘင်အခိုက်တွင် အတူဖြစ်ဖက် နာမ်တရားတို့ကို တည်တံ့အောင်မထားနိုင် မစွမ်းဆောင်နိုင်ပဲ ပျက်ဆဲဘင်ခဏမတိုင်မီသာ ထားတတ် လေ သည်။ ထို့ကြောင့် ဇိဝိတိန္ဒြေစေတသိက်ဟူ ပျက်ဆဲခဏမတိုင်မီသာ တည်တံ့ စေနိုင်သည့်တရားဟု ဖွင့်ဆိုကြလေသည်။

၅။ ဇိဝိတိန္ဒြေစေတသိက်၏ ပဒဋ္ဌာန်

ဇိဝိတိန္ဒြေစေတသိက်သည် မိမိစောင့်ရှောက်မှု၏အစွမ်းကြောင့် တည်တံ့ နေသော အတူဖြစ်ဖက်နာမ်တရားလျှင် နိုးစွာသောအကြောင်းရှိသည်။ ။

နာမ်တရားပျားနိုးစွာသော ဇိဝိတိန္ဒြေစေတသိက်နှင့် အတူဖြစ်ဖက် အကြောင်းဖြစ်ပုံ နာမ်တရားပျားဆိုသည်မှာ သတ္တဝါ တို့ သန္တာန်ဝယ် ပဋိသန္ဓေမှစ၍ ဇိဝိတိန္ဒြေ ဖြစ်ပေါ် နေ၏။ ဤသို့ဖြစ်ရာ၌ ဇိဝိတိန္ဒြေတပါးသာ ပြစ်သည်မဟုတ်။ စိတ်၊ စေတသိက် နာမ်တရားပျားလည်း ဖြစ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် အတူဖြစ်ဖက် နာမ်တရားပျားဆိုသည်မှာ ပဿ၊ ဝေဒနာစသည့်စေတသိက်ပျားနှင့် စိတ်

၁။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၆၇။

တရားများဖြစ်သည်။ ယင်းနာမ်တရားတို့သည် ဇီဝိတိန္ဒြေအစွမ်းကြောင့် အသက်ရှင်သန်တည်တံ့၍နေကြ၏။ ထို့ကြောင့် ယင်းနာမ်တရားများသည် မိမိဇီဝိတိန္ဒြေ၏ စောင့်ရှောက်မှု အစွမ်းကြောင့် တည်တံ့နေသော တရားများဖြစ်သည်။ ဇီဝိတိန္ဒြေစေတသိက်၏ နီးစွာသောအကြောင်းမှာ- ယင်းအတူဖြစ်ဖက်နာမ်တရားများဖြစ်သည်။ ဤတွင်အကြောင်းဟူရာ၌-

(၁) နီးကပ်သော အာသန္နအကြောင်း-

(၂) ဝေးကွာသော ဒုရအကြောင်း-

ဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိသည်။ ဇီဝိတိန္ဒြေစေတသိက်သည် သတ္တဝါတို့၏ ရှေးအတိတ်ကံတရားကြောင့် ဖြစ်ပေါ်နေသည်။ ထို့ကြောင့် ရှေးအတိတ်ကံသည် အသက်ရှင်သန်မှုဇီဝိတိန္ဒြေ၏ ဝေးသောဒုရအကြောင်းဖြစ်သည်။ အတူဖြစ်ဖက်နာမ်တရားတို့မှာ ဇီဝိတိန္ဒြေစေတသိက်၏ နီးကပ်သော အာသန္နအကြောင်းဖြစ်သည်။ သတ္တဝါတို့သန္တာန်ဝယ် အတူဖြစ်ဖက် စိတ်၊ စေတသိက်၊ တရားများဖြစ်ပါမူ ဇီဝိတိန္ဒြေ ဖြစ်နိုင်သည်။ ဇီဝိတိန္ဒြေဖြစ်မှလည်းစိတ်၊ စေတသိက် တရားများ ဖြစ်နိုင်၏။ ဇီဝိတိန္ဒြေနှင့်အတူ ဖြစ်ဖက်နာမ်တရားတို့သည် ကျွန်းကိုင်းပို၊ ကိုင်းကျွန်းမိဟူသကဲ့သို့ အညမညပစ္စည်း ပစ္စယပ္ပန်တရားများ ဖြစ်ကြသည်။ သတ္တဝါတို့ သန္တာန်တွင် အသက်ဇီဝိတိန္ဒြေဖြစ်သောအခါ အတူဖြစ်ဖက် စိတ်ဝိညာဉ်လည်းဖြစ်သည်။ ယင်း စိတ်ဝိညာဉ်ကို ဇီဝိတိန္ဒြေကအသက်ရှင်သန်အောင် စောင့်ရှောက်သည်။ ထို့ကြောင့် စိတ်ဝိညာဉ်သည် ဥပါဒ်၊ ဋီ၊ ဘင် ခဏသုံးပါး အခိုက်အတန့်အတွင်း သက်တမ်းစေ တည်တံ့နိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် စိတ်ဝိညာဉ်မဖြစ်ပဲလည်း အသက်ရှင်သန်မှု ဇီဝိတိန္ဒြေ မဖြစ်နိုင်။

စိမ်းစိုသော သစ်သီးသစ်ရွက်အတွင်းရှိ အရည်ဓာတ်သည် သစ်သီးသစ်ရွက်များမညှိုး မခြောက်ရအောင် စောင့်ရှောက်သည်။ ထို့ကြောင့် စိမ်းရွှင်လန်းဆန်းတည်တံ့ နိုင်ကြသည်။ သို့ရာတွင် သစ်သီးသစ်ရွက်များမရှိပဲလည်း အရည်ဓာတ်မတည်နိုင်၊ မရှိနိုင်သကဲ့သို့ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်ဇီဝိတိန္ဒြေစေတသိက်သည် အတူဖြစ်ဖက်ရုပ်၊ နာမ်တရားများလျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိသည်ဟု ဖွင့်ဆိုကြသည်။

ဇိဝိတိန္ဒြေ စေတသိက်

၆။ ဇိဝိတိန္ဒြေအကြောင်း အခြားသိကောင်းစရာများ

ဇိဝိတိန္ဒြေနှစ်မျိုး။ ။ ဇိဝိတိန္ဒြေသည် ရုပ်ဇိဝိတိန္ဒြေ နှစ်မျိုး ဟူ၍ နှစ်မျိုး ရှိသည်။ ရုပ်ဇိဝိတိန္ဒြေက ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ရုပ်တရားများ အသက်ရှင်သန်နေအောင် စောင့်ရှောက်၏။ ထို့ကြောင့်ရုပ် ဇိဝိတိန္ဒြေကို ရုပ်တရားတို့၏အသက် ရုပ်သက်ဟုခေါ်သည်။ နာမ်ဇိဝိတိန္ဒြေက နာမ်ပိုင်းဆိုင်ရာနာမ်တရားများအသက်ရှင်သန်နေအောင်စောင့်ရှောက်၏။ ထို့ကြောင့် နာမ်ဇိဝိတိန္ဒြေကို နာမ်တရားတို့၏အသက် နာမ်သက်ဟု ခေါ်ဆိုကြသည်။

ထို့ပြင် ဇိဝိတိန္ဒြေစေတသိက်ကို နာမ်ဇိဝိတိန္ဒြေဟု ခေါ်သည်။ ရုပ်ဇိဝိတိ ကို ရုပ်ဇိဝိတိန္ဒြေဟုခေါ်သည်။ သတ္တဝါတို့သည် ထိုဇိဝိတိန္ဒြေနှစ်မျိုးဖြင့် အသက်ရှင် သန်နေကြသည်။ ထိုဇိဝိတိန္ဒြေနှစ်မျိုး ပျက်စီးသွားသည်ကိုပင် သတ္တဝါများ သေသည်ဟု ခေါ်ဆိုကြသည်။ ။

သက်ရှိသတ္တဝါတို့၏အသက်။ ။ သိပ္ပံအဆို ဇိဝိတိအသက်ကို သိပ္ပံလော က၌မည်သည့်အရာဖြစ်သည်ဟူ၍ တိကျ စွာမပြောနိုင်ကြောင်း၊ သို့ရာတွင်အကြား ၊ အမြင် ၊ အတွေ့အကြုံတို့ကို အခြေပြု၍ပြောရသော် ဇိဝိတိအသက်ဟူသည်သဇိဝိခန္ဓာကိုယ်ကိုဖွဲ့စည်း ထားသောတရားများနှင့် အစဉ်သဖြင့်ဆက်စပ်နေကြောင်း၊ ဇိဝိကင်းမဲ့ သောရုပ်ကို အနှံ့အပြားများစွာတွေ့နိုင်သော်လည်း ရုပ်ကင်းမဲ့သောဇိဝိ ကိုမူ ရှာ၍မတွေ့ကြောင်း၊ ထို့ကြောင့် ဇိဝိတိအသက်ဆိုသည်မှာ ရုပ်နှင့် ခွဲ၍မရအောင် ဆက်စပ်လျက်ရှိသောအရာ ဖြစ်ဖွယ်ရှိကြောင်း မြန်မာ့စွယ် စုံကျမ်း၌ ဖော်ပြထားသည်။ ။

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ၌ ဇိဝိဆိုသည်မှာ ဇိဝိတိန္ဒြေခေါ်ဆိုကြောင်း၊ နှစ်ပေါင်း များစွာကြာမြင့်သော ကာလကပင် အတိအကျဆိုခဲ့သည်။ ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ ကဆိုခဲ့သည့် ဇိဝိတိန္ဒြေခေါ်အသက်မှာ ရုပ်၊ နာမ်ဇိဝိတိန္ဒြေ နှစ်မျိုးဖြစ်ရာ လူ၏ခန္ဓာကိုယ်တွင် ရုပ်နာမ်ခန္ဓာအစဉ်ကို မပျောက်ပျက်စေရန် အစဉ်မ

၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၂။ ၃၄၄။ အဘိ၊ ၄၊ ၃၊ ၂၁၂။ ၂။ စွယ်စုံ၊ ၄၊ ၂၇၂။

ပြတ် ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သော သတ္တိထူးဖြစ်သည် (ဝါ)ရုပ်၊ နာမ်၊ ခန္ဓာ အစဉ်မ
 ပျက်စေရန် စောင့်ထိန်းနေသည့် သဘောတရားတခုဖြစ်သည်။ ယင်းသတ္တိ
 ထူးဖြင့် လူ၏ခန္ဓာကိုယ်တွင် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ရုပ်ခန္ဓာအစဉ်များနှင့် နာမ်
 ပိုင်းဆိုင်ရာ နာမ်ခန္ဓာအစဉ်များတို့ ရှင်သန်နေကြသည်။ ယင်းသည် ပရ
 မတ်သဘောတရား ဖြစ်၍ သိမ်မွေ့လှသည်။ ထို့ကြောင့် ယင်းကို လက်ဆုပ်
 လက်ကိုင် သိနိုင်ရန်အတွက် နည်းလေးမျိုး ရှုထောင့် လေးမျိုးမှာ-
 လက္ခဏာ၊ ရသ၊ ပစ္စုပဋ္ဌာန်၊ ပဒဋ္ဌာန်တို့ဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာက ပြ
 ဆိုခဲ့သည့်ဇိဝိတိန္ဒြေခေါ် အသက်ကို လက္ခဏာရှုထောင့်မှ ဆင်ခြင်သုံးသပ်၍
 လည်းကောင်း၊ ရသရှုထောင့်မှ ဆင်ခြင်သုံးသပ်၍လည်းကောင်း၊ စသည်ဖြင့်
 ရှုထောင့် လေးမျိုးမှ ကြည့်ရှုဆင်ခြင်ရမည် ဖြစ်သည်။ ထိုလေးမျိုးဖြင့်
 ဆင်ခြင်သုံးသပ်နိုင်ရန် ဝိရိယနှင့် ဉာဏ်အားကို အဆင့်မြင့်အောင် ထူ
 ထောင်ရမည်ဖြစ်သည်။ ထိုအခါ လူ၏ခန္ဓာကိုယ်တွင် ဇိဝိတိ အသက်
 ဆိုသည်မှာ ဤလက္ခဏာရှိသော သဘောတရားတည်း (လက္ခဏ)။ ဤ
 ကိစ္စကို ဆောင်ရွက်နေသော ဝါသနာတည်း (ရသ)။ ဤသို့ ဤပုံ အခြင်း
 အရာရှိသော သဘောတရားတည်း (ပစ္စုပဋ္ဌာန်)။ ယင်း ဖြစ်ပေါ်လာ
 စေရန် အနိုးကပ်ဆုံးသော အကြောင်းတရားကား ဤတရားပင်တည်း
 (ပဒဋ္ဌာန်)ဟု ပြတ်ပြတ် သားသား ဉာဏ်၌ ထင်လာမည် ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် ဇိဝိတိခေါ် အသက်ကို ပြတ်သားစွာသိလိုပါလျှင် ဉာဏ်အား
 ဝိရိယအားကို အဆင့်မြင့်အောင် ထူထောင်ပြီး အဘိဓမ္မာသဘောတရား
 များကို လေ့လာမှုနှင့် သမာသဝိပဿနာ အားသုတ်မှုကို အခြေခံလျက် ထို
 လေးမျိုးသော ရှုထောင့်များမှ ဆင်ခြင်သုံးသပ်ကြရန်ဖြစ်သည်။

အသက်နှင့် ရုပ်နာမ်။ ။ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာက ပြဆိုထားသည့် ဇိဝိတိ
 အသက်မှာ-ရုပ်ကင်းမဲ့သော ဇိဝိသကဲ့သို့
 နာမ်ကင်းမဲ့သော ဇိဝိလည်းရှိသည်။ ရုပ်ကင်းမဲ့သောဇိဝိကို နာမ်သက်သက်
 သတ္တဝါ အရူပဗြဟ္မာများ၌ တွေ့ရပြီး နာမ်ကင်းမဲ့သော ဇိဝိကို ရုပ်သက်
 သက်သတ္တဝါ အသညသတ်ဗြဟ္မာများ၌ တွေ့ရသည်။ နာမ်သက်သက် ဇိဝိ
 သည့် သတ္တဝါများ တည်ရှိနိုင်ပုံကိုလည်း အဘိဓမ္မာသုဘေသိအချို့က

ဇိဝိတိန္ဒြေ စေတသိက်

ဤသို့ ယူဆကြသည်။ အထက်ကောင်းကင်တွင် အသံသဒ္ဓရုပ်များ (ရေဒီယို ယုံအသံလှိုင်းစသည်) တည်ရှိသည်မှာ အထင်အရှားပင်ဖြစ်သည်။ အသံရုပ် သည် သြဋ္ဌာရိကရုပ်ကြမ်းဖြစ်သည်။ ရုပ်ကြမ်းများပင် တည်နိုင်သေးလျှင် အရူပ အသညသတ်တို့၌ သိမ်မေ့လှသည့် နာမ်ဇီဝနှင့် ရုပ်နုရုပ်ဇီဝတို့ တည်ရှိနိုင်သည်ကို မယုံမှားသင့်ဟု ယုံကြည်ကြသည်။ ရုပ်ဇီဝ၊ နာမ်ဇီဝ နှစ်မျိုးလုံးကိုမှ လူ့နတ်၊ တိရစ္ဆာန်များနှင့် ရူပဗြဟ္မာတို့၌ တွေ့ရ၏။

သဝိညာဏကနှင့် အဝိညာဏက။ ။ရုပ်၊ နာမ် ဇိဝိတိန္ဒြေနှစ်မျိုးကို အစွဲ ပြု၍ ဤဇိဝိတိန္ဒြေနှစ်မျိုးတွင် တမျိုး မျိုးရှိသူများကိုလည်းကောင်း၊ ရုပ်၊ နာမ်ဇိဝိတိန္ဒြေနှစ်မျိုးလုံးရှိသူများကို လည်းကောင်း၊ သဝိညာဏက သက်ရှိဟုခေါ်ပြီး ယင်း ဇိဝိတိန္ဒြေများ မရှိသည့် တော၊ တောင်၊ ရေ၊ မြေ၊ သမုဒ္ဒရာစသည့် အဓာတ်တို့များကို အဝိညာဏက သက်မဲ့ဟုခေါ်သည်။

တော၊ တောင်၊ ရေ၊ မြေ၊ သမုဒ္ဒရာစသည်တို့၌ နာမ်တရားများမရှိ သဖြင့် နာမ်ဇိဝိတိန္ဒြေလည်းမရှိ၊ ရုပ်တရားများအနက် အဋ္ဌကလာပရုပ် ရှစ်ခုရှိသော်လည်း ရုပ်ဇိဝိတိန္ဒြေမပါ။ သက်ရှိ၊ သက်မဲ့ဟူ၍ ဇိဝိတိန္ဒြေ နှစ်မျိုးရှိ မရှိသည်သာ အဓိကလိုရှင်းဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဇိဝိတိန္ဒြေမရှိသော တော၊ တောင်၊ ရေမြေစသည်တို့ကို အဝိညာဏက သက်မဲ့ဟုခေါ်သည်။ သစ်ပင်သည် သက်ရှိလော သက်မဲ့လော။ ။ဘုရားသခင်လက်ထက်တော်

က အာဠဝိပြည်သားရဟန်း တို့သည် အဂ္ဂိဠဝစေတီပန်းကျင်တွင် သစ်ပင် ဝါးပင်များကို ခုတ်ထွင် ရှင်းလင်းကြကုန်၏။ ထိုအခါ လူဒါယကာတို့က ကဲ့ရဲ့ပြစ်တင်ကြသဖြင့် ထို ရဟန်းတို့အား ဘုရားရှင်က ဤသို့ ပြစ်တင်ရှုတ်ချတော်မူ၏။

“အချီးနှီးဖြစ်သော ယောက်ျားတို့၊ သင်တို့သည် အဘယ် ကြောင့် သစ်ပင်ကို ခုတ်ဖြတ်ကုန်ဘိသနည်း၊ အချီးနှီးဖြစ်သော ယောက်ျားတို့၊ လူဒါယကာတို့သည် သစ်ပင်၌ အသက်ရှိ၏ဟုမှတ် ထင်ကြကုန်၏။”

ဤသို့ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ မိန့်မြောက်တော်မူသည်ကို ထောက်၍ သစ်ပင်ကို သက်မဲ့ အဝိညာဏကဟု ယူဆခတ်မှုကြောင်း ထင်ရှားစွာ သိနိုင်သည်။

မိလိန္ဒပညာပါဠိတော်၌လည်း -

“အရှင်ဘုရား နာဂသေန၊ သစ်ပင်သည် စိတ်စေတနာမရှိအံ့၊ သို့ဖြစ်ပါမူ ကြိုပင်သည် ဘာရခွါဇပုဏ္ဏားနှင့်အတူ စကားပြော၏-ဟူသောစကားသည် မှားရ၏၊ ကြိုပင်သည် ထိုပုဏ္ဏားနှင့် အတူ အကယ်၍ စကားပြောသည်ဖြစ်အံ့၊ သစ်ပင်သည် စိတ်စေတနာမရှိဟူသော ထိုစကားသည် မှားရ၏။

မင်းမြတ်၊ “သစ်ပင်သည် စိတ်စေတနာမရှိ” ဟု ဘုရားမြတ်စွာ သည် ဤစကားကိုလည်း ဟောတော်မူအပ်၏၊ ကြိုပင်သည် လည်း ဘာရခွါဇပုဏ္ဏားနှင့်အတူ စကားပြော၏၊ ဤစကားကို လည်း လောကပညတ်အားဖြင့်သာ ဆိုအပ်၏၊ မင်းမြတ် စိတ်စေတနာမရှိသော သစ်ပင်ကား စကားပြောခြင်းသည်မရှိ၊ သစ်ပင်သည် စကားပြော၏ဟူသော စကားကား လောကပညတ်သာတည်း”

ဟု မိန့်တော်မူသည်ကို လည်းကောင်း။

ထို့ပြင် ဥဒကသတ္တဝီဝပညာ၌-၂

“အရှင်ဘုရား နာဂသေန၊ ဤရေသည် မီး၌ကြိုချက်အပ်သော် ဖျစ်ဖျစ် မည်၏၊ အသံအမျိုးမျိုးထွက်၏၊ ရေသည်အသက် ရှိပါသလော၊ အခြားသောဝတ္ထုတို့က နှိပ်စက်အပ်သည်ဖြစ်၍ အသံပြုပါသလော၊ အချိုသော တိတ္ထိတို့သည် ရေကို အသက်ရှိ၏ဟု ရေအေးကိုပယ်လျက် ရေကိုပူစေပြီးလျှင် သုံးဆောင်ကြကုန်၏။

မင်းမြတ်၊ ရေသည် အသက်မရှိ ရေ၌အသက်ဝီဝံသည် လည်းကောင်း၊ သတ္တဝါသည်လည်းကောင်း မရှိ၊ မီး၏အဟုန် ကြီးမား

၂၈၆

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတနာကိရိယာ အဖွင့်

ယောနိလေးမျိုး၌ ပါဝင်ခြင်း မရှိသည်ကိုလည်းကောင်း ထောက်၍ သိအပ်၏။

ဆက်ဦးအံ့၊ ကြီးပွားခြင်း သဘောကား သန္တာ၊ ကျောက်သလင်း၊ ရွှေစသည် ရတနာများ၌လည်း ရှိသည်ပင်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် သစ်ပင်စသည်တို့၏ ကြီးပွားခြင်းသည် အသက်ရှိသည်၏ အဖြစ်၌ အကြောင်းမဟုတ်နိုင်။

မန်ကျည်းပင် စသည်တို့၏ အိပ်ခြင်းသည် လူတို့၏ကြွယ်ခြင်း (ပရိကပ္ပ) မျှသာဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် သစ်ပင်စသည်တို့၏ အားလုံးပျက်ဆုံးသည်မှာ လူတို့၏ ကြွယ်ခြင်း (ပရိကပ္ပ) မျှသာ ဖြစ်သည်။

ဤသို့ဖွင့်ဆိုသည်ကိုထောက်၍လည်း သစ်ပင်တို့သည် အဝိညာဏ်ကဆက်ခဲ့သာ ဖြစ်ကြလေသည်။

အဘိဓမ္မာအဆို။ ။ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာတွင် အသက်ဆိုသည်မှာ ဗီဇိတိန္ဒြေကို ခေါ်သည်။ အသက်နှင့် ငိုပါကံနှော့ကို ကံကပေးသည်။ ဗီဇိတိန္ဒြေသည် ကံကြောင့်ဖြစ်သည်။ သတ္တဝါတို့သန္တာန်တွင် ပဋိသန္ဓေမှစ၍ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထို့ကြောင့် ကံကြောင့်ဖြစ်သောသတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်၌သာ ဗီဇိတိန္ဒြေရှိသည်။ ကံကြောင့်မဖြစ်သော အရာဝတ္ထုများ၌ ဗီဇိတိန္ဒြေမရှိ၊ သစ်ပင်၌ စိတ်စေတနာမရှိ၊ ထို့ကြောင့် ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်ကံကို မပြုလုပ်တတ် ယင်းသို့ ကံပျံ့လျှင် ကံကြောင့်ဖြစ်သော ဗီဇိတိန္ဒြေလည်းမရှိ၊ ထို့ကြောင့် သစ်ပင်၌ ရအပ်သောရှုပ်ရှမ်းမျိုးတွင် ဗီဇိတိန္ဒြေမပါ။ ရုပ်၊ နာမ်ဗီဇိတိန္ဒြေနှစ်မျိုးလုံးမရှိသောကြောင့် ဗီဇိတိန္ဒြေ၏ စောင့်ရှောက်မှုမှ ကင်းသဖြင့် ကမ္မဇရုပ်၊ နာမ်အစဉ် ဆက်စပ်ဖြစ်ပေါ်မှု မရှိပေ။ ကံကြောင့်ဖြစ်သော သတ္တဝါတို့၌ ဗီဇိတိန္ဒြေ စောင့်ရှောက်မှုကြောင့် ကမ္မဇရုပ်၊ နာမ် အစဉ် ဆက်စပ်ပျံ့သည်။

သတ္တဝါတို့သန္တာန်၌ ဖြစ်ပြီးသော နာမ်တရားများ၊ ဖြစ်၊ ပျက်လက္ခဏာအတိုင်း ပပြတ်မလပ် ဆုံးပါး၍နေသော်လည်း ဗီဇိတိန္ဒြေစောင့်ရှောက်မှုကြောင့် နာမ်တရားများ ထပ်ကာထပ်ကာ အဖန်ဖန်အသက်ရှင်

ပြန်၍ နိဗ္ဗာန်မရောက်မီတိုင်အောင် ဆက်စပ်ဖြစ်ပေါ်နေသည်။ ဤသို့ အဆက်မပြတ် ဖြစ်ပေါ်ရှင်သန်မှုကို နာမ်သံသရာဟုခေါ်သည်။ သစ်ပင်တို့ ၌ ဤကဲ့သို့ နာမ်သံသရာကျင်လည်မှုမရှိ၊ ဥတုကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်ခန္ဓာ ၏ ဖြစ်ပျက်မှုအစဉ် ရူပသန္တတိသာရှိသည်။ နာမ်သံသရာ နာမ်သန္တတိ အစဉ်ကျင်လည်မှုသည် နိဗ္ဗာန်မရောက်မီတိုင်အောင်ရှိပြီး ရုပ်ခန္ဓာ၊ ရူပ သန္တတိ အစဉ်ကျင်လည်မှုသည် တဘဝလျှင် တခါသေမြဲဖြစ်သည်။

သစ်ပင်တို့၏ တိုးတက်ကြီးပွားမှု ဆုတ်ယုတ်မှုမှာ အသက်ရှိ၍မဟုတ်၊ ဗီဇနိယာမ၏ သဘောအရသာဖြစ်သည်။ နိယာမဒီပနီတွင် အောက်ပါ အတိုင်း ဖော်ပြထားသည်—

“ ဗီဇနိယာမဆိုသည်ကား တစုံတယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါဖြစ်သူ မပြုမပြင်ပါပဲလျက် ပြုပြင်ဘိသကဲ့သို့ မြက်သစ်ပင် တို့၌ မျိုးစေ့၏တန်ခိုးဖြင့် မဖောက်မပြန်ပဲ အစဉ်မြဲသောအမှုအရာ အထူးကို ဆိုသည်။ ကုလားပဲ၊ ဂျုံတို့၏ မြောက်အရပ်သို့မျက်နှာမူ ခြင်း၊ ဒက္ခိဏာနွယ်အမျိုးတို့မှာ သစ်ပင်ကို တောင်အရပ်မှ နွယ် ခြင်း၊ နေကြာပန်းတို့မှာ နေရှိရာမျက်နှာမူခြင်း၊ မာလောနွယ်မှာ သစ်ပင်ရှိရာသို့ ရွေ့ရွှေခြင်း၊ အုန်းသီးတို့မှာ ထိပ်၌အပေါက်ရောက် ခြင်း၊ ထိုထိုမျိုးစေ့ဘုံမှဖြစ်သော အပင်တို့၏ အသီးတို့သည် မျိုး စေ့နှင့်တူစွာ သီးခြင်း စသည်ဘို့သည် ဗီဇနိယာမတန်ခိုးတို့ပေ တည်း။

ဟူ၍လည်းကောင်း။

သရက်၊ ပိန္နဲအစရှိကုန်သော သင်္ခါရလောကတို့၏ ဟရိတ ခေါ်သော ဗီဇဓာတ်ကြီးသည် အသက်မရှိ၊ စိတ်မရှိ၊ ဉာဏ်မရှိ၊ ထိုသို့ ဖြစ်ပါလျက် အပင်အသစ် အသစ်ပေါက်ပွားရန် ကိစ္စမှာ အဘယ်မျှလောက် တန်ခိုးကြီးသည်ဟု သိပြင်ကြကုန်ပြီ။

ဟူ၍လည်းကောင်း။

၁။ ဒီဗနိပေါင်းချုပ်၊ ၁။ ၂၂၆၊ ၂၇၀။ ၂၇၁။

ပုံက

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

အချို့သောသစ်ပင်တို့၌ ဤဗိဇနိယာမ စီရင်ချက်ကြောင့် တင့်တယ် ဆန်းကြယ်လျက်ရှိသော အပင်သန္တာန်၊ အကိုင်း သန္တာန်၊ အခက်၊ အရွက်၊ အပွင့်၊ အသီးသန္တာန်တို့ကို လူဖြစ်သူ ပန်းချီဆရာတို့ပင် တူအောင် မရေးနိုင်ကြကုန်၊ ဗိဇနိယာမ၏ အစွမ်းတည်း-

ဟူ၍လည်းကောင်း ဆိုထား၏။

စိတ်ရှိသည် အသက်ရှိသည်ဟု ဗိဇဇာတ်၏ သတ္တိထူးကြောင့် ထိကရုန်း ထင်မှတ်ရအောင်စွမ်းဆောင်ပုံ ပင်တို့ကဲ့သို့ ထိလိုက်လျှင် တွန့်ခြင်း၊ ဆေးကမြင်းပင်တို့ကဲ့သို့ လူသံမကြား လျှင် ဆန်းပြားစွာလှုပ်ရှား၍ လူသံကြားလျှင် ငြိမ်နေခြင်း၊ ကင်မွန်းပင်၊ သင်္ဘောပင်၊ ကုက္ကိုပင်တို့ကဲ့သို့ နေဝင်လျှင်အိပ်ခြင်း၊ သန္တာနက်၊ ကျောက်ခက်၊ ဆား၊ ဆပ်ပြာတို့ကဲ့သို့ အလှိုအလျောက် ကြီးထွားနေခြင်းစသည်တို့ မှာ အသက်ရှိသည် စိတ်ရှိသည်ဟု ထင်မှတ်လောက်အောင် ထူးဆန်း၏။ ဤသည်တို့မှာ ဗိဇဇာတ်၏ စွမ်းဆောင်ချက်များသာဖြစ်သည်။ အသက် ဝိညာဉ်ရှိ၍မဟုတ်ပေ။

အသေအရှင်ပြုသနာ။ ။ သစ်ပင်များသေသည်၊ ရှင်သည်ဟု ပြောဆိုကြခြင်းမှာ မိခင်ဘက်ကို အစွဲ၍ ခေါ်ဝေါ်ကြခြင်း သာဖြစ်သည်။ ဒီပဲယင်းဆရာဘော်၏ ပရပတ္တ စကျကျမ်းတွင်-

ဗိဇဇုပ်ကိုအစွဲပြု၍ ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌ အသေအရှင်ဝေါဟာရ ဖြစ်သည်။ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်ဇီဝိတရုပ်နှင့်အလားတူ၏။ ဗိဇဇုပ်ရှိသော သစ်ပင် သစ်စေ့သည်တို့သည် အာပေါခတ်၊ ဩဇာခတ် ထောက်ပံ့အပ်သော ဥတုနှင့်ပေါင်းစပ်ထိတွေ့ရသောအခါ ပေါက် ထောက်စည်ကား ပွားများစည်းစိမ် ရှင်ကြလေကုန်၏-

ဟူ၍ ဖော်ပြထားသည်။ ထို့ပြင် သမ္မောအဋ္ဌကထာ၌-

“ဇီဝိတိန္ဒြေ၏ ပြတ်စဲခြင်းဟူသော ဤစကားရပ်ဖြင့် ဇီဝိတိန္ဒြေနှင့် စပ်သော သက်ရှိသတ္တဝါ၏သေဆုံးခြင်းမည်သည်ဖြစ်၏။ ဇီဝိတိန္ဒြေနှင့် မစပ်သော သက်မဲ့ရုပ်၏ သေဆုံးခြင်း မည်သည်မရှိ။ ‘ကောက်ပင်သေသည်၊ သစ်ပင်သေသည်’ ဟူသော စကားများမှာ ဝေါဟာရမျှသာဖြစ်သည်။ အနက်သဘောအားဖြင့် ဤစကားတို့သည် ကောက်ပင်စသည်တို့၏ ကုန်ခြင်း၊ ပျက်စီးခြင်းသဘောကို ပြခြင်းသာဖြစ်သည်” -

ဟူ၍လည်းကောင်း။ ကထာဝတ္ထုအဋ္ဌကထာ၌ -

“ထိုရုပ်၊ နာမ်ဇီဝိတိန္ဒြေတို့ကြောင့်သာလျှင် သတ္တဝါသည် အသက်ရှင်၏။ ထိုဇီဝိတိန္ဒြေတို့၏ ပျက်စီးခြင်းကြောင့် သေဆုံး၏ဟု ဆိုအပ်၏” -

ဟူ၍လည်းကောင်း ဖွင့်ဆိုထား၏။ ဤမိန့်ဆိုချက် ဖွင့်ဆိုချက်များအရ သစ်ပင်များသေသည်၊ ရှင်သည်ဟုပြောဆိုခြင်းမှာ ဗီဇဓာတ်ကိုအစွဲပြု၍ ခေါ်ဝေါ်ကြခြင်းသာဖြစ်သည်။ ဗီဇဓာတ်သည် သက်ရှိသတ္တဝါသန္တာန်ရှိ ဇီဝိတရုပ်နှင့် အလားတူသည်။ ဇီဝိတရုပ်ကိုအစွဲပြု၍ သတ္တဝါသေသည်၊ ရှင်သည်ဟုအသေအရှင်ဝေါဟာရဖြစ်သကဲ့သို့ ဗီဇဓာတ်ကိုအစွဲပြု၍ သစ်ပင်များသေသည်၊ ရှင်သည်ဟု အသေအရှင်ဝေါဟာရဖြစ်ရသည်။

ဗီဇဓာတ်ရှိသောသစ်ပင် ချုံနွယ်များနှင့် မျိုးစေ့တို့သည် မြေ၊ ရေ၌ရှိသော အာပေါဓာတ် သြဇာဓာတ် ထောက်ပံ့အပ်သော ဥတုနှင့်ပေါင်းစပ် ထိတွေ့မှုကို ရသောအခါ အပင်များပေါက်လာပြီး တိုးတက်ကြီးပွားကာ စိမ်းလန်းစိုပြေ အသက်ရှင်သန်နေကြသည်။ မြေ၊ ရေ၊ လေဓာတ်၊ ဥတု သြဇာဓာတ်တို့ ဖောက်ပြန်သည်နှင့် တပြိုင်နက် သေဆုံးကြလေသည် ထို့ကြောင့် သစ်ပင်များသေသည် ရှင်သည်ဟု ပြောဆိုကြခြင်းမှာ သစ်ပင်တို့အသက်ရှိ၍ ပြောဆိုကြခြင်းမဟုတ်ကြောင်း မှတ်သားရမည် ဖြစ်သည်။

အကျဉ်းချုပ်မှတ်သားရန်။ ။အချုပ်အားဖြင့် ဆိုရသော် သစ်ပင်၏ သက်ရှိသက်မဲ့နှင့်စပ်လျဉ်း၍-

“ကံစိတ်ဥတု အာဟာရကြောင့်ဖြစ်သော အဇ္ဈတ္တရုပ်နာမ် ခန္ဓာ၏ဖြစ်ပျက်အစဉ်ကိုသာ သိညာဏက သက်ရှိဟု ဗုဒ္ဓအဘိ-ဓမ္မာက သတ်မှတ်သည်။ ဥတုကြောင့်သာဖြစ်ပေါ်သည့် ဗဟိဒ္ဓရုပ် ခန္ဓာ၏ဖြစ်ပျက်အစဉ်ကို အဝိညာဏက သက်မဲ့ဟုသတ်မှတ်သည်။ ယင်းသို့သတ်မှတ်ခြင်း အကြောင်းမှာလည်း ဇီဝိတိန္ဒြေများရှိ-မရှိသာလျှင် ပမာနဖြစ်သည်။ သစ်ပင်တို့၌ ဇီဝိန္ဒြေ နှစ်မျိုးလုံးမရှိပဲ ဥတုကြောင့်ဖြစ်သော ဗဟိဒ္ဓရုပ်၏ ဖြစ်ပျက်အစဉ်သာရှိ၏။

ထို့ကြောင့် အဝိညာဏက သက်မဲ့များသာဖြစ်လေသည်။

ဇီဝိန္ဒြေ၏စောင့်ရှောက်ရာ ဇီဝိတိန္ဒြေ၏ စောင့်ရှောက်ရာကာလမှာ ကာလအဆုံးအဖြတ် သမာနဝါဒီဆရာတို့၏အဆိုအရ နာမ်ဇီဝိ-တိန္ဒြေဖြစ်စေ၊ ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေဖြစ်စေ အတူ ဖြစ်ပက်သဟဇာတ်တရားကို၏ ဖြစ်ဆဲဥပါဒ်မူလ၌ စောင့်ရှောက် ထောက်ပံ့သည်ဟုဆို၏။ အချို့သော ကေစိဆရာတို့ကမူ နာမ်ဇီဝိတိန္ဒြေသာလျှင် ဖြစ်ဆဲဥပါဒ်ခဏမှစ၍ စောင့်ရှောက်ထောက်ပံ့နိုင်သည်။ ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေမှာ တည်ဆဲဥပါဒ်ခဏကာလမှစ၍ စောင့်ရှောက်ထောက်ပံ့နိုင်သည်ဟု ဆိုသည်။ ထိုကေစိဆရာတို့၏အဆိုကို အဘိဓမ္မာဝတရဂိုဏ်းကားတွင် ပဋ္ဌာန်းပါရှိတော် ကို ထောက်ပြလျက် ပယ်ချထားသည်။

ဆိုလိုသည်မှာ ပဋ္ဌာန်းကျမ်း၌ အသညသတ်ဖြဟ္ဌာတို့၏ ဣန္ဒြိယ ပစ္စည်းသည် ကပ္ပပစ္စည်းနှင့်တူ၏ဟု ဟောတော်မူသောကြောင့် ရုပ်ဇီဝိတိ-န္ဒြေသည် ဖြစ်ဆဲဥပါဒ်ခဏမှစ၍ ကျေးဇူးပြုသည်ဟု ဆုံးဖြတ်လေသည်။

၁။ အဘိဝတရဂိုဏ်း။ ၃၀၁။ ၂။ ပဋ္ဌာန်း။ ၁။ ၂၆။

ဇိဝိတိန္ဒြေ စေတသိက်

“မှန်၏၊ စုံတိဆဲဇဏဝယ် ရုပ်,နာမ် ဇိဝိတိန္ဒြေတို့သည် အတူ တကွသာလျှင် ပျက်ကုန်၏” —
ဟု ဖွင့်ဆိုလေသည်။

ဇိဝိတိန္ဒြေအစဉ်(၂)မျိုး။ ။သတ္တဝါတို့ သန္တာန်တွင် ရုပ်ဇိဝိတိန္ဒြေ အစဉ် နာမ်ဇိဝိတိန္ဒြေအစဉ်ဟူ၍ အစဉ်နှစ်မျိုးရှိသည်။ ရုပ်ဇိဝိတိန္ဒြေအစဉ်မှာ တဘဝလျှင် သတ္တဝါများ သေဆုံးသည့်အခါ တခါတခါ အစဉ်ပြတ်၏။ နာမ်ဇိဝိတိန္ဒြေ အစဉ်မှာကား အစဉ်ပြတ်သည်ဟူ၍ မရှိပေ။ အနုမတဂ္ဂသံသရာဝယ် အနန္တရစသော ပစ္စည်း တဆက်တည်း ဆက်စပ်လျက် ကြောင်း,ကျိုး ဆက်ကာဆက်ကာ အစဉ်မပျက် နိဗ္ဗာန် မရောက်သေးသမျှ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်၍ နေလေသည်။ ။

ဇိဝိတိန္ဒြေ အစဉ် (၂) မျိုး ပျက်ဒီးပုံ။ ။ရုပ်,နာမ် ဇိဝိတိန္ဒြေတို့ကို ဓားလက်နက် စသည်တို့ဖြင့် ဖျက်ဆီးရာ၌ ရုပ်ဇိဝိတိန္ဒြေကိုသာ ဖျက်သီး၍ရသည်။ နာမ်ဇိဝိတိန္ဒြေကိုကား ဓား လက်နက် စသည်တို့ဖြင့် ဖျက်ဆီး၍ပေရ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် နာမ်ဇိဝိတိန္ဒြေသည် သူ့အလိုလိုပင် ဥပါဒ်, ဌီ, ဘင်, ခဏဝယ်အစဉ်အားဖြင့် ချုပ်ပျက်လျက်ရှိသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ရုပ်ဇိဝိတိန္ဒြေကို ဖျက်ဆီး၍ ရသည်ဟု ဆိုရာ၌လည်း သတ္တဝါတို့သန္တာန်တွင် ဇိဝိတိန္ဒြေ အစဉ်အဆက် ဖြစ်နေမှုကို ဖျက်ဆီးခြင်းကိုသာ ဆိုလိုသည်။ ရုပ်ဇိဝိတိန္ဒြေသည် ရုပ်တရားတို့ ထုံးစံအတိုင်း စိတ္တက္ခဏ ၁၇-ခုကို အသက်မပြည့်သေးလျှင် မည်မျှပင် နှောင့်ယှက်ခြင်းကို ပြုစေကာမူ ချုပ်ပျက်သွားလိမ့်မည် မဟုတ်ပေ။ စိတ္တက္ခဏ ၁၇-ခုကိုပြည့်လျှင်လည်း ရုပ်ဇိဝိတိန္ဒြေသည် အလိုလို ချုပ်ပျက်မည်သာ ဖြစ်သည်။ စင်စစ်အားဖြင့် ရုပ်ဇိဝိတိန္ဒြေ ပျက်စီးရခြင်းမှာ သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်တွင် ဇိဝိတိန္ဒြေအစဉ် ဆက်ကာ ဆက်ကာ ဖြစ်နေမှုကို ဖျက်ဆီးခြင်းကြောင့် ပျက်စီးရခြင်း ဖြစ်သည်။

၁။ ဗိပနိပေါင်းချုပ်၊ ၁။ ၄၄၆။

ထင်ရှားအောင် ဖွင့်ဆိုရပါလျှင် သတ္တဝါတို့ သန္တာန်တွင် ရုပ်ကလာပ်များသည် အစဉ်အဆက် ဆက်ကာဆက်ကာ ဖြစ်ပျက်လျက်ရှိ၏။ ထိုရုပ်ကလာပ်များတွင် ရုပ်ဇီဝိတိခန္ဓ ဇီဝိတရုပ်ကလာပ်လည်း ပါဝင်၏။ ဇီဝိတရုပ်ကလာပ်ဘုရား ချုပ်သွားလျှင် နောက်နောက် ဇီဝိတကလာပ်များ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်စေရန် ကျေးဇူးပြုခဲ့သည်။ ရုပ်ဇီဝိတိခန္ဓနှင့် ရုပ်ခန္ဓာအသစ်တို့သည် ဖြစ်ချုပ်လက္ခဏာ နိယာမအတိုင်း ဖြစ်ပေါ်လိုက်၊ ချုပ်ပျက်သွားလိုက် စသည်ဖြင့် အစဉ်မပျက် ဆက်ကာဆက်ကာ ဇီဝိတကမ္မဇရုပ်များ ဖြစ်နေရာဝယ် တဦးတဖောက်က ဓား လက်နက် စသည်တို့ဖြင့် ခုတ်ဖြတ်လိုက်၏။ ထိုသို့ခုတ်ဖြတ်လိုက်ခြင်းသည် ဇီဝိတရုပ်၏ မှီရာမဟာဘုတ်တို့ကို ဖြတ်လိုက်ခြင်းပင်ဖြစ်၏။ ထိုသို့ခုတ်ဖြတ်လိုက်သည့်အခါ ယင်းမဟာဘုတ်တို့နှင့်အတူ ယင်းတို့ကို မှီနေသည့် ရုပ်ဇီဝိတိခန္ဓလည်း ရုပ်တို့၏ထုံးစံအတိုင်း ၁၇- ချက် အသက်စေကာ ချုပ်ပျက်လေ၏။ ရုပ်ဇီဝိတိခန္ဓချုပ်ပြီးနောက် အလားတူ မဟာဘုတ်နှင့် ဇီဝိတိခန္ဓရုပ်များ ဆက်ကာဆက်ကာ ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကျေးဇူးပြုခဲ့သော်လည်း အထိခိုက် ခံလိုက်ရသည့်အတွက် ရုပ်ခန္ဓာအစဉ် ကြာမြင့်စွာ ဖြစ်ပေါ်စေရန် များစွာ ကျေးဇူးပြုနိုင်ခြင်း ပရှိတော့ပေ။ ခားဖြင့်ခုတ်လိုက်သည့် ဒဏ်ဆူဒဏ်ချက်အလိုက် အခန်းနှင့်အမြန် ရုပ်ဇီဝိတိခန္ဓ အစဉ်အသက် ပျက်စီးလေတော့သည်။

ဤသို့ ရုပ်ဇီဝိတိခန္ဓ ပျက်စီးသောအခါ နာမ်ဇီဝိတိခန္ဓလည်း ပျက်စီးလေတော့သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် နာမ်ဇီဝိတိခန္ဓသည် ရုပ်ဇီဝိတိခန္ဓနှင့် တဆက်တည်းရှိသောကြောင့်ပင် ရုပ်ဇီဝိတိခန္ဓကို ဖြတ်လိုက်လျှင် ထိုရုပ်ဇီဝိတိခန္ဓနှင့်တကွ နာမ်ဇီဝိတိခန္ဓ၏ မှီရာ ဟဒယဝတ္ထုပါ ပျက်စီးသဖြင့် ဟဒယဝတ္ထုကိုပို၍ဖြစ်သော နာမ်ဇီဝိတိခန္ဓလည်း ပျက်စီးရလေတော့သည်။

၁။ ပါဠိ၊ ၂၊ ၃၈။ သာဓုဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၅၃၊ ၂၅၆။ ပါဠိကမ်းစာသာယာဇီဝက။ ၃၊ ၂၇၃။

ဇိဝိတိန္ဒြေ တေသိက်

၃၉၇

ကာလ(၃)ပါးနှင့် ဇိဝိတိန္ဒြေ

အသက်ဇိဝိတိန္ဒြေသည်-

- (၁) အသက်ရှင်ဆဲ - ပစ္စုပ္ပန်ဇိဝိတိန္ဒြေ၊
- (၂) အသက်ရှင်ပြီး - အတိတ်ဇိဝိတိန္ဒြေ၊
- (၃) အသက်ရှင်လတ္တံ့ - အနာဂတ်ဇိဝိတိန္ဒြေ-

ဟူ၍ (၃)မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် ဇိဝိတိန္ဒြေကို ပြတ်စဲစေရာ၌ အသက်ရှင်ပြီး အတိတ်ဇိဝိတိန္ဒြေသည် ချုပ်ပြီးဖြစ်၏။ အသက်ရှင်လတ္တံ့ အနာဂတ်ဇိဝိတိန္ဒြေလည်း ဖြစ်ပေါ်လာသေးသည် မဟုတ်(ဝါ)မဖြစ်သေး၊ ထို့ကြောင့် ယင်းနှစ်မျိုးသည် ထင်ရှားမရှိ၊ ယင်းတို့ကို ပြတ်စဲအောင်ပြု၍ မရ၊ အသက်ရှင်ဆဲပစ္စုပ္ပန်ဇိဝိတိန္ဒြေကိုသာ ပြတ်စဲစေနိုင်၏။ ရုပ်ဇိဝိတိန္ဒြေပြတ်လျှင် နာမ်ဇိဝိတိန္ဒြေလည်း ပြတ်စဲတော့၏။ အသက်ရှင်ဆဲ ပစ္စုပ္ပန်ဇိဝိတိန္ဒြေလည်း (၃)မျိုးရှိသည်-

- (၁) ခဏပစ္စုပ္ပန်ဇိဝိတိန္ဒြေ၊
- (၂) သန္တတိပစ္စုပ္ပန်ဇိဝိတိန္ဒြေ၊
- (၃) အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန်ဇိဝိတိန္ဒြေ-

ဟူ၍(၃)မျိုးဖြစ်၏။

- (၁) ခဏပစ္စုပ္ပန်ဇိဝိတိန္ဒြေဆိုသည်မှာ-ဥပါဒ်၊ ဌိ၊ ဘင်၊ ခဏ (၃)ပါး ခဏငယ်(၃)ချက် ကာလနှင့်စပ်သည့် ဇိဝိတိန္ဒြေဖြစ်သည်။
- (၂) သန္တတိ ပစ္စုပ္ပန်ဇိဝိတိန္ဒြေဆိုသည်မှာ - (ရူပသန္တတိ၊ ရုပ်ဇိဝိတိန္ဒြေအတွက်) နေပူမှုလာ၍ နေရိပ်သို့ဝင်သော သူအား အပူရုပ်အစဉ်မပျက်မီကာလသည်လည်းကောင်း၊ ချမ်းအေးသော အရပ်မှ ပူနွေးသောအရပ်သို့ ဝင်သောသူအား

ချမ်းအေးသော ရုပ်အစဉ်မပျောက်မီ ကာလသည်လည်း ကောင်း၊ အပြင်ဘက်အလင်းရောင်မှ အခန်းတွင်းသို့ဝင်သော အခါ ရုတ်တရက်မမြင်ရသေးပဲ မျှော်စိုက်နေရာ အမှောင် ရုပ်အစဉ်မပျောက်မီ ကာလသည်လည်းကောင်း၊ ရုပ်အစဉ် ဖြစ်ဆဲပစ္စုပ္ပန် သန္တတိပစ္စုပ္ပန်ဟု ခေါ်သည်။ ယင်းရုပ်အစဉ် ဖြစ်ဆဲပစ္စုပ္ပန်နှင့် ဆက်စပ်သည့် ဇီဝိတိန္ဒြေကို သန္တတိပစ္စုပ္ပန် ဇီဝိတိန္ဒြေဟု ခေါ်သည်။

အရူပသန္တတိ နာမ်ဇီဝိတိန္ဒြေအတွက် ခုဒ္ဒကဘာဏကထေရ်တို့၏အလို ဇောဝိထိ(၇)ကြိမ် (၈) ကြိမ်မျှ၊ သံယုတ္တဘာဏကထေရ်တို့၏ အလို ဇောဝိထိ(၂)ကြိမ်(၃)ကြိမ်မျှ နာမ်ဇီဝိတိန္ဒြေ အစဉ်ဖြစ်၍ ချုပ်လတ္တံ့သော ကာလသည် သန္တတိပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သည်။ ယင်းပစ္စုပ္ပန်နှင့် စပ်သည့် ဇီဝိတိန္ဒြေကို သန္တတိပစ္စုပ္ပန် ဇီဝိတိန္ဒြေ ဟု ခေါ်သည်။

(၃) အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန်ဇီဝိတိန္ဒြေဆိုသည်မှာ ပဋိသန္ဓေနေသည်မှ သေသည့် အထိ ကာလသည် အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သည်။ ယင်းပစ္စုပ္ပန်နှင့် စပ်သည့် ဇီဝိတိန္ဒြေကို အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန်ဇီဝိတိန္ဒြေဟု ခေါ်သည်။

ထိုတွင် ခဏပစ္စုပ္ပန်ဇီဝိတိန္ဒြေမှာ-အလိုလိုဖြစ်ပြီး ချုပ်သွားသော ကြောင့် ဇီဝိတိန္ဒြေကို ဖြတ်၍မရ၊ သန္တတိ၊ အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန်ဇီဝိတိန္ဒြေ(၂)မျိုး ကိုသာ ပြတ်စဲစေနိုင်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေကို ဖြတ်လိုက်ပါက ထိုအဖြစ်ခံရသော ဇီဝိတိန္ဒြေသည် ယင်းသို့ဖြတ်သဖြင့် အားနည်းနေသော ရုပ်အစဉ်အား ကျေးဇူးပြုခဲ့၏။ ထို့ကြောင့် သန္တတိ-ပစ္စုပ္ပန်နှင့် အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန်တို့သည် ယင်းတို့ပိုင်းခြားအပ်သော (တဘဝ အတွက် အရှည်ဆုံးသောကာလသို့) မထောက်နိုင်တော့ပဲ ချုပ်ရလေတော့

ဇီဝိတိန္ဒြေ စေတနာကံ

သည်။ ထို့ကြောင့် ယင်း ဇီဝိတိန္ဒြေ (၂) မျိုးကိုသာ ပြတ်စဲစေနိုင်
လေသည်။

ဦးခေါင်းပြတ်နှင့်ဇီဝိတိန္ဒြေ။ ။စစ်ခမြပြင်တွင် အရှိန်နှင့် ပြေးလာသူ
တယောက်၏ ဦးခေါင်းကို သန်လျက်နှင့်
ဖြတ်လိုက်၏။ ခေါင်းပြတ်ကောင်သည် အရှိန်နှင့်ပြေးနေရာက တယောက်
က ဆီးရိုက်လိုက်မှ လဲကျသွားတော့၏။ ခေါင်းပြတ်ခကောင် ပြေးနေစဉ်
ဝယ် အသက်ဇီဝိတိန္ဒြေရှိ မရှိ။

ဦးခေါင်းကို ဖြတ်လိုက်စဉ်ကပင် သေပြီးဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်
အသက်ဇီဝိတိန္ဒြေမရှိတော့။ ဇီဝိတိန္ဒြေမရှိပဲ ခေါင်းပြတ်ကောင် ပြေးနေ
သည်မှာ ဗရမတ္ထမပွတို့၏ ရှေးဦးတည်နှင့်သော အရှိန်အဟုန်တို့ကြောင့်
ပြေးသွားခြင်း၊ အရပ်တပါးသို့ ရောက်သွားခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ ။

ထို ဘုံတွင် လေတိုက်၍ သစ်ရွက်လွင့်သွားခြင်းပျိုး မဟုတ်၊ ဇီဝိ-
တိန္ဒြေ၏ မှီရာစိတ်အစဉ်သည် ခေါင်းပြတ်ကောင်၌ မရှိပါလျှင် ခြေကြွ
ခြင်း၊ ခြေချခြင်း၊ ပြေးသွားခြင်း မဖြစ်နိုင်။ ရှေးအရှိန်အဟုန်မရှိပဲလည်း
မြေကင်းစသော သတ္တဝါတို့ နှစ်ပိုင်းပြတ်ရာ၌ နှစ်ပိုင်းလုံးပင် ကာလ
အာနိန္ဒာအောင် ဟိုဘက်၊ သည်ဘက် သွားနိုင်ကြောင်း တွေ့ရသည်။
ယင်းနှစ်ပိုင်းတွင် ဟဒယာတ္ထုပါသော အပိုင်း၌ တည်သောစိတ်သည်
နှစ်ပိုင်းလုံးဟလှည့်စီအာရုံပြုကာ ကာယဝိညာဉ်စိတ် ဖြစ်နိုင်သည်။ စိတ်
ဖြစ်ကဝေဒနာပါပြီးဖြစ်၍ နာကျင်မှုဖြစ်နိုင်လေသည်။ ထို့ကြောင့် ခေါင်း
ပြတ်ကောင်ပြေးသွားနေစဉ်ဝယ် မိတ်ဖော ဇီဝိတိန္ဒြေပါရှိသေးသည်။ ။

၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၇၈။ ဝိ၊ ၅။ ၂။ ၂။
၂။ ဝိ၊ ၁။ ၂။ ၃၉။

၃၉၈

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

ဤ၌သာရတ္ထဒ္ဓိကာနှင့် ဝိမတိဒ္ဓိကာတို့ ဝိဝါဒကဲ့နေရာ အင်္ဂုတ္တိုရ် အဋ္ဌကထာဘွဲ့ ဦးခေါင်းပြတ်သွားလျှင် လူသေ၍ လက်ခြေဘို့ကို မထိန်းသိမ်းနိုင် မခစာင့်ရှောက်နိုင်ဘော့ကြောင်း ဖွင့်ဆိုသားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထို့အတူ ဣယံစုံကျော်သင်ကျမ်း၌လည်း -

“ခေါင်းပြတ်၍လွန်းတတုန်တုန်းစွန့်ရန်ဝိညာဉ်ကြွင်းလိမ့်နည်း” ဟူသော အမေးကို ဦးခေါင်းပြတ်ပြီးကိုယ်တလွန်လွန်နေသော သတ္တဝါ၌ ဇီဝိတိန္ဒြေနှင့် စိတ်ဝိညာဉ်တို့ မရှိတော့ကြောင်း၊ ဦးခေါင်းပြတ်သည်နှင့်တပြိုင်နက် နာမ- ကုန္ဒာလေးပါး၊ ရူပကုန္ဒာတရားတို့ ချုပ်သွားပြီဖြစ်ကြောင်း၊ ပြတ်ပြီးလျက် လှုပ်ရှားနေခြင်းမှာ သက်မဲ့အဝိညာဏကဗာဟိရ ရုပ်မျှသာဖြစ်သည်။ ကြိမ်နွယ်သစ်ခက်တို့ကို ခုတ်ဖြတ်လိုက်သည့်အခါ ထိခိုက်မှုအရှိန်အဟုန် ကြောင့် နောက်ကာလကတန်းကြောအောင် လှုပ်ရှားနေခြင်းမျိုးကဲ့သို့ ဦးခေါင်းပြတ်ပြီးသော်လည်း စိတ္တဇရုပ်ကတန်းကြောင့် အလုံးစုံသော ဥတုဇရုပ် အဆက်ဆက်သာ တုန်လှုပ်နေခြင်းဖြစ်ကြောင်း ဖြေရှင်း တားသည်။”

ဤပြဿနာနှင့်စပ်လျဉ်း၍ သတပဒိကဗုဒ္ဓာ ပိသဒ္ဓနာဟူင် မာန်လည် ဆရာတော်ကမေး၍ မင်းကုန်းခေတရာ ဆရာတော်က ဖြေဆိုထားရာ မှတ် သားဖွယ် ကောင်းလှသည်။

မန်လည်အမေး။ ကြွက် အိမ်ပြောင် မြွေမြီးတို့ ပြတ်ပြီးလျက် ဖျတ်ဖျတ်ခုန်၊ ဆတ်ဆတ်တုန်ဖြစ်ကြား။ ။ တပိုင်းစိ ဝိညာဉ်ပါ။ ဝေဒနာကဲ့ကြသလား။ ။

စိတ်ဝိညာဉ်နှစ်ဖြာပြတ်သည်ဟု ပိဋကတ်ကျမ်းဂန် ဖြတ်မရှိတန်လေလား။ ။ အလိုဉာဏ်ထွေပြား လို့ ဝေဝါးဘွဲ့အရာ။ ။ ဝိမတိဆရာနန်းကိုလဲ၊ ဉာဏ်လုံးမကျတတ်လွန်းလို့ပါ။ ။ သဘာဝ ထက် ပိဋသားသည်ခိစ္ဆာလိမ့်နဂပါမ်ကိုလဲ၊ စိန်

၁။ ဣယံစုံကျော်သင်၊ ၂။ ၈၄။

ဇိဝိတိန္ဒြေ စေတသိက်

တပ်တဲသီလဝင်ဉာဏ်တော်၊ ကျမ်းပြုအမော်။ ။
ဖြတ်လိုက်ပါဆရာကျော်ငယ်၊ မညှာတော်မူဇမ်း
နှင့်လေး.....

မင်းကုန်းအဖြေ။ ကြက်၊ အိမ်ပြောင်၊ မြွေမြီးတို့၊ ပြတ်ပြီးလျက်ဖျတ်ဖျတ်
ခန့်၊ ဆတ်ဆတ်တုန်လှုပ်ရှား။ ။ တလှည့်စီဝေဒနာယဉ်၊
မိတ်ဝိညာဉ်သတ္တိဖြစ်ကြား။ ။ ယုတ္တိမ်းလို့ သိစွမ်းသာ၊ ရှင့်
စောဒနာကို ပြောပေသား၊ အသံဉာဏ်ထွေပြားလို့ ဝေ
ဝါးပါးညှင်သည်အရာ။ ။ ဝိမတိဆရာနှုန်းကိုလ၊ ဉာဏ်နှလုံး
ကျသင့်လှပေတော့သည်သာ။ ။ သဘာဝနှင့်ဒိဋ္ဌကွာ၊
တသိတ်စားမတူမျှလို့၊ ပရမတ္ထသဘာဝ၊ သိင်္ကေလှပါ။ ။
သဗ္ဗညုတဉာဏ်အရာကို မိစ္ဆာဉာဏ်၊ နင်၊ စေကွဲလေး။ ။

မင်းကုန်းဆရာတော်၏ ဆိုလိုရင်းမှာ ကြက်၊ အိမ်ပြောင်တို့အမြီးပြတ်ရာ
၌နှစ်ပိုင်းလုံးစိတ်ပြောင်းနိုင်၍ နှစ်ပိုင်းလုံးနာကျင်နိုင်ကြောင်း၊ ဤ၌ စိတ်
ဝိညာဉ်၏တန်ခိုးသတ္တိကို သံသယမရှိသင့်ကြောင်း။ ထို့ပြင် သဘာဝနှင့်
ဒိဋ္ဌသည် အလွန်ကွာကြသည်၊ ပရမတ္ထသဘာဝဟူသည်လည်း သဗ္ဗညုတ
ဉာဏ်အရာသာဖြစ်သည်၊ ဗုဒ္ဓဝိသယ၌ လွန်၍မကြံသင့်ကြောင်းကို ပိဋက
သုံးပုံတွင် အဋ္ဌကထာဆရာတို့ ဆုံးမတော်မူသည်။ ထို့ကြောင့် ဤ၌ဝိမတိ
ဆရာတော်၏ အဆုံးအဖြတ်ကိုသာ ဟိတိကျကျစေ့စေ့စပ်စပ်သဘောကျ
အောင်ကြံသင့်သည်။ ဝိမတိဆရာဟော်ထက်လွန်၍ မကြံသင့်ဟုဆုံးဖြတ်
တော်မူကာ အထက်တွင်ဆိုခဲ့သည့် စွမ်းစံကျော်ထင်ကျမ်းကို ယုတ္တိမရှိဟု
ပယ်ချသားလေသည်။ ။

ကိုယ်စောင့်ဇိဝိတိန္ဒြေ။ ။ ဇိဝိတိန္ဒြေသည် သတ္တဝါကို မသေအောင်
စောင့်ရှောက်သောတရားဖြစ်သည်။ သံယုတ်
ပါဠိတော်တွင် သတ္တဝါကိုမသေအောင် စောင့်ရှောက်သောကိုယ်စောင့်
တရားသုံးပါးကို ဟောတော်မူသည်။

၁။ သတပဒါက။ ၄၇။

“ဇီဝိတိန္ဒြေဟူသောအသက်၊ ကမ္မဇတေဇော ဟူသောအခိုးအဋ္ဌေ၊ ဝိညာဉ်(ဤတရားသုံးပါးတို့သည်) ဤကိုယ်ကိုစွန့်သွားကြသောအခါဤခန္ဓာကိုယ်သည် စွန့်ပစ်အပ်သည်ဖြစ်၍ စိတ်စေတနာ စေ့ဆော်မှုမရှိပဲ ပိုးလောက်စသည်တို့၏အစာဖြစ်၍ အိပ်နေရ၏”

ဤ ဒေသနာတော်အရ၊ (၁) ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ၊ နာမ်ဇီဝိတိန္ဒြေခေါ်သော အသက်။ (၂) ဥသွာဟုလည်းကောင်း၊ ကမ္မဇတေဇောဟုလည်းကောင်း ခေါ်သောကိုယ်ဋ္ဌေ (၃) ဝိပါက်ဝိညာဏ် ဤသုံးမျိုးတို့ခန္ဓာကိုယ်၌မရှိလျှင် သတ္တဝါသေဆုံးသည်မည်၏။ သတ္တဝါတို့မသေအောင် စောင့်ရှောက်တတ်သောတရားဟူ၍လည်းကောင်း၊ ကိုယ်စောင့်တရားသုံးပါး ဟူ၍လည်းကောင်း ခေါ်ဆိုကြလေသည်။ ၂

ဇီဝိတိန္ဒြေသည် အဝိဇ္ဇာသည်ကိုလေသာတို့၏ အချုပ်အခြာဖြစ် ဝဋ်ဒုက္ခတို့၏ ဦးခေါင်း သကဲ့သို့ အသက်ဇီဝိတိန္ဒြေသည် ဝဋ်ဒုက္ခတို့၏ အချုပ်အခြာဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်ပင် အဝိဇ္ဇာ ကိုလေသာတို့၏ ဦးခေါင်းဆိုသကဲ့သို့ ဇီဝိတိန္ဒြေကိုလည်း ဝဋ်ဒုက္ခဒုက္ခတို့၏ ဦးခေါင်းဟူ၍ဆိုသည်။ ဇီဝိတိန္ဒြေအစဉ်၌ နှလုံးမှ ဝဋ်ဒုက္ခဒုက္ခတို့နှင့် မကင်းနိုင်၊ ဇီဝိတိန္ဒြေအစဉ်သည် ပရိနိဗ္ဗာနစုတိခေါ် ရဟန္တာတို့၏ စုတိကျမှ အဆုံးသတ်သည်။ ဇီဝိတိန္ဒြေအစဉ်ပျက်လျှင် ဝဋ်ဒုက္ခတို့အကြွင်းမဲ့ ချုပ်ငြိမ်းဟော့သည်။ ဇီဝိတသမသိသိခေါ်သည့် ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့မှာ အသက်ဇီဝိတိန္ဒြေနှင့် အဝိဇ္ဇာတို့တပြိုင်နက် ချုပ်ငြိမ်းသည်ဟူ၍ပင် အဆိုရှိသည်။ အစဉ်အားဖြင့်မူ အဝိဇ္ဇာနှင့် ဇီဝိတိန္ဒြေတို့သည် ချုပ်ငြိမ်းရာခဏ တူညီကြသည်မဟုတ်ပေ။ အဝိဇ္ဇာ၏ ချုပ်ငြိမ်းရာခဏမှာ အရဟတ္တမဂ်ခဏ ဖြစ်ပြီး ဇီဝိတိန္ဒြေနောက်ဆုံးချုပ်ရာ ခဏမှာ ပရိနိဗ္ဗာနစုတိခေါ် ရုပ်နာမ် ခန္ဓာတို့အကြွင်းမဲ့ချုပ်ငြိမ်းရာခဏဖြစ်သည်။ အရဟတ္တမဂ်သည် ကိုလေသာ တို့၏ ဦးခေါင်းဖွယ်ဖြစ်သည့် အဝိဇ္ဇာကို ကုန်စေနိုင်သကဲ့သို့ ရဟန္တာတို့၏ စုတိသည်လည်း ဝဋ်ဒုက္ခတို့၏ ဦးခေါင်းသဖွယ်ဖြစ်သည့် ဇီဝိတိန္ဒြေကိုကုန် စေနိုင်သည်။

၁။ သံ၊ မြန်၊ ၂။ ၁၀၉။ ၂။ သံ၊ ၂။ ၁၁၇။

သို့ရာတွင် အဝိဇ္ဇာကို ကုန်စေနိုင်သည့် အရဟတ္တမဂ်စိတ်သည် ဇီဝိတိန္ဒြေကို ကုန်စေခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်၊ ဇီဝိတိန္ဒြေကို ကုန်စေနိုင်သည့် ရဟန္တာတို့၏ စုတိသည်လည်း အဝိဇ္ဇာကို ကုန်စေရန် မစွမ်းနိုင်၊ ဇီဝိတသမသီသီပဂ္ဂိုလ်များသည် အရဟတ္တမဂ်ရရှိ အဝိဇ္ဇာပြုတ်လေသောအခါ စုတိစိတ်ကျ၍ ဇီဝိတိန္ဒြေလည်း ချုပ်လေသောကြောင့် အဝိဇ္ဇာနှင့် ဇီဝိတိန္ဒြေတို့ တပြိုင်နက် ချုပ်ကြသည်ဟု ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ ဝီထိစဉ်အရ စိတ်အစဉ်ဝီထိ ကွာခြားမှုမရှိပဲ မဂ္ဂဝီထိနောင်၊ မရဏာသန္တဝီထိဖြစ်သည်ကိုပင် စိတ်အစဉ်အလှည့် အကြိမ်အားဖြင့် တူမျှသည်ဟု ဆိုအပ်သောကြောင့် အဝိဇ္ဇာနှင့် ဇီဝိတိန္ဒြေတို့ တပြိုင်နက် ချုပ်ကြသည်ဟု ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ အရဟတ္တမဂ်ကြောင့် အဝိဇ္ဇာအကြွင်းမဲ့ ချုပ်လေလျှင် ကိလေသာအားလုံးတို့လည်း ချုပ်ငြိမ်းကြသည်ဖြစ်၍ ကိလေသာ၏ ဦးခေါင်းမှာ အဝိဇ္ဇာဖြစ်သည်။ ထို့အတူပင် ရဟန္တာတို့၏ စုတိတွင် အသက်ဇီဝိတိန္ဒြေအကြွင်းမဲ့ချုပ်ငြိမ်း၏။ ဇီဝိတိန္ဒြေချုပ်ငြိမ်းသောအခါ ဝဋ်ဒုက္ခလည်း ချုပ်ငြိမ်းလေသောကြောင့် ဝဋ်ဒုက္ခကိုယ်၏ ဦးခေါင်းသည် ဇီဝိတိန္ဒြေဖြစ်သည်။ ။

ဇီဝိတိန္ဒြေ၏အစွမ်း။ ။ အဝိဇ္ဇာသည် အရဟတ္တမဂ်တွင် အဆုံးသတ်သော်လည်း အသက်ဇီဝိတိန္ဒြေသည် ရဟန္တာတို့၏ စုတိကျမှ လက်စသတ်သည်။ အရဟတ္တမဂ်တွင် အဝိဇ္ဇာရန် အေးသွားသော်လည်း ဇီဝိတိန္ဒြေရှိနေသေးလျှင် ဝဋ်ဒုက္ခတို့ရှိနေသေး၏။ ရဟန္တာတို့၏ စုတိမထောက်မံအထိ ဇီဝိတိန္ဒြေဒုက္ခကို ခံရပေဦးမည်။ အရဟတ္တမဂ်၊ ဖိုလ်ကို ရရှိ ရဟန္တာအဖြစ်ကို ရရှိကြသော်လည်း ပရိနိဗ္ဗာန်မပြုမီကာလအတွင်း ဇီဝိတိန္ဒြေအတွက် သင့်လျော်သည့် အာဟာရများကို သုံးဆောင်ခြင်း စသည့် ဒုက္ခများကို ခံကြရပေဦးမည်။ ဤမျှ ဇီဝိတိန္ဒြေ၏ အစွမ်းသတ္တိသည် ထက်လှပေသည်။ ။

ဇီဝိတိန္ဒြေကြာမြင့်စွာရှင်သန်ရေး။ ။ ကျန်းမာ၍ ဇီဝိတိန္ဒြေကြာမြင့်စွာ ရှင်သန်ရေးသည် (၁) ကျန်းမာစွာ အသက်ရှည်ရေးသည် လောကတွင် အရေးကြီးဆုံးဖြစ်သည်။

၁။ အဘိ၊ ဋီ၊ ၃၊ ၃၀။
 ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ (၁) ၂၆-ပ-၅-သ-၈

ကြီးပုံကို များစွာပင် ဟောကြားတော်မူခဲ့သည်။ ကျန်းမာ၍ ဇီဝိတိန္ဒြေ ကြာမြင့်စွာ ရှင်သန်ခြင်းအားဖြင့် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ ရည်မှန်းချက် ပန်းတိုင် ဖြစ်သည့် မင်္ဂ၊ ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်ရရာ ရကြောင်း ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာ အားထုတ်ခြင်း၊ နည်းလမ်းကောင်းများကို ကြိုးပမ်းနိုင်ကြမည် ဖြစ်သည်။ ပိဋကတ် တော်များတွင် ကျန်းမာ၍ ဇီဝိတိန္ဒြေကြာမြင့်စွာ ရှင်သန်နိုင်ကြောင်း နည်းလမ်းကောင်းများကိုလည်း ဟောကြားတော်မူခဲ့သည်။ ယင်းတို့ အနက် ကျန်းမာ၍ အသက်ရှည်ကြောင်း နည်းလမ်းကောင်းအချို့ကို ဖော်ပြလိုသည်။

“မယားတယောက်၊ လင်တယောက်ထက်၊ မဖောက်ဘယ် မျှ၊ သန္တောသဟု၊ ဗြဟ္မစရိယာ၊ ကျင့်မြတ်စွာလည်း၊ မဟာဓမ္မပါလပုဏ္ဏား၊ အမျိုးသားတို့၊ တရားဆောင်တယ်၊ ကင်းအပါယ်နှင့်၊ သူငယ်ဟူသမျှ၊ ငယ်ကမသေ၊ ထောင်သက်နေ၏”။

ဟူသော မဃဒေဝလင်္ကာနှင့်အညီ မဟာဓမ္မပါလဇာတ်တော်လာ ပုဏ္ဏား ကြီးဇနီးမောင်နှံနှစ်ဦးတို့သည် မိမိဇနီး မိမိခင်ပွန်းမှတစ်ပါး အခြားသူများနှင့် ဖောက်ပြန်မှုမရှိ စောင့်စဉ်းကြ၏။ ကုသလကမ္မပထတရား (၁၀)ပါး တို့ကို ကျင့်သုံးကြ၏။ ထို့ကြောင့်ဖြစ်လျှင် ပျက်မြဲဓမ္မတာသဘောရှိသော်လည်း ၎င်းတို့ မျိုးနွယ်စဉ်ဆက်တွင် ငယ်ရွယ်နုနယ်ချိန်မှာ သေဆုံးခြင်း မရှိ၊ ကျန်းမာစွာဖြင့် အသက်ဇီဝိတိန္ဒြေကြာမြင့်စွာ တည်နေပြီး သက်ကြီးရွယ်အိုရောက်မှ သေဆုံးခြင်းများသည်လည်းကောင်း။

ဗာကုလထေရဝတ္ထု၌ မျက်မှောက်ကာလ အချို့သော ဒါနရှင်တို့ ဆေးရုံ ဆေးပေးခန်းများကို တတ်အားသမျှပါဝင်လှူဒါန်းခြင်း၊ စုပေါင်းသံဃာ့ဆေးရုံတည်ဆောက်ခြင်း၊ လမ်းခင်းတံတားဆောက်ခြင်း၊ ခရီးလမ်းဆုံများ၌ အေးရိပ်သာများ ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းခြင်းစသည်များ ကဲ့သို့ ဗာကုလထေရ်မြတ်၏ ရှေးအတိတ် နှစ်ဦးကာလက မြတ်စွာဘုရားနှင့် အများသံဃာတို့အား ဆေးလှူဒါန်းခြင်း၊ ကုသခြင်း၊ ကျောင်းကို

ကျောင်းပျက်များ ပြုပြင်ခြင်းစသည့် ဒါနကုသိုလ်ကြောင့် ပစ္စက္ခတွင် အယုတ်သဖြင့် ကျန်းမာရေးအတွက် ဆေးတခွက်မျှပင် မသုံးဆောင်ရပဲ အသက်ရာကျော် (တရာ့ခြောက်ဆယ်) ဇီဝိတိန္ဒြေ ကြာမြင့်စွာ တည်နေရခြင်းများသည် လည်းကောင်း။

မဟာဝံသကျမ်းလာ သီရိလင်္ကာခေါ် သီဟိန္ဒူကျန်း ဟောဝသဘမင်းကြီးကား အာယုဒီသပါရဂူတို့ တွက်ချက်ဆုံးဖြတ်ချက်များအရ နောင်အသက် (၁၂)နှစ်ခန့်သာ နေရတော့မည်ဖြစ်၏။ ထိုစဉ် ယင်းပညာရှင်တို့အား ငွေဒင်္ဂါးတစ်ထောင်ပေး၍ မည်သူ့ကိုမျှ မပြောရန်မိန့်တော်မူပြီး သံဃာတော်အရှင်မြတ်တို့အား ပင့်ဖိတ်ကာ ကျန်းမာ၍ ဇီဝိတိန္ဒြေ ကြာမြင့်စွာ ရှင်သန်စေနိုင် အသက်ရှည်စေနိုင်ကြောင်း နည်းကောင်းများကို မေးလျှောက်၏။ အရှင်မြတ်တို့က—

“မင်းကြီး—

- (၁) ရေစစ်အလှူကိုဖြစ်စေ၊
- (၂) ကျောင်းဇရပ်စသည့် အေးရိပ်သာများကိုဖြစ်စေ၊
- (၃) ဆေးပစ္စည်းအလှူကိုဖြစ်စေ ပေးလှူရမည်၊
- (၄) ကျောင်းအိုဇရပ်အို စသည်များကိုမုမ်းမံပြင်ဆင်ရမည်၊
- (၅) ငါးပါးသိလ ဆောက်တည်ပြီး မကျိုးမပေါက်အောင် စောင့်ထိန်းရမည်
- (၆) ဥပုသ်သီတင်းနေ့များတွင် ရှစ်ပါးသိလ စောင့်ထိန်းရမည်”-

ဟု ဟောတော်မူကြ၏။ ဝသဘမင်းကြီးသည် အရှင်သူမြတ်တို့ မိန့်တော်မူချက်များအရ လိုက်နာကျင့်သုံးလေရာ နှစ်ပေါင်း(၄၄)နှစ်တိုင်တိုင် နန်းစံသွားရကြောင်း နည်းလမ်းကောင်းများသည်လည်းကောင်း။

ဓမ္မပဒပါဠိအဋ္ဌကထာလာ^၁ ဖိဃာယုသတို့သားကား ဘုရားရှင်နှင့် ရသေ့ သူတော်စဉ်တို့ ဟောပြောတော်မူချက်များအရ (၇)ရက်သာ အသက်ရှည်မည်ဖြစ်၏။ သို့ရာတွင် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာက—

၁။ ဓမ္မပဒပါ။ ၂၉၊ ၄။ ၄၂၃။

“ရတနာသုံးပါးတို့အား အမြဲရှိခိုးခြင်း အလေ့ရှိလျက် အသက်
သိက္ခာဂုဏ်ကြီးသူတို့ကို အရိုအသေပြုတတ်သူအား အသက်
(အာယု)။ အဆင်း(ဝဏ္ဏ)။ ချမ်းသာခြင်း(သုခ)။ ခုန့်အား(ဗလ)
အကျိုးတရား လေးပါးတို့ ပွားကုန်၏” -

ဟူ၍ နည်းလမ်းညွှန်ပြတော်မူသဖြင့် လိုက်နာကျင့်သုံးရာမှ အသက်
(၁၂၀)တိုင်တိုင် ကျန်းမာ၍ ဇိဝိတိန္ဒြေကြာမြင့်စွာ ရှင်သန်ကြောင်း
နည်းလမ်းကောင်းများသည်လည်းကောင်း။

ဂိရိမာနန္ဒသုတ်တော်လာ^၁ ဂိရိမာနန္ဒထေရ် မကျန်းမမာစဉ် ဘုရားရှင်
နည်းညွှန်တော်မူသဖြင့် အရှင်အာနန္ဒာ ဟောကြားတော်မူအပ်သော
သညာ(၁၁)ပါး တရားတော်များသည်လည်းကောင်း၊ အခြားသော
ဗောဇ္ဈင်သုတ် စသည့် ပရိတ်တော်စမ္ပများနှင့် မဟာဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော်
လာ^၂ ဘုရားရှင်သည် ဣဒ္ဓိပါဏ်(၄)ပါးကိုကြိမ်ဖန်များစွာ ပွားများထားပြီး
ဖြစ်၍ ဘုရားရှင်အလိုရှိခဲ့သော် အာယုကပ်ပတ်လုံးဖြစ်စေ ထိုထက်သွန်ကဲ
၍ ဖြစ်စေ တည်နေနိုင်ကြောင်း ဟောကြားတော် မူခြင်းများသည်
လည်းကောင်း။

ထို့ပြင် ဗဟုဿုတနှင့်ပြည့်စုံသည့် အဆွေခင်ပွန်းကောင်းတို့ကို ဆည်း
ကပ်ခြင်းအားဖြင့် မိတ်ကောင်း၊ ဆွေကောင်း သူတော်ကောင်းတို့က
အသက်ရှည်ရာရှည်ကြောင်း နည်းလမ်းကောင်း ညွှန်ကြားချက်များအရ
လိုက်နာကျင့်သုံးခြင်းများသည်လည်းကောင်း၊ ကျန်းမာ၍ အသက်ဇိဝိ-
တိန္ဒြေကြာမြင့်စွာ တည်ကြောင်း နည်းလမ်းကောင်းများပင် ဖြစ်သည်။

ထို့ပြင် သဂါထာဝဂ္ဂ သံယုတ်ပါဠိတော်လာ^၃ စိတ်ချမ်းသာသဖြင့်
ကိုယ်ခန္ဓာကျန်းမာရှင်လန်းပုံ၊ စိတ်မချမ်းသာသဖြင့် ကိုယ်ခန္ဓာ မကျန်း
မမာဖြစ်ရပုံများကို ဟောကြားတော်မူသည့် စိတ်ပျိုကိုယ်နုဒေသနာတော်

၁။ အံ၊ ၃။ ၃၄၂။
၂။ သံ၊ ၁။ ၅။

၂။ သံ၊ ၃။ ၂၂၇။

၄၀၆

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

နှင့် စိတ်ထောင်းကိုယ်ကြော့ ဒေသနာတော်များသည်လည်းကောင်း ဇီဝိ-
တိန္ဒြေ ရှင်သန်ရေးအတွက် များစွာမှတ်သားဖွယ်ကောင်းသည့် ဒေသနာ
တော်များဖြစ်သည်။ ယင်းမှာ-

“အကြင်ရဟန်းတို့သည်၊ အတိတ်ကကြုံ၊ ဖြစ်ပျက်ပုံကို၊ တအံ့
နွေးနွေး၊ ပြန်လည်တွေး၍၊ မစိုးရိမ်ကြကုန်၊ အနာဂတ်ရေး၊
ကြိုတင်တွေး၍၊ မရောက်သေးမရှိသေးသည့်အရာကိုလည်း မမျှော်
လင့် မတောင့်တကုန်၊ ပစ္စုပ္ပန်ကျကျ လက်ရှိပစ္စုပ္ပန်အခြေအနေ
မျှဖြင့်သာ မျှတဆောင်ရဲလေ့ ရှိကြကုန်၏။

ထို့ကြောင့် ထိုရဟန်းတို့အား ကိုယ်ရေအဆင်း ကြည်လင်ရ
ခြင်းဖြစ်သည်။

လူပိုက်တို့သည် အနာဂတ်ရေး ကြိုတင်တွေး၍ မရောက်သေး
မရသေးသောတရားကို မျှော်လင့်တောင့်တခြင်းကြောင့်လည်း
ကောင်း၊ အတိတ်ကကြုံ ဖြစ်ပျက်ပုံတို့ကို၊ တအံ့နွေးနွေး ပြန်လည်
တွေးတော စိုးရိမ်ခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း၊ အလွန်ပူကျက်
သည့် ကျောက်ပြားထက်တွင်၊ ဖြတ်လျက်တင်ထား၊ ကျူပင်စိမ်း
အလား ခြောက်ကပ်သွားကြကုန်၏”-

ဟူ၍ ဖြစ်သည်။

အဘိဓမ္မာသဘောအရလည်း၊ အသက်ဇီဝိတိန္ဒြေကြာမြင့်စွာ ရှင်သန်
နိုင်ကြောင်း နည်းလမ်းကောင်းများကို ပြောဆိုနိုင်သည်ပင် ဖြစ်သည်။
အဘိဓမ္မာသဘောအရ-

ရုပ်ခန္ဓာ၏ ပေါ့ပါးမှု (လဟုတာ)၊ နူးညံ့မှု (မုဒုတာ) တို့ကို
အပူကိစ္စယှို၍ ကောင်းပူန်ခြားပူ (ကပ္ပညတာ)၊ ရုပ်သုံးပါးသည်
ဥဟု မိဟိ အာဟာရယှိုတွင် တပါးပါးကြောင့် ထိုက်သလိုဖြစ်၏ -
ဟူသောသက်ဟန်နှင့်အညီ ကောင်းလောဥတု၊ ကောင်းလောအာဟာရ

၁။ အဘိဓမ္မာသင်္ဂဟ၊ ၄၂။

ဇိဝိတိန္ဒြေ စေတသိက်

ကျောင်းသော စိတ်တို့ဖြင့် ပြုပြင်ပါက ရုပ်ခန္ဓာ၏ ပေါ့ပါးမှု၊ နူးညံ့မှု ထိုထိုကိစ္စအမှုတို့၌ ကောင်းမွန်ခန့်ငြားမှုတို့သည် ကျန်းမာမှု ကောင်းမွန် လာမည်ဖြစ်သည်။ ဇိဝိတိန္ဒြေရှင်သန် အသက်ရှင်ရေးသည် ကျန်းမာမှုသာ လျှင် အဓိကဖြစ်သည်။

ကိုယ်နှင့်လျှောက်ပတ်၍ လည်းကောင်း မြတ်သောဥတုကို၊ လည်းကောင်း၊ အာဟာရကိုလည်းကောင်း၊ မယ့်လွင့်ပဲ ခိုင်မြဲ တည်ငြိမ်အောင် စိတ်ကိုပြုပြင်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ စိတ်တွင် အပြုမိဝဲလေ့လာနိုင်သူတို့အား အာပေါလွန်၍ လေးလံမှု၊ ပထဝီ လွန်၍ တောင့်တင်းမှု၊ ဝါယောလွန်လွန်းကာ ရပ်တည်ရာမရမှုဟု ဆိုအပ်သော ထိုဓာတ်တို့၏ ဖောက်ပြား၍ ခြောက်ခြားမှုသည် ငြိမ်းပျောက်၍ ဤရုပ်ခန္ဓာသည် ပေါ့ပါးလျင်မြန်လေ၏။ -

ဟူသည်နှင့်အညီ ဥတုကောင်း၊ အာဟာရကောင်း၊ စိတ်ကောင်းအောင် ပြုပြင်နိုင်က ကျန်းမာနိုင်ကြောင်း ဖွင့်ဆိုသည်။ ကျန်းမာလျှင် ဇိဝိတိန္ဒြေ ရှင်သန်မည်သာဖြစ်သည်။

ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ယနေ့ ငါတို့သည် ကောင်းသောဥတု ကောင်းသောအာဟာရကိုရ၍ စိတ်လည်းတည်ကြည်ငြိမ်သက်၍ ငါတို့၏ကိုယ်သည် ပေါ့ပါးလျင်မြန်ပေ၏၊ နူးညံ့ပျော့ပြောင်းပေ ၏၊ အမှုကိစ္စတို့၌ ခန့်ငြားပေ၏။ -

ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုခြင်းသည်လည်း ထိုနည်းအတူပင်ဖြစ်သည်။ ဤမိန့်ဆိုချက် များအရ ရုပ်ခန္ဓာ၏ ပေါ့ပါးမှု၊ နူးညံ့မှု အမှုကိစ္စတို့၌ ကောင်းမွန် ခန့်ငြားမှုတို့သည်ကျန်းမာကြံ့ခိုင်မှုများ ကောင်းမွန်အောင် လုံ့ လုဂီယံ စိုက်ထုတ်ရမည်ပြင် ဤဘဝကို စိမ်းပေးလိုက်သည့် ဗဟိတ်ကုသိုလ်ကံကို လည်း ထောက်ပံ့ကူညီမှုကို ပြုရပါမည်။

၁။ ပရမတ္ထသံခိပံ၊ ဇို၊ ၂။ ၂၀၃။ ၂။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၃။

အကြင် အကြင် ခုအပ်ပြီးသော ဘဝသမ္ပတ္တိ၏ အကြောင်း ဖြစ်သည့် အတိတ်ကံအား ထောက်ပံ့ကူညီခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် ထိုကံသည် ဖြစ်စေအပ်သော အကျိုးဝိပါက်၏ (ပ) အလိုရှိအပ်သော အကျိုး၏ ပြည့်စုံခြင်းကို တားမြစ်တတ်ကုန်သော ရောဂါ စသည့် အန္တရာယ်တို့၏ မဖြစ်ခြင်းကို ပြီးစေနိုင်၏—

ဟူသော ဝိဘာဝနီဒ္ဓိကာနှင့် အတိတ်ကံကိုကူညီထောက်ပံ့ရာ၌ အကောင်းဆုံးသောနည်းမှာ ရတနာသုံးပါးအား ပူဇော်ခြင်းဖြစ်သည်။ ဘုရား၊ တရား၊ သံဃာ ရတနာသုံးပါးတို့ကို ရှိခိုးပူဇော်မှုသည် ကေန်ဒိဋ္ဌဓမ္မအကျိုးကို ပေးစွမ်းနိုင်သည်။ ဒါနပြုရာ၌ ဓမ္မိယလဂ္ဂဖြစ်ခြင်း၊ ဒါနစေတနာကြီးမားထက်သန်ခြင်း၊ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်၏ အနာဂါမ်ရဟန္တာဖြစ်ခြင်း၊ သမာပတ်မှ ထပြီးခါစဖြစ်ခြင်းဟု အင်္ဂါလေးပါးပြည့်စုံမှ ဒိဋ္ဌဓမ္မအကျိုးပေးနိုင်သည်။ ဘုရားကိုရှိခိုးခြင်း ပဏာမစေတနာကား ခေတ်၏ပြည့်စုံခြင်း၊ အဇ္ဈသယ၏ပြည့်စုံခြင်း၊ အင်္ဂါနှစ်ပါး ပြည့်စုံရုံမျှဖြင့် ရောဂါစသော အန္တရာယ်ကို ကာကွယ်ခြင်းစသည့် ဒိဋ္ဌဓမ္မအကျိုးပေးနိုင်ပါသည်။ ခေတ်၏ပြည့်စုံခြင်းမှာ မိမိရှိခိုးအပ်သော ကောင်းမှုတို့၏ စိုက်ပျိုးရာ၊ ရတနာသုံးပါး၏အပြစ်ကင်း သန့်ရှင်းလှသည့် ဂုဏ်တော်များနှင့် ပြည့်စုံခြင်းဖြစ်သည်။ အဇ္ဈသယ၏ ပြည့်စုံခြင်းမှာ ရှိခိုးသောပုဂ္ဂိုလ်၏ ကြီးမားသော သမ္ပာကန္တဖြစ်သည်။ ထိုဆန္ဒကား ကြောက်ရွံ့ရှိခိုးခြင်း၊ တစ်တရာလောက်ကိုတောင် ဟ၍ ရှိခိုးခြင်း၊ လူသပါးကဲ့သို့ ရှိခိုးခြင်း၊ ပိရိုးဖလာ ထုံးစံဖြစ်၍ ရှိခိုးခြင်းစသည်မျိုးပဟုတ်ပဲ ဂုဏ်သော်၌ စူးစိုက်သော အလိုဆန္ဒ ဖြစ်သည်။

ထိုအင်္ဂါနှစ်ပါးနှင့် ညီညွတ်စွာ ရတနာသုံးပါးကို ရှိခိုးခြင်းအားဖြင့် ရောဂါစသည့် အန္တရာယ်များကို ကာကွယ်နိုင်ပြီး လက်ငင်းဒိဋ္ဌ ကျန်းမာချမ်းသာ၍ ဗီဝိတိန္ဒြေကြာမြင့်စွာ ရှင်သန်နိုင်ပါသည်။

ဆိုလိုသည်မှာ-အသက်ရှည်ရေး ဇိဝိတိန္ဒြေရှင်သန်ရေးသည် ဥတုစိတ် အာဟာရတို့ကို ပြုပြင်ရုံမျှ ကျန်းမာကြံ့ခိုင်ရေးကို ပြုလုပ်ရုံမျှဖြင့် မလုံလောက်ပါ။ ဘယ လာဘစသည်များကို ကြဉ်ရှောင်ကာ သမ္မာဆန္ဒ ပြင်းပြစွာဖြင့် နေ့စဉ်ဘုရားရှိခိုးခြင်း၊ ဂုဏ်တော်ပုတီးစိပ်ခြင်းများကို ပြုလုပ်ခြင်းအားဖြင့် အတိတ်ကံကိုလည်း အားရှိအောင် ကူညီထောက်ပံ့ ရန်ဖြစ်သည်။

ရှေးရှေးဘဝပြုခဲ့ကြသည့် အကုသိုလ်မှု အကုသိုလ်ကံတို့သည် ဤဘဝ ၌ မကျန်းမာအောင် အနှောင့်အယှက် ပေးတတ်ကြသည်။ ယင်းတို့သည် ကပ်၍ နှိပ်စက်တတ်သည့် ဥပပိဋကကံအသွင်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ တခါ တည်းသေကြေအောင် ဇိဝိတိန္ဒြေ အစဉ်ပြတ်အောင် ပြုလုပ်တတ်သည့် ဥပစ္စေဒကံအဖြစ်ဖြင့် လည်းကောင်း၊ အန္တရာယ်ပြုတတ် ဝင်ရောက် နှောင့်ယှက်တတ်ကြသည်။ ကံစိတ်ဥတုအားပေးရတို ပြုပေးအပ်သည့် ဤ ခန္ဓာကိုယ်ငယ် ရောဂါစသည့် အန္တရာယ်များဖြစ်ပျက်၍ ဥတု အာဟာရပူပန် ယင်းမှု ဇိတ်ချမ်းသာမှုတို့မှာ နှိုးကပ်သော အကြောင်းများသားဖြစ်သည်။ ထိုကံသို့ချွတ်ယွင်းမှု စိတ်ချမ်းသာပူပန်မှု အရင်းခံအကြောင်းမှာ ဥပပိဋက ဥပစ္စေဒကံခေါ်သည့် ယခင်အကုသိုလ်ကံများ၏ အကျိုးပေးခွင့် ကြုံလာခြင်းများဖြစ်သည်။

ယင်းကံတို့သည် အခွင့်ကောင်းကို ရောင်ပျော်နေသည့်ပမာ ဤဘဝ တွင် ဥတု အာဟာရစိတ်တို့ ချွတ်ယွင်းပျက်စီးလာသည့်အခါ ဝင်ရောက် နှောင့်ယှက် တတ်ကြသည်။ အယုံရှိအပ်အောင် ပျဉ်းစေသည့် ဇိဝိတိန္ဒြေ ကြာမြင့်စွာ ရှင်သန်ပူပန်ပျော်ရွှင်စေရန်အတွက် အနာရောဂါဖြစ်ပေါ်ခြင်းအား ဖြင့် တားမြစ်ကာ နှောင့်ယှက်တတ်ကြသည်။ ဘုရား၊ တရားသံဃာ ရဟနာသုံးပါးကို နေ့စဉ်ရှိခိုးခြင်း၊ ဂုဏ်တော်ပုတီးစိပ်ခြင်း အားဖြင့် အန္တရာယ် ပြုတတ်သည့် လက်တို့ကို တားမြစ်၍ တိတိကျကျဖြင့် ဖြစ် ပေါ်တတ်သည့် အနာရောဂါဖြစ်မှုများကို ကာကွယ်နိုင်ပါသည်။ ဤသို့ ဝင်ရောက်ကုသိုလ်ကံကို ကူညီထောက်ပံ့ခြင်းများကို ပဏာမစေတနာပေး လက်ငင်းဒိဋ္ဌ အကျိုးရအောင် ပြုလုပ်နိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဤဘဝတွင်

ကျန်းမာချမ်းသာ၍ အသက်ဇီဝိတိန္ဒြေကြာရှည်စွာ ရှင်သန်လိုပါက ကျန်းမာရေး လေ့ကျင့်ခန်းများကို ပြုလုပ်ချဲ့မျှဖြင့်မတင်းတိမ်ပဲ အတိတ် ကုသိုလ်ကံအားရှိလာအောင် နေ့စဉ်ဘုရားရှိခိုးခြင်းဂုဏ်တော်ပုတီးစိပ်ခြင်း များကို ပြုလုပ်ကြရန်ဖြစ်ပါသည်။

ဖြစ်ချုပ်ခြင်းလက္ခဏာနှင့် ဇီဝိတိန္ဒြေ။ ။ကျန်းမာ၍ ဇီဝိတိန္ဒြေ ရှင်သန်
ရေးသည် လောကတွင် အရေး
အကြီးဆုံးဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြခဲ့သည်။ ယင်းသို့ဆိုခြင်းမှာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏
ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင် အစစ်ဖြစ်သည့် မာ၊ ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်ကို မရသေးမီ
ကာလအတွင်း ကျန်းမာစွာဖြင့် ဇီဝိတိန္ဒြေရှင်သန်နေခြင်းအားဖြင့် မဂ်၊
ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်ရရာရကြောင်း နည်းလမ်းကောင်းများကို ကြိုးပမ်းနိုင်ကြရန်
ဖြစ်သည်။ စင်စစ်အားဖြင့်ဆိုရသော် ယင်းဇီဝိတိန္ဒြေ ရှင်သန်နေမှုသည်
ပရမတ္ထသဘောအရ ရုပ်၊ နာမ်၊ ခန္ဓာတို့ အစဉ်မပြတ် ဖြစ်နေခြင်းသာဖြစ်
သည်။ ထို့ကြောင့် ပိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဠိကာ၌-

ဖြစ်ကုန်၏ဟူသည် အသက်ရှည်ခြင်းတည်း၊ မှန်၏၊ အသက်
ရှင်ခြင်းသည်လည်း မပြတ်ဖြစ်ခြင်းပင်တည်း-

ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုလေသည်။ အသက်ရှင်သန်မှုကို အစဉ်မပြတ် ဖြစ်ခြင်းဟု
ဆိုလျှင်-

“ဖြစ်လျှင် ပျက်ပြဲ ဝလဲ့တံတွာ ဝမ္ပတာ”

ဟူသည်နှင့်အညီ ဖြစ်၊ ပျက်လက္ခဏာသဘောအရ ဖြစ်လာလျှင် ပျက်ရမည်
မှာ မုချဖြစ်သည်။ အသက်ရှင်သန်ဖြစ်ပေါ်မှုသည် မှီငုံပေါ်ပေါက်လာသည်
နှင့်တူ၏။ မှီငုံသည် ထိပ်ဖျားဖြင့် မြေမှုန့်ကိုယူ၍ မြေမှုန့်ကို ဦးထိပ်ပေါ်
တင်၍ ပေါ်ပေါက်လာသကဲ့သို့ ထိုအတူ ဇီဝိတိန္ဒြေဖြစ်ပေါ်မှုသည် ရင့်ရော်
မှုသဘော ပြတ်စဲမှုသဘောကို ဦးထိပ်ပေါ်ရုဏ်လျက် ဖြစ်လာရ၏။ မှီငုံ
သည် တရံတခါ တစုံတခုသောအရပ်၌ မြေမှုန့်နှင့်ကင်း၍ ဖြစ်နိုင်စေကောင်း

သော်လည်း ဇီဝိတိန္ဒြေအစဉ်ဖြစ်မှုကား တစ်စုံတစ်ခုသော အကြောင်းကြောင့် ရှင်ရော်မှ သဘော အစဉ်ပြတ်စဲမှု သဘောတို့နှင့် ကင်း၍ မဖြစ်နိုင်ချေ။

ဇီဝိတိန္ဒြေနှင့်တကွသော ပဋိသန္ဓေစိတ်သည် ဥပါဒ်ဖြစ်ပေါ်လာသည့် အခါ ယင်းသို့ဖြစ်ပေါ်လာသည်၏ အခြားမဲ့၌ပင် ရှင်ရော်မှသဘောသို့ ရောက်ကာ တောင်ထွတ်ပေါ်မှကျသည့် ကျောက်တုံးကဲ့သို့ ယှဉ်ဘက် သမ္ပယုတ်ခန္ဓာတို့နှင့်အတူ ချုပ်ပျက်ရမည်မှာ ဧကန်ဖြစ်သည်။

နေခြည်ထိထောက် နှင်းရေပေါက်သည် ပျက်စီးသွေ့ခြောက် လွင့်ပျောက်သွားသကဲ့သို့ ထိုအတူ ဇီဝိတိန္ဒြေ ရှင်သန်မှုသည်လည်း ဖြစ်ပျက်လက္ခဏာသဘောအားဖြင့် ကြာမြင့်စွာ တည်လိမ့်မည်မဟုတ်။ အသက်ဇီဝိတိန္ဒြေ ဖြစ်ပေါ်လာသည်မှစ၍ အရှေ့အရပ်မှ ထွက်ပေါ်လာသည့် နေသည် နောက်မဆုတ်တမ်း ရှေ့သို့သာ လှမ်းသကဲ့သို့ မထက်လေရာရာ တွင် အနည်းငယ်ပျံ နောက်သို့ပြန်၍မဆုတ်။ တစ်တက်ဖာစ ဝင်ခြင်း ပျောက်ကွယ်ခြင်းတို့သာ ရှေ့ရှုလေသကဲ့သို့ အသက်ဇီဝိတိန္ဒြေနှင့် ပြည့်စုံမှု ဆိုသည်မှာလည်း ချုပ်ပျောက် ပျက်စီးခြင်း သဘောသို့သာ ရှေ့ရှုလေသည်။ စင်စစ်အားဖြင့် ရုပ်၊ နှာမ်ဇီဝိတိန္ဒြေတို့ ရှင်သန်နေမှုသည် အစာ၊ အာဟာရ စသည့် အကြောင်းများနှင့်စပ်၍ ရှင်သန်နေရခြင်း ဖြစ်သည်။ မှန်၏။ ရုပ်၊ နှာမ် ဇီဝိတိန္ဒြေတို့သည် အာဟာရနှင့်လည်း စပ်၏။ မဟာဘုတ် ဝတ်ကြီးလေးပါးနှင့်လည်းစပ်၏။ အချမ်း၊ အဝတ် ဥတုနှင့်လည်း စပ်၏။ ဣရိယာပုထ်နှင့်လည်း စပ်၏။ လျက်သက် ဝင်လက်နှင့်လည်း စပ်၏။

“သဗ္ဗေ သတ္တာ အာဟာရဋ္ဌိတိကာ” နှင့် အသိ ရုပ်၊ နှာမ် ဇီဝိတိန္ဒြေတို့သည် အစာ၊ အာဟာရကို သင့်တင့်လျောက်ပတ်စွာ ရရှိမှသာလျှင် တည်နေနိုင်ကြသည်။ အစာအာဟာရကို မရခဲ့သော် ရုပ်၊ နှာမ် ဇီဝိတိန္ဒြေတို့ ပြတ်စဲကြမည်သာဖြစ်သည်။ ဤဇီဝိတိန္ဒြေတို့သည် မာတိကြီးလေးပါးတို့ ညီညွတ်မျှတမှသာလျှင် တည်နေနိုင်ကြပြီး ပပျံတစ်သော် ပစည်နိုင်၊ ဣရိယာပုထ်ညီညွတ်မျှတမှသာလျှင် တည်နေနိုင်ကြ၏။ တပါးပါး

သော ဣရိယာပုထ်တို့ လွန်ကဲခြင်းအားဖြင့် မမျှတခဲ့သော် မတည်နေ
နိုင်ပေ။ ဤနည်းအတူပင် ထွက်သက် ဝင်သက် လေတို့၏အညီအညွတ်
မျှတမှုကိုရရှိမှသာလျှင် တည်နေနိုင်မည်ဖြစ်၏။ ပြင်ပသို့ထွက်သော လေ
အတွင်းသို့ မဝင်သော်လည်းကောင်း၊ အတွင်းသို့ ဝင်သောလေ ပြင်ပသို့
မထွက်သော်လည်းကောင်း ဇီဝိတိန္ဒြေ ပြတ်စဲကြမည်သာ ဖြစ်သည်။

ထို့ပြင် သဟ္ဂါတို့ ဇီဝိတိန္ဒြေခေါ် အသက်၏ ကြာမြင့်သည့်အရွယ်၊
သေဆုံးမည့်ရောဂါ၊ သေဆုံးမည့်အချိန်၊ အသေကောင် ပစ်ချရာအရပ်၊
လားရာဂတိ၊ ဤငါးမျိုးတို့ကို သက်ရှိဇီဝိတိန္ဒြေကတွင် ကြိုတင်ခန့်မှန်း၍
မရနိုင်သည့် သဘောတရားများအဖြစ် အဆိုအမိန့်ပြုခဲ့ကြသည်။ အသက်
ဇီဝိတိန္ဒြေသည် ဤမျှသာ ရှင်သန်လိမ့်မည်၊ ဤကာလကုန်ဆုံးခဲ့သော်
ပြတ်စဲမည်သာ ဖြစ်၏ဟူ၍ အတိအကျ သတ်မှတ်၍မရနိုင်။ ကလလရေ
ကြည် ခဏ၌လည်းပြတ်စဲနိုင်၏။ အခြားအချိန်ကာလများ၌လည်း ပြတ်စဲ
နိုင်သည်ပင်။

ထို့ပြင် ပရမတ္ထသဘောအရ အသက်ဇီဝိတိန္ဒြေ၏ သက်တမ်းသည်
ကိုတောင်းလှသည်။ စိတ်တခု၏ ဖြစ်ပျက်ခြင်းမျှသာ သက်တမ်းရှိသည်။
ဗျာဓိဘေးသီးသုဂ္ဂါ လိပ်ခနုသော်လည်း ဟင်းလျည်းဘီးတွင် တပ်ဆင်တား
တော အကွပ်ဝတ်စား အတွင်း၌သာ လိမ့်၏။ ရပ်သောအခါတွင်လည်း
တင်းကကွပ်ပပာဇာ နေရာမျှ၌သာရပ်၏။ ထိုအတူ ဇီဝိတိန္ဒြေ ရှင်သန်မှု
သည်လည်း စိတ်တခု၏ ဖြစ်ခြင်းမျှလောက်သာ သက်တမ်းရှိ၏။ အသက်
ဇီဝိတိန္ဒြေသည်လည်းကောင်း၊ ခန္ဓာကိုယ် အတ္တဘောသည်လည်းကောင်း
ဆင်းရဲချမ်းသာကို ခံစားမှု ဒုက္ခ၊ သူခဝေဒနာ တို့သည်လည်းကောင်း၊
အားလုံးသော မှေ့သဘောတို့သည် နိစ္စ၊ အတ္တ မဟုတ်ကြကုန်၊ အနိစ္စ၊

ဇီဝိတိန္ဒြေ စေတသိက်

အနတ္တတို့သာ ဖြစ်ကုန်၏။ ဤသို့ဖြစ်ချုပ် လက္ခဏာသဘောအရ အသက်
ဇီဝိတိန္ဒြေကို ကြိမ်ဖန်များစွာ ဆင်ခြင်နိုင်ပါလျှင် ဇီဝိတိန္ဒြေမမြဲခြင်းလျှင်
ခိုင်မြဲသောသတိကို ရရှိနိုင်ပါသည်။

ဤသတိကို ရရှိခြင်းအားဖြင့် အသက်ဇီဝိတိန္ဒြေတို့၌ ငြိကပ်တူယ်တာ
ခြင်း တဏှာကို ပယ်စွန့်နိုင်ပါသည်။ ဇီဝိတိန္ဒြေ၏ ဖြစ်ချုပ် လက္ခဏာ
ကို အဖန်ဖန် အောက်မေ့ခြင်းအားဖြင့် လည်း သင်္ခါရဓမ္မတို့၏ အမြဲမရှိ
ခြင်းသဘောကို မှတ်တတ်သည့် အနိစ္စသညာကို လေ့လာရာ ရောက်
သည့်ပြင် အနိစ္စသညာကို လေ့လာခြင်းအားဖြင့် ဒုက္ခသညာ၊ အနတ္တ
သညာတို့လည်း ထင်လာနိုင်သည်မှာ ကော်န်ဖြစ်သည်။ ယင်းတို့ဖြစ်လျှင်
ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ အဓိကရည်မှန်းချက် ပန်းတိုင်ဖြစ်သည့် မဂ်၊ ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်ကို
လည်း ကော်န်ပင် ရရှိနိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။

မနုဿိကာရ စေတသိက်

မနုဿိ = စိတ်၌ + ကာရ = ပြုခြင်း။

မနုဿိကာရ၊ စိတ်၌ အာရုံကိုပြုခြင်း (နှလုံးသွင်းခြင်း)

နှလုံးသွင်းပုံသုံးမျိုး

- (က) အာရုံ၌ အစဉ်မပြတ်နှလုံးသွင်းခြင်းမျှ သဘောလည်းကောင်း၊
- (ခ) အာရုံ၌ အစဉ်မပြတ် မိမိကိုယ်တိုင် နှလုံးသွင်းတတ်သော သဘောသည်လည်းကောင်း၊
- (ဂ) မိမိနှင့်အတူ ဖြစ်ဖော်ဖြစ်ဖက် နာမ်တရားတို့ကို အာရုံ၌ အစဉ်မပြတ် နှလုံးသွင်းအောင် ပြုလုပ်တတ်သောသဘော သည်လည်းကောင်း၊

မနုဿိကာရ မည်လေသည်။

၁။ မနုဿိကာရစေတသိက်၏လက္ခဏာ

မနုဿိကာရ စေတသိက်သည် အတူဖြစ်ဖော်ဖြစ်ဖက် ဖြစ်သော စိတ် စေတသိက် နာမ်တရားတို့ကို အာရုံသို့ စိုင်းနှင်ခြင်း အာရုံသို့ ဖြောင့်ဖြောင့်သွားစေခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။

အာရုံသို့ဖြောင့်စွာသွားစေပုံ။ ။ စိတ် စေတသိက် နာမ်တရားများအနက် တွေ့ထိပူပဿ၊ စောင့်ရှောက်မှု ဇီဝိတိဇြေ၊ နှလုံးသွင်းပူ မနုဿိကာရတို့သည် သက္ကမိထင်ရှား သိမ်မွေ့ ခက်ခဲသည်။

၁။ အဘိဓမ္မာဂတာရ-နိဿိ၊ ၂၇၀။ ၂။ အဘိဂုဏ္ဍ၊ ၂၇၃။

၃။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၅။

မနုဿိကာရ စေတသိက်

သဘောတရားများ ဖြစ်ကြသည်။ ဤသဘောတရား သုံးမျိုးအနက် မနုဿိကာရဆိုသည်မှာ သတ္တဝါတို့သန္တာန်တွင် စိတ်ဖြစ်ပေါ်လာတိုင်း စိတ်နှလုံးထဲ၌ အာရုံကို (ဝါ) အာရုံ၌ စိတ်နှလုံးကိုသွင်းပေးတတ်သော သဘောတရား ဖြစ်သည်။

အနိဇ္ဇင်အဆင်းအာရုံ—ရူပါရုံတခုကို တွေ့မြင်ရသောအခါ အနိ အဆင်း ရူပါရုံနှင့် မြင်သိစိတ်တို့ တိုက်ဆိုင်မိကြ၏။ ဤသို့ စိတ်နှင့်အာရုံ တွေ့ကြသည်မှာ မြင်သိစိတ်ဝိညာဉ်၌ အာရုံပေါ်လာအောင် နှလုံးသွင်း ပေးမှုသဘောကြောင့် ဖြစ်၏။ မြင်သိစိတ်ဝိညာဉ် ဖြစ်ပေါ်နေသမျှ အနိ ဇ္ဇင်အဆင်း အာရုံမှ မဆိတ်အောင် အာရုံနှင့် စိတ်ဖြောင့်စွာဖြစ်ရလေ အောင် ထာဝစဉ်နှလုံးသွင်းမှု မိတ်တည်း၌ အာရုံကို သွင်းပေးမှုကိုပြုလုပ် ရသည်။ ဤနှလုံးသွင်းမှု သဘောကိုပင် မနုဿိကာရဟု ခေါ်သည်။

ဤတွင် နှလုံးသွင်းမှုသဘောမှန်သမျှကို မနုဿိကာရစေတသိက်ဟု မခေါ်နိုင်။ အချို့သော နှလုံးသွင်းမနုဿိကာရမှာ ဝိထိခေါ် စိတ်တို့၏ ရွှေ့နောက်စိတ်နိုး ဖြစ်ပေါ်မှုစိတ်ဖြစ်စဉ်ကို စိရင်တတ် ဖြစ်စေတတ်၏။ အချို့ သော နှလုံးသွင်းမနုဿိကာရမှာ ဇောဟု ခေါ်ဆိုသည့် ခံစားစိတ်အစဉ်ကို ဖြစ်စေတတ်လေသည်။ ဤကဲ့သို့ ဝိထိစိတ်အစဉ် ဇောစိတ်အစဉ်တို့ကို ဖြစ် ပေါ်စေနိုင်သည့် နှလုံးသွင်းမနုဿိကာရများကို မနုဿိကာရစေတသိက်ဟု မခေါ်ရပေ။ ဤ၌ မနုဿိကာရ စေတသိက်ဆိုသည်မှာ သတ္တဝါတို့သန္တာန် ဝယ် စိတ်ဖြစ်ပေါ်နေသမျှ အာရုံမှ မဆိတ်အောင် စိတ်ကို အာရုံဆီသို့ဦး တည်ပေးမှု ညွတ်ကိုင်ပေးမှု အာရုံနှင့်စိတ် ဖြောင့်မတ်အောင် ပြုပေးမှု သဘောသာဖြစ်သည်။ ဤသဘာဝသတ္တိသည် မိမိကိုယ်တိုင်လည်း နှလုံး သွင်းမှုသဘောရှိရုံသာမက ယှဉ်ဖော်ယှဉ်ဖက် နာမ်တရားတို့ကိုလည်း အာရုံသို့ ဖြောင့်ဖြောင့်လှားစေရန် စိုင်းနှင်ခြင်း လက္ခဏာရှိလေသည်။

ရထားထိန်းဥပပာ။ ။ရထားမောင်းနှင်သူ့ရထားမှူး ရထားထိန်းသည် မိမိစီးနင်းလိုက်ပါသည့် ရထားမှ မြင်း ၂-ကောင် တို့ကို လိုရာစခန်းသို့ ပြောင်းတန်းအောင် တကောင်ထက်တကောင် နောက်မကျ ရွေ့မကျအောင် ညီညာဖျဖျသွားစေရန် နှလုံးသွင်း၍မောင်း နှင်သကဲ့သို့ ထို အတူ မနုဿိကာရစေတသိက်သည်လည်း အတူဖြစ်ဖက် နာမ်တရားတို့ကို အာရုံသို့ ပြောင့်ပြောင့်မတ်မတ် သွားစေရန် နှလုံး သွင်း၍ စိုင်းနှင်ခြင်း မောင်းနှင်ပေးခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိလေသည်။ ဤနှလုံးသွင်း မနုဿိကာရကြောင့်ပင် အတူဖြစ်ဖက် နာမ်တရားတို့သည် အာရုံမှ ဆိတ်သည့်ခြင်းမရှိပဲ အာရုံတခုခုကို အမြဲရယူလျက် ရှိကြသည်။ ယင်းသဘောတရား မရှိလျှင် ထိုနာမ်တရားတို့သည် မည်သည့်အာရုံကိုမျှ မရယူနိုင်ကြပေ။ ကောင်းမကောင်းသော အာရုံအလုံးစုံတို့သည် ဤနှလုံး သွင်းမှုရှိမှ ထင်လာနိုင်ကြသည်။

၂။ ပနသိကာရစေတသိက်၏ ရသ

မနုဿိကာရစေတသိက်သည် မိမိနှင့်အတူဖြစ်ဖက် စိတ် စေတသိက် နာမ်တရားတို့ကို အာရုံနှင့်ယှဉ်စေခြင်း ကိစ္စရှိ၏ ။

အာရုံနှင့်ယှဉ်စေပုံ၊ ။သက်ရှိသတ္တဝါအားလုံးတို့ သန္တာန်ဝယ် နေ့စဉ် နှင့်အမျှ စိတ် စေတသိက် နာမ်တရားများအမြဲ ဖြစ်လျက်ရှိသည်။ ယင်းတို့အနက် နှလုံးသွင်းမနုဿိကာရ နာမ်တရားသည် မိမိနှင့်အတူဖြစ်ဖော်ဖြစ်ဖက် စိတ် စေတသိက် နာမ်သဘောတရားတို့ကို အာရုံနှင့်ယှဉ်စေခြင်း ကိစ္စကို ဆောင်ရွက်ပါသည်။ အဖြူရောင်အဆင်း အာရုံတခုကိုတွေ့မြင်ရာ၌ အဖြူရောင်ဟုသိသော ယှဉ်ဖက် စိတ် စေတသိက် တို့ကို အဖြူရောင်အဆင်းအာရုံနှင့် ယှဉ်စပ်ပေးခြင်းမှာ မနုဿိကာရစေတ သိက်၏ ဆောင်ရွက်မှုရသဖြစ်သည်။ အဖြူရောင်ကို တွေ့မြင်သည်နှင့် တပြိုင်နက် နှလုံးသွင်း မနုဿိကာရဖြစ်ပေါ်လာကာ အာရုံကို နှလုံးသွင်း

မနုဿိကာရ စေတသိက်

ခြင်းဖြင့် အပြုဆောင်ဟုသိသော ယှဉ်ဖက်စိတ်စေတသိက်တို့ကို အပြုဆောင်
 အဆင်းအာရုံနှင့် ယှဉ်စပ်ပေးသည်။ ဤသို့နှလုံးသွင်းခြင်းဖြင့် အာရုံနှင့်
 စိတ်ကို ယှဉ်စပ်ပေးမှုကြောင့် အာရုံသည် ပျောက်ကွယ်မသွားပဲ
 စိတ်ဖြစ်နေသည်နှင့်အမျှ တည်ရှိနေခြင်း ဖြစ်သည်။ (၁) ယင်းသို့
 အာရုံနှင့် စိတ်ကို ယှဉ်စပ်ပေးမှုကြောင့် သတ္တဝါတို့ သန္တာန်ဝယ် ဖြစ်
 ပေါ်လျက်ရှိသော စိတ်တို့သည် အာရုံနှင့်မကင်းပဲ ထာဝစဉ်အာရုံတခုခု
 ကို ရယူနေကြခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ ယှဉ်စေခြင်းကိစ္စရှိသည်ဟုဆိုလျှင်
 စေတနာဝိတက်စေတသိက်တို့လည်း အတူဖြစ်ဖက် နာမ်တရားတို့ကို ပွဲ့စပ်
 ခြင်း အာရုံသို့တင်ပို့ခြင်း သဘောရှိသောကြောင့် ထိုတရားသုံးမျိုးတို့
 ခြားနားပုံကို သိရန်လိုအပ်ပါသည်။

ဝိတက် စေတနာ မနုဿိကာရအထူး။ ။ဝိတက် စေတနာ မနုဿိကာရ
 အထူးကို အဘိဓမ္မာအဖွင့်ကျမ်း
 များစွာတို့၌ အလေးထား ပွင့်ဆိုလျက် ရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ ယင်းတို့
 အနက် အများနားလည်နိုင်လောက်သည့် သဘောအဓိပ္ပာယ်မှာ ဤသို့
 ဖြစ်သည်။

လှေ့ပြိုင်သူဥပမာ။ ။လောကတွင် လှေ့အပြေးပြိုင်ကြသောအခါ ပြိုင်ပွဲဝင်
 လှေ့တစ်စင်း၌ ဦးပိုင်းကပန်းဆွတ်သူနှင့် အလယ်ပိုင်း
 က လှေ့ခတ်သူ ပဲ့ပိုင်းက ပဲ့ကိုင်သူ ဤသုံးယောက်တို့ တပြိုင်နက်လှေ့ခတ်
 ကြ၏။ ယင်းတို့အနက် အလယ်ဝမ်းကလှေ့ခတ်သူ၏ အဓိကတာဝန်မှာ
 ပန်းတိုင်သို့ အမြန်ရောက်အောင် လှေ့ခတ်ရန်ဖြစ်၏။ ပဲ့ပိုင်းကပဲ့ကိုင်
 သူ၏အဓိက တာဝန်မှာ ပန်းတိုင်သို့ မြောင့်မြောင့်မတ်မတ် သွားအောင်
 ပဲ့ပေးရန်ဖြစ်၏။ ဦးပိုင်းကလှေ့ခတ်သူ၏ အဓိကတာဝန်ကား ပန်းတိုင်
 အရောက်တွင် အရအမီ ပန်းဆွတ်ရန်ဖြစ်လေ၏။ ဤဥပမာအတိုင်းဝိတက်
 မနုဿိကာရစေတနာတို့သည် အာရုံကို တပြိုင်နက်ယူကြရာ ဝိတက်၏
 အဓိကတာဝန်မှာ ယှဉ်ဖက်နာမ်တရား တည်းဟူသော လှေ့ကိုအာရုံ
 ပန်းတိုင်သို့ ရောက်သွားအောင် အတွင်းနှင့်လျက် တင်ပို့ပေးခြင်းဖြစ်၏။
 လှေ့၏ဝမ်းက လှေ့ခတ်သူနှင့်တူလေသည်။ မနုဿိကာရ၏တာဝန်မှာနှလုံး

သွင်းမှုပြုခြင်းအားဖြင့် ယှဉ်ဖက်နာမ်စိတ်စေတသိက် တရားတည်းဟူသော လှေကိုအာရုံပန်းတိုင်သို့ ရှောရှောရှူရှူ ရောက်သွားအောင် ပြောင့်မတ်ပေးခြင်းဖြစ်၏။ ပံ့ပိုင်းက ပံ့ကိုင်သူနှင့်တူ၏။ စေတနာကားယှဉ်ဖက်နာမ်သမ္ပယုတ်တရားတည်းဟူသောလှေကို အာရုံပန်းတိုင်၌ စပ်ဖွဲ့ပေးသောကြောင့် ဦးပိုင်းမှ ပန်းဆွတ်သူနှင့် တူလေသည်။ ဤသို့အားဖြင့် ဝိတက်မနသိကာရ စေတနာတို့သည် အတူဖြစ်ဖက်နာမ်တရားတို့ကို အာရုံပေါ်သို့အရောက် တင်ပို့ခြင်း အာရုံနှင့်ပြောင့်မတ်စွာ အညီအမျှယှဉ်စေခြင်း အာရုံတရားနှင့် စပ်ဖွဲ့ပေးခြင်းတို့ဖြင့် အသီးအသီး သောင်ရွက်လျက် ရှိကြလေသည်။

၃။ မနသိကာရစေတသိက်၏ ပစ္စုပဋ္ဌာန်

မနသိကာရစေတသိက်သည် အာရုံရှိရာသို့ ရွှေ့သည်၏ အဖြစ်လျှင် ထင်သောအခြင်းအရာရှိ၏။

အာရုံရှိရာသို့ရွှေ့ပုံ။ ။ နှလုံး သွင်း မှုသ ဘော မနသိကာရစေတသိက် ဖြစ်ပေါ်လာ သော အခါ အာရုံရှိရာသို့ ရွှေ့ ညွတ်လျက်ရှိသည်။ အထက်တွင်ဆိုခဲ့သည် ရထားထိန်းညှပ်မာနှင့် ရထား ထိန်းသည် မိမိလိုရာရိုး ရထားဆိုက်ရောက်သည့်အုပ်စုသို့ ပျက်နှာမှုကာ၊ ထိုရောက်လိုရာ အရပ်ဆီသို့ ရွှေ့ညွတ်လျက်ရှိသကဲ့သို့ အလားတူပင် မန သိကာရစေတသိက်သည် နှလုံးသွင်းခြင်းအားဖြင့် အာရုံဆီသို့ ရွှေ့ညွတ် လျက်ရှိလေသည်။ ထိုကဲ့သို့ အာရုံရှိရာသို့ ရွှေ့ညွတ်တည်နေမှုသဘော သည် မနသိကာရစေတသိက်၏ အခြင်းအရာ ပစ္စုပဋ္ဌာန်ဖြစ်သည်။

သတိနှင့် မနသိကာရအထူး။ ။ ဤသို့ မနသိကာရစေတသိက်က အာရုံ သို့ရွှေ့ခြင်းသဘောရှိသည်ဆိုလျှင် သတိ စေတသိက်လည်း အာရုံသို့ ရွှေ့ဖြစ်တတ်သောသဘောရှိသဖြင့် မည်သို့ ခြားနားပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိလေသည်။ အဖြေကား - သတိစေတသိက် ၏အာရုံသို့ ရွှေ့ဖြစ်ခြင်းသဘောမှာ အာရုံ၌မမေ့ပေလျော့သောအားဖြင့် ရွှေ့ခြင်းဖြစ်သည်။ မနသိကာရစေတသိက်၏ အာရုံသို့ရွှေ့ခြင်းသဘော

၁။ သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာနိကာယဝဂ္ဂ။ ၂။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၇၇။

မှာအာရုံ၌ကောင်းစွာယှဉ်လျက် ရွှေ့ပြစ်တတ်သောသဘောဖြစ်သည်။ ထို့ပြင်မနုဿိကာရမှာကောင်းသောနှလုံးသွင်းမှုရှိသလို မကောင်းသော နှလုံးသွင်းမှုလည်းရှိသည်။ ယှဉ်ဖက်စိတ်စေတသိက် နာမ်တရားတို့ကို ကောင်းသော အာရုံဆီသို့ရွှေ့ရွှေ့ညွတ်စေခြင်းမျိုးလည်းရှိသလို မကောင်းသောအာရုံဆီသို့ ရွှေ့ရွှေ့ညွတ်စေခြင်းမျိုးလည်းရှိသည်။ အောက်မေ့မှုသတိကား ဤသို့မဟုတ်၊ ကောင်းသော ကုသိုလ်အာရုံဆီသို့သာလျှင် မမေ့မလျော့သော အားဖြင့် ရွှေ့ရွှေ့ညွတ်စေပါသည်။ သိုလိုသည်မှာ သတိသည် ကောင်းသော ကုသိုလ်ဆိုင်ရာ၌သာဖြစ်၏။ မကောင်းသော အကုသိုလ်နှင့်မဆိုင် သတိအမြဲရှိလျှင် ကောင်းသည်သာဖြစ်ရာ သတိပိုသည်ဟူ၍မရှိ၊ လိုသည်သာရှိ၏။ မနုဿိကာရကား အကုသိုလ် ကုသိုလ်ကောင်းဆိုး နှစ်တန်ထောထွေးနေသဖြင့် ကောင်းသောနှလုံးသွင်းမှုဖြစ်ရန် သတိဖြင့် ဆင်ခြင်နှလုံးသွင်းရလေသည်။

တိဿရဟန်းကြီး၏ သတိမနုဿိကာရတို့နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဓမ္မပဒမကောင်းသောနှလုံးသွင်း အဋ္ဌကသာလာ သာဓကအချို့ကို ဖော်ပြလိုပါသည်။ သာဝတ္ထိပြည်ဇာတိ၊ တိဿအပည်ရှိ ရဟန်းကြီးတပါးသည် တခုသော ဇနပုဂံကျောင်းသို့ ကြွရောက်ဝါဆိုခဲ့၏။ ထိုကျောင်းမှအလျား အနံ့ကောင်းမွန်သည့် အဝတ်အထည် တစကိုရခဲ့လေ၏။ ဝါလကင်းလွတ် သိဘင်းကျွတ်သည့်အခါ ထိုအဝတ်ပိုင်းကို ယူဆောင်လာကာ သာဝတ္ထိပြည်သို့ ပြန်ကြွလာပြီး-သင်္ကန်းချုပ်၏ ထို့နောက်-

“မနက်ဖန်ကျလျှင် ဖိသင်္ကန်းကို ငါကောင်းကောင်း ဝတ်ရုံလိုက်မည်-

ဟု နှလုံးသွင်းပြီး သင်္ကန်း၌ ကပ်ငြိမှုတဏှာကို ဖြစ်စေကာ သင်္ကန်းတန်းပေါ်သို့ ခေါက်တင်ထား၏။ ထိုနည်းပိုင်းရောက်သောအခါ အံစာမကြေရောဂါဖြင့် ငျလွန်တော်မူပြီး ထိုသင်္ကန်း၌ပင် သန်းကြီးသတ္တဝါဖြစ်ရသာသည်။ ဤ၌ တိဿရဟန်းကြီး၏ နှလုံးသွင်း မနုဿိကာရမှာ မကောင်းသော နှလုံးသွင်းခြင်း မနုဿိကာရမျိုး ဖြစ်သည်။

၄၂၀

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

မျောက်မှင်း၏ သတိနှင့် မနသိကာရ။ ။ထို့ပြင် ဇာတ်အဋ္ဌကထာ လာ
ကယ်တင်ရှင် - ဘုရားလောင်း
မျောက်မင်းအား ကျောက်တုံးဖြင့် ထုသတ်သော ပုဏ္ဏားယုတ်၏ နှလုံး
သွင်းမျိုးမှာလည်း မကောင်းသော နှလုံးသွင်းမျိုးပင် ဖြစ်ပြီး ထိုပုဏ္ဏား
ယုတ်၏အပေါ် စိတ်မဆိုးအပြစ်မယူပဲ သတိကို လက်ကိုင်ပြုကာ-

“ဘေးကင်းရာသို့ အရောက်ပို့ဆောင်အံ့” -

ဟူသော ဘုရားလောင်းမျောက်မင်း၏ နှလုံးသွင်းမျိုးမှာကား ကောင်း
မြတ်သော နှလုံးသွင်း မနသိကာရမျိုးဖြစ်လေသည်။

၄။ မနသိကာရစေတသိက်၏ ပဒဋ္ဌာန်

မနသိကာရစေတသိက်သည် အာရုံလျှင် နိုးစွာသော အကြောင်းရှိ
သည်။

အာရုံသည်အနီးကပ်ဆုံး အကြောင်းတရားများစွာအနက် အကျိုး
အကြောင်းဖြစ်ပုံ တရားတစ်ခုတရားဖြစ်မှုအတွက် အနီးကပ်ဆုံး
အကြောင်းကို ပဒဋ္ဌာန်ဟု ခေါ်သည်။ ဤ၌
မနသိကာရစေတသိက်၏ အနီးကပ်ဆုံး အကြောင်းမှာ အာရုံဖြစ်သည်။
မှန်ပေသည်။ နှလုံးသွင်းရမည့် အာရုံရှိမှ နှလုံးသွင်း မနသိကာရ ဖြစ်နိုင်
၏။ လူတစ်ဦးကို သတ်ဖြတ်ရာ၌ အသတ်ခံရသူမှာ သတ်သူ၏ စိတ်စိုက်ရာ
အာရုံတရားဖြစ်သည်။ ထိုအာရုံကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် နှလုံးသွင်း
ကား မနသိကာရစေတသိက်တည်း။ ထိုစေတသိက်နှင့်အတူ ဖြစ်ပေါ်လာ
သည့် စိတ်မှာ ဒေါသစိတ်ဖြစ်သည်။ ယင်းအတူ ဖြစ်ဖက် ဒေါသစိတ်ကို
အသတ်ခံရသူတည်းဟူသော အာရုံတရားနှင့် ဖြောင့်စွာ ဖြစ်အောင် ပြု
ပေးမှု စိတ်ကိုအာရုံဆီသို့ ဦးတည်ပေးမှု သဘောမှာ မနသိကာရစေ
တသိက်၏ သဘောလက္ခဏာဖြစ်ပြီး၊ ယင်းဒေါသစိတ်နှင့် အာရုံကို စပ်
ယှဉ်အောင် လုပ်ဆောင်ခြင်းကား ထိုစေတသိက်၏ ဆောင်ရွက်မှုရသဖြစ်

သည်။ ထို့ပြင် ထိုစေတသိက်၏ အသတ်ခံရသူတည်း ဟူသော အာရုံ
 တရားဆီသို့ မျက်နှာမူသကဲ့သို့ ရွှေ့ရှုလွှတ်ကိုင်နေပုံအခြင်းအရာမှာ ပစ္စု-
 ပဋ္ဌာန်ဖြစ်သည်။ ဤ၌ သတ်ဖြတ်သူဝယ် ဆိုခဲ့သည့် နှလုံးသွင်းမှုသဘော
 ဖြစ်လာရခြင်းမှာ အကြောင်းမဲ့ ဖြစ်လာရသည်မဟုတ်၊ အကြောင်းရှိ၍
 ဖြစ်ရပါမည်။ အကြောင်းပေါင်းများစွာကြောင့်ပင် ဖြစ်လာရပေသည်။
 ယင်းအကြောင်းများတွင် အဓိကအနီးကပ်ဆုံးမှာ အသတ်ခံရသူက တစ်
 တရာ အန္တရာယ်လုပ်မည်ပြုခြင်း စသောအကြောင်းဖြစ်၏။ ဤအကြောင်း
 ကြောင့် ထိုကဲ့သို့ နှလုံးသွင်းရခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဤကဲ့သို့ ဖြစ်
 ရပ်မျိုး၌ နှလုံးသွင်း မနုဿိကာရ၏ အနီးကပ်ဆုံး အကြောင်းကိုရှာသော်
 အသတ်ခံရသူတည်းဟူသော အာရုံတရားဖြစ်ကြောင်း သိသာပါသည်။

အလားတူပင် ကုသိုလ်ကောင်းမှုဆိုင်ရာ ဒါနမှု သီလမှု ဘုရားရှိခိုးမှု
 စသည်များတွင် ဘုရားရှိခိုးရာ၌ ဘုရားအာရုံကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့်
 ဘုရားရှိခိုးသူ၏ ကောင်းသော နှလုံးသွင်း မနုဿိကာရစေတသိက်သည်
 ရှိခိုးခြင်းကုသိုလ်စိတ်ကို ဘုရားအာရုံဆီသို့ ပြောမတ်အောင် ဦးတည်စေ
 မှု သဘောမှာ ယင်း၏ သဘောလက္ခဏာပင် ဖြစ်သည်။ ထိုကုသိုလ်စိတ်နှင့်
 ဘုရားအာရုံကို စပ်ယှဉ်ပေးမှု လုပ်ဆောင်ချက်ကား ရသသဘောဖြစ်၏။
 ဘုရားအာရုံဆီသို့ မျက်နှာမူသကဲ့သို့ ရွှေ့ရှုလွှတ်ကိုင်နေပုံအခြင်းအရာမှာ ပစ္စု-
 ပဋ္ဌာန်ဖြစ်သည်။ ဤ၌ ဘုရားရှိခိုးသူ၏ နှလုံးသွင်းမှာ ဆိုခဲ့သည့် နည်းတူ
 ဘုရားအာရုံကြောင့် ကောင်းသောနှလုံးသွင်း ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ နှလုံး
 သွင်းရမည့် ဘုရားအာရုံရှိပါမှ နှလုံးသွင်းမှု မနုဿိကာရဖြစ်နိုင်ပါသည်။
 ထို့ကြောင့် ဤမနုဿိကာရစေတသိက်သည် အာရုံလျှင် နီးစွာသော
 အကြောင်း ရှိသည်ဟု ဖွင့်ဆိုကြသည်။

မနုဿိကာရအပျိုးပျိုး

မနုဿိကာရ ၃-ပျိုး

- ၁။ ဝိထိပဋိပါဒကမနုဿိကာရ (ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်)၊
- ၂။ ဇဝနပဋိပါဒကမနုဿိကာရ (မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်)။

၃။ အာရမ္မဏပဋိပါဒကမနသိကာရ(မနသိကာရစေတသိုက်) ဟူ၍ မနသိကာရ ၃-မျိုးရှိသည်။

၁။ ဝိထိပဋိပါဒကမနသိကာရ။ ။ဝိထိပဋိပါဒက မနသိကာရ ဆိုသည် မှာ ဝိထိ=ဝိထိစိတ်အစဉ်ကို+ ပဋိပါဒက=စီရင်တတ် ဖြစ်ပေါ်စေတတ်သော+မနသိကာရ= နှလုံးသွင်းဆင်ခြင်မှု၊ ဝိထိစိတ်အစဉ်ကို ပေါ်လာစေနိုင်သော နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်မှုကို ဝိထိပဋိပါဒကမနသိကာရဟု ခေါ်သည်။ တရားကိုယ်မှာ-ပဉ္စဒါရာဇ္ဇန်းစိတ် ဖြစ်သည်။ မှန်ပေသည်။ ဤ၌ ဝိထိစိတ်အစဉ်ဟူသည် သတ္တဝါတို့မှာ စကျအစရှိသည့် ပသာဒငါးခုတို့၌ အာရုံထင်လာသည့်အခါ စိတ္တနိယာမသဘောအရ စိကာ စဉ်ကာ ဖြစ်ပေါ်နေသည့် စိတ်အစဉ် ဝိထိပင် ဖြစ်သည်။ ဥပမာ-မျက်စိပသာဒ၌ အဆင်းရူပါရုံထင်လာသည့်အခါ ဘဝင်အစဉ်ပြတ်ကာ-

“ပဉ္စဒါရာဇ္ဇန်း စကျဝိညာဉ် သမ္ပုဋိစ္ဆိင်း သန္တိရဏ ဝုဋ္ဌော ဇော ၇-ကြိမ် တဒါရုံ ၂-ကြိမ်”-

ဟူ၍ စိတ်အစဉ်ဝိထိဖြစ်ပေါ်၏။ ဤစိတ်အစဉ်ဝိထိ၌ ပဉ္စဒါရာဇ္ဇန်းခေါ် ပသာဒငါးခု၌ ထင်လာသည့် အာရုံကို ဆင်ခြင် နှလုံးသွင်းတတ်သည့် အာရုံဆင်ခြင်စိတ်တမျိုးသည် မိမိ၏ရှေး၌ဖြစ်ပေါ်သော ဘဝင်စိတ်အစဉ်ကိုဖြတ်ကာ စကျဝိညာဉ်ခေါ် မြင်လိုစိတ်အစရှိသည့် ဝိထိစိတ်များကိုပေါ်လာစေနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ယင်းပဉ္စဒါရာဇ္ဇန်းစိတ်ကို ဝိထိပဋိပါဒကမနသိကာရဟုခေါ်လေသည်။

တနည်းထိုရသော်-သိခဲ့သည့် စိတ်အစဉ်ပိယိ၌ ပဉ္စဒါရာဇ္ဇန်းခေါ် အာရုံဆင်ခြင်စိတ်တမျိုး၏ ရှေးဖြစ်သော စိတ်များမှာ ဘဝင်စိတ်များသာဖြစ်သည်။ နောက်စိတ်များကိုကြည့်လျှင် စကျဝိညာဉ်စသည့် ဝိထိစိတ်အစဉ်အတန်းကို တွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် ဤပဉ္စဒါရာဇ္ဇန်းစိတ်

သည် ရှေးဖြစ်သောဘဝင်စိတ်အစဉ်နှင့်မတူ ထူးခြားသော စက္ခုဝိညာဉ် စသော နောက်စိတ်များဖြစ်ပေါ်အောင် စီရင်တတ်လေ့သည်။ မှန်၏။ သတ္တဝါတို့၏သန္တာန်ဝယ် စက္ခုအစရှိသော ပသာဒများ၌ အဆင်းရူပါရုံ အစရှိသည့် အာရုံများထင်လာမှုမရှိခဲ့သော် (ဝါ) ပသာဒနှင့် အာရုံတို့ တိုက်ဆိုင်မှု မရှိသော် အကျိုးဝိပါက် ဘဝင်များသာ ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိ ပါသည်။ ဤသို့ဘဝင်စိတ်များ ဖြစ်ပေါ်နေရာမှ ပသာဒနှင့်အာရုံတို့ အခါအခွင့်သင့်၍ ရုတ်တရက် တိုက်ဆိုင်ကြသောအခါ ထင်လာသော အာရုံကို နှလုံးသွင်းဆင်ခြင်သည့် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်ဖြစ်၏။ ဤစိတ်က နှလုံးသွင်းပေးမှု ပြုသောကြောင့် ထိုအဆင်းအာရုံကို မြင်သော မြင်သိ စိတ် စက္ခုအစရှိသည့်ဝိထိစိတ်များ ပေါ်ပေါက်လာရပေသည်။

ဤတွင်ဆိုခဲ့သည့် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းမှာ ဘဝင်စိတ် များနှင့်စက္ခုဝိညာဉ်စိတ်တို့၏အကြား အချက်အချာကျသည့်နေရာတွင်ဖြစ် ၏။ ဤပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်ဖြစ်ပေါ်လာမှုကြောင့် ဘဝင်စိတ်အစဉ်များ ပြတ် ထွက်သွားခြင်း၊ ဤစိတ်ကနှလုံးသွင်းပေးမှုကြောင့် စက္ခုဝိညာဉ်စသော ဝိထိစိတ်များ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဆိုသည့် ထူးခြားသောစိတ်အစဉ်များ ပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်ကို ဝိထိပဋိပါဒကမနုဿိကာရဟု ဖွင့်ဆိုကြလေသည်။

၂။ ဇဝနပဋိပါဒကမနုဿိကာရ။ ။ ဇဝနပဋိပါဒကမနုဿိကာရဆိုသည်မှာ (ဇဝန = ဇောစိတ်အစဉ်ကို + ပဋိပါဒက = စီရင်တတ်ပေါ်လာစေတတ်သော ။ မနုဿိကာရ = နှလုံးသွင်းဆင်ခြင်ပွဲ) ဇောစိတ်အစဉ်ကိုဖြစ်စေတတ် ပေါ်လာစေတတ်သော နှလုံးသွင်းဆင်ခြင် မှုကို ဇဝနပဋိပါဒက မနုဿိကာရဟုခေါ်၏။ တရားကိုယ်မှာ မနောဒွါရာ ဝဇ္ဇန်းစိတ်ဖြစ်သည်။ ဤ၌ ဇောစိတ်အစဉ်ဆိုသည်မှာ အဟုန်ပြင်းစွာ ဖြစ် ပေါ်တတ်သည့် အာရုံခံစားစိတ်ဖြစ်သည်။ ထိုစိတ်တို့ အကြိမ်ကြိမ်စိကာ စဉ်ကာဖြစ်ပေါ်မှုကို ဇောစိတ်အစဉ်ဟုခေါ်၏။ အထက်တွင်ဆိုခဲ့သည့် ဝိထိစိတ်အစဉ်အတန်းဝယ် ဝုဠာဒေါ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်ပါဝင်၏။ ထို စိတ်သည်လည်းဘဝင်မိနောတွင် ထင်လာသည့်အာရုံကို ဆင်ခြင်နှလုံးသွင်း-

တတ်သော အာရုံဆင်ခြင်စိတ်တမျိုးဖြစ်သည်။ ယင်းစိတ်သည် မိမိရှေး၌ ဖြစ်သည့် သမ္ပဒိစ္ဆိင်း=(အာရုံကို လက်ခံသည့်စိတ်) သန္တီရဏ=(အာရုံကို စုံစမ်းထောက်လှမ်းသည့်စိတ်)များနှင့်မတူ ထူးခြားသော နောက် နောက်သောဇောစိတ် = (အာရုံခံစားစိတ်)အစဉ်ကို ပေါ်လာစေတတ် ပါသည်။

ထို့ပြင် ယင်းစိတ်သည် ပသာဒငါးပါး၌ ပေါ်လာသောစိတ်အစဉ်= (ပဉ္စဒွါရဝိထိ) တွင် ဝုဋ္ဌောအမည်ဖြင့် အာရုံကိုသတ်မှတ်ပေးကာ ဘဝင် မနော၌ဖြစ်ပေါ်လာသော စိတ်အစဉ်- (မနောဒွါရဝိထိ) တွင် မနောဒွါရဝုဋ္ဌန်း နာမည်ဖြင့် အာရုံခံစားတတ်သည့် ဇောစိတ်အစဉ်ကို ဣဋ္ဌအာရုံ ဣဋ္ဌ အခြင်းအရာကို ခံစားစေခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ အနိဋ္ဌအာရုံ အနိဋ္ဌအခြင်းအရာကို ခံစားစေခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း ပိုင်းခြားဆုံးဖြတ် ခြင်း၊ နှလုံးသွင်းစိခံခြင်းများကိုပြုလေသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုမနောဒွါရဝုဋ္ဌန်းစိတ်ကို ဇဝနပဋိပါဒကမနသိကာရဟုခေါ်သည်။

၃။ အာရမ္မဏပဋိပါဒကမနသိကာရ။ ။ အာရမ္မဏပဋိပါဒကမနသိကာရ ဆိုသည်မှာ (အာရမ္မဏ=အာရုံ +ပဋိပါဒက=စိရင်တတ် ပေါ်လာစေတတ်သော +မနသိကာရ = နှလုံး သွင်းဆင်ခြင်မှု) အဆင်းရူပါရုံအစရှိသည့် အာရုံကိုဖြစ်စေတတ်သော နှလုံး သွင်းဆင်ခြင်မှုကို အာရမ္မဏပဋိပါဒကမနသိကာရဟု ခေါ်သည်။ တရား ကိုယ်မှာ အထက်တွင်ဖွင့်ဆိုခဲ့သည့် မနသိကာရ စေတသိက်ပင်ဖြစ်သည်။

မနသိကာရ ၃-မျိုး
အထူးထပ်မံရှင်းပြခြင်း

မနသိကာရသုံးမျိုးအထူးကို ထင်ရှားအောင် ထပ်ရှင်းရသော် သတ္တဝါ တို့သန္တာန်၌ ဖြစ်ပေါ်နေသည့်စိတ်ကို လေ့လာကြည့်လျှင် အာရုံသစ်ထင် လာမှုမရှိသည့်အခါ ပြုခဲ့ဆိုးခဲ့လုပ်ခဲ့ဖူးသည့် အတိတ်အာရုံများ ထင်မြင် နေပြီး သိမှုသဘောကင်းမဲ့နေသည့်အလား ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိရာမှ-

ဥပမာ-အိပ်ပျော်နေစဉ်အခါ ဖြစ်ပေါ်နေသည့် ဘဝင်စိတ်များသည် အတိတ်မှတစ်ဆင့် ပြုလုပ်ခဲ့ခြင်းစသည့် အားရုံများကို အာရုံပြုထင်မြင်နေပြီးသိမှုသဘောကင်းမဲ့နေသည့်အလား ဖြစ်ပေါ်နေရာမှ ကျယ်လောင်သော အသံဖြင့် နှိုးလိုက်သည့်အခါ သဒ္ဓါရုံနှင့် ရှုတ်တရက် တိုက်ဆိုင်မိတော့၏။ ယင်း နောက်လန့်နိုးပြီး ဘဝင်စိတ်များ ပြတ်ထွက်သွားကာ အသစ်ပေါ်လာသည့် အသံသဒ္ဓါရုံကို နှလုံးသွင်းဆင်ခြင်ခြင်း = (ပဉ္စဒ္ဓါဏဝဇ္ဇန်းစိတ်) ထိုအသံကို ကြားသိခြင်း = (သောတဝိညာဉ်) ထိုအသံသဒ္ဓါရုံကို ခံယူခြင်း = (သမ္ပုဋ္ဌိဇ္ဈိင်းစိတ်) ထိုအသံသဒ္ဓါရုံကို စုံစမ်းထောက်လှမ်းခြင်း = (သန္တိရဏစိတ်) အလိုရှိအပ်သော ဣဒ္ဓအသံ၊ သို့မဟုတ် အလိုမရှိအပ်သော အနိဋ္ဌအသံဟု ပိုင်းခြားမှတ်သားခြင်း (ဝုဋ္ဌောခေါ် မနောဒ္ဓါဏဝဇ္ဇန်း) ယင်းသဒ္ဓါရုံ၏ အရသာကို အကြိမ်ကြိမ်ခံစားခြင်း = (ဇောခေါ် အာရုံခံစားစိတ် အစဉ်) အစရှိသည့် စိတ်အစဉ် ဝီထိများ ဖြစ်ချုပ်သဘောဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိ၏။ ဤစိတ်အစဉ်ဝီထိ၌ သဒ္ဓါရုံကို နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်သည့် ပဉ္စဒ္ဓါဏဝဇ္ဇန်းစိတ်သည် အထက်တွင်ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ဖော်ပြပါ ဝီထိစိတ်အစဉ်ကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သော နှလုံးသွင်းစိတ်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ယင်းကို ဝီထိပဋိပါဒကဟု ကျမ်းဂန်များက မိန့်ဆိုသည်။ ဖော်ပြပါ ဝီထိစိတ်အစဉ်၌ ဣဒ္ဓအနိဋ္ဌကို ပိုင်းခြားဆင်ခြင်တတ်သည့် ဝုဋ္ဌောခေါ် မနောဒ္ဓါဏဝဇ္ဇန်းစိတ်သည်လည်း ယင်းနောက်တွင် ဖြစ်ပေါ်သည့် ဇောစိတ်အစဉ်ကို ပေါ်လာစေတတ်သော နှလုံးသွင်း တမျိုးပင်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ယင်းစိတ်ကို ဇဝနပဋိပါဒကမနုဿိကာရဟု ခေါ်သည်။

ဆိုခဲ့သည့် ဝီထိစိတ်အစဉ်၌ အာရုံသစ်မထင်မီ ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသော ဥပမာ- အိပ်နေစဉ် ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသည့် ဘဝင်စိတ်များသည် သိမှုသဘော ကင်းနေသည့်အလား ဖြစ်နေ၏။ စိတ်တို့မည်သည်လည်း မည်သည့်စိတ်မဟု အာရုံနှင့် ကင်းရုံမဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ဘဝင်စိတ်များ ပြန်သည်နှင့် တပြိုင်နက် အတူယှဉ်တွဲ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် မနုဿိကာရ စေတသိက်က နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်ခြင်းဖြင့် ပြောဆိုပြုလုပ်ခဲ့ဘူးသော အတိတ်အာရုံများကို ပေါ်လာစေပါသည်။ ထို့ကြောင့် ယင်းမနုဿိကာရ

စေတသိက်ကို အာရမ္မဏပဋိပါဒက မနသိကာရဟု ကျမ်းဂန်များက မိန့်ဆိုကြလေသည်။

ဤတွင် မနသိကာရ သုံးမျိုးတို့၏ ခြားနားပုံကို ဆိုခဲ့သည့် ဝိထိစိတ်အစဉ်၌ ပေါ်လွင်ထင်ရှားစွာ တွေ့မြင်ရသည်။ မှန်ပေသည်။ အိပ်နေစဉ် ဖြစ်ပေါ်သည့် ဘဝင်စိတ်များ အာရုံမှ ဆိတ်သွားခြင်း မရှိအောင် မနသိကာရ စေတသိက်က အတိတ်အာရုံများကို ထင်လာစေတတ် ဖြစ်စေတတ် နှလုံးသွင်း စီရင်တတ်ပါသည်။ ဤသို့ အိပ်နေစဉ် အခါများတွင် ဝိထိစိတ်များ ဖြစ်ပေါ်မှုမရှိသောကြောင့် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း-မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဟု ဆိုအပ်သော အာဝဇ္ဇန်း ၂-မျိုးဖြင့် နှလုံးသွင်းဆင်ခြင်မှုများ ဖြစ်ပေါ်ခြင်းမရှိပဲ ဘဝင်စိတ်များအတွက် မနသိကာရ စေတသိက်၏ နှလုံးသွင်းဖြင့်သာ အတိတ်အာရုံများ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ယင်းနှလုံးသွင်း စေတသိက်ကို အာရမ္မဏပဋိပါဒက မနသိကာရဟု ခေါ်လေသည်။

အထက်တွင် ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း အိပ်ပျော်နေစဉ် ခေါ်နှိုးသဖြင့် အာရုံသစ် ထင်လာသောအခါ၌ကား ယင်း အသစ်အာရုံကို ဆင်ခြင်နှလုံးသွင်းတတ်သည့် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ် ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း၊ ထိုစိတ်က ဆင်ခြင်နှလုံးသွင်းမှုကြောင့် စက္ခုဝိညာဉ် အစရှိသော ဝိထိစိတ်များ ဖြစ်ပေါ်ရခြင်းကို ဝိထိပဋိပါဒက မနသိကာရဟု ခေါ်ပြီး ဂုဠောခေါ် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်ကြောင့် ဇောစိတ်အစဉ် ဖြစ်ပေါ်ရခြင်းကိုကား ဇဝနပဋိပါဒက မနသိကာရဟု ခေါ်လေသည်။

မနသိကာရ ၂-မျိုး

အသုံးများသော မနသိကာရ။ ။ ဆိုခဲ့သည့် မနသိကာရ ၃-မျိုးအပြင် ထိုထိုကျမ်းဂန်တို့၌ အသုံးများသော မနသိကာရ ၂-မျိုးကိုလည်း တွေ့ရသည်။ ယင်းမှာ-

၁။ ယောနိသော မနုဿိကာရ၊

၂။ အယောနိသော မနုဿိကာရ-
ဟူ၍ ဖြစ်သည်။

ယောနိသော မနုဿိကာရ ဆိုသည်မှာ ယောနိသော = သင့်သော အကြောင်းအားဖြင့် (ဝါ) အသင့်အားဖြင့် + မနုဿိကာရ = နှလုံးသွင်းခြင်း၊ သင့်မြတ်သော နှလုံးသွင်းမှု (ဝါ) နှလုံးသွင်းလိမ္မာမှုကို ယောနိသော မနုဿိကာရဟု ခေါ်သည်။ ဤမနုဿိကာရ ၂-မျိုးမှာ မနုဿိကာရ စေတသိက်မဟုတ်။ ဆိုခဲ့သည့် ပဉ္စဒွါရဇွန်းနှင့် ဇောစိတ်အစဉ်ကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သော မနောဒွါရဇွန်း ၂-မျိုးကို ခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ထိုစိတ်တို့ဖြစ်ပေါ်သည်အခါ မနုဿိကာရ စေတသိက်ပါဝင်၏။ မနုဿိကာရ စေတသိက်မပါပါလည်း ထိုစိတ်များ ဖြစ်နိုင်လိမ့်မည် မဟုတ်ပေ။ ထို့ကြောင့် ယောနိသော မနုဿိကာရကို ပညာနှင့်ယှဉ်သော မနုဿိကာရ စေတသိက်၊ အယောနိသောမနုဿိကာရကို မောဟနှင့်ယှဉ်သော မနုဿိကာရ စေတသိက်ဟူ၍လည်း ကောက်ယူခြင်းဖြစ်သည်။

အာဝဇွန်း ၂-မျိုးအနက် မနောဒွါရဇွန်းသည် ဒွါရငါးပါး၌ဖြစ်ပေါ်လာသော စိတ်အစဉ်(ပဉ္စဒွါရဝိထိ)တွင် ဝုဋ္ဌောအမည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ မနောဒွါရ၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော စိတ်အစဉ် (မနောဒွါရဝိထိ)တွင် မနောဒွါရဇွန်း နာမည်ဖြင့် လည်းကောင်း ဖြစ်ပေါ်လာ၍ ကုသိုလ်ဇောစိတ် အကုသိုလ်ဇောစိတ်တို့အား အနန္တရပစ္စည်း သမနန္တရပစ္စည်း စသည်တို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်ဟု ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်တွင် ဟောတော်မူ၏။ မှန်ပေသည်။ ထိုအာဝဇွန်းစိတ်သည် ကုသိုလ်အစဉ် ဖြစ်ပေါ်လာရေးတို့၌ အရေးပါလှသည့် လမ်းခွဲမှတ်တိုင်ကြီးသဖွယ် ဖြစ်သည်။ တနည်းဆိုရသော် ကုသိုလ် အကုသိုလ်လမ်းနှစ်သွယ်အနက် တဘက်ဘက်သို့ ပဲ့ကိုင်လမ်းညွှန်ပေးသည့် ပဲ့သမားကြီးနှင့်လည်း တူပါသည်။ ထိုစိတ်က ပိုင်းခြားဆုံးဖြတ်မှု နှလုံးသွင်းဆင်ခြင်မှု လိမ္မာသော်(ဝါ) အကောင်းဘက်မှ ရှုမြင်ဆင်ခြင်ခဲ့သော် ကုသိုလ်စိတ်များ ဖြစ်လာပြီး ပိုင်းခြားဆုံးဖြတ်မှု နှလုံးသွင်းဆင်

ခြင်မှု မလိမ္မာခဲ့သော် (ဝါ) အဆိုးဘက်မှ ရှုမြင်ခဲ့ပါလျှင် အကုသိုလ်စိတ်များ ဖြစ်လာနိုင်ပါသည်။

ထို့ကြောင့် ထိုမနောဒွါရဝဇ္ဇန်းစိတ်သည် ကုသိုလ်စိတ်အစဉ် အကုသိုလ်စိတ်အစဉ်တို့ဖြစ်ပေါ်လာမှုတွင် သော့ချက်အကျဆုံး အနီးကပ်ဆုံး အကြောင်းဖြစ်သည်။ ထိုစိတ်က နှလုံးသွင်းလိမ္မာမှု (ယောနိသော မနသိကာရ) ကိစ္စကို ဆောင်ရွက်လျှင် ကုသိုလ်စိတ်အစဉ် ဖြစ်လာပါမည်။ နှလုံးသွင်းမလိမ္မာမှု (အယောနိသော မနသိကာရ) ကိစ္စကို ဆောင်ရွက်ခဲ့လျှင် အကုသိုလ်စိတ်အစဉ်ဖြစ်လာပါမည်။ ထို့ကြောင့် အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိ တော်၌ -

“ရဟန်းတို့ မသင့်လျော်သော အကြောင်းအားဖြင့် နှလုံးသွင်းသောသူအား မဖြစ်ပေါ်သေးသော အကုသိုလ်တရားတို့သည်လည်း ဖြစ်ပေါ်ကုန်၏၊ ဖြစ်ပေါ်ပြီးသော ကုသိုလ်တရားတို့သည်လည်း ဆုတ်ယုတ်ကုန်၏၊ ရဟန်းတို့ မသင့်လျော်သောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းသည် များစွာအကျိုးမဲ့ခြင်းငှာ ဖြစ်၏။ ရဟန်းတို့ သင့်လျော်သော အကြောင်းအားဖြင့် နှလုံးသွင်းသောသူအား မဖြစ်ပေါ်သေးသော ကုသိုလ်တရားတို့သည်လည်း ဖြစ်ပေါ်ကုန်၏၊ ဖြစ်ပေါ်ပြီးသော အကုသိုလ်တရားတို့သည်လည်း ဆုတ်ယုတ်ကုန်၏။ ရဟန်းတို့ သင့်လျော်သော အကြောင်းအားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းသည် များစွာအကျိုးရှိခြင်းငှာဖြစ်၏။

ဟု ဟောတော်မူခဲ့လေသည်။

သင့်လျော်အောင် နှလုံးသွင်းရပုံ

မိလိန္ဒပဉ္စာပါဠိတော်၌ “နှလုံးသွင်းကောင်းခြင်းသည် ကုသိုလ်တရားအားလုံးတို့အား အရင်းမူလဖြစ်သည်။ မိုးသည် မြက်သစ်ပင်စသည်ကို စောင့်ရှောက်သကဲ့သို့ နှလုံးသွင်းကောင်းခြင်းဖြင့် သူတော်ကောင်းတရား

ကို စောင့်ရှောက်အပ်၏” ဟူ၍ မိုးဥပမာပေး၍လည်းကောင်း၊ စက္ကဝက်
 ၎က်သည် အသက်ဆုံးတိုင်အောင် နှလုံးသွင်းခြင်းကို မစွန့်အပ်” ဟူ၍
 စက္ကဝက်ဥပမာ ပေး၍လည်းကောင်း။ “ကြက်သည် ခဲတုတ်စသည်
 တို့ဖြင့် ပစ်ခတ်သော်လည်း မိမိနေအိမ်ကို မရှုန့်သကဲ့သို့ သူတော်ကောင်း
 သည် ထိုထိုအမှုကိုစွဲများကို ပြုလုပ်နေသော်လည်း ကောင်းသောနှလုံး
 သွင်းမှုကို မစွန့်လွှတ်အပ်” ဟူ၍ ကြက်ကို ဥပမာပေး၍လည်းကောင်း။
 “တီးတုတ်၎က်သည် သေရည်ကို သောက်မိသော် ထွေးအိပ်စက်သကဲ့သို့
 သူတော်စင်သည် ကောင်းသော နှလုံးသွင်းခြင်းဖြင့် မနှစ်မြို့ဖွယ်စိတ်ကို
 ထွေးအိပ်စက်လေသည်” ဟူ၍ တီးတုတ်၎က်ကို ဥပမာပေး၍လည်း
 ကောင်း၊ လှေသူကြီးသည် နေ့ညမပြတ် မမေ့မလျော့ လုံ့လစိုက်ကာ
 လှေကိုသွားစေသကဲ့သို့ သူတော်စင်သည် နေ့ညမပြတ် မမေ့မလျော့
 အားထုတ်ကာ ကောင်းသောနှလုံးသွင်းခြင်းဖြင့် စိတ်ကို မှတ်အပ်လေ
 သည်” ဟူ၍ လှေသူကြီးကို ဥပမာပေး၍လည်းကောင်း ဟောတော်မူခဲ့
 လေသည်။

ဟို့ပြင် အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော်၌လည်း “နှလုံးသွင်းကောင်းခြင်းသည်
 များစွာအကျိုးရှိခြင်းငှာ ဖြစ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ အကျိုးရှိခြင်းငှာဖြစ်
 သော အခြားဘဝတရားသော တရားမျှကိုလည်းမမြင်။ နှလုံးသွင်းကောင်း
 ခြင်းသည် များစွာအကျိုးရှိခြင်းငှာ ဖြစ်၏” ဟူ၍ ဟောတော်မူရာ နှလုံး
 သွင်းကောင်းခြင်းသည် များစွာသောအကျိုးကိုဖန်တီးနိုင်၏။ ထို့ကြောင့်
 အရာရာတွင် ကုသိုလ်ဖြစ်စေရန် သင့်လျော်အောင် နှလုံးသွင်းရပါမည်။

ဝိတ်နာယမဟုတ်။ ။ အာရုံခြောက်ပါးနှင့် တွေ့တိုင်း ယောနိသော-
 မနသိကာရဖြစ်အောင် ကြိုးစားရပါမည်။

ဥပမာ-အပြစ်မရှိပဲ အကဲ့ရဲ့ခံရလျှင်-

၁ မိလိန္ဒ။ ၃၉၅။ ၂။ မိလိန္ဒ။ ၃၇၆။ ၃။ မိလိန္ဒ။ ၃၇၀။
 ၄။ မိလိန္ဒ။ ၄၀၁။ ၅။ မိလိန္ဒ။ ၃၆၁။ ၆။ အံ၊ ၁၅။

“သူမသိလို့ ကဲ့ရဲ့ရှာသည်။ ထင်တိုင်းပြောဆိုတတ်ခြင်းမှာ မစောင့်စည်းသူတို့ ဓမ္မတာပင်၊ အမှန်အတိုင်း သူသိပါက သူများ မိသည့်အတွက် စိတ်မကောင်းရှာ ဖြစ်ပေမည်၊ ယခု ငါအကဲ့ရဲ့ ခံရသည်မှာလည်း အပြစ်မရှိသူကို ကဲ့ရဲ့ပူး၍ ဖြစ်ပေမည်၊ ငွေ ကြေးရှိလို့ခံရသည်မှာ စိတ်နာဖွယ်မဟုတ်ပါ” - စသည်ဖြင့် နှလုံးသွင်းရမည်။

ဘုရားအဆုံးအပ နာခံနိုင်ရမည်။ ။ တနည်း ဆိုရသော် ကဲ့ရဲ့ခြင်းသည် လူတိုင်းနှင့်သက်ဆိုင်သော လောကဓံ တရားဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသော်မှ တွေ့ကြုံရသေး၏၊ ငါ့မှာ အဘယ့်ကြောင့် မတွေ့ကြုံပဲရှိခဲ့မိမည်နည်း၊ လောကဓံနှင့်တွေ့၍ စိတ်ပောက်ပြန်ခြင်းမှာ လူတိုင်းနှင့်ဆိုင်၏၊ သည်းခံနိုင်ခြင်းကား မြင့်မြတ်သောပုဂ္ဂိုလ် မှန် သူတော်ကောင်းတို့နှင့်သာ ဆိုင်၏၊ ငါသည် မြင့်မြတ်သောသူတော် ကောင်းလမ်းစဉ်ကိုသာ လိုက်မည်၊ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဆုံးမတော်မူသည်မှာ -

လူဆိုးများက မိမိကိုယ်ကို လှူဖြင့်တိုက်သော်လည်း စိတ် မဆိုးရဘူး၊ ဆိုးခဲ့လျှင် ဘုရားမြတ်စွာ၏ အဆုံးအမကို နာခံသူ မဟုတ်၊ ဤကဲ့ရဲ့မှုမှာ လှူဖြင့်တိုက်ဖြတ်ခြင်းထက် များစွာ ခံသာ ပါသည်၊ အဘယ့်ကြောင့် ဘုရားမြတ်စွာ၏ အဆုံးအမကို မနာ ခံနိုင်ပဲရှိအံ့နည်း -

ဟူ၍ ဆုံးမတော်မူသည်။

တို့ပြင် သင့်လျော်အောင် နှလုံးသွင်းပုံကို နောက်တနည်း မှတ်သား နိုင်ပါသေး၏၊ ယင်းမှာ -

ရန်တုံ့ပူသည်နှင့်တူ

“ကဲ့ရဲ့သူဆိုသည်မှာ ဒေါသပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်နှင့် စိတ္တဇ ရုပ်သာတည်း၊ ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ် ၂-ပါးမျှသာဖြစ်၏၊ ကဲ့ရဲ့တတ် သောသူ ဟူ၍ တံသီးတခြားပရှိပါသော ထိုရုပ် ထိုနာမ်တို့မှာလည်း

မနုဿိကာရ စေတသိက်

ကဲ့ရဲ့ဆဲမှပင် ချုပ်ပျက်ခဲ့လေပြီ။ ယခု စိတ်ဆိုးစေ့ မိရှိတော့၊ မရှိသည့်နောက်မှ စိတ်ဆိုးနေလျှင် ရုပ်သစ်နာမ်သစ်များ ပေါ်၍ သာ ကျရောက်ပေမည်။ ထို့ကြောင့် ယခုမှစိတ်ဆိုးနေလျှင် မိဘ များကို စွန့်၍ သေဆုံးသွားပြီးမှ သူတို့၏ သားမြေးများကို ရန် တုံ့ မှုသည်နှင့်သာတူပါချိမ့်မည်။ ကဲ့ရဲ့ခံရသော သင်သည်လည်း ခန္ဓာငါးပါးမျှသာဖြစ်၏။ ထိုရုပ်ထိုနာမ်တို့ကား ယခင်ကပင် ချုပ် ပျောက်ခဲ့လေပြီ။ ယင်းတို့၏ အကျိုးဆက်ဖြစ်သော လက်ရှိရုပ်နာမ် များက စိတ်ဆိုးနေလျှင် မိဘလက်ထက်ကမတတ်နိုင်၍ သားမြေး တို့၏လက်ထက်ကျမှ ရန်တုံ့ မှုသည်နှင့်သာတူနေတော့မည်-

အစရှိသည်ဖြစ်လည်းကောင်း၊ နှလုံးသွင်းရပါမည်။ အချုပ်အားဖြင့် ဆိုရ သော် ကုသိုလ်ဖြစ်စေရန် သင့်လျော်အောင် နှလုံးသွင်းမှု မှန်သမျှ ယောနိသောမနုဿိကာရဟူ၍ မှတ်သားရပါမည်။

နှလုံးသွင်းပကောင်းမှု

ကောင်းသောနှလုံးသွင်းမှုမှာ- များစွာ အကျိုးရှိသကဲ့သို့မကောင်း သောနှလုံးသွင်းမှု (အယောနိသောမနိကာရ) သည် များစွာအကျိုးမဲ့ကို ဖြစ်စေပါသည်။ ထို့ကြောင့် အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော်၌-

“နှလုံးသွင်းပကောင်းခြင်းသည် များစွာအကျိုးမဲ့ကို ဖြစ်စေ သကဲ့သို့ ဤအတူ အကျိုးမဲ့ခြင်းငှါဖြစ်သောကြောင့် တစ်စုံတစ်ခုသော တရားကိုမျှလည်း မမြင်၊ နှလုံးသွင်းပကောင်းခြင်းသည် များစွာ အကျိုးမဲ့ခြင်းငှါဖြစ်၏”-

ဟု ဟောတော်မူလေသည်။ ဤနှလုံးသွင်းပကောင်းမှု ပကောင်းမှုများ နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် သာဓကများကို ဖော်ပြပါမည်။

ခါးပိုက်နှိုက် ၂-ဦး နှလုံးသွင်း

ဘုရားလက်ထက်တော်က သူငယ်ချင်းခါးပိုက်နှိုက် ၂-ဦးတို့သည် ဇေတဝန်ကျောင်းတော်တွင် ကျင်းပသည့် ဘုရားရှင်၏တရားပွဲကို တရား နှာပရိသတ်များနှင့်အတူလိုက်ပါလာခဲ့၏။ တယောက်က ဘုရားတရား တော်ကို ရိုသေစွာ နှလုံးသွင်းကာ ကြားနာသဖြင့် သောတာပတ္တိဖိုလ်သို့ ရောက်ပြီး သောတာပန်အဆင့်အထိ ဖြစ်နေ၏။ နောက်တယောက်မှာ နှလုံးသွင်းလွဲမှားပြီး တရားနှာသူတယောက် ပုဆိုးစွန်၌ ထုပ်ယူလာသော ပိုက်ဆံ ၂၅-ပြားကို အလစ်နှိုက်ပြီးယူခဲ့၏။ ထိုခေတ်က ၂၅-ပြားသည် ထို သူ၏အိမ်၌ ထမင်းနှင့်ဟင်း ချက်ပြုတ်လောက်သော တန်ဖိုးရှိကြောင်း ကျမ်းဂန်များ၌ဆို၏။ ထို့ကြောင့်ပင် သောတာပန်ဖြစ်သွားသူ ခါးပိုက် နှိုက်ကို အဖော်သူငယ်ချင်း ခါးပိုက်နှိုက်က နှလုံးသွင်းလွဲမှားစွာဖြင့် ပြောင်လှောင်ပြန်ရယ်ပြုသည်မှာ -

မင်း-အလွန်တော်လို့ ကိုယ့်အိမ်မှာ (တနပ်စာ) ထမင်းဖိုး ဟင်းဖိုးမျှကိုဘောင် ရအောင် မစွမ်းနိုင်ခဲ့ဘူး-

ဟူ၍ဖြစ်၏။ (တံ့ အဘိပဏ္ဍိတဘာယ အတ္တနော ဂေဟေ ပါကဘတ္တမူလပိ န နိပ္ပာစေသိ)။ ထိုအခါ သောတာပန်ဖြစ်သွားသူခါးပိုက်နှိုက်က ဤသို့ ကောင်းစွာနှလုံးသွင်း၏-

“သူမသိရှာလို့ သူကိုယ်သူ လူလိမ္မာပညာရှိဟု ထင်မှတ်နေ ရှာသည်”-

ဟူ၍ အောက်မေ့နှလုံးသွင်းပြီး ထိုအကြောင်းကို ဘုရားမြတ်စွာအား လျှောက်ထားရာ ဘုရားရှင်က အောက်ပါအတိုင်း အမိန့်တော်မူရှိခဲ့လေ သည်။

“မသိမလိမ္မာသောသူမိုက်ပင်ဖြစ်စေကာ ငါမသိတတ်ဘူး၊ မိုက် တယ်ဟုသိလျှင်တော်သေး၏။ ကိုယ့်ထက် တတ်သိလိမ္မာသောသူ တို့၏ အဆုံးအမကို နာခံ၍ လူလိမ္မာပညာရှိတယောက် ဖြစ်နိုင်

သေး၏။ မသိမလိမ္မာသော လူမိုက်ဖြစ်ပါလျက် 'ငါဟာပညာရှိပဲ' ငါတတ်သိတယ် နားလည်တယ်ဟု ထင်မှားလျက်* နေသောသူ သည်ကား လူမိုက်အစစ်ပေတည်း။ မိမိလောက်တတ်သိနားလည် သည့်သူမရှိဘူးဟု အောက်မေ့လျက် မည်သူ၏ဩဝါဒကိုမျှ မနှာခံ သောကြောင့် ထိုသို့သောသူမှာ လူမိုက်ဘဝမှ တက်လမ်းမရှိပြီ။ လူလိမ္မာပညာရှိ မဖြစ်နိုင်တော့ပြီ။ ထို့ ကြောင့်ထိုလူမျိုးကို လူမိုက် အစစ် ဟု ခေါ်ရမည်။

ဟူ၍ မိန့်တော်မူ၏။

နုလုံးသွင်းပြောင်းပါ

မိမိမှာ အကုသိုလ်စိတ်များဖြစ်ပေါ်နေလျှင် ကုသိုလ်စိတ်ဖြစ်အောင် နုလုံးသွင်းပြောင်းပေးရပါမည်။ ၃၃၁ -

အမျိုးသမီးတဦးကို တွေးသောအခါ မမကောင်းသော နုလုံးသွင်းမိသဖြင့် ငါ့လောသစိတ်ဖြစ်ပေါ်လာလျှင် အမိအရှင်ဖြစ်ပါက အမိအရင်းကဲ့သို့ နုလုံးသွင်းကာ အမ နှမအရွယ်ရှိပါက အမ နှမအရင်းကဲ့သို့ နုလုံး သွင်းပြီး သူ၏ဆင်းရဲမှုစသည်ကို မြှော်တွေး၍ သနားခြင်းကရုဏာအဖြစ် ချမ်းသာစေလိုခြင်း မေတ္တာအစစ်ကို ဖြစ်စေရပါမည်။ ထိုမှတစ်ပါး အမျိုး သမီး၏ သက္ကာန်၌ရှိသော မျက်ရည် မျက်ဆွေး နှပ် တံငထူး ခွဲ သလိပ် ကျိုးကြိုးကျင်ငယ်စသော ခက်ဆုပ်ဖွယ်တို့ကိုသာ ကွက်၍ အဖန်ဖန် နုလုံး သွင်းလျက် အသုဘသညာကိုဖြစ်စေရပါမည်။ ထို့ ပြင် ထိုအမျိုးသမီးတဦး ဟူသော အာရုံကိုပယ်ချောက်၍ စာအ ကျမ်းဂန်ကို ခြံခြင်း၊ မေးခြင်း၊ ပြောဟောခြင်း၊ ဝါသယာဂစွ ပတ်ကြီး ဝတ်ငယ်တို့ကို ပြုခြင်း စသည်ဖြင့် ကုသိုလ်စိတ်အစဉ် ဖြစ်လာအောင်လည်း နုလုံးသွင်းရပါမည်။

၁။ ဓမ္မပဒပါဠိ။ ၂၂။ နုလုံးသွင်း။ ၂၉၃။
ဗုဒ္ဓအင်္ဂါဓမ္မာ (၁) ၂၇၀-၁-၁

ကုသိုလ်မပြတ်ဖြစ်ပါစေ

ထို့ပြင် သတိပဋ္ဌာန်အဋ္ဌကထာတို့၌လာသောနည်းအတိုင်း ကျမ်းဂန်
မပြတ်ဆင်ယူခြင်း ပို့ချခြင်း ကျက်မှတ်ခြင်း ကြည့်ခြင်း ကြံခြင်း ရွတ်ဖတ်
ခြင်း သေနာသနဝတ်စသည်ကို မပြတ်ပြုခြင်း တရားဟောခြင်း ဆွေးနွေး
မေးမြန်းခြင်း တရားကိုသာ ပြောဟောခြင်း နာခံခြင်း စသည်တို့ဖြင့်ဆင်ခြင်
နှလုံးသွင်းသော ကုသိုလ်ပိုင်းဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများကို အမြဲမပြတ် ပြုလုပ်
အပ်၏။ ဤသို့ အကုသိုလ်စိတ်များဖြစ်ခွင့်မရအောင် နှလုံးသွင်းပါလျှင်
ကုသိုလ်စိတ်များ မပြတ်ဖြစ်စေနိုင်လေသည်။

လိုတရနေသည့် ရုက္ခစိုးနတ်ကြီး

နှလုံးသွင်းခက်ခဲသဖြင့် လိုတရနေသည့် ရုက္ခစိုးနတ်ကြီးအကြောင်း
ဤ၌ မှတ်သားသင့်ပါသည်။

ရှေးအခါ ဒွါရဝဏီအမည်ရှိသော မြို့တော်မှာ အကုန်အမည်ရှိသော
ကုန်သည်တဦးသည် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ပြုလုပ် အသက်မွေး၏။ တနေ့သော
အခါ ကုန်ရောင်းသွားရာ တောအုပ်အတွင်းမှ ရုက္ခစိုးနတ်ကြီးတဦးနှင့်
တွေ့လေသည်။ ရုက္ခစိုးနတ်ကြီးကား အလွန်ထူးဆန်း၏။ သူ၏လက်တွင်းမှ
စားဖွယ်သောကံဖွယ်များ အလိုလိုထွက်ပေါ်၏။ အဝတ်အစား အသုံး
အဆောင်များနှင့် ရွှေငွေရတနာများလည်း အလိုရှိသိုင်း သူလက်တွင်းမှ
ထွက်ပေါ်နေ၏။ လိုတရနေသောရုက္ခစိုးနတ်ကြီးဖြစ်၏။ အကုန်အမည်
သည်တရနှင့်တွေ့သောအခါ အမျိုးမျိုးလောအစားအစာများဖြင့် ဧည့်
ဝတ်ပြု၏။ ရတနာရွှေငွေအသုံးအဆောင်များ သုံးလိုမကုန်နိုင်အောင်ပေး
စွန့်လိုက်သေး၏။ ထိုအခါအကုန်အမည်သည်က စည်းစိမ်ဥစ္စာများ လက်ထဲ
က အလိုလိုရနေသည်မှာ အဘယ်ကောင်းမှု ကုသိုလ်ကြောင့်ဖြစ်ကြောင်း
မေးမြန်းလေ၏။ ထိုအခါရုက္ခစိုးနတ်ကြီးက ဘုန်းဘာဟောင်းမှဖြစ်ကြောင်း
ကုန်စင်ကို ပြန်ပြောင်း ပြောဆိုလေ၏။

အထည်ချုပ်သမားဘဝ

ရှေးအခါက ထေရဝဂ်အမည်ရှိသောမြို့တမြို့မှာ အထည်ချုပ်သမားဖြစ် ခဲ့ဖူးကြောင်း၊ အလွန်ဆင်းရဲလှသဖြင့် အလှူဒါနမလှူဒါနနဲ့နိုင်ခဲ့ကြောင်း၊ သို့ရာတွင်သူ့အိမ်အနီးမှာ အာသယုခေါ် သဌေးကြီးတစ်ကြီးက အလှူဒါနများ ပေးလှူခဲ့ကြောင်း ထိုစဉ်သဌေးကြီးအိမ်သို့ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်များ လာသော အခါ “အလှူရှင်အာသယုသဌေးကြီး၏ အိမ်ကတယ်မှာလဲ၊ ဘယ်ကသွား ရမလဲ” ဟု မေးမြန်းကြ၏။ ထိုအခါ သူကနှလုံးသွင်းလိမ္မာစွာဖြင့် ပြောပြ လမ်းညွှန်ခဲ့ကြောင်း၊ နှလုံးသွင်းပုံမှာ-

ငါ့မှာတော့ လှူစရာမရှိလို့ မလှူနိုင်ဘူး၊ သူများမှာ လှူစရာ ရှိလို့ လှူနိုင်ကြတယ်၊ လှူဒါနနဲ့တဲလူမှာလဲ ကုသိုလ်ဖြစ်ပါပေ။ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်များမှာလဲ အလိုရှိတာ ရကြပါစေ-

ဟု ယောနိသေဓမနုဿိကာရဖြင့် နှလုံးသွင်းကာ-

အလှူရှင် အာသယုသဌေးကြီး၏ အိမ်ဆိုတာ ဟောဟိုက အိမ်ပါပဲ၊ ဒီကသွားပါ၊ အဲဒီကသွားယင်ရောက်ပါတယ်-

ဟုဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ စေတနာကောင်းစွာဖြင့် အလှူအိမ်ရှိရာသို့ (လက် ဖြင့်လမ်းညွှန်ခဲ့၏) ၊ ထိုကောင်းမှုကြောင့် ယခုလို ရူးစိုးနတ်ကြီးဖြစ်လာ ကြောင်း၊ ဖြစ်လာသည့်အခါမှလည်း ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ရှေးဘဝတုန်းက သူ့ကံပါးအလှူကို ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ လက်ဖြင့် လမ်းညွှန်ခဲ့သည့် အတွက် ယခုအခါမိမိလက်ကပင် အလှူများစည်းစိမ်ဥစ္စာများစွာကို လိုက် ရခန့်ကြောင်း ရုက္ခစိုးနတ်ကြီးက ပြောပြလေသည်။

အမြင်အထင် ပကောင်းသေးပြီတ္တာ

ထိုနောက်အင်္ဂုရုတို့ကုန်သည်တစ်စုသည် ထိုစခန်းမှထွက်လာပြီး တော် တော်သွားမိသည့်အခါ တနေရာမှာ လက်များကောက်ကွေးနေပြီး မျက် နှာတုန်ရွံ့လျက် အမြင်အထင်မကောင်းအောင် ဖြစ်နေသည့်ပြီတ္တာ တကောင်ကိုတွေ့ရ၏။ အင်္ဂုရုတို့ကုန်သည်တစ်စုက-

၄၃၆

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာစေတသိက်များ အဖွင့်

သင့်မှာ ဘယ်လိုမကောင်းမှုကို ပြုခဲ့သဖြင့် ဤကဲ့သို့ဖြစ်နေရပါသနည်း—

ဟုရမးပြန်းသောအခါ ထိုပြိတ္တာက—

သူဟာအရင်ဘဝက အာသယုသဌေးကြီးရဲ့အလှူမှာ စီမံဆောင်ရွက်ခဲ့ရတဲ့အကြီးအကဲ နာယကဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ သို့ပေမယ့် အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်များလားတိုင်းလားတိုင်း သူစိတ်ထဲမှာ မချမ်းမသာဖြစ်နေခဲ့တယ်။ သူ့မှာ ပစ္စည်းဥစ္စာပေးလှူခဲ့ခြင်းလဲ မရှိခဲ့ဘူး။ သူ့များ ပစ္စည်းပေးလှူနေတဲ့အခါ ဆောင်ရွက်ရုံမျှသာရှိပါတယ်။ စေတနာကောင်းကောင်းနဲ့ ယောနိသောမနသိကာရ သင့်တင့်အောင် နှလုံးသွင်း၍ ဆောင်ရွက်မယ်ဆိုယင် ကုသိုလ်များစွာ ရနိုင်ပါတယ်။ သို့သော်လဲ သူဟာအလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တွေလားတိုင်း စိတ်မချမ်းမသာဖြစ်ပြီး မသင့်မတင့် နှလုံးသွင်းမိလို့ တဘက် မျက်နှာလှည့်ကာ စောင်းရွဲ့ တွန့်ရွံ့တဲ့ အမူအရာ မကြည့်မသာ လုပ်ခဲ့မိပါတယ်။ အဲဒါကြောင့် သူ့မှာ ယခုလိုတော့တိုင်းမှာ ပြိတ္တာ ဖြစ်လာခဲ့ရပါတယ်။—

ဟု ပြောပြလေသည်။ ထိုစဉ်က အင်္ကျီရအမည်ရှိသော ကုန်သည်မှာ ဂေါတမဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ပွင့်လာသည့်အခါ တာဝတိံသာ အဘိဓမ္မာတရားပွဲကြီး၌ လက်ဝဲဘက် တနေရာတွင် တရားနာနေသည့် အင်္ကျီရနတ်သားပင် ဖြစ်လေသည်။

မနသိကာရနှင့် အရိယာမဂ်

အရက်တက်ခြင်းသည် နေထွက်ခြင်း၏ ရွှေပြေး ပုဗ္ဗနိမိတ် ဖြစ်သကဲ့သို့ နှလုံးသွင်းကောင်း ရှိခြင်းသည် အင်္ကျီရနတ်သား၏ အရိယာမဂ် ဖြစ်ပေါ်လာရန် ရွှေပြေး နိမိတ်ဖြစ်သည်။ သမ္မဒါတရား ခုနစ်ပါးတွင်လည်း

နှလုံးသွင်းမှုသည် တပါးအပါအဝင် ဖြစ်၏။ နှလုံးသွင်းကောင်းမှုကို သိရခြင်းဖြင့် အရိယာမဂ်ကို ပွားများမည့်သူ ဖြစ်ကြောင်း အကဲခတ်နိုင်သည်ဟု ဇာတကအဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

နှလုံးသွင်းကောင်းတော့ သောတာပန်ဖြစ်
သောတာပန်ဖြစ်ရန် အကြောင်းလေးမျိုးရှိ၏-

- ၁။ သူတော်ကောင်းကို ဆည်းကပ်ခြင်း၊
- ၂။ သူတော်ကောင်းတရား ကြားနာခြင်း၊
- ၃။ နှလုံးသွင်းကောင်းခြင်း၊
- ၄။ လောကုတ္တရာတရားကို ကျင့်သုံးခြင်း-

ဟူ၍ ဖြစ်၏။ ယင်းလေးမျိုးအနက် နှလုံးသွင်းကောင်းမှုနှင့် လောကုတ္တရာတရားကိုးပါးကို ကျင့်သုံးမှုအို့သည် အလွန်အရေးကြီးသော အကြောင်းများ ဖြစ်သည်။ လောကုတ္တရာတရားမြတ်ကို နှလုံးသွင်းကောင်းစွာဖြင့် အားထုတ်သူတို့မှာ သောတာပန် ဖြစ်သွားကြသော သာဓကများ များစွာပင် တွေ့ရ၏။ ယင်းတို့အနက် အချို့ကို ထုတ်ပြပါမည်။

ငါးမျှားသပား အရိယ

တနေ့သောအခါ ဘုရားရှင်သည် သာဝတ္ထိမြို့၏ မြောက်တံခါးအနီးရွာတရွာ၌ ဆွမ်းခံပြီး ရဟန်းသံဃာများနှင့်အတူ ပြန်ကြွလာတော်မူ၏။ ထိုအခါ ငါးမျှားနေသော အရိယံအမည်ရှိသည့် လူတယောက် သံဃာတော်များနှင့် ဘုရားရှင်ကို မြင်၍ ငါးမျှားတံကို ချထားပြီး ရပ်လျက်နေ၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ အကျွတ်တရား ရနိုင်ပုံအကြောင်း ဥပနိဿယကို ဘုရားရှင်က ကြိုတင်သိမြင်တော်မူခဲ့ပြီး ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့်-

“အသင် အဘယ်မည်ရှိသနည်း”

ဟု မေးတော်မူရာ ထိုသူက—

“အရိယအမည် ရှိပါသည်ဘုရား”

ဟု လျှောက်ထားသောအခါ ဘုရားရှင်က—

“သင်ကဲ့သို့ ညည်းဆဲသတ်ဖြတ်သောသူသည် အရိယ မမည်၊
အရိယဟူသည်မှာ မညည်းဆဲတတ်”

ဟူ၍ မိန့်တော်မူပြီး အောက်ပါ ဂါထာကို ဟောတော်မူ၏။

အကြင် ဒေါသစသော အကြောင်းကြောင့် သတ္တဝါကို
ညည်းဆဲသတ်ဖြတ်၏။ ထိုဒေါသစသော အကြောင်းကြောင့်
သတ္တဝါတို့ကို ညည်းဆဲသတ်ဖြတ်သူကို ‘အရိယ’ဟူ၍ မခေါ်ဆိုရ၊
ခပ်သိမ်းသော သတ္တဝါတို့ကို ညည်းဆဲခြင်းမရှိသောသူကိုသာ
‘အရိယ’ဟူ၍ ခေါ်ဆိုအပ်၏—

ဟူ၍ ဟောတော်မူသည်။ အရိယသည် ဘုရားရှင်၏ ဒေသနာတော်ကို
ကောင်းစွာ နှလုံးသွင်းဆင်ခြင်၍ ကြားနာ၏။ ဒေသနာတော်အဆုံး၌
ငါးမျှားသမား အရိယသည် သောတာပန် ဖြစ်သွားလေသည်။ ။

ဤ၌ အရိယခေါ် ငါးမျှားသမားသည် ရှေးအဖိုက သီလမစင်ကြယ်ပဲ
တရားနာ၍ အားထုတ်စဉ်မှာ နည်းလမ်းကျကျ အားထုတ်မှု နှလုံးသွင်း
မှု ယောနိသောမနသိကာရကြောင့် သောတာပန် ဖြစ်သွားရပုံမှာ အတု
ယူဖွယ် မှတ်သားဖွယ်တရပ် ဖြစ်လေသည်။

ပလ္လိကာမိဖုရားကြီးနှင့် နှလုံးသွင်း

ဘုရားရှင် ဇေဟဝန်ကျောင်းတော်၌ သီတင်းသုံးတော်မူစဉ် ပသော-
နဓိကောသလမင်းကြီးသည် အတုမရှိလော အသဒိသအလှူကြီးကို ပေး

လှူခဲ့လေသည်။ အသဒိသအလှူကြီး၌ တနေ့တည်း စွန့်ကြဲပေးကမ်း
 လှူဒါန်းသော ဥစ္စာတို့မှာ တဆယ်လေးကုဋေ ထိုက်ထန်ကုန်၏။ ဘုရားရှင်
 အား လှူဒါန်းသောထီးဖြူ ထိုင်တော်မူရာပလ္လင် သပိတ်ခြေ ခြေဆေး
 အင်းပျဉ်ကြိုလေးမျိုးတို့မှာလည်း အဖိုးမဖြတ်နိုင်အောင် ထိုက်တန်ကုန်၏။
 ဤကဲ့သို့ သူတထူး၏အလှူနှင့်မတူ ထူးခြားလှသည့် အသဒိသအလှူခေါ်
 အလှူထူးကြီးကို မိဖုရားကြီး မလ္လိကာနှင့်အတူ ပေးလှူခဲ့လေသည်။

တနေ့သောအခါ၌မူ မလ္လိကာမိဖုရားကြီးသည် ရေချိုးခန်းသို့ ဝင်၍
 မျက်နှာသစ်ပြီး ခြေသလုံးကိုရေဆေးရန် ကိုယ်ကိုညွတ်ကိုင်း၏။ ထိုစဉ်
 နောက်မှပါလာသည့် မိဖုရားကြီး၏ခွေးသည် မိဖုရားကြီးကိုယ်ကို ညွတ်
 ကိုင်းစဉ် မေထုန်မှကို ပြုကျင့်လေသည်။ မိဖုရားကြီးသည်လည်း အတွေ့ကို
 သာယာမိကာ ငြိမ်သက်လျက်နေမိလေ၏။ ယင်းဖောက်ပြန်သည့် အမှု
 အရာကို ပြာသာဒ်ထက် လေသာပြတင်းမှ ကောသလမင်းကြီးက
 အမှတ်မသင် မြင်လိုက်ရလေသည်။ မိဖုရားကြီးလာသောအခါ-

“ဟယ်...အယုတ်တမာမ- ပျက်စီးလေတော့လော့၊ အဘယ်
 ကြောင့် ဤအမှုကို သင်ပြုဘိသနည်း”-
 ဟုဆိုလေ၏။ ထိုအခါ မိဖုရားကြီးက-

“အရှင်မင်းကြီး အကျွန်ုပ် အဘယ်အမှုကို ပြုမိပါသနည်း”
 ဟု မေးမြန်းလေ၏။ ဘုရင်ကြီးက-

“သင်သည် ခွေးနှင့် မေဘုန်းမို့ကို မဖွယ်မရာ ပြုဘိ၏”
 ဟု ဆိုလေ၏။ ထိုအခါ မိဖုရားကြီးက-

“အရှင်မင်းကြီး ဤအမှုကို ကျွန်ုပ်မပြုရပါ”
 ဟု ဆို၏။ ထိုအခါ ဘုရင်ကြီးက-

“ငါ့ကိုယ်တိုင် မြင်တွေ့၏၊ သင့်စကားကိုငါမယုံ၊ ဟယ်အယုတ်
 တမာမ-ပျက်စီးလေတော့”
 ဟု ဆိုလေ၏။ ထိုအခါ မိဖုရားကြီးက-

“မြတ်သောမင်းကြီး ဤရေချိုးအိမ်သို့ မည်သူဝင်ဝင်လေသာ ပြတင်းမှကြည့်ရှုလျှင် တယောက်တည်းကိုပင်နှစ်ယောက်ထင်မြင် တတ်၏”

ဟု မဟုတ်မမှန် လိမ်ပြောလေ၏။ ထို့နောက်-

“အရှင်မင်းကြီးမယုံလျှင် ဤရေချိုးခန်းသို့ ဝင်တော်မူပါ။ အကျွန်ုပ်သည် လေသာပြတင်းမှ ကြည့်ပါအံ့”

ဟု ဆိုလေ၏။ ထိုသို့ပြောလေလျှင် မင်းကြီးသည်ယုံကြည်ပြီး ရေချိုးခန်း သို့ ဝင်လေ၏။ မိဖုရားကြီးသည် လေသာပြတင်းမှ ရပ်ကြည့်ကာ-

“မိုက်တွင်းနက်လှသောမင်းကြီး-အဘယ့်ကြောင့် ဆိတ်မနှင် မှီဝဲဘိသနည်း”

ဟု ဆိုလေ၏။ ထိုအခါ မင်းကြီးက-

“မိဖုရား ငါမည်သည့်အမှုကိုမျှ မပြုပါ”

ဟု ဆိုသော် မိဖုရားကြီးက--

“အကျွန်ုပ်ကိုယ်ဘိုင် မြင်ရပါသည်။ သင်မင်းကြီးစကားကို မယုံနိုင်ပါ”

ဟု ဆို၏။ ထိုအခါ မင်းကြီးသည် မိဖုရားကြီးစကားကို ယုံကြည်လေ တော့၏။

မလ္လိကာမိဖုရားကြီးသည် “ဤမင်းကြီးကား ငါ၏မုသားစကားကို ယုံကြည်လေပြီ။ ငါလှည့်စားလည်ကို ခံရရှာ၏။ ငါသည်ပကောဇင်းမှုကို ပြု မိလေပြီ။ ဘုရင်မင်းမြတ်ကြီးကိုလည်း မဟုတ်မမှန် စွပ်စွဲမိလေပြီ။ ငါ၏ အမှုကို ဘုရားသခင်သိတော်မူပေအံ့။ အဂ္ဂသာဓကနှင့်ပါး၍ ရှစ်ကျိပ်စေတီ အသိတိ မဟာသာဝကတို့လည်း သိတော်မူကြကုန်အံ့။ ငါသည် မလ္လိကာမိဖုရား လေးသော အမှုကိုပြုမိ၏” ဟု နောင်တတဖန် ပူပန်မိလေ၏။

မိဖုရားကြီးသည် အရှယ်ကြီးနှင့် သေဆုံးခါနီးသောအခါ ရှေးအခါက လှူဒါန်းခဲ့သည့် ကုသိုလ်ကောင်းမှုများကို မစအောက်မေ့ နှလုံးမသွင်းမိပဲ ဆိုခဲ့သည့် မိမိ၏ မကောင်းသဖြင့် ပြုမှုချက်ကိုသာ အောက်မေ့နှလုံးသွင်းမိပြီး ကွယ်လွန်လေ၏။ ထို့ကြောင့် မလ္လိကာမိဖုရားကြီးသည် ရှေးဦးစွာ ငရဲ၌ ခုနစ်ရက်ခံရပြီးမှ အတိတ်က ကောသလမင်းကြီးနှင့် အတူ လှူဒါန်းခဲ့သည့် အသဒိသ အလှူဒါန်းများကို ပြန်လည်အောက်မေ့နှလုံးသွင်းမိကာ တုသိတာနတ်ပြုသည့် ဖြစ်ရလေသည်။

ယောနိသောနှင့် ကောင်းရာ သုဂတိ

ထိုခဲ့သည့် ဝတ္ထုသားခမများအနက် အရိယမည်သော ငါးများ ဆမားတဦးနှင့် ခါးပိတ်နှိုက်တို့မှာ ရှေးအခါက နှလုံးသွင်း မှားယွင်းစွာဖြင့် အကုသိုလ်မှုကိုပြုကြသူများဖြစ်သော်လည်း ဘုရားတရားတော်ကို ကောင်းစွာနှလုံးသွင်း၍ ကြားနာရာမှ သောတာပန်အဆင့်အထိ ဖြစ်သွားကြပုံကို တွေ့ရ၏။ မလ္လိကာမိဖုရားကြီးကား ရှေးအခါက အသဒိသ အလှူကြီးကို ကောသလမင်းကြီးနှင့်အတူ ပေးလှူခဲ့၏။ သို့ရာတွင် သေခါနီးဝယ် ထိုအလှူဒါန်းများကို နှလုံးမသွင်းမိပဲ မိမိခွေးနှင့်မှားမိ၍ လိမ်လည်မိခဲ့သည့်ကို နှလုံးသွင်းမိသဖြင့် လောသောဇယံ ငရဲ၌(၇)ရက် ခံလိုက်ရ၏။ ထို့နောက်မှ အလှူဒါန်းကို ပြန်လည်နှလုံးသွင်းနိုင်သဖြင့် ငရဲမှလွတ်ကာ နတ်ရွာသို့ ရောက်ရလေ၏။

သေခါနီးရှင်ပြု

သတ္တဝါဘိ သေခါနီးဝယ် နှလုံးသွင်း မနုဿိကာရ မည်မျှအရေးကြီးကြောင်း ထင်ရှား၏။ ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓကာသဘာဝ်တို့သည် မသေခါနီးဝယ် နှလုံးသွင်းကောင်းအောင် ပရိဘိတရားနာစေခြင်း၊ သားငယ်မြှေးငယ်များ ရှင်ပြုပေးခြင်း၊ ပန်းရေချမ်းပျားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သာယာသော ကြော်ငြည်သံများ ပေးလှူခြင်းလည်းကောင်း ပြုကြပေးကြသည်။

၁။ ဓမ္မဒန္တကထာ၊ ၂၊ ၇၅။

အကယ်၍ နှလုံးသွင်းမှားသွင်းမိကာ ပြိတ္တာဘုံသို့ ဖြစ်သွားခဲ့သော် ဆွမ်းသွတ် အမျှအတန်းဝေခြင်းဖြင့် ပြုခဲ့ဘူးသည့် ရှင်ပြုကုသိုလ်များကို ပြန်လည်သတိရကာကောင်းစွာနှလုံးသွင်းမိပါလျှင်ထိုပြိတ္တာဘုံဘဝမှ လွတ်မြောက်၍ ကောင်းရာသုဂတိ ရောက်ရှိနိုင်လေသည်။

အမျိုးသမီးငါးရာနှင့် နှလုံးသွင်း

ဘုရားလက်ထက်တော်က သာဝတ္ထိပြည်မှ အမျိုးသမီးငါးရာတို့သည် ဘုရားကျောင်းတော်သို့ သွားဧကန်ဥပုသ်စောင့်ကြသည်။။ ထိုအမျိုးသမီးတို့ကို ဝိသာခါ ဒါယိကာမကြီးက “အဘယ်အကျိုးငှါ ဥပုသ်စောင့်ကြပါသနည်း” ဟု မေးမြန်းလေသည်။ ထိုအခါ သမီးကြီးအဖွားအိုတို့က-

“နတ်တို့၏စည်းစိမ်အလိုငှါ ဥပုသ်စောင့်ကြပါသည်”

ဟူ၍လည်းကောင်း၊ အရှယ်အလတ်စား အမျိုးသမီးတို့က-

“လင်တူမိန်းမအိုဘေးမှ ကင်းဝေးအောင် ဥပုသ်စောင့်ကြပါသည်” -

ဟူ၍လည်းကောင်း၊ အချယ်နုသူ အမျိုးသမီးတို့က-

“သားဦးယောက်ျားဖွားရန်အလိုငှါ ဥပုသ်စောင့်ကြပါသည်”

ဟူ၍လည်းကောင်း၊ အပျိုစင်အမျိုးသမီးတို့က-

“မြန်မြန်ခိုးဆုလိုက်လို့ပါသဖြင့် ဥပုသ်စောင့်ကြပါသည်” -

ဟူ၍လည်းကောင်း၊ အမျိုးမျိုးဖြေဆိုကြားလာသည်။

ထိုအခါ ဝိသာခါ ဒါယိကာမကြီးက ထိုအမျိုးသမီးတို့ကို ဘုရားထံ ခေါ်သွားကာ ဥပုသ်စောင့်ဆုနှင့် ချည်ရွယ်ချက် မတူကြပုံ အကြောင်းစုံကို လျှောက်ထားလေ၏။ ထိုအခါ ဘုရားရှင်းအ-

“ဝိသာခါ-ဤသတ္တဝါတို့၏ (ကိုယ်တိုင်၍) ဇာတိအစရှိကုန်လော့ ကဏ္ဍားတို့မည်သည်ကား လှံတံမြင့် လက်စွဲသော နှားကျောင်းသားနှင့်တူကုန်၏။ ပဋိသန္ဓေနေခြင်းသည် အိုခြင်းထံသို့

အိုခြင်းသည် နာခြင်းထံသို့၊ နာခြင်းသည် သေခြင်းအထံသို့ ဝိ
လွတ်ပြီးလျှင် ဓားမဖြင့် ဖြတ်ပိုင်းကြကုန်သကဲ့သို့ အသက်ကိုဖြတ်
ပိုင်းကြ၏။ ဤသို့ပင် ဖြစ်သော်လည်း ဝဋ်ကင်းရာ နိဗ္ဗာန်ကို
တောင်တသော သူတို့မည်သည် မရှိကုန်။ သံသရာဝဋ်ကိုသာလျှင်
တောင်တကြကုန်၏။

ဘု မိန့်တော်မူလေသည်။

ဤ၌ အမျိုးသမီးငါးရာတို့၏ ရည်ရွယ်ချက်အသီးသီးကို လေ့လာ
ကြည့်လျှင် တယောက်နှင့်တယောက် ရည်ရွယ်ချက်ခြင်းမတူကြသည်ကို
တွေ့ရပါမည်။ ဤကဲ့သို့ ရည်ရွယ်ချက်ခြင်း မတူကြသောကြောင့်သာဖြစ်
ပါသည်။

အဖွားအိုတို့ ရည်ရွယ်ချက်ကိုထောက်၍ နှလုံးသွင်းပုံကို ခန့်မှန်း
ရလျှင်-

ငါတို့အသက်ကြီးပြီ၊ သေဖိုရာ မဝေးတော့၊ မသေမီဥပုသ်
စောင့်ပြီး နတ်ချမ်းသာကို ဆုတောင်းမည်-

ဟူ၍ နှလုံးသွင်းပုံကို ခန့်မှန်းနိုင်သည်။ ထို့ ကြောင့်အဖွားတို့က “နတ်တို့
ဝမ်းစိမ်အလိုငှါ စောင့်ကြသည်” ဟု ဖြေဆိုခြင်း ဖြစ်ကုန်ပါသည်။

အရွယ်အလတ်စား အမျိုးသမီးတို့ ရည်ရွယ်ချက်ကိုထောက်၍ နှလုံး
သွင်းပုံကို ခန့်မှန်းရလျှင်-

မယားကြီး မယားငယ်ဖြစ်ရသည့် ဘဝမျိုးသည် အလွန်
ဆင်းရဲလှပါသည်။ မကောင်းပါ။ ဥပုသ်စောင့်မှု ကုသိုလ်ပြုလုပ်
လျှင် ထိုအဖြစ်ဆိုးဘေးမှ ကင်းဝေးနိုင်သည်-

ဟူ၍ နှလုံးသွင်းပုံရပါသည်။ ထို့ ကြောင့် ရင်းလှိုက် “လင်တူ မိန်းမတို့
ဘေးမှကင်းဝေးအောင် စောင့်ကြပါသည်” ဟု အဖြေပေးခြင်းဖြစ်ပါသည်။

အရွယ်နုသူ အမျိုးသမီးတို့ရည်ရွယ်ချက်ကိုထောက်၍ နှလုံးသွင်းပုံကို ခန့်မှန်းရလျှင်-

အိမ်ထောင်ကျလျှင် သမီးမိန်းကလေး ဦးစွာရခြင်းထက် သားယောက်ျားလေး ဦးစွာရခြင်းက မြတ်သည်။ ဥပုသ်စောင့်ခြင်းကုသိုလ်လုပ်လျှင် သားဦးပွားရလိမ့်မည်-

ဟူ၍ နှလုံးသွင်းပုံကို ခန့်မှန်းနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့်ပင် ၎င်းတို့က “သားဦးယောက်ျားပွားရန်အလို့ငှါ စောင့်ပါသည်” ဟု အဖြေပေးခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

အပျိုစင်အမျိုးသမီးတို့ ရည်ရွယ်ချက်ကိုထောက်၍ ၎င်းတို့နှလုံးသွင်းကို ခန့်မှန်းရလျှင်-

အရွယ်ကြီးမှ အိမ်ထောင်ကျခြင်းထက် နပျိုစဉ် အိမ်ထောင်ကျခြင်းက ပိုကောင်းမည်။ ဥပုသ်စောင့်မှုကုသိုလ်ပြုလုပ်လျှင် နပျိုစဉ် ယောက်ျားနောက် အမြန်လိုက်ရလိမ့်မည်-

ဟူ၍ နှလုံးသွင်းပုံရပါသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် ၎င်းတို့က “မြန်မြန်ခိုးရာ လိုက်လိုပါသဖြင့် ဥပုသ်စောင့်ကြပါသည်” ဟု အဖြေဆိုခြင်း ဖြစ်နိုင်လေသည်။

ဤဘုရားအရ သဘောတရားကို သိမှတ်ဘိသကဲ့သို့ အခြေအနေအရာ အလိုအလျောက် အတ္တဘယအလိုက် နှလုံးသွင်းပုံချင်း မတူကြပုံ၊ နှလုံးသွင်းအမျိုးမျိုးရှိကြပုံကို သိနိုင်ပေသည်။

နှလုံးသွင်းမကောင်းပူခြောင့် ကြံကွဲဖွယ်ရာ ဖြစ်ရပ်များ

ယောနိသော အလောရိသော နှလုံးသွင်းမှုနှင့်ပတ်သက်၍ ဓမ္မပဒေသာခံကြေကွဲဖွယ် ဖြစ်ရပ်များမှာ မုတ်သားဖွယ် ကောင်းလှပါသည်။

သဗ္ဗညု ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် သာဝက္ခိပြည် ဇေတဝန်ကျောင်းတော်၌ သီတင်းသုံးတော်မူစဉ် မိန်းမမြူတဦးကို အကြောင်းပြု၍ ကြေကွဲဖွယ် ဖြစ်ရပ်များကို ဟောကြားတော်မူခြင်းဖြစ်သည်။

ပထမအပိုင်း

ဖခင်သေဆုံးသွားပြီးနောက် တဦးတည်းသောသားငယ်က မိခင်အား ကောင်းမွန်စွာ လုပ်ကျွေး၏။ မိခင်သည် ချစ်စွာသော သားအဖူး မိမိ အလိုကျဖြစ်အောင် အိမ်ထောင်ချပေးလိုသဖြင့် သားအား အသိပေး တိုင်ပင်၏။ သားဖြစ်သူက “အဖိကိုသာ လုပ်ကျွေးနေပါရစေ” ဟု အကြိမ်ကြိမ် ငြင်းပယ်ပြောဆို၏။ နောက်ဆုံး မိခင်ကို ပြောမရသဖြင့် မိမိကြိုက်နှစ်သက်သည့် အမျိုးသမီးတဦးကို မိခင်အားပြောပြကာ အိမ် စောင့်ပုဂ္ဂလိကလေသည်။ ထိုအိမ်ထောင်ရင် အမျိုးသမီးမှာ သားသမီး မထွန်းကားပဲ မိန်းမပြုဖြစ်နေ၏။ ထို့ကြောင့် မိခင်က သားဖြစ်သူအား မိဘ မျိုးရိုး ခပ်သက်သာယာယာ အခြား အမျိုးသမီးတဦးနှင့် အိမ်ထောင် ပြုရန်ပြော၏။ ထိုအကြောင်းကို မိန်းမမြူ အမျိုးသမီး သိသွားသော အခါ ဤသို့ နှလုံးသွင်းမိလေ၏။

သားသမီးဘုံမည်သည် မိဘစကားကို မလွန်ဘန်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် နောက်မိန်းမတယောက် ယူမည်မှာ ကေန်ဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ ဆိုလျှင် ငါ့ကို ကျွန်ုပ်တို့ထက် ထားရှိပေလိမ့်မည်။ အခြားအမျိုးသမီး ဟဦးကို ငါ့ကိုယ်တိုင် ရွာဖွေပေးမှ အိမ်ထောင်ပေမည်-

ဟူ၍ နှလုံး နှလုံးသည်မိလေသည်။ နှလုံးသွင်း စိတ်ကူးအတိုင်းပင် အခြားအမျိုးသမီးတဦးကို ရွာဖွေပါဟု ပေးစားလေသည်။

ထိုနောက် မဟာကြီး မိန်းမမြူသည် ဤသို့ နှလုံးသွင်းမိလေသည်။

အကယ်၍ မဟာငယ်မှာ သားသမီး ဖြစ်ထွန်းခဲ့လျှင် သူ့သာ လျှင် ငွေသုံးဥစ္စာ ပိုင်ဆိုင်သူ ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် သူ့ကို ဖြစ်နိုင်သည့်နည်းဖြင့် သားသမီး မရအောင် ပြုလုပ်မှသင့်မည်။ ဟု မစဉ်းစားဘဲ နှလုံးသွင်းကာ အကျမ်းစဉ် ပြုလုပ်လျက် ကိုယ်ဝန်ကျ

၄၄၆ ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

ဆေးကို မသိအောင် အစာအာဟာရများနှင့် ရော၍တိုက်ပြီး ကိုယ်ဝန် ပျက်အောင် ပျက်ဆီးလေသည်။

သေခါနီးဝယ်

မယားကြီး မိန်းမမြူသည် ဤနည်းဖြင့် မယားငယ်အား ကိုယ်ဝန် ပျက်အောင် ပြုလုပ်သည်မှာ နှစ်ကြိမ်ရှိပြီဖြစ်သည်။ ထိုအခါ အိမ်နီးချင်း ယိုးဒယား သိရှိပြီး “မယားကြီးကို အသိပေးပြောကြားခြင်း မပြုရန်” တိုက် တွန်းကြ၏။ ထိုကြောင့် နောက်တကြိမ် ကိုယ်ဝန်တည်သောအခါ အသိ မပေးတော့ပဲ နေခဲ့လေသည်။ မယားကြီး မိန်းမမြူသည် ကိုယ်ဝန်မရှိ သေးဟု ပုတ်ထင်ကာ စောင့်မြော်နေရာမှ မယားငယ်ကိုယ်ဝန် အရင့် အမာ ရောက်ချိန်ကမှ သိသဖြင့် ကိုယ်ဝန်ကျဆေး ကျွေးသော်လည်း ပျက်မကွပ် ကန့်လန့်ဖြစ်ကာ မယားငယ်မှာ အနိစ္စခဏကံသွားရရှာသည်။ ယူးခြားချက်မှာ သေခါနီးဝယ် ဤသို့ ဆုတောင်းမှုကို ပြုသွားလေသည်။

ငါသည် ဤဘဝမှ နုဟေပနေ သေလွန်ခဲ့သော် ဘိလူးမ ဖြစ်ရ ပြီး သင်နှင့် သားသမီးငယ်များကို စားရသည်ကိုယ် ဖြစ်ရပါလို၏- ဟူ၍ ဖြစ်သည်။ ဤဆုတောင်းမှုကို လေ့လာကြည့်လျှင် “သင့်ကို ငါ ဂလဲစားချေမည်” ဆိုသည့် ထိုဘူငယ်မ၏ မသင့်မတင့် နှလုံးသွင်းရှိပုံကို မှန်းဆနိုင်သည်။

ကြောင်နှင့်ကြက်

မယားငယ် ကွယ်လွန်သောအခါ ထိုအိမ်၌ ကြောင်မဖြစ်လေသည်။ ထို့နောက် မယားကြီး မိန်းမမြူလည်း လင်ယောက်ျား လက်ချက်ဖြင့် သေဆုံးကာ ကြက်မဖြစ်လေ၏။ ကြောင်မသည် ကြက်မ၏ အဥတို့ကို စားသောက်ဂလဲစား ချေလေ၏။ ထိုအခါ ကြက်မက “ကြောင်မသည် ငါ၏ဥတို့ကို စားပြီးနောက် ငါ့ကိုစားချေတော့မည်” သိရှိကာ “ဂလဲစား ချေမည်” ဟူသော မသင့်လျော်သည့် နှလုံးသွင်းမှုကိုပြုကာ ဤသို့ ဆုတောင်းပြန်လေသည်။

“ဤဘဝမှ စုတေသော သေလွန်သော် ထိုကြောင်မကို သား
သမီးများနှင့်တကွ စားရသည့်ကိုယ် ဖြစ်ရပါလိမ့်”
ဟူ၍ ဖြစ်သည်။

ကျားသစ်မ နှင့် သမင်မ

ထို့နောက် ကြက်မသည် ဘဝပြောင်းကာ ကျားသစ်မဖြစ်ပြီး
ကြောင်မသည် သမင်မ ဖြစ်လေ၏။ ဘမင်မ သားဖွားဆော့အခါ ကျား
သစ်မသည် သုံးကြိမ်တိုင်တိုင် ကိုက်စားလေရာ သမင်မလည်း ယခင်
နည်းတူ “ဂလဲ စားချေမည်” ဟူသော မသင့်မတင့် နှလုံးသွင်းကာ
ဆုပ်နီလေသည်။

ဤဘဝမှ စုတေသော် ထိုကျားသစ်မကို သားငယ်များနှင့်တကွ
စားရသည့်ကိုယ် ဖြစ်ရပါလိမ့်--
ဟူ၍ ဖြစ်သည်။

ဘိလူး နှင့် လူ

ထို့နောက် သမင်ဘဝမှ စုတေသော် ဘိလူးမဖြစ်၏။ ကျားသစ်မ
ကား သဘတ္တိပြည်ဝယ် တခုသောအမျိုး၌ အမျိုးသမီးတဦး ဖြစ်လေ
သည်။ အရွယ်သို့ရောက်လောအခါ အနီးရွာတရွာသို့ သွားရောက် ဒိမ်
ထောင်ကျသေသည်။ သားဖွားဆော့အခါ ဘိလူးမသည် ချစ်ဗွာသော
သူငယ်ချင်းတဦးအသွင် ဆောင်ကာ “ငါ၏ သူငယ်ချင်းမ အဘယ်မှာရှိ
ကြောင်းမေးပြီး ဒိမ်ခန်းအတွင်း သားဖွားနေကြောင်း သိရသောအခါ
ပိန်းခလေး သားကျားလေး ခွဲခြားကိလိုဟန်ဖြင့် ခခလေးကိုဆွဲယူကိုက်စား
သွားလေသည်။ ဤသို့ဖြင့် အဖော်အဖော်ကြိမ် သားဖွားချိန် ရောက်သော
အခါ ဟောကျားနှင့် တိုင်ပင်၍ အခြားတစ်ဒိမ်သို့ တိတ်တဆိတ်သွား၍
မိဖွားလေသည်။

ဘိလူးပ ရှာပုံတော်ထွက်

ထိုအချိန်တွင် ဘိလူးမသည် ဝေဿဝက်နတ်မင်းကြီးထံ ရေပို့ရသည့် အလှည့်ရောက်နေသဖြင့် သွားနေရ၏။ ရေပို့ပြီးသောအခါ အမြန်သွား ရောက်ရှာဖွေရာ မတွေ့ရသဖြင့် မသင့်မဘင့်နုလုံးသွင်းမှုကိုပြုကာ-

မည်သို့ဖြစ်စေ ငါ့လက်တွင်းက သင်မလွတ်ကင်းနိုင်-
ဟု ကြိမ်းဝါးလျက် ပြိုဘွင်းသို့ အပူတပြင်း လိုက်သွားလေသည်။

ဘုရားထံတော်သို့

ကလေးမိခင်သည်လည်း ဖွားမြင်ပြီးနောက် ရေချိုးအမည်ပေးကာ သားငယ်ကို ရင်ခွင်ကို ခံ၍ သင်တော်များနှင့်အတူ ဘုရားကျောင်းဝင်း ဖြတ်သန်းခွာခွာ လမ်းခုလတ်တယ် ဘိလူးမနှင့်ရင်ဆိုင်ကုံးတော့ရာ ဟပ် အော်မြည် ခမ်းပြီး ဘုရားရှင်ထံ အတင်းဝင်ပြေးရလေ၏။ ဘုရားခြေရင်း ဝပ်စင်းကာ သားငယ်ကိုချွေး လျှောက်ထား၏။

ဘုန်းတော်ကြီးကော်မူသော မြတ်စွာဘုရား- အရှင်ဘုရား
တို့သား ဤကလေး ခိုလှူပါ၏။ အရှင်မြတ်ဘို့လည်း ဝေဒနာခံကာ
မ၏သားငယ်အတွက် အလက်ကယ်မ ကော်မူပါဘုရား-
ဟူ၍ လျှောက်ထားလေသည်။

ဘိလူးပမသောတာပန်တည်

ဘိလူးမသည် ကျောင်းတွင်းဝင်ရန် ကြိုးစားရာ တံခါးမုန်၌စောင့် နေသော သူမနုနု၏မင်းက ဝင်ခွင့်မပေးပဲနေ၏။ ထိုအခါ ဘုရားမြတ်စွာ သည် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်အား ဘိလူးမကိုခေါ်စေပြီး တရားဟော တော်မူသည်။

အသင်တို့သည် အဘယ်ကြောင့် ဤသို့ပြုဘိသနည်း၊ ငါဘုရား ရှင်၏ရွှေခမောက် မရောက်လာအံ့၊ မြွေနှင့် မမြွေပါတို့ကဲ့သို့လည်း ကောင်း၊ ဝံနွှံ့ကြို ပင်စောင့်နတ်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ကျားနှင့်

ခင်ပုပ်ငှက်ကဲ့သို့ လည်းကောင်း ကမ္ဘာမဆုံးမချင်း ရန်ငြိုးပွားခြင်းတို့သည် ဖြစ်ကုန်ရာ၏။ အဘယ်ကြောင့် ရန်တုန်မှုခြင်း ပြုကြဘိသနည်း။ တဦးနှင့်တဦး ရန်တုန်မှုမူမှသာလျှင် ငြိမ်းချမ်းရေးကို ရနိုင်၏။ ရန်တုန်မှုနေသဖြင့် ဘယ်သောအခါမှ ရန်လက်စမသိမ်းပဲ ငြိမ်းချမ်းရေးကိုရနိုင်မည်မဟုတ်”

ဟူ၍ ဟောတော်မူသည်။ ဘီလူးမသည် တရားတော်ကို ကောင်းစွာနှလုံးသွင်းလျက် နာကြား၏။

တရားတော်၏အဆုံး၌ ဘီလူးမသည် သောတာပတ္တိဖိုလ်၌ တည်လေသည်။ ထို့နောက် ဘုရားရှင်သည် ကလေးမိခင်အား သားငယ်ကို ဘီလူးမအား ပေးစေ၏။ ဘီလူးမသည် သူငယ်ကိုဖက်ယမ်းနှမ်းရှု ပြီး ပြန်ပေးကာ ဆာလောင်မွတ်သိပ်သဖြင့် ငိုမြည်တမ်း၍ နေ၏။ ဘုရားရှင်သည် ကလေး မိခင်အား ဘီလူးမကို အိမ်ခေါ်သွားစေပြီး နေရာပေးစေကာ ယာဂုစသည်တို့ဖြင့် လုပ်ကျွေးစေ၏။

ဘီလူးမ ကျေးဇူးဆပ်ခြင်း

ကလေးမိခင်သည် ဘီလူးမကို မိမိအိမ်ခေါင်လျှောက်၍ အထက်၌ နေရာပေးပြီးယာဂုဦး ထမင်းဦးတို့ဖြင့် ပြုစုကျွေးမွေး၏။ ထို့နောက် ဘီလူးမသည် အခြားသူတို့ စပါးထောင်းသောအခါ ကျည်ပွေ့ဖြင့် ဦးထိပ်ကို ပုတ်ပတ်သကဲ့သို့ ခံစားရ၏။ ထို့ကြောင့် ဘီလူးမအား ရွာ၏အပ သင့်တော်ဆိုတ်ငြိမ်သော တနေရာ၌ထားကာ ပြုစုကျွေးမွေးကြ၏။ ထိုအခါ ဘီလူးမသည် “ငါ့အား ကျေးဇူးအထူးများပေသည် ကျေးဇူးတုန်ပြန်အံ့” ဟု ကောင်းစွာနှလုံးသွင်းကာ-

“ဤနှစ်၌ ကောင်းစွာ မိုးရွာသွန်းအံ့၊ ကြည်းကုန်းအရပ်၌
ကောက်စပါးစိုက်သင့်၏။ ဤနှစ်၌ ပိုးကောင်းစွာမရွာချိုင့်
ရုံမ်းရာ မြေနိမ့်ရာတို့၌ ကောက်စပါးစိုက်သင့်၏-

ဟုကျေးဇူးတုန်ပြန်ပြောဆို၏။ ကိုကောသုစ၍ မြို့ရွာနေ လူအပေါင်းသည် ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ(၁) ၂၉-ပ-မ-သ-စ

၄၅၀

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

ဘိလူးမအား ပူဇော်သက္ကာရကိုပြုကြသည်မှာ ယခုတိုင်ပင် အချို့အရပ် များ၌ ပြုလုပ်လျက်ရှိကြလေသည်။

နှလုံးသွင်းမှု သတိပြု ဆင်ခြင်

ဤဝတ္ထု၌ မိန်းမမြို့ သားသမီးမရခြင်းက အစပြုကာ တဦးနှင့်တဦး ကယောက်နှင့်တယောက် ဗိုလုံတလှည့် ငါးပျံတလှည့် နိမ့်ချိတခါ မြင့်ချိ တလှည့်၊ တတပြန် ကျားတပြန်သဘော နှလုံးသွင်းကြသည်နှင့်အမျှ ဆိုး ရှားလှသည့် ကြေကွဲဖွယ် ဖြစ်ရပ်ဆန်းတို့ကို နမူနာယူကာ နှလုံးသွင်းမည်မျှ အရေးကြီးလှကြောင်း သတိပြုကြရန်ဖြစ်ပါသည်။

ဘယောနိသောနှင့် မြေပြိတ္တာ

ကဿပဘုရားရှင်လက်ထက်တော်အခါက သုမင်္ဂလခေါ် သဌေးကြီး တဦးသည် ဘုရားရှင်အား ဂန္ဓကုဋိကျောင်းတော်ကြီးတစ်ဆောင် ဆောက် လုပ်လှူဒါန်း၏။ ကျောင်းကြီးမှာ ရှေ့အုပ်တံဖြင့် မြေကိုခင်း၍ ဥသဘန္တစ် ဆယ် ပမာဏရှိသော အရပ်ဝယ် ထိုမျှလောက် ဥသဘန္တစ်ဆယ်ပမာဏ ရှိသော ဥက္ကာတံဖြင့် နောက်လုပ်လှူဒါန်းခြင်းဖြစ်၏။ ထို့ပြင် ကျောင်း ပူဇော်ပွဲကြီးကိုလည်း ပြုလုပ်စေပါသည်။ တနေသောအခါ၌မူ သုမင်္ဂလ သဌေးကြီးသည် နံနက်စောစောကပင် ကဿပမြတ်စွာဘုရားထံတော်သို့ သွားရာ မြို့တော်သမီးအနီး ဇရပ်တစ်ဆောင်ယော် ဖန်ရည်စွန်းသော အဝတ် ကိုခေါင်းမြီးပြုလျက် ခြေထောက်များ၌မူ ဌညွန့်အလိပ်းလိမ်း ပေကျံနေ ကာ အိပ်နေသော သူခိုးတယောက်ကိုတွေ့ရလေ၏။ ထိုအခါသဌေးကြီးက-

“ဤသူ့သား ဌညွန့်များပေကျံလျက်ရှိ၏၊ ညွန့်နက်သန်းခေါင် သွားလာလှုပ်ရှားကာ အိပ်သောသူ ဖြစ်ပေအံ့”-

ဟုဆိုလိုက်လေ၏။ အိပ်နေသော သူခိုးသည် ပျက်ဒုားကို ဖွင့်ကြည့်ကာ သဌေးကြီးကိုမြင်လေလျှင်-

“ရှိစေတော့ သင့်အား ပြုအပ်သောအမှုကိစ္စကို သိစေအံ့”

ဟု ရန်ငြိုးပွဲကာ သဋ္ဌေးကြီး၏လယ်ကိုလည်းကောင်း၊ အိမ်ကိုလည်းကောင်း ခုနစ်ကြိမ်စီတိုင်တိုင် မီးတိုက်ဖျက်ဆီး၏။ နွားခြံမှနွားတို့၏ ခြေတို့ကိုလည်း ထိုအတူ ခုနစ်ကြိမ်တိုင်တိုင်ပင် ခုတ်ဖြတ်ပစ်၏။ ထိုမျှဖြင့် မကျေနပ်သေးပဲ သဋ္ဌေးကြီးအနှစ်သက်ဆုံး အမြတ်နိုးဆုံးသောအရာမှာ ဂန္ဓကုဋိကျောင်း တော်ကြီးပင် ဖြစ်ကြောင်း စုံစမ်းသိရှိရသဖြင့် ထိုကျောင်းတော်ကြီးကို လည်း မီးတိုက်ဖျက်ဆီးလေ၏။ ဘုရားရှင်ကြွလာသည့်အခါ ဘုရားပေးရန် အသင့်ပြုလုပ်ထားသော သောက်ရေ သုံးဆောင်ရေတို့ကိုလည်း ဖျက်ဆီး လေ၏။

သဋ္ဌေးကြီးလက်ခပောင်းခတ်ခြင်း

သဋ္ဌေးကြီးသည် ၎င်း လှူဒါန်း သည့် ဂန္ဓကုဋိကျောင်းတော်ကြီး မီးလောင်သည်ဟု သိရသောအခါ သွားရောက်ကြည့်ရှုပြီး သံချည်တင် ပျားမျှလည်း နှလုံးမသာမယာမဖြစ်မူ၍ လက်ခပတ်ရိုးကိုခွေပြီး လက်ဖာ လက်ဖြင့် ပြင်းထန်စွာ လက်ခပောင်းခတ်လေ၏။

သဋ္ဌေးကြီးနှလုံးသွင်းကောင်းပုံ

ထိုအခါသဋ္ဌေးကြီးကို ကြားသိသူလူအများက မေးမြန်းကြ၏။

“သဋ္ဌေးမင်း- ဤမျှလောက် သော ဥဇ္ဇာ ကို စွန့်လွှတ်၍ ဆောက်လုပ်လှူဒါန်း အပ်သော ဂန္ဓကုဋိ ကျောင်းတော်ကြီး မီးလောင်နေပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် လက်ခပောင်းခတ်ပါ သနည်း” -

★ ဟု မေးမြန်းကြ၏။ ထိုအခါသဋ္ဌေးကြီးက-

“အမောင်ထို့- ငါသည် ဤမျှသော ဝကောင်းလှပေပြီဖြစ်ပီ- အခါသုခင်တို့နှင့် ပထက်သံလေစ ဘုရားရှင်၏ သာဓကနာဓကကို ဥဇ္ဇာကို ခြွပ်နံ့သို့မိုး သိမ်းဆည်းရအပ်ပေရီ။ ကမန် ဝန်မျှလောက်

သော ဥစ္စာကိုစွန့်၍ ဘုရားရှင်အတွက် ဂန္ဓကုဋိကျောင်းတော်ကြီး ဆောက်လုပ် လှူဒါန်း ရ ပေ အံ့” ဟု နှလုံးသွင်းကာ နှစ်သက် ဝမ်းမြောက်သောစိတ်ရှိသည်ဖြစ်၍ လက်ခမောင်းခတ်ခြင်း ဖြစ်ပေ သည် အမောင်တို့” -

ဟု ပြောဆိုလေ၏။ ထို့နောက် သဋ္ဌေးကြီးသည် နောက်တဖန်ထိုမျှ ပမာဏ ရှိသော ဥစ္စာကိုစွန့်ကာ ဂန္ဓကုဋိကျောင်းတော်ကြီးကို ဆောက်လုပ်ပြီး ရဟန်းနှစ်သောင်း အခြံအရံရှိသော ကဿပဘုရားရှင်အား လှူဒါန်းပြန် လေ၏။

ရန်သူအား ရှေးဦးစွာ အပျံ့ဝေခြင်း။ ။ သဋ္ဌေးကြီး ထိုသို့ပြုလုပ်ပုံကို တွေ့ မြင်ရသောအခါ ခိုးသူသည် ဤသို့ ကြံစည်လေ၏။

“ငါကား သဋ္ဌေးကြီးကို မသတ်မူ၍ မျက်နှာပျက်အောင်ပြုခြင်း ငှာ မတတ်နိုင်သေးပါ တကား၊ ရှိစေတော့၊ ထိုသဋ္ဌေးကြီးကို သတ်တော့အံ့” -

ဟု ကြံစည်လျက် ခါးဝတ်ပုဆိုးကြား၌ ဓားငယ်ကိုဝှက်ကာ ၇-ရက်ပတ်လုံး ကျောင်းတော်၌ သွားလာလှည့်လည် ချောင်းမြောင်း၏။ သို့သော် အခွင့် မရပဲ ရှိလေ၏။ သဋ္ဌေးကြီးသည် ၇-ရက်ပတ်လုံး ဘုရားအမှူးရှိသော ရဟန်း သံဃာအား လှူဒါန်း၍ ရှိခိုးလျက်-

“ဘုန်းတော်ကြီးတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား- လူတယောက် သည် တပည့်တော်၏လယ်ကိုလည်းကောင်း၊ အိမ်ကိုလည်းကောင်း၊ ၇-ကြိမ်စီတိုင်တိုင် မီးတိုက်ဖျက်ဆီးပါသည်။ ၇-ကြိမ်တိုင်တိုင်ပင် နွားခြံမှနွားထိုး၏ ခြေထောက်တို့ကိုခတ်ဖြတ်ပါသည်။ ယခုအခါ ဂန္ဓကုဋိကျောင်းတော်ကိုလည်း ထိုလူပင် မီးတိုက်ဖျက်ဆီးပါလိမ့် မည်။ တပည့်ငါသည် ဤအလှူ၌ ရှေးဦးစွာသော ကုသိုလ် အဖို့ကို ထိုလူအား အမျှပေးဝေပါ၏ဘုရား” -

ဟု လျှောက်ထားလေ၏။

သူခိုးက တောင်းပန်ပုံ

သူခိုးသည် သဋ္ဌေးကြီးလျှောက်ထားသောစကားကို ကြားရသောအခါ ဤသို့ နှလုံးသွင်းဆင်ခြင်မိလေ၏။

“ငါသည် ဝန်လေးသောအမှုကို ပြုမိလေသည်။ သဋ္ဌေးကြီးကား အနည်းငယ်မျှပင် အမျက်ထွက်ခြင်းမရှိ၊ အလှူ၏ကုသိုလ်အဖို့ကို လည်း ငါ့အားသာလျှင် ဦးစွာပေးဝေ၏။ ငါသည် သဋ္ဌေးကြီး အပေါ်၌ များစွာပြစ်မှားမိ၏။ သူတော်ကောင်းကို ပြစ်မှားသော ငါ၏ထိပ်၌ နတ်တို့လက်နက်မိုးကြိုးစက်သည် ကျပေရာ၏”-

ဟု ကြံ၍ သဋ္ဌေးကြီးခြေရင်းဝယ် ဝတ်စင်းလျက်-

“အရှင်သဋ္ဌေးမင်း- ကျွန်တော့အား သည်းခံတော်မူပါ”

ဟု တောင်းပန်ကာ အကြောင်းစုံကို ပြန်လည်ပြောဆိုလေ၏။ သဋ္ဌေးကြီး ကလည်း ထိုပြစ်မှားမှုများအတွက် သည်းခံခွင့်လွှတ်ကြောင်း ပြောဆို၏။ သူခိုးသည် ထိုပြစ်မှုများကို ပြုမိသောကြောင့် အဝိစိင်၌ ကြာမြင့်စွာ ခံစားရပြီး နောက်ဆုံး၌မူ အကျိုးဆက်အားဖြင့် အလျား ၂၅-ယူဇနာ ရှိသောစပါးကြီးမြေ ပြိတ္တာကြီးဖြစ်လေသည်။ ထိုပြိတ္တာကြီး၏ ဦးခေါင်းမှ မီးလျှံသည် အဆုံးအမြီးဖျားတိုင်အောင် အဆုံးအမြီးဖျားမှ မီးလျှံသည် လည်း ဦးခေါင်းတိုင်အောင် ဦးခေါင်း မြီးဖျား ၂-ပါးသောအရပ်မှ မီးလျှံ တို့သည်အလယ်၌ လက်ဝင်စုဝေးတည်နေလျက် တောက်လောင်၏ဟု ကျမ်းဂန်များ၌ ဖွင့်ဆိုလေသည်။ ။

အမျှမဝေ ကုသိုလ်မရ

ဂေါတမဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ပွင့်တော်မူလာသည့်အခါ ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီးသည် ပထမဦးစွာသောနေ၌ အလှူကြီး ပေးလှူခဲ့၏။ ထိုစဉ်က ဗိမ္ဗိသာရမင်း ကြီး၏ အတိတ်ဘဝက ဆွေမျိုးတော်စပ်ခဲ့ကြသည့် ရှမ်းသောင်းလေး

ထောင်သော ပြိတ္တာတို့သည် ညအချိန်ဝယ် ကြောက်လန့်ဖွယ်ကောင်းသော အသံကို ဟစ်အော်မြည်တမ်းကြကုန်၏။ ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီးအား ကိုယ်ထင်ရှားပြကြကုန်၏။ နံနက်မိုးသောက်သောအခါ ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီးသည် ဝေဠုဝန်ကျောင်းတော်သို့သွားကာ ဘုရားရှင်အား အကြောင်းစုံ ဖြစ်ပျက်ပုံကို လျှောက်ထား၏။ ဘုရားရှင်က-

“ဒကာတော်မင်းကြီး- ဤကမ္ဘာမှ ပြန်၍ရေသော် (၉၂) ကမ္ဘာထက်၌ ဗုဿဘုရားရှင် လက်ထက်တော်အခါ သင်မင်းကြီး၏ ဇောမျိုးသားချင်းများ ဖြစ်ကြသည့် ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ရဟန်းသံဃာတော်တို့ကား ရည်ညွှန်းလှူဒါန်းအပ်သော အလှူဆွမ်းဝတ်ကို အဦးအဖျား ဝားသောက်ကြသောကြောင့် ပြိတ္တာဘုံ၌ ဖြစ်နေကြကုန်၏။ ယခုနေ့က သင်မင်းကြီးပေးလှူဒါန်းသော အချိန်၌ အမျှပဝေပါသဖြင့် ကုသိုလ်အဖို့ကို မရသောကြောင့် ဤသို့ ကြောက်လန့်ဖွယ်ကောင်းသော အသံကို ဟစ်အော်မြည်တမ်းကြကုန်၏”-

ဟု မိန့်တော်မူ၏။ ထိုအခါ ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီးသည် နောက်ထပ်တဖန် ဘုရားအပူပေးလိုသော သံဃာတော်များကို ပင့်ဖိတ်လှူဒါန်းကာ-

“ဗြဟ္မစာဘုရား၊ ဤအလှူဒါနကို ပေးလှူသည့်အချိန်မှစ၍ ထိုဆွမ်းပြိတ္တာတို့အား နတ်တို့၌ ဖြစ်သော ထမင်းအဖျော်စားဖွယ် သောက်ဖွယ်များ ပြည့်စုံပါစေသတည်း”-

ဟု ဟု မိန့်တော်မူသောအခါ ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီး၏ အလှူပေးဝေ၏။ ထိုအမျှပဝေသောအခါ၌ပင် ဘောဇိတဆည့်အတိုင်း နတ်တို့၌ ဖြစ်သော ထမင်းအဖျော်စားဖွယ် သောက်ဖွယ်များ ထင်ရှားဖြစ်လာကြကုန်၏။

အဝတ်မသည်း ကိုယ်လုံးပေးအပ်

တဖန် မိုးသောက်သောနေ့၌ အာရ်မသည်း အချည်းနီးဖြစ်ကာ ကိုယ်ထင်ရှားပြသကြပြန်၏။ တို့သို့ဖြစ်ပုံကို ဘုရားရှင်အား လျှောက်ထားပြန်ရာ-

“မင်းကြီး သင်သည် အဝတ်သင်္ကန်းတို့ကို မပေးလှူရကုန်
သေး”-

ဟု မိန့်တော်မူသောကြောင့် တဖန် ရဟန်းသံဃာတို့အား သင်္ကန်းအလှူ
ကို ပေးလှူပြန်၏။ ထိုနောက် မင်းကြီးသည်-

“ထိုပေးလှူသောခဏမှာပင် ဆွေမျိုးပြိတ္တာတို့အား နတ်တို့၌
ဖြစ်သော အဝတ်တန်ဆာများဖြစ်စေကုန်သတည်း”-

ဟု ရည်မှန်းဘောင်တလျက် အမျှပေးဝေ၏။ ထို့ကြောင့် ဆွေမျိုးပြိတ္တာ
တစုတို့သည် အမျှပေးဝေသော ခဏမှာပင် ပြိတ္တာအဖြစ် ပြိတ္တာဘဝမှ
လွတ်မြောက်၍ နတ်ပြည် နတ်ဘဝ၌ ဖြစ်ကြလေသည်။

အယောနိသောနှင့် ပြိတ္တာဘုံ

ဤဝတ္ထုကိုကြည့်လျှင် ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီး၏ ဆွေမျိုးပြိတ္တာတို့သည်
အယောနိသောဖြင့် နှလုံးသွင်း မနုဿိကာရ လွဲမှားပြီး ရဟန်းသံဃာတို့
အဦးအဖျား စားမိရာမှ ပြိတ္တာဘုံ၌ ဖြစ်ကြရပြီး နောင် အမျှအတန်းပေး
ဝေသောအခါကျမှ ကောင်းမှုကုသိုလ်ပျားကို ပြန်လည် နှလုံးသွင်းနိုင်ကာ
ထိုပြိတ္တာဘဝမှ လွတ်မြောက်၍ နတ်ပြည်၌ ဖြစ်ကြလေသည်။ ဤဝတ္ထု
ဖြင့်လည်း သတ္တဝါတို့ ဘဝကူးပြောင်းရာတွင် နှလုံးသွင်းမနုဿိကာရ မည်
မျှ အရေးကြီးလှကြောင်း ထင်ရှားပါသည်။ ထို့ကြောင့် ယခုကာလ
ကသာသနာတရားမှာ ဖရမ္မလုံ့လဖြင့် ရဟန်းဝတ်အရှင်မြတ်တို့က-

“ပေတော ကာလင်္ကံတော၊ ဘာတပါးသို့ ပြောင်းသွားသော
ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ မရဏာသန္ဓကာလေ၊ သေခါနီးသောကာလ၌။ အယော
နိသောမနုဿိကရိတွာ၊ မသင့်မဟင့်နှလုံးသွင်းမိသည်ဖြစ်၍။ ပေဟ-
ဘဝေါ၊ ပြိတ္တာဘုံ၌။ သစေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ အကယ်၍ ဖြစ်ခဲ့ပါငြားအံ့။
တဝံဏညေဝ၊ ထိုရေစက်သွန်းချ အမျှပေးဝေသောဝတ္ထုပင်။

တတော၊ထိုပြုတ္တာဘုံဘဝမှ။ မုတ္တိတွာ၊လွတ်မြောက်၍။ ဒိဗ္ဗာနိ၊ နတ်
၌ ဖြစ်ကုန်သော။ ဘောဇနာနိ စ၊ ဘောဇဉ်တို့ကိုလည်းကောင်း။
ဒိဗ္ဗာနိ၊နတ်၌ဖြစ်ကုန်သော။ ပါနာနိ စ၊ အဖျော်တို့ကိုလည်းကောင်း။
လဘိတွာ၊ရ၍။ အနုဘဝတု၊ အစဉ်သုံးဆောင် ခံစားနိုင်ပါစေ
သတည်း” -

အစရှိသည်ဖြင့် ရေစက်သွန်းချပြီး ထိုကုသိုလ်အဖို့ကို အမျှပေးဝေကြလေ
သည်။ အလားတူပင် ဓမ္မပဒလာ တိဿရဟန်းကြီး နှလုံးသွင်းလဲမှားပြီး
သင်္ကန်း၌ တွယ်တာကာ သန်းကြီးသတ္တဝါဖြစ်ရခြင်း စသည်တို့သည်
လည်း နှလုံးသွင်း မနသိကာရ၏ ထင်ရှားသော သာဓကများ ဖြစ်ကြ
လေသည်။

နှလုံးသွင်းမကောင်းလျှင်တဏှာ ကောင်းလျှင်ဘာဝနာ

အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော်လာ ရာဂဖြစ်ပေါ်ရန်အကြောင်း ၂-ရပ်မှာနှစ်သက်
ဖွယ်အာရုံနှင့် နှလုံးသွင်း မကောင်းခြင်းတို့ဖြစ်သည်။ နှစ်သက်ဖွယ်အာရုံ
နှင့် တွေ့ကြုံရသော်လည်း နှလုံးသွင်း မှန်ကန် ကောင်းမွန်ပါက ရာဂတဏှာ
မဖြစ်နိုင်ပေ။ ထို့ကြောင့် ကောင်းမှု မကောင်းမှုကိစ္စဟူသမျှတို့၌ နှလုံး
သွင်းမှု မနသိကာရအရေးပါလှသည်။ အရေးကြီးလှပေသည်။ ပဲ့လမ်း
သဘင်ကြည့်ရာ၌ပင် နှလုံးသွင်းမကောင်းက တဏှာသဘောများ ဖြစ်ပွား
နိုင်ပြီး၊ နှလုံးသွင်းလိမ္မာကောင်းမွန်ပါက ဘာဝနာကုသိုလ် ဈာန် မဂ်ဖိုလ်
ပျားကိုပင် ရနိုင်သည့် ဝတ္ထုသက်သေ အလောက်အသားပျားကို တွေ့ရ
လေသည်။

အစုန်တဏှာနှင့် အဆန်ဘာဝနာ

ပဲ့လမ်းသဘင်ကြည့်ရာဝယ် တဏှာနှင့် ဘာဝနာ၊ တဏှာအဖြစ်များ
သည်ဟု ဆိုနိုင်၏။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် လောက၌ အကောင်းအဆိုး
ဤ ၂-မျိုးတွင် အဆိုးသည် စုန်ဆင်းသော သဘောဖြစ်ပြီး၊ အကောင်း
ဘက်သည် ဆန်တက်ရမည့် အဆန်သဘောဖြစ်၏။ အကုသိုလ်ပိုင်းဆိုင်ရာ

အပါယ်လေးပါးသို့ ဦးတည်ညွတ်ကိုင်းသောသဘော စိတ်နေ စိတ်ထား များသည် အစုန်သဘောဖြစ်၏။ ကုသိုလ်ပိုင်းဆိုင်ရာ နတ်ရွာသုဂတိ ဈာန် မဂ် ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်သို့ ဦးတည်ညွတ်ကိုင်းသော သဘော စိတ်နေသဘောထားများသည် ပုထုဇဉ်တို့အဖို့ ဆန်တက်ရမည့် သဘောတရားများ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် တဏှာနှင့် ဘာဝနာတွင် တဏှာအဖြစ်များနိုင် ဖွယ်ရှိ၏။ သို့ရာတွင် နှလုံးသွင်း လိမ္မာပါက ဘာဝနာအဆန်သက်သို့ ကောင်းစွာဆန်တက်နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် “မကြည့်တတ်လျှင် တဏှာ ကြည့်တတ်လျှင် ဘာဝနာ” ဟူ၍လည်း မိန့်ဆိုကြလေသည်။

ပွဲကြည့်တတ်၍ ရဟန္တာဖြစ်ပုံ

ထေရဂါထာပါဠိတော်လာ ဘုရားရှင်လက်ထက်တော်က သာကီဝင် မင်းသား နာဂသမာလသည် ဘုရားရှင်ထံမှောက် သဒ္ဓါပေါက်၍ ရဟန်း ပြုလေသည်။ နာဂသမာလ ရဟန်းတော်သည် ရံခါ ဘုရားရှင်ကို လှုပ်ကျွေးပြုစုရ၏။ တနေ့သောအခါ၌မူ နာဂသမာလရဟန်းတော်သည် ဆွမ်းခံကြစဉ် လမ်းခုလတ်တနေရာဝယ် ကပွဲတပွဲကို အမှတ်မထင် တွေ့ရ လေသည်။ ထိုအခါ မထေရ်က အသင့်အားဖြင့် နှလုံးသွင်းပုံမှာ-

“ဤသို့ ကပြလှုပ်ရှားမှုကား စိတ္တဇလေကြောင့် လှုပ်ရှားနေခြင်းမျှသာ ဖြစ်လေသည်”-

ဟူ၍ဖြစ်၏။ ဤသို့ သားနန်လာဘာဝကို နှလုံးသွင်းပြီး အဖြစ်အပျက်ကို ဆင်ခြင်ကာ အားထုတ်ရာမှ အရဟတ္တဖိုလ်ရ၍ ရဟန္တာဖြစ်ခဲ့လေသည်။ ထို့ကြောင့် မထေရ်မြတ်သည် မိမိ၏အကျင့် ပဋိပတ်ကို-

“ငါသည် ဆွမ်းအလို့ငှာ ရွာတွင်းသို့ဝင်သွားစဉ် (လက်ဝတ် တန်ဆာအဖြစ်) တန်ဆာဆင်ထားသော ထင်တယ်သောအဝတ်ကို ကိုဝက်သော ယိုကချေသည်ဝိန်းမကဲ့ သေမင်းထောင်ထားသော ကျော့ကွင်းကဲ့သို့ တွေ့မြင်ရ၏။

ထို့ကြောင့် ငါ့အား (စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ်) ဟု အသင့်အားဖြင့် နှလုံးသွင်းမှု ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ အပြစ်ဟုထင်မြင်သော အာဒိနဝဉာဏ်သည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်၏။ ငြီးငွေ့မှု နိဗ္ဗိဒါဉာဏ်သည် (ငါ့နှလုံး၌) ကောင်းစွာတည်၏”။

အာရုံသည်ဖြင့် ရှုတ်ဆိုပြောကြားတော် မူခဲ့လေသည်။

မတ္တရာဆရာတော်

ထို့ပြင် မင်းတုန်းမင်းလက်ထက်က မတ္တရာဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ နှလုံးသွင်းပုံမှာလည်း များစွာ အတုယူဖွယ် ကောင်းလှပါသည်။ ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာစေတသိက်များအဖွင့် အဘွဲ့(၃)တွင် ကြည့်ရှုပါလေ။

ပနသိကောင်းပု အယူမှန်ပည်

အယူမှားမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိနှင့် အယူမှန်သမ္မာဒိဋ္ဌိတို့မှာ မည်မျှအရေးကြီးကြောင်း ထင်ရှားပါသည်။ မသူတော်တရားကိုကြားနာရခြင်း နှလုံးသွင်းမကောင်း ခြင်းသည် အယူမှား(မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ)ဖြစ်ရန် အကြောင်းများဖြစ်သည်။ သူတော်ကောင်းတရားကို ကြားနာရခြင်း နှလုံးသွင်းကောင်းခြင်းသည် အယူမှန် (သမ္မာဒိဋ္ဌိ)ဖြစ်ရန် အကြောင်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် နှလုံးသွင်းကောင်းမကောင်းသည် အယူမှား၊ အယူမှန်ကို အဆုံးအဖြတ်ပေးနိုင်လေသည်။ အယူမှားလျှင် သံသရာတဝှင် ပါမင်အောင် နစ်မွန်းလိပ်ပည်။

ယောနိသောနှင့်ဘုရားရှင်

သံသရာတဝှင်၏ ဘုရားရှင်သည် ကောင်းမွန်သော နှလုံးသွင်းရှိ တော်မူသည်။ ကောင်းမွန်လှသည့် နှလုံးသွင်းဖြင့် ပျန်ကန်စွာ ပြီးပမ်းအားထုတ်မှုကြောင့် သံသရာတဝှင် လွတ်ပြောက်ခဲ့သည်။ တပည့်သာဝက

၁။ ထေရဂါထာ။ ၂၆၉။ ၄၊ ၂။ ၂။ အံ၊ ၁။ ၈၆၊ ၈၇။ ပ ၁။ ၁။ ၂၆၈။

ရဟန်းတော်တို့အားလည်း နှလုံးသွင်း ကောင်းခြင်း မှန်ကန်စွာ ကြိုးပမ်းခြင်းဖြင့် ဘဝမှ လွတ်မြောက်မှုကို အရယူကြရန် တိုက်တွန်းခဲ့ လေသည်။

ဘုရားဖြစ်ရန် မနသိကာရ အကြောင်းခံပုံ

နှလုံးသွင်း ကောင်းပါက ကောင်းသောလုပ်ငန်း ကောင်းသော ကုသိုလ်မှုဆိုင်ရာ၌ အထွတ်အထိပ်ဆုံးထိ အောင်မြင်မှုကို ရနိုင်၏။ ဒီပဿိအစ ဂေါတမဗုဒ္ဓမြတ်စွာအဆုံး ခုနစ်ဆူကုန်သော ဘုရားရှင်တို့သည် ဘုရားမဖြစ်မီ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်းအရ ကြောင်းကျိုးဆက်စပ်၍ ပွန်ကန် သော သစ္စာတရားကို ရှာခဲ့ကြသည်။ ဤသို့ ဆက်စပ်ရှာဖွေရာတွင် ဇာတိ ဖြစ်ပေါ်လျှင် ဇရာ မရဏ ဖြစ်ရသည်။ ဇာတိသည် ဇရာ မရဏ၏ အကြောင်းတရားဖြစ်သည် အစရှိသည်ဖြင့် ကြောင်းကျိုးဆက်ကာ ရှာ ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ဤသို့ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်းဖြင့် ဖြစ်ပျက် လက္ခဏာကို သုံးထွင်း၍ သိတော်မူသည်။ အမှန်တရားကို ထုံးတမ်း၍ သိခြင်းဖြင့် သဗ္ဗညုတဘုရားအဖြစ်သို့ ထောက်ခံခဲ့သည်။ ဤသို့ သစ္စာတရားကို သုံးထွင်း၍ သိနိုင်ခြင်း၏ အရင်းခံအကြောင်းမှန်ကိုရှာလျှင် ယေဘုယျသောမနသိကာရ ခေါ် နှလုံးသွင်းကောင်းမြတ်မှုကို တွေ့ရပါမည်။ ထို့ကြောင့် ဘုရားဖြစ် နိုင်ရန်မှာ မနသိကာရ အကြောင်းခံဟု ဆိုရပါမည်။

နှလုံးသွင်းကောင်းအောင် ကြိုးပမ်းကြပုံ

နှလုံးသွင်း ကောင်းခြင်းသည် ဘုရားဖြစ်နိုင်သောအထိ ကောင်းစွာ ကြိုးပမ်းရပါသည်။ ထို့ကြောင့် နှလုံးသွင်း ဟောနိဿာ ကောင်းကောင်း ကြိုးပမ်းကြရပါမည်။ ဗဟုသုတ အကြားအမြင်များကောင် လေ့လာ ဆည်းပူးခြင်း၊ ပညာရှိ သူဟော်ကောင်းများကို ဆည်းကပ်နည်းယူ နှာပီ စုတ်သားခြင်းများကို ပြုလုပ်ရပါမည်။ အကြားအမြင်များ

“ငါ၏သန္တာန်၌ အမြဲစိတ်ကောင်းနှလုံးကောင်းဖြစ်စေရမည်”
ဟု သတိထားကာ အာရုံကို လုပ်ဆောင်သူမှာ မည်သည့်ကိစ္စမဟူ တွေ့
ကြုံရာ အာရုံများ၌ နှလုံးသွင်းကောင်း ယောနိသောမနသိကာရ ဖြစ်
တတ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့်-

“နှလုံးသွင်းကောင်းအောင် ကြိုးပမ်းကြပါ”

နှလုံးသွင်းကောင်းလျှင် ဘုရားဖြစ်သည်အထိ နိဗ္ဗာန်ရောက်သည်အထိ
အကျိုးကျေးဇူးရှိမည်ဖြစ်ပါသည်။

နှလုံးသွင်းမကောင်းလျှင် အပါယ်ကျ၍ သံသရာလည်မည်

သူ့အသက်သတ်ခြင်း၊ သူ့ဥစ္စာခိုးယူခြင်း၊ သူ့တပါးသားမယား ပြစ်
မှားခြင်း၊ မုသားပြောခြင်း၊ မူးယစ်လောက်စားခြင်းအစရှိသော အကု
သိုလ်မှုဟူသမျှတို့မှာ ပြုလွယ် လွန်ကျူးလွယ် အားထုတ်လွယ်သော
အကုသိုလ်မှုများဖြစ်ကြပါသည်။ ထို့ပြင် ဘုရားရှိမခိုးလိုခြင်း၊ တရားမနာ
လိုခြင်း၊ ဂါနု သိလ ဘာဝနာမှု မပြုလိုခြင်း စသည်တို့မှာလည်းထိုအတူပင်
ပြုလွယ် လွန်ကျူးလွယ်သော အကုသိုလ်မှုများပင် ဖြစ်ကြပါသည်။ ထို့
ကြောင့် ထိုအကုသိုလ်မှုတို့ကို “အနုမသာတဓမ္မာ=စုံဆင်းသောအစုံတရား
များ၊ ရေစုံတရားများဟူ၍လည်းခေါ်ကောင်း၊ အသဒ္ဓမ္မာမသုတော်တရားများ
ဟူ၍လည်းခေါ်ကောင်း၊ ဗာလုပနိဿယ၊ လူ့ပိုက်တို့ မှီဝဲဆည်းကပ်အပ်သော
တရားများဟူ၍လည်းခေါ်ကောင်း ခေါ်ဆိုအပ်ပါသည်။

ထို အကုသိုလ်မှုတရားစုတို့ ဖြစ်ပေါ်မှုအကြောင်းရင်းမှာ မသင့်
မတင့် နှလုံးသွင်းမှု=အယောနိသောမနသိကာရဖြစ်ပါသည်။ (၀၁) ထို
အကုသိုလ်မှုတို့သည်ပသင့်သောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းမှု=အယောနိသော-
မနသိကာရလျှင် အကြောင်းရင်းရှိကြပါသည်။ ပြုစုအယောနိသောမနသိ-
ကာရဖြစ်ပေါ်ရခြင်းမှာလည်း အတိတ်ဘဝက ကောင်းမှု မပြုခဲ့ဘူးခြင်း၊

သင့်လျော်လျောက်ပတ်သော အရပ်၌ မခန့်ထိုင်ခဲ့ခြင်း၊ မိမိကိုယ်စိတ် နှစ်ပါးကို မစောင့်စည်း မထိန်းသိမ်းခဲ့ခြင်း၊ သူတော်သူမြတ်တို့ကို မဆည်း ကပ်ခဲ့ခြင်း၊ သူတော်ကောင်းတရား မနာကြားခဲ့ခြင်း ဟူသောဖောက်ပြန် မှု ဝိပတ္တိသဘောတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရခြင်းဖြစ်ပါသည်။

မှန်ပေသည်။ ရှေးက ကောင်းမှုမပြုခဲ့ဘူးလျှင် မသူတော်ဘို့ကျက်စားရာ မသင့်မလျော်သည့်အရပ် = အပ္ပဋိရူပဒေသ၌ဖြစ်ရ၏။ ဤမသင့်လျော်သည့် အရပ်၌ဖြစ်ရသူတို့မှာ မိဘကောင်း ဆွေမျိုးကောင်း ဆရာသမားကောင်း တို့နှင့်မဆုံတွေ့ရပဲ မသူတော်များနှင့် ဆုံတွေ့ရခြင်း၊ မသူတော်များကိုသာ မှီခိုဆည်းကပ်ရခြင်း = အသပ္ပုရိသုပနိယ၊ တိုမသူတော်တို့၏ တရားကိုသာ ကြားနာနေရခြင်း = အသဒ္ဓမ္မသဝန အမှုတို့သာ ဖြစ်နေကြပါမည်။ ထိုသို့ မသူတော်တို့ တရားကိုသာ ကြားနာနေရပါလျှင် မိမိကိုယ်စိတ်နှစ်ပါးကို လည်း စောင့်ထိန်းမှု မပြုနိုင်တော့ပဲ မိမိသန္တာန်ဝယ် တွေ့ရာမြင်ရာအာရုံ တို့၌ မသင့်မတင့် နှလုံးသွင်းမှု = အယောနိသော မသိကာရတရားများ ထပ်မနား ဖြစ်ပေါ်လျက်သာရှိနေပါမည်။ ဤကဲ့သို့ အယောနိသောမနသိ- ကာရတရား ဖြစ်ပွားနေမှုတို့မှာ-

“ရဟန်းတို့ မသင့်သော နှလုံးသွင်းမှုပြုသောသူအား မဖြစ် ပေါ်သေးသော အကုသိုလ်မှု ပါပဓမ္မတို့သည် ဖြစ်ပေါ်လာကုန် ၏။ ဖြစ်ကုန်ပြီးသော ပါပဓမ္မအကုသိုလ်တို့သည် လွန်စွာပွားများ ခြင်းသို့ ရောက်ကုန်၏” -

ဟူ၍ ဟောတော်မူခဲ့သောကြောင့် မဖြစ်ပေါ်သေးသော အကုသိုလ်တရား ပျားဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့်ပိုင် ဖြစ်ပေါ်ကုန်ပြီးသော ပါပဓမ္မ အကုသိုလ် တို့မှာလည်း စည်ပင်များပြားတိုးပွားလာနိုင်ကြပါသည်။ ထိုအကုသိုလ် ဓမ္မတို့ ကိုးပွားစည်ပင်ကြသည်နှင့်တူ၍ အကုသိုလ်ဂဗ္ဗကိုရှာလည်း နာဂတ်

ယုတ်နည်းပါး ပျက်ပြားခြင်း၊ ပြန့်ပွားစည်ပင်မှု=မရှိခြင်း၊ ထိုကုသိုလ်
 တရားတို့ ပြန့်ပွားမှုမရှိသည်နှင့်အမျှအသဒ္ဓိယ=သဒ္ဓါတရားမရှိခြင်း၊ ပမာဒ
 =ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့၌မေ့လျော့ခြင်း၊ ကောသဇ္ဇ=ပျင်းရိခြင်း၊ ပမောဟ
 =ပြင်းစွာတွေ့ဝေခြင်း အစရှိသောညစ်ညူးကြောင်း သံကိလေသ အကု-
 သိုလ်တရားတို့၏ အသင်းအပင်း ပါပဓမ္မတို့မှာ လွန်စွာတိုးပွားကြမည်မှာ
 မှု့ချကေနံပင်ဖြစ်ပါသည်။ ထိုအနုသောတဓမ္မခေါ် အကုသိုလ်ရေစုံတရားတို့
 တိုးပွားခြင်းကြောင့် (ဝါ) အသဒ္ဓိဓမ္မခေါ် မသူတော်တရားများ တိုးပွား
 ခြင်းကြောင့် သေဆုံးရသည့် နောက်ကာလဝယ် အပါယ်ငရဲ ဝဋ်ဆင်းရဲ
 သို့ ကျရောက်ကာ ဘဝသံသရာဝယ် မပြတ်ထပ်ကာ ခြားရဟတ်ပမာ
 လှည့်ပတ်လျက်သာ ရှိနေကြပါမည်။

နှလုံးသွင်ကောင်းလျှင် နိဗ္ဗာန်ရ၍ သံသရာစက် ရပ်မည်

သူ့အသက်သတ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊ သူ့ဥစ္စာကို ခိုးယူခြင်းမှ
 ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊ သူ့တပါးသားဖယား မဖြစ်မှားခြင်း၊ မုသားပြောဆိုခြင်းမှ
 ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊ မူးယစ်သောက်စားခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း အစရှိသော
 ကုသိုလ်ကောင်းမှု ဟူသမျှတို့သည် ရှောင်ကြဉ်ရန် ခက်ခဲသော အားထုတ်
 ဆန်တက်ရန် ခက်ခဲသော ကုသိုလ်ပိုင်းဆိုင်ရာ တရားများ ဖြစ်ကြပါသည်။
 ယို့ ပြင် ဘုရားပျံ့ခိုးမှု ဗာဏုးနာမှု ဒါန သံလ ဘာဝနာအားထုတ်မှု အစရှိ
 သည့် ကုသိုလ်မှုဆိုင်ရာတို့သည်လည်း ထို့ အတူပင် ပြုလုပ်ရန် ခက်ခဲသော
 အားထုတ်ရန် ခက်ခဲသော ကုသိုလ်မှုတရားများဖြစ်ကြပါသည်။ ယို့
 ကြောင့် ထိုကုသိုလ်ပိုင်းဆိုင်ရာ တရားတို့ကို ပဋိသောတဓမ္မ=ဆန်တက်ရန်
 ခက်ခဲသော အသန်တရား ရေဆန်တရားများဟူ၍လည်းကောင်း။ သန္တ-
 ဝဓမ္မ=သူတော်ဟုများဟူ၍လည်းကောင်း။ သပ္ပရိသုပနိဿယ၊ သူတော်
 ရှုမြတ်တို့ ပိုမိုကောင်းကပ်အပ်သော တရားများဟူ၍လည်းကောင်း။ ဤတို့
 အပ်ပါသည်။

ထိုကုသိုလ်ကောင်းမှုတရားစုတို့ ဖြစ်ပေါ်နိုင်မှု အကြောင်းရင်းမှာ သင့်သော အကြောင်းအားဖြင့် နှလုံးသွင်းမှု ယောနိသောမနုဿိကာရ ဖြစ်ပါသည်။ (၀၁) ထိုကုသိုလ်ဓမ္မ ဟူသမျှတို့သည် အသင်အတင့် နှလုံးသွင်းမှု ယောနိသောမနုဿိကာရလျှင် အကြောင်းရှိကြပါသည်။ ဤ ယောနိသောမနုဿိကာရ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ခြင်း မှာလည်း ရှေးဘဝက ကောင်းမှုကုသိုလ် ပြုခဲ့ဖူးခြင်း၊ သင့်အပ်လျှောက်ပတ်သော အရပ်၌နေခဲ့ဖူးခြင်း၊ မိမိကိုယ်စိတ်နှစ်ပါးကို ခောင့်စည်းထိန်းသိမ်းခဲ့ခြင်း၊ သူတော်သူမြတ်တို့ကို ဆည်းကပ်ခဲ့ခြင်း၊ သူတော်ကောင်းတရား နှစ်ပါး ချမ်းခြင်းဟူသော သမ္ပတ္တိစက်တို့နှင့် ပြည့်စုံခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာ ရခြင်းဖြစ်ပါသည်။

မှန်ပါသည်။ ရှေးရှေးဘဝက ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို ပြုခဲ့ဖူးခြင်း ဟူသော ပုဗ္ဗေကတပုညတာသမ္ပတ္တိစက်ရှိသူသည် သင့်တင့်လျှောက် ပတ်သော သူတော်သူမြတ်တို့နေရာ “ ပရိဂ္ဂူပဒေသ ” ခေါ်သော အရပ်၌ဖြစ်၏။ ထိုပရိဂ္ဂူပဒေသသမ္ပတ္တိစက်ရှိသူသည် မိကောင်း ဖကောင်း သွေးမျိုးကောင်း နေရာသမားကောင်းဟူသော သူတော်ကောင်း သူမြတ် လောင်းတို့ကို မှီခိုဆည်းကပ်ရခြင်းဟူသော သပ္ပာယ်သုပနိဿယ(ပဏိ)နှင့်ပြည့် စုံ၏။ ထိုသပ္ပာယ်သုပနိဿယစက်နှင့်ပြည့်စုံသူသည် သူတော်ကောင်းတရားကို နှစ်ပါးချမ်းခြင်းဟူသော သဒ္ဓမ္မသဝနစက်နှင့် ပြည့် စုံပါ သည်။ ထိုသဒ္ဓမ္မ သာနစက်ရှိ သူသည် မိမိကိုယ်ကိုလည်းကောင်း၊ မိမိစိတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ခောင့်စည်းထိန်းသိမ်းနိုင်ခြင်းဟူသော အတ္တသမ္မာပဏိပိဏ္ဍိတနှင့် ပြည့်စုံပါ သည်။ ဤအတ္တသမ္မာပဏိပိဏ္ဍိတနှင့် အချက်အလျှောက် ပြည့်စုံနေသူတို့၏ သန္တာန်မှာ ဧဇ္ဇမြင်ရာ အာရုံတိုင်းတို့၌ ယောနိသောမနုဿိကာရတရား အဖြစ်များမည်သာ ဖြစ်ပါသည်။ ဤယောနိသောမနုဿိကာရတရား ဖြစ်ပွားသူတို့မှာ-

“ဂဟန်းတို့- သင့်လောကားဖြင့် နှလုံးသွင်းမှု ပြုသူပျံ့အား ဖြစ်ပေါ်သေးသော ကုသိုလ်တရားများ ဖြစ်ပေါ်လာကုန်၏။

ဖြစ်ပေါ်ကုန်ပြီးသော ကုသိုလ်တရားများလွန်စွာများပြား တိုးပွား
စည်ပင်ကြကုန်၏” -

ဟူ၍ဟောတော်မူသောကြောင့် မဖြစ်ပေါ်သေးသော ကုသိုလ်တရား
ကုသိုလ်ဇောများ စောနိုင်ဖြစ်ပေါ်လာနိုင် ကြပါသည်။ ဖြစ်ပေါ်ကုန်ပြီး
သော ကုသိုလ်တရား ကုသိုလ်ဇောတို့မှာလည်း စည်ပင်များပြား တိုးပွား
လာနိုင်ကြပါသည်။ ထိုကုသိုလ်တရားများ တိုးပွားစည်ပင်ကြသည်နှင့်အမျှ
အကုသိုလ်ဓမ္မတို့မှာလည်း ဆုတ်ယုတ်နည်းပါး ပျက်ပြားရခြင်း၊ စည်ပင်
ပြန့်ပွားမှုမရှိခြင်း၊ ထိုအကုသိုလ်ပါပဓမ္မတို့ ပြန့်ပွားမှုမရှိသည်နှင့်အမျှ
ကုသိုလ်ကလျာဏဓမ္မတို့ ဖြစ်ပွားခြင်းကြောင့်ပါမောဇ္ဇ=ဝမ်းမြောက်ခြင်း၊
ပီတိ=နှစ်သက်ခြင်း၊ ပဿဒ္ဒံ=ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါးငြိမ်းချမ်းခြင်း၊ သမာဓိ=
တည်ကြည်ခြင်း၊ ယထာဘူတဉာဏ်=ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာသိထွင်း၍သိခြင်း၊
နိဗ္ဗိဒါဉာဏ် မဂ် ဖိုလ် ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်အဆက်ဆက် အကျိုးတရားများ
ဖြစ်ပေါ်နိုင်ကြပါသည်။ မဂ် ဖိုလ် ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်များ ပေါ်ထွက်လာ
သောအခါ အနုပါဒိသေသ နိဗ္ဗာန်ကို ကေန်ရနိုင် ထောက်နိုင်၍ သံသရာ
စက်ရဟတ် အဆက် ပြတ်သွားပါတော့သည်။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် စက်ရဟတ်သံသရာ

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်းအရ ယောနိသော-အယောနိသော မနသိကာရ
နှစ်မျိုးကြောင့် အနုလုံ ပဋိလုံအားဖြင့် သံသရာစက်ရဟတ် အဆက်မပြတ်
လည်ပဲ့နှင့် သံသရာဗက်ရဟတ် အဆက်ပြတ်ပုံတို့ကို တင်ပြလိုပါသည်။

အနုလုံ

မသင့်သောအကြောင်းအားဖြင့် နှလုံးသွင်းမှု အယောနိသောမနသိ-
ကာရကြောင့် အကုသိုလ်တရားများ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်ရ၏။ ထိုအကုသိုလ်မှု
တရားစုတို့တွင် လောဘ ဒိဋ္ဌိ မောဟ အာသဝတို့ကြောင့် အဝိဇ္ဇာတရား
ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်ရ၏။ ထိုအဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရဖြစ်၏။ သင်္ခါရကြောင့်
ဝိညာဉ်ဖြစ်၏။ ဝိညာဉ်ကြောင့် နာမ်ရုပ်ဖြစ်၏။ နာမ်ရုပ်ကြောင့် သဗ္ဗာ-

မနုဿိကာရစေတသိက်

၄၆၅

ယတနဖြစ်၏။ သဠာယတနကြောင့် ဖဿဖြစ်၏။ ဖဿကြောင့် ဝေဒနာ
 ဖြစ်၏။ ဝေဒနာကြောင့် တဏှာဖြစ်၏။ တဏှာကြောင့် ဥပါဒါန်ဖြစ်၏။
 ဥပါဒါန်ကြောင့် ဘဝဖြစ်၏။ ဘဝကြောင့် ဇာတိဖြစ်၏။ ဇာတိကြောင့်
 ဇရာ မရဏ သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမနဿ စသည်တို့ဖြစ်ကြလေသည်။
 ထို့နောက်တဖန် ဇရာ မရဏစသည်တို့ဖြင့် နှိပ်စက်အပ်ကုန်သော သတ္တဝါ
 တို့အား အာသဝေါတရားများ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာပြီး ထိုအာသဝေါ
 တရားတို့ကြောင့် အဝိဇ္ဇာတဖန်ဖြစ်ပေါ်ရပြန်သည်။ ဤသို့ အနုလုံအားဖြင့်
 သံသရာစက်ရဟတ် အဆက်မပြတ်လှည့်ပတ်လျက်ရှိနေပါမည်။

ပဋိလုံ

သင့်သောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းပူ ယောနိသော မနုဿိကာရကြောင့်
 ကုသိုလ်တရားများဖြစ်ပွားရ၏။ ထိုကုသိုလ်ကောင်းမှုတရားစုံတို့တွင် အသိ
 အသိမ္မာ ဉာဏ်ပညာကို ဝိဇ္ဇာဟုခေါ်၏။ ထိုဝိဇ္ဇာခေါ် ဉာဏ်ပညာတရား
 ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကြောင့် အဝိဇ္ဇာမောဟချုပ်ရ၏။ အဝိဇ္ဇာချုပ်ခြင်းကြောင့်
 သင်္ခါရချုပ်၏။ သင်္ခါရချုပ်ခြင်းကြောင့် ဝိညာဉ်ချုပ်၏။ ဝိညာဉ်ချုပ်ခြင်း
 ကြောင့် နာမ်ရုပ်၊ နာမ်ရုပ်ကြောင့်သဠာယတန၊ သဠာယတနကြောင့်
 ဖဿ၊ ဖဿကြောင့် ဝေဒနာ၊ ဝေဒနာကြောင့် တဏှာ၊ တဏှာကြောင့်
 ဥပါဒါန်၊ ဥပါဒါန်ကြောင့် ဘဝ၊ ဘဝကြောင့် ဇာတိ၊ ဇာတိကြောင့် ဇရာ
 မရဏ သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမနဿ စသည်တို့ချုပ်ပျက်ကြလေသည်။
 ဤသို့ချုပ်ခြင်းကြောင့် ပဋိလုံအားဖြင့် သံသရာစက်ရဟတ် အဆက်
 ပြတ်ကာ အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်ကို ကော်ရနိုင်ရောက်ရှိနိုင်ပါတော့သည်။

နိဂုံး

ဤသို့အားဖြင့် အဘိဓမ္မာပိဋကလာ ဖံ့ဿ၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ စေတနာ၊ ကေဂ္ဂတာ၊ ဇီဝိတိန္ဒြိယ၊ မနသိကာရဟူသော စေတသိက် ၇-မျိုးအကြောင်းကို လက္ခဏာ ရသ၊ ပစ္စုပဋ္ဌာန်၊ ပဒဋ္ဌာန်ဟူသော ရှုထောင့်လေးထောင့်မှ ရှုမြင်ဝေဖန်၍ မှတ်သားစရာ အဖြာဖြာတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်ကာ ရေးသားပြီး ပေပြီ။ စာရှုပရိသတ်များလည်း ဤစေတသိက် ၇-မျိုး၏ သဘောကို အတော်အတန်နားလည် သဘောပေါက်သွားပြီဟု ယူဆပါသည်။ နောက်ဆုံး နိဂုံးချုပ်တင်ပြလိုသည်မှာ ဤစေတသိက် ၇-မျိုးသည် လောဘစသော အကုသိုလ်စေတသိက်များကဲ့သို့ အကုသိုလ်မှုများကို ပြုလုပ်သည့် အခါမှသာ ဖြစ်လာကြသည်လည်းမဟုတ်၊ သဒ္ဓါစသော ကုသိုလ်စေတသိက်များကဲ့သို့လည်း ကုသိုလ်မှုများကို ပြုလုပ်သည့်အခါမှသာ ဖြစ်လာကြသည်လည်း မဟုတ်ပါချေ။ အမှန်စင်စစ် ကုသိုလ်မှု အကုသိုလ်မှုများကို ပြုလုပ်သည့်အခါ၌ဖြစ်စေ၊ ဝိပိက်အကျိုးတရားများ ဖြစ်ပွားလာသည့်အခါ၌ဖြစ်စေ၊ ကြိယာအဗျာကတတရားများဖြစ်လာသည့်အခါ၌ဖြစ်စေ စိတ်နှင့်အစဉ်အမြဲ ယှဉ်တွဲပေါ်လာရသော စေတသိက်များ ဖြစ်ပါသည်။ တနည်းအားဖြင့်ဆိုသော် စိတ်ဖြစ်တိုင်း အစဉ်အမြဲ ယှဉ်တွဲပါလေ့ ရှိသော စေတသိက်များပင် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုစေတသိက် ၇-မျိုးကို ပါဠိလို “သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏ” စေတသိက်များဟု အဘိဓမ္မာကျမ်းများ၌ နာမည်ပေးထားလေသည်။ စိတ်အားလုံးနှင့် ဆက်ဆံသော စေတသိက်များဟု အဓိပ္ပာယ်ရပါသည်။ (သဗ္ဗစိတ္တ=စိတ်အားလုံးနှင့်+သာဓာရဏ=ဆက်ဆံသော၊ အတူဖြစ်သော စေတသိက်များ)၊ စိတ်ဖြစ်တိုင်းပါ စေတသိက်များဟု သိလိုပေသည်။

ဆိုင်ရာအာရုံတခုကို အကြောင်းပြုပြီး စိတ်တခုဖြစ်ပေါ်လာသည့်အခါ ထိုစိတ်နှင့်အတူ အာရုံကို တွေ့ယိမှု ဖဿ၊ အာရုံကို ခံစားမှုဝေဒနာ၊ အာရုံကို မှတ်သားမှုသညာ၊ စေ့ဆော်တိုက်တွန်းမှုစေတနာ၊ အာရုံ၌တည်

၄၆၈

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

ငြိမ်အောင်ထားမှု ကေဂ္ဂတာ၊ တို့ဖက်နာမ်တရားများကို စောင့်ရှောက်မှု ဇီဝိတိန္ဒြိယ၊ အာရုံကို နှလုံးသွင်းမှု မနုဿိကာရဆိုသည့် စေတသိက် ၇-မျိုး အနည်းဆုံးဖြစ်ရပေသည်။ ဤသို့ ဤစေတသိက် ၇-မျိုးအကြောင်းကို ထပ်ဆင့် မှတ်သားရန် ဖြစ်ပါသည်။

ထိုစေတသိက်များကား အဘိဓမ္မာဒေသနာတွင် ပါဝင်သည့် ပရမတ္ထသဘောတရားများဖြစ်၍ ထိုစေတသိက်တို့၏ သဘောအဓိပ္ပာယ်များကို အကျယ်ဖွင့်ဆိုရေးသားခြင်းအလုပ်မှာ နိဒါန်းတွင်တင်ပြခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း အလွန်မလွယ်ကူသော လုပ်ငန်းဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် သာသနာရေးဦးစီးဌာန၊ ကျမ်းပြုဌာနစု၊ ကျမ်းပြုမှူးများသည် ပညာဉာဏ်နှင့် ဝီရိယဓာတ်တို့ကို ဗိုလ်တင်ကာ ဆိုင်ရာပိဋကတော်များကို မွေနှောက်၍ အတတ်နိုင်ဆုံး ရွေးကောက်ဖွင့်ဆို ရေးသားထားကြသည်ကို စာရှုသူများ ရိပ်စားမိကြလိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်ပါသည်။ အမှန်အားဖြင့် သဘောအဓိပ္ပာယ် ခက်ခဲနက်နဲသော အဘိဓမ္မာသဘောတရားဖြစ်သော်လည်း သိလွယ်ရှင်းလင်းသောဝါကျ ပေါ်လွင်ထင်ရှားသော ဥပမာ လွယ်ကူသောဝေါဟာရအသုံးအနှုန်းတို့ဖြင့် ကြိုးစား၍ စိကုံးဖွင့်ဆိုထားကြရကား စာရှုသူများ နားလည် သဘောပေါက်ကြလိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်ပါသည်။ သို့သော် ဤကျမ်းစာအုပ်မျိုးမှာ ကာလပေါ် ဝတ္ထုစာအုပ်များကဲ့သို့ တကြိမ်ဖတ် စာအုပ်မျိုးမဟုတ်ပါချေ။ ထို့ကြောင့် တကြိမ်ဖတ်ရှု၍ဖြင့် နားမလည်သေးပါလျှင် ထပ်ကာ ထပ်ကာ ဖတ်ပါ စဉ်းစားပါ နားလည်လာပါလိမ့်မည်။ ထိုသို့မှ နားမလည်သေးသည့် အချက်များရှိနေသေးလျှင် တတ်သိနားလည်သည့် ဓမ္မမိတ်ဆွေများနှင့် ဆွေးနွေးပါဟု တိုက်တွန်းလိုက်ရပါသည်။

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့် အစဉ် (၁)

မှတ်သားဖွယ်ကောက်နုတ်ချက်

အက္ခရာဓာတ်အညွှန်း

အက္ခရာဓာတ်	စာမျက်နှာ
[အ]	
အကဏှအသုက္က အကဏှ	
အသုက္ကဝိပါကကံ	၂၇၀
အကုသိုလ်ကံ အကျိုး	
ပြေးလွတ်ရာ အရပ်မရှိ	၃၁၅
အကုသိုလ်ကကုသိုလ်ကို	
ထောက်ပံ့ပုံ	၂၁၂
အကုသိုလ်ကိုအကြိမ်ကြိမ်	
အထပ်ထပ်စိုးရိမ်ပူပန်	
နေမှု	၂၂၅
အကုသိုလ် ဂရုကံ ၅-မျိုး	၂၂၁
အကုသိုလ် ဥပဿာတကံ	၂၁၆
အကုသိုလ် ဥပဒိဋ္ဌကံ	၂၁၃
အကုသိုလ် ကေဂ္ဂတာနှင့်	
ကုသိုလ်ကေဂ္ဂတာ	
နှိုင်းယှဉ်ပုံ	၃၄၃
အကုသိုလ် ကေဂ္ဂတာများ	
	၃၃၉-၃၄၁
အကုရကုန်သည်	၄၃၄
အကုရပေဘဝတ္ထု	၄၃၄-၄၃၆

အက္ခရာဓာတ်	စာမျက်နှာ
[အ]	
အကျိုးဆက်အားဖြင့်	
ဆင်ခြင်ခြင်း	၁၅၁
အကျိုးပေးကာလအားဖြင့်	
စေတနာ၄-မျိုး	၂၂၈
အကျိုးပေးချင်း နှိုင်းယှဉ်ပုံ	၂၃၈
အကျိုးပေးစဉ် အားဖြင့်	
စေတနာ ၄-မျိုး	၂၂၀
အကြီးအမှူး ပဓာနဖြစ်ပုံ	၃၂၈
အကြံ အသိမှားမှု	၁၇၃
အင်္ဂါတိက္ကမဈာန်နှင့်	
အာလမ္ဗနာတိက္ကမဈာန်	၂၆၄
အင်္ဂုလိမာလ၏	
ဥပဿာတကံ	၂၁၇
အစုန်တဏှာနှင့်	
အဆန်ဘာဝနာ	၄၅၆
အဘေတသတ်မင်း၏	
ဥပဿာတကံ	၂၁၆
အညာဏုပေက္ခာ	၈၄

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[အ]

အညံ့စား ကုသိုလ်မျိုး	၂၄၄
အဋ္ဌကထာဝါဒ(ဖဿ)	၄၁
အတိတ်အကုသိုလ်ကံများကို	
ကာကွယ်နည်း	၄၀၉
အတိတ်နှင့်ပစ္စုပ္ပန်က	
အမှတ်မထင်ပြုသောကံ	၂၂၅
အတ္တဝါဒကို ပယ်ဖျက်သည်	
ဥပစာ ဖဿ	၈
အထည်ချုပ်သမား ဘဝ	၄၃၅
အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန် ဇီဝိတိန္ဒြေ	၃၉၆
အဓိစိတ္တအမည်ကိုရခြင်း	၃၄၉
အဓဝ ဝိပါက စေတနာ	၁၉၇
အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ သညာ	
၃-မျိုး	၁၃၈
အနိစ္စသညာ ထင်လာလျှင်	
ဒုက္ခအနတ္တသညာတို့လည်း	
ထင်လာနိုင်သည်	၄၁၃
အနိစ္စသညာပွားခြင်းကြောင့်	
ရသောအကျိုး၆-မျိုး	၁၅၅
အနိဋ္ဌ ဖဿများ	၂၈
အပရစေတနာ	၂၀၀
အပရစေတနာ ချိုတဲ့သော	
အပုတ္တကသဋ္ဌေးကြီး	၂၀၄
အပရာပရိယ ဝေဒနိယကံ	၂၃၃
အဝါယ်ကျခြင်းသည်	

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[အ]

မနုဿိကာရ၏အကြောင်း၄၆၀	
အပုညာဘိသင်္ခါရ	၂၀၆
အပုတ္တကသဋ္ဌေးကြီး	၂၀၄
အဗျာကတ ကေဂ္ဂတာ	၃၄၂
အဘိညာဉ်နှင့်	
ပဋိသန္ဓေအကျိုး	၂၅၉
အဘိဓမ္မာအဆိုသက်ရှိသက်မဲ့၃၈၆	
အဘိဓမ္မာ ကေဂ္ဂတာနှင့်	
သုတ္တန်ကေဂ္ဂတာ	၃၂၅
အပျိုးသမီးငါးရာနှင့်	
နုလုံးသွင်း	၄၄၂
အမြင်အထင် မကောင်းသော	
ပြိတ္တာ	၄၃၅
အမြင်အယူမှားမှု	၁၇၄
အမြတ်စားကုသိုလ်မျိုး	၂၄၄
အပြတ်စား တိဟိတ်	
ဥက္ကဋ္ဌကုသိုလ်	၂၅၂
အပတ်မှားမှု	၁၇၃
အပတ်မှားမှု လေးမျိုး	၁၇၉
အမျှမဝေ ကုသိုလ်မရ	၄၅၃
အရဟန္တဃာတကကံ	၂၂၁
အရာကျယ်လှသဖြင့် ပဟာ	
ကုသိုလ် ဟုခေါ်ရခြင်း	၂၅၃
အရိယမဉ်သော	
ငါးမျှားသမား	၄၃၇

အက္ခရာစဉ် အညွှန်း

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[အ]

[အ]

အရိယဝိဇ္ဇာဇာတ် ၃၂၁

အရှင်သဠိဝမထေရ်၏ ၃၆၁

အရိယာနှင့် ပုထုဇဉ် ၂၆၂

သမာဓိတန်ခိုး ၃၆၃

ဝေဒနာချင်း မတူပုံ ၉၂

အယောနိသောနှင့် ၃၆၄

အရူပကုသိုလ်ကံများ ၂၆၆

မြေပြိတ္တာ ၄၅၀

အကျိုးပေးပုံ ၂၆၈

အယောနိသောနှင့် ၄၅၁

အရူပဈာန်အားထုတ်ရာ၌ ၂၆၉

ပြိတ္တာဘုံ ၄၅၂

ရည်မှန်းချက်များ ၂၆၉

အယောနိသော ၄၅၃

အရူပဈာန်များရအောင် ၂၇၀

မနသိကာရ ၄၅၄

အားထုတ်နည်းများ ၂၇၀

အယုတ် အမြတ် ၂၇၆

အရူပဝိစရကုသိုလ်ကံ ၂၇၂

ကုသိုလ်ကံ ၃-မျိုး ၂၇၆

အရှင်အာနန္ဒာ၏ တပည့် ၂၇၃

အယုတ်အမြတ်ကုသိုလ်ကံ ၂၇၇

အရှင်ဝဂီသထေရ် ၂၇၄

၄-မျိုး ၂၇၇

အသုဘသညာဖြစ်ပုံ ၂၇၅

အလမ္ပသာ နတ်သမီး ၂၇၈

အရှင်အာနန္ဒာ၏ သညာ ၄၀၅

အလှူအိမ်ကိုလမ်းညွှန်ရသည့် ၂၇၉

၁၀-ပါးတရား ၄၀၅

အကျိုး ၄၁၅

အရှင်ခါဏုကောဏ္ဍည၏ ၃၆၃

အလွန်နှမြောဝန်တိုသော ၃၀၇

သမာဓိတန်ခိုး ၃၆၃

အလွန်အလွန် မြင့်မြတ်သော ၂၇၅

အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်၏ ၂၁၉

ကုသိုလ်မျိုး ၂၇၅

ဥပဿာတကံ ၂၁၉

အဝိဇ္ဇာကို ဝိဇ္ဇာကသတ် ၃၂၁

အရှင်မဟာသီဝမထေရ်ကြီး ၈၀-၈၃

အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရ ၃၂၀

ဝတ္ထု ၈၀-၈၃

ဖြစ်ခြင်း ၃၂၀

အရှင်ဝဂီသထေရ် ၂၅၂

အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဟူသော ၂၅၃-၃

ပဟာနသညာဖြစ်ပုံ ၂၅၂

သံသရာစက်ခေါင်းကြီး ၂၅၃-၃

အရှင်သာရိပုတ္တရာ၏ ၃၆၂

သံသရာစက်ခေါင်းကြီး ၃၆၂-၃

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[အ]

အဝိဇ္ဇာနှင့် ဇီဝိတိန္ဒြေ	
တပြိုင်နက် ပြုတ်သော	
ပုဂ္ဂိုလ်	၄၀၁
အဝိပါက စေတနာ	၁၉၆
အဝတ်မဆီး ကိုယ်လုံးတီး	
ဘဝ	၄၅၄
အသညသတ်ဗြဟ္မာဖြစ်ပုံ	၂၅၈
အသမ္မဇာနကတကုသိုလ်	၂၅၄
အသာတဝေဒနာ	၇၁
အသိ ၃-မျိုး အထူး	၁၂၈
အသေ အရှင် ပြဿနာ	၃၈၈
အသုံးများသော မနသိ-	
ကာရ	၄၂၆
အသက်အပိုင်းအခြားအလိုက်	
ဝေဒနာမတူပုံ	၆၈
အသက်နှင့် ရုပ်နာမ်	၃၈၂
အသက်ရှည်နည်းကောင်း	
ရသော မင်းတပါး	၄၀၄
အသက်ရှိသည်ဟု ထင်မှတ်	
အောင် စွမ်းဆောင်ပုံ	၃၈၈
အဟောသိက်	၂၃၇

[အာ]

အာစိဏ္ဏိကံ	၂၂၀
အာဏတ္တိက ကုသိုလ်	၂၅၄

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[အာ]

အာနန္ဒသုတ်(ပထမ)	
ဝေဒနာအကြောင်း	၉၉
အာနန္ဒာသဋ္ဌေး	၃၀၇
အာနာပါနဖြင့် သမာဓိ	
ထူထောင်ပုံ	၃၇၀
အာနေဇ္ဇာဘိ သင်္ခါရ	၂၀၆
အာဒိနဝဉာဏ် နိဗ္ဗိဒါဉာဏ်	၄၅၈
အာဒိနဝသညာကြောင့်	
ပစ္စေကဗုဒ္ဓါဖြစ်ပုံ	၁၄၆-၇
အာရမ္မဏပဋိပါဒက-	
မနသိကာရ	၄၂၄
အာရုံအမျိုးမျိုးကို မှတ်	
သားပုံ	၁၂၅
အာရုံနှင့် နာမ်တရား	
ယှဉ်စေပုံ	၄၁၆
အာရုံရှုရာသို့ ရွေ့ရှုပုံ	၄၁၈
အာရုံသို့ဖြောင့်စွာသွားစေပုံ	၄၁၄
အာရုံ၌ စိတ်ကို အညီအမျှ	
ထားခြင်း	၃၅၅
အာရုံ၌ စိတ်ကို ကောင်းစွာ	
ထားခြင်း	၃၅၄
အာသန္နကံ	၂၂၀-၂၂၄
အာသန္နကံနှင့် အာစိဏ္ဏိကံ	
ပြဿနာ	၂၂၆

အက္ခရာစဉ် အညွှန်း

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[အ]

[ဥ]

အာသဝကြောင့် အဝိဇ္ဇာ
 ဖြစ်ခြင်း ၃၁၉

အာဟာရ အဓိပ္ပာယ် ၃၀

အာဟာရ လေးပါး ၃၁

အာဟာရေ ပဋိကူလသညာ ၁၅၀

အားနည်းသော သမာဓိ ၃၂၇

အိပ်နေစဉ် ဘဝင်စိတ်များ ၄၂၅

အိပ်မက်စေတနာနှင့် မိဘ
 လင်သားတို့ စေတနာ ၂၉၉

အိမ်မြှောင်, မြွေမြီးပြတ်ပြီး
 ဖျတ်ဖျတ်ခုန် စိတ်ဝိညာဏ်
 ရှိ မရှိ ၃၉၈

ဥစ္စာရင်လို ဥစ္စာရင်ခဲ
 စေတနာ ၁၈၅

ဥစ္စေဒဝါဒီ ၃၃

ဥတု စိတ် အာဟာရ
 ပြုပြင်လျှင် ကျန်းမာ ၄၀၇

ဥတ္တမပုရိသပုဂ္ဂိုလ် ၁၀၂

ဥဒ္ဒစ္စကိုဖျက်ဆီးပုံ ၃၃၁

ဥဒ္ဒစ္စစိတ်၌ ကေဂုတာ
 ယှဉ်နိုင်ပုံ ၃၅၂

ဥပစာရသမာဓိနှင့် အပ္ပနာ
 သမာဓိ အထူး ၃၅၈

ဥပသာတကကံ ၂၀၉-၂၁၆

ဥပသာတကကံ၏
 သတ်ဖြတ်ပုံ ၃-မျိုး ၂၁၈

ဥပတ္တမ္ဘကကံ ၂၀၉

ဥပဓိဝိပတ္တိအကုသိုလ်ကံ ၂၇၄

ဥပဓိဝိပတ္တိ ပဋိဗာဠ
 ကုသိုလ်ကံ ၂၇၆

ဥပဓိသမ္ပတ္တိ ကုသိုလ်ကံ ၂၇၉

ဥပဓိသမ္ပတ္တိ ပဋိဗာဠ
 အကုသိုလ်ကံ ၂၇၂

ဥပပဇ္ဇဝေဒနိယကံ ၂၃၂

ဥပပတ္တိဘဝ ၁၉၅

ဥပပတ္တိဘဝ, ကမ္မဘဝ
 ၂-မျိုးဖြစ်ပုံ ၁၁၉

[ဇ]

ဣန္ဒြေတို့ကို အညီအမျှထား
 ခြင်း ၃၅၅

ဣန္ဒြေ, ဗိုလ်, မဂ္ဂင် မမည်သော
 ကေဂုတာ ၃၅၃

ဣတိပိသော တပုဒ်ဆုံးအောင်
 သမာဓိ မရှိကြ ၃၆၈

ဣသိ သိက် ရသေ့ ၂၆

ဣဿရနိမ္မာနဝါဒီ ၃၃

အက္ခရာစဉ်

စာမျက်နှာ

[ဥ]

ဥပပိဋကကံ	၂၀၉- ၂၁၂
ဥပါဒါန်ကြောင့် ဘဝဖြစ်ပုံ	၁၁၉
ဥပါဒါန် လေးမျိုး	၁၁၈
ဥပေက္ခာဝေဒနာအညွှန်းစား	၅၈
ဥပေက္ခာဝေဒနာအမြတ်စား	၅၈
ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် မဟာသင်္ခပုဏ္ဏား	၅၇
ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် သမင်ခြေထု ဥပမာ	၆၂
ဥပေက္ခာသည် ကေဂ္ဂတာ၏ ပဒဋ္ဌာန်ဖြစ်ပုံ	၃၃၇
ဥမ္မာဒန္တိနှင့်သိဝိဘုရင်	၁၆

[ဦး-ခ]

ဦးခေါင်းပြတ်နှင့်ဇိဝိတိန္ဒြေ	၃၉၇
ဦးခေါင်းသဖွယ် ဇိဝိတိန္ဒြေ	၄၀၀
ကေဂ္ဂတာ၏ အနီးကပ် အကြောင်း- ပဒဋ္ဌာန်	၃၃၅
ကေဂ္ဂတာ၏ ဆောင်ရွက်မှု ၇၁၁ ၂-မျိုး	၃၃၀
ကေဂ္ဂတာ၏ ပဏ္ဍုပဋ္ဌာန် ၂-မျိုး	၃၃၂
ကေဂ္ဂတာစေတသိက် အမျိုးမျိုး	၃၃၉

အက္ခရာစဉ်

စာမျက်နှာ

[ဦး-ခ]

ကေဂ္ဂတာစေတသိက်၏ သဘောလက္ခဏာ	၃၂၃
ကေဂ္ဂတာသမာဓိ၏ လက္ခဏာတမျိုး	၃၂၈
ကေဂ္ဂတာ(သမာဓိ) စေတသိက်	၃၂၂
ကေဂ္ဂတာသမာဓိနှင့် ဈာန်, ဣန္ဒြေ, ဗိုလ်	၃၂၆
ကေတ္တဝါဒီ	၃၃
ကေနိအကျိုးပေးမြဲသောကံ	၂၂၀

[က]

ကံအကျိုးတရားကြံစည်သူ ဂ္ဂူးသွပ်တတ်ခြင်း	၃၁၇
ကံအကျိုးပေးဆန်းကြယ်ပုံ	၃၁၁
ကံအရှိန်အဟုန် ချုပ်ငြိမ်းခြင်း	၂၈၂
ကံကိုချည်းသာ အားမကိုးထု	၂၉၀- ၂၉၂
ကံကိုယုံကြည်မှုနှင့် ပုဗ္ဗေကဘဟေတုဒိဋ္ဌိ	၂၉၃
ကံဆိုသည်မှာ ကိုယ်, နှုတ်, စိတ်, ဓာတု	၁၈၈
ကံတရားနှင့်မျိုးစေ	၂၉၀
ကံတူအကျိုးပေးပုံ	၃၀၀

အက္ခရာစဉ် အညွှန်း

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[က]	
ကံလေးမျိုးတို့အကျိုးပေးပုံ	၂၂၅
ကဋ္ဌတ္တာကံ	၂၂၀-၂၂၅
ကဏှကဏှဝိပါကကံ	၂၆၉
ကဏှသုက္က ကဏှသုက္က ဝိပါကကံ	၂၇၀
ကမ္ဘာမဆုံးမချင်း	
ရန်ငြိုးပွားသူများ	၄၄၉
ကမ္မဘဝ, ဥပပတ္တိဘဝ	၁၁၉
ကမ္မဘဝခေါ်ဆိုပုံ	၁၉၄
ကမ္မသတ္တိ ၂-မျိုးဖြင့်	
ကျေးဇူးပြုပုံ	၁၉၀
ကမ္မဿကတဉာဏ်ဆိုတာ	
ဘာလဲ	၂၄၂
ကလာဗုမင်း၏ ကံ	၂၁၉
ကာကဝဠိယ ဇနီးမောင်နှံ	
တို့၏ ဒိဋ္ဌဓမ္မအကျိုး	၂၂၉
ကာမဂုဏ်၌ မမှီသော	
ချမ်းသာခံစားမှု	၇၈
ကာမဂုဏ်၌ မှီသောချမ်းသာ	
ခံစားမှု	၂၇၇
ကာမပညာဘိသင်္ခါရကြောင့်	
ကာဝေညာဏ်ဖြစ်	၂၀၉
ကာမသညာ, ဗျာပါဒသညာ	
ဝိဟိ သသညာ	၁၄၀
ကာမာဝစရကုသိုလ်ကံ	၂၄၀

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[ခ]	
ကာမာဝစရကုသိုလ်ကံများ	
အံကျိုးပေးပုံ	၂၅၁
ကာယသဗ္ဗေတနာ	၁၉၉
ကာယသမ္ပဿနှင့်	
ဣသိသိင်္ဂရသေ့	၂၆
ကာယိယဝေဒနာ	၇၀
ကာလဝိပတ္တိအကုသိုလ်ကံ	၂၇၄
ကာလဝိပတ္တိပဋိဗာဠ	
ကုသိုလ်ကံ	၂၇၇
ကာလသမ္ပတ္တိကုသိုလ်ကံ	၂၇၉
ကာလသမ္ပတ္တိ ပဋိဗာဠ	
အကုသိုလ်ကံ	၂၇၃
ကာလသုံးပါးနှင့် ဇိဝိတိန္ဒြေ	၃၉၅
ကိစ္စအားလျော်စွာ	
စေတနာ ၄-မျိုး	၂၀၉
ကိစ္စနှင့် လက္ခဏာအထူး	၁၃၂
ကုသိုလ်အတန်းအစား	
၆-မျိုးဖြစ်ပုံ	၂၄၅
ကုသိုလ်ဥပစာတကကံ	၂၁၆
ကုသိုလ် ဥပစာတကကံ	
ကြောင့်နတ်ပြည်၌ဖြစ်ပုံ	၂၁၇
ကုသိုလ် ဥပပိဋကကံ	၂၁၃
ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံနှင့်	
စေတနာသုံးတန်း	၂၀၅

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[က]	
ကုသိုလ်ကံများသူနှင့်	
နည်းသူ	၃၀၈
ကုသိုလ်ကေဂ္ဂတာ	၃၄၂
ကုသိုလ်က အကုသိုလ်ကို	
ထောက်ပံ့ပုံ	၂၁၂
ကုသိုလ်က အကုသိုလ်ထက်	
အားကြီးပုံ	၃၀၉
ကုသိုလ်ကို အကြိမ်ကြိမ်	
အထပ်ထပ်ဝမ်းမြောက်	
နေမှု	၂၂၅
ကုသိုလ်စိတ် မပြတ်	
ဖြစ်အောင် နှလုံး	
သွင်းနည်း	၄၃၄
ကုသိုလ်ဖြစ်အောင်	
နှလုံးသွင်းပုံ	၄၃၃
ကောသလမင်း၏ ၁၄-ကုဇ္ဈ	
အလှူကြီး	၄၃၉
ကိုယ်စောင့် ဇီဝိတိန္ဒြေ	၃၉၉
ကျီးတကောင်၏	
ကံအကြောင်း	၃၁၃
ကျားသစ်မနှင့် သမင်မ	၄၄၇
ကျန်းမာခြင်း၏ရန်သူ	၄၀၂
ကျန်းမာခြင်းသည်	
အမြတ်ဆုံး	၄၀၂

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[က]	
ကျန်းမာမှုကောင်းရန်	
အဘိဓမ္မာသဘော	၄၀၆
ကျောင်းထိုင်ဘုန်းကြီးတပါး၏	
အံ့ဖွယ်ဝံ့ကြွေး	၃၀၃-၆
ကြာနှင့်ရေ ဥပမာ	
(ဇီဝိတိန္ဒြေ)	၃၇၄
ကြာမရှိလျှင် ရေက	
မစောင့်ရှောက်	၃၇၅
ကြာရိုး ကြာစွယ်	
အတွင်းရှိရေ	၃၇၅
ကြီးလေးသောအကျိုးကို	
ပေးသည့်ကံ	၂၂၀
ကြေးမုံ မှန်ပြင်နှင့်	
လူရိပ် ဥပမာ	၂၈၈
ကြိုတင်မသိနိုင်သော	
တရားငါးပါး	၄၁၂
ကြက်တောင် အကြောထုံး	
ပျားကို မီးရှို့သည်	
ဥပမာ	၁၄၈
ကြောင်ကြောင်မြင်လျက်နှင့်	
မှားကြပုံ	၁၇၅
ကြောင်မနှင့် ကြက်မ	
ဖြစ်ရစသာလင်တူမိန်းမ	၄၄၆

အက္ခရာစဉ် အညွှန်း

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[၁]

ခံစားပုံသုံးမျိုး	၄၉
ခံစားမှုမရှိသော ချမ်းသာ	၁၀၂
ခဏပစ္စုပ္ပန် ဇီဝိတိန္ဒြေ	၄၉၅
ခါးပိုက်နှိုက်နှစ်ဦး၏ နှလုံးသွင်း	၄၃၂
ခိုးမှုဆိုင်ရာ၌ စိတ်ဖြစ်ပုံ	၃၄၀
ခိုးရာမြန်မြန်လိုက်ရန် ဥပုသ်စောင့်ခြင်း	၄၄၂
ခေါင်းဆောင်တပည့်ကြီးနှင့် တူပုံ	၁၈၃
ခေါင်းပြတ်ကောင် ပြေးနေစဉ် ဇီဝိတိန္ဒြေရှိ-မရှိ	၃၉၇
ခွေးထီးနှင့် မှားယွင်းသော မလ္လိကာမိဖုရား	၄၃၉

[၈]

ဂတိဝိပတ္တိ အကုသိုလ်ကံ	၂၇၃
ဂတိဝိပတ္တိ ပဋိဗာဠ	
ကုသိုလ်ကံ	၂၇၆
ဂတိသမ္ပတ္တိ ကုသိုလ်ကံ	၂၇၈
ဂတိသမ္ပတ္တိ ပဋိဗာဠ	
အကုသိုလ်ကံ	၂၇၀
ဂဏှံ	၂၂၀
ဂလဲစားချေရန် ဆုတောင်းသူ	၄၆၄

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[၈]

ဂိရိမာနန္ဒထေရ်၏ ဖောဂါကို သညာဖြင့် ကုသပေးပုံ	၁၅၅
ဂေလညသုတ်(ပထမ) ဝေဒနာရှုပုံ	၉၆-၉၉
ဂေဟသိတ ဥပေက္ခာ	၈၄
ဂေဟသိတဒေါမနဿ	၇၉၊ ၈၇
ဂေဟသိတဒဿမနဿ ဝေဒနာ	၇၂၊ ၈၆
ဂုဏ်ပကာသနကုသိုလ် အကျိုးပေးမကောင်း	၂၄၇

[၁၀]

ငရဲ၌ခုနစ်ရက်ခံရသော မလ္လိကာ	၄၄၁
ငါးမျှားသမား အရိယ	၄၃၇
ငါးမျှားသူနှင့် ဘုရားရှိခိုး သူတို့၏သမာဓိ	၃၂၄
ငယ်ရွယ်ချိန်မှာ မသေသော တရား	၄၀၃
ငြိမ်သက်သော ဆီမီးလျှံနှင့် တူပုံ	၃၃၃
ငြိမ်သက်သောတရားဟု ထင်ပုံ	၆၁
ငြိမ်သက်သောတရားဟု ရှေးရှုထင်ခြင်း	၃၃၂

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[၀]	
စက္ခုဒွါရ၌ဖြစ်သော ဖဿ	၁၃
စက္ခုဒွါရ၌ ဝေဒနာသုံးမျိုး ဖြစ်ပုံ	၅၃
စက္ခုပါလမဒထရ်နှင့် အကုသိုလ် ဥပသာတက	၂၁၉
စက္ခုသမ္ပဿနှင့် ဈာန်ရ ရဒသကြီး	၂၄
စတုတ္ထဈာန်၌ ကေဂုတာ၏ အနီးကပ်အကြောင်း	၃၃၇
စမ္ပေယျနဂါးမင်း၏ ဥပဇ္ဇ- ဝေဒနိယကံ	၂၃၃
စာချောက်ရုပ် ဥပပာ	၁၃၆
စိတ္တလတောင် မဟာထေရ် ဝတ္ထု	၁၁၄
စေတနာအကြောင်း အခြား သိကောင်းစရာများ	၂၈၁
စေတနာအလျောက် ကုသိုလ် အတန်းအစား	
၆-မျိုးဖြစ်ပုံ	၂၄၃-၅
စေတနာ၏ချုပ်ငြိမ်းခြင်း	၂၈၂
စေတနာ၏ဆောင်ရွက်မှု ကိစ္စ	၁၈၄
စေတနာကြောင့် ဘဝစက်ဝန်း လည်ပုံ	၃၁၈

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[၀]	
စေတနာကို ကံဟု ဘုရားဟောခြင်း	၁၈၉
စေတနာချုပ်ငြိမ်းလျှင် ဘဝ စက်ဝန်း အလည် ရပ်သည်	၃၂၀
စေတနာစေတသိက်၏ အစွမ်းသတ္တိ	၂၈၄
စေတနာစေတသိက်၏ နာမည်ထူးများ	၁၈၈
စေတနာ စေတသိက်၏ ပစ္စုပဋ္ဌာန်	၁၈၆
စေတနာ စေတသိက်၏ ပဒဋ္ဌာန်	၁၈၇
စေတနာ စေတသိက်၏ သဘော	၁၈၂
စေတနာထက်လျှင် ကံထက်၏	၁၈၉
စေတနာနှင့် လက်သမား ဆရာကြီး	၁၈၆
စေတနာနှင့် လယ်ပိုင်ရှင် တူပုံ	၁၈၅
စေတနာနှင့် သင်္ခါရ စေတနာ ပါ ပပါသာ	၁၉၃
ပဓာန	၂၇၉
စေတနာ ၂-မျိုး	၁၉၆

အက္ခရာစဉ် အညွှန်း

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[၀]

စေတနာ ၃-မျိုး	၁၉၉
စေတနာသုံးတန်နှင့် ပဋိသန္ဓေကျိုး	၂၀၁
စေတနာသုံးတန် ပြည့်ဝသော သုမနပန်းသည်	၂၀၂
စေတနာသည် 'ပစ္စယ' အကြောင်းတရား	၁၈၉
စေတသိက ဝေဒနာ	၇၀
စေ့ဆော်တိုက်တုန်းပုံ	၁၈၃
စစ်ဗိုလ်ကြီးနှင့် တူပုံ (စေတနာ)	၁၈၄
စိတ်အမှတ်ပြုမှု မြဲအောင်လုပ်	၃၇၁
စိတ်ကို အစိုးမရသူ အရှူးနှင့်တူ	၃၆၇
စိတ်ကို အစိုးမရသူ ခွေးရှူး ပြန်သည်နှင့်တူ	၃၆၇
စိတ်ကို အညီအမျှ ထားခြင်း	၃၅၅
စိတ်ကို ကောင်းစွာ ထားခြင်း	၃၅၄
စိတ်တည်ကြည်ခြင်း သဘော ၃-မျိုး	၃၂၂
စိတ်နှာဖွယ် မဟုတ်	၄၂၉

[၁]

စိတ်ဖြစ်တိုင်း ကေဂ္ဂတာ ဖြစ်ပုံ	၃၂၆
စိတ်ဖြစ်တိုင်းပါသော ဝေဒနာ	၉၀
စိတ်ပျိုကိုယ်နု၊ စိတ်ထောင်း ကိုယ်ကြေ ဒေသနာတော် များ	၄၀၆
စိတ်မခိုင်သူသည် ပဲ မခိုင်သော လှေသွကြီးနှင့် တူပုံ	၃၆၈
စိတ်ရှူး စိတ်နောက် ပျောက်နိုင်ပုံ	၃၇၁

[ဆ-ဇ]

ဆီမီးလျှံ ငြိမ်သက်ခြင်းနှင့် တူပုံ	၃၃၃
ဆုတောင်းချော်သဖြင့် မတော် မလှ ဖြစ်ကြသူများ	၂၅၁
ဆုတောင်းရှည်သော ဇေဘုတိက သဋ္ဌေးလောင်း	၂၅၀
ဆားဟပိဿာ ရေထဲချသည့် ဥပမာ	၃၀၉
ဆက်ပေ ဆက်သွယ် ပေးခြင်း (ဝေဒနာ)	၁၈၂
နေကကံ	၂၀၉

၄၇၀

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[၉]	
ဇနကကံ အကျိုးပေး	
အယူအဆ	၂၁၀
ဇနကကံကို အမျိုးမျိုး	
ထောက်ပံ့ပုံ	၂၁၁
ဇနကကံကို ဥပတ္တမ္ဘကကံက	
ထောက်ပံ့ပုံ	၂၁၁
ဇဝန ပဋိပါဒက-	
မနသိကာရ	၄၂၃
ဇိဝေါ အသက်ဟူသည်	၃၇၁
ဇိဝိတ သမသိသိ ရဟန္တာ	၄၀၀
ဇိဝိတိန္ဒြေ အစဉ် ၂-မျိုး	၃၉၃
ဇိဝိတိန္ဒြေ၏ အစွမ်း	၄၀၁
ဇိဝိတိန္ဒြေ၏ စောင့်ရှောက်ရာ	
ကာလအဆုံးအဖြတ်	၃၉၀
ဇိဝိတိန္ဒြေ၏ ဆိမိးဥပမာ	၃၇၉
ဇိဝိတိန္ဒြေ၏ နိုးစွာသော	
အကြောင်း	၃၇၉-၃၈၀
ဇိဝိတိန္ဒြေ၏ ရေဥပမာ	၃၇၄
ဇိဝိတိန္ဒြေ၏ ဝေးသော	
အကြောင်းတရား	၃၈၀
ဇိဝိတိန္ဒြေ၏ သဘော	
လက္ခဏာ	၃၇၃
ဇိဝိတိန္ဒြေက နှာမ်အစဉ်	
ဖြစ်အောင် ဆောင်ရွက်	
ပုံ	၃၇၃

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[၉]	
ဇိဝိတိန္ဒြေကြာမြင့်စွာ	
ရှင်သန်ရေး	၄၀၁
ဇိဝိတိန္ဒြေစေတသိက်	၃၇၃
ဇိဝိတိန္ဒြေစေတသိက်၏	
ပဒဋ္ဌာန်	၃၇၉
ဇိဝိတိန္ဒြေစေတသိက်၏	
ပစ္စုပဋ္ဌာန်	၃၇၀
ဇိဝိတိန္ဒြေစေတသိက်၏	
ရသ	၃၇၇
ဇိဝိတိန္ဒြေမည်ပုံ	၃၇၃
ဇိဝိတိန္ဒြေ ၂-မျိုး	၃၈၁
ဇိဝိတိန္ဒြေသည် ဝဋ်ဒုက္ခတို့၏	
ဦးခေါင်း	၄၀၀
ဇာတ်အားဖြင့် ကေဂုတာ	
၃-မျိုး	၃၃၉
[၅-ည]	
ဈာန် အမည်မရသော	
ကေဂုတာ	၃၅၃
ဉာဏသမ္ပယုတ်သညာနှင့်	
ဉာဏဝိပ္ပယုတ်သညာ	၁၃၇
ဉာဏ်ဖြင့် သိမြင်ရမည့်	
တရား ၇-ပါး	၂၀၂-၃

အက္ခရာစဉ် အညွှန်း

အက္ခရာစဉ် ဝာမုက်နာ

[ဥ]

ဉာဏ်ရှိ ယောက်ျား မှားလတ်
 သောခါ ဆေးလွန်နာ
 သို့ ၃၅၆

ဉာဏ်ဟူသော အကျိုးတရား
 ကို ဖြစ်ပွားစေသည်ဟု
 ရှေးရှုထင်ခြင်း ၃၃၃

[တ]

တံလျှပ် ဥပမာ သညာ ၁၇၈

တဆင့်ထက် တဆင့်သာလွန်
 မှန်မြတ်သော ဈာန်
 ချမ်းသာ ၁၀၁

တဏှာကြောင့် ဥပါဒါန်
 ဖြစ်ပုံ ၁၁၈

တဏှာနိဿိတကုသိုလ် ၂၄၈-၉

တယောက် အကုသိုလ်ကံ
 ကြောင့် အများခံရပုံ ၃၀၃

တယောက်ကုသိုလ်ကံကြောင့်
 အများစံရပုံ ၃၀၂

တိဿမဟာဗြဟ္မာကြီး
 အကြောင်း ၂၆၁

တိဿရဟန်းကြီး၏
 နှလုံးသွင်း ၄၅၆

တိဿရဟန်းကြီး၏
 မကောင်းသောနှလုံးသွင်း ၄၁၉

ဗုဒ္ဓဘဘိဓမ္မာ (၁)၃၁-ပ-ပ-သ-စ

အက္ခရာစဉ် ဝာမုက်နာ

[တ]

တိဟိတ်ကုသိုလ်နှင့်
 ဒွိဟိတ်ကုသိုလ် ၂၄၂

တီကောင်ကို ကြာဆံ
 ထင်မှတ်သည့် ဥပမာ ၁၇၇

တုသိတာ နတ်ပြည်
 ရောက်သော မလ္လိကာ ၄၄၁

တောစောင့် ယောက်ျားရုပ်
 ဥပမာ ၁၃၆

တောသမင် ဥပမာ
 သညာဝိပလ္လာသ ၁၇၄

တပ်မက်ခြင်း အာသာ ၂-မျိုး၄၀၂

တပ်မက်တူယ်တာမှု
 အဆင့်ဆင့် ၁၁၇

တည်ကြည်မှု သမာဓိကို
 ပွားပုံ ၃၅၈

တူယ်တာမှုကိုပယ်လျှင်
 ဒုက္ခမှလွတ်နိုင်၏ ၁၁၁-၂

[ထ-ဒ-ဝ]

ထင်ရှားရှိခိုက်သာ
 စောင့်ရှောက်ပုံ ၃၇၅

ဒမိဋ္ဌ ဒေါဝါရိက တင်ပါသည် ၂၂၄

ဒါနနှင့် စေတနာ ၁၅

ဒိဋ္ဌိဓမ္မကျိုး ၄၀၈

ဒိဋ္ဌဓမ္မ ဝေဒနိယကံ ၂၂၀

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
	[၁-၈]
ဒိဋ္ဌဓမ္မ ဝေဒနိယကံ	
အကျိုးပေးပုံ	၂၂၉
ဒိဋ္ဌဓမ္မ ဝေဒနိယကံ၏	
အင်္ဂါ ၇-ပါး	၂၃၁
ဒိဋ္ဌဓမ္မ ဝေဒနိယကံနှင့်	
ပဝတ္တိကျိုး	၂၂၉
ဒိဋ္ဌိနိသိတ (ဒိဋ္ဌိကို	
မှီတွယ်သော) တုသိုလ်	၂၄၀-၉
ဒိဿယ သတ္တိသား၏	
အသက်ရှည်နည်းကောင်းမှတ	
ရက္ခဆိုသည်ကား	၁၆၇
ရက္ခဝေဒနာနှင့် မေါမနဿ	
ဝေဒနာပြုပုံ	၅၁
ရက္ခဝေဒနာနှင့် ပဋ္ဌာစာရီ	၅၆
ဒုတိယဈာန်စသည်၌ ရှိသော	
သမာဓိ	၃၄၉
ဒုတိယအဝဂ္ဂင် အကျိုးပေး	
သောကံ	၂၁၃
ဒုတိယခေါ် ဓာရ်နတ်၏	၂၁၉
ဒဏ်ခံရကတ်ပုံ	၃၀၀
ဒွါရဂမိ ပျို့ဟော်	၄၇၄
ရုပင်ပါပယောနာ ၄-မျိုး	၁၉၇
ကား လက်နှစ် စသည်တို့ဖြင့်	
ပျက်စီးပျက်စီးသော ဝိပိ	
အင်္ဂါ	၃၉၃

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
	[၉]
နတ်သမီးမြူဆွယ်၍ ဈာန်	
ပျက်သော ရသေ့ငယ်	၂၇
နတ်သမီး အတ္တေဖြင့် သုံးနှစ်	
ဖော်နေသော ရသေ့ငယ်	၂၇
နန္ဒိ နွားသတ်သမား၏	
အကျိုးပေးအဆုံးအဖြတ်	၂၃၅
နန္ဒိ နွားသတ်သမား၏ ဒိဋ္ဌ	
ပဗ္ဗကျိုး	၂၄၀
နန္ဒယိလူး၏ ဒိဋ္ဌဓမ္မကျိုး	၂၃၀
နန္ဒမည်သော သိလူး၏ ကံ	၂၃၃
နန္ဒဗုလင်၏ ဒိဋ္ဌဓမ္မကျိုး	၂၃၀
နာဂသမာလားကရီ	၅၅၇
နာနတ္ထဝိပိ	၃၃
နာနာက္ခယိက ကပ္ပပစ္စည်း	
ကြောင်းကျိုး ဖက်ပုံ	၂၀၃-၇
နာဂ်အချင်းချင်း ဖားကဖြစ်ပုံ	
နှင့် ချဉ်သီးစား ဥပမာ	၉-၁၀
နာဂ် ဝိပိတိခြေ	၃၀၁
နာဂ် ဝိပိတိခြေသည် နာဂ်	
ရုပ်ကို စောင့်ရှောက်	
သလော	၃၉၁
နာဂ် တရားပျက်ပုံ	
စောင့်ရှောက်ပုံ	၃၉၃
နာဂ်ကဏ္ဍးတို့ကို ဝေါင်းစု	
ပေးခြင်းကိစ္စ	၃၃၁

အက္ခရာစဉ် အညွှန်း

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[န]

နာမ်ရုပ်ကြောင့် အာယတန
 ၆-ပါး စသည်ဖြစ်ခြင်း ၃၁၉
 နိကာန္တိ တဏှာ ၂၆၀-၁
 နိစ္စ သုဒ္ဓါ, အတ္တ သညာ
 ၃-မျိုး ၁၃၉
 နိယတ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ စေတနာ ၁၉၇
 နိဗ္ဗာန် အဒုက္ခမသု
 ဝေဒနာ ၈၄
 နိဗ္ဗာန်သုဒ္ဓါ ဒုက္ခဝေဒနာ
 နိဗ္ဗာန် သမာပတ် ချမ်းသာ ၁၀၀
 နိဗ္ဗာန် နိဗ္ဗာန်ဥပမာ (ဇိဝိတိဇေ) ၃၇၆
 နေက္ခယသညာ, အဗျာပါဒ
 သညာ, အဝိက္ခိ သညာ ၁၄၀
 နေက္ခယသိတ ဥပက္ခာဝေဒနာ ၈၇
 နေက္ခယသိတ ဝေါမနသ
 ၃၁
 နေက္ခယသိတ ဝေါမနသ
 ဝေဒနာ ၇၈၊ ၈၆
 နေပြည်ထံရောက် နှင်းရေ
 ဝေါဟာရ ၄၁၁
 နေသည် ဝေဠုသီတာ လှမ်း
 သကဲ့သို့ ၄၁၁
 နေ့သစ်ထပ်သီရိန် မှတ်သားပုံ
 (သညာ) ၁၃၁

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[န]

နုလုံးသွင်း၏ အကျိုးသာဓက
 ၅၇၁
 နုလုံးသွင်းကောင်းတော့
 သောတာပန်ဖြစ် ၄၃၇
 နုလုံးသွင်းကောင်းပုံ သမ္မာ
 မိဋ္ဌိ ၄၅၈
 နုလုံးသွင်းကောင်းလျှင်
 လံသရာဇာတ် ရုပ်မည် ၄၆၂
 နုလုံးသွင်းပုံ ၃-မျိုး ၄၁၄
 နုလုံးသွင်းပြောင်းပါ ၄၃၃
 နုလုံးသွင်း မေးကောင်းခြင်း၏
 အကြောင်းများ ၄၆၀-၁
 နုလုံးသွင်းမကောင်းမှု
 ၄၃၁
 နုလုံးသွင်းမကောင်းမှုကြောင့်
 ကြေကွဲပွယ်ရာ ဖြစ်ရပ်
 များ ၄၄၄
 နုလုံးသွင်းမကောင်းလျှင်
 တဏှာ ကောင်းလျှင်
 ၅၆၆
 နုလုံးသွင်းပုံ ဘယ်ပုံပုံဆင်ခြင်း၇၅၀
 နုလုံးသွင်းပုံ သမ္မာပုဂ္ဂိုလ်ကာရ
 ဝေါဟာရ ၄၁၅
 နုလုံးသွင်းပုံ ကိုယ်တူနုလုံးခြင်း
 ၁၅၅
 နုလုံးသွင်းပုံ ၃-မျိုး ၄၁၅

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[န]

နိပိစက်-နာကျင်တတ်သော
 တရားဟု ထင်ပုံ ၆၁
 နိပိစက်ပုံသုံးမျိုး(ဥပပိဋက) ၂၁၄
 နှုတ်ဖြင့်သာ အဆုံးသတ်
 ကြရပုံ ၃၆၈
 နွားခြံတွင်းက နွားအိုကြီး
 ဥပမာ(အာသန္နကံ) ၂၂၇

[ပ]

ပစ္စည်းထိန်း ဥပမာ(သညာ)၁၃၂
 ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ ဖြစ်သွားသော
 ဗာရာဏသီမင်း ၁၄၇
 ပစ္စုပဋ္ဌာန် ၂-မျိုး ၃-၄
 ပစ္စုပ္ပန်ဇီဝိတိဇြေ သုံးမျိုး ၃၉၅
 ပဉ္စဒ္ဓါရာဇဇွန်းစိတ် ၄၂၂
 ပဉ္စာနန္တရိယစေတနာ ၁၉၇
 ပညာအားနည်း သဒ္ဓါ
 သည်းက ၅၆၃
 ပညာ၌ 'ပ' သဒ္ဓါ ၁၆၀
 ပညာ, သညာ, ဝိညာဏ်တို့၏
 အသိထားပုံ ၁၂၇
 ပဋ္ဌာစာရိနှင့် ဒုက္ခဝေဒနာ ၅၆
 ပဋိစ္စသမုပ္ပါယ် အနုလုံ
 ပဋိလုံ ၄၆၄-၅

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[ပ]

ပဋိစ္စသမုပ္ပါယ် စက်ရဟတ်
 သံသရာ ၄၆၄
 ပထမ အာနန္ဒသုတ်
 (ဝေဒနာဖြစ်ကြောင်း) ၉၉
 ပဏာမစေတနာသည်လက်ငင်း
 အကျိုးရနိုင်ခြင်း ၄၀၉
 ပဒဋ္ဌာန်၏ သဘောအဓိပ္ပာယ် ၄
 ပယောဂဝိပတ္တိအကုသိုလ်ကံ ၂၇၅
 ပယောဂဝိပတ္တိ ပဋိဗာဠ
 ကုသိုလ်ကံ ၂၇၈
 ပယောဂသမ္ပတ္တိ ကုသိုလ်ကံ ၂၈၀
 ပယောဂသမ္ပတ္တိ ပဋိဗာဠ
 အကုသိုလ်ကံ ၂၇၃
 ပရံကာရကုသိုလ် ၂၅၄
 ပရမတ်တဗျား လေ့လာ
 စိစစ်နည်း ၁
 ပရိကမ္မသညာ, ဥပစာရသညာ,
 အပ္ပနာသညာ ၁၃၉
 ပဟာနသညာဖြစ်ပုံ ၁၅၂
 ပင်လယ်ပမာသညာသဘော ၁၂၉
 ပါရမီကုသိုလ်မျိုးမဟုတ်သော
 ကုသိုလ် ၂၄၇
 ပါရမီမျိုးဖြစ်သည့် ကုသိုလ် ၂၄၈
 .၂၄၉
 ပိတုကာကကကံ ၂၂၁

အက္ခရာစဉ် အညွှန်း

အက္ခရာစဉ်

စာမျက်နှာ

[၁]

ပိလိန္ဒဝန္တဝတ္ထထေရ်၏ ဝစီကံ	၂၉၈
ပုညာဘိသင်္ခါရ	၂၀၅
ပုဏ္ဏဆင်းရဲသား၏	
ဒိဋ္ဌဓမ္မကျိုး	၂၂၉
ပုထုဇဉ်နှင့်အရိယာ	၉၂
ပုထုဇဉ်၏သမာဓိ	၃၄၉
ပုဗ္ဗစေတနာ	၁၉၅-၂၀၀
ပုဗ္ဗစေတနာ၏အကျိုး	၂၀၃
ပုဗ္ဗစေတနာ ချိုတဲ့သော	
ပဉ္စပါပီနှင့်မင်းကုသ	၂၀၃
ပုဗ္ဗေတက ဟေတုဒိဋ္ဌိ	၂၉၃-၅
ပေါင်းစုပေးပုံနှင့် ရေဥပမာ	၃၃၀
ပျံလွင့်မှု ဥဒ္ဓစ္စကိုဖျက်ဆီးခြင်း	
ကိစ္စ	၃၃၁
ပြုလုပ်ပုံအားဖြင့် စေတနာ	
၄-မျိုး	၂၆၉
ပွဲကြည့်တတ်၍ ရဟန္တာ	
ဖြစ်ပုံ	၄၅၇

[၆]

(ဖဿ) အနုဒိပနီဝါဒ	၄၄
ဖဿအာဟာရသည်ဘဝဆက်	
ရှည်စေနိုင်သောအချုပ်	
အခြာတရား	၃၂

အက္ခရာစဉ်

စာမျက်နှာ

[၉]

ဖဿအားကောင်းလျှင်	
ဝေဒနာ တဏှာ	
အားကောင်းသည်	၂၃
ဖဿ၏ ဥပစာသဘော မုချ	
သဘော	၇၈
ဖဿ၏ ဆောင်ရွက်မှု ကိစ္စ	
ရသနှင့် သမ္ပတ္တိရသ	၁၁
ဖဿ၏ ပဒဋ္ဌာန် ၂-မျိုး	၁၉
ဖဿကို အာဟာရခေါ်ပုံ	၃၀
ဖဿကို ရှေးဦးစွာ ဟောရပုံ	၄၀
ဖဿကြောင့် အယူဝါဒ	
အမျိုးမျိုးဖြစ်ပုံ	၃၂
ဖဿကြောင့် စစ်ပွဲကြီးဆင်နွှဲ	
ရခြင်း	၃၆
ဖဿကြောင့် ဝေဒနာ	
ဖြစ်ခြင်း	၁၀၄
ဖဿကြောင့် ဝေဒနာသုံးမျိုး	
ဖြစ်ပုံ	၁၃
ဖဿကြောင့် သံသရာလည်ပုံ	၄၅
ဖဿစသည်တို့ ဝေဒနာ	
အမည် မရပုံ	၅၈
ဖဿစေတသိက်၏ ပစ္စုပဋ္ဌာန်	
၂-မျိုး	၁၂
ဖဿစေတသိက်၏ သဘော	
လက္ခဏာ	၉

၆၇၆

ပုဒ္ဒါကသိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

အက္ခရာစဉ်

စာမျက်နှာ

[၈]

ဖဿဂုဏ်းရည်နှင့် ဖဿ

၃၂-မျိုး

၂၉

(ဖဿ) ဋီကာဝါဒ

၄၂

ကဿနှင့် ပဒ္ဓိက္ခသမ္ပယူဂ်

၃၈

ဇဿနှင့် ပဒ္ဓါနိုး

၃၉

ဖဿနှင့် ဝေဒနာသဘော

ငမ်းလမ်းချက်

၆၃-၆၆

ဖဿ၊ နိဗ္ဗာန်က သိသရာ အလည်

ရည်

၄၆

ဖဿ ၆-မျိုး

၂၂

ဖဿ ၈၉-မျိုး

၃၀

ဖဿသညာ ဖဿညှိတို့

သားတော်ကံနှင့်ကပ္ပံ

၅၉

ဖဿသနာ ငေးစုက္ခ၏

အကြောင်း

၃၅

ပုံသဏ္ဍာန်များရှင်ထက်ထက်

တော်

၄၅၄

ပြန်ပျက်ခြင်း၊ ဖဿနှင့်

ဒိဋ္ဌိတို့

၄၁၀

ပြန်ပျက်ခြင်းနှင့်အစောင့် စေတနာ

၈-မျိုး

၂၇၀

[၈-၁၁]

ဖဿပုလဲအောရပဗ္ဗု

၄၄၃

ဓာတုဏှာသိမ်းပြီး၏

ရိုင်းအစာနာ

၁၄၇

အက္ခရာစဉ်

စာမျက်နှာ

[၈-၁၁]

ဗိမ္ဗိသာရမင်း၏

ဥပသာတကံ

၂၁၉

ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီး

၄၅၃

ဗိဒ္ဓနိကာယ

၃၈၇

ဗောဇ္ဈင်တည်ပုံ

၃၅၂

ဖေဖိုလ္လလိက ကြိတ်မြန်မာရသော

ကသိလ်

၂၄၉

ဗောဓိပုဂံသားနှင့်ဗိမ္ဗိရား၏

အကျေလိက်

၃၀၁

ဗိုလ်အမည်ရပုံ

၃၅၂

ဘဝ(ကမ္မဘဝ)

၁၉၄

ဘဝကြောင့် ဖာတိစသည်

ဖြစ်ရပုံ

၁၂၀

ဘဝ ၂-မျိုး

၁၁၉

ဘဝသုံးပါး၌ ဖြစ်စေသော

ပနောသဉ္ဇေတနာ

ကာရ

၁၉၂

ဘဝသုံးပါး၌ ဖြစ်ရပုံ

ကောင်းကင်ကော

ဘုရား

၃၇၀

ဘဝကြောင့် နှလုံးသွင်းလဲမှု

ပြုပေးနည်း

၄၆၁

ဘဝနာမ်၊ ဘေးအစပ်းသို့

ရောက်ပြီဟု သိနိုင်ပုံ

၁၄၉

ဘိလူးနှင့်လူ

၄၄၇

အက္ခရာစဉ် အညွှန်း

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[ဘ]

[ဗ]

ဘီလူးမက ကျေးဇူး
 သပ်ခြင်း ၄၄၉

ဘီလူးပ သောတာပန်
 ဖြစ်ခြင်း ၄၄၈

ဘုရားအဆူဆူချွတ်၍
 ပကျွတ်နိုင်ပုံ ၁၃၂

ဘုရားအဆုံးအမကို
 နှာသံခိုင်ရမည့် ၄၃၀

ဘုရားလံရောက်မှ ရန်ငြိုး
 ဆုတောင်းငြိမ်းခြင်း ၄၄၈

ဘုရားဖြစ်ခြင်းသည်မနုဿိ
 ကာရ၏အကြောင်း ၄၅၉

ဘုရားရှိခိုးရုံမျှဖြင့် ရောဂါကို
 ကာကွယ်နိုင်ခြင်း ၄၀၈

ဘုရင်မင်းမြတ်ဥပမာ
 ဘေးဒုက္ခအပေါင်း၏
 အကြောင်းရင်းဗဒ္ဓာ ၃၅

မက္ခရာသရာတော် ၄၅၈

မနုဿိကာရ၏ အနိကပ်ဆုံး
 အကြောင်း ၄၂၀

မနုဿိကာရကို အထူး
 ရှမ်းလမ်းပြခြင်း ၄၂၄-၆

မနုဿိကာရစေတသိက်၏
 ပစ္စုပဋ္ဌာန် ၄၁၈

မနုဿိကာရစေတသိက်၏
 ပဒဋ္ဌာန် ၄၂၀

မနုဿိကာရစေတသိက်၏
 ရသ ၄၁၆

မနုဿိကာရစေတသိက်၏
 လက္ခဏာ ၄၁၄

မနုဿိကာရ(=နှလုံးသွင်း
 ခြင်း) ၄၁၄

မနုဿိကာရနှင့် အရိယာမဂ် ၄၃၆

မနုဿိကာရ ၃-ပျိုး ၄၂၁

မနုဿိကာရ ၂-ပျိုး ၄၂၆

မနုဿိကာရမဂ် ၂-ပျိုး ၄၂၆

[ပ]

ပက္ခလိဂေါသာလ၏
 သစ်ပင်ကန်ရှိရာ ၃၈၅

ပသဒေဝလင်္ကာ မှတ်စရာ ၃၅၅

မစ္ဆာယလွန်ပဲသော
 ကျောင်းထိုင်ဘုန်းကြီး ၃၀၄

မဇ္ဈိမပဋိပဒါလမ်းစဉ် ၃၅၇

နှင်းတူပုံ ၄၁၇ ပ

ပနောဒ္ဓါနုပိဋကော ၁၀၀ ၃၅၅

မနောဒ္ဓါနုပိဋကော ၁၀၀ ၃၅၅

သုံးမျိုးဖြစ်ပုံ ၅၃

ပနောဒ္ဓါနုပိဋကော ၁၀၀ ၃၅၅

ပနောဒ္ဓါနုပိဋကော ၁၀၀ ၃၅၅

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
	[မ]
မနောသဉ္စေတနာဟာရ	၁၉၁
မနောသမ္ပဿ	၂၈
မယားငယ်အားကိုယ်ဝန်	
ဖျက်ချသောမယားကြီး	၄၄၆
မလ္လိကာမိဖုရားကြီးနှင့်	
နှလုံးသွင်း	၄၃၈
မဟဂ္ဂုတ်စေတနာ	၁၉၇
မဟာအဋ္ဌကထာဝါဒ	၄၀
မဟာကုသိုလ်ဟု အမည်ရခြင်း	
အကြောင်း	၂၄၁
မဟာဓမ္မပါလဇာတ်	၄၀၃
မဟာဝသဘမင်း အသက်	
ရှည်နည်းကောင်း	
ရှာခြင်း	၄၀၄
မဟာဝါစကာလ ဥပါသကာ	၂၂၄
မဟာသံဃိက ဂိုဏ်းဝါဒ	၄၀
မဟာသင်္ခပုဏ္ဏားနှင့်	
သုခဝေဒနာ	၅၇
မဟာသိဝမထေရ်ကြီး၏	
နိရာမိသဒကုဝေဒနာ	၈၀-၈၃
မဂ်စေတနာ	၁၉၇
မဂ်ဖိုလ်ရအောင် အရင်းအနှီး	
ပြုရသော မဟာကုသိုလ်	၂၄၁
မင်းကုသနှင့် ပဉ္စပါမိ	၂၀၃

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
	[မ]
မည်သည့်စေတနာမဆို	
ပဋိသန္ဓေကျိုးပေး	
နိုင်ခြင်း	၂၀၂
မယ်ဥတ္တရာ၏ သမာဓိ	
တန်ခိုး	၃၆၄
မာတုသာတကကံ	၂၂၁
မိဂပဒဝလဉ္စနည်း	
(ဥပေက္ခာ)	၆၂
မိစ္ဆာစာရမူဆိုင်ရာ စိတ်ဖြစ်ပုံ	၃၄၀
မိစ္ဆာသညာခိုင်မြဲလျှင်	
ဘုရားအဆူဆူချွတ်၍	
မကျွတ်နိုင်ပုံ	၁၃၃
မိမိလျှာသောကျောင်း	
မီးလောင် လက်ခမောင်း	
ခတ်သော သဋ္ဌေး	၄၅၁
မီးကျိုးတွင်းနှင့် မနော	
သဉ္စေတနာဟာရ	၁၉၂
မုဉ္ဇစေတနာ	၁၉၅-၂၀၀
မုဒ္ဒလက္ခဏ ဇာတ်	၂၄
မိန်းမရွာ ဥပမာ	၁၃၆
မျက်စိအတွေ့နှင့် ဥပမာများ	၂၁
မျက်နှာတုန်ရွတ်နေသော	
ပြိတ္တာ	၄၃၅
မျက်မမြင် ခြောက်ယောက်	
ဥပမာ	၁၃၄

အက္ခရာစဉ် အညွှန်း

အက္ခရာစဉ်

စာမျက်နှာ

[မ]

မျက်မှန်စိမ်းတပ်၍အစာကျေး
 ဥပမာ ၁၇၇
 မျိုးစေ့ဥပမာနှင့်
 နာနာကွဏိက ကမ္မသတ္တိ ၂၀၅
 မျောက်မင်း၏ သတိနှင့်
 မနသိကာရ ၄၂၀
 မှားမှားမှန်မှန် စွဲလမ်းတတ်ပုံ ၁၃၄
 မှတ်သားပုံ (သညာ)
 သဘော ၃မျိုး ၁၂၅

[ယ-၈]

ယောနိသောနှင့် ကောင်းရာ
 သုဂတိ ၄၄၁
 ယောနိသောနှင့် ဘုရားရှင် ၄၅၀
 ယောနိသော မနသိကာရ ၄၂၇
 ရထားထိန်း ဥပမာ ၄၁၆
 ရသ ၂-မျိုးသဘော အဓိပ္ပါယ် ၃
 ရဟန်းတပါး၏ ကံတရား ၃၁၃
 ရဟန္တာ၌ ကာယိက ဒုက္ခ
 ဝေဒနာ ဖြစ်ခြင်း ၉၂
 ရဟန္တာနှင့် ဒုက္ခဝေဒနာ ၉၁
 ရဟန္တာဖြစ်လျှင် ဖြစ်ချင်း
 ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုသော
 ပုဂ္ဂိုလ် ၄၀၀-၁
 ရဟန္တာမဖြစ်၍ငိုသောရဟန်း ၇၂

အက္ခရာစဉ်

စာမျက်နှာ

[၇]

ရဟန္တာများ သင်္ခါရသုံးပါး
 အားမထုတ် ဥပုသ် ၂၀၆
 ရဟန္တာသမာဓိ ၃၄၉
 ရည်ရွယ်ချက်အမျိုးမျိုးဖြင့်
 ဥပုသ်စောင့်ခြင်း ၄၄၂
 ရန်သူအားဦးစွာအမျှဝေခြင်း၄၅၂
 ရန်သူအားမေတ္တာ
 မပျက်သောသဌေး ၄၅၂-၃
 ရူပကုသိုလ်ကံများ အကျိုး
 ပေးပုံ ၂၅၇
 ရူပကုသိုလ်ကံများနှင့်
 နိက္ခန္တိတဏှာ ၂၆၀
 ရူပကုသိုလ်ကံ ၃-မျိုးစီ
 ကွဲပြားပုံ ၂၅၆
 ရူပါဝစရကုသိုလ်ကံ ၂၅၄
 ရေဒိယိအသံလှိုင်း သဒ္ဓရုပ် ၃၈၃
 ရေများရေနိုင်၊ မီးများမီးနိုင်၃၀၇
 ဧကါအန္တရာယ်
 ကာကွယ်နည်း ၄၀၈
 ဧကါကြောင့် ခန္ဓာကိုယ်ကို
 အပြစ်ဟုရှုခြင်း ၁၄၇
 ရုပ်ဇီဝိတိဂြေဟ် ၃၈၁
 ရုပ်နာမ် ဇီဝိတိဂြေဟ်တို့ အတူ
 တကွပျုပ်ကြပုံ ၃၉၂
 ရှင်ဘုရင်၏စားတော်ကံဥပမာ ၅၉

သက္ကရာဇ်

စာမျက်နှာ

[၄]

ရှင်မဟာကောဠိကနှင့်	
ရှင်သာရိပုတ္တရာ သညာ	
အမေးအဖြေ	၁၂၅
ဂုဗ္ဗတ်ဖန်များလျှင် ဂုဏ္ဍ	
ဂေဝနာအမှန်သိမည်	၁၁၃
ရှေးဘဝကံက ယခုဘဝ၌	
အကျိုးပေးပုံ	၂၀၁

[၈]

လက္ခဏာရသ၊ ပစ္စုပဋ္ဌာန်၊ ဝဒဋ္ဌာန်	
သို့၏ အဓိပ္ပါယ်	၁၂၅
လက္ခဏာနှင့် ကိစ္စအထူး	၁၃၂
လက်ဖက်မရမကဝယ်သော	
ဘုန်းတော်ကြီးကံ	၃၁၆
လက်သမားဥပမာ (သညာ)၁၃၁	
လက်သမား ဆရာကြီးနှင့်	
စေတနာ	၁၈၆
တင်ပို့ပေးမှုအဖွဲ့ဝေးသော	
ဘုန်း	၄၄၅
ဘင်္ဂတို့မိန်းမ မရိတ်ရန်	၄၄၂
အယ်ပိုင်ရှင်နှင့် မေအနာတူပုံဝဂ္ဂ	
ပျဉ်းကပ်စာစစ်	၄၃၃
ခလားသကတိထ ဂဟန္တာ၏	
အတိပဗ္ဗုပ္ပန်ဝတ္ထု	၃၇၃-၆
လောပိတုဂြိုဟ်ကံ	၂၂၁

သက္ကရာဇ်

စာမျက်နှာ

[၈]

လုံးဝအကျိုးမပေးသောကံ	၂၃၇
လို-တ-ရနေသည့် ရုက္ခစိုး	
နတ်ကြီး	၄၃၄
လွန်ကဲသောတရားများ	၁၇၅
လွန်စွာကျေးဇူးပြုတတ်သော	
အကြောင်းတရား	၁၉၁
လှေ့ပြိုင်သူဥပမာ	၄၁၇
လှေ့လှော်သူ ဥပမာ	
(ဇိဝိတိန္ဒြေ)	၃၇၆

[၀]

ဝဏ္ဏမုဒါမြစ်နားနေ ဖုဟန်း	
ငါးရာ၏ ဥပစာတကကံ	၂၁၉
ဝမ်သရောတနာ	၁၉၉
ဝဋ်ကြေးမှိုလို့ ခံရတာ	
စိတ်နာဖွယ်မဟုတ်	၄၂၉
ငွေအနိသိတကုသိုလ်	၂၇၉
ဝဏ္ဏကောဓ(ပိုရာမာခြား)	
သညာ ၆-မျိုး	၁၅၅
ဝါရသပသိသီရဟန္တာ	၁၁၄
ဝိညာဏ်ကြောင့် နာမ်ရပ်	
ဖြစ်ခြင်း	၃၁၀
ဝိညာဏ်၌ ဝိ-သဒ္ဓါ	၁၅၉
ဝိညာဏ်၊ ပညာ၊ သညာအသိ	
ထူးခြားချက်	၁၂၇

မက္ခရာစဉ်

စာမျက်နှာ

အက္ခရာစဉ်

စာမျက်နှာ

[၀]

ဝေဒနာဖြစ်ခြင်းနှင့် ချုပ်ငြိမ်းခြင်း၏ အကြောင်းတရား ၁၀၀
 ဝေဒနာ ၃-မျိုး ၇၁
 ဝေဒနာ ၅-မျိုး ၇၂
 ဝေဒနာ ၆-မျိုး၏ သရုပ်အဓိပ္ပာယ် ရှင်းလင်းချက် ၇၃-၇၆
 ဝေဒနာ ၁၀-မျိုး ၈၄
 ဝေဒနာ ၃၆-မျိုး ၈၅
 ဝေဒနာ ၁၀၀-မျိုး ၈၉
 ဝေဒနာရှုနည်း ပထမ ဂေသညသုတ် ၉၆-၉၉
 ဝေဒနာသည် အရွယ်လိုက်၍ အားကြီး-အားသေးခြင်း ၆၈-၇၀
 ဝေဒနာသည် ရှင်ဘုရင်နှင့် တူပုံ ၅၉
 ဝေးကွာသောအရပ်၌ ကံအကျိုးပေးနိုင်ပုံ ၂၈၇

[သ]

သံသဘောဒကကံ ၂၂၁
 သံသရာဇကံခေါင်းကြီး ၂လုံး ၁၂၁-၃
 သံသရာဘဝဇကံဝန်းလည်ပုံ ၁၂၁

[သ]

သင်္ခတတရားစုကို ပြုပြင်စီမံတတ်သည့် တရား ၁၉၃
 သင်္ခါရနှင့် စေတနာ ၁၉၃
 သင်္ခါရနှင့် ဘဝအထူး ၁၉၅
 သင်္ဘောသုကြီးကတော်၏ ကံတရား ၃၁၃
 သစ္စာနှင့်မိစ္ဆာ ၁၇၂
 သစ္စာသညာနှင့် မိစ္ဆာသညာ-၂-မျိုး ၁၃၈
 သညာ အထပ်ထပ် ရစ်ပတ်ပေ့လိမ်ပုံ ၁၈၀
 သညာ=အမှတ်ပြု၍သ်ခြင်း ၁၂၅
 သညာ၏ အနီးကပ်အကြောင်း ၁၃၅
 သညာ၏ ပစ္စုပဋ္ဌာန် ၁၃၄
 သညာ၏ ပဒဋ္ဌာန် ၁၃၅
 သညာ၏ ဝေးသောအကြောင်း ၁၃၇
 သညာ၏ သဘော အကျဉ်းချုပ် ၁၃၃
 သညာ၏ သဘောလက္ခဏာ ၁၂၅
 သညာ၌ သံ-သဒ္ဓါ ၁၅၉
 သညာက ပို၍မှတ်လေလေ ဝေဒနာက ပိုလေလေ ၁၇၆

အက္ခရာစဉ် အညွှန်း

အက္ခရာစဉ် ဝါမျက်နှာ

[ဆ]

သညာကို သီးခြားဟောခြင်း	
အကြောင်း	၁၇၃
သညာကို သိမ်းလျှင် ဒုက္ခ	
ငြိမ်းမည်	၁၈၀
သညာ ချုပ်ငြိမ်းစေနိုင်သည့်	
အကျင့်	၁၄၄
သညာ စေတသိက်၏ ဆောင်	
ရွက်မှ ကိစ္စ	၁၃၁
သညာတို့၏ အကျိုး	၁၄၃
သညာတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းမှု	၁၄၃
သညာတို့၏ ထူးသောအဖြစ်	၁၄၃
သညာတို့၏ ဖြစ်ကြောင်း	
တရား	၁၄၃
သညာတို့ကို သိခြင်း	၁၄၂
သညာနှင့် ခန္ဓ ဒေသနာ	၁၇၃
သညာ, ပညာ, ဝိညာဏ် အသိ	
အထူး	၁၂၇
သညာ ပေက ဒုက္ခဝေမည်	၁၇၉
သညာ, ဝိညာဏ်, ပညာ	
အဆုံးအဖြတ်	၁၅၈
သညာ, ဝိညာဏ်, ပညာ၌	
အဋ္ဌကထာဋီကာတို့၏	
အဘော်	၁၆၄
သညာဝိပလ္လာသ၌ ကောသမင်	
ဥပမာ	၁၇၄

အက္ခရာစဉ် ဝါမျက်နှာ

[သ]

သညာ ၄-မျိုး	၁၄၁
သညာ ၆-မျိုး	၁၄၄
သညာ ၇-မျိုး	၁၄၆
သညာ ၁၀-မျိုး	၁၅၁
သညာ ၁၁-မျိုး	၁၅၇
သညာ ၁၂-မျိုး	၁၅၈
သညာ ၁၀-မျိုး ပွားများ			
သော ဂိရိမာနန္ဒထေရ်			၁၅၅
သညာသည် တံလျှပ်နှင့်တူပုံ			၁၆၅
သညာသဘော ရှင်းလင်း			
ချက်			၁၂၉
သဋ္ဌေးကြီး နှလုံးသွင်း			
ကောင်းပုံ			၄၅၁
သတိနှင့် မနသိကာဂအထူး			၄၁၈
သတိနှင့် သညာအထူး			၁၃၁
သတိပဋ္ဌာန်တရားနှင့်			
ဝေဒနာ			၁၁၂
သတိပဋ္ဌာန် လေးပါး			၁၁၃
သတိသမုဗ္ဗေညရှိသူတို့ ဝေဒနာ			
ရှုပ်			၉၆
သတ္တဋ္ဌာန်သုတ် (ခန္ဓဝဂ္ဂ-			
သံယုတ်)			၁၀၂
သတ္တဝါနှင့် သညာ			၁၇၇
သံဒါလှန်လျှင် ကွန်သည်			၃၅၆
သန္တတိပစ္စုပ္ပန် ဇိဝိတိဇြေ			၃၉၅

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
	[သ]
သန္တိဋ္ဌာပက စေတနာ=	
ပုဂ္ဂုဇေတနာ	၂၀၅
သဘောအားဖြင့် ပဋေ.ရှားပုံ	
(သမာပိ)	၃၂၃
သဏသညာ ၃-မျိုး ပွား	
ပျားလျှင် ရအပ်သော	
အကျိုး ၇-ပါး	၁၄၁
သမထအမည်ကို ရခြင်း	၃၄၈
သမာပိအကြောင်း အခြား	
သိဒကောင်းစရာများ	၃၅၇
သမာပိအမျိုးမျိုး ဝေါပုံ	
ပျား	၃၄၅-၃၅၀
သမာပိ၏ အကျိုးအာနိသင်	
၅-မျိုး	၃၅၉
သမာပိ၏ အမည်ထူးများ	၃၄၈
သမာပိ၏ ဈာန်ပုံ မည်ပုံ	၃၅၃
သမာပိ၏ တန်ဖိုး	၃၆၁
သမာပိ၏ ပဂ္ဂင်မည်ပုံ	၃၅၃
သမာပိ၏ သမာဓာန	
သဘော	၃၅၄
သမာပိ၏ ဗုဒ္ဓ၏ကို ဖြစ်စေ	
နိုင်ပုံ	၃၃၄
သမာပိကို ကျွန်တော်	
ကြံပါနဲ့	၃၆၉

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
	[သ]
သမာပိနှင့် စုလစ်မှုမ်းချွန်	
ဥပမာ	၃၂၉
သမာပိနှင့် သီးပြုရုံဥပမာ	၃၂၉
သမာပိနှင့် ပြည်ရှင်မင်း	
ဥပမာ	၃၂၉
သမာပိမတူထောင်လျှင်	
အချိုးဖြစ်မည်	၃၆၆
သမာပိ ပိပွာရလျှင်	၃၆၂
သမာပိသည်ဗောဇ္ဈင်	
အပည့်ရပုံ	၃၅၂
သမာပိသည်ဗိုလ်အမည်ရပုံ	၃၅၂
သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကိုပင်	
ပိညာဏ်က ရှေ့ဆောင်	၁၆၃
သဗ္ဗေ သဏ္ဍာ	
အာဟာရဋ္ဌိတိကာ	၄၁၁
သဗ္ဗဇာနကတကုသိုလ်	၂၅၄
သဗ္ဗတ္တိရသ(အကျိုးရသ)	၃၃၂
သဗ္ဗယုတ်လမ်းတို့ကို	
အချိုးလွင်အောင်ပြုပုံ	၃၅၅
သယံကာရ ကုသိုလ်	၂၅၄
သဝိညာဏကနှင့်	
သဝိညာဏက	၃၀၃
သဝိပါကစေတနာ	၃၆၆
သဝိပါက စေတနာ ၂-မျိုး	၃၆၇
သဘာဝဂါဒိ	၃၃

အက္ခရာစဉ် အညွှန်း

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[သ]	
သက်ရှိနှင့်သက်မဲ့	၃၈၃
သက်ရှိ သတ္တဝါတို့၏အသက်	၃၈၁
သင့်လျော်အောင်နှလုံးသွင်း	
ပုံနှင့်ဥပမာအမျိုးမျိုး	၄၂၈-၉
သစ်ပင်က စကားပြော	
သလား	၃၈၄
သစ်ပင်တို့၌ ဇီဝိတိန္ဒြေ	
၂-မျိုးလုံးမရှိ	၃၉၀
သစ်ပင်သည် သက်ပျံ့လော	
သက်မဲ့လော	၃၈၃
သတ်မှုဆိုင်ရာ၌	
စိတ်ဖြစ်ပုံ	၃၃၉
သန်လျက်ပြောက်ချီသည့်	
ဥပမာ	၁၄၉
သန်းကြီးသတ္တဝါဖြစ်ရှာသော	
ရဟန်း	၄၁၉
သာတစဝဂနာ	၇၁
သာမညလက္ခဏာနှင့်	
သဘာဝလက္ခဏာ	၂
သာမာဝတီ၏	
ပုဂံသာကကကံ	၂၁၉
သာမာဝတီ၏	
သမာပိ တန်ဖိုး	၃၆၅
သာမာဝတီ အပူပူအအေး	
ဝေဒနာ	၈၃

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[သ]	
သာမိသဒ္ဓကွဝေဒနာ	၇၉
သာမိသံသုခဝေဒနာ	၇၇
သာယာအပ်သော	
တရားဟု ထင်ပုံ	၆၀
သာရတ္တုဒ္ဓိကာ၏ သစ်ပင်၌	
စိတ်မရှိ အဆုံးအဖြတ်	၃၈၅
သာဟတ္ထိက ကုသိုလ်	၂၅၄
သာက္ကသုက္ကဝိပါကကံ	၂၆၃
သုခနှင့်မတူကြစွာန်	၃၃၆
သုခပဒဋ္ဌာန်	၃၃၂
သုခဝေဒနာ အချင်းချင်း	
အဆင့်အဟုန်းကွာခြားပုံ	၁၀၀
သုခဝေဒနာနှင့်သောမနဿ	
ဝေဒနာဖြစ်ပုံ	၅၀
သုခဝေဒနာနှင့်	
သောရေယျသဋ္ဌေးသား	၅၅
သုခသည် မကုတုတာ၏	
အနီးကပ်အကြောင်း	၃၃၆
သုခသည် သမာပိ၏	
နီးစွာသော အကြောင်း	၃၃၈
သုက္ကန်ကေတုတာနှင့်	
အဘိဝပူာ ကေတုတာ	၃၂၅
သုမင်္ဂလခေါ်သဋ္ဌေးကြီး	
သဋ္ဌေး	၇၇

၄၉၆

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များ အဖွင့်

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ	အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[သ]		[သ-ဟ]	
သုမန ပန်းသည်နှင့် စေတနာသုံးတန်	၂၀၂	သေခါနီးရှင်ပြု သေသူကို ရှင်အောင်	၄၄၁
သူ့ခိုးက သဌေးအား တောင်းပန်ခြင်း	၄၅၃	ကြိုးစားသူ သောတဒွါရဋ္ဌ	၃၁၂
သူတပါး အလှူ၍ မကြည်သာသော အကျိုး	၄၃၆	ဖြစ်သောဖဿ သောတသမ္ပန္နနှင့်	၁၄
သူတို့ သုံးဦး၏ ဆန်းကြယ်သော ကံတရား	၃၁၃	ပုဏ္ဏက နတ်ဘိလူး သောတာပန်ဖြစ်ရန်	၂၅
သေကံမရောက် သက်မပျောက်သူ ၂-ဦး	၃၁၅	အကြောင်း ၄-မျိုး သောတာပန် ဖြစ်သွားသော	၄၃၇
သေခါနီး ဆုတောင်း မကောင်းပုံများ	၄၄၆-၇	ခါးပိုက်နှိုက် သောရေယျသဌေးသားနှင့်	၄၃၂
သေခါနီး အောက်မေ့သောက်	၂၂၄	သုခဝေဒနာ သားဦးယောကျိားရလို၍	၅၅
		ဥပုသ်စောင့်ခြင်း	၄၄၂-၄
		ဟဒယဝတ္ထုကို မှီသော နာမ်ဇီဝိတိန္ဒြေ	၃၉၄

မှတ်သားဖွယ်အက္ခရာစဉ်အညွှန်း ပြီးပြီ။